

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ 11.

1927-28

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ",
1930

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ 11.

1927-28

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ",

1930

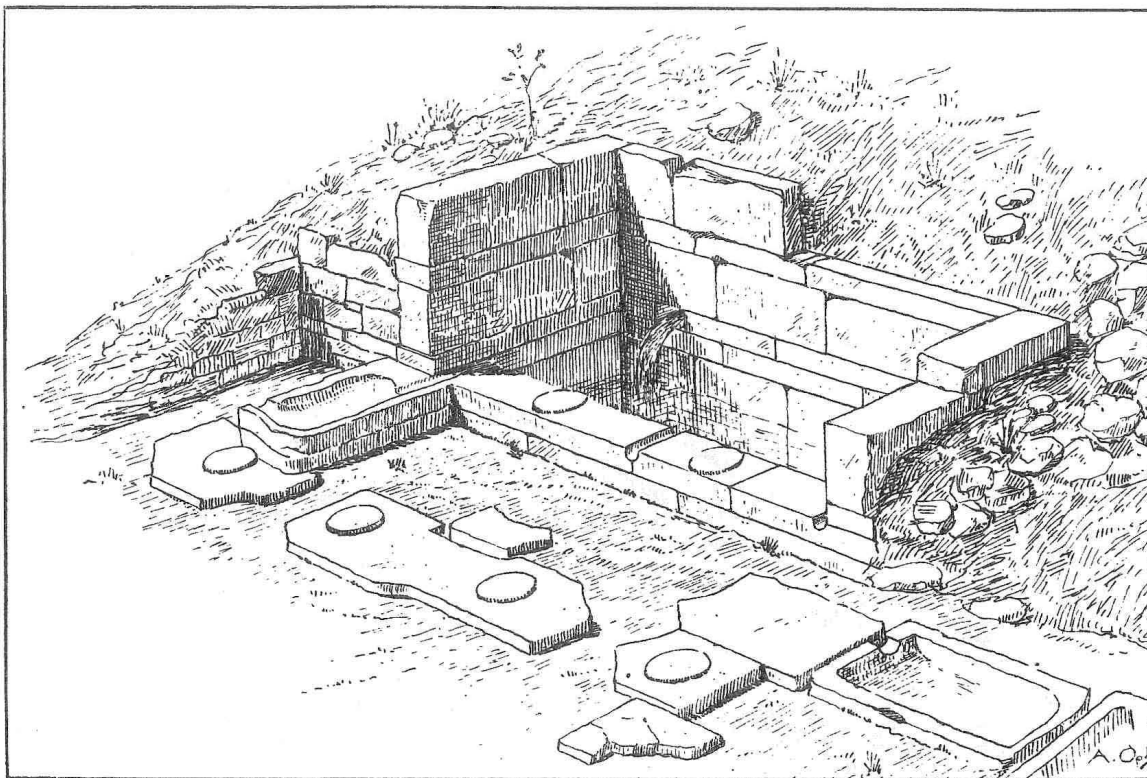
*Πᾶσα ἀποστολὴ πρὸς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον γίνεται πρὸς τὸν Διευ-
θυντὴν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ 1927-28

	Σελίς
<i>Ἀναστ. Ὀρλάνδου</i> , Ἡ Κρήνη τῆς Φιγαλείας	1 - 7
<i>Κ. Κουρουνιώτη</i> , Ἀνάθημα εἰς Ἄρτεμιν Ἐλευσίνος	8
<i>Κ. Κουρουνιώτη</i> , Τὸ Ἴερόν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωστήρου	9 - 52
<i>Σπ. Μαρινάτου</i> , Ἐπιγραφαὶ ἐκ Μινωϊκῆς «Σκύλλας»	53 - 54
<i>Ν. Γιαννοπούλου</i> , Ἐπιγραφαὶ ἐκ Θεσσαλίας	55 - 67
<i>Σπ. Μαρινάτου</i> , Ὑστερομιν. λαξευτὸς τάφος ἐν <i>Καρτερωῖ Κρήτης</i> (πίν. 1-3) <i>Σέμνης Παπασπυρίδη</i> καὶ <i>Νικ. Κυπαρίσση</i> , Νέα Λήκυθος τοῦ Δοίριδος (πίν. 4-5 καὶ παρένθετος πίναξ)	91 - 110
<i>Ἀντ. Δ. Κεραμοπούλλου</i> , Τὸ Βουλευτήριον τῶν Τεχνιτῶν ἐν Ἀθήναις	111 - 122
<i>Νικ. Κυπαρίσση</i> , Ἐπιγραφαὶ ἐκ τοῦ Παρθενῶνος (πίν. 6 καὶ 2 μεγάλοι παρένθετοι)	123 - 134

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

	Σελίς
<i>Βασ. Δ. Θεοφανείδη</i> , Νέα προσκτήματα Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου . .	1 - 13
<i>Δ. Εὔαγγελίδη</i> , Ἀνασκαφαὶ καὶ ἀρχαῖα ἐκ Μυτιλήνης	14 - 22
<i>Δ. Εὔαγγελίδη</i> , Ἐπιγραφαὶ ἐκ Χίου	23 - 33
<i>David M. Robinson</i> , Ἀνασκαφαὶ τῆς ἀρχαίας Ὀλύνθου	34 - 39
<i>Γεωργίου Ε. Μυλωνᾶ</i> , Προϊστορικὰ εὐρήματα ἐκ τῆς Ὀλύνθου	40 - 41
<i>Winifred Lamb</i> , Δοκιμαστικὴ σκαφὴ εἰς Μόλυβον τῆς Λέσβου	41 - 42
<i>Carl W. Blegen</i> , Ἀνασκαφαὶ περὶ τὸ Ἡραῖον τοῦ Ἄργους	42 - 43
<i>Νικ. Κυπαρίσση</i> , Ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς	44 - 66

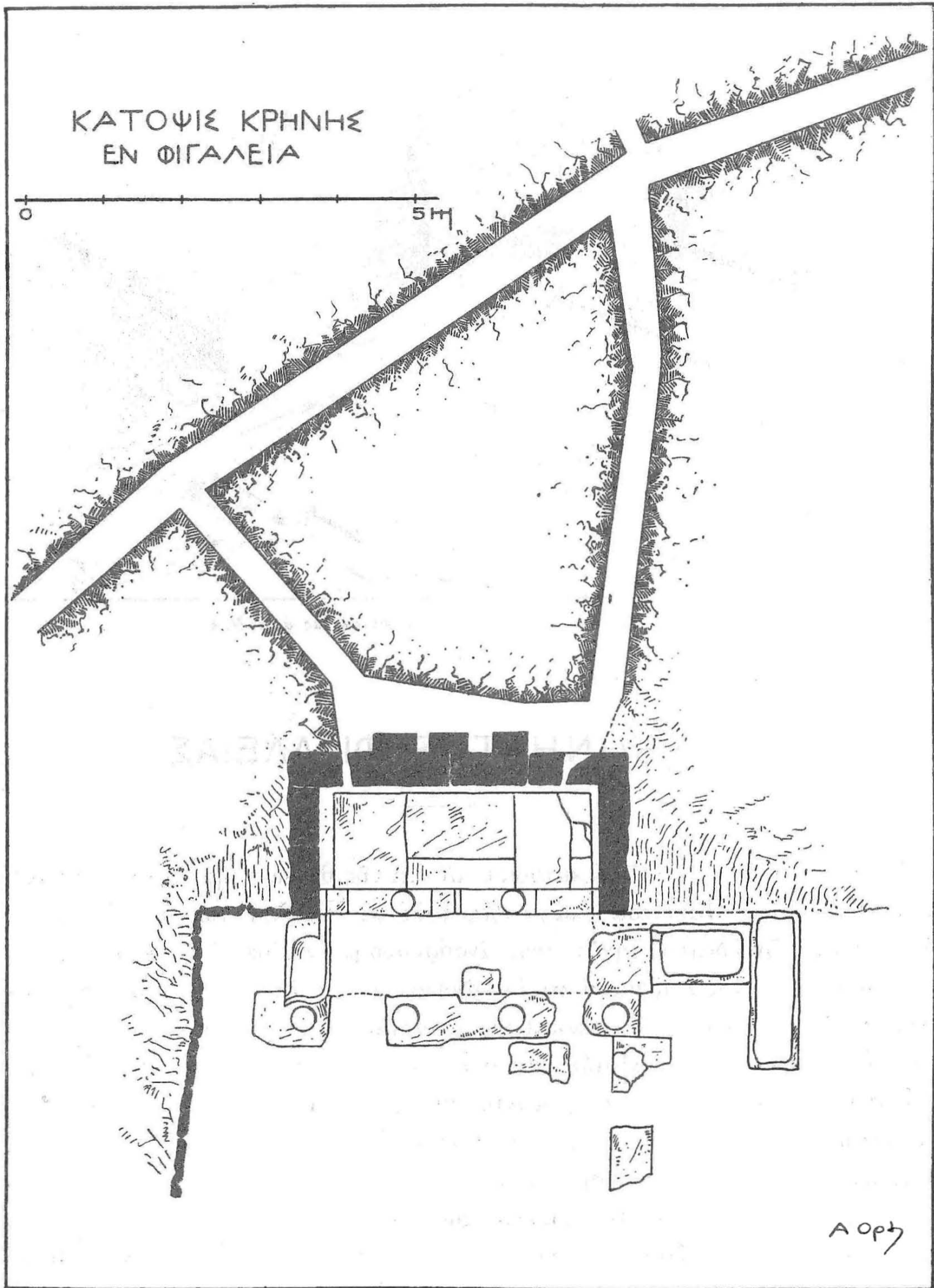
Εἰκ. 1. Ἀποψις τῆς κρήνης τῆς Φιγαλείας ἀπὸ Ν.Α.

Η ΚΡΗΝΗ ΤΗΣ ΦΙΓΑΛΕΙΑΣ

Κατ' Ἰούνιον τοῦ 1927 οἱ κάτοικοι τοῦ ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Φιγαλείας κειμένου χωρίου Παύλιτσα σκάπτοντες πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ χωρίου αὐλακα πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων πηγῆς τινος ἀναβρουούσης ἐν θέσει Ντουναῖ ἀπεκάλυψαν ἀπροσδοκῆτως τμῆμα ἀρχαίου κτιρίου ἀνήκοντος εἰς τὴν κάτωθι περιγραφομένην κρήνην. Ἐμποδιοθείσης τῆς περαιτέρω ἐργασίας τῶν χωρικῶν εἰδοποιήθη σχετικῶς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅπερ ἀνέθεσε τὴν περαιτέρω ἀποκάλυψιν καὶ μελέτην τῆς κρήνης εἰς τὸν γράφοντα καὶ τὸν ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Θ. Καραγάλιον. Τὰ πορίσματα τῆς κατ' Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐνεργηθείσης τελειωτικῆς σκαφῆς τῆς κρήνης ἐκτίθενται ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ.

Ἡ κρήνη εἶναι κατεσκευασμένη ἔξω τοῦ περιβάλλοντος τὴν πόλιν τείχους¹ κατὰ τὴν βᾶσιν πετρώδους κλιτύος βλεπούσης πρὸς ΝΑ. καὶ καταηγούσης εἰς ἀβαθές τι ρεῦμα, ὅπερ δύναται ἴσως νὰ ταυτισθῇ πρὸς παραπόταμον τῆς ὑπὸ τοῦ

¹ Ὅρα διάγραμμα τῶν τειχῶν τῆς Φιγαλείας παρὰ *Blouet*: Expédition Scientifique de Morée Τόμ. 2 πίν. 1.

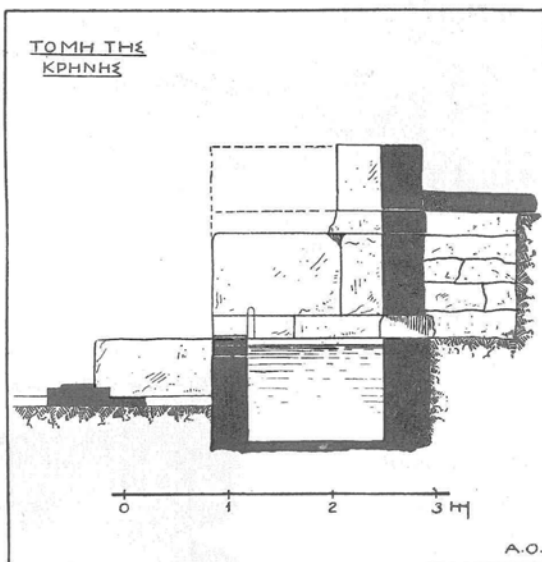
Εἰκ. 2. Κάτοψις τῆς ἐν Φιγαλείᾳ κρήνης.

Παυσανίου (Δ, 24) μνημονευομένης Νέδας. Δεδομένου δ' ὅτι συχνάκις κρήναι κατεσκευάζοντο παρὰ τὰς εἰσόδους τῶν πόλεων¹ δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ὑπῆρχε εἰς τὸ γεινιάζον τῇ ἡμετέρᾳ κρήνῃ καὶ κατεστραμμένον νῦν τμῆμα τοῦ τείχους τῆς Φιγαλείας πύλη τις ἀνάλογος πρὸς τὴν κατὰ τὴν Β. πλευρὰν τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως σωζομένην².

Ὡς παρατηρεῖ τις ἐκ τῆς παρατιθεμένης κατόψεως (εἰκ. 2) ὁ ὄπισθεν τοῦ οἰκοδομήματος τῆς κρήνης ἡμίβραχος διατέμενεται δι' αὐλάκων, δι' ὧν τελεῖται ἡ μάστευσις τοῦ ὕδατος. Αἱ αὐλακες αὗται διατεταγμέναι ἐν σχήματι τραπεζίου ἔχουσι πλάτος καὶ ὕψος τοιοῦτον, ὥστε νὰ εἶναι ὀπωσδήποτε ἐφικτὴ ἢ ἐντὸς αὐτῶν κυκλοφορία ἑνὸς ἀτόμου. Ὅπου ὅμως τὸ ὕψος τοῦ βράχου ἦτο μικρὸν καὶ δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐντὸς τοῦ ἰδίου πετρώματος λάξευσιν τῆς ὀροφῆς τῶν ἐκαλύπτοντο αἱ αὐλακες διὰ προσθέτων πλακῶν ὀριζοντίως ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τεθειμένων (εἰκ. 3).

Τὸ ὕδωρ συλλεγόμενον διὰ τῶν μαστευτηρίων αὐλάκων ἐφέρετο δι' αὐτῶν πρὸς ὀρθογώνιον συλλεκτήριον δεξαμενὴν, εἰσρέον εἰς αὐτὴν διὰ δύο ἀπλῶν ὀρθογωνίων ὀπῶν παρὰ τὰς ἐσωτερικὰς γωνίας τοῦ ὀρθογωνίου εὐρισκομένων (εἰκ. 1).

Ἡ δεξαμενὴ, διαστάσεων 3.60×1.33 μ., ἔχει τὸν πυθμένα αὐτῆς πλακόστρωτον καὶ εἰς βάθος ἀπὸ μὲν τοῦ ἐπιπέδου εἰσορῆς τοῦ ὕδατος 1.00 μ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐδάφους τῆς πρὸ τῆς κρήνης πλατείας 0.68 μ. (εἰκ. 3). Τὰ τοιχώματα αὐτῆς μέχρι μὲν τοῦ ἐπιπέδου εἰσορῆς τοῦ ὕδατος εἶναι πάντα διὰ μεγάλων λιθοπλίνθων (Quader) κατεσκευασμένα ἄνωθεν ὁμοῦ τοῦ εἰρημένου ἐπιπέδου αἱ μὲν δύο στεναὶ πλευραὶ τοῦ ὀρθογωνίου καὶ ἡ μακρὰ ὀπισθία συνεχίζονται δι' ὠραίας ψευδισοδόμου τοιχοποιίας (εἰκ. 1 καὶ 4) δι' ἧς μορφοῦνται τὸ κτίριον τῆς κρήνης καὶ ἅμα συγκρατοῦνται τὰ χῶματα τῆς ὀπισθεν κλιτύος, ἢ δ' ἐμπροσθία μακρὰ πλευρὰ ἀντὶ τοίχου ἔφερον ἀνοικτὴν στοάν, ἧς διετηρήθη κατὰ χώραν ὁ 0.31 στενὸς καὶ

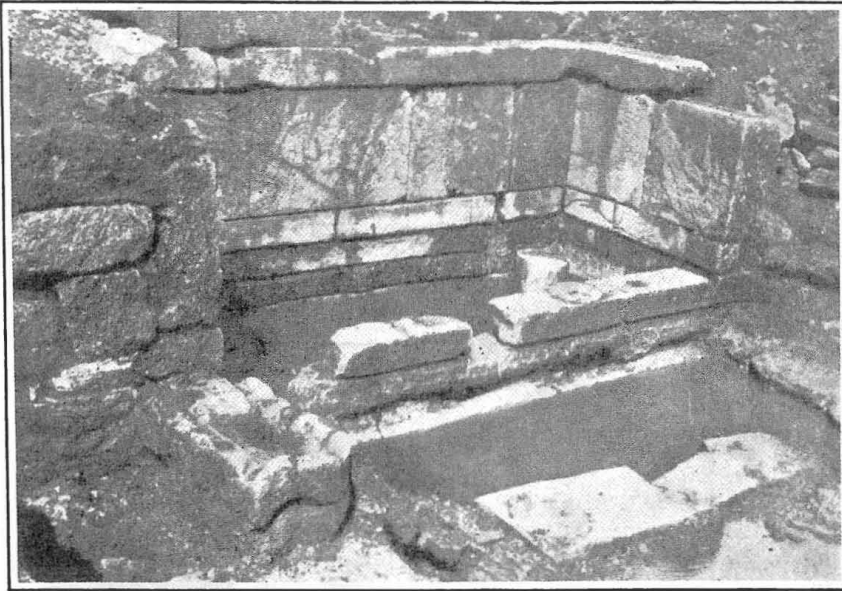

Εἰκ. 3. Τομὴ κατακόρυφος τῆς κρήνης.

¹ Π. γ. ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ Δίπυλον, ἐνθα ὁμοῦς ἡ κρήνη εὐρεθαι ἐσωτερικῶς τῆς πύλης. Ὅρα κάτοψιν παρὰ von *Alten*: Athenische Mitteilungen 1878 πίν. IV, c.

² Εἰκὼν τῆς πύλης ταύτης παρὰ *Blouet* Ἐκπédition τόμ. 2 πίν. 2.

0.185 ὑψηλὸς στυλοβάτης φέρων ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου λαξευμένους ταπεινοτάτους (0.01) σφονδύλους¹, δια-

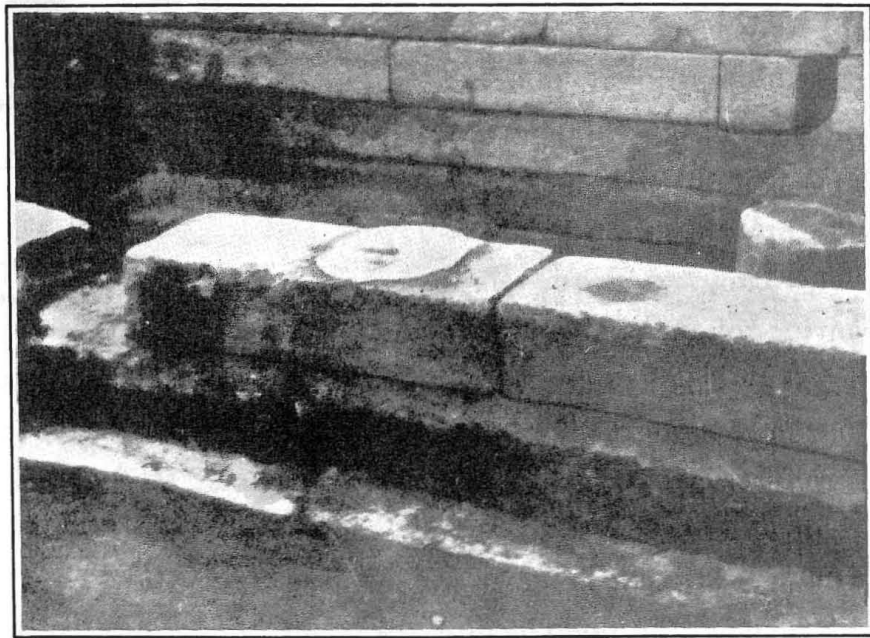

Εἰκ. 4. Ὅψις τῆς κρήνης ἀπὸ δυσμῶν.

μέτρου 0.31, σαφῶς πα-
ρέχοντας τὰς θέσεις τῶν
δύο κίωνων τῆς στοᾶς
(μεταξόνιον 1.33) (εἰκ. 5).
Τὰς πρὸς τοὺς κίονας
τούτους ἀντιστοιχοῦσας
παραστάδας ἐσχημάτιζον
τὰ ἄκρα τῶν τοίχων τῶν
στενῶν πλευρῶν τοῦ ὀρ-
θογωνίου. Καὶ ἐκ μὲν
τῶν τοίχων τοῦ κτιρίου,
ὧν τὸ πάχος εἶναι 0.40,
διετηρήθησαν κατὰ μὲν
τὸ δυτικὸν ἥμισυ τῆς κρή-

νης τέσσαρες στρώσεις ἐναλλάξ χαμηλαὶ (0.225) καὶ ὑψηλαὶ (0.80) κατὰ δὲ τὸ ἀνα-
τολικὸν τρεῖς (εἰκ. 4).
Ἐκ δὲ τῶν κίωνων τῆς
στοᾶς, οἵτινες ἦσαν
ἀσφαλῶς ἀρράβδωτοι²,
οὐδὲν δυστυχῶς ἀνευ-
ρέθη τεμάχιον.

Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπι-
φανείας τοῦ στυλοβά-
του, ἣτις εὐρίσκεται εἰς
τὸ αὐτὸ ὀριζόντιον ἐπί-
πεδον ἐφ' οὗ καὶ ὁ πυθ-
μὴν τῶν ὀπῶν εἰσροῆς,
ὑπάρχουσι λαξευμέναι
ἐγκαρσίως τρεῖς μικραὶ
ἡμικυκλικαὶ αὐλακες,
μία ἐν τῷ μέσῳ καὶ

Εἰκ. 5. Τμήμα τοῦ στυλοβάτου τῶν ἐσωτερικῶν κίωνων.

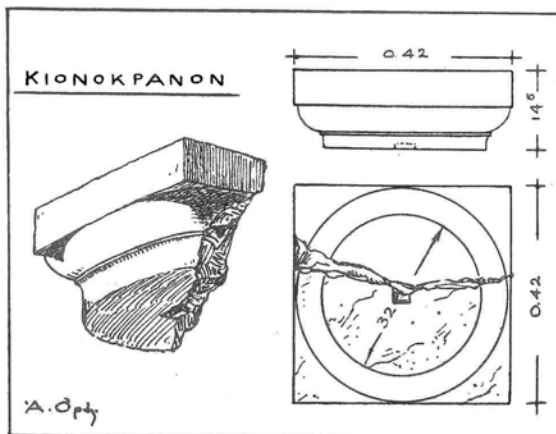
δύο παρὰ τὰς γωνίας διαμέτρου 0.10 καὶ βάθους 0.09. Αἱ αὐλακες αὗται ἐχρησί-

¹ Ὅμοιους μικροτάτου ὕψους σφονδύλους φέρουσι ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου των καὶ αἱ ἐκατέρωθεν τῆς ἐν τῷ ἐν Τήνῳ ἱερῷ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιπόλιος ἐξέδρας κρήναι. Ὅρα εἰκόνα παρὰ Demoulin ἐν Bulletin de Correspondance Hellénique 1902, 408 καὶ ἐν Musée Belge 1902, 440 1903, 37.

² Τοῦτο συνάγεται οὐ μόνον ἐκ τῶν σωζομένων ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου σφονδυλίσκων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων

μευον πρὸς ἐκροὴν τῶν ἐκχειλιζοντων ὑδάτων τῆς δεξαμενῆς. Ἡ περιγραφεῖσα διάταξις ἐμφανίζει τὴν ἡμετέραν κρήνην ὑπὸ τὸν σύνθετον τύπον ἀρουκρήνης (Schöpfbrunnen) ἅμα καὶ ροοκρήνης (Laufbrunnen)· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἠδύνατο τις πλησιάζων εἰς τὸν στυλοβάτην νὰ ρίψῃ ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς τὴν ὑδρίαν πρὸς πλήρωσιν, ἀφ' ἑτέρου δ' ὅμως καὶ διὰ τῶν αὐλάκων, αἵτινες κεῖνται κατὰ 0.32 ὑψηλότερον τοῦ ἐξωτερικοῦ δαπέδου ἠδύνατο κλίνων κατὰ τι τὸ ἀγγεῖον νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρωσιν αὐτοῦ.

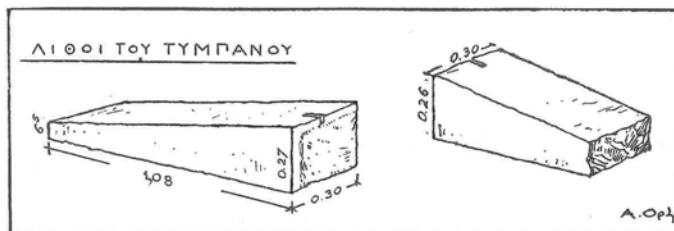
Πρὸς προστασίαν τοῦ τε ὕδατος καὶ τῶν πελατῶν τῆς κρήνης ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν κατεσκευάσθη εἰς ἀπόστασιν 1.30 μ. πρὸ τῆς στοᾶς δευτέρα ἀνοικτὴ στοὰ ἐκ τεσσάρων κίωνων ἀπαρτιζομένη, ὧν οἱ μὲν δύο μέσοι ἀνταποκρίνονται πρὸς τοὺς δύο ἐσωτερικούς κίονας οἱ δὲ δύο ἄκροι πρὸς

Εἰκ. 6. Τεμάχιον κιονοκράνου τῆς ἐξωτερικῆς στοᾶς.

τὰς παραστάδας (εἰκ. 2). Ὡς δὲ τῆς ἐσωτερικῆς οὕτω καὶ τῆς ἐξωτερικῆς στοᾶς διετηρήθη κατὰ χώραν ὁ στυλοβάτης κείμενος κατὰ 0.475 χαμηλότερον τοῦ ἐσω-

τερικοῦ καὶ ὑψούμενος κατὰ 0.01 ὑπεράνω τῆς μεταξὺ τῶν δύο κιονοστοιχιῶν πλακοστρώσεως¹. Ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου δὲ τούτου διετηρήθησαν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τῶν λίθων τεμα-

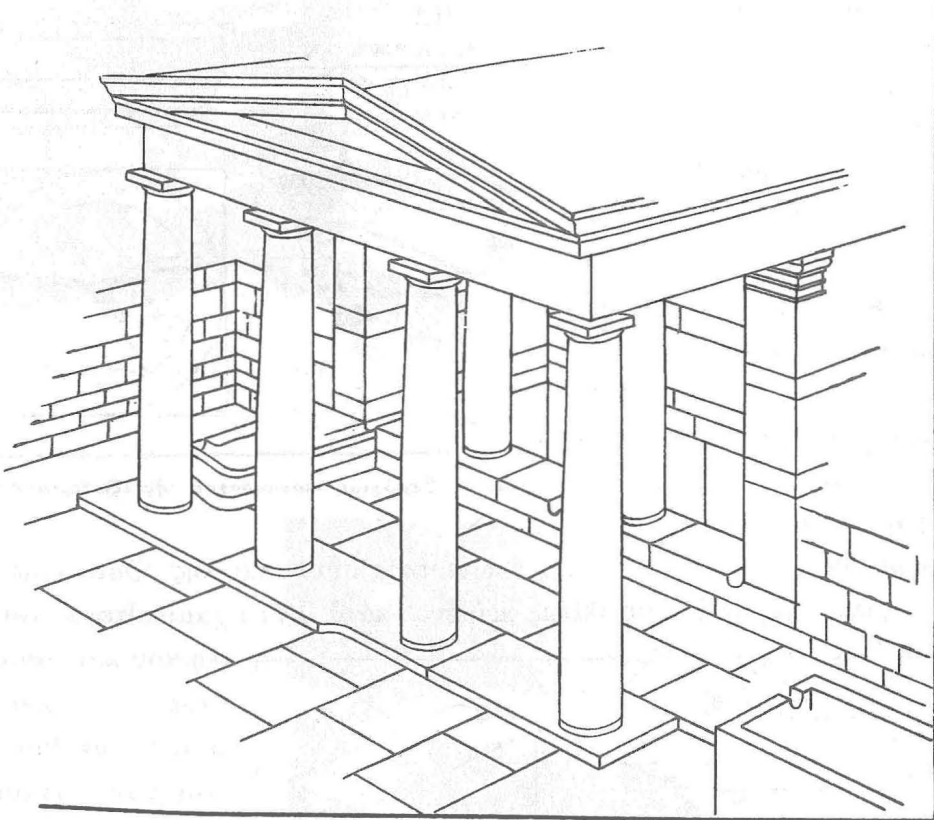
Εἰκ. 7. Λίθοι ἐκ τοῦ τυμπάνου τοῦ αετώματος.

χίου εἰργασμένοι, ὅμοιοι τὸ ὕψος πρὸς τοὺς τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας σφονδύλισκοι διαμέτρου ὅμως κατὰ τι μεγαλυτέρας (0.34) ὡς ἀπαιτεῖ τὸ λόγῳ τῆς χαμηλοτέρας θέσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ στυλοβάτου μεγαλύτερον ὕψος τῶν ἐξωτερικῶν κίωνων. Εὐτυχῶς τῆς ἐξωτερικῆς κιονοστοιχίας, ἣτις ἐσχημάτιζε καὶ τὴν πρόσοψιν τῆς κρήνης, διετηρήθη τεμάχιον δωρικοῦ μαρμαρίνου κιονοκράνου (εἰκ. 6) μετ'

συγχορῶν παραδειγμάτων κρηνῶν ἐν αἷς σώζονται οἱ ἀρράβδωτοι λίθινοι σφόνδυλοι ὡς π. χ. τοῦ τῆς ἐν Δήλῳ Μινότης F. Courby Exploration arch. de Délos Paris 1912, 105 καὶ τοῦ τῆς Τήνου.

¹ Ἐν τῇ τομῇ τῆς εἰκόνης 3 ἢ μεταξὺ τῶν δύο κιονοστοιχιῶν πλακοστρώσεια ἐσχεδιάσθη ἐκ παραδρομῆς κατὰ 0.10 χαμηλότερα τοῦ ἐξωτερικοῦ στυλοβάτου ἀντὶ 0.01.

ἄβακος πλευρᾶς 0.41 καὶ ὕψους 0.067 καὶ ἐξίνου σχήματος τετάρτου κύκλου φέροντος κάτωθεν ἀντὶ ἱμάντων ἀπλῆν ἀπόθεςιν, δι' ἧς ἐνοῦται πρὸς τὸ ἀρράβδωτον αὐτοῦ ὑποτραχήλιον. Ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ ὑποτραχήλιου τούτου διετηρήθη ὁ γόμφος, ὅστις παρέχει εἰς ἡμᾶς τὸ μῆκος 0.32 τῆς ἄνω διαμέτρου τοῦ κίονος ἀνταποκρινόμενον δι' ἐλαφρᾶς μειώσεως πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου μετρομένην κάτω διάμετρον 0.34. Πλὴν δὲ τοῦ κιονοκράνου εὐρέθησαν κατὰ

Εἰκ. 8. Προοπτικὴ ἀναπαράστασις τῆς κρήνης.

τὴν ἀνασκαφὴν καὶ δύο σφηνοειδῆ τεμάχια (εἰκ. 7), ἅτινα, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν ἀσφαλῶς συμπεραίνομεν, ἀνήκον εἰς τὸ τύμπανον τοῦ ἀετώματος, δι' οὗ ἐστέφετο ἡ πρόσοψις τῆς κρήνης. Ἡ κλίσις τῶν τεμαχίων εἶναι 1:5.27, ἡ ἐμπροσθία ἐπιφάνειά των εἶναι λεία, τὸ δὲ μικρὸν (0.30) πάχος των ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὸ ἐλαφρὸν ἀέτωμα τοῦ μικροῦ τῆς κρήνης κτιρίου. Δυστυχῶς δὲν ἀνευρέθη τεμαχίον τι τοῦ ἐπιστυλίου καὶ τοῦ γείσου, ἅτινα μετὰ τοῦ ἐπικράνου τῶν παραστάδων συνεπληρώθησαν φανταστικῶς ἐν τῇ παρατιθεμένῃ προοπτικῇ ἀναπαράστασι τοῦ μνημείου (εἰκ. 8), ἐν τῇ ὁποίᾳ, στηριζόμενος εἰς παρομοίας φύσεως καὶ ἐποχῆς ἔργα, κατήργησα τὴν ἐκ τριγλύφων ζωφόρον, στηρίξας τὸ γείσον ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου.

Δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τῆς κρήνης ἀπεκαλύφθησαν συνεχόμενα πρὸς τὰς παραστάδας ἀναλήματα, ὧν τὸ πρὸς δυσμὰς κάμπτεται εἰς ἀπόστασιν 1.52 πρὸς ὀρθὴν γωνίαν συνεχιζόμενον πρὸς νότον καὶ σχηματίζον τὸ δυτικὸν ὄριον τῆς πρὸ τῆς κρήνης πλακοστρώτου πλατείας, ἣτις πρὸς ἀνατολὰς ἔμενεν ἀνοικτὴ χάριν τῆς ἀνέτου προσπελάσεως. Ἀναφέρομεν ἐν τέλει ὅτι δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ τῆς ἐξωτερικῆς στοᾶς τῆς κρήνης ἀπεκαλύφθησαν καὶ πύελοι λαξευμένοι ἐντὸς μεγάλων πωρολίθων προφανῶς χρησιμεύουσαι ὡς *πίστρα* διὰ ζῶα.

Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς μέγροι τοῦδε γνωστὰς ἀρκαδικὰς κρήνας — Λυκαίου¹, Λυκοσοῦρας², Λουσῶν³, Στυμφάλου⁴ — ἡ κρήνη τῆς Φιγαλείας παρουσιάζεται κατὰ πολὺ μνημειωδεστέρα λόγῳ τῆς διπλῆς κιονοστοιχίας, ἣτις σχηματίζει τὴν πρόσοψιν τῆς ὑπολείπεται ὁμῶς εἰς μεγαλοπρέπειαν καὶ εἰς κλίμακα ἐτέρων κρηνῶν τῆς ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου — Ἀθηνῶν⁵, Κορίνθου⁶, Ρόδου⁷ καὶ ἄλλων.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τῆς κατόψεως αὐτῆς ἡ κρήνη τῆς Φιγαλείας πλησιάζει τὸν ὑπὸ στοιχεῖον Ζ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθέντος⁸ καταλόγου τῶν ἐπὶ ἀγγείων παριστωμένων κρηνῶν, μὲ ταύτην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐνταῦθα ἡ ἐξωτερικὴ κιονοστοιχία εἶναι ἐλευθέρα καὶ οὐχὶ ἐν παραστάσει.

Τὸν χρόνον τῆς κατασκευῆς τῆς ἐξεταζομένης κρήνης συνάγομεν: α') Ἐκ τοῦ ψευδισοδόμου συστήματος τοιχοδομίας τῆς ὄπερ, ὡς γνωστόν, εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει κατὰ τοὺς ἐλληνιστικοὺς χρόνους⁹. β') Ἐκ τοῦ σχήματος ΓΓ (πει) τῶν συνδεόντων τοὺς λίθους συνδέσμων, χρησιμοποιουμένου ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος¹⁰ καὶ τέλος γ') Ἐκ τῆς μορφῆς τοῦ εὐρεθέντος κιονοκράνου, ἰδιαζούσης εἰς ἐλληνιστικῶν χρόνων δευτερεύοντα ἔργα. Κατὰ ταῦτα ἡ κρήνη τῆς Φιγαλείας εἶναι πιθανώτατα ἔργον τοῦ τέλους τοῦ 4^{ου} ἢ τοῦ 3^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

¹ *Κουρουγιώτης*: Πρακτικά τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας 1909, 198.

² *Ὁρλάνδος*: Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1911, 200-206.

³ *Reichel-Wilhelm*: Osterreichische Jahreshefte 1901, 16.

⁴ *Ὁρλάνδος*: Πρακτ. Ἀρχ. Ἐταιρ. 1923, 52.

⁵ *Gräber*: Ath. Mitt. 1905, πίν. 2, Antike Denkmäler II πίν. 37, 38.

⁶ *Elderkin*: Amer. Journ. of Arch. 1910, 21-50 (Γλαύκη), *Richardson*: ἔ.ἀ. 1902, 321-326 (Πειρήνη).

⁷ *Maiuri-Jacovich*: Clara Rhodos I 1928, 79 (Κρήνη Φιλερήμου).

⁸ Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1916, 100.

⁹ Παραδείγματα κτιρίων μετὰ ψευδισοδόμου τοιχοποιίας *Ὁρλάνδος*: Ἀρχ. Ἐφημ. 1917, 215.

¹⁰ *Dickins*: Annual of the Brit. School XII, 117. Πβλ. *Dörpfeld*: Ath. Mitt, 18, 221.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ

ΑΝΑΘΗΜΑ ΕΙΣ ΑΡΤΕΜΙΝ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Τὸ μικρὸν ὑπόλοιπον ἀναθηματικοῦ ἀναγλύφου τῆς εἰκόνας εὐρέθη πλησίον τοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς Ἐλευσίνας, ὄχι μακρὰν τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τούτου κειμένου ἐκκλησιδίου τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου, ὅπου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπεκάλυψα ἐξ ὀλοκλήρου τὰ θεμέλια μεγάλης παλαιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς¹ μετὰ προσηρηθέντος βαπτιστηρίου. Πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἐλήφθησαν μάρμαρα ἐκ τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἱεροῦ, μετὰ τούτων δὲ ἐλήφθη πάν-

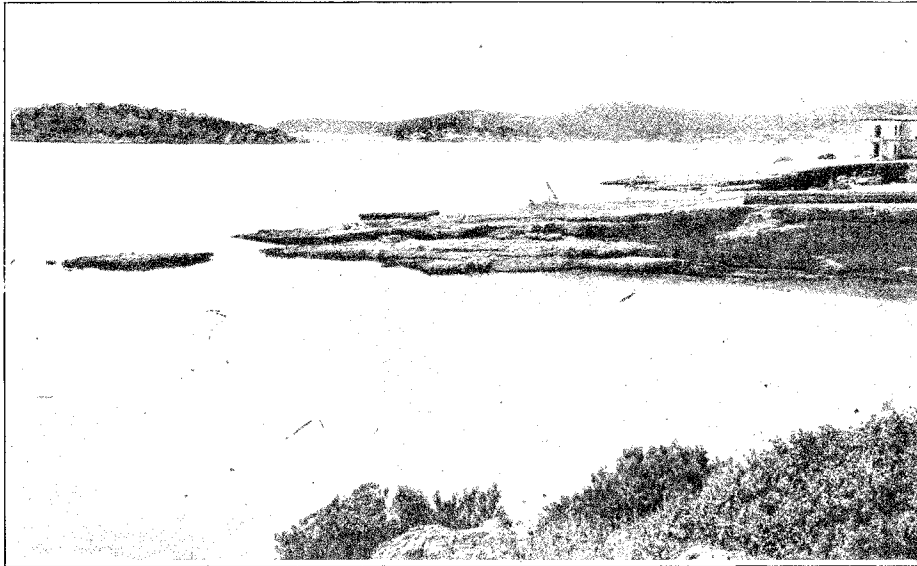
τως καὶ τὸ ἀνάγλυφον ἡμῶν καὶ ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὸν τοῖχον τῆς ἐκκλησίας. Ἀνῆκεν πιθανώτατα εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Πausανίου (I, 37, 6, Hitzig-Blumer Pausanias σελ. 356) μνημονευόμενον ναὸν τῆς Προπυλαίας Ἀρτέμιδος, τοῦ ὁποίου τὸ κρηπίδωμα σώζεται πρὸ τῶν μεγ. Προπυλαίων (*Ὁρλάνδου, ὁ ἐν Ἐλευσίνοι ναὸς τῆς Προπυλαίας Ἀρτέμιδος*, Ἀθήναι 1920).

Ἦτο μικρὰ ἐπιμήκης στήλη μὲ ἡμικυκλικὴν κορυφήν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἦτο ἀναγεγλυμ-

μένη στρογγύλη ἀσπίς. Ὑπὸ τὴν κορυφήν ὑπῆρχε πλαισιουμένη ἑκατέρωθεν διὰ παραστάδων ἢ εἰκὼν τῆς Ἀρτέμιδος ὀρθίας κατ' ἐνώπιον. Τὸ μικρὸν σφζόμενον τμήμα (ῦψ. 0.20, πλάτ. 0.18) ταύτης διδάσκει, ὅτι ἡ θεὰ εἰκονίζετο κατὰ συνήθη εἰς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους τύπον τῆς λαμβανούσης διὰ τῆς ὑψωμένης δεξιᾶς βέλος ἐκ τῆς φαρέτρας, ὁρατῆς ὑπὲρ τὸν δεξιὸν ὄμων. Ἐνωθεν τοῦ μετώπου τῆς θεᾶς ὁ γνωστὸς κοσμηματικὸς ὄγκος τριχῶν. Ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς κορυφῆς, χάριν τῆς ὁποίας ὁ γλύπτης δὲν ἐδίστασε νὰ καλύψῃ ἐν μέρει τὴν ἀνάγλυπτον ἀσπίδα, ἀναφέρει ὅτι τὸ ἀνάγλυφον ἀνέθηκεν *Ἀρτέμιδι πυρφόρος τοῖν θεοῖν Ἀλκαμένης*. Ὅπως ἡ ἐργασία καὶ ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀναγλύπτου θεᾶς μαρτυροῦσι καὶ τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς τοὺς μετὰ Χριστὸν Ῥωμαϊκοὺς χρόνους. Ὁ *πυρφόρος* ὡς θεραπευτὴς τῶν θεῶν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκου (I, 14) καὶ ἐν Ἐλευσινιακῇ ἐπιγραφῇ (Ἀρχ. Ἐφημ. 1900 σελ. 78, πβλ. Foucart, *Myst. d'Eleus.* σελ. 221 ἐξ.). Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ φέρεται μετὰ τῶν τελευταίων ἱερῶν προσώπων τῆς Ἐλευσίνας.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

¹ Ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως εἶχε σκάφη καὶ ὁ Φίλιος τῷ 1887 (Πρακτικά 1888 σελ. 26 πβλ. Φιλίου Ἐλευσίς σελ. 14 καὶ 79).

Εἰκ. 1. Ὁρμος Βουλιαγμένης. Ὅπισθεν ὁ Λαιμὸς ἢ στενὴ λωρὶς μεταξὺ τῶν δύο ὄγκων ἠπείρου.
 Ὅπισθεν τοῦ Λαιμοῦ μετὰ μικρὸν τμήμα θαλάσσης ἢ ἄκρα Μικρὸ Καβοῦρι.

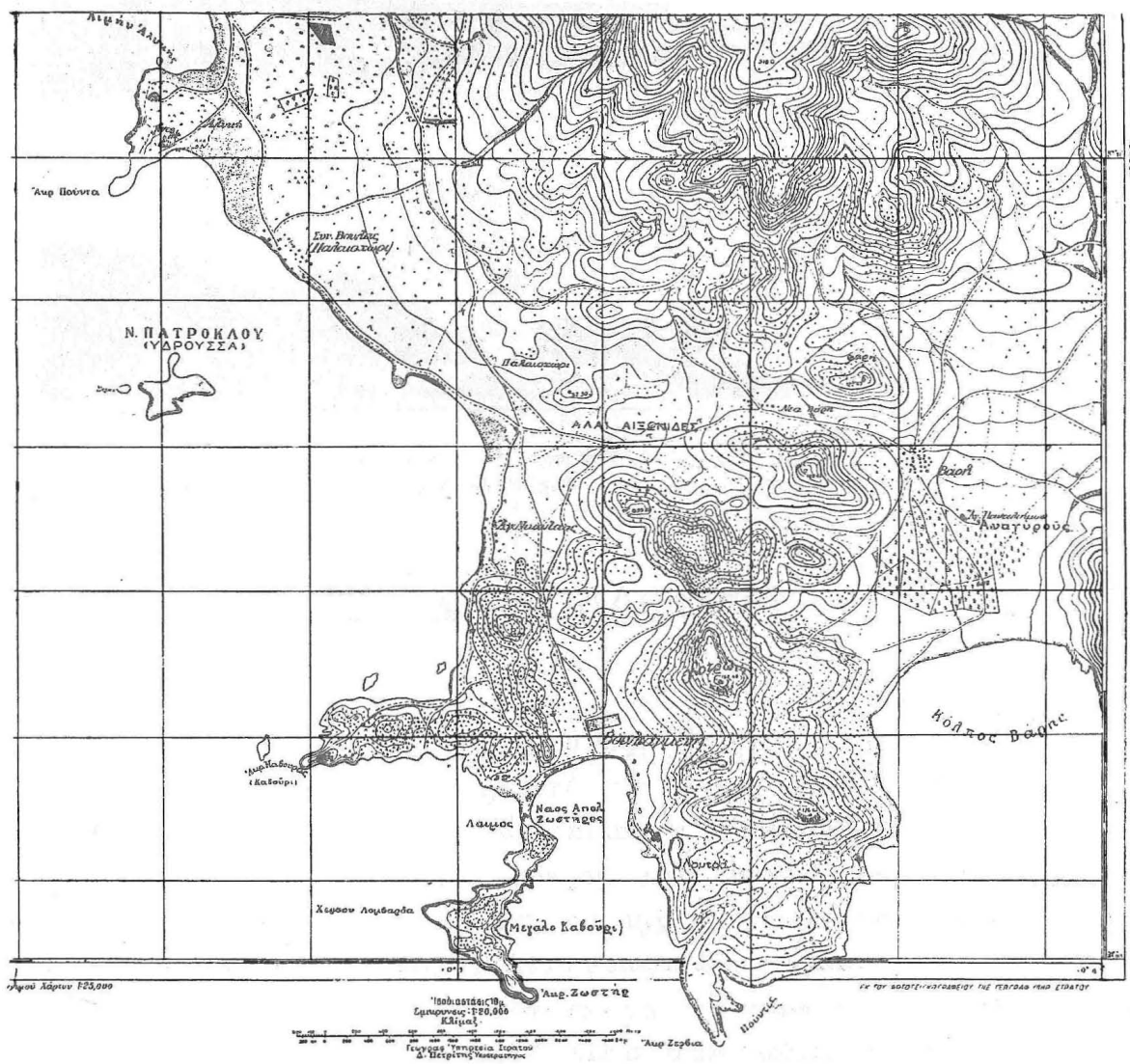
ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΤΟΥ ΖΩΣΤΗΡΟΣ

Ἄκρα Ζωστήρ. Ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς Ἀττικῆς ὁ Στράβων (IX, 1) ἀναφέρων τοὺς παραλιακοὺς δήμους τῆς Ἀττικῆς γράφει: *Μετὰ δὲ τὸν Πειραιᾶ Φαληρεῖς δήμος ἐν τῇ ἐφεξῆς παραλίᾳ· εἶθ' Ἀλιμούσιοι, Αἰξωνεῖς, Ἀλαιεῖς οἱ Αἰξωνικοί, Ἀναγυράσιοι· εἶτα Θορεῖς, Λαμπυρεῖς, Αἰγιλιεῖς, Ἀναφλύστιοι, Ἀζηνιεῖς· οὗτοι μὲν οἱ μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ Σουνίου. Μεταξὺ δὲ τῶν λεχθέντων δήμων μακρὰ ἄκρα πρώτη μετὰ τοὺς Αἰξωνέας Ζωστήρ, εἶτ' ἄλλη μετὰ Θορέας, Ἀστυπάλαια, ὧν τῆς μὲν πρόκειται νῆσος Φάβρα, τῆς δ' Ἐλεοῦσα· καὶ μετὰ τοὺς Αἰξωνέας δ' ἐστὶν Ὑδροῦσσα.*

Ἀπὸ Φαλήρου μέχρι Σουνίου δύο κυρίως σημαντικαὶ προεκβολαὶ γῆς εἰσχωροῦσιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰς ταύτας μόνον δύναται νὰ ἔχη ἀποδοθῆ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ὁ χαρακτηρισμὸς *μακρὰ ἄκρα*, δι' οὗ διακρίνονται ἀπὸ τῶν λοιπῶν μικροτέρων ἀσημάντων ἀκρωτηρίων τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀττικῆς. Εἶναι αὗται ἢ παρὰ τὴν Βάρην μεγάλη προεξοχή, ὅπου ἡ σημερινὴ Βουλιαγμένη, καὶ ἢ βορειότερον τοῦ Σουνίου ἄκρα τοῦ Ὀλύμπου παρὰ τὴν Ἀνάβυσσον¹.

¹ Ἴδε ὡς προχειρότερον τὸν Χάρτην τῶν δήμων τῆς Ἀττικῆς ἐν Pauly - Wisowa R. E, Attika ἐν σελ. 2207.

Λίαν συντελεστικὸν πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν δύο ἄκρων, τὰς ὁποίας ἔχει ὑπ' ὄψει ἐν τῷ κειμένῳ του ὁ Στράβων, εἶναι ἡ πληροφορία αὐτοῦ, ὅτι πρὸ ἐκατέρας τούτων πρόκειται νῆσος, πρὸ μὲν τοῦ Ζωστήρος, ἡ Φάβρα, πρὸ δὲ τῆς Ἀστυπалаίας ἡ Ἐλαιοῦσα, διότι ὑπάρχουσι πράγματι πρὸ μὲν τῆς πρώτης ἄκρας, τῆς παρὰ τὴν

Εἰκ. 2. Τμήμα χάρτου τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὴν Βουβουλιμένην.

Βάρην, ἡ φέρουσα σήμερον τὸ ὄνομα Φλέβες νῆσος, καὶ πρὸ τῆς παρὰ τὴν Ἀνάβυσσον ἄκρας ἄλλη νῆσος ἔχουσα σήμερον τὸ ὄνομα Ἄρτζιντα (ἢ Λαγονῆσι).

Ἡ παρὰ τὴν Βουβουλιμένην προεκβολὴ τῆς ἡπείρου τῆς Ἀττικῆς εἶναι τὸ νοτιώτατον ἄκρον τοῦ Ὑμητιοῦ, ὅστις εἰσχωρῶν ἐκεῖ εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ τοῦ κόλπου τῆς Βάρης ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ παρὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον κολπίσκου ἀφ' ἑτέρου σχηματίζει μικρὰν λοφώδη καὶ πλατεῖαν σχετικῶς χερσόνησον, ἣτις

πάλιν διακλαδοῦται πρὸς τὴν θάλασσαν εἰς τρεῖς ἰκανῶς μακρὰς ἀνίσου ὄγκου ἄκρας¹ (εἰκ. 2).

Ἡ σαφὴς δήλωσις τοῦ Στράβωνος συνετέλεσεν ὥστε νὰ μὴ γεννᾶται σχεδὸν ἀμφιβολία εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀνομάτων Ζωστήρ καὶ Ἀστυπάλαια εἰς τὰς δύο προαναφερθεῖσας μεγάλας ἄκρας. Δὲν εἶναι μόνον βέβαιον ἂν ἐκαλεῖτο Ζωστήρ ὅλη ἢ μικρὰ χερσόνησος τῆς Βουλιαγμένης² ἢ ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο περὶ ἰσχυρῶς μόνον εἰς τὴν μεσαίαν ἐκ τῶν τριῶν ἄκρων, εἰς ἃς, ὡς εἴπομεν, διακλαδοῦται αὕτη πρὸς τὴν θάλασσαν. Εἰς τὴν μεσαίαν ταύτην ἄκραν, τὸ σημερινὸν Μεγάλο Καβοῦρι προσαρμόζεται καλλίτερον καὶ τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου (Θ 107)³, ἐν ᾧ περιγράφεται ἡ φυγὴ τῶν Περσικῶν πλοίων μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ἦτταν, διότι ἡ ἄκρα αὕτη καταλήγει τῶντι πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ πολλῶν μικροτέρων ἀποτόμων ἐξοχῶν, αἵτινες ἠδύνατο κατὰ τὴν σκοτεινὴν νύκτα, συντελούσης καὶ τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ φόβου, νὰ ἐκκληφθῶσιν ὡς πολεμικὰ πλοῖα. Ἀπέναντι δ' αὐτῆς εὐρίσκειται καὶ ἡ μικρὰ νησίς Φλέβες, τῆς ὁποίας ἐπίσης αἱ ἀπότομοι ἄκραι ἠδύνατο νὰ παραπλανήσωσι τοὺς φεύγοντας πανικοβλήτους βαρβάρους, καὶ νὰ ἐκκληφθῶσιν ὁμοίως ὑπ' αὐτῶν ὡς πλοῖα.

Χάρις εἰς τὴν καλὴν τύχην προσετέθη πρὸ τριῶν ἐτῶν εἰς τὰς ἄνω καὶ καθ' αὐτὰς σαφεῖς καὶ ἰσχυρὰς μαρτυρίας ἡ ἀνακάλυψις σπουδαίου μνημείου κυροῦσα καὶ δι' ἀρχαίας ἐπιτοπίου, ἀνεπίδεκτου ἀμφισβητήσεως μαρτυρίας, τὴν γνώμην ὅτι Ζωστήρ εἶναι ἡ μεσαία ἐκ τῶν τριῶν ἄκρων εἰς ἃς περατοῦται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ παρὰ τὴν Βάρην χερσονησοειδῆς ἄκρα τοῦ Ὑμηττοῦ. Ἔχει αὕτη τὸ σχῆμα ἐπιμήκους τοξοειδοῦς περίπου λόφου κοιλουμένου πρὸς νότον, ὅπου μεταξὺ τούτου καὶ τῆς τρίτης νοτιωτέρας ἄκρας τῆς χερσονήσου σχηματίζεται μέγας ἀσφαλῆς ὄρμος (εἰκ. 1). Ὑψοῦται ἰκανῶς ὑπὲρ τὴν θάλασσαν καὶ φαίνεται, πρὸ πάντων ὅταν βλέπεται ἐκ νότου ὡς μικρὰ νῆσος (εἰκ. 3), διότι συνδέεται πρὸς τὴν ἡπειρον μόνον διὰ στενῆς πολὺ χαμηλῆς λωριδος γῆς συγκειμένης σχεδὸν καθ'

¹ Αἱ δύο βορειότεραι τῶν ἄκρων τούτων φέρονται σήμερον μεταξὺ τῶν παρὰ τὴν Βουλιαγμένην οἰκούντων καὶ τῶν ἀλλοτρίων ὑπὸ τὰ εἰδικώτερα ὀνόματα Μεγάλο καὶ Μικρὸ Καβοῦρι.

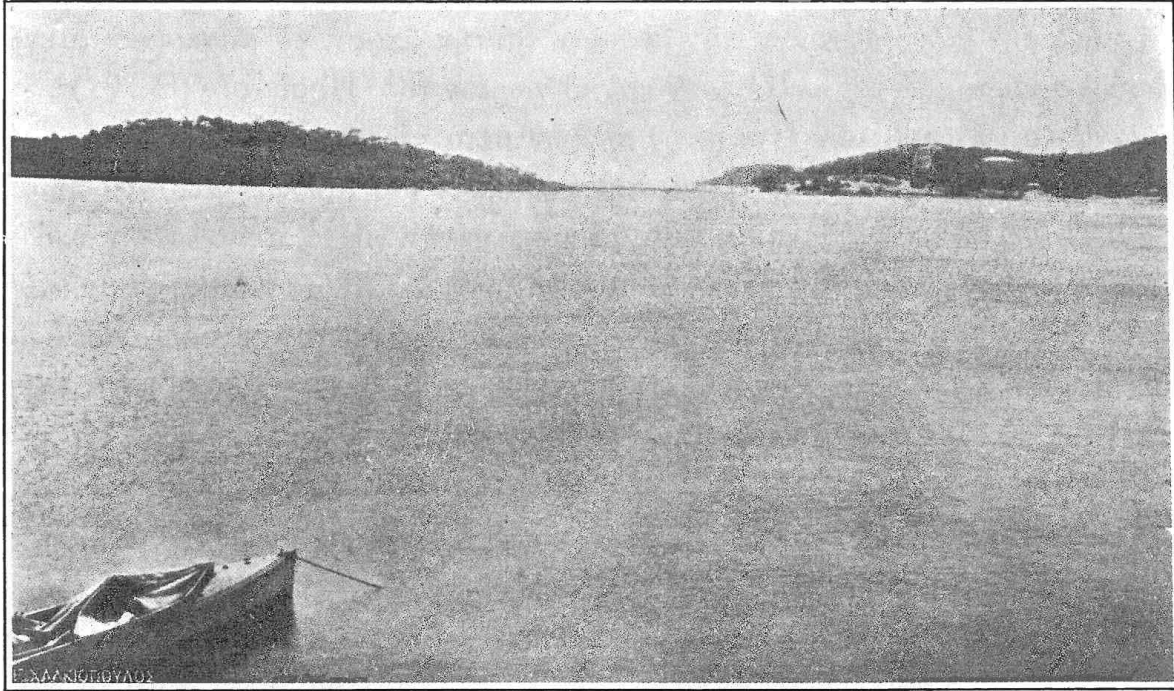
² Frazer, Paus. II σελ. 309, ὅπου καὶ ἡ παλαιότερα βιβλιογραφία.

³ Ἡροδ. Θ 107. *Τῆς δὲ νυκτὸς κελύσαιτος βασιλέως τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγον ὀπίσω εἰς Ἑλλησποντον ὡς τάχως εἶχεν ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλέα· ἐπεὶ δὲ ἀγγυῶ ἦσαν Ζωστήρος πλέοντες οἱ βάρβαροι ἀνατίνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφρευγον ἐπὶ πολλά.*

Ἡ Κοραῆς φαίνεται, ὅτι ἐθεώρει ὡς Ζωστήρα τὸ ὀλίγον βορειότερον κείμενον ἀκρωτήριον (Πούντα), ὅπου ἡ σημερινὴ Ἀλυκὴ (ἴδε χάρτην εἰκ. 2) καὶ ὁ λιμὴν τῆς Ἀλυκῆς (Στράβων μέρ. 4ον σελ. 177: Ζωστήρ, *Cap Halikes* Ἄκρα Ἀλίκη ἢ μᾶλλον Ἀλυκὴ νῦν ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν ναυτιλλομένων). Ὁ ἴδιος ὁμοιωταίξει ὀλίγον κατωτέρω ὀρθῶς τὴν Φάβραν πρὸς τὴν νησίδα Φλέβες. *Φάβρα*. "Ἔστι δ' ἡ νῦν Φαλκοῦδι ἢ Φλέγα (= Φλέβα, Φλέβες) ile Falcoudi ou Flega σημειομένη ἐν τοῖς πῖναξι.

όλοκληρίαν ἐξ ἄμμου. Ἡ λωρὶς αὕτη καλεῖται σήμερον κατὰ παρομοίωσιν Λαιμὸς¹ θεωρουμένης ὡς κεφαλῆς τῆς ἐξεχούσης νησοειδοῦς ἄκρας. Εἶναι τόσον χαμηλὴ ἡ γῆ τοῦ Λαιμοῦ, ὥστε ὅταν πνέῃ ἰσχυρὸς βόρειος ἄνεμος καὶ ὑψοῦνται ὀπωσδήποτε ἀπὸ βορρᾶ τὰ ὕδατα, καλύπτουσι ταύτην σχεδὸν μέχρι τοῦ μέσου.

Ἀνακάλυψις ναοῦ. Ἐπὶ τοῦ μέσου περιπτου τοῦ Λαιμοῦ διεκρίνοντο πλησίον ἐνὸς μικροῦ φρέατος ὀλίγα ἐρείπια ἀσημάντων τοίχων². Πρὸ δύο ἐτῶν

Εἰκ. 3. Ἀριστερὰ τὸ Μεγάλο Καβοῦρι. Ἐν τῷ μέσῳ ὁ Λαιμός.

μαθηταὶ τοῦ ὑπὸ τῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν διατηρουμένου ὀρφανοτροφείου ἐπὶ ὠραίας θέσεως τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν κορυφῆς τοῦ πευκοφύτου λόφου τῆς Βου-

¹ Ὁ Στέφ. Βυζ. ἐν λ. Ζωστήρ φαίνεται ὅτι περιορίζει τὴν ὀνομασίαν ταύτην εἰς τοῦτον τὸν Λαιμόν μόνον: *Ζωστήρ τῆς Ἀττικῆς ἰσθμὸς, ὅπου φασὶ τὴν Λητὴν λῦσαι τὴν ζώνην καὶ καθεῖσαν ἐν τῇ λίμνῃ λούσασθαι· ἐνταῦθα θύουσιν Ἀλαεῖς Λητοῦ καὶ Ἀρτέμιδι καὶ Ἀπόλλωνι Ζωστηρίῳ· ὁ τοπίτης Ζωστήριος· τιμᾶται καὶ Ζωστηρία Ἀθηνᾶ ἐν Λοκροῖς τοῖς Ἐπικνημιδίοις.* Ὁ Frazer ἔ. ἀ. ἔχων ὑπ' ὄψει τὸ χωρίον τοῦτο καὶ παρεξηγῶν τὸ τοπικὸν Ἀλαεῖς εἰς ἀλιεῖς λέγει ὅτι ἔθνον ἀλιεῖς (fishermens) εἰς τὴν Λητὴν κλπ.

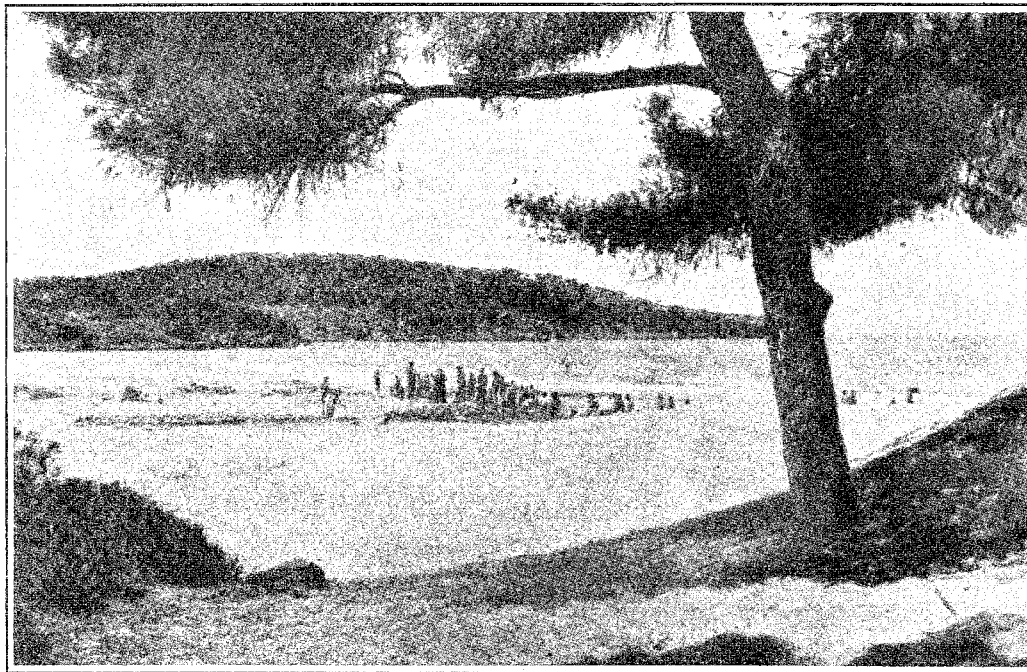
Τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν καὶ ὁ Ἡσύχιος ἐν λ. χαρακτηρίζουσιν ἀπλῶς τὸν Ζωστήρα ὡς τόπον τῆς Ἀττικῆς.

² Ὁ καθηγητὴς κ. Σαρρῆς ἐν τῇ μικρᾷ του πραγματείᾳ *Ἰσθμὸς καὶ Ζωστήρ* (ἀναδημοσίευσίς ἐκ τοῦ 11 τόμ. τοῦ περιοδικοῦ *Ἐπιστημονικὴ Ἠχώ*) νομίζει, ὅτι ἡ ὀνομασία Ζωστήρ περιορίζεται ὁμοίως εἰς τὸν Λαιμόν, καὶ ὅτι οὕτω πρέπει νὰ ὀνομάζονται οἱ διὰ σωρεύσεως ἄμμου σχηματιζόμενοι μικροὶ ἰσθμοὶ μεταβάλλοντες εἰς χερσονήσους μικρὰς παρακειμένας εἰς τὴν ἡπειρον νησίδας.

³ Ἀθέβαιοι πληροφοροῖα χωρικῶν ἐκ Βάρης, τὰς ὑποίας ἔλαβον διὰ τοῦ φύλακος ἀρχαιοτήτων Ἰ. Κοτζίᾶ ἀναφέρουσιν, ὅτι τὰ ἐρείπια ἀνήκουσιν εἰς μοναστήρι τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ἢ τῆς Παναγίας κατ' ἄλλους. Χωρικός τις ἀνέφερεν, ὅτι εἶχεν ἀκούσῃ, ὅτι ἐκ τῶν ἐρειπίων τούτων εἶχον ληφθῆ *οἱ κολόνες ποῦ ἐχτίσθησαν τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου τῆς Βάρης.*

λιαγμένης, ἀπὸ ὅπου ἐκφύεται ὁ Λαιμός, σκάπτοντες δι' ἐργασίαν τοῦ σχολείου των πλησίον τῶν ἐρειπίων ἀνεκάλυψαν μαρμάρινα βάρθρα, τμήματα κιόνων καὶ τεμάχιον ἐπιγραφῆς (κατωτέρω ἀριθ. 6) ἐπὶ τῆς ὁποίας ὀνομάζεται τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωστήρος.

Εὐθὺς τότε ἐλέχθη καὶ ἐγράφη εἰς τὰς ἀναγγελίας τῶν ἐφημερίδων, ὅτι τὰ βάρθρα καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐσχετίζοντο πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ Πausανίου (1, 31, 1)¹ ἀναφερομένους ἐν Ζωστήρι βωμοὺς Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Λητοῦς

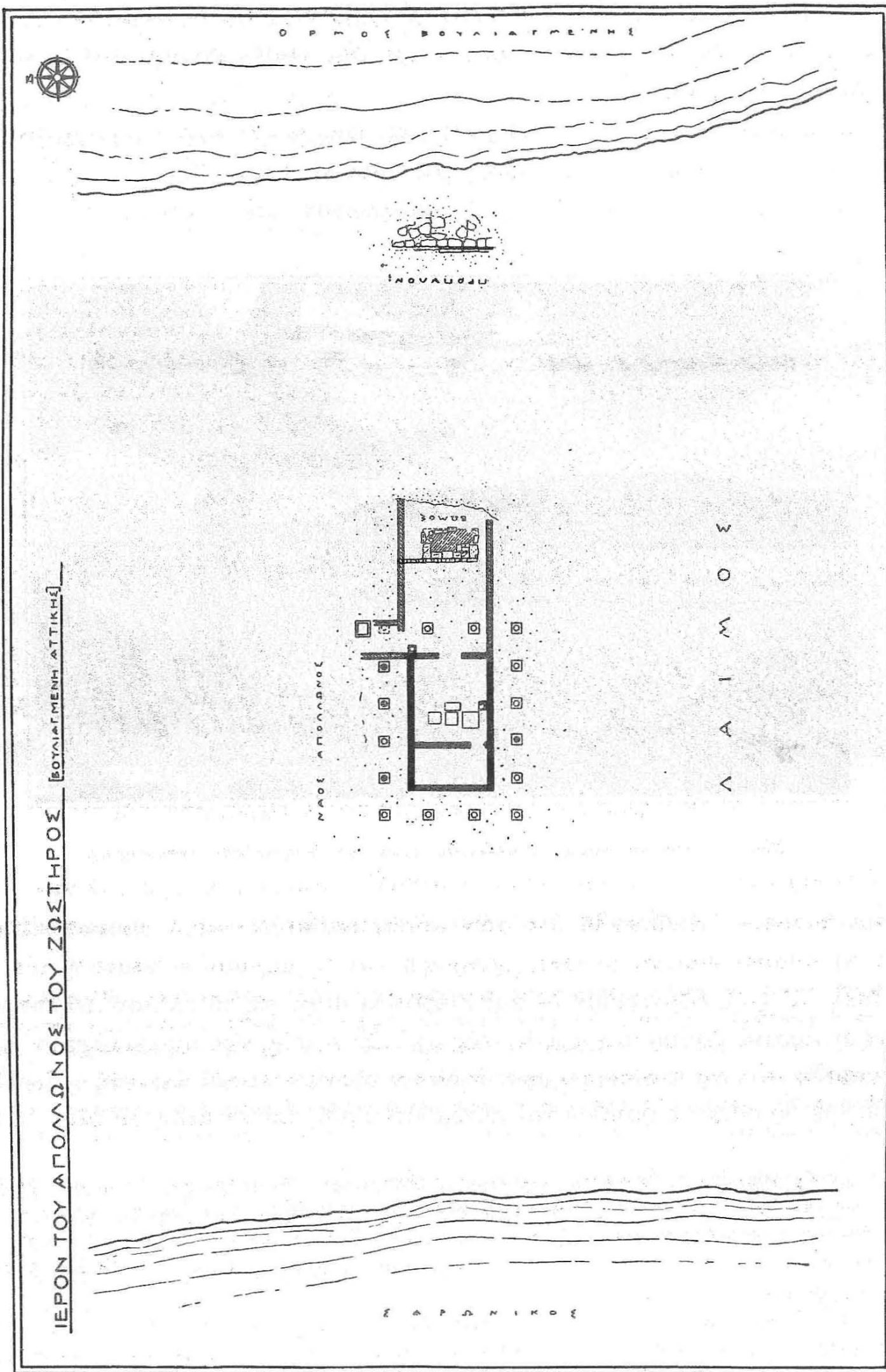

Εἰκ. 4. Ἐρείπια ναοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἀνασκαφῆς.

Ὀλίγον κατόπιν ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῶν αὐτῶν μαθητῶν καὶ ἡ ὁμοίως κατωτέρω (ἀριθ. 4) δημοσιευομένη μεγάλη ἐπιγραφή καὶ ἡ μαρμαρίνη κεφαλὴ τῶν εἰκόνων (σελ. 39, 1-3), ἐφανερώθη δὲ καὶ μικρὸν κτίριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκον καὶ οἱ πρότερον ὄρατοὶ ἀσήμαντοὶ τοῖχοι (εἰκ. 4)². Συνεπεῖα τῶν ἀποκαλύψεων τούτων ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἀνασκαφὴ πρὸς ἔρευναν τῆς θέσεως καὶ ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις τῆς εἰς ἐμὲ ὀρισθέντος βοηθοῦ καὶ συνεργάτου μου τοῦ ἐπιμελητοῦ Μιχ. Πιτιδῆ.

¹ Ἐν Ζωστήρι δὲ ἐπὶ θαλάσσης (καὶ) βωμοὺς Ἀθηνᾶς καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Λητοῦς. Τεκτεῖν μὲν οὖν Λητῶ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα οὐ φασί, λύσασθαι δὲ τὸν ζωστήρα ὡς τεξομένην, καὶ τῷ χωρίῳ διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα. Ἐγράφη εἰς ἡμερησίαν ἐφημερίδα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναγγελίας τῶν εὐρημάτων ἢ εἰκασίᾳ ὅτι τὸ χωρίον ἔπρεπε νὰ διορθωθῆ οὕτω: βωμοὺς Ἀθηνᾶς καὶ **ΝΑΟΣ** Ἀπόλλωνος κλπ. Τὴν εἰκασίαν θεωρῶ πιθανήν.

² Ὁ ἔγκριτος ἰατρός κύριος Ἄγγελος Εὐαγγελίδης (Τανάγρας) διαμένων συνήθως ἐν τῇ ὠραίᾳ παρὰ τὸν Λαιμὸν οἰκίᾳ του ἐπέβλεψε κατὰ τὴν ἐργασίαν τῶν μαθητῶν τοῦ ὀρφανοτροφείου καὶ ἀνέφερε περὶ τούτων εἰς τὰς ἐφημερίδας σχετίσας τὰ εὐρήματα ὀρθῶς πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Πausανίου.

Εἰκ. 5. Διάγραμμα ἀνακαφῆς ἱεροῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀνασκαφῆς γενομένης εἰς δύο μηνιαίας περιόδους κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1926 καὶ 1927 ἦτο ἡ τελεία ἀποκάλυψις μικροῦ ναοῦ μεθ' ἐνὸς βωμοῦ πρὸ αὐτοῦ (εἰκ. 5 καὶ 6). Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο μετὰ τῆς περιοχῆς του ἦτο κεκαλυμμένον ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῆς ἄμμου, ἐξ ἧς σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἀπετελεῖτο ὅλη ἡ ἐπίχωσις κατ' ἐκείνην τὴν θέσιν. Ἡ ἀποκάλυψις του διὰ τοῦτο δὲν ἦτο

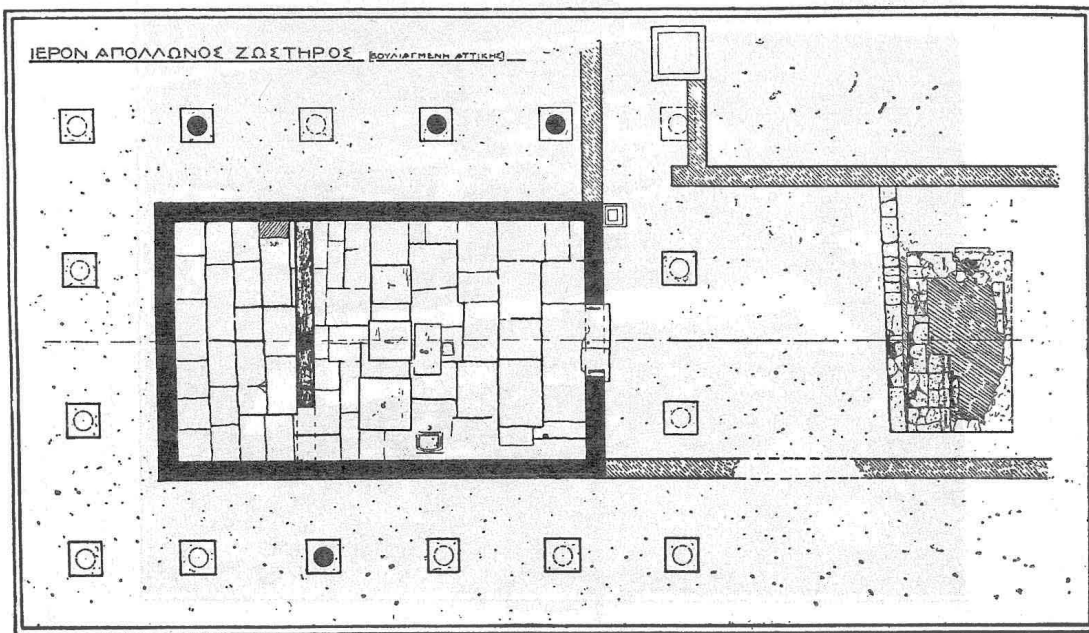
Εἰκ. 6. Ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ βωμὸς ἐντὸς τοῦ νεωτέρου περιτειχίσματος.

δύσκολος, ἀλλ' ἡ σκαφή βαθύτερον τῆς βάσεως τούτου ἦτο δυσκολωτάτη, διότι ἄφθονον ὕδωρ καθιστᾷ σχεδὸν ἀδύνατον τὴν ἐργασίαν.

Ὁ ναὸς (εἰκ. 7) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σηκοῦ, μιᾶς ἀπλῆς ὀρθογωνικῆς (10,80 × 6,00) αἰθούσης, τῆς ὁποίας ἡ εἴσοδος εὐρίσκεται ἀκριβῶς πρὸς ἀνατολάς, καὶ τῆς περιστάσεως ἀποτελουμένης ἐκ κιόνων μεμονωμένων, ὧν δηλαδὴ αἱ βάσεις δὲν συνδέονται δι' οἰουδήποτε θεμελίου, ἢ οἰασδήποτε λιθοστρωσίας μετὰ τοῦ σηκοῦ ἢ πρὸς ἀλλήλας.

Ὁ σηκός. Τοῦ σηκοῦ (εἰκ. 8) διατηροῦνται κατὰ τὰ κατώτερα μέρη οἱ τοῖχοι καὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν (μέχρις ὕψους 1.35 ἢ βορεῖα πλευρά, καὶ εἰς ἐν σημεῖον τῆς νοτίας πλευρᾶς καὶ μέχρι 1.60 περίπου) εἶναι δ' ἐκτισμένοι, ὅπως σῶζονται σήμερον κατὰ τὸ μεγαλειότερον μέρος διὰ λίθων ἀργῶν ἢ μετρίως κατεργασμένων συνδεδεμένων δι' ἀφθόνου ἀσβέστου. Ὅτι ὁμοῦ οἱ οὕτως σωζόμενοι τοῖχοι δὲν προέρχονται ἐκ τῆς ἀρχικῆς οἰκοδομῆς, ἀλλ' ἐξ ὑστερωτέρας ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ δεικνύεται σαφέστατα ἐπὶ τῆς βορρείας πλευρᾶς, ὅπου τὸ κατώτε-

ρον μέρος τοῦ σωζομένου τοίχου (μέχρις ὕψους σχεδὸν 0.80 εἰς τινὰ σημεῖα) κατὰ τὰ τρία τέταρτα τοῦ μήκους τῆς πλευρᾶς, κατὰ τὸ ἀνατολικώτερον τμήμα ταύτης, εἶναι καθ' ὅλως διάφορον τρόπον ἐκτισμένοι, καὶ δὴ περίπου κατὰ τὸ γνωστὸν σχεδὸν πολυγώνιον, σύστημα ἀπαντῶν εἰς οἰκοδομὰς τῆς 5 καὶ τῆς 6 π. χ. ἑκατονταετηρίδος¹. Οἱ λίθοι τοῦ παλαιότερου τούτου τμήματος τῆς βορείας πλευρᾶς, σχεδὸν ἀποκλειστικῶς τιτανόλιθοι (κυμαινόμενοι κατὰ τὸ μέγεθος μεταξύ 0.85×0.50

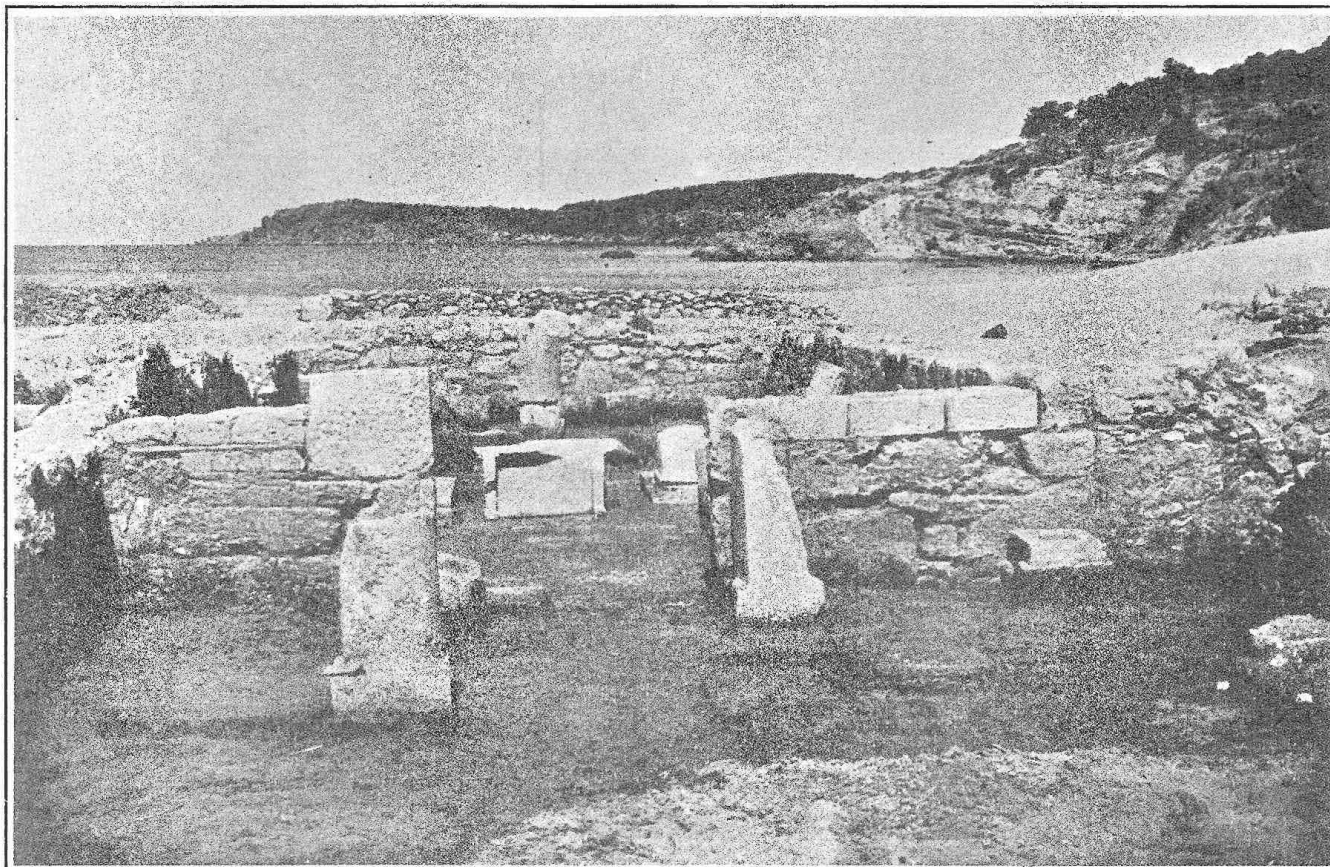

Εἰκ. 7. Ναὸς καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Ζωστήρος.

καὶ 0.35×0.20) ἔχουσι τὴν προσθίαν ἐπιφάνειαν ἐπιμελῶς ὠμαλισμένην, διὰ μικρᾶς δὲ κατεργασίας λαμβάνουσι μορφήν σχεδὸν τετράπλευρον, ὄχι τακτικῶς ὀρθογωνικήν, πολὺ ὀλίγοι ἔχουσι σχῆμα πολυγώνιον, τινὲς δὲ μὲ τελείως καμπύλας ἀποτομὰς. Ἐπειδὴ οἱ λίθοι οὗτοι δὲν εἶναι ἰσομεγέθεις, ἀλλὰ διαφέρουσι κατὰ μῆκος ἢ καθ' ὕψος δὲν σχηματίζονται εὐθεῖς δόμοι, καὶ πολὺ συχνὰ ἀπομένουσι κενὰ μεταξύ τῶν μεγάλων λίθων πληρούμενα διὰ πλειόνων μικροτέρων (εἰκ. 9), εἰς οὓς γίνεται προσπάθεια νὰ δοθῇ ἐπίσης κατὰ τὸ δυνατὸν τετράπλευρον σχῆμα. Εἰς τὰ ὀλίγα σημεῖα, ὅπου ἀποτομὴ τοῦ ἑτέρου δύο παρακειμένων

¹ Perrot - Chipiez VII σελ. 153. Noack, Eleusis σελ. 16 - 17. Ὅπως ἐκτίθεται καὶ ἐν τέλει τῆς πραγματείας ἡμῶν μολονότι τὸ πολυγώνιον σύστημα τοῦ ἀρχικοῦ ναοῦ τῆς Βουλιαγμένης πραγματικῶς οὐδόλας διαφέρει τοῦ πολυγωνικοῦ συστήματος τῆς ὑπὸ Perrot - Chipiez δημοσιευομένης εἰκόνας τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ τῆς Ραμνοῦντος (BCH 1924, 326 εἰκ. 11), διαφέρει ὅμως οὐσιωδῶς ἢ ὄψις τῶν δύο τοίχων, διότι ὁ τοίχος Ραμνοῦντος εἶναι ἐπιμελέτερος καὶ πολυτελέστερος.

λίθων εἶναι καμπύλη, τὸ μεταξὺ τῶν δύο τούτων λίθων κενὸν πληροῦται διὰ μικροτέρου λίθου λαμβάνοντος ἀκριβῶς τὸ σχῆμα τῆς καμπύλης ἀποτομῆς πρὸς ἀκριβεστάτην ἐφαρμογὴν καὶ πλήρωσιν τοῦ κενοῦ χώρου. Αἱ γραμμαὶ τῆς ἀρμογῆς τῶν λίθων εἶναι λεπταί, ὥστε πρέπει τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς συνεδέοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ λίθοι χωρὶς παρεμβολῆς συνδε-

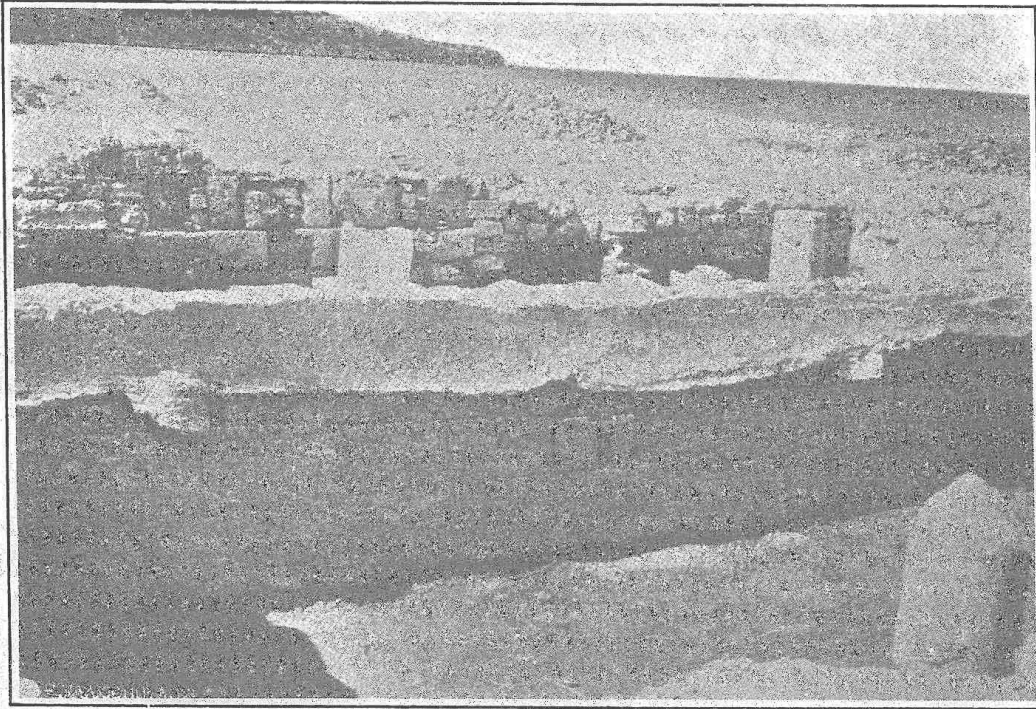

Εἰκ. 8. Ὁ σηκός.

τικῆς τινος ὕλης. Ὁ οὕτω ἐκτισμένος τοῖχος εἶναι διπλοῦς, ἀποτελεῖται δηλαδὴ ἐκ μιᾶς ἐξωτερικῆς καὶ μιᾶς ἐσωτερικῆς σειρᾶς λίθων. Ἔχει πάχος 0.45, τῶν δύο δὲ ὄψεων τοῦ τοίχου τὸ πάχος τῶν λίθων κυμαίνεται μεταξὺ 0.25 καὶ 0.15¹. Ἡ ἐσωτερικὴ ὄψις τοῦ τοίχου τῆς βορείας πλευρᾶς εἶναι ἐπεσκευασμένη καὶ ὅπου ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως σώζεται ὁ ἀρχικὸς τρόπος οἰκοδομῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπισκευὴν ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ λίθοι τοῦ παλαιοῦ τοίχου συνδεθέντες δι' ἀφθόνου ἀσβέστου. Σποραδικὰ ὅμως τμήματα καὶ ἐπὶ τῆς ἐσωτε-

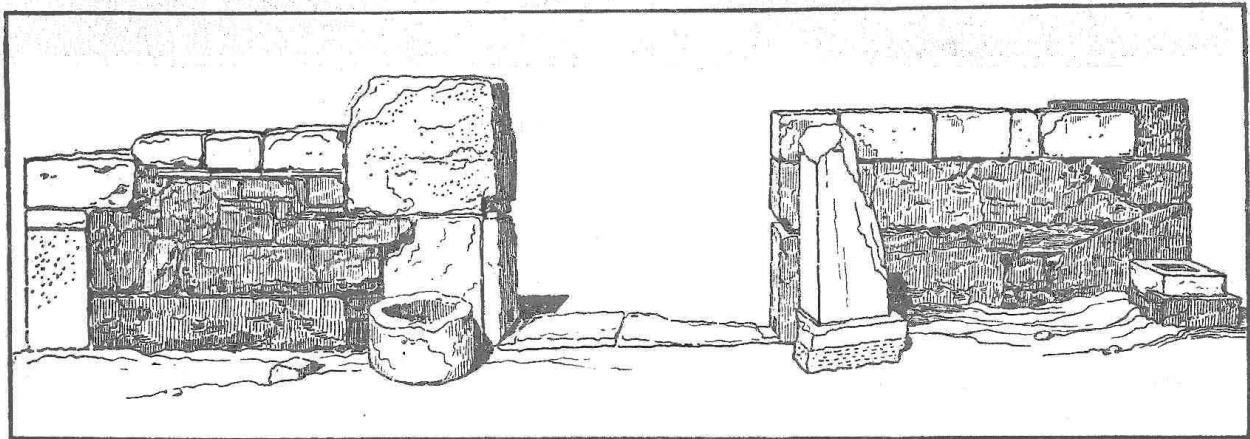
¹ Ἐμετρήθη τὸ πάχος τοῦτο ἐπὶ λίθων κατειργασμένων οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται, ὅτι ἀσφαλῶς ἀνήκουσιν εἰς τὸν τοῖχον, ἀλλὰ μὴ εὐρισκομένων ἐν τῇ ἀρχικῇ των θέσει. Ἐπὶ τοῦ σωζομένου τμήματος τῆς ἀρχικῆς οἰκοδομῆς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μετρηθῇ τὸ πάχος τῶν λίθων τῶν δύο ὄψεων, διότι ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τούτου καλύπτεται ὑπὸ τῆς ὑστερωτέρας ἀσβεστοκτίστου ἐπισκευῆς.

ρικῆς ταύτης ὄψεως εἶναι ἀκόμη ἐκ τῆς ἀρχικῆς οἰκοδομῆς καὶ οἱ λίθοι ἐπ' αὐτῶν συγκρατοῦνται μόνον διὰ τῆς ἀκριβοῦς προσαρμογῆς ἄνευ συνδετικοῦ.

Εἰκ. 9. Βορεία πλευρὰ σηκοῦ.

Καὶ αἱ τρεῖς ἄλλαι σωζόμεναι πλευραὶ τοῦ ναοῦ εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν ἐπεσκευασμένοι καὶ ἐπὶ τούτων ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν ἀφθονίᾳ οἱ λίθοι τῆς παλαιο-

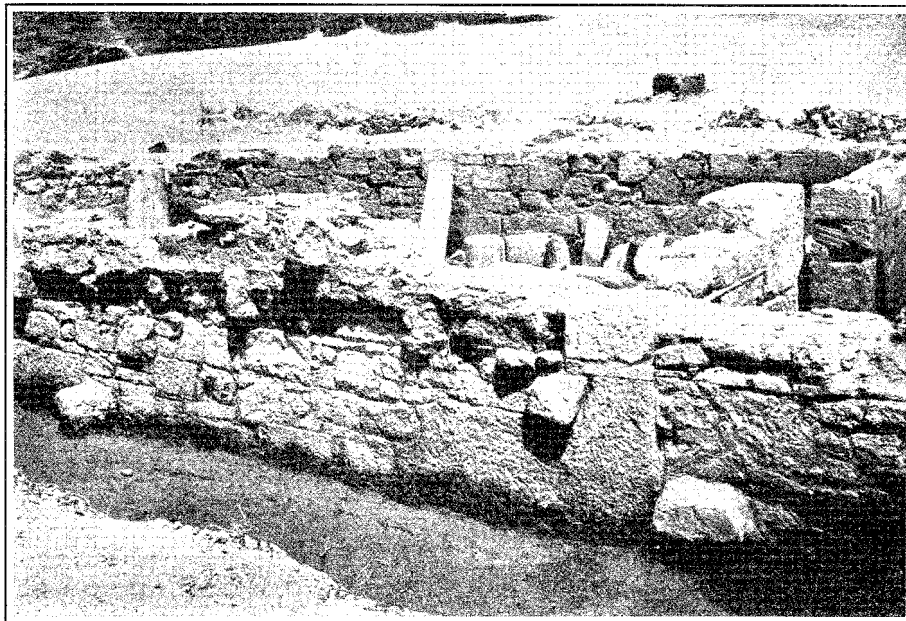

Εἰκ. 10. Ἀνατολικὴ πλευρὰ σηκοῦ.

τέρας οἰκοδομῆς ἀναγνωριζόμενοι ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου τρόπου τῆς κατεργασίας των ἀλλὰ καὶ τεμάχια μαρμάρων εἶναι ἐκτισμένα εἰς τοὺς τοίχους τούτους καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βορειότερου τμήματος τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου ἡ ἀνωτάτη σωζομένη σειρά ἀποτελεῖται ἐκ πωροπλίνθων καλῶς εἰργασμένων εἰλημμένων ἐξ ἄλλων κτισμάτων

εἰς τὰς ἀρμογὰς πολλάκις παρεμβάλλονται μικρὰ λιθάρια μετὰ τῆς ἀσβέστου, ἐνίοτε δὲ καὶ θραύσματα κεραμιδίων, τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο παρατηρεῖται πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς εἰσόδου (εἰκ. 10, ἰδὲ καὶ εἰκ. 8). Κατὰ τὰς γωνίας τῶν τοίχων χρησιμοποιοῦνται φυσικὰ μεγαλείτεροι λίθοι, ὅλως δ' ἐξαιρετικὸν εἶναι τὸ μέγεθος τοῦ κατωτάτου λίθου τῆς ἀνατολικῆς γωνίας τῆς νοτίας πλευρᾶς (ὑψος 0.90, πλάτ. κάτω 0.55, εἰκ. 11).

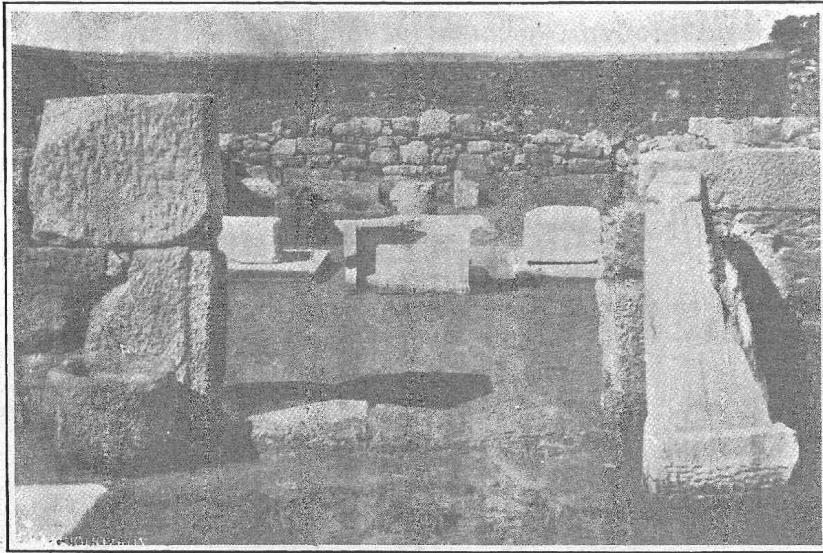
Τῆς θύρας (πλάτ. 1.70) σώζονται ἀμφότεραι αἱ παραστάδες (μέχρις ὕψους 1.45 ἡ ἀριστερὰ καὶ 1.20 ἡ δεξιὰ), καὶ τὸ κατώφλιον. Καὶ αἱ παραστάδες (εἰκ. 12),

Εἰκ. 11. Γωνία νοτίας πλευρᾶς σηκοῦ. Δεξιὰ πρὸς τῆς γωνίας προσθήκη ὑστερωτέρου κτίσματος.

ὅπως σώζονται, προέρχονται ἐξ ἐπισκευῆς, διότι πρὸς συναρμογὴν καὶ σύνδεσιν τῶν λίθων τῶν ἐχρησιμοποιήθη ἀσβεστος παρεμβληθέντων καὶ μικρῶν πλακιδίων, ἀλλ' ὅμως οἱ λίθοι καὶ τούτων φαίνεται, ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ κτιρίου. Ἡ ἀριστερὰ (νοτία) παραστὰς ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων τιτανολίθων ($0.76 \times 0.44 \times 0.54$ καὶ $0.65 \times 0.42 \times 0.72$) σφυροκοπημένων καὶ ἐξισωμένων κατὰ τὰς πλευρὰς ἐμφανίσεως καὶ προσαρμογῆς πρὸς τὸν ἀνώτερον καὶ κατώτερον λίθον. Ἡ δεξιὰ παραστὰς μέχρι τοῦ ὕψους 1.20 περίπου καθ' ὃ σώζεται κατεσκευάσθη ἐκ δύο λίθων, ὧν ὁ ἀνώτερος (ὑψος 0.35) εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ κατωτέρου. Τὸ κατώφλιον σύγκεται ἐκ δύο μεγάλων πλακῶν, ὧν ἡ μία πρὸς δεξιὰ εἶναι λίθος ἀκτίτης μήκ. 1.03, πλάτ. 0.66 καὶ πάχ. 0.30 περίπου, ἡ ἕτερα εἶναι τιτανόλιθος μήκ. 0.68, πλάτ. 0.67 καὶ πάχ. 0.35. Ἐπικάθηται ἐπὶ θεμελίου ἐκ μικρῶν λίθων, τὸ

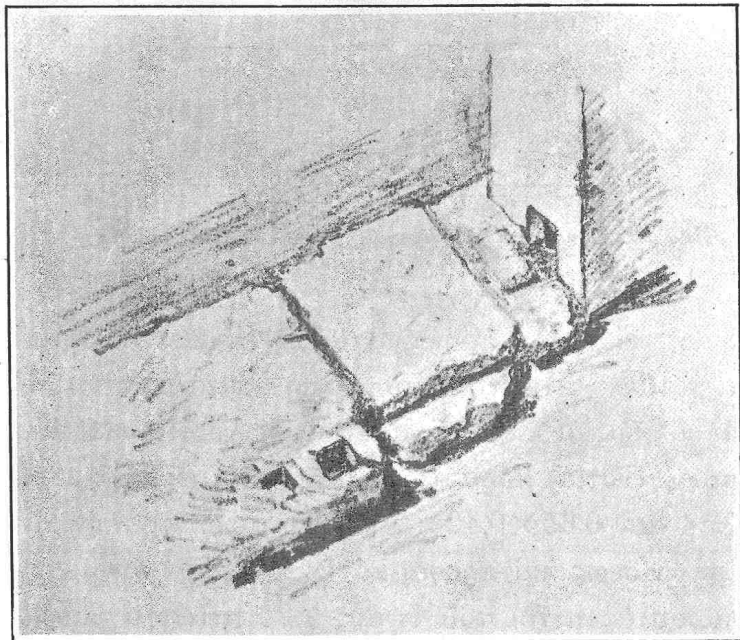
όποιον είναι κατά ὀλίγα ἑκατοστὰ πλατύτερον τῶν πλακῶν. Ἡ πρὸς τὰ ἔξω ἐπιφάνεια τοῦ κατωφλίου εἶναι λελεασμένη μόνον μέχρι βάρους 0.20 περίπου, κατω-

Εἰκ. 12. Θύρα καὶ ἐσωτερικὸν σηκοῦ.

τέρω δὲ εἶναι ἀκατέργαστος· πρὸς τὰ ἔσω ἐξέχει ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κατωφλίου ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ, εἶναι δὲ ἡ ἐσωτερικὴ ἄκρη τούτου κατὰ 0.05 περίπου βεβαθυσμένη μέχρι πλάτους περίπου 0.12 ἵνα ἔχη ἔρεισμα ἢ κλειομένη θύρα.

Οἱ λίθοι τοῦ κατωφλίου (εἰκ. 13) ἔχουσι τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν πολὺ ἐφθαρμένην ἐκ τῆς τριβῆς. Ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς ἄνω ἐπιφανείας κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἔσω ἄκρον αὐτῆς ὑπάρχει μία ὀπή καὶ παρ' αὐτὴν ἴχνη ἐτέρας διὰ τὴν ἀσφάλισιν τῆς κλειομένης θύρας· λοιπὸν ἦτο ἡ θύρα δίφυλλος καὶ ἤνοιγε πρὸς τὰ

Εἰκ. 13. Κατώφλιον θύρας σηκοῦ δρώμενον ἔσωθεν.

ἔσω. Κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ κατωφλίου πρὸ τῶν παραστάδων ὑπάρχει ἐπιμήκης καταργασία μὲ δύο τετραγώνους βαθυτέρας ὀπὰς κατὰ τὰ ἄκρα της, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται,

ὅτι αἱ λίθιναι παραστάδες ἐκαλύπτοντο διὰ ξυλίνων σταθμῶν ἀποτελουμένων ἐκ δύο ὀρθίων τετραγωνικῶν δοκίδων ἐντεθειμένων ἐπὶ τῶν πρὸς τὰ ἄκρα βαθυτέρων ὀπῶν, ἐφ' ὧν προσηλοῦτο σανὶς πλατεῖα καλύπτουσα καθ' ὅλον της τὸ πλάτος τὴν προσθίαν ὄψιν τῆς λιθίνης παραστάδος¹. Ἴνα στηριζέται καλλίτερον τὸ ξύλινον τοῦτο κατασκευάσματος προσηλοῦτο εἰς ξύλον ἐντεθειμένον ἐντὸς ὁπῆς ὑπαρχούσης ἐπὶ τοῦ μέσου τοῦ κάτω ἄκρου τῆς λιθίνης παραστάδος.

Τὸ δάπεδον ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων πλακῶν τιτανολίθου, καλῶς πελεκημένων πασῶν σχεδὸν εἰς σχῆμα ὀρθογώνιον (ἴδε σχέδιον σηκοῦ ἀνωτέρω σελ. 15 εἰκ. 7). Αἱ πλάκες εἶναι κάλλιστα προσηρμοσμέναι πρὸς ἀλλήλας, ἢ πολυτελῆς δ' ἐμφάνισις τοῦ δαπέδου τούτου καὶ ἡ τελειότης τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ἢ ὅποια διακρίνεται ἀκόμη παρ' ὅλην τὴν φθορὰν τῆς ἐπιφανείας τῶν λίθων, ἀποτελεῖ δυσαρμονίαν πρὸς τὴν εὐτελεῖ τοιχοδομίαν τῶν ἐπεσκευασμένων τοίχων, καὶ ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανερόν, ὅτι καὶ τὸ δάπεδον ἀνήκει, ὅπως καὶ ὁ τοίχος τῆς βορείας πλευρᾶς εἰς ἀρχικὸν παλαιότερον κτίριον. Τὸ πάχος τῶν λίθων τοῦ δαπέδου (0.20) ἠδυνήθη νὰ μετρήσω εἰς σημεῖον τι παρὰ τὴν βορείαν πλευρὰν εἰς ἀπόστασιν 2.00 μ. ἀπὸ τῆς βορειοδυτικῆς γωνίας, ὅπου λείπει εἰς λίθος αὐτοῦ².

Πῶς ἦσαν θεμελιωμένοι οἱ τοῖχοι τοῦ σηκοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μάθωμεν μετὰ βεβαιότητος, διότι ἐσωτερικῶς ἐμποδίζει τὴν ἐξέτασιν εἰς βάθος ἢ ὑπαρξίς τοῦ δαπέδου, ἐξωτερικῶς δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ σκάψω εἰς ἰκανὸν βάθος ἕνεκα τοῦ ἀφθόνου ὕδατος ἠδυνήθη μόνον νὰ βεβαιωθῶ, ὅτι ἡ βάσις τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τοῦ τοίχου τῆς βορείας πλευρᾶς, ὅπου μόνον ἐξητάσθη τὸ ἀνώτατον μέρος τοῦ θεμελίου³, ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων ἐπιπεδωμένων κατὰ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν πλακῶν ὁμοίων περιπίου πρὸς τὰς πλάκας τοῦ δαπέδου, καὶ κεῖται 0.10 χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τοῦ δαπέδου καὶ τῆς βάσεως τῆς ἐσωτερικῆς ὄψεως τοῦ τοίχου.

Εἰς ἀπόστασιν 6.50 ἀπὸ τῆς εἰσόδου διχάζει σήμερον τὴν αἴθουσαν τοῦ σηκοῦ ἐγκάρσιος ἀβεστόκτιστος τοίχος κατασκευασμένος ἐκ μικρῶν λίθων, καὶ διακοπτόμενος 1.25 περίπου μακρὰν τῆς νοτίας πλευρᾶς, ὅπως μείνη κενὸς χώρος χάριν τῆς θύρας τοῦ σχηματιζομένου διὰ τοῦ τοίχου τούτου μικροτέρου δωματίου πρὸς τὸ ἐσώτερον μέρος τοῦ σηκοῦ. Ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς νοτίας πλευρᾶς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὄψεως εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ ἐγκαρσίου τούτου τοίχου καὶ εἰς ὕψος 0.65 ἀπὸ τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ ἐκφύεται τεμάχιον τοίχου ἐξ ὀπτοπλίνθων ἐξέχον

¹ Noack Eleusis σελ. 36 περιγράφει διαφόρους τρόπους κατασκευῆς σταθμοῦ θύρας.

² Ἀναβλύζει ἐκεῖ ὕδωρ ἰκανῶς ἄλμυρον, ἀλλ' ὄχι ὅπως τῆς θαλάσσης, ἐλαφρῶς ἀλκαλικὸν κατ' ἀνάλογον γεινομένην ὑπὸ τοῦ χημείου τοῦ Πανεπιστημίου. Σκάψας εἰς μικρὸν βάθος ἐντὸς τῆς ὁπῆς ταύτης ἀνέσσυρα ἐκ τῆς ἰλύος τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην κορινθιακὴν πυξίδα.

³ Ἐξέτασις τοῦ παρὰ τὸν ναὸν καὶ τὰς βάσεις τῶν κιόνων ἐδάφους δι' ἐμβολῆς μεγάλου λωστοῦ ἔδειξεν ὅτι ὑπάρχει στερεὰ ἀδιαπέραστος στρώσις (ὁ φυσικὸς βράχος;) εἰς βάθος 1.10.

σήμερον μέχρι 0.20 ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ τοίχου· ἴσως τοῦτο εἶναι ὑπόλοιπον τῆς ἀριστερᾶς παραστάδος τῆς θύρας τοῦ ἐσωτερικοῦ δωματίου. Ὁ κίον, ὅστις εἶναι ἐκτισμένος εἰς τὸ μέσον περιήτου τοῦ τοίχου τούτου (φαίνεται ἐπὶ τῆς εἰκ. 8 ὀπισθεν τῆς τραπέζης) εἶναι καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἐκ τῶν κίωνων τῆς περιστάσεως τοῦ ναοῦ, λοιπὸν δύναται νὰ συμπεράνη τις ἐκ τούτου, ὅτι ὁ σωζόμενος τοῖχος ἐκτίσθη, ἀφοῦ εἶχε πλέον καταστραφῆ ἢ περίστασις.

Δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν ὑπῆρχεν ἐκεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχικῆς οἰκοδομῆς τὸ χωρίσμα. Ἡ θέσις τῶν βάθρων περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὀμιλήσωμεν ἀμέσως, εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ ὅλου χώρου τοῦ ναοῦ, πλησιέστερον κατὰ τι πρὸς τὸν τοῖχον τῆς εἰσόδου καὶ εἰς ἀπόστασιν 1.20 ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ χωρίσματος, θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι προϋποθέτει τὴν ὑπαρξιν τοιοῦτου τοίχου, καὶ ὅτι ἀκριβῶς ὑπελογίσθη ἐν τῷ χώρῳ, ὅστις σχηματίζεται διὰ τοῦ τοίχου τούτου καὶ τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου. Τὸ ὅτι τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ δὲν διακόπτεται κατὰ τὴν βάσιν τοῦ ἐγκαρσίου τοίχου, ἀλλὰ συνεχίζεται ὁμοίως ἐπὶ ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς αἰθούσης δὲν δύναται, ὑποθέτω, νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τῆς ἀρχικῆς ὑπάρξεως τοῦ τοίχου, διότι εἶναι τοῦτο τόσον στερεόν, ὥστε θὰ ἠδύνατο νὰ βαστάσῃ ἀσφαλῶς τὸν μικρὸν τοῖχον καὶ ἄνευ ἄλλου θεμελίου. Σημειοῦται πρὸς τούτοις καὶ ἐλαφρά τις ὑψοσις τοῦ δαπέδου τοῦ χώρου τοῦ ἐσωτέρου δωματίου, καὶ τοῦτο θὰ ἐμαρτύρῃ ἀσφαλῶς ὑπὲρ τῆς ἀρχικῆς ὑπάρξεως τοῦ δωματίου τούτου, ἂν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι ἢ ὀλίγον ὑψηλότερα θέσις τοῦ δαπέδου τοῦ ἐσωτέρου δωματίου ὀφείλεται εἰς καθίξισιν τοῦ πρὸς τὴν εἴσοδον χώρου.

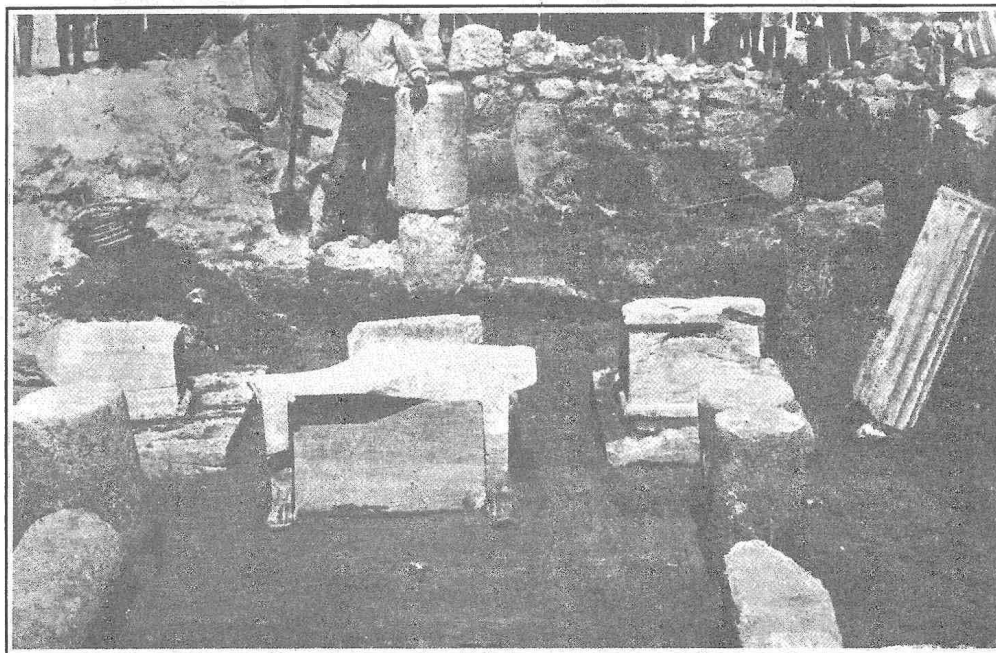
Τὰ βάθρα. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὅλης αἰθούσης εἶναι τρία βάθρα κατὰ σειρὰν κατὰ τὸ πλάτος τῆς αἰθούσης μὲ τὴν προσθίαν ὄψιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιήτου γραμμῆς τεθειμένα (εἰκ. 14). Ἡ προσθία αὐτῶν ἐπιφάνεια ἀπέχει 4.20 ἀπὸ τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου, περιήτου δὲ ἢ αὐτῆ ἀπόστασις (4.45 καὶ 4.60) χωρίζει τὴν ὀπισθίαν ὄψιν τῶν βάθρων ἀπὸ τοῦ ὀπισθίου τοίχου τοῦ σηκοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἐγκαρσίου τοίχου ἀπέχουσι αἱ ὀπίσθιαι ὄψεις τῶν βάθρων κατὰ σειρὰν ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ 1.05, 1.30 καὶ 1.33, ἀπὸ δὲ τῶν πλαγίων τοίχων ἀπέχουσι τὸ μὲν πρὸς δεξιὰ 0.95 ἀπὸ τοῦ βορείου, τὸ δὲ πρὸς ἀριστερὰ 0.70 ἀπὸ τοῦ νοτίου, καὶ μεταξύ των ἀπέχουσι ταῦτα κατὰ 0.40.

Καὶ τῶν τριῶν βάθρων σώζεται σήμερον τὸ κατώτατον μέρος ἦτοι μία τετραγωνικὴ πλάξ, ἐκ λευκοῦ, πιθανώτατα νησιωτικοῦ μαρμάρου, ἐπὶ δὲ τῶν δύο ἀκραίων καὶ εὐμέγεθες κυβικὸν μάρμαρον, ὅπερ ἀπετέλει προφανῶς μέρος τοῦ ἀρχικοῦ βάθρου.

Αἱ σωζόμεναι πλάκες τῶν δύο πρὸς δεξιὰ βάθρων εἶναι σχεδὸν ἰσομεγέθεις (0.975×0.98 καὶ 1.02×0.95) ἢ ἀριστερὰ εἶναι ὀλίγον μεγαλειτέρα (1.26×1.26). Ὑψος ἔχουσιν καὶ αἱ τρεῖς περιήτου 0.30. Αἱ δύο ἀκραῖαι εἶναι ἐσφηνωμέναι στε-

ρεῶς κατὰ 0.10 περίπου ἐντὸς τοῦ λιθίνου δαπέδου ἀποκοπέντων ἐπιτηδείως τῶν λίθων τούτου, ὅπου ἦτο ἀναγκαῖον.

Ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ βάσεως ὑπὸ τὴν κορυφὴν ὑπάρχει μὲ ὠραῖα, ἀρχαῖκὰ ἀττικά γράμματα χαραγμένη ἢ ἐπιγραφὴ *halaiēs ανέ-*

Εἰκ. 14. Ἐσωτερικὸν σηκοῦ πρὸ τῆς τελείας ἀνασκαφῆς. Βάθρα καὶ τράπεζα.

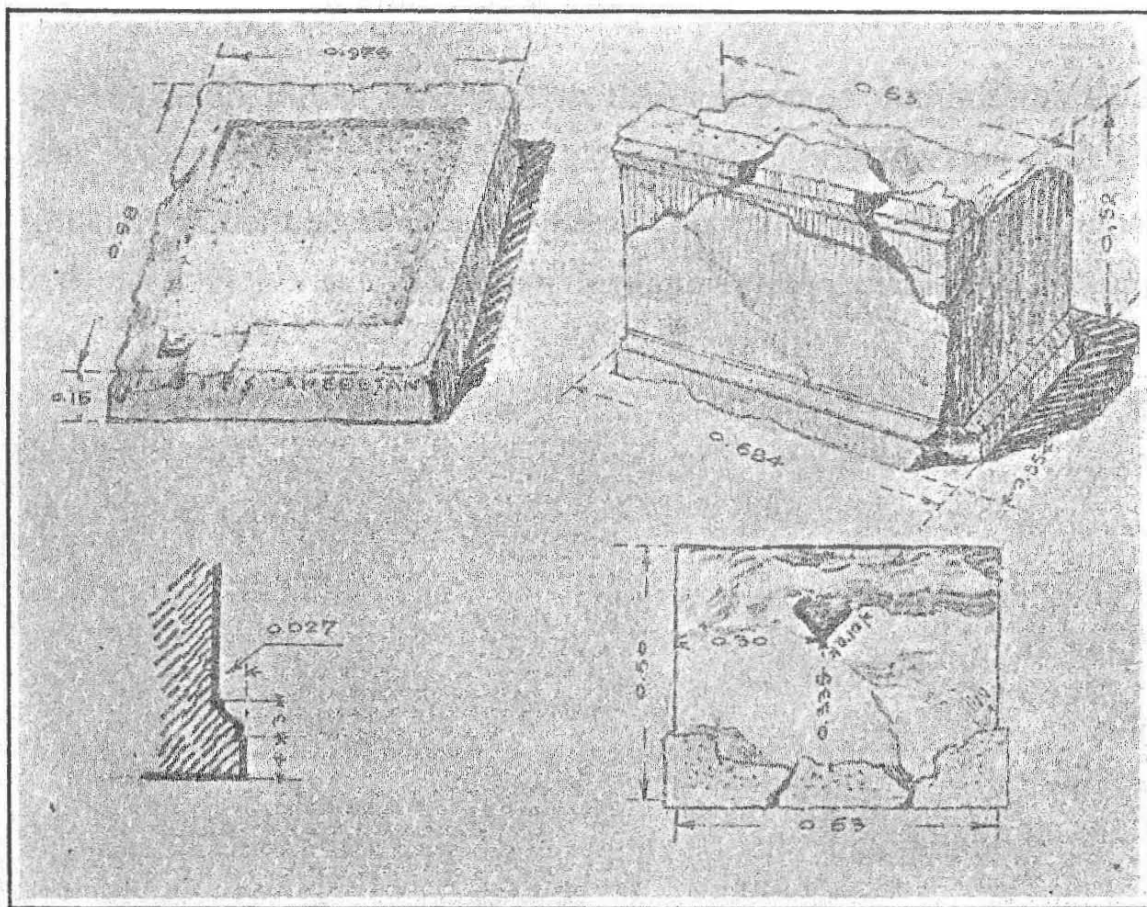
θεσαν (εἰκ. 15) ἀποθραυσθέντων μετὰ μέρους τοῦ μαρμάρου τῶν τεσσάρων πρώτων γραμμάτων, ὁμοία δὲ ἐπιγραφὴ ἑλλίπης ἐπίσης κατὰ τὴν ἀρχὴν ὑπάρχει ἐν τῇ ἰδίᾳ θέσει καὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως τῆς ἀριστερᾶς βάσεως *halaiēs ανέθεσαν*.

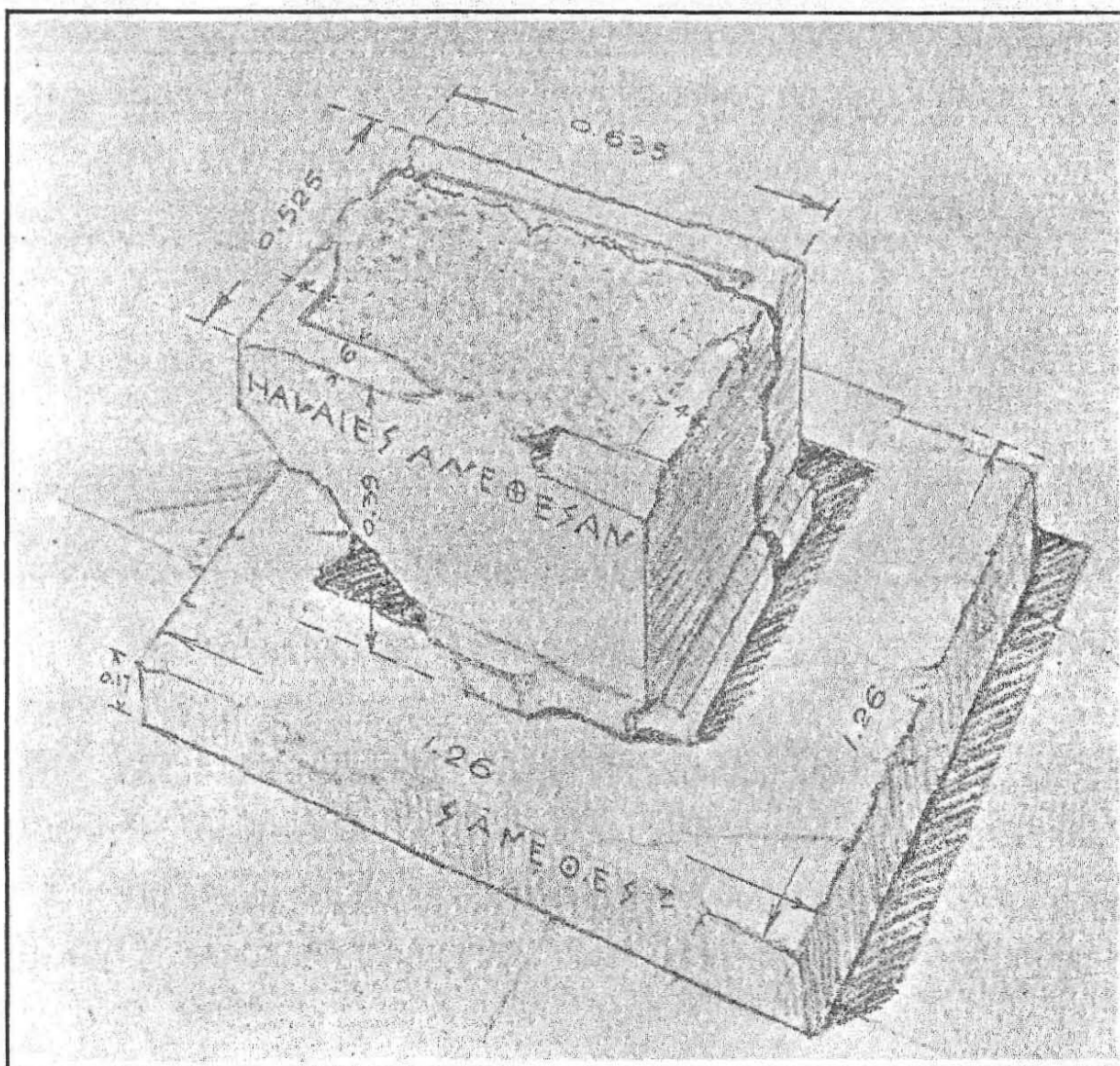
Εἰκ. 15. Ἐπιγραφὴ δεξιᾶς βάσεως.

Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἀκραιᾶς βάσεως, ἴσταται κυβικὸν βαθροειδὲς μάρμαρον (εἰκ. 16) ἔχον μικρὰν ἐξέχουσαν βᾶσιν ἀποτελουμένην ἐξ ἀνεστραμμένου λεσβίου κυματίου καὶ ὁμοιόμορφον κορωνίδα ἀφανισθεῖσαν κατὰ τὸ πλεῖστον¹. Αἱ διαστάσεις τούτου εἶναι μῆκ. 0.684, πλάτ. 0.55 καὶ ὕψος 0.52 περίπου. Ὅμοιον μάρμαρον

¹ Κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ βάθρου ἐσώζετο ὅλη σχεδὸν ἡ κορυφὴ μετὰ τῆς κορωνίδος, ὡς φαίνεται ἐν εἰκ. 14, ἀλλ' ἐξηφανίσθη κατόπιν τὸ πλεῖστον μέρος ταύτης.

Εικ. 16. Μέρη δεξιού βάθρου. 1) Κατωτάτη βάση. 2) Κυβικὸν βάθρον. 3) Λέσβιον κυμάτιον κάτω ἄκρου κυβικοῦ βάθρου. 4) Ἄνω ἐπιφάνεια κυβικοῦ βάθρου.

Εικ. 17. Ἡ ἀριστερὰ βάση καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς εὐρισκόμενον κυβικὸν βάθρον.

ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἀκροαίας βάσεως μῆκ. κατὰ τὴν βάσιν 0.71 περίπου πλάτ. 0.57 καὶ ὕψ. 0.39 περίπου. Ἔχει καὶ τοῦτο ἀπόθεσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς βάσεως κυβικοῦ μαρμάρου, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ τὴν κορωνίδα. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια εἶναι κεκοιλωμένη μέχρι βάθους 0.025, μόνον δὲ μικρὸν (πλάτ. 0.05) ὑψηλότερον πλαίσιον καταλείπεται ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν τεσσάρων πλευρῶν (εἰκ. 17), Ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τοῦ μαρμάρου τούτου ὑπάρχει σχεδὸν ὑπὸ τὴν κορυφὴν μὲ ἐπίσης ὠραῖα ἀρχαῖκὰ ἀττικὰ γράμματα χαραγμένη ὀλόκληρος ἡ ἐπιγραφὴ *ἡλαιῆς ἀνέθεσαν* (εἰκ. 18).

Ὅτι τὰ κυβικὰ ταῦτα μάρμαρα ἀπετέλουν μέρος τῶν ἀρχικῶν βάθρων, τῶν ὁποίων κατώτατα μέλη ἦσαν αἱ ἐν τῇ ἀρχικῇ των θέσει εὑρισκόμεναι ἀνωτέρω

Εἰκ. 18. Ἐπιγραφὴ κυβικοῦ βάρου.

περιγραφῆσαι τρεῖς μαρμάριναι βάσεις ἀποδεικνύεται νομίζω, ἐκ τῆς ἀναμφιβόλως βαθροειδοῦς μορφῆς αὐτῶν, ἐκ τῆς θέσεως ὅπου εὑρέθησαν καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν οὐσης ἀπολύτως ὁμοίας πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν δύο ἀκροαίων ἐκ τῶν τριῶν βάσεων.

Ὑποθέτω μάλιστα, ὅτι τὸ ἔχον τὴν ἐπιγραφὴν κυβικὸν μάρμαρον ἀπετέλει μέρος τοῦ μεσαίου βάρου, διότι τούτου ἡ κατωτάτη βάση εἶναι μόνον ἄνευ ἐπιγραφῆς, ἐπὶ ταύτης δὲ εὑρέθη κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο τμημάτων (τὸ ἡμισυ τοῦ ὄλου περίπου) εἰς ἃ εἶχε θραυσθῆ τὸ μάρμαρον τοῦτο. Τὸν λόγον, δι' ὃν ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ μεσαίου τούτου βάρου ἐχαράχθη ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ κυβικοῦ μαρμάρου καὶ ὄχι ἐπὶ τῆς κατωτάτης πλακὸς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Τὴν ἀρχικὴν μορφήν τῶν βάρων μόνον κατ' εἰκασίαν στηριζομένην ὅπως δῆποτε εἰς τὰ ὑπολειφθέντα καὶ ἀνωτέρω περιγραφέντα μέρη τούτων καὶ εἰς τὰ ἐπὶ τούτων ὑπάρχοντα σημεῖα δυνάμεθα νὰ ἀναπαραστήσωμεν ὅτι ταῦτα ἀπετελοῦντο ἐκ βαθροειδοῦς ἐπ' ἀλλήλων ἐπιτιθεμένων τμημάτων εἶναι καὶ ἄλλως φανερόν, ἀλλὰ μαρτυρεῖται πρὸς τούτους καὶ ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ κατωτάτης πλακὸς (εἰκ. 16, 1). Ταύτης δηλαδὴ τὸ ἐσώτερον μέρος εἶναι εἰς τετράγωνον περίπου σχῆμα κατὰ 0.015 κεκοιλωμένον¹ καταλειπομένου περίξ περι τὸ κοίλωμα τοῦτο μετρίου πλάτους ὑψηλοτέρου πλαισίου. Τὸ κοίλωμα ἔχει μῆκος 0.74 (ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς) καὶ πλάτος 0.60. Εἶναι

¹ Τῶν ἄλλων δύο βάσεων ἡ ἄνω ἐπιφάνεια εἶναι λεία καὶ δὲν ἔχει κοίλωμα.

φανερών, ότι ἐντὸς τοῦ κοιλώματος τούτου ἐνετίθετο τὸ ἀνώτερον τμήμα τοῦ βάθρου. Δὲν εἶναι ὅμως ἀπολύτως βέβαιον, ἂν μετὰ τὴν κατωτάτην βάσιν ἠκολούθει ἀμέσως τὸ σωζόμενον κυβικὸν βάθρον, ἢ ἂν ὑπὸ τοῦτο ὑπῆρχε καὶ ἄλλη μετροῦ ὕψους καὶ ὀλίγω πλατυτέρα πλάξ.

Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ κοίλωμα τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς κατωτάτης βάσεως¹ τοῦ πρὸς δεξιὰ ἀκροῦ βάθρου εἶναι κατὰ τινα ἑκατοστὰ μεγαλειότερον τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης κυβικοῦ μαρμάρου, ὅπερ ἀσφαλῶς θὰ ἀνῆκεν εἰς τὸ βάθρον τοῦτο, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων μελῶν παρενετίθετο καὶ ἄλλη πλάξ χωροῦσα ἀκριβῶς ἐντὸς τοῦ κοιλώματος τῆς κατωτάτης βάσεως· θὰ ἐξεῖχεν αὕτη κατὰ ὀλίγα ἑκατοστὰ (0.025 - 0.03) πέραξ τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ κυβικοῦ μαρμάρου. Ἡ πλάξ αὕτη δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔχη σημαντικὸν ὕψος· ἴσως δὲν ὑπερέβαινε τὰ 0.15, θὰ ἀπετέλει δὲ κατὰ τινα τρόπον συνέχειαν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἀποθέσεως τοῦ κυβικοῦ μαρμάρου.

Ἄλλὰ καὶ περὶ τοῦ ἀνωτάτου τμήματος τῶν βάθρων καὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον ἦσαν ἰδρυμένα ἐπ' αὐτῶν τὰ ἀγάλματα δὲν δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφανθῶμεν· οὕτω δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, ἂν ἐντὸς τοῦ κοιλώματος τοῦ φέροντος τὴν ἐπιγραφὴν κυβικοῦ μαρμάρου, ὅπερ, ὡς εἴπομεν θὰ ἀπετέλει μέρος τοῦ μεσαίου βάθρου, ἐνετίθετο ἀμέσως ἢ πλίνθος τοῦ ἀγάλματος κατασκευασθεῖσα ἐπίτηδες τετραγωνική, ἢ ἂν μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ κυβικοῦ μαρμάρου παρενεβάλλετο καὶ ἄλλη τετραγωνικὴ πλάξ. Ἀκόμη δυσκολώτερον εἶναι τοῦτο τὸ ζήτημα ὡς πρὸς τὸ δεξιὸν ἀκροῖον βάθρον, διότι τοῦ ἐπὶ τούτου εὐρισκομένου κυβικοῦ μαρμάρου εἶναι κατεστραμμένη ἢ ἄνω ἐπιφάνεια, ὑπάρχει δ' ἐπὶ ταύτης μόνον τὸ ὑπόλοιπον βαθείας τετραγωνικῆς ὀπῆς πλάτ. 0.10 περίπου² (ἰδὲ εἰκ. 16, 4).

Τράπεζα. Ἐμπροσθεν τοῦ μεσαίου βάθρου, ὅχι ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ μεταξὺ τῶν δύο πλαγίων τοίχων ἴσταται μονόλιθος συμπαγῆς τράπεζα ἐκ μαρμάρου κυανοφαίου (Ἰμμητοῦ) μῆκ. 1.20, ὕψος 0.63 καὶ πλάτ. 0.62 (ἰδὲ ἐπὶ εἰκ. 12 καὶ 14). Αὕτη δὲν εἶναι ἐσφηνωμένη ἐντὸς τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ἐπικάθηται ἀπλῶς ἐπὶ τούτου. Ἡ προσθία ἐπιφάνεια ἔχει κοιλανθῆ εἰς βάθος 0.12, οὕτως ὥστε σχηματίζεται μία βαθυτέρα, λεία ἐπιφάνεια πλασιουμένη ἐκατέρωθεν μὲν ὑπὸ τῶν ποδῶν τῆς τραπέζης, ὀρθογωνικῶν παραστάδων (πλάτ. 0.10) καταληγουσῶν εἰς

¹ Πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι τὸ κοίλωμα τοῦτο δὲν εἶναι μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιμελείας ἐσκαμμένον, ἀποβαίνει δὲ ἀβαθέστερον, ἐφ' ὅσον χωρεῖ ἐκ τοῦ δυτικωτέρου ἄκρου πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον. Ἄλλὰ καὶ ἐν γένει ἡ ὅλη ἐργασία τῶν βάθρων μᾶλλον ὡς ἀμελῆς δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ.

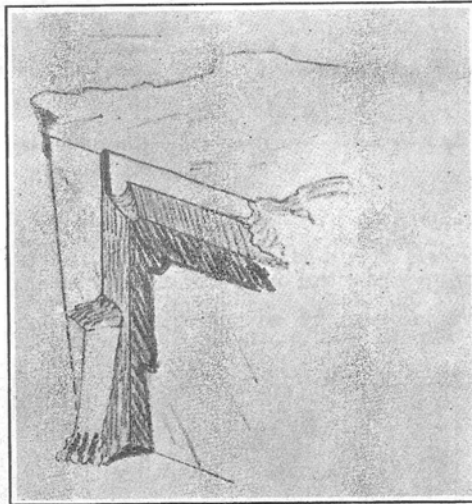
² Ὀλίγον δύναται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τῶν βάθρων τὸ βάθρον τοῦ Φαιδίου (Καββαδία Γλυπτὰ Ἐθν. Μουσείου ἀριθ. 81, Ἀρχ. Δελτ. 1890, πίν. Γ 4, Bulle Statuenbaseu σελ. 11 Jahresh. XVI σελ. 87 εἰκ. 46. Πρωτοφανὲς εἰς τὰ ἀρχαῖα βαθμιδωτὰ βάθρα εἶναι καὶ ἔνεκα τοῦ ὕψους τοῦ ἀκόμη τὸ μὲ ἰδιαιτέραν κόσμησιν τῆς βάσεως καὶ τῆς κορυφῆς κυβικὸν μέλος τῶν βάθρων ἡμῶν.

ἄκρα ποδῶν λέοντος, ἄνω δὲ ὑπὸ τῆς συμφυοῦς πλακὸς τῆς τραπέζης, τῆς ὁποίας τὸ πρόσθιον ἄκρον εἶναι λοξῶς ἀποκεκομμένον καὶ ἔχει ἐκατέρωθεν καθ' ὃ σημεῖον συμφύεται τὸ λοξὸν ἀπόκομμα πρὸς τοὺς πόδας, χωνιοειδὲς ὄγκωμα (εἰκ. 19).

Καὶ ἡ ὀπισθία ὄψις τῆς τραπέζης εἶναι παραπλησίως ἐσχηματισμένη, ἀλλ' ἐπιπολαιότερον εἰργασμένη, οἱ ἄκροι πόδες λέοντος δὲν ἔχουσι δηλωθῆ, καὶ ἡ κοίλανσις τῆς ἐπιφανείας δὲν φθάνει εἰς τὸ αὐτὸ βάθος ὅπως ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως. Καὶ κατὰ τὰ πλάγια ἐξέχει ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τῆς τραπέζης κατὰ 0.12, κάτω δὲ λήγει κατὰ τὰ πλάγια εἰς ἐξοχὴν 0.02.

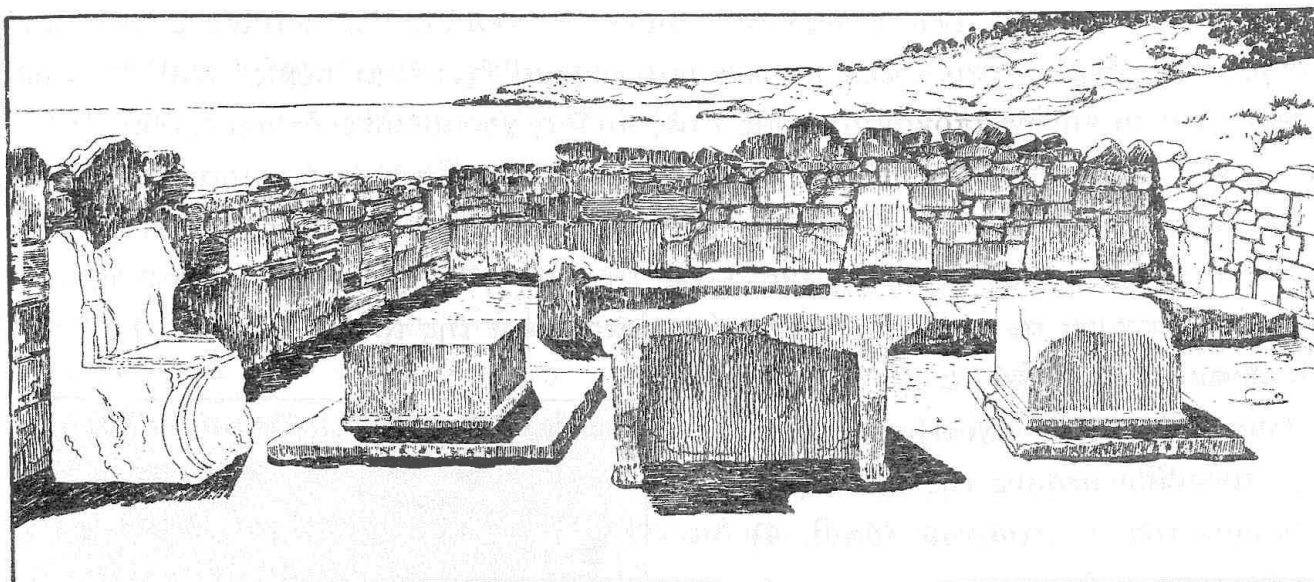
Ὅλην σχεδὸν τὴν βαθυτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ προσθίου μέρους τῆς τραπέζης ταύτης καλύπτει ἡ κατωτέρω (ἀριθ. 4) δημοσιευομένη ἐπιγραφή, τιμητικὴ τοῦ Ἀλαιοῦ Πολυστράτου ἱερέως καὶ ἄλλων Ἀλαιοῦ.

Πότε ἰδρῦθη ἡ σωζομένη τράπεζα εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ δρῶμεν ἀκριβῶς. Ἡ μορφή της, ἀπλὴ ὅπως εἶναι, δὲν παρέχει σημεῖα ἰκανὰ πρὸς ἀκριβῆ χρονολόγησιν τῆς κατασκευῆς της. Ἡ ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως ἐπιγραφή ἐχαράχθη ἐκεῖ περὶ τὸ τέλος ἴσως τῆς 4^{ης} ἑκατονταετηρίδος, ἀλλ' ἡ τράπεζα ἠδύνατο νὰ εὑρίσκειται ἐν τῷ ναῷ πολὺ πρότερον. Ὡς ἀνάθημα εἰς τὸν θεὸν τοῦ ναοῦ ἔχον καὶ τὸν προορισμὸν νὰ ἀποτίθενται ἐπ' αὐτοῦ τὰ προσφερόμενα εἰς τοῦτον μικρὰ δῶρα, εἶναι φυσικὸν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἐτέθη ἐκεῖ συγχρόνως μὲ τὴν ἰδρυσιν τοῦ ἀγάλματος, μαρτυρεῖ δ' ἀφ' ἐτέρου ὑπὲρ τῆς συγχρόνου μετὰ τοῦ ἀγάλματος ἰδρύσεως τῆς τραπέζης ἐν ἧ θέσει σώζεται εἰσέτι, τὸ ὅτι ἡ ἐπιγραφή τοῦ βάρου τοῦ μεσαιου ἀγάλματος, πρὸ τοῦ ὁποίου, ἴσταται ἡ τράπεζα δὲν εἶναι χαραγμένη ἐπὶ τοῦ κατωτάτου λίθου τοῦ βάρου ὅπως ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τμήματος τοῦ βάρου, ἐπὶ τοῦ κυβικοῦ μαρμάρου, διὰ νὰ μὴ ἀποκρύπτεται ὑπὸ τῆς Τραπέζης¹.

Εἰκ. 19. Γωνία μαρμαρινῆς τραπέζης.

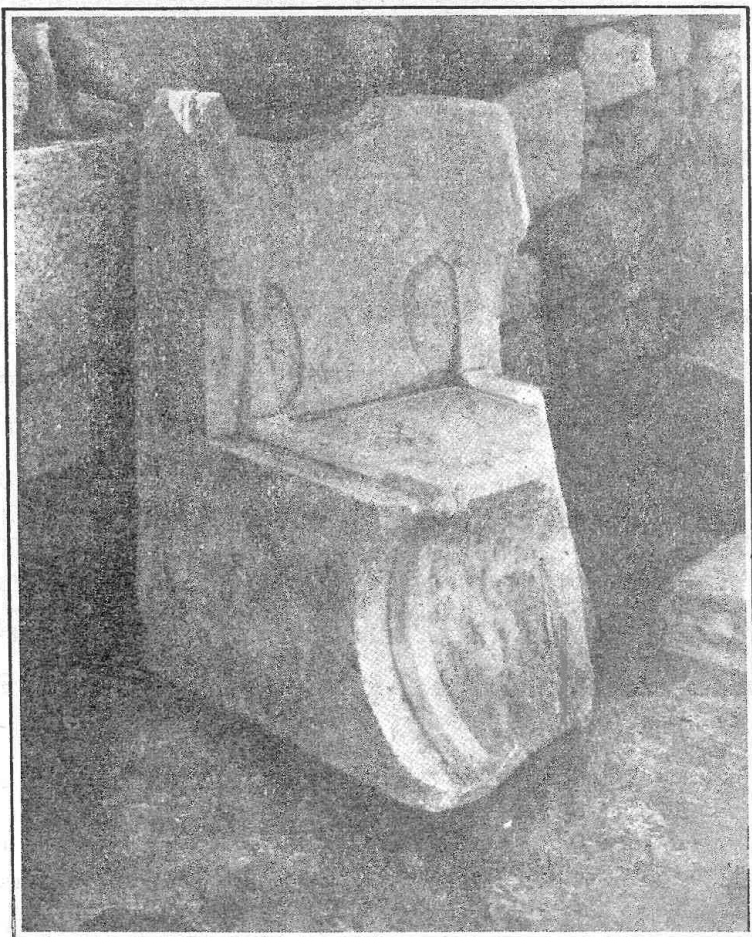
¹ Ἐντὸς τοῦ ναοῦ εὑρέθησαν καὶ ἄλλαι δύο ὁμοίαι καθ' ὅλα πλάκες ἐκ φαιοῦ λίθου τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ αὐταί, σχηματίζουσαι κατὰ τὴν μίαν στενὴν πλευρὰν ἄτεχνον πόδα ζώου, προφανῶς καὶ αὐταὶ πόδες τραπέζης, ἧτις ὁμοῦς ἀπετελεῖτο ἐκ χωριστῶν μερῶν, τῶν ποδῶν καὶ ἐπὶ τούτων τεθειμένης πλακός, καὶ δὲν ἦτο συμπαγῆς, ὅπως ἡ ἄλλη τράπεζα. Πλείονες τράπεζαι ὑπῆρχον καὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Δεσποίνης ἐν Λυκοσοῦρα (Κουρουνηώτη, Κατάλ. Μουσ. Λυκοσ. σελ. 61 ἐξ. ἀριθ. 63-66).

Εικ. 20. Ὁπίσθιον ἡμισυ ἐσωτερικοῦ σηκοῦ.

Θρόνος. Εἰς τὸν σταθερὸν διάκοσμον τοῦ ναοῦ προωρισμένος νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὅπως καὶ ἡ τράπεζα τὸν Θεόν, ἢ πιθανώτερον ἔχων τὸν πρακτικὸν σκοπὸν νὰ κάθηται ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, ἀνήκει μαρμάρινος θρόνος ἰδρυμένος πρὸς τὸν

νότιον τοῖχον ἀριστερὰ ὀλίγον πρὸ τῶν βάθρων (εἰκ. 20). Ἔχει οὗτος τὸ σύνηθες σχῆμα (εἰκ. 21)¹ καὶ τὸ φυσικὸν μέγεθος θρόνου (ὕψος 0.92, πλάτ. 0.65, ὕψος καθίσματος 0.45 καὶ πλάτος κυρίως ἔδρας 0.40), ὃ δὲ γλυπτικὸς αὐτοῦ διάκοσμος περιορίζεται εἰς τὴν ἀνάδειξιν ἐν ἀναγλύφῳ τῶν χαρακτηριστικῶν μερῶν τῆς μορφῆς αὐτοῦ· οὕτω σημειοῦνται τὰ καμπύλα σκέλη, ἢ καθ' αὐτὸ ἔδρα καὶ τὸ ἐρεισίνωτον. Ἀποκεκρουσμένα εἶναι πρὸς τούτους ὅλη ἡ δεξιὰ προ-

Εἰκ. 21. Θρόνος μαρμάρινος ἐντὸς σηκοῦ.

¹ Τὰ σχέδια τῶν εἰκόνων 10, 13 καὶ 20 ὀφείλω εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Α. Ζάχον, τὰ σχέδια τῶν εἰκόνων 5 καὶ 7 κατήρτισεν ὁ ἀρχιτέκτων Μπίρης, καὶ τὰ σχέδια τῶν εἰκόνων 16, 17 καὶ 19 ὁ ἀρχιτέκτων Νομικός. Εἰς τούτους ἐκφράζω τὰς θεράμ μου εὐχαριστίας.

σθία γωνία τοῦ καθίσματος, καίμερος τῆς κορυφῆς καὶ αἱ ἡμικυκλικαὶ περιόπου ἄκραι τῶν δύο πλευρῶν τοῦ νότου, εἶναι δὲ ἀποτετριμμένη καὶ ἡ κορυφή τῆς προσθίας ὄψεως τοῦ καθίσματος, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ μετὰ βεβαίω- τητος ὅτι διακρινόμενα ἐκεῖ ἔχνη ἀνήκουσι τωόντι εἰς ἀποτριβείσαν ἐπιγραφὴν.

Ἐντὸς τοῦ σηκοῦ, πρὸ τῶν βάθρων κείμενος, εὐρέθη καὶ ὁ κιονίσκος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι χαραγμένον τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἀρχαῖκόν ἔμμετρον ἐπί- γραμμα ἀφιερώσεως εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Ἐπίσης ἐντὸς τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ ὄπισθεν μέρος αὐτοῦ εὐρέθη καὶ ἡ ἐν εἰκ. 39, 1-3 κατωτέρω δημοσιευομένη κεφαλή. Εὐρέ- θησαν ἀκόμη ἐντὸς τοῦ σηκοῦ διάφοροι σφόνδυλοι κιόνων ἐκ τιτανολίθου (ιδὲ εἰκ. 14), ἀλλ' οὗτοι μετετέθησαν ἐκεῖ εἰς ὑστερωτέρους χρόνους ἀσφαλῶς ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς περιστάσεως μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτης.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης τοῦ σηκοῦ πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ἄτεχνον, λιθίνην, ὑψηλὴν, ὀλμοειδῆ λεκάνην (ῦψος 0.45, διάμ. 0.50 μὲ ἀβαθεῖς σχετικῶς κοίλωμα) (εἰκ. 10 καὶ 12), ἣτις ἴσεται πρὸ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῆς ἀριστερᾶς παραστάδος τῆς θύρας καὶ ἐχρησίμευε πιθανώτατα ὡς περιρραντήριον¹. Ἀντι- στοιχῶς πρὸς τὸ περιρραντήριον τοῦτο ἴσεται πρὸ τῆς δεξιᾶς παραστάδος τῆς θύρας τετραγωνικὴ στήλη ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ῦψος 0.96 καὶ πλάτ. 0.38 ἐπὶ συμ- φυοῦςβάσεως πλάτ. 0.53 καὶ ῦψος 0.23. Ἡ στήλη ἔληγεν ἄνω εἰς κορωνίδα, ἐχρη- σίμευε δὲ πιθανώτατα ὡς βάσις μικροῦ ἀγάλματος² καὶ εἶχεν ἐμπρὸς ὑπὸ τὴν κορυφὴν τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἀναθέτου, ἧς διακρίνονται λίαν ἀμυδρῶς γράμματα τῶν τριῶν στίχων, ἐξ ὧν φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ βάσις αὕτη ἦτο σχεδὸν σύγχρονος πρὸς τὰ ἐντὸς τοῦ ναοῦ βάρθρα (3^{ον} στίχου λείψανα ΑΝΕ). Τῆς βάσεως τῆς στήλης τὸ κατώτερον ἡμισυ δὲν εἶναι κελεασμένον ἐκ τούτου δὲ καταφαίνεται, ὅτι ἐκρύ- πτετο αὕτη ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ἐν μέρει.

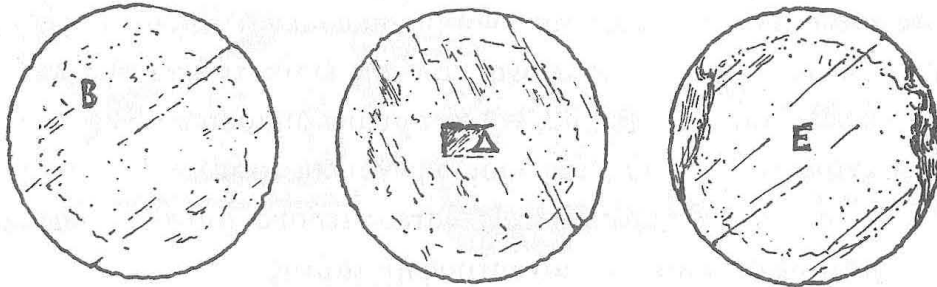
Πρὸ τῆς δεξιᾶς γωνίας τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου τοῦ σηκοῦ ὑπάρχει καὶ ἑτέρα μαρμαρινὴ βάσις τετραγωνικὴ μῆκ. 0.48, πλάτ. 0.46 καὶ ῦψος 0.14 ἔχουσα ἄνω τετραγωνικὸν κοίλωμα μῆκ. 0.27 καὶ πλάτ. 0.22 πρὸς ἔνθεσιν μαρμαρίνου ἀγαλ- ματίου ἢ ἐρμοειδοῦς στήλης, ἡ βάσις ἦτο ἐντεθειμένη ἐντὸς ἐτέρας τετραγωνικῆς βάσεως ἐκ τιτανολίθου κατὰ τὸ ἡμισυ κρυπτομένης ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως τῆς μαρμαρινῆς βάσεως εἶναι χαραγμένη ἡ κατωτέρω (ἀριθ. 2) δημοσιευομένη ἐπιγραφὴ τοῦ ἀναθέτου.

Ἡ περίστασις. Ἡ περίστασις (ιδὲ σχέδιον εἰκόνης 7) ἀποτελεῖται ἐκ τεσσά- ρων κιόνων ἐπὶ τῶν στενῶν πλευρῶν καὶ ἕξ ἐπὶ τῶν πλαγίων, σώζονται δὲ τούτων

¹ Καὶ δευτέρας ὀλμοειδοῦς λεκάνης τὸ ἡμισυ εὐρέθη ἔξω πλησίον τοῦ σηκοῦ. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κοτίλφ ὑπῆρχε τετραγωνικὴ λεκάνη ὡς περιρραντήριον (Ἀρχ. Ἐφ. 1903, 162).

² Ἀλλὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς ἐπιφανείας δὲν ἔχει κοίλωμα πρὸς στερέωσιν πράγματος ἐπ' αὐτοῦ.

πᾶσαι αἱ βάσεις, καὶ ἐπὶ τεσσάρων ἐκ τούτων, τριῶν τῆς βορείας πλευρᾶς καὶ μιᾶς τῆς νοτίας ὑπάρχουσιν ἀκόμη οἱ κατώτατοι σφόνδυλοι. Ἐπὶ τοῦ σφονδύλου, ὅστις σώζεται ἐπὶ τῆς προτελευταίας πρὸς δυσμὰς βάσεως τῆς βορείας πλευρᾶς ὑπάρχει μετ' ἐπιμελείας ἐγκεχαραγμένον τὸ γράμμα Ε (εἰκ. 22).

Εἰκ. 22. Γράμματα χαραγμένα ἐπὶ σφονδύλων τῆς περιστάσεως.

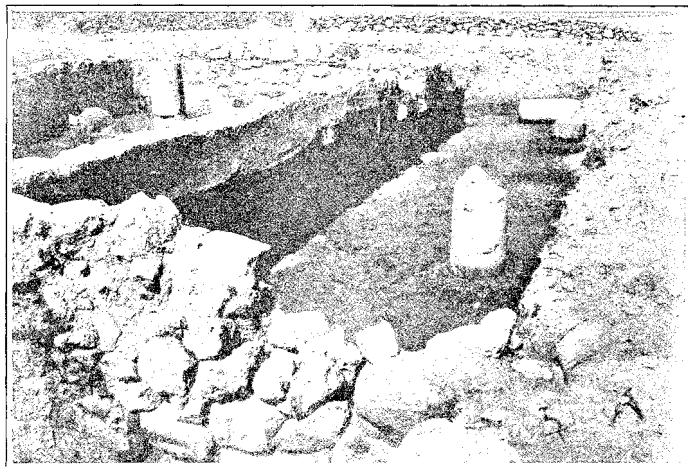
Ὅπως εἴπομεν ἤδη, οἱ κίονες δὲν εἶναι ἰδρυμένοι ἐπὶ συνεχοῦς τινος στυλοβάτου, ἀλλ' ἕκαστος τούτων ἔχει ἰδιαίτερον βᾶθρον ἀποτελούμενον ἐκ τετραγωνι-

Εἰκ. 23. Ἡ νοτία πλευρὰ τοῦ σηκοῦ μετὰ τὴν σειράν τῶν βάσεων τῶν κίωνων τῆς περιστάσεως.

κῆς πλίνθου ἐκ πώρου λίθου ($0.80 \times 0.80 \times$ ὕψος 0.30) τεθειμένης ἐπὶ θεμελίου πλατυτέρου κατὰ 0.15 (εἰκ. 23 καὶ 24). Οἱ σφόνδυλοι ἴστανται ἀμέσως ἄνευ ἰδιαίτερας βάσεως ἐπὶ τῆς τετραγωνικῆς πλίνθου, δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ βεβαιωθῇ σήμερον ὁποίας μορφῆς ἦτο τὸ κιονόκρανον, ἂν εἶχον τοιοῦτον ὡς φαίνεται

ὅμως ἦσαν ἀπλοῖ στρογγύλοι στύλοι φέροντες πιθανῶς ἐπὶ ἀπλοῦ τινος κιονοκράνου ἢ κιονοκρανοειδοῦς ἐπιθήματος ὁμοίως ἀπλοῦν ξύλινον θριγγόν.

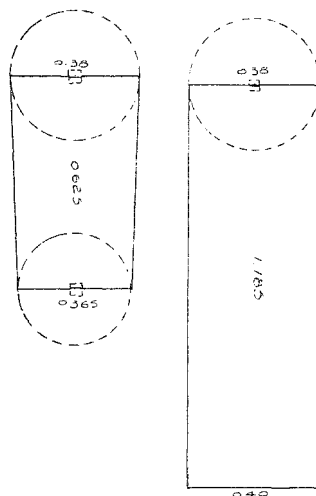

Εἰκ. 24. Βορεία πλευρὰ σηκοῦ μετὰ κίονας περιστάσεως.

Οἱ κίονες εἶναι πάντες ἐκ τιτανολίθου καλῶς καὶ ὁμαλῶς ἐστρογγυλωμένοι, εὐρέθησαν δ' ἐκ τούτων 27 τεμάχια διαφόρων μεγεθῶν. Ἐπὶ πάντων παρατηρεῖται ἰκανὴ μείωσις. Αἱ μεγάλαι διάμετροι κυμαίνονται μεταξὺ 0.465 καὶ 0.365, αἱ περισσότεραι ὅμως ἐκ τούτων δὲν εἶναι κάτω τῶν 0.40. Αἱ μικρὴ διάμετροι φθάνουν μέχρι 0.32. Ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν εὐρισκομένων ἐν τῇ ἀρχικῇ τῶν θέσει σφονδύλων 0.465 εἶναι ἡ διάμετρος τῆς βάσεως.

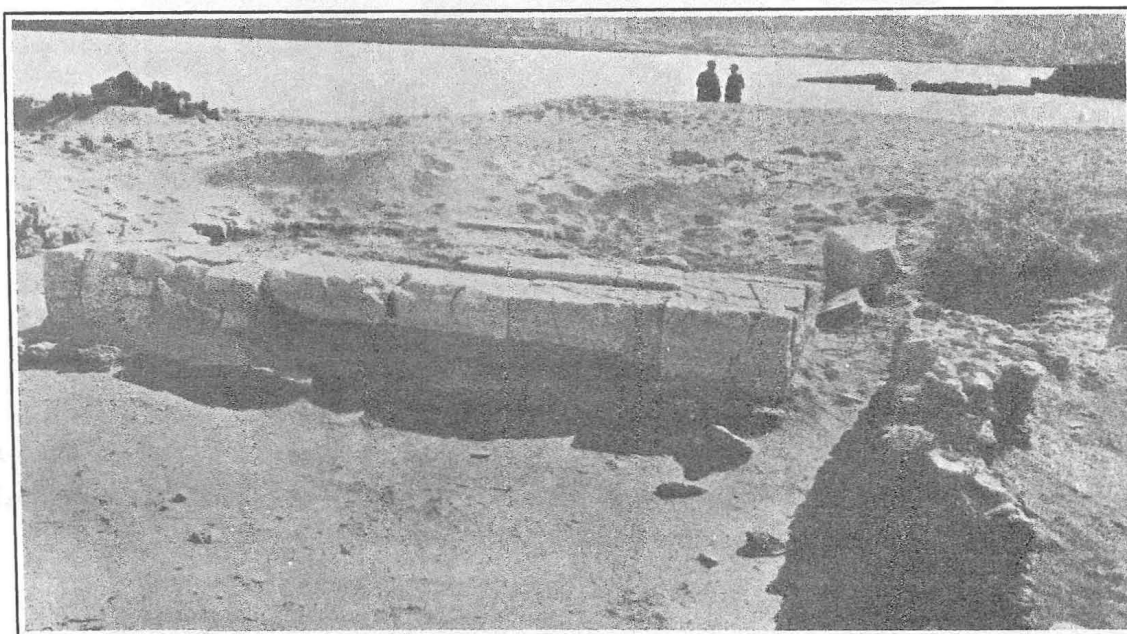
Σφόνδυλοι τινες εἶναι ἠριθμημένοι διὰ γραμμῶν πρὸς εὐκολίαν τῆς τοποθετήσεως. Οὕτω ἐπὶ δύο σφονδύλων ἐπαναλαμβάνεται τὸ γράμμα Β, ἐπὶ ἄλλου τὸ γράμμα Δ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω ἤδη μνημονευθέντος τὸ γράμμα Ε (εἰκ. 24). Αἱ διάμετροι τῶν ἐχόντων τὸ γράμμα Β δύο σφονδύλων, συμφωνοῦσιν ἀκριβῶς καθ' ἃς ἐπιφανείας ὑπάρχει τὸ γράμμα, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον, ὅτι οἱ δύο οὔτοι ἦσαν ἐπ' ἀλλήλων τεθειμένοι ὡς μέρη τοῦ αὐτοῦ κίονος.

Εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ἀκριβοῦς ὕψους τῶν κίωνων δὲν βοηθοῦσι μετ' ἀπολύτου βεβαιότητος οἱ εὐρεθέντες σφόνδυλοι ὅτι ἔφθανον τουλάχιστον μέχρι 2.475 (πρέπει νὰ ἦσαν ἀσφαλῶς ὑψηλότεροι) δύναται τις

Εἰκ. 25. Συνανήκοντες σφόνδυλοι περιστάσεως.

νά συμπεράνη προσθέτων τὰ ὕψη δύο σφονδύλων (1.185 καὶ 0.625), οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ συνανήκουν, διότι συμφωνοῦσιν ἡ μεγάλη διάμετρος τοῦ ἑνὸς πρὸς τὴν μικρὰν διάμετρον τοῦ ἑτέρου, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀντίστοιχοι ὅπαι διὰ τὴν σύνδεσιν διὰ γόμφων τῶν δύο τμημάτων (εἰκ. 25). Ὅτι ἦσαν ἀκόμη ὑψηλότεροι οἱ κίονες προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἄνω ὄψεως τοῦ μακροτέρου σφονδύλου ὑπάρχει ὀπὴ μαρτυροῦσα, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλος ἀνώτερος σφόνδυλος μέλλον νὰ στερεωθῆ διὰ γόμφου ἐντὸς αὐτῆς. Ἀκόμη δὲ καὶ ἂν λάβω-

Εἰκ. Κρητὶς βωμοῦ.

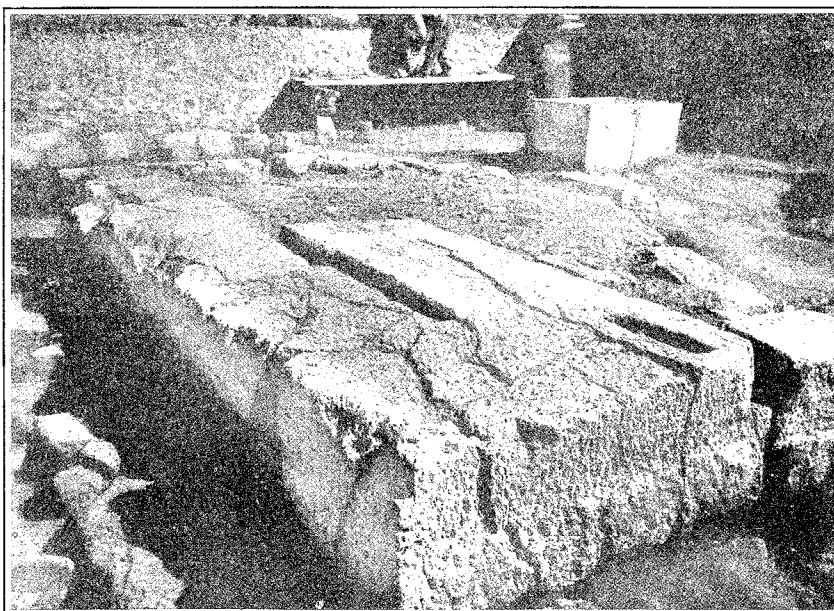
μεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ διάμετρος τῆς βάσεως τῶν κίωνων εἶναι 0.465, ἡ δ' εὐρεθεῖσα μικροτέρα διάμετρος εἶναι 0.325, διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὸν διὰ τῶν δύο προαναφερθέντων σφονδύλων σχηματιζόμενον κίονα πρέπει νὰ προσθέσωμεν κατ' ἀμφοτέρας τὰς διευθύνσεις καὶ ἄλλον σφόνδυλον διὰ νὰ φθάσωμεν διὰ τῆς ἐντάσεως πρὸς τὰ κάτω καὶ τῆς μειώσεως πρὸς τὰ ἄνω τὰς διαμέτρους ταύτας.

Εἷς σφόνδυλος ἔχει μῆκος 2.48, εἶναι δ' οὗτος ὁ κατώτατος διότι ἔχει μεγάλην διάμετρον 0.465, ὅπερ ὡς εἶπομεν εἶναι ἡ διάμετρος τῆς βάσεως.

Ἐπὶ ἑνὸς σφονδύλου εὐρεθέντος καὶ κειμένου ἀκόμη ἐντὸς τοῦ σηκοῦ ὑπάρχει κατὰ τὸ πλάγιον ἐντὸς ὀπῆς ὑπόλοιπον παχειάς σιδηρᾶς ράβδου. Ὅπαι πρὸς σύνδεσιν τῶν σφονδύλων διὰ γόμφων δὲν ὑπῆρχον ἐπὶ πάντων τῶν κίωνων.

Ὁ Βωμός. Ἐμπροσθεν τοῦ σηκοῦ εἰς ἀπόστασιν 6.75 ἀπὸ τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ μῆκος ἄξωνος αὐτοῦ σώζεται ἡ κρητὶς εὐμεγέθους βωμοῦ (εἰκ. 26· ἰδὲ εἰκ. 6 καὶ σχεδιόγραμμα εἰκ. 7). Ἐχει σχῆμα ὀρθογωνικὸν

(4.25×2.55) καὶ συνίσταται ἐκ κεντρικοῦ πυρῆνος ἐξ ἐρυθροποῦ ἰσχυρῶς πεπιεσμένου χώματος περιβαλλομένου ὑπὸ μιᾶς σειρᾶς μεγάλων τιτανολίθων μὲ καλῶς λελεασμένην τὴν πρὸς τὰ ἄνω ὄψιν, ἢ πρὸς τὰ ἔξω ὄψεις τῶν λίθων εἶναι μόνον κατὰ τὸ ἀνώτερον ἡμισυ πελεκημένη ὁμαλῶς, ἐνῶ τὸ κατώτερον ἐξέχει ἐλαφρῶς καὶ εἶναι ἀμελέστερον πελεκημένον, ἵνα διὰ τῆς διαφορᾶς ταύτης τῆς κατεργασίας ὀρίζεται ἡ εὐθυντηρία τοῦ κτίσματος. Πλὴν τῶν περιβαλλόντων τὸν κεντρικὸν πυρῆνα τιτανολίθων ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμίσεως στρῶσις ἐκ μιᾶς σειρᾶς

Εἰκ. 27. Νοτιοδυτικὴ γωνία καὶ ἄνω ἐπιφάνεια κρηπίδος βωμοῦ.

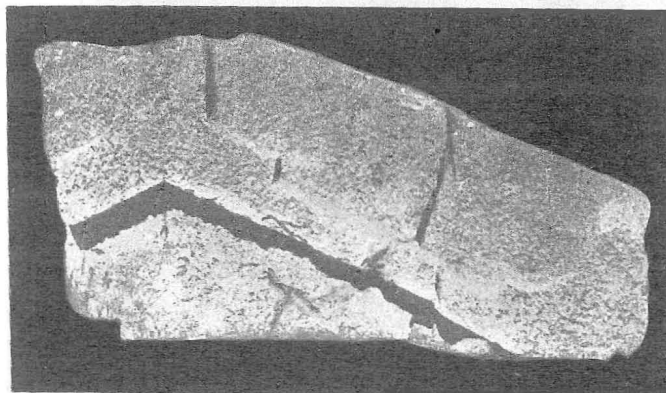
μεγάλων πλακῶν τιτανολίθου ὡς συνέχεια τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῶν λίθων τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβλήματος (εἰκ. 27).

Οἱ λίθοι τῆς κρηπίδος τοῦ βωμοῦ εἶναι ἱκανῶς μεγάλοι, ἰδίως οἱ δύο ἀκροῖοι τῆς δυτικῆς ὄψεως ($1.20 \times 0.65 \times 0.45$ καὶ $1.10 \times 0.62 \times 0.44$). Ἐπὶ ἑκατέρου τῶν δύο τούτων τελευταίων λίθων ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας αὐτὰς μήκους 0,35 πλάτους 0,15 πρὸς ἔνθεσιν στήλης (ιδὲ εἰκ. 27).

Ἐμπρὸς καὶ κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς ὄψεως τῆς κρηπίδος ὑπάρχει σειρὰ σχεδὸν ὅλως ἀκατεργάστων λίθων ἐπεκτεινομένη πρὸς βορρᾶν καὶ πέραν τῆς κρηπίδος τοῦ βωμοῦ μέχρις ἀποστάσεως 1,50 περίπου τούτων ἢ ἄνω ἐπιπεδωμένη ὅποσδήποτε ἐπιφάνεια εὐρίσκεται 0,44 χαμηλότερον τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς κρηπίδος τοῦ βωμοῦ. Ἡ πιθανωτάτη ἐξήγησις τῆς σειρᾶς ταύτης τῶν λίθων εἶναι,

ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς ὑπόθημα βαθμίδος, ἂν καὶ μένει οὕτω ἀνεξήγητος ἡ συνέχεια ταύτης καὶ πέραν τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ βωμοῦ.

Πρὸς ἀκριβῆ σχεδὸν ἀναπαράστασιν τοῦ βωμοῦ παρέχουσιν ἱκανὰ βοηθητικὰ σημεῖα τὰ σωθέντα λείψανα. Ἐπὶ τῆς ἄνω ὄψεως τῶν λίθων τῆς κρηπίδος τοῦ βωμοῦ σημειοῦται εἰς ἀπόστασιν 0.90 ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἄκρου (ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τελείως σχεδὸν κατεστραμμένη) δι' αἰσθητῆς διαφορᾶς τῆς κατεργασίας τῆς ἐπιφανείας ἢ γραμμῆ τῆς τοποθετήσεως τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τοῦ βωμοῦ, τῆς *θυμέλης*. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν λίθων τῆς κρηπίδος ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου

Εἰκ. 28. Τμήμα κρατεντοῦ.

ἦτο τὸ ἄκρον τῆς θυμέλης εἶναι πολὺ ἐπιμελέστερον λελεασμένη καὶ διακρίνεται σαφῶς ἀπὸ τῆς λοιπῆς ἐπιφανείας. Πρὸς ἀναπαράστασιν καὶ τῆς κορυφῆς τῆς θυμέλης εὐρομεν εὐτυχῶς ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ βωμοῦ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς μιᾶς ἐκ τῶν πλαγίων πλευρῶν ταύτης, τῶν *κρατεντῶν* (εἰκ. 28). Εἶναι ἐκ τοῦ αὐτοῦ τιτανολίθου ἐξ οὗ καὶ ἡ κρηπίς, καὶ ἔχει μορφήν

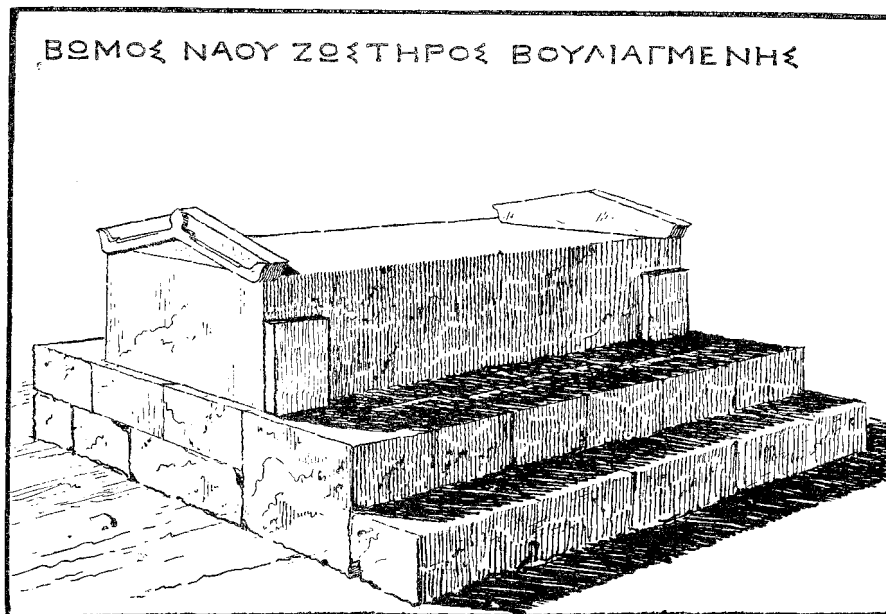
τριγωνικὴν (μῆκ. τοῦ ἡμίσεως τῆς βάσεως 0.16, ὕψους κατὰ τὸ κέντρον 0.48, πλάξ. 0.16), ἐπὶ δὲ τῆς μιᾶς ὄψεως ἐξαίρεται ἐν ἀναγλύφῳ ἀέτωμα σημειουμένων διὰ καταλλήλου ἐξοχῆς τοῦ γείσου καὶ τῶν ἀκρωτηρίων ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τοῦ κέντρου, καὶ τῶν ἄκρων.

Ἡ ἐτέρα ὄψις τοῦ λίθου τοῦ κρατεντοῦ εἶναι μόνον ἐπίπεδος καὶ ἐξωμαλισμένη. Ὅτι ὁ λίθος οὗτος εἶναι πράγματι ὁ ἕτερος τῶν κρατεντῶν τοῦ βωμοῦ δεικνύει ἡ μορφή του, ἡ θέσις τῆς εὐρέσεως καὶ μάλιστα ἡ συμφωνία τῶν διαστάσεων αὐτοῦ πρὸς τὸ μέγεθος, ὅπερ θὰ εἶχεν ἡ θυμέλη συμφώνως πρὸς τὰ καταλειφθέντα ἐπὶ τῆς σωθείσης κρηπίδος ἱκανῶς σαφῆ σημεῖα. Ἐπὶ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνας 29 παρέχομεν ἐν ἀναπαραστάσει¹ τὴν πιθανωτάτην μορφήν τοῦ βωμοῦ.

Παρὰ τὸν βωμὸν εὐρέθησαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἴχνη πυρῶν, ἀλλ' οὐδὲν κινητὸν εὔρημα.

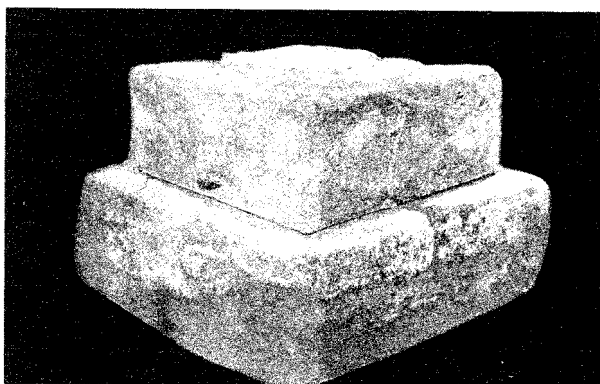
Πλαγίως πρὸ τοῦ ναοῦ ἀπέχον 2.75 περίπου ἀπὸ προεκτάσεως τῆς γραμμῆς τῆς βορείας τούτου πλευρᾶς καὶ 1.25 περίπου ἀπὸ προεκτάσεως τῆς γραμμῆς τῆς

¹ Ἡ ἀναπαράστασις εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔργον τοῦ καθηγητοῦ Ὁρλάνδου.

Εἰκ. 29. Ἀναπαράστασις βωμοῦ.

ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ εἶναι ἰδρυμένον μέγα τετράγωνον βάθρον (εἰκ. 30) ἀποτελούμενον ἐκ δύο βαθμίδων ὧν ἡ κατωτέρα (ὑψ. 0.51), σύγκειται ἐκ δύο μεγάλων ἰσομεγέθων (1,30 × 0,65 ἑκάτερος) σκληρῶν πώρων, ἡ δ' ἀνωτέρα ἐξ ἑνὸς ἐρυθροῦ τιτανολίθου τοῦ Ὑμηττοῦ (1.00 × 1.00 × 0.40). Ἐπὶ τοῦ δευτέρου τούτου λίθου ἦτο πιθανώτατα τεθειμένος καὶ τρίτος φέρων τὴν πλίνθον μετὰ τοῦ ἀγάλματος.

Εἰκ. 30. Βάθρον πλησίον βορειανατολικῆς γωνίας σηκοῦ.

Κατασκευὴ τῶν τοίχων τοῦ σηκοῦ. Ἀνωτέρω ἐν σελ. 15 - 16 ἐξεθέσαμεν τὸ σύστημα καθ' ὃ ἦσαν ἐκτισμένοι οἱ ἀρχικοὶ τοῖχοι τοῦ σηκοῦ πρὸς ὄρισμόν τῆς συνεχίσεως αὐτῶν εἰς ὑψος δὲν ἔχομεν ἐνδείξεις· θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἦσαν οὗτοι κατασκευασμένοι κατὰ τὸ ὑψηλότερον αὐτῶν μέρος ἐξ ὠμῶν πλίνθων, ὅπως συνηθίζετο εἰς τοὺς ἀρχαίκοις χρόνοις, εἰς οὓς πάντως ἀνήκει τὸ ἀρχικὸν κτίριον· ἀλλ' ὅμως ἐπὶ

τοῦ σωζομένου εἰς ἰκανὸν ὕψος (1.30 περίπου) ἀρχικοῦ τμήματος τοῦ κτιρίου κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς βορείας πλευρᾶς, οὐδεμία τῶν συνήθων ἐνδείξεων, π. χ. τάσις πρὸς ἐπιπέδωσιν τῆς ἄνω ἐπιφανείας χάριν τῆς καταλλήλου ἐπιστροφῆς τῶν πλίνθων, γίνεται φανερά, οὐδ' ἐφάνησάν ποτε ἐν τῇ ἐπιχώσει τμήματα πλίνθων, ὡς παρουσιάζονται συχνὰ πλησίον ἐρειπίων ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει πλινθοκτίστων οἰκοδομημάτων. Λοιπὸν εἶναι πιθανώτερον, ὅτι καὶ τὸ ἀρχικὸν κτίριον ἦτο μέχρι τῆς κορυφῆς λιθόκτιστον¹ πάντως πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἦτο ὅλον ἐκ λίθων τὸ ὑστερώτερον ἐπεσκευασμένον ἀσβεστόκτιστον κτίριον Ἐπίσης δὲν εὐρέθη τι, ἐξ οὗ νὰ δύναται τις νὰ ὀρίσῃ οὐδὲ μετὰ πιθανότητός τινος ἂν ἦσαν ἐπικεχρισμένοι οἱ τοῖχοι, ἢ καὶ ἂν τὸ ἀμέσως ὑπὸ τὴν στέγην μέρος αὐτῶν ἔφεραν ἀρχιτεκτονικὸν τινα κόσμον. Ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις τοῦ ἀρχικοῦ κτιρίου διὰ τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν τῆς κατεργασίας τῆς ἐπιφανείας τῶν λίθων ἦτο πιθανώτατα ἄνευ ἐπιχρίσματος, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ εἴπωμεν τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν, ἥτις εἶναι τὸ ὑναντίον πιθανώτατον, ὅτι ἦτο ἐπικεχρισμένη.

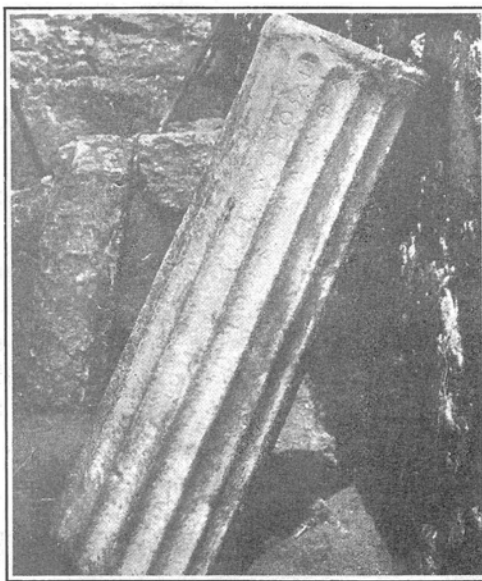
Πάντως ἦσαν ἐπικεχρισμένοι καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς οἱ τοῖχοι τοῦ ὑστερωτέρου ἐπεσκευασμένου κτιρίου. Ὡς εἶναι ἐκτισμένοι διὰ λίθων μὴ ἐχόντων ἀναλογίαν τινὰ ἢ ἀκριβῆ προσαρμογὴν πρὸς ἀλλήλους, μὲ πολλὰ μικρὰ λιθάρια καὶ κεραμίδων τεμάχια ἐν τῇ συνδεύσει τοὺς λίθους ἀσβέστω, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκαλύπτοντο δι' ἐπιχρίσματος. Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῆς βορείας πλευρᾶς σώζεται σήμερον εἰς ὕψος 1.00 περίπου ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὑπόλοιπον ἀσβεστοχρίσματος· τοῦτο ὅμως προέρχεται ἀσφαλῶς ἐκ χρησιμοποίησεως τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ πρὸς στήριξιν ἐπ' αὐτοῦ δωματίου τινὸς εἰς ὑστερωτέρους χρόνους, ὅτε τὸ ἔδαφος ἐν τῷ χώρῳ εἶχεν ἰκανῶς ὑψωθῆ, διότι ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ κάτω ἄκρου τοῦ σωζομένου ἐπιχρίσματος (πβλ. εἰκ. 9), εἶναι ἐκεῖ ἀσφαλῶς τὸ τέλος τούτου πρὸς τὰ κάτω· λοιπὸν τὸ ἔδαφος τοῦ δωματίου, ὅπερ κατεσκευάσθη τότε παρὰ τὸν ναόν, χρησιμοποιηθέντος πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ τοίχου του, ἦτο τοῦλάχιστον ἐν μέτρον ὑψηλότερον τοῦ ἀρχικοῦ ἐδάφους, τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕψους τῶν ἐδαφῶν προεληθούσης ἐκ τῆς βαθμιαίας σωρεύσεως ἄμμου περὶ τὸν ναόν εἰς χρόνους, καθ' οὓς οὗτος πλέον εἶχεν ἐγκαταλειφθεῖ. Ὅτι δὲ καὶ ὁ ναὸς καὶ ὁ περὶ αὐτὸν χώρος ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς κατασκευὴν οἰκοδομήματος, κατοικίας τινὸς πιθανῶς εἰς ὑστερωτέρους, πάντως ὅμως ἰκανῶς παλαιούς χρόνους, μαρτυροῦσι τὰ πολλὰ λείψανα τῶν σωζομένων ὑστέρων τοίχων, οἵτινες διακρίνονται διὰ σειρᾶς πλαγίων γραμμῶν ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς εἰκόνας 8 (πβλ. καὶ εἰκ.

¹ Καὶ οἱ ναοὶ τοὺς ὁποίους ἀνέσκαψεν ὁ Ρωμαῖος ἐν Ταξιάρχῃ τῆς Αἰτωλίας καὶ τῶν ὁποίων ἡ λιθοδομία καὶ ἡ σύστασις εἶναι ἀπλῆ ὅπως τοῦ ἰδικοῦ μας ναοῦ, ἦσαν ὅλοι λιθόκτιστοι, Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον τόμ. 10 σελ. 3. Λιθόκτιστος ὅλος ἦτο καὶ ὁ παλαιότερος ναὸς τῆς Ραμνοῦντος.

7, ὅπου οἱ ὑστερώτεροι οὗτοι τοῖχοι φαίνονται ὡς προέκτασις τῶν τοίχων τοῦ σηκοῦ). Καὶ ὡς πρὸς τὸν ὀρισμὸν τοῦ τρόπου τῆς στεγάσεως τοῦ ἀρχικοῦ κτιρίου δὲν ἔχομεν βοηθήματα. Αἱ ὀλίγαι κεραμίδες, αἱ ὁποῖαι εὐρέθησαν, καὶ διὰ τὸ σχῆμα καὶ διὰ τὴν ἐργασίαν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὑστερωτέραν ἐπισκευήν. Ὅμοίως εἰς τὴν ὑστερωτέραν ἐπισκευὴν ἀνήκουσιν καὶ ὀλίγαι ἀκροκέραμοι, ὧν δεῖγμα παρέχομεν ἐν εἰκόνι 31. Δὲν δυνάμεθα ἐπίσης νὰ βεβαιώσωμεν, ἂν ἡ αὐτὴ στέγη

Εἰκ. 31. Ἀκροκέραμος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος.

Εἰκ. 32. Κιονίσκος, ὡς βάσις ἀναθήματος μετ' ἐμμέτρου ἐπιγραφῆς.

ἐκάλυπτεν ἐν συνεχείᾳ καὶ τὴν περίστασιν, ἢ ἂν αὕτη ἐστεγάζετο διὰ χαμηλοτέρας τινὸς στέγης χωριστῆς ἀπὸ τῆς στέγης τοῦ σηκοῦ.

Τὰ εὐρήματα. Ἐπιγραφαί. Ἀριθ. 1. Εἰκ. 32. |Κιονίσκος Ἴωνικὸς ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εὐρεθεὶς ἐντὸς τοῦ σηκοῦ πλησίον τοῦ δεξιοῦ βάθρου. Λεῖπει τὸ κατώτερον μέρος. Ἔχει δέκα ἕξ αὐλακας, αἱ ὁποῖαι περατοῦνται τοξοειδῶς πρὸς τὴν κορυφὴν ἐπὶ ὀγκωτοῦ δακτυλίου, περιβάλλοντος ταύτην καὶ χρησιμεύοντος διὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὸ κιονόκρανον. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς κορυφῆς, ἐν τῷ μέσῳ ἔχει στρογγύλην ὀπὴν πλάτ. 0.12 καὶ βάρθ. 0.085 διὰ νὰ στερεώνεται ἐντὸς αὐτῆς τὸ φέρον τὸ ἀνάθημα κιονόκρανον. Ὑψος σωζόμενον 0.985, διάμ. τῆς κορυφῆς 0.30, διάμ. κάτω πρὸς τὸ σωζόμενον ἄκρον 0.33 περίπου. Ἐντὸς δύο συνεχομένων αὐλάκων ἦτο βουστροφηδὸν γεγραμμένη ἕμμετρος, ἀρχαϊκὴ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή, τῆς

ὁποίας ἀναγινώσκεται τὸ ἐν τρίτον περιπου, τοῦ ὑπολοίπου ἐν μέρει ἀπολεσθέντος μετὰ τοῦ ἐλλείποντος μέρους τοῦ κιονίσκου, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτριβέντος:

Γ Ο Π Ν Ω Χ Ο Σ Λ Θ †
Ο Ι Ε Σ Α Λ Α Θ Α

Εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἀναθηματικοῦ, διστίχου ἐλεγειακοῦ ἐπιγράμματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῆ¹ περιπου ὡς ἑξῆς:

**Χρυσοκόμ' Ἀπολλ[λον] (— ὄνομα ἀναθέτου) καλὸν τόδ' ἄγαλμα
στήσατο, τοῖ δ' αὐτὸς πολλὰ δ[ο]ίεις ἀγαθὰ.**

Ὁ κιονίσκος ἦτο ὄρθιος ἰδρυμένος ἐντὸς καταλλήλως διασκευασμένης βάσεως. Πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ σηκοῦ εὐρέθη μαρμαρινὴ πλίνθος (ιδεῖ ἐπὶ τῆς εἰκ. 6) μήκ. 0.74, πλάτ. 0.71 καὶ ὕψ. 0.30 ἔχουσα ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας στρογγύλον κοίλωμα διαμ. 0.40 καὶ βάθ. 0.06· ἐντὸς ταύτης ἦτο πιθανώτατα ἰδρυμένος ὁ κιονίσκος.

Κυρίως ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ἔδωκε ὡραῖα παραδείγματα προπερικῶν κιονίσκων, οἱ ὁποῖοι ἐχρησίμευον ὡς βάσεις ἀναθημάτων ἦσαν ἐπὶ τούτων ἀγάλματα ζώων, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπιναι μορφαί, ἐστημέναι (Jahrb. III σελ. 273 ἑξ. Dickins Casson, Acr. Catal. σελ. 282. Bulle, griech. Statuenbas. σελ. 16). Καὶ ὁ κιονίσκος ἡμῶν ἠδύνατο νὰ φέρῃ μετρίου μεγέθους ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἢ ἄγαλμα Σφιγγός, ἢ καὶ ἄλλου ζώου ἄγαλμα (πβλ. κατωτέρω ὑπόλοιπον ἀγάλματος κύκνου ἐν εἰκ. 40). Καὶ διὰ τὴν χρησιμοποίησιν κιονίσκου ὡς βάσεως ἀγάλματος, καὶ διὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κιονίσκου, ἣτις ἔνεκα τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων πρέπει ἀναγκαίως νὰ χρονολογηθῆ περὶ τὸ τέλος τῆς 6^{ης} ἑκατον-

Εἰκ. 33. Ἐνεπίγραφος βᾶσις ἀναθήματος.

ταετηρίδος, ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι οὗτος μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἀναθήματος ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀρχικὴν περιόδον τοῦ ναοῦ, ἀφιερῶθη δ' εἰς αὐτὸν συγχρόνως περιπου μὲ τὴν ἀνίδρυσιν τῶν βάθρων.

Ἄριθ. 2. Εἰκ. 33. Μικρὰ τετραγωνικὴ βᾶσις μήκ. 0.48, πλάτ. 0.46 καὶ ὕψ. 0.14. Πρὸς

ἐνθεσιν τῆς πλίνθου τοῦ ἀγάλματος ἔχει ἄνω κοίλωμα μήκ. 0.27 καὶ πλάτ. 0.22. Ἡ βᾶσις ἦτο ἐντεθειμένη ἐντὸς καταλλήλου κοιλώματος ἐπὶ ὀλίγον μεγαλειτέρας βάσεως ἐκ τιτανολίθου ἐστερεωμένης ἐντὸς τοῦ ἐδάφους πρὸ τῆς βορείας ἄκρας τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου τοῦ σηκοῦ. Ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως εἶναι ἡ ἐπιγραφὴ

ὡς ἀνέθηκεν
ιερεὺς : Ἀπόλλωνος.

¹ Πβλ. ἐπίγραμμα Τελεσίνου ἑξ ἀκροπόλεως Dickins Catal. II 282, καὶ Reisch, Weihg. σελ. 4.

Ἡ μορφή τῶν γραμμάτων δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος. Ὅμοιάζουσι τὰ γράμματα καταπληκτικῶς πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἐν Κορίνθῳ τῷ 394 πεσόντων ἱπέων (Mitt. 1889 σελ. 407). Εἰς τὰσιν πρὸς ἀρχαϊστικωτέραν καὶ ἱεροπρεπεστέραν ἐμφάνισιν πρέπει νὰ ἀποδοθῆ ὁ χωρισμὸς τῶν λέξεων διὰ καθέτου σειρᾶς τριῶν στιγμῶν.

Ἄριθ. 3. Εἰκ. 34. Τὸ κάτω μέρος πλακὸς ὕψ. 0.23, πλάτ. 0.29. Εὐρέθη καὶ αὕτη παρὰ τὸν σηκόν. Ἴσως ἐπὶ τοῦ ἐλλείποντος ἀνωτέρου μέρους τῆς πλακὸς

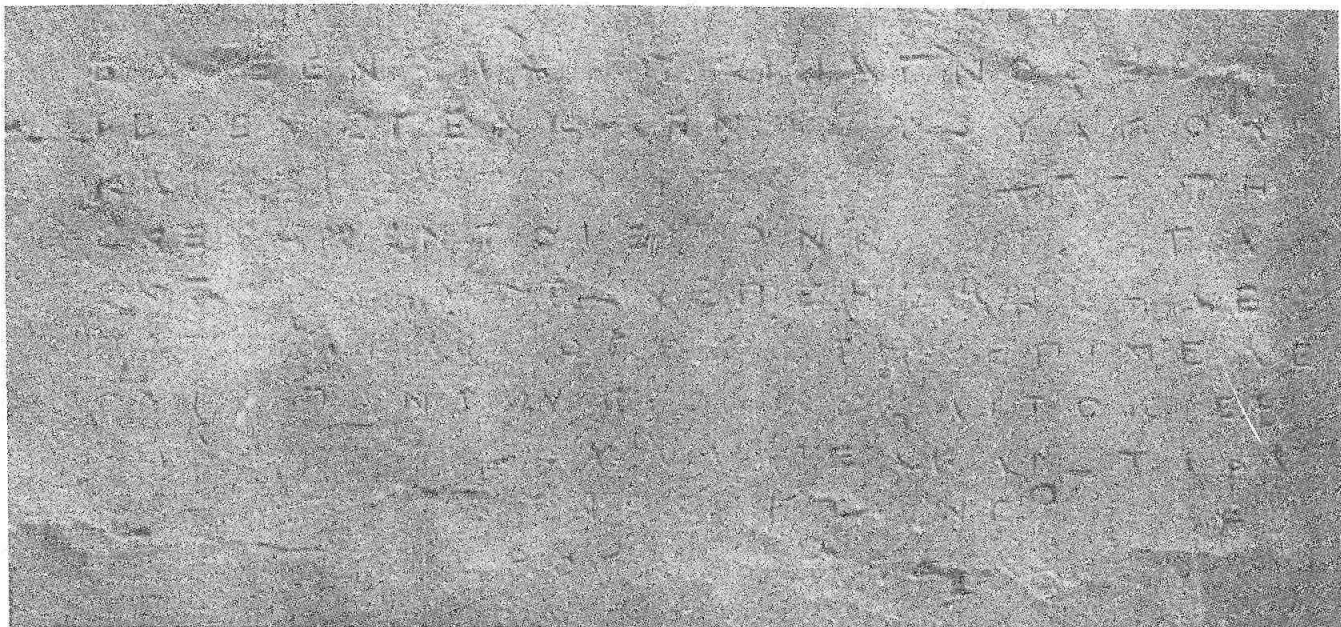
Εἰκ. 34. Τμήμα τιμητικῆς στήλης ἱερέως Εὐκλέους.

ὑπῆρχε τὸ ψήφισμα, ἐν ᾧ ἐξετίθετο ἡ τιμητικὴ διάκρισις τοῦ ἱερέως Εὐκλέους καὶ ὁ λόγος ταύτης.

Ἡ βουλή, ὁ δῆμος
τὸν ἱερέα
Εὐκλῆν Εὐκλέους
Ἄλαιέα
Ε

Τὸ ψήφισμα ἦτο ἐκ μέρους τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ οὐχὶ τοῦ δήμου τῶν Ἄλαιέων, ἐπομένως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ Εὐκλῆς εἶχε παράσχει γενικωτέραν τινα εὐεργεσίαν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν. Εἶναι δ' ὁ Εὐκλῆς οὗτος ἄγνωστος ἄλλοθεν. Ἐκ τῆς οικογενείας αὐτοῦ εἶναι πιθανῶς οἱ Εὐκλῆς Εὐκλείδου Ἄλαιεύς (IG, II 1208, 15) καὶ Εὐκλ. . Εὐκλ. . Ἄλαι. . (IG, II 1787). Κατὰ τὴν μορφήν τῶν γραμμάτων δύναται ἡ ἐπιγραφὴ νὰ εἶναι τῶν μέσων περι-που τῆς 4^{ης} π. X. ἑκατονταετηρίδος. Τὸ κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς μεμονωμένον γράμμα Ε δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσω.

Ἄριθ. 4. Εἰκ. 35. Ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως τῆς ἐντὸς τοῦ σηκοῦ πρὸ τοῦ μεσαίου βάρθρου ἐστημένης μαρμαρίνης τραπέζης, ἐπὶ τῆς βεβαθυσμένης ἐπιφανείας (ιδὲ ἀνωτ. σελ. 25-26). Τὰ γράμματα πολὺ λεπτῶς χαραγμένα καὶ μὴ δυνά-

Εἰκ. 35. Τμῆμα ἐπιγραφῆς τιμητικῆς ἱερέως Πολύστρατου Ἀλαιέως κλπ.

μενα νὰ φωτισθῶσι καλαλλήλως φωτογραφοῦνται δυσκόλως, ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν εἶναι ἀσφαλῆς.

Ἔδοξεν Ἀλαιεῦσιν, Ἀγνόθεος Ἐκφαντίδου εἶπεν· ἐπειδὴ Πολύστρατος ἱερεὺς γενόμενος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωσιτήρος καλῶς καὶ ε[ὐ]σεβῶς καὶ ἀξίως τοῦ θεοῦ ἐξάγει τὴν ἱερωσύνην, καὶ [λί]αν φιλοτίμ[ω]ς [ἐπ]εσκεύακεν τὸ ἱερόν, καὶ τὰ ἀγάλματα κεκόσμηκεν μετὰ τῶν αἰρεθέντων
 5 ἐκ τῶν δημοτῶν, ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῆς θυσίας τῶν Ζωσιτηρίων κατὰ τὰ πάτρια, καὶ λόγους τῆς ἐπιμελείας ἔδωκεν τοῖς δημόταις, ὑπὲρ τούτων οὖν ἀπάντων ἐπαινέσαι τὸν ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος Πολύστρατον
 Χαρμαντίδου Ἀλαιέα, καὶ στεφανῶσαι δάφνης στεφάνῳ εὐσεβείας ἔνεκα
 10 λειαν τοῦ ἱεροῦ καὶ στεφανῶσαι ἕκαστον αὐτῶν δάφνης στεφάνῳ Θεόδοτον Θεοδότου Ἀλαιέα, Διοσχέαν Φιληρίφου Ἀλαιέα, Παντακλέα Σωκράτου Ἀλαιέα, Ἀγνίαν Μελησίου Ἀλαιέα· ἀναγράψαι δὲ τόδε τὸ ψήφισμα καὶ στήσαι εἰς τὸ ἱερόν
 τοῦ Ἀπόλλωνος,
 ὅτι δ' ἂν ἀνάλωμα γένηται τὸν ταμίαν δοῦναι, καὶ λογίσασθαι τοῖς δη[μό]ταις.
 Ἀλαιεῖς Ἀλαιεῖς
 15 Πολύστρατον τοὺς αἰρεθέντας

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἱερέα Εὐκλῆν Εὐκλέους τῆς προηγουμένης ἐπιγραφῆς, ὅστις τιμᾶται ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, ὁ ἱερεὺς Πολύστρατος Χαρμαντίδου

καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συνεργασθέντες τιμῶνται ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Ἀλαιέων δι' εὐεργεσίας τοπικοῦ ὅλως χαρακτήρος, τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὴν κόσμησιν τῶν ἀγαλμάτων καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θυσιαῶν κατὰ τὴν ἐν Ἀλαῖς πάντως ἑορταζομένην ἑορτὴν τῶν Ζωστηρίων. Ὁ τε ἱερεὺς καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὀνομαζόμενοι Ἀλαιεῖς εἶναι ἄγνωστοι ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ προσωπογραφίᾳ. Οἱ **Θεόδωτος Θεαιτήτου Ἀλαιεύς** (IG, II 1208, 23) καὶ **Θεόβουλος Θεοδότου Ἀλαιεύς** (IG, II 1208) εἶναι πιθανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας μὲ τὸν **Θεόδοτον Θεοδότου** τῆς ἐπιγραφῆς ἡμῶν¹.

Κατὰ τὴν μορφήν τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφὴ ἐχαράχθη πιθανῶς ἐντὸς τῆς 4ης ἑκατονταετηρίδος μᾶλλον πρὸς τὸ τέλος ταύτης. Ἡ τράπεζα, ὡς εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω ἠδύνατο νὰ εὐρίσκειται ἐν τῇ θέσει τῆς καὶ πρὸ τῶν χρόνων τούτων, ἀλλ' εἶναι ἐξ ἴσου δυνατόν, ὅτι μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκευῶν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς κοσμήσεως τῶν ἀγαλμάτων ἀφιέρωσε τότε καὶ τὴν τράπεζαν καὶ ἔστησεν πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντικαταστήσας ἄλλην ἀρχῆθεν ἐν ἐκείνῃ τῇ θέσει ἰδρυμένην τράπεζαν ὁ ἴδιος Πολύστρατος.

Ὡς πρὸς τὴν μνημονευομένην ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἐπισκευὴν τοῦ ἱεροῦ ἔχομεν μόνον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ σωζόμενοι τοῖχοι, καὶ ὡς ἦτο ἄλλως τε καὶ φυσικὸν διὰ τὸν ὄχι ὑπερβολικῶς στερεὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, ἐπισκευαὶ θὰ ἐγίνοντο πολλάκις ἀναγκαῖαι.

Τὰ Ζωστήρια ἑορτὴ τελουμένη πιθανότατα ἐν Ἀλαῖς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωστήρος δὲν φαίνεται νὰ εἶναι καὶ ἄλλοθεν γνωστά.

Ἀριθ. 5. Εἰκ. 36. Τεμάχιον μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0.32, πλάτ. μέγ. σωζ. 0.22 καὶ πάχ. 0.55. Τὸ ἄκρον διατηρεῖται μόνον δεξιὰ καὶ κάτω. Σώζεται τὸ τέλος

Εἰκ. 36. Τμήμα ἐνεπιγράφου στήλης.

¹ Περιέργον εἶναι τὸ ὄνομα *Δισχέας*. *Φιλήριφος* Ἀλαιεύς μνημονεύεται καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ IG II 1208, 14, διὰ τὴν σπάνιν δὲ τοῦ περιέργου καὶ τούτου ὀνόματος δυνάμεθα μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ ταυτίσωμεν τοὺς δύο Φιλήριφους.

ψηφίσματος ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ ὑπολοίπου πέντε στίχων (ἀριθ. ἐπιγρ. μουσ. 12671). Ἐκ τῆς ἀνωθεν τοῦ πρώτου σωζομένου στίχου, κατὰ τὸ τέλος διακρίνεται ἓν γράμμα τοῦ πρὸ τούτου στίχου.

. α

1 ἀναγράψαι τῷδε τὸ ψή
φισμα ἐν στήλῃ λιθίνῃ κα
ὶ στῆσαι ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλων
ος ἱερῶι, ὃ δὲ ἀνάλωμα γένητ
5 αὶ τοῖς δημόταις.

Ἡ μορφή τῶν γραμμάτων μαρτυρεῖ τοὺς χρόνους περὶ τὸ τέλος τῆς 4ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ ἐπιγραφή δὲν εἶναι ἀκριβῶς στιχηδὸν χαραγμένη, ἐν τούτοις, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ σωζομένου τμήματος, ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμμάτων θὰ ἦτο ὁ αὐτὸς περὶπου εἰς πάντας τοὺς στίχους. Ὅπως δὲ ἀσφαλῶς δύναται νὰ συμπληρωθῇ ὁ τρίτος στίχος, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γραμμάτων τούτου ἔγινεν ἡ συμπλήρωσις καὶ τῶν λοιπῶν στίχων.

Στίχ. 3-4 τῷ τοῦ Ἀπόλλων[ος ἱερῶ]. Καὶ ἐν τῇ προηγουμένη ἐπιγραφῇ (ἀρ. 4) ὀνομάζεται τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ὄχι τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος¹.

Εἰκ. 37. Τμήμα τιμητικῆς ἐπιγραφῆς.

Ἀρ. 6. Εἰκ. 37. Τεμάχιον μαρμαρίνης στήλης πανταχόθεν ἔλλιπές. Μήκ. 0.23, ὕψ. 0.15 καὶ πάχ. 0.06. Σώζεται μόνον ἐλάχιστον τμήμα τιμητικοῦ ψηφίσματος τοῦ δήμου τῶν Ἀλαιέων πιθανῶς. Ἀριθ. ἐπιγραφ. μουσ. 12969.

ου καὶ ι
Ἀλαιεῦσι καὶ αὐ
ὑπὲρ τούτων
ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐστὶ
5 Φρυνιχίδου
φιλοτιμίας ἐνεκα
τοῦ Ζωστήρος π
δραχμ
αι ε

Ἡ ἐπιγραφή εἶναι χαραγμένη στιχηδόν, ἀνήκει δὲ κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμ-

¹ Ὁ 4ος καὶ 5ος στίχος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συμπληρωθῶσιν οὕτω :

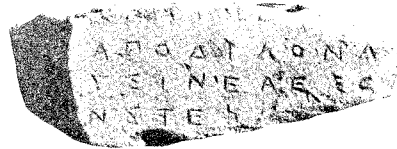
ὶ στῆσαι ἐν τῷ ἱερῶ τοῦ Ἀπόλλων
ος τοῦ Ζωστήρος ὃ δὲ ἀνάλωμα γένητ
αὶ λογίσασθαι τοῖς δημόταις.

Ἀλλὰ τότε θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν, ὅτι μετὰ τὴν λέξιν ψηφισμα τοῦ 3ου στίχου ἀνεγράφετο ἡ ὀνομασία τοῦ ἐπιτετραμένου τὴν ἀναγραφὴν, ἢ δηλοῦσα δὲ ταύτην λέξις θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελεῖται τὸ πολὺ ἐξ

μάτων εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς 4^{ης} ἑκατονταετηρίδος. Δὲν δύναμαι νὰ συμπληρώσω οὐδὲ ἓνα στίχον. Ἀπόπειρα συμπληρώσεως ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ στίχοι ἦσαν ἱκανῶς μακροί.

Ἄριθ. 7. Εἰκ. 38. Καὶ τὸ τεμάχιον τοῦτο εἶναι τμήμα τιμητικοῦ ψηφίσματος. Τῆς στήλης σώζεται μήκος 0.13 καὶ ὕψος 0.05. Πάχος 0.08. Ἄριθ. ἐπιγραφικοῦ μουσείου 12670.

αιμε
ἀποδιδόνα[ι
Ἄλαιε]ῦσιν ἐλέσθ[αι
τὸ]ν στέφ[ανον

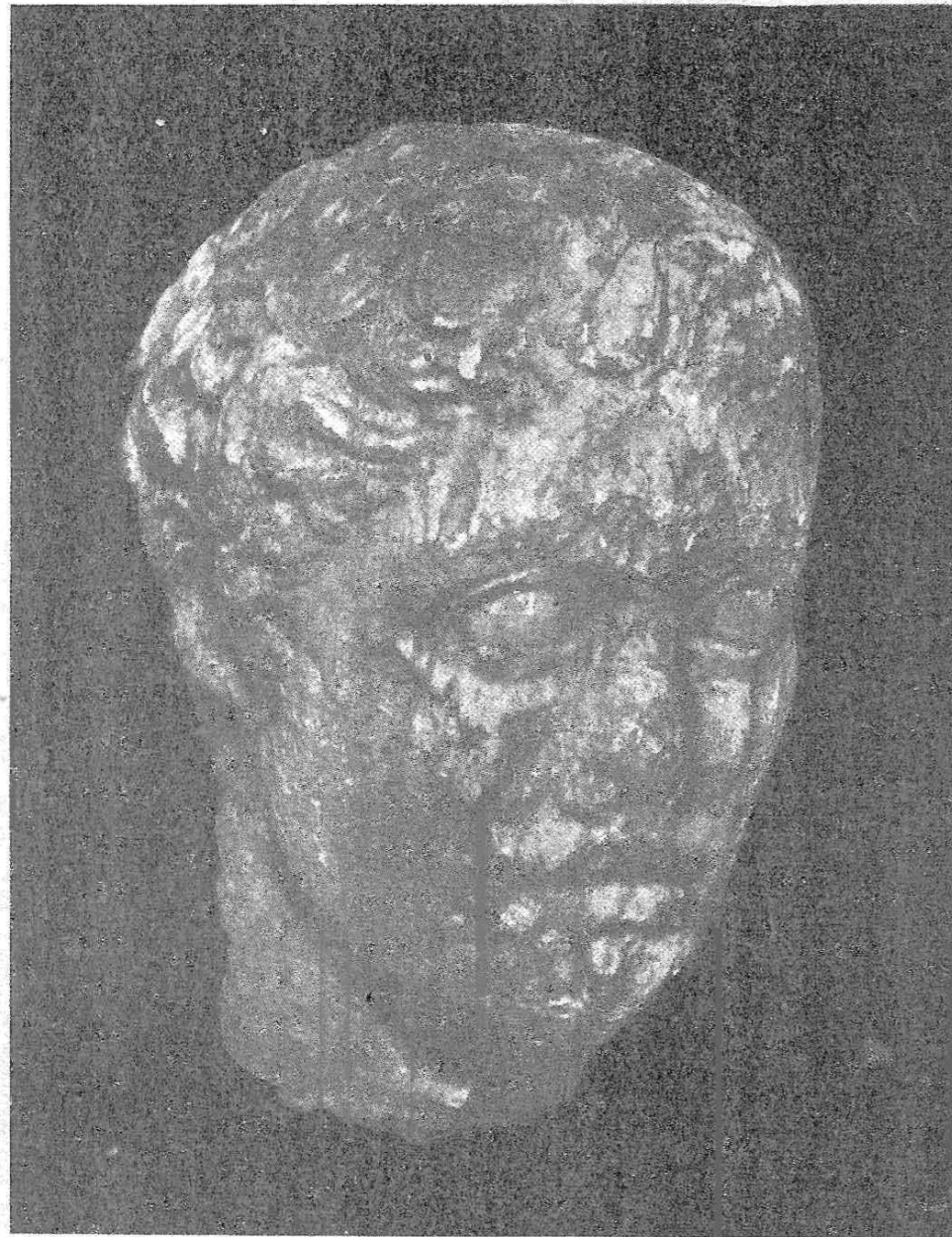

Καὶ ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶναι γραμμὴν στιχηδόν, ὁμοιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν προηγουμένην ἐπιγραφὴν, ἀλλὰ δὲν εἶναι βέβαιον, ὅτι καὶ τὰ δύο τεμάχια προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς στήλης.

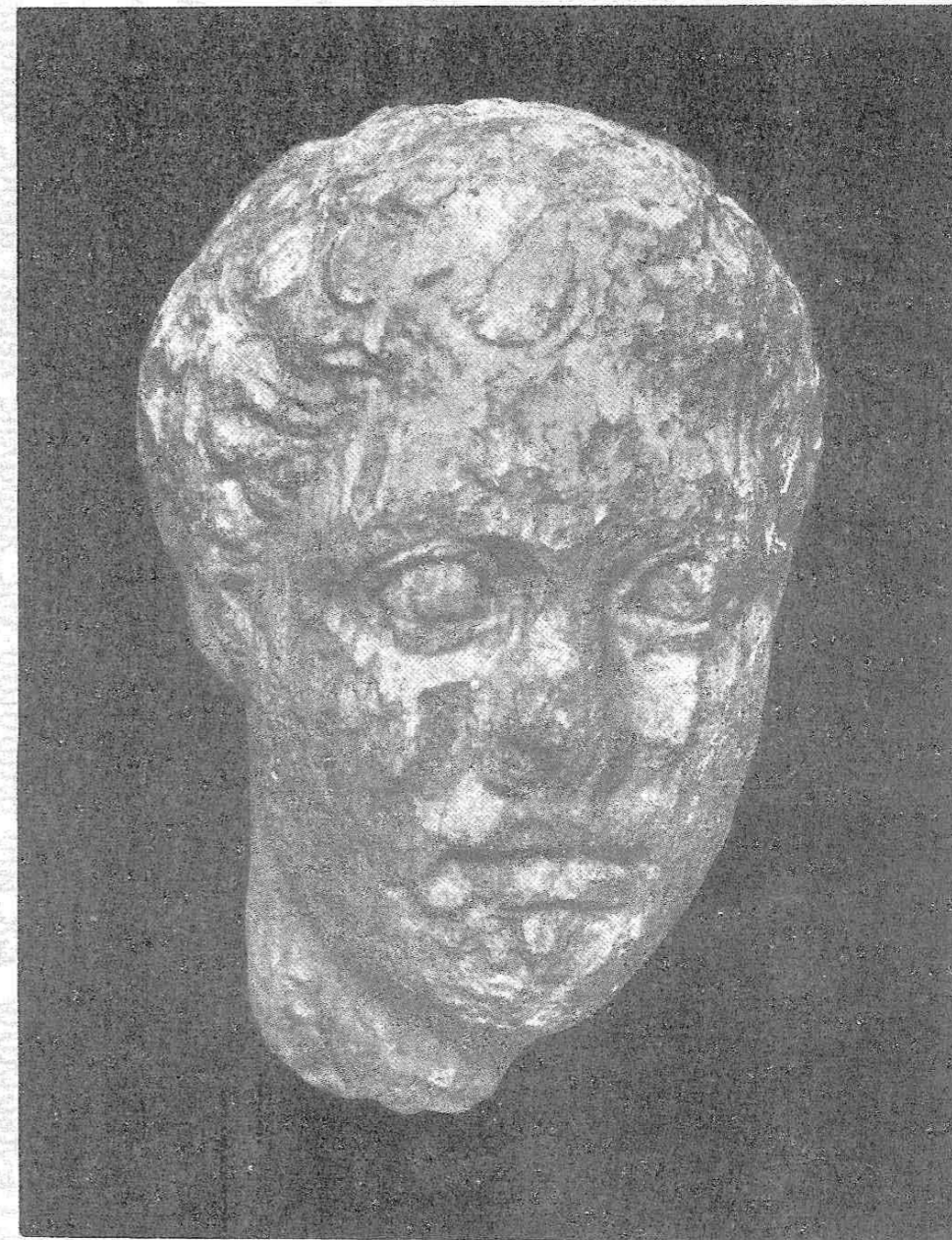
Γλυπτά. Εἰκ. 39, 1-3. Ἄριθ. Ἐθν. Μουσ. 3640. Κεφαλὴ μαρμαρίνη (μάρμαρον πεντελικόν) νέου ἀνδρὸς εὐρεθεῖσα ἐντὸς τοῦ σηκοῦ. Στρέφεται ὀλίγον πρὸς τὸν δεξιὸν ὄμον. Ὑψ. ἀπὸ σιαγόνος μέχρι κορυφῆς 0.15, πλάτ. ἀπὸ ὀπισθοῦ εἰς πρόσθιον 0.14 περίπου. Ἐκ τοῦ ὀπισθοῦ τῆς κεφαλῆς λείπει μέρος ἀριστερά. Ἡ ἐπιφάνεια εἶναι εἰς πολλὰ σημεῖα ἀποκεκρουμένη καὶ ἄλλως πολλαχῶς ἐφθαρμένη, ἐμφανίζεται δὲ συνεπεία τῶν φθορῶν τούτων πολὺ τραχυτέρα ἢ ἔκφρασις ἢ ὅσον ἐν τῇ πραγματικότητι θὰ ἦτο. Ἡπιωτέρα ἐμφανίζεται ἡ κεφαλὴ ὀρωμένη ἐκ τοῦ πλαγίου (εἰκ. 39, 1), προσεγγίζει δ' ἡ ὄψις αὕτη μᾶλλον πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀρχαίαν ἐμφάνισιν. Οἱ κάπως ὑπερβολικὰ ἀνοικτοὶ ὀφθαλμοὶ μὲ τὰς παχείας βλεφαρίδας εἶναι πιθανώτατα ὑπολείμματα ἀρχαικωτέρας τέχνης. Χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ τετραγωνικὸς σχεδὸν σχηματισμὸς τῆς κεφαλῆς, ἂν καὶ ἡ προσθία ὄψις παρουσιάζει κανονικὴν ὠσειδῆ μορφήν (εἰκ. 39, 2-3). Καταφανὴς εἶναι ἡ συγγένεια πρὸς παρθενόνια γλυπτά, κεφαλὰς τινος μετοπῶν καὶ ἰδίως τὴν κεφαλὴν τοῦ λεγομένου Διονύσου τοῦ ἀνατολικοῦ αἰετώματος. Δι' ὅλα ταῦτα νομίζω, ὅτι δυνάμεθα νὰ χρονολογήσωμεν τὴν κεφαλὴν ὀλίγον μετὰ τὰ μέσα τῆς 5^{ης} ἑκατονταετηρίδος. Εἰδικωτέρα μελέτη θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ καλλίτερον τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ ἱκανῶς ἐνδιαφέροντος ἔργου.

Πλινθίς ἑλλειψοειδοῦς περίπου σχήματος (μήκ. 0.35, πλάτ. 0.29, πάχ. 0.80, μάρμαρον πεντελήσιον), ἐπὶ τῆς ὁποίας σώζονται μόνον οἱ ἄκροι πόδες νηκτικοῦ πτηνοῦ (εἰκ. 40), καὶ μεταξὺ τούτων ὑπόλοιπον μεγάλου ὀστράκου, πιθανώτατα

ἑπτὰ γραμμάτων διὰ νὰ μὴ υπερβαίη ὁ στίχος οὗτος τὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων τοῦ 4^{ου} στίχου κατὰ πλείονα τῶν δύο γραμμάτων.

2

3

Εικ. 39. Κεφαλή μαρμαρίνη ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωσιτήρος.

τρίτωνος ἢ ἄλλου ὁμοίου πρὸς τοῦτον ὀστρακοδέρμου. Ἀναλογιζόμενοι τὰς πολλαπλᾶς σχέσεις τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν κύκνον (P.W. RE II σελ. 111) δυνάμεθα μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐπὶ τῆς πλινθίδος ἵστατο ὄρθιον ἄγαλμα κύκνου ὡς αὐτοτελὲς ἀνάθημα εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

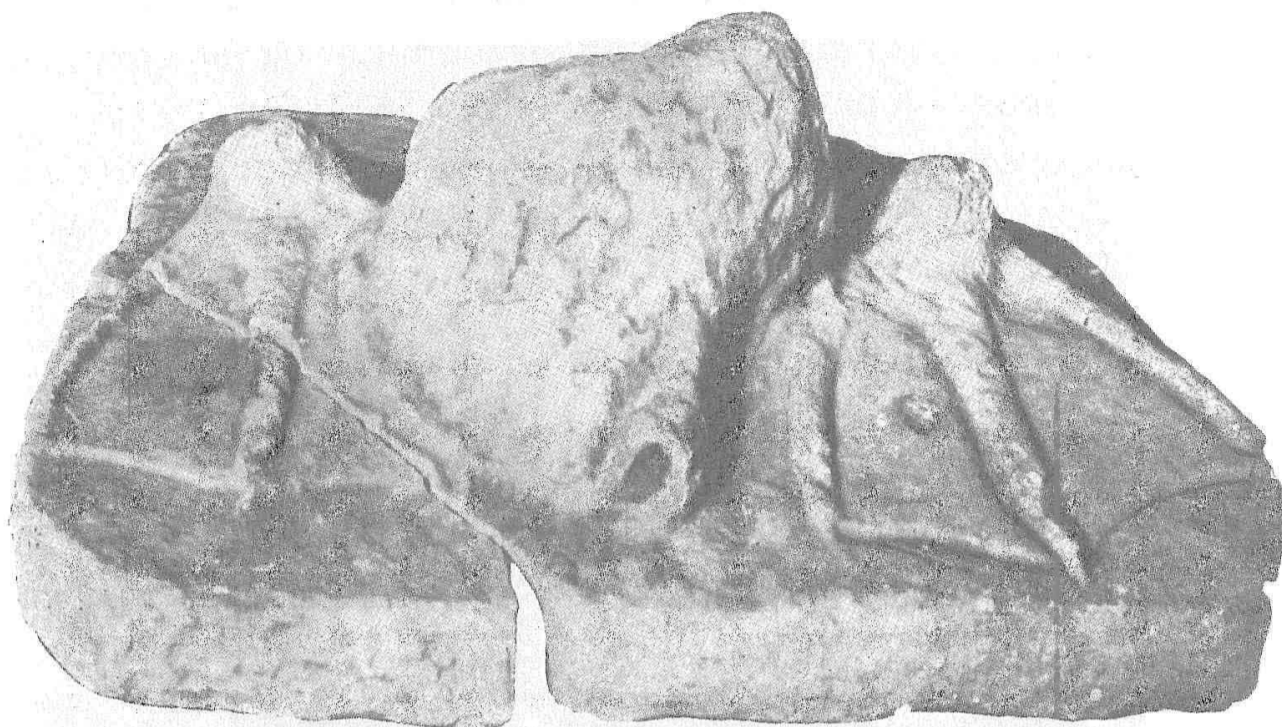
Δύο μικρὰ *ἀναθηματικά βωμίδα* (εἰκ. 41), ὧν τὸ μεγαλείτερον μαρμαρινόν καὶ τὸ ἕτερον ἐξ ὑμηττίου λίθου (Καρᾶ). Εὐρέθησαν πλησίον τοῦ ναοῦ.

Εἰκ. 39, 1. Κεφαλή μαρμαρίνη.

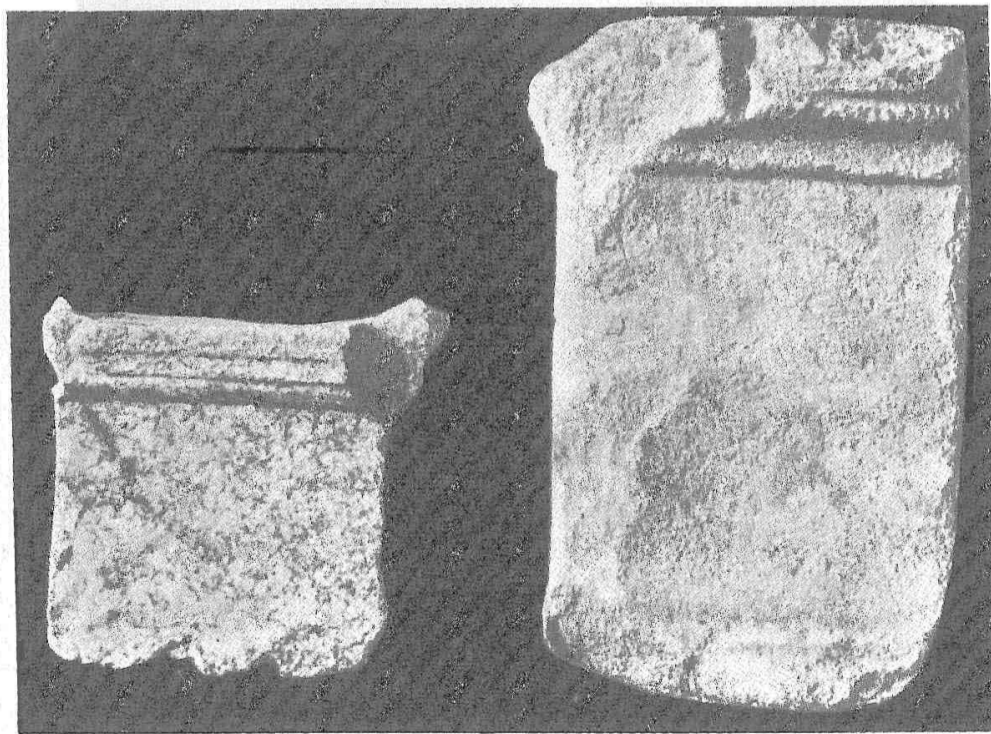
Παρὰ τὸν σηκὸν εὐρέθη καὶ ὁ *πήλινος λύχνος* εἰκ. 42 (ἀριθ. Ἐθν. Μουσ. 15378). Εἶναι ἄρτιος καὶ ἔχει διάμ. 0.083. Ἡ εἰκὼν ἰκανῶς τετριμμένη. Ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ λύχνου ἐντὸς διπλοῦ κύκλου τὰ ἀρχικὰ τοῦ κατασκευαστοῦ ΕΥ καὶ κάτωθεν τούτων ἴσως ἀκόμη ἐν Δ. Παρίσταται ἡ Ἀφροδίτη ὄρθια ἡμίγυμνος κατ' ἐνώπιον. Ἐρείδεται διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου φέροντος τὸ σύμπλεγμα τῶν τριῶν Χαρίτων. Τὸ ἱμάτιον καλύπτει τὸ κατώτερον μέρος τοῦ σώματος ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν μηρῶν· ἡ μία ἄκρη τούτου κατέρχεται ἔμπρὸς παρὰ τὸν ἀριστερὸν πόδα, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἄκρη συρθεῖσα διὰ τοῦ νότου καταπίπτει εἰς τὸ ἔδαφος ἀπὸ τῆς ὑψωμένης μέχρι τοῦ ὤμου ἀριστερᾶς χειρός. Δεξιὰ παρὰ τὴν Ἀφροδίτην εὐρη-

ται βωμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται φλόγες πυρός· ὀπισθεν τοῦ βωμοῦ ἐμφανίζε-

Εἰκ. 40. Πλινθὶς ἀγάλματος κύκνου (;).

ται τὸ ἄνω μέρος δένδρου. Ὀλίγον εὐκρινεστέρα εἰς τινὰς λεπτομερείας παρουσιάζεται ἡ αὐτὴ παράστασις ἐπὶ τεμαχίου πηλίνου λύχνου ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ, τὸ

Εἰκ. 41. Μαρμάρινοι βωμίσκοι.

ὁποῖον δημοσιεύομεν ἐν εἰκ. 43 κατ' εὐγενῆ παραχώρησιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Brückner. Πρὸς τὸν τύπον τῆς εἰκονιζομένης ἐπὶ τοῦ λύχνου Ἀφροδίτης ὁμοιάζει ὀλί-

γον τὸ ἠκρωτηριασμένον ἐκ Θήρας ἀγαλμάτιον (Reinach, Stat. 2 334, 7 = Arndt-Amelnnng Einzelaufn. 735).

Ὀνομασία τοῦ ἱεροῦ. Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ περιγραφέντος ἱεροῦ οὐδεμίαν καταλείπουσιν ἀμφιβολίαν αἱ ἐν αὐτῷ εὑρεθεῖσαι ἀνωτέρω δημοσιεύμεναι ἐπιγραφαί. Ὡς τόπος ἰδρύσεως τούτων, ὅπου ἀναφέρεται (ἀριθ. 4 στίχ. 12 καὶ ἀριθ. 5), ὀνομάζεται τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, εἰδικώτερον δὲ χαρακτηρίζεται τοῦτο ὡς ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωστήρος διὰ τῆς ὀνομασίας τοῦ ἱερέως (ἀριθ. 4 στίχ. 2) ὡς ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωστήρος (πβλ. καὶ ἀριθ. 6 στίχ. 7).

Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ζωστήρος ἐν Ἀττικῇ ἐν τῷ ὁμονύμῳ πρὸς τὸν θεὸν τόπῳ, τῷ Ζωστήρι, μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Πausανίου ἐν τῷ ἀνωτέρῳ (σελ. 12,1) μνημονευθέντι χωρίῳ, καὶ ὑπὸ τοῦ Στεφ. Βυζ. ἐν λ. Ζωστήρ¹. Καὶ ὁ μὲν Pausanias ὁμιλεῖ μόνον περὶ βωμοῦ τοῦ θεοῦ ὡς καὶ τῆς Λητοῦς καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, ὁ δὲ Στεφ. Βυζ. μόνον περὶ θυσίας προσφερομένης εἰς αὐτόν. Περὶ ναοῦ οὐδεὶς γίνεται λόγος. Ἄλλ' ὅτι ἐν Ἀττικῇ ὑπῆρχε καὶ ἱερὸν τοῦ θεοῦ τούτου ὄχι ἀσήμαντον διδάσκει καὶ ἡ ἐπιγραφή JG ed. min. I, 324, ὅπου μεταξὺ τῶν λαμβανόντων τόκους ἱερῶν διὰ χρήματα, τὰ ὅποια ἐδανείσθη παρ' αὐτῶν ἢ πόλις τῶν Ἀθηναίων πιεσθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μεταξὺ τοῦ 433 καὶ 422 ἀναφέρεται μετὰ τὴν Ἀθηναίων Ζωστηρίαν καὶ ὁ Ἀπόλλων Ζωστήρ² καὶ ἡ Ἄρτεμις Ζωστηρία.

Θὰ ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ ὑπάρχη καὶ ἐν ἄλλῃ θέσει τῆς Ἀττικῆς ἱερὸν τοῦ Ζωστήρος Ἀπόλλωνος, ἀφοῦ τὴν ὀνομασίαν ὁ θεὸς ἀσφαλῶς δὲν ὀφείλει εἰς τὸν τόπον, ἀλλ' εἰς τὴν πολεμικὴν αὐτοῦ ιδιότητα. Ἄλλ' ὅτι ὁ Ζωστήρ μόνον ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παραδόσεων

Εἰκ. 42. Πήλινος λύχνος.

Εἰκ. 43. Παράστασις λύχνου ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ.

¹ Πβλ. καὶ τὴν παραπομπὴν τοῦ Εὐφορίωνος ἐν Ἐτυμ. Μεγ. ἐν λ. Ζωστήρ: οὗτος μὲν Ζωστήρ Φοίβου πέδον.

² Νομίζω, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ οὕτω πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται τὸ ἐπίθετον καὶ ὄχι Ζωστήριος.

ὡς ὁ κατ' ἔξοχὴν τόπος λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος, ὡς ὁ ἀνήκων εἰς αὐτὸν χῶρος (Εὐφ. ἐν Ἔτυμ. Μεγ. ἔ. ἀ.), δεικνύει κατὰ τὴν γνώμην μου, ὅτι τὸ ἐν Ζωστήρι ἱερὸν ἦτο τὸ ἐπισημότερον, ἂν μὴ τὸ μόνον ἐν Ἀττικῇ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐδανείσθησαν τὰ χρήματα οἱ Ἀθηναῖοι. Τὴν σπουδαιότητα τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος καὶ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ δεικνύει ἀκόμη ἡ παράδοσις ὅτι ἐπισημότατος Ἀθηναῖος ὁ Εὐριπίδης¹ ἦτο πυρφόρος τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ ἔτι ἰσχυροτέρα μαρτυρία, ὅτι εἷς τῶν θρόνων τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου ἦτο ὠρισμένος εἰς τὸν ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος **Ζωστηρίου**.

Ἀφοῦ διὰ τῶν νέων ἡμῶν ἐπιγραφῶν ἐβεβαιώθη, ὅτι τὸ ὀρθὸν ἐπίθετον τοῦ θεοῦ, ἢ τουλάχιστον τὸ ὀρθὸν ἀρχικὸν ἐπίθετον, ἦτο Ζωστήρ καὶ ὄχι Ζωστήριος, ὡς φαίνεται νὰ ἔγινε βραδύτερον κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ θρόνου τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου², καὶ τὴν παράδοσιν τῶν λεξικογράφων, δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ πλέον ὅτι ἡ ὀνομασία δὲν ἔχει τοπικὴν τὴν προέλευσιν, ἀλλ' εἶναι χαρακτηριστικὴ ιδιότητος τοῦ θεοῦ. Ὡς ὁ Ζεὺς Σωτήρ εἶναι ὁ σώζων Ζεὺς, οὕτω Ἀπόλλων Ζωστήρ εἶναι ὁ ζωννύων, ὁ ζωννύων ἑαυτόν, ἢ ἄλλους, ὁ ἐξαρτούμενος πρὸς πόλεμον, ὁ πολεμικός³. Τοῦτο ἐπικυροῖ καὶ τὸ θηλυκὸν Ζωστηρία (πβλ. Σωτήρ θηλυκὸν Σωτηρία), ὡς ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐλατρεύετο ὄχι μόνον ἐν Ἀττικῇ (Παυσ. ἔ. ἀ. JG. ed. min. I, 324, 97), ἀλλὰ καὶ ἐν Θήβαις (Παυσ. IX, 17, 3. Ἦσυχ. ἐν λ. Ζωστήρ) καὶ ἐν Λοκροῖς τοῖς Ἐπικνημιδίαις (Στέφ. Βυζ. ἐν λ. Ζωστήρ) καὶ ἐν Δελφοῖς (Demangel, Le sanct. d'Athèna Pronaia σελ. 50).

Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ζωστήρος σπουδαιότατου σημείου διὰ τὴν ἄμυναν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἀποτροπὴν ἐχθρικών ἀποβάσεων ἐλατρεύοντο οἱ κατ' ἔξοχὴν πολεμικοὶ θεοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἢ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ἀπόλλων, χαρακτηριζόμενοι ὡς τοιοῦτοι διὰ τοῦ εἰδικοῦ ἐπιθέτου. Ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος, ἐν ᾧ διὰ τῆς τριάδος τῶν βάθρων δηλοῦται, ὅτι συνελατρεύοντο οἱ ὑπὸ τοῦ Πausανίου μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀναφερόμενοι Λητὼ καὶ Ἄρτεμις⁴ (Ζωστηρία ἐπίσης, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς JG ἔ. ἀ.), καθιστᾷ πιθανώτατα, ὅτι ὑπῆρχεν καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Ζωστηρίας ναός, περὶ τῆς ὁποίας ἐν τῷ ἰδίῳ χωρίῳ ὁ

¹ Γένος Εὐριπίδου καὶ βίος σελ. 1, *γενέσθαι δὲ αὐτὸν καὶ πυρφόρον τοῦ Ζωστηρίου Ἀπόλλωνος*.

² Dörpfeld, Reisch, das griech. Theater σελ. 49. Ἐν Rangabé ant. hell. δημοσιεύεται ὑπ' ἀριθ. 1149 ὡς εὐρισκομένη ἐπὶ θρόνου ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐπιγραφὴ *Ἱερέως | Ἀπόλλωνος | Ζωστήρος* (ἀντὶ τοῦ ὁποίου ὁ Bursian ἀναγινώσκει *Ζωστηρίου*) ἴσως ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Τὸ ἐπίθετον Ζωστήρ καὶ ὄχι Ζωστήριος ἀποδίδει εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ ὁ Ἠσύχιος ἐν λ. Ζωστήρ.

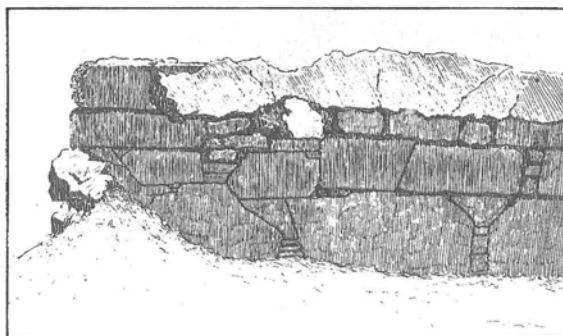
³ Ἡ λέξις ζωστήρ εἶχε καὶ ἐπιθετικὴν σημασίαν πβλ. Καλλιμάχου ὕμνος εἰς Ἀπολλ. 85: *Ἡ ρ' ἐχάρη μέγα Φοῖβος, ὅτε ζωστήρες Ἐννοῦς | ἀνέρες ὠρχήσαντο*. Τὸ σχόλιον σημειοῖ διὰ τὸ ζωστήρες *περιφραστικῶς οἱ πολεμικοὶ* (Ἐρρ. Στεφ. Θησ. ἐν λ. ζωστήρ).

⁴ Πιθανώτατα εἶχεν αὕτη ἴδιον θησαυρὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀναφέρεται ἰδιαιτέρως ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν λογιστῶν JG ἔ. ἀ.

Παυσανίας ἀναφέρει ὅτι εἶχε βωμὸν ἐν Ζωστήρι. Ἐάν γίνῃ δυνατὸν νὰ συνεχισθῇ, καὶ νὰ ἐπεκταθῇ ἡ ἀνασκαφὴ ἐν Ζωστήρι, ἴσως ἀνευρεθῇ καὶ ὁ ναὸς οὗτος. Ἐρείπια ὄρατὰ ἐν τῷ πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τόπω ὑπάρχουσιν εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν πεντήκοντα μέτρων περίπου βορειανατολικώτερον τοῦ ναοῦ ἐπὶ ὀλίγον ὑψηλότερας τῆς θαλάσσης θέσεως, ἀλλὰ ταῦτα ἀποτελοῦντα σύμπλεγμα δωματίων ἀνήκουσιν εἰς οἰκίαν ἰκανῶς παλαιάν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ τρόπου τῆς τοιχοδομίας ὁμοίας καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα πρὸς τὴν τοιχοδομίαν τοῦ ἀρχικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὁ μῦθος περὶ τῆς ἀρχῆς ἐν Ζωστήρι τῶν ὠδίνων τῆς ἐτοιμοτόκου Λητοῦς φευγούσης τὴν μῆνιν τῆς Ἥρας, ἢ καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ζωστήρι (Στέφ. Βυζ. ἐν λ. Τεγύρα), ὀφείλεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου ὡς καὶ εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἀθηνᾶς, ἣτις ἔχει κατὰ τὴν ἐν Ἀττικῇ παράδοσιν σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ τοκετοῦ (πβλ. Bull. 1924 σελ. 440 ἐξ.). Δὲν εἶναι ὁμως ἀσφαλές, ἂν καὶ ὄχι ἀπίθανον, ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ὀφείλεται εἰς τὴν λατρείαν τῶν Ζωστήρων θεῶν. Ἐκ τοῦ μύθου περὶ τοῦ τοκετοῦ τῆς Λητοῦς, ἣτις ἀρχίσασα νὰ αἰσθάνεται τὰς ὠδίνους ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου, ἔλυσεν ἐκεῖ τὸν ζωστήρα, δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα· ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ ἡ μορφὴ τοῦ χωρίου δὲν δικαιολογεῖ πολὺ τὴν παρομοίωσιν αὐτοῦ πρὸς ζωστήρα, ὥστε νὰ ληφθῇ τὸ ὄνομα ἐκ τῆς ὁμοιότητος ταύτης.

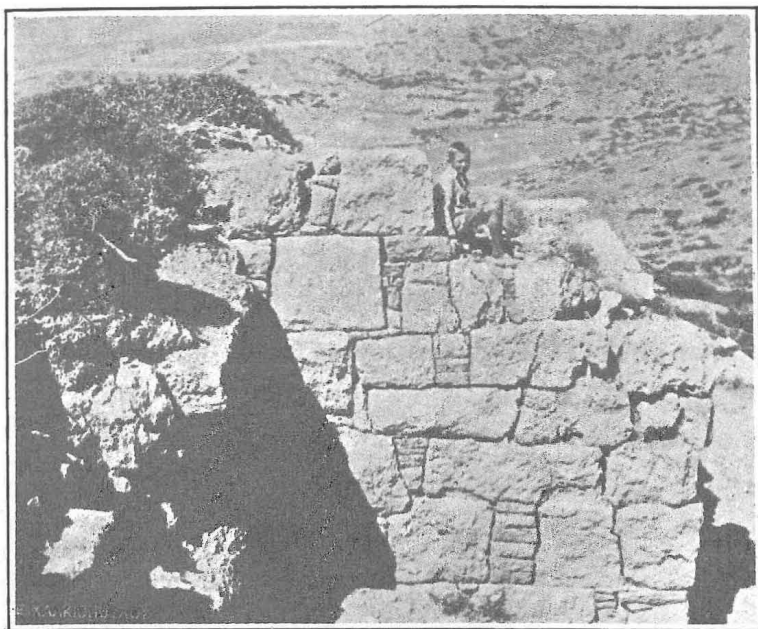
Χρονολογία τοῦ ἱεροῦ. Τὴν ἀσφαλεστέραν ἔνδειξιν πρὸς ὄρισμὸν τῶν χρόνων τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἱεροῦ παρέχουσιν αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν βάθρων τοῦ σηκοῦ. Διὰ τὴν γραφὴν δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ ὀρίσῃ τοὺς χρόνους τῆς χαράξεως τούτων εἰς τὸ τέλος τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος ἢ ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς ἀρχῆς τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν τὰ βάρθρα εἶναι στερεωμένα ἐντὸς τοῦ πλακοστρώτου δαπέδου τοῦ σηκοῦ, μαρτυρεῖ, ὅτι τοῦτο εἶναι τουλάχιστον σύγχρονον, ἂν μὴ προγενέστερον τῶν βάθρων. Λοιπὸν ὑπῆρχεν ὁ ναὸς μετὰ τῶν βάθρων ἤδη τουλάχιστον ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος. Εἰς τὴν χρονολογίαν ταύτην συμφωνεῖ ὁ τρόπος τῆς τοιχοδομίας τοῦ περισωθέντος τμήματος ἐκ τῆς παλαιότερας οἰκοδομῆς ἐπὶ τοῦ ὑπολειφθέντος μέρους τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ σηκοῦ (εἰκ. 44 ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σελ. 16 - 17 εἰκ. 9). Ὁμοίως

Εἰκ. 44. Τρόπος τοιχοδομίας βορείας πλευρᾶς ναοῦ Ἀπόλλωνος Ζωστήρος.

τρόπος τοιχοδομίας, πολυγωνικὸν σχεδὸν σύστημα μὲ πλεονασμὸν ὅμως τῶν τετραπλεύρων λίθων καὶ ἀκριβῆ προσαρμογὴν τούτων πρὸς ἀλλήλους, παρεμβολομένων ἐνιαχοῦ ἐπαλλήλων μικροτέρων τετραπλεύρων συνήθως λιθαρίων καὶ μὲ σπανίας καμπύλας ἀρμογὰς ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαγῆ τῆς Ἀττικῆς εἰς προπερσικὰ κτήρια, ὡς π. χ. ὁ ἀρχαιότερος ναὸς τῆς Θέμιδος ἐν Ραμνοῦντι, καὶ τοῖχοι κτηρίων ἐν Σουνίῳ. Ἡ ὄψις τοῦ τοίχου ἡμῶν δὲν παραβάλλεται βεβαίως ὡς πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κατασκευῆς πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ Ραμνουσίου ναοῦ (Bull. XLVIII, 1924 σελ. 320 εἰκ. 11)¹, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ σκέψις ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς κατεργασίας καὶ τῆς συνοικοδομήσεως τῶν λίθων εἶναι ἡ αὐτή.

Ἐν Ραμνοῦντι οἱ λίθοι πάντες εἶναι ὁπωσδήποτε εὐμεγέθεις, καὶ εἶναι σπανιωτάτη περίπτωσης ἢ παρεμβολὴ μικροῦ λιθαρίου πρὸς πλήρωσιν κενοῦ μεταξὺ

Εἰκ. 45. Τοῖχος πύργου τοῦ φρουρίου Σουνίου.

δύο προσκειμένων λίθων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ μολονότι ὁ σχηματισμὸς τοῦ περιγράμματος τῶν λίθων εἶναι ἐν γένει πολὺ ποικιλιώτερος τοῦ τοίχου ἡμῶν, προέχει ὅμως ἡ τάσις πρὸς σχηματισμὸν τετραπλεύρων, ἂν ὄχι καὶ ὀρθογωνικῶν λίθων. Ἡ διαφορὰ τῶν δύο τοίχων δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδοθῆ εἰς διαφορὰν συστήματος οἰκοδομικοῦ ἢ χρόνων οἰκοδομήσεως, ἀλλ' ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐπιμελεστέραν οἰκοδόμησιν τοῦ Ραμνουσίου ναοῦ, ὅστις

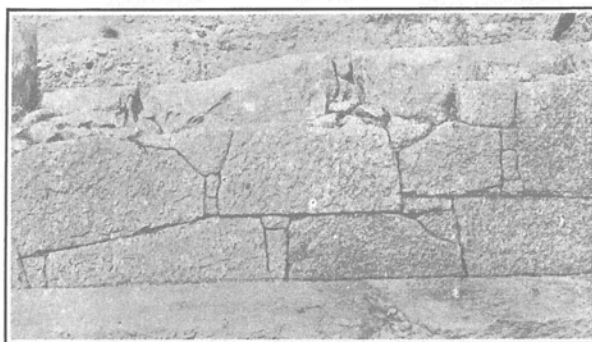
καὶ ἄλλως εἶναι πολυτελέστερος τοῦ ἡμετέρου ναοῦ, καὶ ἔχει μορφήν πολὺ περισσότερον προσηρμοσμένην πρὸς τὰ καλλιτεχνικὰ ἀρχιτεκτονικὰ πρότυπα τῶν δωρικῶν ναῶν.

Ὅτι ἡ γνώμη ἡμῶν περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς συγχρόνου κατασκευῆς τῶν δύο τοίχων εἶναι ὀρθῆ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ὄψεως τοῦ τοίχου τοῦ Ραμνουσίου ναοῦ, ὅπου δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ καταβληθῆ ἡ αὐτὴ ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν, ἐπιμέλεια εἰς τὸν σχηματισμὸν

¹ Περὶ τοῦ οἰκοδομικοῦ συστήματος τοῦ ναοῦ τούτου καὶ ἐν γένει περὶ τοῦ ὑπ' ὄψει ἡμῶν οἰκοδομικοῦ συστήματος πρὸ βλ. πρὸ πάντων Noack Eleusis σελ. 16 ἐξῆς.

καὶ τὴν κατεργασίαν τῶν λίθων, ἀφοῦ ἡ ὄψις αὕτη ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔμεινεν ὄρατή, ἀλλὰ θὰ ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἐπιχρίσματος. Κατασκευασθεῖσα διὰ τοῦτο μετ' ὀλιγοτέρας ἐπιμελείας ἡ ὄψις αὕτη, μολονότι τὸ βασικὸν σύστημα τῆς κατεργασίας καὶ τῆς συναρμογῆς τῶν λίθων δὲν εἶναι διάφορον τοῦ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως, ἔχει πολὺ μεγαλειτέραν ὁμοιότητα πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ ναοῦ ἡμῶν. Τὸ ἴδιον δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὸν τοῖχον τοῦ παλαιότερου περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τῆς Ραμνοῦντος (Bull. ἔ. ἀ. σελ. 308 εἰκ. 3). Κατὰ τὸ ἴδιον οἰκοδομικὸν σύστημα ἦτο κτισμένον καὶ ὄλον τὸ ἀρχαιότερον φρούριον τοῦ Σουνίου χρονολογούμενον ὑπὸ Στάη (Ἀρχ. Ἐφημ. 1917, 174) εἰς τὸ τέλος τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος. Τοῦ φρουρίου τούτου παραθέτομεν εἰκόνα (εἰκ. 45) ἐνὸς πύργου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.

Ἐν Ἐλευσίνι ἀνεκαλύφθη εἰς τὰς ἀνασκαφὰς μου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸ τῆς νοτίας πύλης τοῦ ἱεροῦ, σπουδαῖος εὐμεγέθης περιβόλος περικλείων ἱερόν χωρὸν μετὰ τῶν ἐρειπίων ὀλοκλήρου ἀρχαιότερας, πιθανώτατα ὁμοίως ἱερᾶς, οἰκίας¹. Ὁ περιβόλος οὗτος διὰ τῶν γενομένων ἐυρημάτων χρονολογεῖται ἀσφαλῶς εἰς τοὺς χρόνους περὶ τὸ τέλος τῆς 6ης ἢ τὰς ἀρχὰς τῆς 5ης ἑκατονταετηρίδος. Τμήματα αὐτοῦ (εἰκ. 46) ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ ναοῦ τοῦ Ζωστήρος.

Εἰκ. 46. Τοῖχος περιβόλου ἱερᾶς οἰκίας Ἐλευσίνος.

Ἄλλ' ὅτι ἐπὶ τοῦ χώρου ἔνθα ἰδρύθη ὁ ναὸς τοῦ Ζωστήρος ἠσκεῖτο λατρεία καὶ εἰς παλαιότερους χρόνους ἀποδεικνύει ἡ εὔρεσις τῆς ἐν εἰκ. 47 κορινθιακῆς οἰνοχόης κάτωθεν τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ. Δυστυχῶς ἡ δυσκολία πρὸς βαθυτέραν σκαφὴν διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀφθόνου ὕδατος δὲν ἐπέτρεψεν νὰ ἐξετάσωμεν περισσότερον τὸ ἔδαφος πρὸς εὔρεσιν καὶ ἄλλων τεκμηρίων τῆς παλαιότερας ταύτης περιόδου τῆς λατρείας ἐν τῷ χώρῳ.

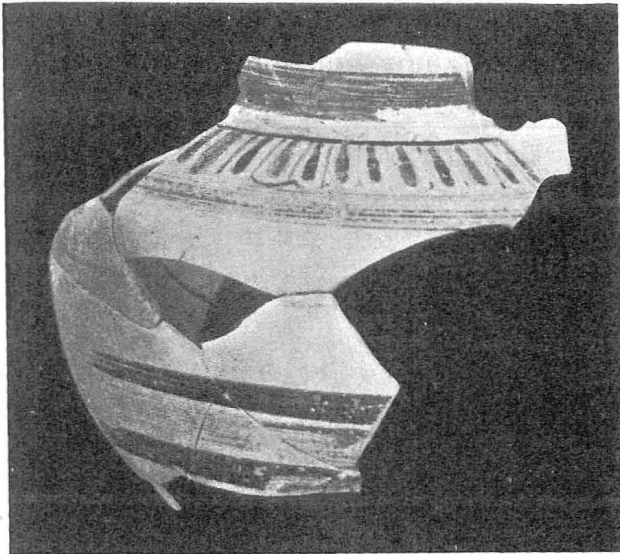
Προσθῆκαι, ἐπισκευαί. Ἄλλὰ καὶ οἱ οἴκοι λατρείας οὐδέποτε ἢ σπανίως μένουσι ἀμετάβλητοι κατὰ τοὺς μακροὺς χρόνους τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν. Ἀνάγκαι μείζονος χώρου πρὸς ἀσκήσιν τῆς λατρείας, ἀνάγκαι διακοσμητικαί, καὶ οὐχ ἦττον ἀνάγκαι ἐπισκευῆς καὶ ὑποστηρίξεως τοῦ ὑπάρχοντος κτηρίου ἐπι-

¹ Θὰ δημοσιευθῆ εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος τοῦ Δελτίου.

φέρουσι πάντοτε μεταβολὰς τοῦ ἀρχικοῦ κτηρίου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σημαντικᾶς.

Ἡ σημαντικωτέρα τροποποίησις εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ζωστῆρος εἶναι ἡ προσθήκη τῆς περιστάσεως γενομένη, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων ἐπὶ τῶν σφονδύλων τῶν κίωνων (εἰκ. 47), εἰς χρόνους ἀσφαλῶς ὄχι παλαιότερους τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ παντελής ἔλλειψις οἰουδήποτε λειψάνου ἐκ παλαιότερας περιστάσεως ἀποκλείει τελείως τὴν σκέψιν, ὅτι ἡ περίστασις, τῆς ὁποίας ἐσώθησαν πλεῖστα

Εἰκ. 47. Τεμάχιον Κορινθιακῆς πρόχου εὑρεθὲν ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ.

μέρη εἶναι ἐπισκευὴ παλαιότερας. Ὁ ἀρχικῶς οἰκοδομηθεὶς ναὸς περιορίζετο μόνον εἰς τὸν σηκόν, εἰς ὃν ἦτο πιθανῶς προσηρτημένον ὀπίσω μικρὸν δωμάτιον, χρησιμεῦον ἴσως πρὸς φύλαξιν τῆς περιουσίας τοῦ ἱεροῦ, ἣτις δὲν θὰ ἦτο ἀσήμαντος, ἀφοῦ ἐξ αὐτῆς ἐδανείσθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν¹. Οἱ ἱδρυταὶ τούτου ἀπέβλεψαν μόνον εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς λατρείας, χωρὶς μεγάλας ἀξιώσεις. Τοιοῦτοι ἀπλοῖ ναοὶ δὲν θὰ ἦσαν σπάνιοι εἰς μέρη μεμακρυσμένα τῶν κεντρικῶν πόλεων. Διὰ τὴν εὐτέλειαν τῶν οἰκοδομῶν αὐτῶν δὲν εἶναι διόλου παράξενον, ὅτι δὲν εὐρίσκονται

λείψανα πολλῶν ἐξ αὐτῶν. Ἀπλοῖ μικροὶ ναοί, εὐτελῶς οἰκοδομημένοι ἦσαν οἱ ἐπὶ τοῦ Κωτίλου τῆς Φιγαλείας εὑρεθέντες ὑπ' ἐμοῦ δύο ναοί, τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος εἶναι ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κωτίλῳ², καὶ ὁμοίως καὶ τὸν ναὸν τοῦτον δὲν ἀπηξίωσε νὰ μνημονεύσῃ ὁ Πausanίας (VIII, 41, 1), ὅπως δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ζωστῆρος· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐσχάτως ὑπὸ Ρωμαίου ἀνασκαφέντες ναοὶ ἐν Ταξιάρχῃ τῆς Αἰτωλίας³ ἦσαν ὁμοίως ἀπλοῖ σηκοί.

Πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ χώρου τοῦ ναοῦ χάριν τῆς προφυλάξεως τῶν προσκυνητῶν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ ἀπὸ τῶν βροχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀτμοσφαιρικῶν κακῶν προσετέθη πολὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀρχικὴν οἰκοδομήν, εἰς

¹ Ὁ Weickert ἐν τῷ προσφάτως δημοσιευθέντι βιβλίῳ αὐτοῦ Typen der archaischen Architektur in Griechenland und Kleinasien σελ. 166 χαρακτηρίζει ὡς *ἀδυτον* τὸ ὀπίσθιον δωμάτιον.

² Ἀρχ. Ἐφημ. 1903 σελ. 151 ἐξ.

³ Ἀρχ. Δελτ. τόμ. 10^{ος} σελ. 1 ἐξ.

ἐποχὴν ἀκμῆς τοῦ ἱεροῦ ἢ περιστάσις, ἣτις συγχρόνως θὰ ἀνεδείκνυε καὶ τὴν ὑπερβολικῶς ἀπλῆν μέχρι τότε μορφήν τοῦ ναοῦ. Εἰς τὴν χώραν μας δὲν εἶναι καὶ σήμερον σπάνια δι' ὁμοίους σκοποὺς προσθῆκαι, βαθέων προστώων συνθήκας, εἰς ἐξοχικὰς ἐκκλησίας.

Ἄλλὰ καὶ ἐπισκευαὶ δὲν ἔλειψαν, ὡς ἤτοφυσικόν, καὶ ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἡμῶν ἤδη κατὰ τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀνωτέρω δημοσιευομένη ἐπιγραφή (ἀριθ. 4) ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ ἱερέως Πολυστράτου τὸ ἱερόν, τὸ μεγαλύτερον δὲ μέρος τῶν σωζομένων τοίχων τοῦ σηκοῦ προέρχεται ἐξ ἐπισκευῶν γενομένων εἰς ρωμαϊκοὺς πιθανώτατα χρόνους.

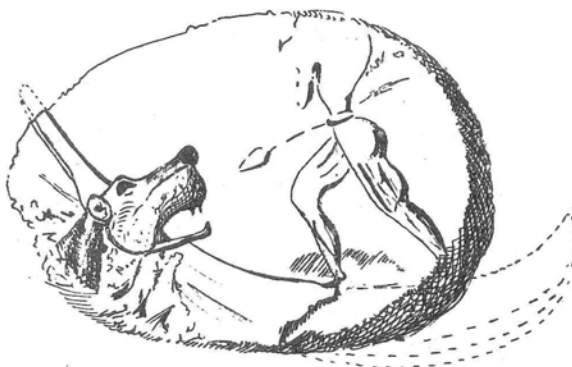
Πότε ἐγένεν ἡ ριζικὴ μεταβολὴ τοῦ κτηρίου διὰ τῆς προσθήκης τῶν μακρῶν τοίχων πρὸ τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου καὶ πρὸς τὰ πλάγια δὲν ἐγένεε δυνατόν νὰ ἐξακριβώσωμεν ἄλλ' εἶναι πιθανώτατον, ὅτι ταῦτα ἐγέναν εἰς παλαιοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, ὅτε ἡ λατρεία ἐν τῷ ἀρχαίῳ ναῷ εἶχε πλέον ἐκλείψει.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΠΑΞ ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΜΙΝΩΪΚΗΣ "ΣΚΥΛΛΑΣ,"

Ἐν τῷ προηγουμένῳ τόμῳ τοῦ παρόντος περιοδικοῦ¹ ὑπεστήριξα ὅτι ἰὸ ἐπὶ κρητομυκηναϊκῶν μνημείων «κυνόμορφον» τέρας τὸ ἀποκληθὲν Σκύλλα οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ὀμηρικὴν Σκύλλαν, καὶ ὅτι ὡς πρωτότυπον ἔσχε τοὺς καρχαρίας. Δεύτεραι μέριμναι ἀποδεικνύουσι ὅτι δὲν πρόκειται διόλου περὶ τέρατος, ἀλλὰ περὶ ζῴου φυσιολογικοῦ: τοῦ *ἱπποποτάμου*.

Ἐπὶ τοῦ ἐκ Κνωσοῦ σφραγίσματος, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἡ πηγὴ ἡμῶν περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζῴου² ἐν σφάλμα τοῦ παλαιοῦ ἰχνογράφου τῆς πρώτης τοῦ σφραγίσματος δημοσιεύσεως, μετεμόρφωσε τὴν προέκτασιν τῆς λέμβου εἰς αἰχμηρὸν οὖς τοῦ ζῴου, πρῶγμα ὅπερ μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐκληφθῇ ἡ κεφαλὴ

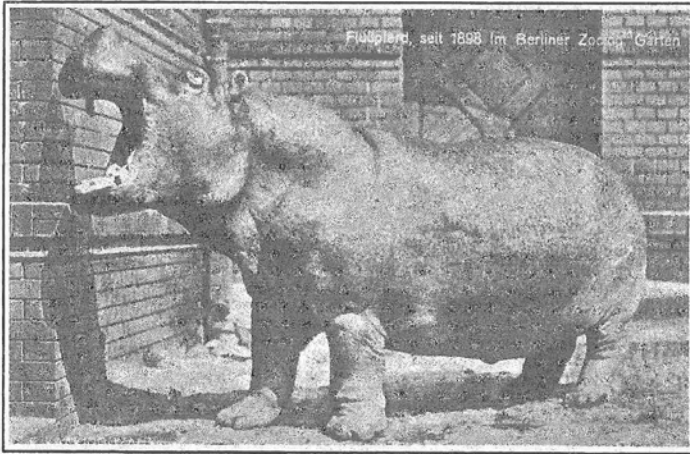
Εἰκ. 1. Σφράγισμα πηλινόν ἐκ Κνωσοῦ.

¹ Δελτίον 1926, 51 ἐξ.

² Ἰδ. Δελτίον ἔ. ἀ. 58, εἰκ. 2, 1. Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ ρυτοῦ τῶν Μυκηνῶν κυνόμορφος κεφαλὴ (ἔ. ἀ. εἰκ. 2, 2) πρέπει νῦν νὰ ὑποβληθῇ εἰς νέον ἔλεγχον, ἵνα ἐξακριβωθῇ περὶ τίνος πρόκειται.

ὡς κυνόμορφος. Ἐν τούτοις ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα ὄλων τῶν περισωθέντων σφραγισμάτων¹ δεικνύει ὅτι πρόκειται μόνον περὶ μικροῦ στρογγύλου ὠτός. Ἐνταῦθα δημοσιεύω νέον ἰχνογράφημα, γενόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ζιλλιερὸν, ἐπανειλημμένως παραβλήθην πρὸς τὰ πρωτότυπα καὶ διορθωθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἐν ταῖς λεπτομερείαις².

Ὅτι κυρίως ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν, εἶναι τὸ παχύτατον τῆς ἄνω σιαγόνος καὶ τοῦ ρύγχους, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λεπτὴν κάτω σιαγόνα. Ἐπίσης ἐδηλώθησαν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου λίαν ἐναργῶς δύο μεγάλοι ὀδόντες εἰς τὴν ἄνω σιαγόνα. Ὁ στρογγύλος ὀφθαλμὸς εὐρίσκεται ἐντὸς κόγχης ἐξεχούσης ἐκ τοῦ κρανίου. Τὸ οὖς,

Εἰκ. 2. Ἴπποπόταμος ζωολογικοῦ κήπου Βερολίνου.

εὐρισκόμενον εὐθὺς ἀμέσως ὀπισθεν τοῦ ὀφθαλμοῦ, εἶναι μικρὸν καὶ στρογγύλον. Πάντα ταῦτα οὐδεμίαν καταλείπουν ἀμφιβολίαν, ὅτι ὁ μινωϊκὸς τεχνίτης ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ ἵπποπόταμον. Εἶναι μάλιστα θαυμασμοῦ ἄξιον πῶς κατώρθωσε νὰ ἀπεικονίσῃ ἐκ μνήμης μετὰ τόσης πιστότητος τὸ ἐν Κρήτῃ ἀνύπαρκτον ζῷον, διότι καὶ ἡ ἰσχυρὰ τοξοειδῆς σύνδεσις τῆς κάτω σια-

γόνος πρὸς τὸ κρανίον καὶ ὁ παχὺς ἰσχυρὸς μῦς τοῦ τραχήλου δὲν διέφυγον τὴν προσοχὴν του. Παραθέτω ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα τοῦ ἐν τῷ ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Βερολίνου ζῶντος ἵπποποτάμου, ἀναπαραχθεῖσαν ἐκ ταχυδρομικοῦ δελταρίου πωλουμένου ἐντὸς τοῦ ἀνωτέρω κήπου. Βλέπει τις ἀμέσως ὅτι οὐδεμία ἀμφιβολία χωρεῖ περὶ τοῦ ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ μινωϊκοῦ σφραγίσματος τὸ αὐτὸ ζῷον εἰκονίζεται.

Ὅτι οἱ ἵπποπόταμοι προσβάλλουσι μικρὰ πλοιάρια, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ λίαν ἐπικίνδυνοι, τοῦτο εἶναι πασίγνωστον. Ἐπιστήμονες καὶ περιηγηταὶ ἔχουσιν ἐπανειλημμένως περιγράψει τὰς συνηθείας τοῦ ζῷου, τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ ὑψοῦται αἴφνης ἐκ τῶν ὑδάτων καὶ προσβάλλει τὰ πλοιάρια. Ταύτην ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν παριστᾷ τὸ σφράγισμα τῆς Κνωσοῦ. Ἡ συγκινητικὴ περιπέτεια τοῦ Κρητὸς ναυτικοῦ εἰς ξένα μακρυνὰ ὕδατα ἀπηθανάτισθη ἐπὶ τῆς σφραγίδος του, ἥτις κατὰ τοῦτο εἶναι σπουδαιότατη, ὅτι μᾶς παρουσιάζει μίαν αὐθεντικὴν καὶ ἰδιόχειρον οὕτως εἰπεῖν μαρτυρίαν, ὅτι Κρηῖτες ναυτικοὶ ἀνέπλεον τὸν Νεῖλον.

Ἡράκλειον, 31 Αὐγούστου 1929.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ν. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ

¹ Μουσ. Ἡρακλ. κατάλ. ἀριθ. 350 - 52. Τὰ σφραγίσματα εἶναι τέσσαρα, οὐχὶ τρία ὡς ἔγραψα ΑΔ ἔ. ἀ.

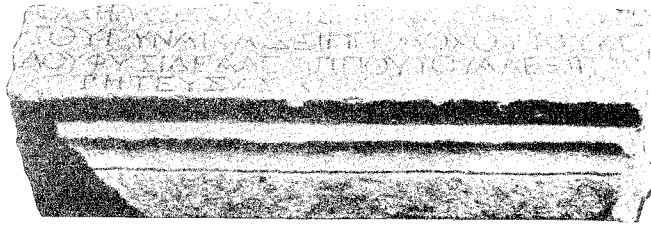
² Μίαν μόνον ἀνακρίβειαν παρουσιάζει, ὅτι τὸ στόμα ἔπρεπε νὰ ἀπεικονισθῇ κατὰ τι ἀνοικτότερον.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Α'. ΛΑΡΙΣΗΣ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΛΑΡΙΣΗΣ)

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1929 σκαπτομένης τῆς ἐν Λαρίσῃ πρὸ τοῦ Φρουρίου ἑβδομαδιαίας ἀγορᾶς ὑπὸ τοῦ Δήμου πρὸς ἰσοπέδωσιν καὶ ἀσφαλτόστρωσιν ἀνεκαλύφθησαν μεταξύ ἑρειπίων κτιρίων βυζαντινῶν κίονες, διάφοροι ἀρχαῖοι ἀρχιτεκτονικοὶ λίθοι ἀσήμαντοι καὶ πέντε λίθοι ἐνεπίγραφοι. Τούτους ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκεῖ μεταβάσεώς μου πρὸς ἐξερεύνησιν δύο τάφων ἀρχαίων μετέφερα εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ Φρουρίου ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον. Εἶναι δὲ οἱ ἑξῆς:

1. Ἐπίκρανον βάσεως ἀνδριάντος· μόνον τῆς ἄνω δεξιᾶς γωνίας λείπει τεμάχιον 0,08 - 0,09 πλάτους. Ὁ λίθος εἶχεν μῆκος 0,83, πλάτος 0,77 καὶ πάχος ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας 0,14 (Εἰκὼν 1).

Εἰκ. 1. Ἐπιγραφή Εὐβιοτήας.

Ὁ δῆμος ὁ Λαρισαίων Εὐβιότηαν Ε[ὐβιό-]
τον, γυναῖκα δὲ Ἴππολόχου τοῦ Κε[φά-]
λου, φύσι δὲ Ἀλεξίππου τοῦ Ἀλεξίππου, ἐ-
ρητεύσαν.

Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι γυναῖκες ἱερατεύουσαι ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τιμηθεῖσαι, εἶναι γνωσταὶ πολλὰ ἐξ ἐπιγραφῶν· πρβλ. *ἰέρεια, ἱερατεύουσα, ἱερητεύουσα* Δημητριάδος IG, IX² 1194. — Ἀρτέμιδι Ἰωλκίᾳ Ἰωλκοῦ IG, IX² 1122. — Ἀφροδίτας, Λαρίσης IG, IX² 572. — Ἀφροδίτῃ Νηλείᾳ, Δημητριάδος IG, IX² 1125. — Δάματρι Μεγαλάρτῳ, Φερῶν IG, IX² 418. — Δήμητρος καὶ Διονύσου, Λαρίσης IG, IX² 573. — Ἰουλίᾳ Ἡρας Σεβαστῆς, Λαρίσης IG, IX² 333.

Εὐβιότηα ὡς κύριον ὄνομα, τὸ πρῶτον ἐνταῦθα γνωρίζεται, ἐνῶ εἶναι γνωστὸς ἐξ ἐπιγραφῶν ὁ τύπος Εὐβιότηη καὶ Εὐβιότα, ὁ δὲ τύπος Εὐβιοτεία εἶναι πατρωνυμικὸς θηλυκοῦ γένους ἐν Θεσσαλικῇ διαλέκτῳ.

Ὁ σύζυγος τῆς Εὐβιοτήας Ἰππόλοχος θετὸς υἱὸς τοῦ Κεφάλου, ἔχων δὲ πραγματικὸν πατέρα τὸν Ἀλέξιππον Ἀλεξίππου κατάγεται πιθανῶς ἐκ τῆς μεγάλης Λαρισαϊκῆς οἰκογενείας, ἣτις ἔδωκε στρατηγούς τοῦ Κοινοῦ Θεσσαλῶν Ἰππόλοχον Α΄ Ἀλεξίππου στρατηγήσαντα τῷ 181 - 180 π. Χ., Ἰππόλοχον Β΄ Ἀλεξίππου στρατηγήσαντα ὀλίγον μετὰ τὸ 178 π. Χ. καὶ Ἀλέξιππον Ἰππολόχου στρατηγήσαντα ἐπίσης μετὰ τὸν Ἰππόλοχον καὶ μετὰ τὸ 178 π. Χ.

2. Κίονος πωρίνου σπόνδυλος ὕψους 0,75, διαμέτρου 0,28, φέρει ἐπιγραφὴν λατινικὴν μεγάλῳις γράμμασιν (ὑψ. γρ. 0,075).

I M P . C A E S A R
D I V I . F
A V C ¶¶¶¶ S T V S
C X I I I

Imp(erator) Caesar
divi . F[ilius]
Aug(u)stus
CXIII

Ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ ἀνήκει εἰς μιλλιάριον ὁδοῦ, ὡς δεικνύει ὁ ἀριθμὸς 113 καὶ ἀνάγεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου Καίσαρος, ὅτε ἐγεννήθη ὁ Χριστός. Ὁμοίᾳ ἐπιγραφῇ ἐπὶ μιλλιαρίου ὁδοῦ εὐρέθη πρὸ ἐτῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀλμυροῦ ἐπὶ Σευήρου καὶ Μαξιμίνου (Δελτίον Φιλαρχ. Ἐταιρ. «Ὁθρυος» Ε΄, 1903 σελ. 16).

Κατὰ τὴν ἀνόρουξιν τάφρων βαθειῶν κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ Καραϊσκάκη ἐν Λαρίσῃ πρὸς τοποθέτησιν σιδηρῶν σωλήνων διὰ τὴν ὕδρευσιν τῆς πόλεως ἀνευρέθησαν τρεῖς στήλαι ἐνεπίγραφοι. Τούτων δύο, ἡ ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ὑπ' ἀριθ. 4 κεῖνται ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς Ἀνωτέρας Διοικήσεως τῆς Χωροφυλακῆς.

3. Στήλη ἐπιτύμβιος τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἀποκεκρουμένη τὰ ἄνω, ἔνθα ὑπῆρχεν ἐπὶ ἐγκοίλου τετραγώνου προτομὴ μορφῆς ἀδήλου, ἐλλείπουσα ἤδη, τῆς ὁποίας ἐσώθη τὸ κάτω μόνον μέρος. Κάτωθι δὲ ταύτης ὑπάρχει ἐπίσης ἐν ἐγκοίλῳ ὀρθογωνίῳ ἀνάγλυφον μικρὸν (μῆκ. 0,37, ὑψ. 0,28), ἐν τῷ ὁποίῳ παρίστανται ἀριστερὰ μὲν ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ ἐδωλίῳ, βλέπων δεξιὰ καὶ τείνων τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐμπρός πρὸ αὐτοῦ ἴσεται παιδίσκη βλέπουσα δεξιὰ καὶ κρατοῦσά τι πρὸ αὐτῆς δὲ ἔκτυπος κάθετος γραμμὴ χωρίζουσα τὸ ὀρθογώνιον εἰς δύο, ἔνθα τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ ὀρῶντι μέρος φέρει παράστασιν ἄλλην. Δεξιὰ ἴσεται γυνὴ ὀρθία κατ' ἐνώπιον, περιβεβλημένη ποδήρη ἐσθῆτα, ἱμάτιον καὶ πέπλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Καὶ τὴν μὲν δεξιὰν κεκαλυμμένην ὑπὸ τὸ ἱμάτιον φέρει πρὸ τοῦ στήθους, τὴν δὲ ἐτέραν ἔχει φυσικῶς κρεμαμένην πρὸς τὰ κάτω (ὑψ. 0,90 × πλ. 0,48 × πᾶχ. 0,10, ὑψ. γραμ. 0,20).

Μεταξὺ δὲ τῆς προτομῆς καὶ τοῦ ἀναγλύφου κεῖται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

ΞΑΝΘΕΑΝΤΙΜΑΧΟΥΑΠΕΛΕ . . .
ΡΕΧΡΩΤΑΡΙΟΝΑΝΤΙΜΑΧΟΥΑΠΕ
ΛΕΥΘΕΡΑΣ

Κάτωθι Ἑρμῆς Χθόνιος.

Κάτωθι δὲ τοῦ ἀναγλύφου συνέχεια τῆς ἐπιγραφῆς,

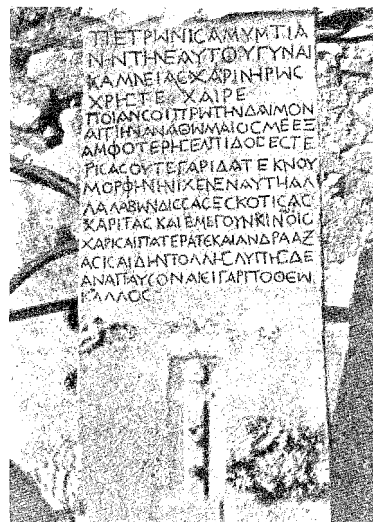
ΗΡΩΣΧΡΗΣΤΕΧΑΙΡΕ
Ξάνθε Ἀντιμάχου ἀπελε[ύθε-]
ρε, Χρωτάριον Ἀντιμάχου ἀπε-
λευθέρας
ἦρωσ χρηστὲ χαῖρε.

Στίχ. 2. ΧΡΩΤΑΡΙΟΝ ὄνομα ὑποκοριστικὸν γυναικός. Ἐχομεν γνωστὸν ὄνομα ἐξ ἐπιγραφῆς Λαρίσης *Χρωταρίς* (IG, IX², 920).

4. Ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς ἀνωτέρας Διοικήσεως Χωροφυλακῆς. Στήλη ἀρτία λευκοῦ μαρμάρου, μετὰ γείσου προέχοντος (ὑψ. 1,33×πλάτ. 0,41 — 0,42×πάχ. 0,13). Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή Ῥωμαϊκῶν χορόνων, ἥς κάτωθεν Ἑρμῆς.

Πετρώνις Ἀμυντιανὴν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μνείας χάριν ἦρωσ χρηστὲ χαῖρε.

- 5 Ποῖαν σοι πρώτην, Δαῖμον, αἰτήν ἀναθῶμαι, ὅς με ἐξ ἀμφοτέρης ἐλπίδος ἐστέρισας· οὔτε γὰρ (ο)ἶδα τέκνου μορφὴν, ἣν (εἶ)χεν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ λαβὼν δισσῶς ἐσκότισας χάριτας· καὶ ἐμὲ γοῦν κ(ε)ῖνοις ας (εἰ)ς Ἀἴδην· (π)ολλῆς λύπης δὲ χάρισαι πατέρα τε καὶ ἄνδρα· ἄξ-ἀνάπαυσον· αἰεὶ γὰρ ποθέω κάλλος δ . . .

Εἰκ. 2. Ἐπίγραμμα Πετρωνίου ὑπὲρ τῆς γυναίκος τοῦ Ἀμυντιανῆς.

Στίχ. 8. ἸΔΑ ἀντὶ οἶδα, ὡς ἔχεν ἀντὶ εἶχεν (στ. 9).

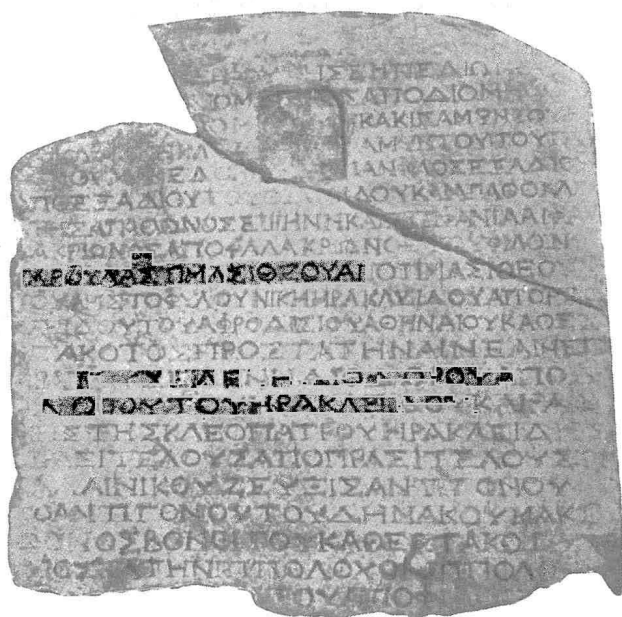
Ἀμυντιανῆ ὄνομα γυναικός σχηματιζόμενον ἐκ τοῦ γνωστοῦ πολλαχῶς ὀνόματος Ἀμύντας κατὰ Ῥωμαϊκὸν ἔθος.

Στίχ. 10. Ἐν τέλει τοῦ στίχου μετὰ τὴν λέξιν **ἐσκότισας** φαίνεται ἀμυδρῶς ἐν Ε· ἐν δὲ στίχῳ 11^φ τὸ **χ** τῆς λέξεως **χάριτας** εἶναι χαραγμένον οὕτω ὥστε νὰ δηλοῦται ὅτι ἄλλην λέξιν ἠθέλησε νὰ χαραῖξῃ ὁ χαρακτήης, μεταγνοὺς δὲ ἐχάραξε χάριτας. Τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς σύγκειται προφανῶς ἐκ κακοτέχνων ἐλεγειακῶν στίχων.

Ὡς φαίνεται ἡ Ἀμυντιανὴ ἀπέθανεν, ἐνῶ διετέλει ἐν ἐγκυμοσύνῃ (πβλ. στ. 8-9).

5. Κατὰ τὰς ἐνεργουμένας κατὰ Μάρτιον τοῦ 1929 ἐκσκαφὰς πρὸς ἰσοπέδωσιν τῆς Ἑβδομαδιαίας Ἀγορᾶς ἐν Λαρίσῃ ὑπὸ τοῦ Δήμου ἀνευρέθησαν καὶ αἱ ἐξῆς δημοσιευόμεναι ἐπιγραφαί.

Πλάξ λευκοῦ μαρμάρου ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω καὶ ὀλίγον ἄνω ἀριστερά, φέρουσα ῥωγμὴν βαθεῖαν λοξῶς ἐξ ἀριστερῶν μέχρι πού τοῦ μέσου τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς καὶ τὸρμον ἀβαθῆ τετράγωνον ἄνω κατὰ τὸ μέσον (ῦψ. 0,50, πλάτ. 0,43, πᾶχ. 0,21· ἐπιφανείας ἐνεπιγράφου ῦψος 0,43, ῦψ. γραμ. 0,013, διάστιχον 0,008. Τὸρμον ῦψος 0,07, πλάτος 0,06). (Εἰκὼν 3).

Εἰκ. 3. Στήλη ἀπελευθερωτικῆ Λαρίσης.

— — — — — ΙΟΥΔΙΟΥ — — — — —
 — — — — — ΕΡΙΦΟΥ τῆς Ἐνπεδίω[νος] — — — — —
 — — (ὁ δεῖνα) Διομ[ήδου]ς ἀπὸ Διομήδο[υς]
 [τοῦ — — — ΓΙΟΥΧ... ΟΜ — — κκακίς Ἀμύντου ἢ
 5 Φιλομένη Κλ . . — — ἀπὸ Ἀμύντου τοῦ Γλα-
 ύκου Μακεδόνας. Π]άνφιλος Ἐξαδίου
 ἀπὸ Ἐξαδίου τοῦ Θεο[φί]λου καὶ Ἀγαθοκλε[ίας]

- τῆς Ἀγάθωνος. Εἰρήνη καὶ Ἐπιφανία αἱ Φα-
 [λ]ακρίωνος ἀπὸ Φαλακρίωνος τοῦ Φιλοίνου[υ].
- 10 Ταρούλας Τιμασιθέου ἀπὸ Τιμασιθέου
 τοῦ Ἀριστοφύλου. Νίκη Ἡρακλείδου ἀπὸ Ἡρα-
 κλείδου τοῦ Ἀφροδισίου, Ἀθηναίου, καθεσ-
 τακός προστάτην Αἰνέαν Ἐπ[ι-]
 κράτους. Ἐλένη Διοδώρου ἀπὸ Δ[ι-]
- 15 οδώρου τοῦ Ἡρακλείδου καὶ Ραδ[ιπ-]
 [π]ης τῆς Κλεοπάτρου. Ἡρακλείδης
 [Π]ραξιτέλους ἀπὸ Πραξιτέλους τ[ροῦ]
 [Κ]αλλινίκου. Ζεῦξις Ἀντιγόνου
 [ἀ]πὸ Ἀντιγόνου τοῦ Δημάκου, Μακε-
- 20 δόνος Βονθίτου, καθεστακός[ος]
 [π]ροστάτην Ἰπλόλοχον Ἰππολόχου].
 — — — [ὁ δεῖνα Φιλίπ]που ἀπὸ Φ[ιλίπ]που τοῦ δεῖνος].

Ἐν τῇ προκειμένῃ στήλῃ ἀναγράφονται πράξεις ἀπελευθερώσεως δού-
 λων. Ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει ἡ ἐπιγραφή εἶναι ἑλλιπτής, ἐπομένως δὲ γνωρίζομεν
 τὸν ἐν ἀρχῇ ἀναφερόμενον στρατηγὸν τοῦ Κοινοῦ, τὸν ταμίαν καὶ τὸν μῆνα
 τῆς πράξεως.

Ἐνεκεν φθορᾶς τοῦ λίθου τοῦ 1^{ου} στίχου ἡ ἀρχὴ μέχρι τοῦ μέσου τοῦ 2^{ου},
 καὶ ἡ ἀρχὴ μέχρι τοῦ μέσου τοῦ 4^{ου} δὲν συμπληροῦνται.

Στίχ. 4. — — — κκακκισ Ἀμόντου, ἡ ἀνάγνωσις βεβαιοῦται, ἀλλ' ὄνομα
 τελευτῶν εἰς — — *κακκίς* δὲν εἶναι γνωστόν.

Στίχ. 6. *Μακεδόνος*, πρβλ. καὶ στίχ. 19. Ἔχομεν λοιπὸν δύο ἐθνικὰ ὀνό-
 ματα ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ, *Μακεδῶν* δις ἀπαντῶν (στίχ. 6 Ἀμόντας
Γλαύκου, *Μακεδῶν* καὶ στίχ. 19 Ἀντίγονος *Δημητρίου Μακεδῶν*) καὶ στίχ.
 11-12 Ἀθηναῖος (*Ἡρακλείδης Ἀφροδισίου Ἀθηναῖος*). Ἐν ἀπελευθερωτι-
 καῖς ἐπιγραφαῖς ἐν Θεσσαλίᾳ μοι εἶναι γνωστὴ ἡ ἐν IG, IX² 110 τοῦ Μουσείου
 Ἀλμυροῦ ἢ στίχ. 7-8 Ἀμφιλόχου Ἐρετριέως.

Στίχ. 11. «*Νίκη Ἡρακλείδου ἀπὸ Ἡρακλείδου τοῦ Ἀφροδισίου, Ἀθη-
 ναίου καθεστακός προστάτην Αἰνέαν Ἐπικράτους*», καὶ στίχ. 19-21:
 «*ἀπὸ Ἀντιγόνου τοῦ Δημάκου, Μακεδόνος Βονθίτου, καθεστακός προ-
 στάτην Ἰπλόλοχον Ἰππολόχου*». Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ δις ἀπαντᾷ ἡ
 φράσις «*καθεστακός προστάτην*», μὴ ἀναφερομένη ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἀπελευ-
 θερωτικῇ τῆς Θεσσαλίας ἐπιγραφῇ ἐκ τῶν ἐν IG, IX² δημοσιευομένων. Οὔτε ὁ
Rensch (De manumissionum titulis apud Thessalos, Halis Saxonum 1908)
 ἀναφέρει ὑπὸ τοιαύτην σημασίαν τὸν τίτλον τοῦ *προστάτου*. Κατὰ δὲ τὴν γνώ-

μην τοῦ κ. Ν. Παπαδάκι, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πανεπιστημίου¹, ὁ ἀπελεύθερος, ὡς καὶ οἱ μέτοικοι, πρὸς οὓς ἐξωμοιοῦντο, ὄφειλε νὰ ἔχη *προστάτην* τινὰ *πολίτην*, κατὰ κανόνα δὲ τὸν πρῶην κύριον, ἂν οὗτος ἦτο πολίτης· διότι εἰς δίκας του ἢ ἄλλως εἰς τὰς σχέσεις πρὸς τὴν πόλιν δὲν εἶχε πλήρη τὰ δίκαια τοῦ πολίτου ὁ ἀπελεύθερος καὶ ἐπροστατεύετο καὶ ἀντεπροσωπεύετο ὑπὸ τοῦ προστάτου αὐτοῦ ἐνώπιον ἀρχῶν καὶ δικαστηρίων· εἶχε δὲ ὑποχρεώσεις τινὰς ἀπέναντι τούτου ὁ ἀπελεύθερος, ὧν παραβαινομένων, ὁ προστάτης ἐπῆγε κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου *δίκην ἀποστασίου*, ἐὰν δὲ ὁ ἀπελεύθερος ἔχανε τὴν δίκην ἐπέστρεφεν εἰς τὴν τάξιν τοῦ δούλου. Εἰς δὲ τὰς δύο περιπτώσεις τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶναι ξένοι ἐν Θεσσαλίᾳ οἱ κύριοι τῶν ἀπελευθερουμένων, ὅπερ σπάνιον, διὰ τοῦτο δὲ ἐν τῇ πράξει τῆς ἀπελευθερώσεως προστίθεται καὶ ὁ κατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀπελευθεροῦντος (φυσικὰ *δι' ἐξαγορᾶς*) τὸν δούλόν του ἀντ' ἐκείνου *προστάτης Λαρισσαῖος* ἐννοεῖται.

Ἐν τῇ ἀπελευθερωτικῇ ταύτῃ πράξει δὲν ἀναγράφεται τὸ σύνηθες τίμημα τῆς ἐξαγορᾶς (15 στατήρες ἢ ἐν Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις 22 1/2 δηνάρια). Ἀναμφιβόλως θὰ ἀνεγράφετο ἐν ἀρχῇ τῆς πράξεως μετὰ τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα, τὸν ταμίαν καὶ τὸν μῆνα.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἐθνικὸν *Μακεδόνας Βονθίτου*, ἡ μὲν ἀνάγνωσις βεβαιοῦται, τὸ δὲ ἐθνικὸν *Βονθίτου* εἶναι *πρωτοφανές*· διότι οὔτε παρὰ Παρε (Λεξικὸν κυρίων ὀνομάτων), οὔτε ἀλλαγῶν ἀπαντᾷ. *Βεδύντα* μόνον (τά), καθ' ἃ μοὶ ἀνεκοινώσατο ὁ καθηγητὴς κ. Ν. Παπαδάκις, φέρεται πόλις τῆς Βισαλτικῆς παρὰ Διοδώρῳ Σικελιώτῃ (ΙΘ', 50) βορείως τῆς Χαλκιδικῆς, δυτικῶς τοῦ Παγγαίου, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον ἐθνικὸν *Βονθίτου*. Δυνατὸν νὰ ἦτο πόλις *Βόνθα* ἢ *Βόνθια* πάσαι τὰ νῦν *Βέντζια* τῆς ἀρχαίας Ἑλιμείας.

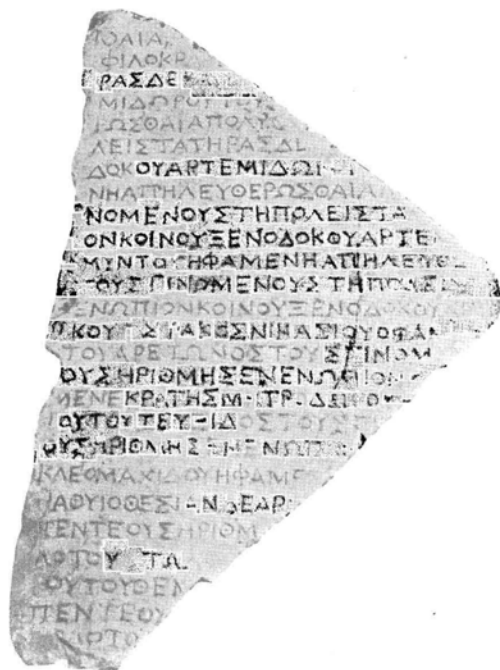
Ἡ δὲ λέξις *προστάτης* καὶ *προστατεύων* ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπιγραφαῖς ἀναφέρεται ἐπὶ πολιτικῆς ἀρχῆς (IG, IX², IV 2): «*Προστατεύοντος τῆς ἐκκλησίας*». — *Αὐτόθι* 205 Μελιτείας: «*οἱ προστάται τοῦ συνεδρίου τῶν Αἰτωλῶν*». — *Αὐτόθι* 243 Φαρσάλου: «*ὁ δεῖνα Κραννώνιος, προστάτης τῆς πόλεως*». — *Αὐτόθι* Δημητριάδος 1108: «*Τῶν τε τῆς πόλεως ἀγαθοὶ προστάται γεγόνασι*». — *Αὐτόθι* 1115 Δημητριάδος: «*[Προστα]τεύοντος τῆς πόλεως Δουγίνου, παρὰ Μάρκου Τειτίου*» κλπ. Καὶ ὁ Rensch δὲ (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 73 καὶ 86) παρὰ Μάγνησι τὸν *προστάτην* θεωρεῖ δευτερεύουσαν τοπικὴν ἀρχὴν μετὰ τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα, μετὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ (IG, IX² 1115, 1117 III καὶ 1119).

Στίχ. 10. *Ραδ[ίππ]ης*, παρὰ τὸ *Ράδιππος*· ὄνομα γυναικὸς *Ραδίππης* νῦν τὸ πρῶτον γίνεται γνωστόν.

¹ Χάριτας ὄφειλον νὰ ἐκφράσω τῷ καθηγητῇ κ. Παπαδάκι δημοσίᾳ διὰ τὰς πολυτίμους συμβουλὰς του εἰς τὴν προκειμένην μελέτην, καθ' ὅσον ἐν Βόλῳ δὲν ἔχω τάπαιτούμενα βοηθήματα.

6. *Αὐτόθι*. Τεμάχιον στήλης λευκοῦ μαρμάρου ἀμφοτέρωθεν γεγραμμένης, τῆς ὁποίας ἐσώθη μέρος τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τριγωνοειδές, ἀποκεκρουμένον λοξῶς ἄνω καὶ κάτω ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ (ὑψ. 0,44, πλάτ. 0,28, πάχ. 0,11, ὑψ. γραμ. 0,011, διάστιχον 0,005). Ἐν τῇ Β΄ ὄψει κενὸν μεταξὺ τῶν στίχων 7-8 ἐνὸς στίχου πλάτους 0,022 (Εἰκὼν 4^α καὶ 4^β).

Ο Ψ Ι Σ Α΄ (Εἰκὼν 4α).

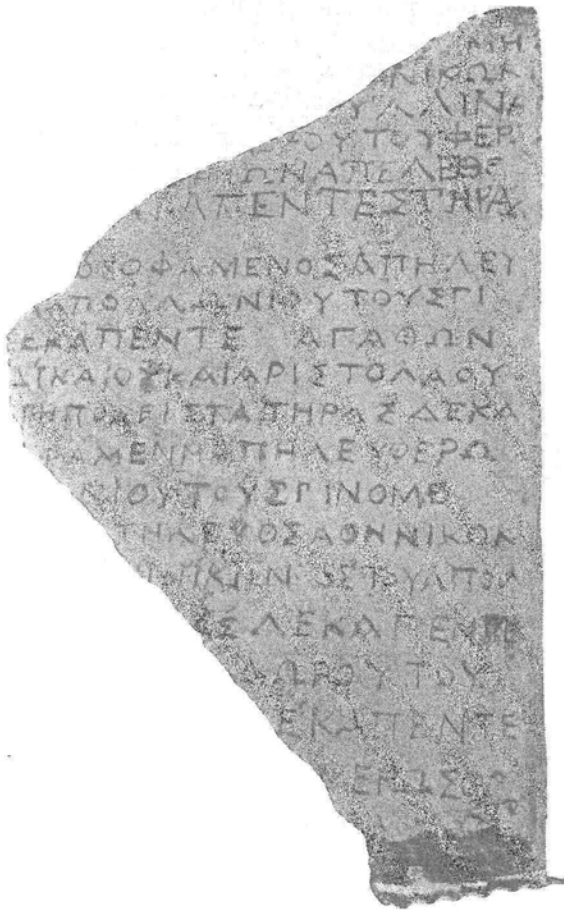

Εἰκ. 4α. Ἐπιγραφῆς ἀπελευθερωτικῆς ὄψις Α.

ΘΑΙΑΝ ----- [ἀπὸ]
 Φιλοκρά[τους τοῦ ----- τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατῆ-]
 ρας δέκαπέ[ντε, οὓς ἠρίθμησεν ἐνώπιον κοινοῦ Ξενοδόκου Ἄρτε-]
 μιδώρου τοῦ Ἄ ----- τοὺς γινομένους τῇ πό-]
 5 λει στατῆρας δε[καπέντε, οὓς ἠρίθμησεν ἐνώπιον κοινοῦ Ξενο-]
 δόκου Ἄρτεμιδώρου. [Ἡ δεῖνα τοῦ δεινός ----- ἢ φამέ-]
 νη ἀπλευθερῶσθαι ἀπ[ὸ δεινός τοῦ δεινός ----- τοὺς γι-]
 νομένους τῇ πόλει στα[τῆρας δέκα πέντε, οὓς ἠρίθμησεν ἐνώπι-]
 10 ον κοινοῦ Ξενοδόκου Ἄρτεμ[ιδώρου. Ἡ δεῖνα ----- Ἄ-]
 μύντου, ἢ φამένη ἀπλευθε[ρῶσθαι ἀπὸ δεινός τοῦ δεινός]
 τοὺς γινομένους τῇ πόλει στα[τῆρας δεκαπέντε, οὓς ἠρίθμησεν]
 ἐνώπιον κοινοῦ Ξενοδόκου Ἄ[ρτεμιδώρου. Ὁ δεῖνα τοῦ δεινός ἀπὸ]
 Κουσ[ύ]ρακος (;) Νικασίου ὁ φάμε[νος ἀπλευθερῶσθαι ἀπὸ δεινός]
 τοῦ Ἄρτέμωνος τοὺς γινομ[ένους τῇ πόλει στατῆρας δεκαπέντε.]

15 οὓς ἠρίθμησεν ἐνώπιον κ[οινοῦ] ξενοδόκου Ἄρτεμιδώρου.]
 Μενεκράτης Μητροδώρου [ὁ φάμενος ἀπλευθερωῖσθαι ἀπὸ Εὐπό-]
 ρου τοῦ Ζεύξιδος τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατήρας δεκαπέντε,]
 οὓς ἠρίθμησεν ἐνώπιον κοινοῦ ξενοδόκου Ἄρτεμιδώρου. Ἡ δείνα]
 Κλεομαχίδου, ἣ φαμέ[ν]η ἀπλευθερωῖσθαι ἀπὸ δεῖνος τοῦ δεῖνος,]
 20 καθ' υἱοθεσίαν δὲ Ἄρ[τεμιδώρου, τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατήρας δεκα-]
 πέντε, οὓς ἠρίθμ[η]σεν ἐνώπιον κοινοῦ ξενοδόκου (Ἄρτεμιδώρου (;)) τοῦ Φι-]
 λότου. Ταλθύ[βιος] δεῖνος ὁ φάμενος ἀπλευθερωῖσθαι ἀπὸ Εὐπό- ἢ Ζωπύ-]
 ρου τοῦ Θεμ[ιστογένους, τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατήρας δεκα-]
 πέντε οὗ[ς] ἠρίθμησεν ἐνώπιον κοινοῦ ξενοδόκου - - - - - το-]
 25 ῦ Φιλότου. - - - - -

Ο Ψ Ι Σ Β' (Εἰκὼν 4β).

Εἰκ. 4β. Ἐπιγραφῆς ἀπελευθερωτικῆς ὄψις Β.

- - - - -
 [τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατήρας δεκαπέ]ντε
 [- - - - -]υμη
 [- - - - -]νικων
 [- - - - -]Φύλλινα.

- 5 [δεῖνος ἢ φαμένη ἀπληθερωῖσθαι ἀπὸ Εὐπ]όρου τοῦ Φερ-
[εκράτους καὶ δεῖνος τοῦ δεῖνος - - -] τῶν ἀπελ[ευ]θε-
[ρωθέντων καὶ δεδωκότων τοὺς δε]καπέντε σι(α)τήρας
- [ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος - - - -]ος ὁ φάμενος ἀπλη-
[θερωῖσθαι ἀπὸ δεῖνος τοῦ] Ἄπολλωνίου τοὺς γι-
10 [νομένους τῇ πόλει στατήρας δε]καπέντε. — Ἄγαθων
[δεῖνος ὁ φάμενος ἀπληθερωῖσθαι ἀπὸ] Δικαίου καὶ Ἀριστολάου
[τῶν - - - - τοὺς γινομένους] τῇ πόλει στατήρας δεκα-
[πέντε. Ἡ δεῖνα τοῦ δεῖνος - -] ἢ φαμένη ἀπληθερωῖ-
[σθαι ἀπὸ δεῖνος - - - τοῦ Ἄπολλω]νίου, τοὺς γινομέ-
15 [νους τῇ πόλει στατήρας δεκαπέντε]. Τήλεφος Ἀθηναίων
[ος ὁ φάμενος ἀπληθερωῖσθαι ἀπὸ Ἀθη]νικῶνος τοῦ Ἄπολ-
[λωνίου, τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατή]ρας δεκαπέντε.
[ὁ δεῖνα Διοδώρου ὁ φάμενος ἀπληθερωῖσθαι ἀπὸ Διο]δώρου τοῦ
[δεῖνος, τοὺς γινομένους τῇ πόλει στατήρας δε]καπέντε.
20 [ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος ὁ φάμενος ἀπληθε]ρωῖσθαι

Ἐν τῇ προκειμένη ἐπιγραφῇ ἀναγράφονται δύο πράξεις ἀπελευθερώσεως δούλων ἐπὶ ἀμοιτέρων τῶν πλευρῶν τῆς στήλης. Δυστυχῶς δ' ἐν τῷ διασωθέντι τεμαχίῳ δὲν περιεσώθησαν ἡμῖν τὰ ὀνόματα τοῦ ἐπωνύμου στρατηγοῦ καὶ τοῦ ταμίου, οὐδ' ὀνόματα μνηῶν, τὰ ὅποια θὰ ἦσαν ἀναγεγραμμένα ἐν ἀρχῇ τῆς στήλης.

Ἐκ τῆς ἀποκρούσεως τοῦ ἡμετέρου ἐνεπιγράφου τεμαχίου λοξῶς ἄνω κάτω καὶ δεξιὰ, οὕτως ὥστε ν' ἀποτελεῖται τρίγωνον, τὰ ἐλλείποντα δύνανται νὰ συμπληρωθῶσι, πλὴν τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν ἀπελευθέρων κλπ.

Ἐν τῇ ὄψει Α' στίχ. 3-4, 6, 9, 12, 15, 18, 21 καὶ 24 ἀναγινώσκομεν: «*τοὺς γινομένους τῇ πόλει στα|τήρας δεκαπέ[ντε, οὓς ἠρίθμησεν ἐνώπιον κοινοῦ ξενοδόκου Ἀρτεμιδώρου τοῦ Α . . .*». Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται καθ' ὅλην τὴν ἐνεπιγραφὸν Α' ὄψιν κατὰ τοὺς ἀνωτέρω στίχους. Ἐν στίχῳ ὅμως 21-22 ἔχομεν μόνον τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ ξενοδόκου: *τοῦ Φι|λότου*, ὡς καὶ ἐν στίχῳ 24-25: *[το]|ῦ Φιλότου*. Τοῦναντίον δὲ ἐν ἅπασιν τοῖς ἀνωτέρω στίχοις ἔχομεν τὸ κύριον ὄνομα τοῦ ξενοδόκου Ἀρτεμιδώρου, λείπει ὅμως τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἐὰν δ' ἐν στίχῳ 21-22 καὶ 24-25, λείποντος τοῦ κυρίου ὀνόματος τοῦ ξενοδόκου, τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς *Φιλότου* ἀποδίδεται εἰς τὸν Ἀρτεμίδωρον δὲν γνωρίζομεν.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐξάγεται ὅτι ὁ ἀπελεύθερος ἠρίθμει τοὺς δεκαπέντε στατήρας ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ ξενοδόκου Ἀρτεμιδώρου. Περὶ δὲ τοῦ *κοινοῦ ξενοδόκου* ἐν ἀπελευθερωτικαῖς τῆς Θεσσαλίας ἐπιγραφαῖς πρβλ. ἐν γένει *Rens ch, de Manumissionum titulis apud Thessalos*, Halis Saxo-
num 1908, σελ. 121-123, καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπὰς ἐν IG, IX², 558 Λαρίσης,

1282, Π, 11. ΙΙΙ, 18, 19. ΙV, 26 - 27. V, 32 Πυθίου τῆς Περραιβίας, ἔνθα οἱ ξενοδόχοι εἶναι πλείονες, ἐν οἷς καὶ ταγὸς *Φιλόξενος Πausανίου* καὶ οἱ λοιποὶ ξενοδόχοι οἱ «*ἴδιοι ξενοδόχοι . . .*».

Ἐπίσης *κοινὸς ξενοδόχος* ἀναφέρεται καὶ ἐν προξενικῷ ψηφίσματι τῆς Φαῦττου, πόλεως τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Πελασγιώτιδος (IG, IX² 489, 28-29) ἔνθα ἀναγινώσκεται «*καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο κυρῶσα[ι] κατὰ τὸ[ν νό|μον] ὁ κοινὸς ξενοδόχος Νεοπτόλ[εμ]ος Πολυκλ . . . | [κατ]ὰ τὸ ψήφισμα ὑπὸ τοῦ ἐν μ ου λε . . . | ΕΩ . . ΟΥ*». (Πρὸβλ. *Rensch, De manum. titulis apud Thessalos* 121-123).

7. *Αὐτόθι. Ἑβδομαδιαία ἀγορά.* — Στήλη ἐπιτύμβιος λευκοῦ μαρμάρου

Εἰκ. 4. Ἐπιτύμβιος στήλη Λαρίσης.

μετ' ἀνθεμίου ἀποκεκρουμένου ὀλίγον λοξῶς ἄνω ἀριστερά, ἐλαφρῶς προέχοντος γείσου καὶ ἀποκεκρουμένη κάτωθι. Ὑπὸ τὸ γείσον κείται ἐπιγραφή, ὑφ' ἣν δύο ῥόδακες ὑπὸ δὲ τοὺς ῥόδακας τὸ ἄνω μέρος ἐγκοίλου τετραγώνου, ἐν ᾧ θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγλυφον ἢ γραπτὴ παράστασις (ὑψ. 1,05, πλάτ. 0,50, πάχ. 0,20, ὑψ. γραμ. 0,03 (Εἰκὼν 4).

Πουπειλλεί(α) Ἑσπερεῖς
Φείλομ(ν;)α Παραμόνον
τὸν ἑαυτῆς ἄνδραν
ἢ — (ῥόδαξ) ρωα — (ῥόδαξ)
5 ἦρωα

Ἡ προκειμένη ἐπιγραφή εἶναι ἐπιτυμβία τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὡς δεικνύουσιν τὰ γράμματα, ἡ ὀρθογραφία καὶ τὰ ὀνόματα. Τὸ ἀνθέμιον ὁμῶς δεικνύει ἐργασίαν προκεχωρημένην, ἀναγομένην εἰς τὸν Γ' π. X. αἰῶνα, τοῦθ' ὅπερ δεικνύει ὅτι ἡ στήλη εἶναι ἀρχαιοτέρα, κατὰ δὲ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἀπέξεσαν

τὴν ἀρχαιοτέραν ἐπιγραφὴν καὶ ἐνεχάραξαν τὴν νεωτέραν. Εἶναι δηλ. *παλίμψηστος* ἡ ἐπιγραφή.

Ἐπίσης δ' ἐκ τῶν δύο ῥόδακων τῆς στήλης, ἀφήσαντες τὸν ἀριστερόν

ἀρχαῖον, μετεποίησαν, πλὴν τοῦ κεντρικοῦ ὀκταφύλλου ῥόδακος, ὃν ἀφήκαν, τὸ κυκλικὸν ἀσπίδιον εἰς τρίφυλλον ἀνθύλλιον μέγα μετὰ τριῶν πλατέων πετάλλων ἡμικυκλικῶν.

Ἐν δὲ τῷ 4^ῳ στίχῳ ἀριστερὰ ἄνω τοῦ ἀριστεροῦ ῥόδακος κεῖται τὸ γράμμα Η, ἀρχικὸν τῆς λέξεως ΗΡΩΑ, ἣτις λέξις ἐσυνεχίζετο μετὰ τῶν δύο ῥοδάκων. Ἀλλὰ μεταγνοὺς ὁ χαρακτὴς ἐξήλειψε τὰ μετὰ τῶν δύο ῥοδάκων γράμματα, ἅτινα νῦν ἀμυδρῶς φαίνονται καὶ ἐνεχάραξεν αὐτὰ κάτωθι τῶν ῥοδάκων καὶ μετὰ αὐτῶν ΗΡΩΑ, λησμονήσας νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὸ ἀρχικὸν γράμμα Η τῆς λέξεως *ἥρωα* ὅπως ἐξήλειψε πράγματι τὸ ὑπόλοιπον τῆς αὐτῆς λέξεως.

Στίχ. 1. ΠΟΥΠΕΙΛΛΕΙΑ. Αἱ συλλαβαὶ *-πι- -λι-* ἀντὶ νὰ γραφῶσι δι' *ἰῶτα* γράφονται διὰ διφθόγγου *ει* κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Καὶ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο εἶναι Ῥωμαϊκόν. *Ποπίλλιος* ὄνομα γνωστὸν ἐξ ἄλλης Λαρισσαϊκῆς ἐπιγραφῆς (IG, IX² 750. «*Σύμμαχε | Ποπίλλιον | χρηστὲ | χαῖρε*»). Ἐνταῦθα τὸ ὄνομα εἶναι θηλυκὸν *Ποπίλλια*. Πλὴν δὲ τῆς γραφῆς τοῦ *ι* διὰ *ει*, ἐγράφη καὶ ἡ πρώτη συλλαβὴ *Πο-* διὰ διφθόγγου *ου*. Ἐπίσης ὁ χαρακτὴς ἐλησμόνησε νὰ χεράξῃ τὴν μεσαίαν γραμμὴν τοῦ Α τῆς ληγούσης.

Τὰ τελευταῖα γράμματα τοῦ ὀνόματος *Ἔσπερεις* ἐγράφησαν ἐλλείψει χώρου ὀλίγον ὑψηλότερον. Ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ λίθου φερομένου *ΦείλοΜα* νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν *ΦείλοΝα*.

Β'. ΤΡΙΚΚΗΣ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ)

8. *Τρίκκαλα*. Στήλη ὀρθογώνιος λευκοῦ μαρμάρου μετὰ πλατέος γείσου, ἀποκεκρουμένη κάτωθι. Ὅπισθεν περὶ τὸ μέσον ἔχει ἐξόγκωμα ἀκατέργαστον διηκὸν καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς στήλης (ὑψ. 0,68 × πλάτ. 0,46 × πάχ. 0,27 — 0,24). Τὸ ὕψος τοῦ γείσου εἶναι 0,18, τὸ δὲ μετὰ τὸ γεῖσον ὕψος τῆς στήλης 0,50. Τὸ δὲ ὕψος γραμ. 0,03.

ΗΓΗΣΙΠΟΛΙΣΗΓΗΣΙΟ .

ΗΓΗΣΙΑΣΦΙΛΟΛΑΟΥ

Ἡγησίπολις Ἡγησίου

Ἡγησίας Φιλολάου.

Ἡ στήλη φαίνεται ὅτι ἀνάγεται εἰς τὸν Β' π. Χ. αἰῶνα ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τῆς γραφῆς ἐξάγεται.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρέθη κατὰ τὴν κατασκευαζομένην νέαν ὁδὸν ὀπισθεν τῶν στρατώνων ἐν Τρικκάλαις, καὶ παρελήφθη ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς Διοικήσεως

Τρικάλων μετενεχθεῖσα εἰς τὸ Ἀστυνομικὸν Τμήμα, ἐξ οὗ παρελήφθη ὑφ' ἡμῶν καὶ μετηνέχθη εἰς τὸ ἐν Βόλῳ Μουσεῖον τελευταίως.

Γ'. ΦΕΡΩΝ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΜΥΡΟΥ)

9. Στήλη ἐπιτύμβιος μετὰ γείσου λευκοῦ λίθου, ἀπολήγοντος εἰς ἡμικυκλικὸν τεθλασμένον τοξοειδὲς ἀνθέμιον ἀκόσμητον. Ἡ στήλη εἶναι ἀποκεκρουμένη λοξῶς δεξιὰ καὶ κάτω (ὑψ. 0,81 ᾠπλάτ. 0,40 × πάχ. 0,10, γραμ. ὑψ. 0,03). Β' αἰὼν π. Χ. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Ἀλμυροῦ 206).

Α Ρ Ι Σ Τ Ο Κ Λ Ε	Ἀριστόκλε[ια]
Α Φ Ρ Α Σ Τ	Ἀφράστ[ου].

Δ'. ΑΡΜΕΝΙΟΥ(;) (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΜΥΡΟΥ)

10. *Κυψέλη* (τέως Κιουλελέρ) χωρίον δυτικῶς τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Βελεστίνου - Λαρίσης καὶ δυτικῶς τῆς λίμνης Βοιθηΐδος. Στήλη ὀρθογώνιος λευκοῦ μαρμάρου στενὴ μακρὰ, λεία μὲν ἀμφοτέρωθεν κατὰ τὰς δύο ὄψεις πρὸς τὰ ἄνω κατὰ τὸ $\frac{1}{4}$, ἡμικατεργασμένη δὲ κατὰ τὰ $\frac{3}{4}$ πρὸς τὰ κάτω (ὑψ. 0,85, πλάτ. 0,35, πάχ. 0,13, γραμ. ὑψ. 0,02 - 0,08). Ἄνω κατὰ τὰς δύο ὄψεις φέρει ἐπιγραφὴν (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Ἀλμυροῦ 200):

α'	β'
Ο Δ Ο C	Ι Δ Ι Ω
Α Κ Τ Η	Τ Ι Κ Λ
ὀδός	ἰδιω-
ἀκτὴ	τικά.

Ε'. ΕΡΕΤΡΙΑΣ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΜΥΡΟΥ)

11. *Τσαγγλί*, χωρίον κείμενον περὶ τὰ ὄρια τῶν ἐπαρχιῶν Ἀλμυροῦ καὶ Φαρσάλων, πλησίον τοῦ ὁποίου σφύζονται σπουδαιότατα ἐρείπια περιβόλου τειχῶν τῆς ἀρχαίας Φθιωτικῆς πόλεως Ἐρετρίας.

Στήλη ἐπιτύμβιος λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἀετώματος, ἀκρωτηρίων καὶ ἐλαφρῶς προέχοντος γείσου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀετώματος κεῖται ἔκτυπον ἀσπίδιον. Ἡ στήλη εἶναι ἀποκεκρουμένη κάτω (ὑψ. 0,21 × πλάτ. 0,17 × πάχ. 0,07). (Ἀριθ. 197 Εὐρ. Μουσ. Ἀλμυροῦ). Δ' αἰὼν π. Χ.

. Ε Ι Ν Ι Α Σ	[Δ]εινίας
Σ Ω Σ Ι Α	Σωσία.

12. *Αὐτόθι*. Τὸ ἀριστερὸν ἡμισυ στήλης ἐπιτυμβίου λευκοῦ μαρμάρου μετὰ

ἀετώματος καὶ ἀκρωτηρίου. Εἶναι ἀποκεκρουμένη δεξιὰ καὶ κάτωθι. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀετώματος ἀσπίδιον (ῦψ. 0,41 × πλάτ. 0,15 × πάχ. 0,07, γραμ. ῦψ. 0,02). (Ἄριθ. 198 Εὐρ. Μουσ. Ἄλμυροῦ):

Α Ρ Ι Σ Τ
 Λ Α Δ Α Σ

Ζ'. ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΑΛΜΥΡΟΣ (ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΜΥΡΟΥ)

13. *Τσεγγέλι*, χωρίον ἀκατοίκητον ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ἔνθα τὰ εἱρεῖπια τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἄλμυροῦ. Κιονίσκος τετράπλευρος λευκοῦ μαρμάρου ἀποκεκρουμένος ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ ἄνω. Καὶ κάτω μὲν εἶναι τετράπλευρος, πρὸς δὲ τὰ ἄνω ἔχει τὰς γωνίας λοξοτμήτους. Ἄνω φέρει κολοβὴν

— —
 σοὶ τῇ κρίσει
 καθικετεύω
 ταῦτα Ματθαῖ
 ος γράφω.

Εἰκ. 5. Χριστιανικὴ ἐπιγραφή.

ἐπιγραφὴν βυζαντινὴν ἑλλiptῆ πρὸς τὰ ἄνω ἐξ ἀποκρούσεως τοῦ λίθου (ῦψ. 0,90 × πλάτ. κάτω 0,17 × πλάτ. ἄνω 0,15 × πάχ. ἄνω 0,07, κάτω 0,15). (Ἄριθ. 181 Εὐρ. Μουσείου Ἄλμυροῦ) (Εἰκὼν 5).

Ἐν Βόλῳ Σεπτέμβριος 1929.

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Σημείωσις ἐκδόσεως. Τοῦ ἀνωτέρω σελ. 57,4 δημοσιευομένου ἐπιγράμματος τοῦ *Πετρωνίου* ἐκ Λαρίσης ὁ τελευταῖος στίχος ἀναγινώσκεται ὀλόκληρος ἐπὶ τοῦ λίθου *κάλλος δίπτυχον ἰσιδεῖν*. Εἰς τὸν ἑνδέκατον στίχον ἀντὶ *καὶ ἐμὲ γοῦν ἀναγνώστεον κᾶν ἐμὲ γοῦν*.

ΥΣΤΕΡΟΜΙΝΩΪΚΟΣ ΛΑΞΕΥΤΟΣ ΤΑΦΟΣ ΕΝ ΚΑΡΤΕΡΩ, ΚΡΗΤΗΣ

Κατὰ τὸ 6^{ον} χιλιόμετρον πρὸς Ἀνατολὰς τοῦ Ἡρακλείου ὑπάρχει παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἢ μικρά, ἀλλ' εὐφορωτάτη κοιλάς τοῦ Καρτεροῦ, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἐκ τῆς πανωλεθρίας τοῦ ὁμωνύμου βυζαντινοῦ στρατηγοῦ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν καὶ διαρροεμένη ὑπὸ ποταμίσκου, ὅστις ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔφερε τὸ προελληνικὸν ὄνομα Ἀμνισσός¹. Παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ὄριον τῆς κοιλάδος ταύτης, εἰς θέσιν ἀκριβέστερον καλουμένην Μάφεξε, ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ τοῦ κ. Π. Πρατικάκη, συνέβη κατὰ τὸ 1926 χειμερινὸν ἐπείσοδιον, τὸ ὁποῖον οὐχὶ ἅπαξ προὔδωκε τὴν παρουσίαν ἀρχαίων τάφων ἐν Κρήτῃ². Ὁ ἕτερος τῶν ἀροτήρων βοῶν ἐβυθίσθη αἰφνιδίως εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἀπεδείχθη ἐντὸς ὀλίγου, ὅτι πρόκειται περὶ λαξευτοῦ σπηλαιώδους ΥΜ τάφου, οὗ ἡ στέγη ὑπεχώρησεν ἔνεκα τῆς βαθμιαίας διαβρώσεως τοῦ ὑπερκειμένου ἐδάφους. Ὁ γεωργὸς κατήλθε διὰ νυκτὸς εἰς τὸν τάφον, ἐλπίζων πάντοτε νὰ εὔρη τὸ πολυῦμνητον *λογάρι* (θησαυρόν). Ἐκένωσε προχείρως τὴν μίαν τῶν σαρκοφάγων τοῦ τάφου, ἀλλὰ βλέπων ὅτι θησαυρὸς μὲν δὲν ὑπῆρχεν, αὐτὸς δὲ ἐκινδύνευεν ὑπὸ τῶν νόμων, ἀνήγγειλε τὴν ἐπομένην τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν. Ὁ κύριος Π. Πρατικάκης κάτοχος τοῦ ἀγροῦ, μετὰ περισσῆς εὐγενείας, ἦτις πάντοτε τὸν χαρακτηρίζει, παρέσχεν ἀμέσως καὶ προθυμότητα ἄδειαν ἐρεῦνης.

Ὁ τάφος, ὅστις ἠρευνήθη ἐκ τῆς ὑποχωρησάσης στέγης του, ἔχει ὤειδές περίπτου σχῆμα, ὡς φαίνεται εἰς τὸ σχέδιον εἰκ. 1 καὶ μόνον ἢ μία τῶν μακρῶν πλευρῶν του, ἢ ἀνατολική, παρουσιάζει κατὰ τὸ μέσον ἐξοχὴν ἔχουσαν ὀξὺ τὸ ἄκρον καὶ διήκουσαν καθέτως ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἡ μεγίστη τοῦ τάφου διάμετρος ὑπερβαίνει κατὰ τινα μόνον ἑκατοστὰ τὰ τρία μέτρα, τὸ δὲ μέγιστον πλάτος εἶναι 2,30. Ὁ δρόμος, ὅστις εὐρίσκετο ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς ρηθείσης κοπτερᾶς προεξοχῆς (εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ τάφου, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ λόφος παρουσιάζει ἠρεμον κλίσιν), εἶχε μῆκος περὶ τὰ 10 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ἴχνη του ἦσαν δυσδιόριστα, διότι εἶχον καταστραφῆ ὑπὸ τῆς καλλιιεργείας, πλάτος δὲ περὶ τὸ 1 μέτρον. Κατὰ τὴν δεξιὰν τούτου πλευρὰν καὶ εἰς ἀπόστασιν 1,50 πρὸ τοῦ στο-

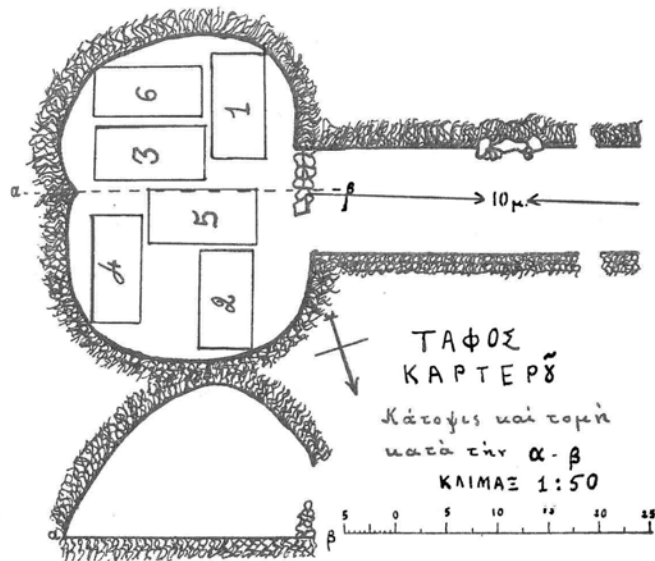
¹ Ἰδ. Σπ. Μαρινάτου, ὁ Ἀρχαῖος Κρητικὸς πολιτισμὸς, 194.

² Ἰδ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1904, 2.

μίου, εὐρέθησαν 4-5 λίθοι τοποθετημένοι ἐν εἴδει τοιχαρίου, ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον παρουσιάσθη οὔτε ἔμπροσθεν οὔτε ὀπισθεν αὐτῶν.

Ἡ θύρα τοῦ τάφου δὲν εἶχεν ἐπίσης σαφῆ τὰ ὄρια, ἔνεκα τῆς εὐθρόπτου συστάσεως τοῦ ἀργιλώδους ἐδάφους (κούσκουρα). Διὰ τοῦτο σχῆμα καὶ ὕψος δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῶσιν, αὐτὴ δ' αὕτη ἢ παρουσία τῆς μόνον ἐκ τοῦ δρόμου καὶ ἐκ προχείρου τοιχαρίου περὶ τὰ 0,40 ὕψους, ὅπερ προφανῶς ἔφρασσε ταύτην, ἐγένετο ἀντιληπτή.

Ὁ τάφος περιεῖχεν ἕξ σαρκοφάγους τοῦ συνήθους ὑστερομινωϊκοῦ τύπου,

Εἰκ. 1. Σχέδιον τοῦ τάφου.

ὀρθογωνίου δηλ. σχήματος μετὰ καλύμματος σαγματοειδοῦς. Ἐπὶ τοῦ σχεδίου εἰκ. 1 ἀριθμοῦνται κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ καθαρισμοῦ των. Οὐδένα ζωγραφικὸν διάκοσμον ἔφερον ἐπὶ τοῦ ὠχροκιτρίνου πηλοῦ, δι' ὃ μία καὶ μόνη ἀπεικονίζεται ἐνταῦθα (Πίν. 2) ἢ ὑπ' ἀριθμὸν 1, οὐ μόνον διότι εὐρέθη ἐντελῶς ἀκεραία μετὰ τοῦ πώματός της ἐντὸς τοῦ τάφου, ἀλλὰ καὶ διότι παρουσιάζει ἐπὶ τε τοῦ κυρίου σώματος καὶ τοῦ πώματος κατὰ τὴν μίαν τῶν στενῶν πλευρῶν περιέρχον χάραγμα (εἰκ. 2). Εἶναι προφανῶς ἓν εἶδος οἰκοσήμου, τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν παρουσιάζεται μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν εὐρεθεισῶν μινωϊκῶν σαρκοφάγων τῆς Κρήτης.

Τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου ἔκειντο τὰ μὲν ἐντὸς τῶν σαρκοφάγων ὁμοῦ μετὰ τῶν ὀστέων, τὰ δὲ εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ σπηλαίου, ἄλλα δέ, καὶ δὴ τὰ πλεῖστα τῶν

ἀγγείων, ὑπὸ τὰς σαρκοφάγους εἰς τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μεταξύ τῶν ποδῶν ἐκάστης. Τὰ πλεῖστα ἀγγεῖα τῆς τελευταίας ταύτης περιπτώσεως ἔφερον ἐντὸς αὐτῶν ἄνθρακας, εἶναι λοιπὸν φανερόν, ὅτι ἐτίθεντο μετὰ λιθανωτοῦ ὡς θυμίαμα τῶν σαρκοφάγων.

Ἐντὸς τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 λάρνακος εὐρέθη μία μόνον μικρὰ ψήφος κυανῆς ὑαλομάζης. Ὑπὸ ταύτην ἔκειτο τὸ θυμιατήριον (Πίν. 1, 2), ἐν πύραυνον (ἀμφότερα περιεῖχον ἄνθρακας), καὶ ἐν μικρὸν δίωτον ἀγγεῖον. Παρὰ τὴν σαρκοφάγον τέλος ἔκειτο εἷς κρατηρῖσκος (Πίν. 1, 3).

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 2 περιεῖχε μόνον ἀριθμὸν τινα μικροτάτων ψήφων ἐκ πρασίνης φαγεντιανῆς. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ἔτι, ὅτι καὶ τὰ ὅστ' εὐρέθησαν τεταραγμένα, λείψανα δὲ κρανίου (ἢ κρανίων) ἔκειντο κατὰ τὴν μίαν γωνίαν καὶ κατὰ τὸ μέσον τῶν μακρῶν πλευρῶν. Ἐπίσης καὶ ἄνθρακες εὐρέθησαν ἐντὸς τῆς σαρκοφάγου ταύτης. Ὑπ' αὐτὴν ἔκειτο ἀντὶ θυμιατηρίου ἢ κοίλη κωδωνοειδῆς βάσις εὐμεγέθους ἀγγείου, πλήρης ἀνθράκων (Πίν. 1, 5).

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 3 σαρκοφάγος ἦτο ἡ πλουσιωτάτη πασῶν. Περιεῖχεν ἀφθονίαν ψήφων ἐξ ὑαλομάζης διαφόρων σχημάτων, δύο τοιαύτας ἐκ σαρδίου καὶ μίαν ἐξ ὀρειᾶς κρυστάλλου. Λείψανα χαλκίνων καὶ ὀστεῖνων καρφίδων, λείψανα δύο κρῖκων, χαλκοῦ καὶ ἀργυροῦ καὶ ἓνα ἐπίχρυσον δακτύλιον, οὗ ἡ σφενδόνη ἦτο πεπληρωμένη προφανῶς ἐξ ἀπολεσθείσης ὑαλομάζης. Ἐν ἀγγεῖον ὑάλινον, πῆλινα δὲ ἀρκετὰ καὶ πάντα πολὺ μικρὰ. Ἀλαβάστρινον κύαθον καὶ τὰ σεσαθρωμένα λείψανα πυξίδος ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑλικοῦ, ἧς τὸ πῶμα ἀνεστραμμένον εὐρεθέν, διετήρησε καλῶς τὸν γλυπτικόν του διάκοσμον. Ἐν μικρὸν χαλκοῦν μαχαίριον μὲ λείψανα ὀστοῦ εἰς τὴν λαβὴν καὶ ἐν κάτοπτρον χαλκοῦν. Τεμάχια ὀστρέων (ἄτινα εὐρέθησαν καὶ εἰς ἄλλας λάρνακας), τέλος δὲ τὸ πλεῖστον μέρος ἐλεφαντίνου κτενίου μετὰ παραστάσεων (Πίν. 1, 6 - 10, Πίν. 2, 23 καὶ Πίν. 3, 19 - 20).

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 4 περιεῖχεν ὅστ' αὖ πλείονος τοῦ ἐνὸς σκελετῶν, ἀλλ' οὐδὲν κτέρισμα. Ὑπ' αὐτὴν ἔκειντο δύο μικροὶ ἄωτοι κύαθοι πῆλινοι καὶ ἐν ἰδιόσχημον ἀγγεῖον ἐκ στεατίτου (Πίν. 1, 11 - 12).

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 περιέργωγος οὐδὲν περιεῖχεν, οὐδ' ὀστῶν λείψανα οὐδὲ πυθμένα ὅλως διέσωζεν, ὑπ' αὐτὴν ὅμως εὐρέθησαν τρία πῆλινα ἀγγεῖα. Τὸ ἐν, μόνωτος κύαθος μετὰ μακρᾶς προχύσεως, εὐρέθη περιέχον ἄνθρακας. Τὸ ἕτερον εἶναι ἄωτος κύαθος καὶ τὸ τελευταῖον πρόχους (Πίν. 1, 13 - 15).

Ἡ σαρκοφάγος ἀριθ. 6 τέλος περιεῖχε χρυσοῦν σφηκωτῆρα καὶ δεκάδα διαφόρων ψήφων ὑαλομάζης. Ὑπ' αὐτὴν εὐρίσκοντο δύο πύραυνα καὶ τρεῖς ἄωτοι κύαθοι ἐξ ἀπλοῦ πηλοῦ, μικρὰ φιάλη ἐκ μέλανος τοιούτου καὶ ἐν ὄστρακον τρίτωνος (Πίν. 2, 16 - 18, 25 καὶ 29).

ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Α΄ ΠΗΛΙΝΑ ΚΑΙ ΛΙΘΙΝΑ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥ 1

1. Πύραυλον τοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη γνωστοῦ σχήματος, μετὰ μακρᾶς εὐθείας λαβῆς. Πηλὸς καλῶς ὠπτημένος, ἄνευ χρώματος, καταστάς ἐρυθρὸς ἐκ μόνης τῆς ὀπτήσεως. Τὸ σκεῦος εὐρέθη φέρον ἀκόμη τοὺς ἄνθρακας, οἴτινες, ὁμοῦ μετὰ λιθανωτοῦ προφανῶς, εἶχον τεθῆ καίοντες ὑπὸ τὴν σαρκοφάγον. Μῆκος μετὰ τῆς λαβῆς 0,20. Μέγιστον ὕψος 0,07 (Πίν. 1, 1) (ἡ εἰκὼν παρουσιάζει τοῦτο ἐκ τῶν ἔμπροσθεν δι' ὃ ἡ λαβὴ εἶναι ἀόρατος).

2. Θυματήριον ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ κυρίως δοχείου, σχήματος κυλινδρικοῦ ἐπὶ δίσκοειδοῦς βάσεως, μετὰ μακροῦ καθέτου ὠτός, καὶ τοῦ καλύμματος, σχήματος κάτω κυλινδρικοῦ καὶ ἄνω κωνοειδοῦς, διατρήτου πέριξ. Διὰ τῆς κορυφῆς διήκει ἐπίσης ὀπή καθέτως δίκην καπνοδόχης. Τὸ κυρίως σῶμα φέρει ἐρυθρὸν χρῶμα, τὸ κάλυμμα λευκόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶτα δι' ἐρυθροῦ ἐγράφησαν ζῶναι καὶ ἐν συνεχῆς ρομβοειδῆς κόσμημα. Τὰ διαχωρίσματα τῶν ὀπῶν εἰς τὸ ἄνω μέρος ἔχουσιν ἀφεθῆ ἐναλλάξ λευκὰ καὶ ἐρυθρά. Τὸ δοχεῖον εὐρέθη φέρον ἄνθρακας. Ὑψος τοῦ ὄλου σκεύους 0,145, διάμ. 0,103. Τοῦ κυρίως δοχείου ὕψος 0,05 (Πίν. 1, 2 καὶ εἰκ. 3).

3. Κρατηροειδῆς ἀγγεῖον μετὰ δύο καθέτων λαβῶν καὶ σχετικῶς στενῆς βάσεως. Πηλὸς ὑπόλευκος, ἐφ' οὗ διὰ μέλανος χρώματος εἶναι γεγραμμέναι ταινίαι ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ καὶ δύο εἰδῶν θέματα ἐπὶ τῆς κοιλίας, εἰλημμένα ἐκ τῆς ὑφαντουργίας (ἴδε κατωτέρω). Ὑψος 0,245. Διάμ. 0,165 (Πίν. 1, 3 καὶ εἰκ. 5).

4. Μικρὸν δίωτον ἀγγεῖον μετὰ σφαιροειδοῦς κοιλίας καὶ εὐρέος στομίου. Πηλὸς ὑπόλευκος, ἐφ' οὗ διὰ καστανοῦ χρώματος ζῶναι καὶ ἐν θέμα ληφθῆν ἐκ τῶν συγχρόνων περιδεραίων. Ὑψος 0,09. Διάμ. 0,077 (Πίν. 1, 4).

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥ 2

5. Τεμάχιον σκεύους, ὅπερ ἀρχικῶς ἦτο ἡ κωδωνοειδῆς βάσις κρατήρος ἢ ἄλλου ἀναλόγου σκεύους, χρησιμοποιηθεῖσα ἀντὶ θυματηρίου πρὸς ἔνθεσιν ἀνθρώπων. Ὁ πρῶην πυθμὴν (ὁ νῦν ἐν τῇ εἰκόνι χρησιμεύων ὡς βάσις), εἶναι ἐντελῶς ἐπίτεδος, ὥστε δυνατὸν νὰ ἦτο τὸ σκεῦος ἀρχικῶς καὶ τράπεζα προσφορῶν. Κατὰ τὸ κέντρον φέρει μικρὰν ὀπήν. Πηλὸς ἀρκούντως ἀκάθαρος, ὡς πάντοτε εἰς τὰ μεγάλα ἀγγεῖα, χρώματος ξανθοκιτρίνου, ἐφ' οὗ μελανοκάστανοι ζῶναι. Τὸ σκεῦος εὐρέθη πλήρες ἀνθρώπων, ὧν εἰς τόσον μέγας καὶ καλῶς διατηρούμενος,

ὥστε εἰδικός τις θὰ ἠδύνατο νὰ ὀρίση καὶ τὸ εἶδος τοῦ ξύλου. Ὑψος 0,115. Διάμετρος 0,13 (Πίν. 1, 5).

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥ 3

6. Δύο μικρὰ πῆλινα ἀρτοειδῆ ἀγγεῖα, φέροντα περὶ τὸ χεῖλος ἐγχαράκτους ζώνας ὡς διάκοσμον. Τὸ μείζον εἶναι ἐκ καστανοφαίου πηλοῦ, τὸ ἕτερον ἔφερεν ἐρυθρὸν γάνωμα. Ὑψος 0,035 καὶ 0,025 (Πίν. 1, 6).

7. Μικρὸν ἀγγεῖον σχεδὸν κυλινδρικόν, ἐλαφρῶς μειούμενον πρὸς τὰ ἄνω καὶ φέρον κύκλω ὑπὸ τὸ χεῖλος δύο ἐγχαράκτους ζώνας. Τὸ καστανέρυθρον χρῶμα του ἔγινεν ὑπὸ τῆς ὀπτήσεως ποῦ μὲν σκοτεινότερον, ποῦ δὲ ἀνοιχτότερον, κατὰ τρόπον ὑπενθυμίζοντα τὸν ρυθμὸν Βασιλικῆς. Ὑψος 0,03. Διάμ. 0,025 (Πίν. 1, 7).

8. Προχοΐσκη μετὰ ραμφοειδοῦς στομίου. Πηλὸς κιτρινωπός. Διάκοσμος ἐκ καθέτων ταινιῶν καστανομελάνου χρώματος. Ὑψος 0,035 (Πίν. 1, 8).

9. Μικρὰ ἀλαβαστρίνη φιάλη λίαν διάβρωτος, συμπληρωθεῖσα κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου. Ὑψος 0,022. Διάμ. 0,072 (Πίν. 1, 9).

10. Τὸ πῶμα ἀλαβαστρίνης πυξίδος, ἧς τὸ σῶμα διεβρώθη εἰς ἄμορφα τεμάχια ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Ἐξ ἀναλογίας ὁμοίων ἀγγείων τῆς Κνωσοῦ τὸ σχῆμα εἰκάζεται ὡς χαμηλὸν ἀρτοειδές. Ἡ λαβὴ τοῦ πώματος κατὰ τὸ κέντρον ἔχει μορφωθῆ εἰς σχῆμα ὀκτωσχήμου ἀσπίδος μεθ' ὀριζοντίας ὀπῆς. Πέριξ τῆς λαβῆς ὠραῖος σκαλιστὸς δεκάφυλλος ρόδαξ, κατὰ δὲ τὴν περιφέρειαν ζώνη ἐξ ἐγχαράκτων μηνοειδῶν γραμμῶν. Διάμ. 0,15 (Πίν. 1, 10).

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥ 4

11. Δύο μικροὶ ἄωτοι κύαθοι ἐκ τῶν συνηθεστάτων, ὁ εἰς χονδροειδῆς ἐκ λευκοῦ πηλοῦ, ὁ ἕτερος λεπτός, κεκαλυμμένος διὰ κεραμοῦ χρώματος (Πίν. 1, 11).

12. Ἰγδιόσχημον ἀγγεῖον ἐκ στεατίτου μελανοφαίου στικτοῦ, φέρον κύκλω ἐπὶ τοῦ ὤμου τέσσαρας αὐλακώσεις ὡς διάκοσμον. Ὑψος 0,085, διάμ. στομίου 0,08 (Πίν. 1, 12).

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥ 5

13. Πρόχους μετὰ στρογγύλου στομίου καὶ πλατέος χείλους. Κατὰ τὸ σημεῖον τῆς συνδέσεως τοῦ λαιμοῦ πρὸς τὴν κοιλίαν ἀνάγλυπτος δακτύλιος, μιμούμενος προφανῶς λίθινα καὶ μετάλλινα παραδείγματα¹. Πηλὸς λευκός. Οὐδεὶς διάκοσμος. Ὑψος 0,026. Διάμ. χείλεων 0,075 (Πίν. 1, 13).

14. Ἄωτος φιάλη ἐκ λευκοῦ πηλοῦ, ἧς μόνα τὰ χεῖλη ἐχρωματίσθησαν διὰ καστανῆς ταινίας ἡμίσεος περίπου ἑκατοστομέτρου πλάτους, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν.

¹ Ἰδ. λ. χ. Evans, Palace I, 412, εἰκ. 296 (λίθινον παράδειγμα) καὶ II, 646, εἰκ. 411-12 (χαλκᾶ τοιαῦτα).

Φέρει ἐλαφρὰν πρόχυσιν καὶ ἀντὶ λαβῶν δύο μαστοειδῆ ἐξογκώματα. Ὑψος 0,665. Διάμ. 0,145 (Πίν. 1, 14).

15. Μόνωτος φιάλη μετὰ μακρᾶς προχύσεως, κεκαλυμμένη διὰ κεραμεοῦ χρώματος. Εὐρέθη πλήρης ἀνθράκων. Ὑψος 0,075, μέχρι δὲ τῆς κορυφῆς τῆς καθέτου λαβῆς 0,105. Διάμ. 0,14 (Πίν. 1, 15).

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥ 6

16. Δύο πύραυρα, ὧν τὸ ἐν συνήθους σχήματος μετὰ λαβῆς καμπυλομένης πρὸς τὰ κάτω, τὸ δ' ἕτερον περιπλοκοτέρας κατασκευῆς. Τοῦτο φέρει τρεῖς πόδας ἐφ' ὧν στηρίζεται, ἐσωτερικῶς δὲ καλυβοειδῆ ἐξογκῶσιν ἀναθρόσκουσαν ἐκ τοῦ πυθμένος. Μία ὀπῆ ἐν εἴδει θύρας ὑπάρχει κατὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν, ὃ δὲ πυθμὴν εἶναι τετραγώνου διὰ τεσσάρων ἐπιμήκων ὀπῶν σταυροειδῶς διατεθειμένων. Πηλὸς ἐρυθρὸς ἐκ τῆς ὀπτήσεως. Μῆκος μετὰ τῆς λαβῆς τοῦ πρώτου 0,29, τοῦ δευτέρου 0,21 (Πίν. 2, 16).

17. Τρεῖς ἄωτοι κύαθοι, ὧν οἱ δύο φέρουσι μικρὰν πρόχυσιν καὶ δύο μαστοειδεῖς ἐξογκώσεις κατὰ τὴν θέσιν τῶν λαβῶν. Πηλὸς λευκὸς ἢ ξανθέρυθρος. Περὶ τὸ χεῖλος γραπτὴ ταινία καστανοῦ χρώματος (ὡς ὁ ἀριθ. 11), τὸ ὅποιον πολλαχοῦ ὀλισθήσαν πρὸς τὰ κάτω ἐσημάτισε «καταλειβάδας». Ὑψος 0,054 τὰ δύο, 0,045 τὸ ἕτερον. Διάμ. 0,118, 0,11 καὶ 0,10 (Πίν. 2, 17).

18. Μικρὰ κομπὴ ἄωτος φιάλη ἐκ μέλανος πηλοῦ (bucchero), ἣτις εἶχε τεθῆ ἀρχῆθεν κολοβὴ ἐντὸς τοῦ τάφου, διότι ἔλειπε μέρος τῶν χειλέων. Ἐσωτερικῶς περιθεῖ τὸ ἀγγεῖον ζώνη ἐλαφρῶς ἀνάγλυφος. Ἐσωτερικῶς κατὰ τὸν πυθμένα δύο ὁμόκεντροι κύκλοι. Ὑψος 0,03. Διάμ. 0,09 (Πίν. 2, 18 καὶ εἰκ. 6).

Β' ΑΝΑΜΕΙΚΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

19. Ἀγγεῖον ὑάλινον μετὰ μικρᾶς κωδωνοειδοῦς βάσεως, κοιλίας σφαιρικῆς πεπιεσμένης καὶ ὑψηλοῦ κυλινδρικοῦ λαιμοῦ. Φέρει τρεῖς καθέτους λαβὰς ἐν σχήματι ὑδρίας, δύο μικρὰς ἐπὶ τοῦ ὄμου καὶ μίαν μακρὰν διήκουσαν κατὰ μῆκος τοῦ λαιμοῦ. Τοῦ ἀγγείου ἡ ὄψις εἶναι γενικῶς καστανόφαιος. Τὸ ὑέλωμα, τὸ ὅποιον ἀρχικῶς ἐκάλυπτε τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὀλίγα μόνον μέρη διατηρεῖται, κατὰ δὲ τὰ ὑπόλοιπα ἔχει ἀποτριβῆ καὶ τὸ ἀγγεῖον παρουσιάζει τὴν πορώδη ὑποδόριον ὑφήν του. Ἡ διακόσμησις τοῦ ἀγγείου ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, πλὴν δύο τμημάτων εἰς τὸ ἀνώτατον καὶ τὸ κατώτατον μέρος τῆς κοιλίας, συνίσταται ἐκ ζωνῶν υ-ειδῶν γραμμῶν, αἵτινες φέρουσιν ἐναλλάξ τὸ φαιὸν χρῶμα τοῦ ἐδάφους καὶ κίτρινον περιβαλλόμενον ἐκατέρωθεν ὑπὸ λεπτοῦ μέλανος πλαισίου.

Τὸ κύριον σῶμα τοῦ ἀγγείου κατεσκευάσθη ἐκ τῆς φαιᾶς ὑαλοπάστας. Ἐπειτα

εισήχθησαν αἱ κίτρινοι ζῶναι, ἕξ ὑαλοπάστας ἐπίσης, ἐντὸς αὐλακοειδῶν κοιλοτήτων. Τέλος ἐντὸς τεσσάρων εὐρυτέρων καὶ βαθυτέρων αὐλάκων, δύο εἰς τὴν κοιλίαν καὶ δύο εἰς τὸν λαιμόν, εἰσήχθη λευκὴ γυψοειδῆς ὕλη, ἣτις διατηρεῖται καλῶς μόνον ὅπου καλύπτεται ὑπὸ τῆς ἐπιφανειακῆς ὑέλωσης, ἀποτρίβεται δὲ εὐκολώτατα ὅπου ἡ ὑέλωσις ἔχει καταστραφῆ.

Συνεπληρώθησαν μέρος τῆς βάσεως, ἡ ἑτέρα τῶν μικρῶν λαβῶν καὶ ὀλόκληρος ἡ μεγάλη. Ὑψος 0,125. Μέγιστον πλάτος 0,065. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 3 (Πίν. 3, 19).

20. Κτένιον ἕξ ἔλεφαντόδοντος ἑλλιπὲς κατ' ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα καὶ τοὺς ὀδόντας. Διαιρεῖται δι' ἀναγλύφου ὀριζοντίας γραμμῆς εἰς δύο ζῶνας φερούσας τὴν αὐτὴν παράστασιν, ἦτοι δύο ζῶα ἐν ἀντιθετικῷ συμπλέγματι στρέφοντα τὰς κεφαλὰς πρὸς τὰ ὀπίσω. Μεταξὺ ὅμως τῶν δύο ζῶων τῆς ἀνωτέρας ζώνης ὑπάρχει ὀκτάφυλλος ρόδαξ, οὗ στερεῖται ἡ κατωτέρα τοιαύτη. Ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς τοῦ κτενίου ἐπαναλαμβάνεται ἡ αὐτὴ παράστασις, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης διαβρώσεως οὐδὲν διακρίνεται πλὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν ζῶων. Ἡ ράχιν τοῦ κτενίου ἐκοσμεῖτο ὑπὸ πλέγματος γραμμῶν τεμνομένων κατὰ ρόμβους. Μέγιστον μῆκος 0,08. Πλάτος 0,05. Πάχος τῆς ράχεως 0,009. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 3 (Πίν. 3, 20).

21. Ψῆφος μικρὰ ἐκ κυανῆς ὑαλομάξης, τὸ μόνον εὔρημα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς σαρκοφάγου 1 (Πίν. 2, 21)

22. Πολλὰ μικρότατα ψῆφοι ἐκ πρασίνης φαγεντιανῆς. Ἐσωτερικὸν σαρκοφάγου 2 (Πίν. 2, 22).

23. Ψῆφοι διαφόρων γνωστῶν ἤδη σχημάτων, αἱ πλεῖσται ἐκ λευκῆς ὑαλομάξης. μία ἕξ ὀρειᾶς κρυστάλλου καὶ δύο ἐκ σαρδίου. Ἐκ τῶν σαρκοφάγων 3 καὶ 6¹ (Πίν. 2, 23).

24. Δακτύλιος χαλκοῦς ἐπίχρυσος. Ὁ κρίκος ἐξωτερικῶς φέρει ράχιν ἐκ χαλκοῦ σύρματος ἐπίσης ἐπιχρύσου. Ἡ εὐρεῖα ἑλλειψοειδῆς σφενδόνη ἐκαλύπτετο εἴτε ὑπὸ χρυσοῦ φύλλου, εἴτε ἦτο πλήρης καταστραφείσης ὑαλομάξης. Μέγιστον πλάτος σφενδόνης 0,023. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 3 (Πίν. 2, 24).

25. Σφηκωτῆρ ἀποτελούμενος οὐχὶ ἐκ χρυσοῦ σύρματος, ὡς συνήθως, ἀλλ' ἐκ χρυσῆς ταινίας, ἧς αἱ δύο πλευραὶ εἶναι συνεστραμμέναι πρὸς τὰ ἔξω, ἀποτελοῦσαι οὕτω περιγείλωμα. Διάμ. 0,017. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 6 (Πίν. 2, 25).

26. Τρία τεμάχια ἐκ λεπτοῦ ἀργυροῦ κρίκου, ὅστις ἄγνωστον ἂν ἦτο ἐνώτιον ἢ δακτύλιος, καὶ διάφορα ἐντελῶς ἐφθαρμένα τεμάχια ἐκ κρίκων χαλκῶν ἢ καρφίδων. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 3.

¹ Δυστυχῶς αἱ ψῆφοι τῶν δύο τούτων σαρκοφάγων ἀνemieχθησαν ἐν τῷ μουσεῖῳ ἕξ ἀπροσεξίας τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ κατὰ τὸν καθαρισμόν.

27. Μαχαίριον μονόστομον χαλκοῦν. Διατηρεῖ ἀμφοτέρους τοὺς ἦλους καὶ λείψανα τῆς ὀστεῖνης λαβῆς. Μῆκος 0,11. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 3 (Πίν. 2, 27).

28. Κάτοπτρον χαλκοῦν, φέρον δύο ὀπὰς τῆς λαβῆς. Διάμ. 0,12. Ἐκ τῆς σαρκοφάγου 3 (Πίν. 2, 28).

29. Ἐν κογχύλιον θαλάσσιον (τριώνος;). Εὐρέθη ὑπὸ τὴν σαρκοφάγον 6 (Πίν. 2, 29).

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ τάφου Καρτεροῦ καὶ αἱ κατ' αὐτὴν γενόμεναι παρατηρήσεις τὸ μὲν ἐβεβαίωσαν παλαιότερα συμπεράσματα, τὸ δὲ παρέσχον νέα τινὰ τοιαῦτα. Οὕτω τὸ γεγονός, ὅτι ἡ σαρκοφάγος 4 οὐδὲν κτέρισμα περιεῖχεν, ἀλλ' ὅμως ὅστ' ἀπλειόνων σκελετῶν, ἐπιβεβαιοῖ προγενεστέρας ὁμοίας παρατηρήσεις, καθ' ἃς ἐξαντλουμένου πλέον τοῦ χώρου πρὸς ἐναπόθεσιν νέων σαρκοφάγων ἐντὸς τοῦ τάφου, ἐκενοῦντο μερικαὶ προγενέστεραι καὶ τὰ ὅστ' ἀ συλλεγόμενα ἐτίθεντο εἰς μίαν ἄλλην. Ὁμοία περίπτωσις παρατηρήθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον Λιλιανὰ (τῆς Φαιστοῦ)¹, τὸ δ' ἔθιμον ὑπῆρχεν ἤδη ἐν τῇ ΜΜ ἐποχῇ, διότι παρατηρήθη εἰς «θολωτὸν» τάφον τῆς Μεσαρῆς πλήρη ΜΜ σαρκοφάγων καὶ πίθων, ἐσχάτως ἀνασκαφέντα ὑπ' ἐμοῦ. Ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ἄλλαι σαρκοφάγοι τοῦ τάφου Καρτεροῦ, ὅσαι περιεῖχον κανονικοὺς νεκρούς, ἀπέδωκαν ἔστω καὶ ἐν μικρότατον κτέρισμα, ἀλλ' ἡ σαρκοφάγος 4 οὐδὲν ἀπολύτως, ὑπάρχει εὐλογος ἔνδειξις, ὅτι κατὰ τὴν μετακίνησιν τῶν ὀστῶν εἰς τὴν σαρκοφάγον ταύτην ἐκ τῶν ἄλλων ἐγένετο ἀφαιρέσεις τῶν κτερισμάτων². Ὅτι ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 σαρκοφάγος ἐστερεῖτο πυθμένος, τοῦτο εἶναι προφανῶς τυχαῖον καὶ ὀφείλεται εἰς διάβρωσιν τοῦ σαθροῦ ταύτης πηλοῦ. Ὅτι ὅμως εἶχε καὶ αὕτη χρησιμεύσει πρὸς ταφήν, ἀποδεικνύουσι τὰ μεταξὺ τῶν ποδῶν τῆς εὐρεθέντα κτερίσματα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐνωρὶς ἀποσαθρωθεῖσα ἐκενώθη τοῦ περιεχομένου τῆς καὶ ὁ σκελετὸς ἀνεκομίσθη εἰς τὴν σαρκοφάγον 4.

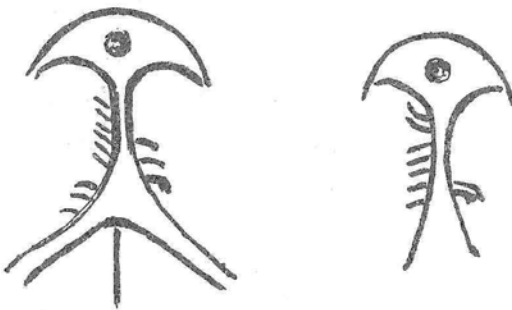
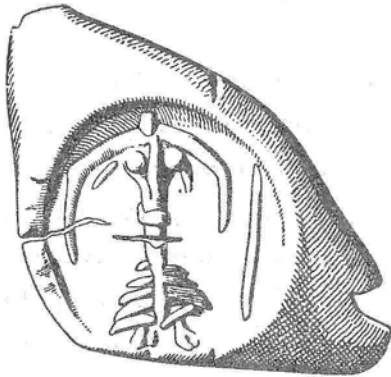
Πᾶσαι αἱ σαρκοφάγοι τοῦ τάφου ἦσαν ἀπλαῖ καὶ ἄγραφοι, δι' ὃ μία καὶ μόνη ἀπεικονίζεται ἐνταῦθα (Πίν. 2) ἔνεκα τοῦ παραδόξου καὶ πρωτοφανοῦς χαράγματος τὸ ὁποῖον παρουσιάζει κατὰ τὴν μίαν τῶν στενῶν πλευρῶν τῆς. Τεχνικῶς ἡ σαρκοφάγος αὕτη παρουσιάζει τὴν ἐξῆς ἰδιορρυθμίαν, ὅτι εἰς τὴν

¹ Savignoni ἐν Mon. Ant. 14, 1904, 651.

² Ἡ τοιαύτη σύλησις πρέπει νὰ ἐξακριβοῦται πάντοτε διὰ προσεκτικῶν παρατηρήσεων, κατὰ τὸ δυνατόν, διότι ὑπάρχει ἡ τάσις πάντα πενιχρὸν τάφον νὰ κηρύττωμεν σεσυλημένον. Τοῦτο ἄγει εἰς ψευδῆ συμπεράσματα πολλάκις, τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις ἐνίοτε φαίνονται λίαν σπουδαῖα. Ἴδε ἐπὶ τούτου τὰς ἐμὰς παρατηρήσεις ἐν Gnomon 4,434 καὶ Mitteilungen üb. Höhlen u. Karstforschung Jahrg. 1928, Heft 4 σελ. 11, σημ. 16.

μίαν στενήν πλευράν (τὴν ἀντίθετον πρὸς τὸ χάραγμα) καὶ εἰς τὸν πυθμένα φέρει ἐμβαλώματα μεγάλων ὀπῶν τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρκούντως καταφανῆ, ἰδίως ἔσωθεν, ὅπου δὲν κατεβλήθη ἰδιαίτερα φροντὶς νὰ λειανθῇ ἡ ἐπιφάνεια. Φαίνεται ὅτι ἡ σαρκοφάγος διαρκούσης τῆς ἀποξηράνσεώς της εἰς τὸν ἥλιον ἔπαθε βλάβην, ἴσως ἐκ λίθου, ὅστις διέτρησε τὴν πλευράν καὶ τὸν πυθμένα της, ὁ δ' ἀγγειοπλάστης προσέθηκεν ἐκ νέου πηλὸν εἰς τὰς ὀπὰς καὶ καταστήσας μαλακὰ διὰ τοῦ σπόγγου τὰ τοιχώματα τούτων προσεκόλλησε τὰ ἐμβαλώματα.

Τὸ μνημονευθὲν χάραγμα παρουσιάζεται ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς τῆς σαρκοφάγου καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιστοίχου πλευρᾶς τοῦ πώματος (Πίν. 2 καὶ εἰκ. 2). Τὸ

Εἰκ. 2. Κάτω, χαράγματα τῆς σαρκοφάγου 1.
Ἄνω, σφράγισμα ἐξ Ἁγίας Τριάδος.

ἐπὶ τοῦ πώματος χάραγμα εἶναι μεγαλύτερον καὶ δὲν ἀντιστοιχεῖ καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς κυρίως σαρκοφάγου (ἴδε τὰ σχήματα τῶν χαραγμάτων ἐπὶ τῆς εἰκόνας 2). Γενικῶς ὁμως πρόκειται εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις περὶ σχήματος τελευτῶντος ἄνω εἰς τὴν κυρτὴν ἡμικυκλικὴν γραμμὴν, κατὰ τὰς δύο δὲ πλευρὰς εἰς ἀμφικοίλους γραμμάς. Εἰς τὸ ἄνω μέρος φέρουσιν ἀμφότερα τὰ χαράγματα μαστοειδῆ ἐξόγκωσιν. Ἡ διαφορὰ των ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ πώματος χάραγμα καταλήγει κάτω εἰς πολυπλοκώτερον σχῆμα, κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς φέρει ἐγκαρσίως ἑννέα γραμμίδια ἀριστερὰ (διαιρούμενα εἰς δύο ὁμάδας ἕξ καὶ τριῶν), καὶ τρία δεξιὰ, ἐνῶ τὸ ἕτερον χάραγμα φέρει ἐπτὰ μόνον γραμμίδια ἀριστερὰ (διαιρούμενα εἰς δύο καὶ πέντε) καὶ δύο δεξιὰ.

Ἡ σημασία τοῦ σημείου τούτου εἶναι ἄδηλος. Ἴσως πράγματι ἐτέλει προορισμὸν σημερινοῦ οἰκοσῆμου, ἴσως πάλιν εἶχε θρησκευτικὴν τινα σημασίαν. Ἄν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἄμορφον, ἐν τούτοις εἰς τὰς γενικὰς γραμμάς του παρουσιάζει ὁμοιότητα πρὸς παράδοξόν τι σφράγισμα ἕξ Ἁγίας Τριάδος, τοῦ ὁποῦ διεσώθησαν ἐξήκοντα ὅλα ἀντίτυπα (εἰκ. 2 ἄνω). Ἡ ἐπὶ τοῦ σφραγίσματος τούτου μορφή εἶναι ἡ μόνη ἀναλογία, ὁμολογῶ λίαν ἀσθενῆς, ἣν ἠδυνήθη νὰ εὔρω ¹.

¹ Κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ μουσείου τὸ σφράγισμα τοῦτο ἀπεικονίζει «σκελετώδη γυναῖκα...» (περιγραφή Ξανθοῦδιδου). Ὁ δημοσιεύσας τοῦτο καθηγητὴς Halbherr (Mon. Ant. 13, 1903, στήλη 38, ἀριθ. 26,

Πρωτοφανές εἶναι, ἐφόσον γνωρίζω, τὸ φαινόμενον τῆς ὑφ' ἐκάστην σαρκοφάγον ἐναποθέσεως καιόντων θυμιατηρίων. Ἐπίσης ἐκ τῶν ἀγγείων τὰ εὐρεθέντα πλήρη ἀνθρώκων ἐχρησίμευσαν προφανῶς εἰς θυμιατικὸς σκοποὺς πρὸς τιμὴν τῶν ἀποθανόντων, τὰ δὲ λοιπὰ θὰ περιεῖχον σπονδὰς καὶ μειλίγματα¹.

Ἐτερον χαρακτηριστικὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαράτηρητον, εἶναι ὅτι ἐκ τῶν κτερισμάτων τοῦ τάφου τούτου οὐδὲν εἶναι ἀποδεδειγμένως ἀνδρικόν, οἷον μάχαιρα ἢ ξίφος ἢ ἄλλο τι οἰονδήποτε ὄπλον ἢ ἐργαλεῖον. Πάντα τὰ κτερίσματα ἦσαν κοσμήματα μᾶλλον γυναικεῖα (ψῆφοι ὄρμων, δακτύλιοι κλπ.) ἢ καὶ ἀποκλειστικῶς γυναικεῖα (ἐλεφάντινον κτένιον, κάτοπτρον μετὰ μικροῦ πολυτελοῦς μαχαιριδίου (οὐχι ξυροῦ!). Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἀγγεῖα ἦσαν εἴτε πολὺ μικρὰ μυροδοχεῖα, εἴτε (τὰ εὐρεθέντα ἐκτὸς τῶν σαρκοφάγων) μετρίου μεγέθους σκευὴ βιοτικῆς ἀνάγκης. Τὸ μέγιστον εὐρεθὲν ἀγγεῖον, ὁ κρατηρίσκος ἀνωτέρω ἀριθ. 3 δὲν φθάνει κἂν τὰ 25 ἑκατοστά, διὰ δὲ τῶν ὑφαντικῶν θεμάτων τῆς διακοσμήσεώς του προδίδει τὸν διὰ τὰς γυναῖκας μᾶλλον προορισμὸν του. Εὐμεγέθεις ἀνδρικοὶ κρατήρες καὶ ἄλλα ἀγγεῖα, ὡς λ. γ. εὐρέθησαν εἰς τὰ Μουλιανά, δὲν ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα. Προφανῶς λοιπὸν εἰς τὸν τάφον τοῦτον τοῦ Καρτεροῦ εἶχον ἀποτεθῆ μόνον γυναῖκες, πρᾶγμα ἀρκούντως παράδοξον, διότι, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἂν καὶ αἱ σαρκοφάγοι ἦσαν μόνον ἕξι, οἱ νεκροὶ ἦσαν περισσότεροι, ἀφοῦ ἔγινε καὶ ἀνακομιδὴ τῶν ὀστέων. Πῶς θὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον, δεδομένου ὅτι οἱ λαξευτοὶ τάφοι φέρουσιν οἰκογενειακὸν χαρακτῆρα; Ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι εἰς πέντε μόλις λεπτῶν ἀπόστασιν ἀνατολικώτερον εὐρίσκεται τὸ περίφημον σπήλαιον τῆς Εἰλειθυίας, ὅπερ γνωρίζει ἤδη ὁ Ὅμηρος, μετὰ βίας θὰ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς ιδέας, ὅτι ἴσως ὁ παρὼν τάφος ἐχρησίμευεν εἰς ἐνταφιασμὸν τῶν ἱερείων καὶ λοιποῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ τῆς θεᾶς. Ὅτι ἡ Εἰλειθυία εἶναι θεότης μινωϊκῆς καταγωγῆς ὑποστηρίζει διὰ μακρῶν ὁ καθ. Μ. Nilsson, *Minos and Mycen. Religion* 447 ἕξ. Σημειωτέον ὅτι αἱ δοκιμαστικαὶ σκαφαὶ πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ ἄλλων τυχόν τάφων, αἵτινες ἐγένοντο εἰς τοὺς πέριξ ἀγρούς, ἀπέβησαν ἄκαρποι, τεκμήριον ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τοῦ νεκροταφείου ὀλοκλήρου συνοικισμού, διότι τότε ἦθελον εὐρεθῆ ὡς συνήθως καὶ ἄλλοι τάφοι. Εἰς ἓν μόνον μέρος

εἰς. 31 καὶ πίν. 6) ἀμφιβάλλει ἂν πρέπει νὰ τὸ ὀνομάσῃ πρωτομὴν λέοντος ἢ ἐσχηματοποιημένην γυναῖκα. Μόλις πρὸ ὀλίγου ἐπιανεδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ D. Levi (*Annuario* Τόμ. 8-9, 118, ἀριθ. 105), ὅστις ἀντιλαμβάνεται τοῦτο ὡς τέρας μετὰ ταυρείας κεφαλῆς καὶ γυναικεῖον κάτω σώματος. Δύο μικραὶ γραμμαῖ ἐρμηνευόμεναι ὡς ὄτια συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης, ἀλλ' ἐλαφρὰ προεξοχῆ ὑπὲρ τὸ ἀνώτατον μέρος τοῦ κρανίου ὑποβάλλει τὴν ιδέαν μίπως πρόκειται μᾶλλον περὶ εἰδώλου γυναικὸς πεποιημένου ἐπὶ ὀρθίου στηθέντος πασσάλου. Θὰ εἶχομέν τι ἀνάλογον τότε πρὸς τὰ «παλλάδια». ἅτινα ἐπίσης κατασκευάζοντο δίξηνη τροπαῖον διὰ μᾶς ὀκτωσχήμου ἀσπίδος καὶ ἄλλων ὀπλων. Ἄλλὰ περὶ τούτων ἴσως ἄλλοτε.

¹ Εἰς ἓνα τάφον Τζαφέρ Παπούρας εὐρέθη ἐν πύραυρον μετ' ἀνθρώκων, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ σαρκοφάγων (Evans, *Preh. Tombs of Knossos* 49, εἰς. 46).

συνήνητσα κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῶν τάφων ὄστρακα ἀπὸ τῆς ΥΜ μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς, πρᾶγμα μαρτυροῦν τὴν ἀδιάκοπον κατοίκισιν. Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τῆς Εἰλειθυίας παρατηρήθησαν ὁμοίως πάσης ἐποχῆς ὄστρακα, ἀλλ' ἡ ἀνασκαφὴ εἶναι παλαιὰ καὶ πρόχειρος, προτιθεμαὶ δὲ διὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ μέρους νὰ ἐρευνήσω ἐκ νέου τὸ σπήλαιον, διότι ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως εἶναι λίαν ἐνδιαφέρον νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἀδιάκοπος συνέχισις τῆς λατρείας (Ἴδε Nilsson ἔ. ἀ.)¹.

Ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ μέρους εὐρήματα, τὸ σπουδαιότερον μεταξὺ τῶν πηλίνων εἶναι τὸ ὑπὸ τὴν σαρκοφάγον 1 εὐρεθὲν θυμιατήριον (Πίν. 1, 2) τοῦ ὁποίου τὰ

Εἰκ. 3.

Θυμιατήριον τῆς σαρκοφάγου 1.

δύο συστατικὰ μέρη ἀπεικονίζονται ἐνταῦθα διηρημένα (εἰκ. 3). Ἡ εὐρεσις τοῦ ἀγγείου μετ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν του in situ καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ δοχείου ὑπαρξίς ἀνθρώκων λύουσι πλέον ὀριστικῶς τὸ ζήτημα τῆς χρήσεως τῶν ἀσυνήθων τούτων σκευῶν. Ἦσαν θυμιατήρια, ἴσως προνομιακῶς χρησιμοποιούμενα προκειμένου περὶ προσώπων ἐχόντων ἱερατικόν τι ἀξίωμα. Καλύμματα τοιούτων θυμιατηρίων εἶχον εὐρεθῆ τινα εἰς προηγουμένας ἀνασκαφάς, ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν δὲν ἦτο νοητή, ἂν καὶ εἶχεν ἤδη ἐκφρασθῇ ἡ ἰδέα, ὅτι δυνατὸν νὰ ἦσαν καλύμματα «λύχνου ἢ θυμιατηρίου»². Ἡ τελευταία περὶ τῶν σκευῶν τούτων πραγματεία, ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 1 συμπληρωματικῷ τεύχει τοῦ BSA, ὅπου ἀριθμοῦνται καὶ τὰ γνωστὰ ὅμοια, περιγράφει ταῦτα ὡς «lamp cover and kernoi» εἰκάζεται δ' ὅτι ἐντὸς τοῦ κυλινδρικοῦ δοχείου θὰ ἐτίθεντο ἐπιπλέοντα

ἐλλύχνια³. Νῦν μετὰ τὴν εὐρεσιν τῶν ἀνθρώκων, οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται περὶ θυμιατηρίων. Ὅτι εἶχον θρησκευτικὴν σημασίαν, δεικνύει ἐν παράδειγμα ἐκ Παλαικάστρου φέρον τὸ σύμβολον τῶν ἱερῶν κεράτων. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι πάντα ταῦτα τὰ σκευῆ ἀνήκουσιν εἰς τὴν τελευταίαν ΥΜ ἐποχὴν, πρὸ τῆς ὁποίας εἶναι ἄγνωστα.

¹ Κατὰ τὴν διόρθωσιν δύναμαι ἤδη νὰ ἀνακοινώσω τὰ πρῶτα εὐχάριστα ἀποτελέσματα τῆς ἐρένης μου, ἣτις ἀπέδωκε πλουσιωτάτην συλλογὴν ὄστράκων καὶ ἀγγείων ἐν ἀξιοθαυμάστῃ συνεχείᾳ ἀπὸ τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Χριστοῦ. Οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία, ὅτι τὸ ἀνωτέρω σπήλαιον εἶναι τὸ ὁμηρικὸν «σπέος Εἰλειθυίας».

² Ξανθοῦδίδης ἐν Δελτ. 1920 - 21, παράρτ. σελ. 162.

³ BSA Suppl. Paper I, The Unpublished Objects from the Palaecastro Excavations, ὑπὸ Bosanquet καὶ Dawkins, 1923. Εἰς τὰ γνωστὰ παραδείγματα, ἀριθμούμενα ἐν σελ. 90 προσθετέον ἐτι: Δελτ. 1920-21 παράρτ. 162, εἰκ. 12 ἀριστερὰ (Ξανθοῦδίδης). Forsdyke, Br. Mus. catal. 1, Prehist. Aegaeon Pottery, 1925, 119, εἰκ. 159. Δύο ἐτι θυμιατήρια (τὸ ἐν πλήρες), μετὰ τέφρας καὶ ἀνθρώκων ἀνευρέθησαν τελευταίως ἐντὸς τῶν λαξευτῶν ΥΜ τάφων τῆς Κυδωνίας, παρὰ τὴν πλατεῖαν Δικαστηρίων Χανίων.

Τὸ κόσμημα τῶν ρόμβων, ὑπὸ τοῦ ὁποίου καλύπτεται τὸ ἡμέτερον θυμιατήριον, δὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς τὴν ὑστερωτέραν μινωϊκὴν καὶ μυκηναϊκὴν ἐποχὴν. Ἄπαντᾶ λ. χ. ἐπὶ διώτου σκυφοειδοῦς ἀγγείου¹, καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων ἀγγείων τῆς ὑστερωτέρας μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ὁ ρόμβος εἶναι κοινότατος, πεπληρωμένος ἄλλων τοιοῦτων μικροτέρων, καὶ δὴ ἅπαντᾶ καὶ ἐπὶ ἐνὸς ὁμοίου θυμιατηρίου ἐκ Παλαικάστρου². Τὸ κόσμημα ὑπὸ τὴν συνεχῆ μορφὴν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θυμιατηρίου, ἔχει ἀσφαλῶς ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασιν τῆς συγχρόνου ὑφαντουργίας. Δεδομένου δ' ὅτι τὰ ὑφαντικὰ μοτίβα ἔχουσι πολλάκις ἀπίστευτον χρονικὴν διάρκειαν, ἐξηγεῖται τὸ πῶς τὸ κόσμημα τοῦ θυμιατηρίου ἀνευρίσκεται αὐτούσιον ἐπὶ ἀγγείου τοῦ 7^{ου} αἰῶνος ἐκ Πραισοῦ³. Ἡ χρονικὴ διάρκεια τοῦ ρομβοειδοῦς τούτου τύπου εἶναι ἀκριβῶς διδακτικωτάτη, διότι διατηρεῖται μέχρι καὶ σήμερον εἰς τὰ προϊόντα τῆς λαϊκῆς ὑφαντικῆς ἐν Ἑλλάδι, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου δύναται νὰ παρακολουθηθῆ πρὸς τὰ ὀπίσω μέχρι πρὸ τεσσάρων πού χιλιετηριδίων, ἀφ' οὗ ἅπαντᾶ ἐπὶ τοιχογραφιῶν τῆς 12^{ης} αἰγυπτιακῆς δυναστείας (εἰκ. 4) κατὰ πρῶτον. Πέντε πού αἰῶνας βραδύτερον ἅπαντᾶ κατόπιν τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ φορέματος μιᾶς τῶν ἐκ κονιάματος καθημένων γυναικῶν τῆς Ψείρας⁴. Αὐτούσιον ὡς πρόκειται ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θυμιατηρίου, ἀνευρίσκεται ἐπὶ ἀδημοσιεύτου τεμαχίου τοιχογραφίας ἐκ Κνωσοῦ (χειρῖδος γυναικείου φορέματος;), τὸ ὁποῖον ἀνήκει καὶ τοῦτο εἰς τὴν ὑστερωτέραν φάσιν τῆς ΥΜ περιόδου, διότι εἰς τὸ περιθώριον ἄνω φέρει ἐν κόσμημα, ἀποτελούμενον ἐκ συμπλεγμάτων καμπύλων γραμμῶν, διασταυρουμένων κατὰ γωνίαν 90°. Τοῦτο εἶναι ἤδη γνωστὸν οὐ μόνον ἐκ πολλῶν ὑστερωτέρων κρητομυκηναϊκῶν ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς γραπτῆς στήλης τῶν Μυκηναίων⁵. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀνευρίσκομεν μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἐπίδρασεως τῆς μνημειώδους ζωγραφικῆς ἐπὶ τὴν ἀγγειογραφίαν⁶.

Εἰκ. 4.
Τοιχογραφία ἐπὶ τάφῳ τῆς 12^{ης} αἰγυπτιακῆς δυναστείας.

¹ Forsdyke, Br. Mus. Cat. ἔ. ἀ. 175, εἰκ. 238.

² BSA Suppl. I 89, εἰκ. 72a.

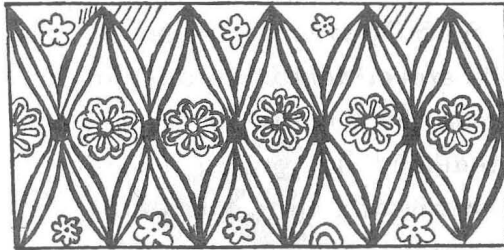
³ BSA 8, πίν. 9d.

⁴ Ἡ αἰγυπτιακὴ τοιχογραφία προέρχεται ἐκ τάφου τοῦ Beni-Hassan εἰκονίζοντος σημιτικὸν καραβάνιον: Newberry, Beni-Hassan I, 28, 30-31. Lepsius, Denkmäler II, 133. H. Gressmann, Altort. Bilder zum Alten Testament², εἰκ. 51, ὁπόθεν τὸ ἡμέτερον ἰχνογράφημα τῆς εἰκ. 4. Τὸ κόσμημα ἀνευρίσκεται πρακτικῶς τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Ψείρας, οὗ ἴδε τὴν ἀναπαράστασιν ἐν Arch. Anz. 1923-4, 268 ἐξ. (Rodewaldt).

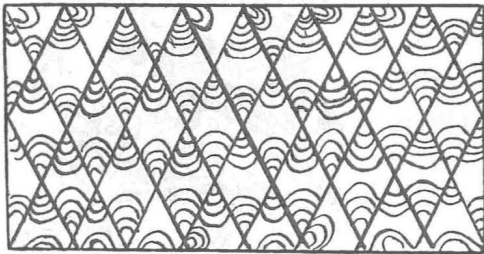
⁵ Ἀρχ. Ἐφημ. 1896 πίν. 1.

⁶ Τὸ ἀνωτέρω τεμάχιον τοιχογραφίας ἐκ Κνωσοῦ, συνιστάμενον ἐξ 11 τεμαχίων κεκολλημένων ἐπὶ πλακῶς γύψου, δὲν φέρει ἀριθμὸν καταλόγου, ἀλλὰ μόνον τὰς λέξεις «Spiral dado» καὶ «Loom Weight» διὰ

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι καὶ τοῦ κρατηρίσκου ἡ διακόσμησις (Πίν. 1, 3 καὶ ἐν ἀναπτύξει ἐνταῦθα εἰκ. 5) ἐλήφθη ἐκ τῆς συγχρόνου ὑφαντικῆς βιομηχανίας. Τοῦτο ἰδίως εἶναι προφανές προκειμένου περὶ τοῦ σχεδίου α, τοῦ ὁποίου ἐν παράλληλον ὑπὸ τὴν συνεχῆ ὑφαντικὴν μορφήν ὑπάρχει ἀκόμη ἐπὶ λουτροειδοῦς σαρκοφάγου ἐκ Μιλάτου¹ ὡς μεμονωμένον δὲ κόσμημα ἐπὶ πολλῶν ἀγγείων,

α

β

Εἰκ. 5.

Ἀνάπτυξις τῶν διακοσμητικῶν θεμάτων τοῦ κρατηρίσκου πίν. 1, 3.

λ. χ. ἐπὶ τοῦ ἐκ Παλαικάστρου κρατήρος BSA 9, 319, εἰκ. 19.

Τὸ κόσμημα τοῦ περιδεραίου, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἀγγείου (Πίν. 1, 4) τῆς σαρκοφάγου 1, ἀνευρίσκεται ἐπίσης ἐσωτερικῶς ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης σαρκοφάγου ἐκ Μιλάτου. Τὸ μοτίβον τοῦτο, ληφθὲν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης διακοσμήσεως, εἶναι κοινὸν εἰς τὴν μινωϊκὴν καὶ τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν, ὁπόθεν διήλθεν εἰς τὴν πρωτογεωμετρικὴν, ἐνῶ ἐξ ἄλλου χρησιμεύει ἤδη ὡς διάκοσμος ἐπὶ τῶν τρωϊκῶν ἀγγείων. Περὶ αὐτοῦ ἐπραγματεύθησαν ἤδη ἐκτενῶς ὁ Poulsen καὶ ὁ Schweitzer, ὥστε νὰ περιτεύη ἐνταῦθα πᾶς περαιτέρω λόγος.² Ἐκ τῶν ὑπολοίπων πηλίνων ἀγγείων ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ μικρὰ κομπὴ φιάλη

(Πίν. 2, 18) ἐκ μέλανος πηλοῦ, ἐνθυμίζουσα ζωηρότατα διὰ τῶν περὶ τὸν πυθμένα ἐμπιέστων κύκλων καὶ τῆς ἀσυνήθους τομῆς τῶν χειλέων (εἰκ. 6), τὰς μεταγενεστέρως μεταλλίνας φιάλας. Ὁ μέλας οὗτος πηλὸς φαίνεται ὡς γνήσιον bucchero καὶ εἶναι σκοτεινότερος ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς φιάλης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ἀρκούντως συνήθης εἰς ὑστερομινωϊκὰ ἀγγεῖα³, ἀποτελῶν προφανῶς συνέχειαν παλαιᾶς παραδόσεως τῆς πρωτομινωϊκῆς ἐποχῆς (ἀγγεῖα σπηλαίου Πύργου κυρίως, ἀλλὰ καὶ ἄλλων μερῶν).

μολυβδίδος. Παθὸν ἐκ τοῦ μεγάλου σεισμοῦ τοῦ 1926 συνεκολλήθη ἐκ νέου, ἡ δὲ συμπλήρωσις του εἰς χειρὶδα φορέματος ἀνήκει εἰς τὸν ἀρχιτεχνίτην τοῦ μουσείου κ. Ἐμμ. Σαλοῦστρον.

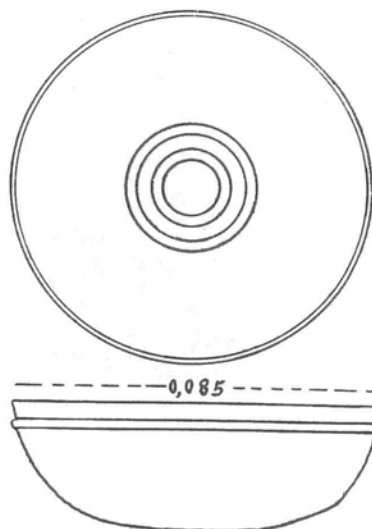
¹ Orsi, Urne cretesi πίν. 2 καὶ Perrot - Chipiez 6, 456, εἰκ. 171.

² F. Poulsen, Dipylongräber u. Dipylon - Vasen 72. B. Schweitzer, Untersuchungen zur Chronol. d. ält. Geom. - Stile (Dissertation) 23, 49²¹⁴ κλπ. Παραδείγματα ἀγγείων ἄφθονα Furtwängler - Löeschcke, Myk - Vasen.

³ Ἦδη ἐκ τῆς YM 1 ἐποχῆς ὑπάρχει ἐν μόνωτον εὐρύστομον ἀγγεῖον ἐκ τοιοῦτου πηλοῦ, εὑρεθὲν ἐν Τυλίῳ, ἀριθ. καταλ. 6602. Ἐκ τῶν τάφων Κνωσοῦ ὑπάρχει εἰς μικρὸς ψευδόστομος ἀμφορεύς (ἀριθ. 4470), ἐν ἄλλο μικρὸν ἀγγεῖον ἐκ Παλαικάστρου (ἀριθ. 4680) καὶ ἐν ἐκ τῶν νεωστὶ ἐρευνηθέντων ὑπὸ Forsdyke τάφων τοῦ Μαύρου Σπήλιου (ἀριθ. 8334).

Τὰ μικρὰ ἀρτοειδῆ ἀγγεῖα (Πίν. 1, 6) ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς σαρκοφάγου 3 ἔχουσιν παράλληλα ἐκ Παλαικάστρου, ἀριθ. καταλ. 4682 - 83 ἅτινα σύγκεινται ἐκ τοῦ αὐτοῦ καστανοφαίου πηλοῦ καὶ τὸ ἡμέτερον μεῖζον ἀγγεῖον.

Τὰ πῆλινα πύραυνα, ἢ μᾶλλον θυματήρια καὶ ταῦτα, εἶναι κοινά¹, μετὰλλινὰ δὲ παραδείγματα εἶναι γνωστὰ ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ². Ἀξιοσημείωτον ἰδιορρυθμίαν παρουσιάζει τὸ πύραυνον Πίν. 2, 16 κάτω (ἴδε περιγραφὴν ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 16), ἣτις ἐξηγεῖται ἴσως ἐκ τούτου, ὅτι ἐντὸς τοῦ καλυβοειδοῦς κατασκευάσματος ἐτίθετο χωριστὰ ὁ λιβανωτός, ἵνα μὴ ριπτόμενος ἐπὶ τῶν καιόντων ἀνθρώκων καταναλίσκεται ταχέως. Πύραυνα φέροντα ὁμοίαν κατασκευὴν ὑπάρχουσιν ἔτι τινὰ ἐν τῷ μουσεῖῳ, εἶναι δὲ βεβαίως οὐχὶ τυχαῖον, ὅτι μόνον ταῦτα φέρουσι καὶ πόδας. Οὗτοι ἐπέτρεπον νὰ κυκλοφορῇ τὸ ἀναγκαῖον ρεῦμα ἀέρος διὰ τῶν ὀπῶν, ἐνῶ τὰ ἀπλᾶ πύραυνα δὲν ἔχουσι τοιαύτην ἀνάγκην. Ἐν ὁμοίον, ἀλλὰ λίαν κολοβὸν πύραυνον εὐρέθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον Μαύρου Σπήλιου³. Ὅμοιον περίπου εἶναι καὶ ἐν παράδειγμα ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ Ψυχροῦ (ἀριθ. καταλ. 2156). Τὰ ὑπόλοιπα φέρουσι μὲν τὴν ὀμφαλοειδῆ ἐξόγκωσιν, ἀλλ' ἄνευ τοῦ θυροειδοῦς ἀνοίγματος, ἔχουσι δὲ κανονικῶς ὀπὰς εἰς τὸν πυθμένα.

Εἰκ. 6. Ἡ φιάλη πίν. 3, 18.

Τὸ ἀλαβάστρινον πῶμα (Πίν. 1, 10) ἀνήκει προφανῶς εἰς ἐν ἐκ τῶν κοινοτάτων διὰ τὴν τελευταίαν ΥΜ ἐποχὴν ἀρτοειδῶν ἀγγείων. Τοιαῦτα ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ ἐκ τοῦ ὑστερωτέρου ἀνακτόρου τῆς Κνωσοῦ, ἐν δὲ πῶμα ἐξ ἀλαβάστρου ἐπίσης, εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἡμέτερον κατὰ τὸν διάκοσμον. Τὸ ὅτι ἡ λαβὴ τῶν πωμάτων τούτων ἐμορφώθη εἰς ὀκτώσχημον ἀσπίδα, ἴσως εἶναι ἀπλῶς διακοσμητικόν, ἴσως ὅμως κέκτηται καὶ θρησκευτικὴν τινα σημασίαν⁴.

Τὸ σπουδαιότατον ἴσως τῶν εὐρημάτων εἶναι τὸ ὑάλινον ἀγγεῖον (Πίν. 3), ὅπερ εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν παράδειγμα τὸ ὁποῖον ἐκ τῆς κρητομυκηναϊκῆς περιοχῆς μᾶς περιεσώθη εἰς πρακτικῶς ἄθικτον κατάστασιν. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις, φυ-

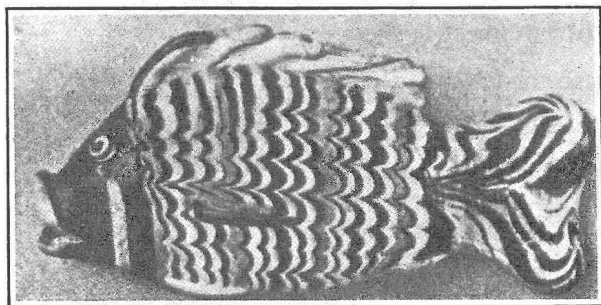
¹ Πρὸβλ. τελευταίως περὶ αὐτῶν Forsdyke, BSA 28, 1926 - 7, 292 ἐξ.

² Ἀρχ. Ἐφημ. 1889, πίν. 8.

³ Forsdyke ἐν BSA 28, 1926 - 7, πίν. 22, σελ. 254 (τάφος III, 26).

⁴ Παρὰ Μ. Nilsson, Minoan - myc. Religion 351, σημ. 1B εἶναι συνειλεγμένα σχεδὸν ὅλα τὰ παραδείγματα διακοσμητικῶν ἀσπιδίων.

σικῶ τῷ λόγῳ, ὑπῆρξεν ὅτι τὸ ἀγγεῖον εἶναι αἰγυπτιακῆς προελεύσεως. Εἶναι ἤδη πρὸ πολλοῦ γνωστόν, ὅτι ἡ κατασκευὴ ὑαλίνων ἀγγείων εἶναι ἐφεύρεσις αἰγυπτιακή, ἣς τὰ παλαιότατα προϊόντα προέρχονται ἐκ τῆς 18^{ης} δυναστείας¹, ὁπότε ἀναφαίνεται καὶ ἡ τυπικὴ κυματοειδῆς διακόσμησις τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, ἣτις παραμένει εἴτα ἀναλλοίωτος μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Χριστοῦ καὶ κατόπιν. Τὸ ἐνταῦθα παρατιθέμενον παράδειγμα ἰχθύος (εἰκ. 7), ἐκ τῶν ὑαλοργείων τῆς El Amarna, θὰ χρησιμεύσῃ ἴσως καὶ πρὸς ἐξήγησιν τοῦ κοσμηματικοῦ ἐκείνου τύπου. Προφανῶς ἔλαβεν ἀρχὴν ἐκ τῆς μιμήσεως τῶν λεπίων ἰχθύων, ὧν τινες παρουσιάζουσι λαμπρὰ χρώματα. Ὅτι ὅμως τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον δὲν δύναται νὰ εἶναι αἰγυπτιακόν, μὲ ἔπεισαν οὐ μόνον τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἄγνωστον σχῆμα του, ἀλλὰ καὶ

Εἰκ. 7. Ὑάλινος ἰχθύς ἐξ El-Amarna.

ἡ ἐξέτασις τεμαχίων γνησίας αἰγυπτιακῆς ὑάλου ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου. Ἡ ὑάλος αὕτη εἶναι ἐντελῶς διαφόρου ποιότητος, ὠραίου κυανοῦ χρώματος καὶ στερεά, διότι ἡ ὑελοποίησης τῆς μάζης ἔχει προχωρήσει πολὺ. Τουναντίον ἡ ὑάλος τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου εἶναι χρώματος φαιοῦ καὶ λίαν εὐθρυπτος, ἔνεκα τῆς ἀτελοῦς ὑαλοποιήσεως².

Ἡ διαφορὰ αὕτη εἰς τὴν ποιότητα τῆς κρητομυκηναϊκῆς ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς ὑάλου μὲ ἤγαγεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ὄλων τῶν προσιτῶν μοι δειγμάτων, ἅτινα εὐρέθησαν ἐν τῇ πρώτῃ περιοχῇ. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ἡ κρητομυκηναϊκὴ ὑάλος εὐρέθη πάντοτε τῆς αὐτῆς ποιότητος, λίαν εὐθρυπτος, μετὰ τῶν χρωμάτων ἀμαυρῶν καὶ δυσκαθορίστων, ἄνευ ὑαλικῆς λάμπσεως. Τὸ σχετικῶς καλύτερον καιμᾶλ-

¹ Ψῆφοι καὶ ἐξαρτήματα ἐξ ὑαλομάζης εἶναι γνωστὰ εἰς τὴν 4^{ην} χιλιετηρίδα, ἐν δὲ ραβδίον ἐξ ὑάλου, ὅπερ θεωρεῖται ὡς τὸ παλαιότατον γνωστὸν δεῖγμα τῆς ὕλης ταύτης, ἀνάγεται εἰς τὴν 12^{ην} δυναστείαν. (Φέρει τὸ ὄνομα Amenemhet τοῦ Γ', ἀλλὰ δὲν εὐρέθη δυστυχῶς εἰς συστηματικὴν ἀνασκαφὴν, ἀποκτηθὲν ὑπὸ τῶν βερολιναίων μουσείων διὰ τοῦ ἐμπορίου. Ἴδε Amtl. Berichte, Berlin, 29 Jahrgang, 1908, 134).

² Ἡ ὑάλος εἶναι μείγμα πυριτικῶν ἀλάτων καὶ ἐνὸς ἀλκαλίου (καλίου ἢ νατρίου). Εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν μεταβάλλεται εἰς παχύρρευστον μᾶζαν, ἣτις ψυχομένη ἀποτελεῖ τὴν ὑάλον. Δύο ἐν τούτοις πιθανότητες δὲν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῶσιν, ἐφ' ὧν δύναται νὰ ἀποφανθῶσι μόνον εἰδικότεροι λόγιοι. Πρῶτον ὅτι τὸ εὐθρυπτον τῶν ὑαλίνων κρητομυκηναϊκῶν ἀγγείων ἴσως ὀφείλεται εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κλίματος καὶ τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Δεύτερον ὅτι ἴσως καὶ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ χρώματος ὀφείλεται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον. Ὡς γνωστόν, αἱ παλαιαὶ ὑαλοὶ εἶναι πάντοτε χρωματισταί, τοῦ χρώματος ὀφειλομένου εἰς τὰ ἐμπεριεχόμενα ὀξειδία τοῦ σιδήρου (μόνον μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς φουσητῆς ὑάλου, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου περίπου, κατορθώθη νὰ παράγῃται ὑάλος ὅπως δήποτε ἄχρους, δι' ἀναμείξεως ὑλῶν, αἵτινες ἐξουδετεροῦσι τὰ ἄλατα τοῦ σιδήρου. Ἴδε R. Schmidt, das Glas, 1912, σελ. 10). Ἴσως λοιπὸν τὰ ὀξειδία ταῦτα ἐν τῇ ὑγρασίᾳ ἐπιφέρουσι τὴν ἀλλαγὴν τοῦ χρώματος τῆς ὑάλου βαθμιαίως. Ἐν τούτοις τὰ μεταγενέστερα «φοινικὰ» ὑάλινα διατηροῦνται ἄριστα ὑπὸ τὸ ἑλληνικὸν χῶμα.

λον υερίζον ἀγγεῖον εἶναι τὸ ἡμέτερον. Τὰ ὑπόλοιπα παραδείγματα δὲν εἶναι ἄλλως καὶ πολλά. Ἐν τῇ μυκηναϊκῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου εὐρίσκονται μερικὰ ἀσήμαντα τεμάχια ἐκ Μυκηνηῶν καὶ ἄλλων μερῶν, ἐξ ὧν προέχει εὐμέγεθες τεμάχιον ἐκ τοῦ λαιμοῦ εὐρυστόμου ἀγγείου καὶ σχετικῶς μεγάλου¹. Ἐκ Κρήτης εἶναι γνωστὰ ἀκόμη μόνον τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον κολοβὰ λείψανα τριῶν ἀγγείων, προερχόμενα ἐκ τοῦ ὑστερομινωϊκοῦ νεκροταφείου τῆς Φαιστοῦ καὶ μνημονευόμενα διὰ βραχέων ὑπὸ Savignoni². Τὸ ἀριώτερον εἶναι ἀμφορίσκος ἐντελῶς ἐξίτηλος καὶ εὐθρυπτος. Ἐν ἄλλο τεμάχιον περιγράφεται ὡς «fondo di un vaso concavo (corra?)». Ἡ πληρεστέρα ὁμως μελέτη τῶν τεμαχίων ἔδειξεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀγγείου, ἔχοντος τὸ γνωρίμιον σχῆμα τοῦ φλασκίου, ἡ δὲ ἐκληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Savignoni ὡς κοιλία φιαλοειδοῦς ἀγγείου φέρει καταφανῶς εἰς ἓν μέρος ἕναρξιν λαιμοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν εὐτυχῶς συνήπτετο ἐν ἐκ τῶν πολλῶν τεμαχίων τῶν φυλασσομένων ἐντὸς κοινοῦ κυτίου. Ἡ ἀνασυγκρότησις τὴν ὁποίαν ἔκαμα καὶ δημοσιεύω ἐνταῦθα (εἰκ. 8 καὶ 9) εἶναι τελείως ἀσφαλῆς. Τὸ ὕψος τοῦ ἀγγείου ἀνέρχεται εἰς 0,16, ἡ δὲ διάμετρος τῆς κοιλίας εἶναι 0,10. Τὸ χρῶμα τῆς ὑάλου ἦτο ἀπλοῦν κασιτανόμελαν, ἀλλ' ὅπου ἀπετριβή παρουσιάζει ὑποκάτωθεν λευκὴν λείαν ἐπιφάνειαν. Ὡς διάκοσμον ἔφεραν ἐπὶ ἐκάστης ἐπιφανείας τῆς φακοειδοῦς κοιλίας ἀνὰ ὀκτῶ ἀκτίνας, αἵτινες ἦσαν αὐλακώσεις πεπληρωμέναι λευκῆς ὕλης, ἐξεχούσης ἀρκούντως καὶ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀγγείου

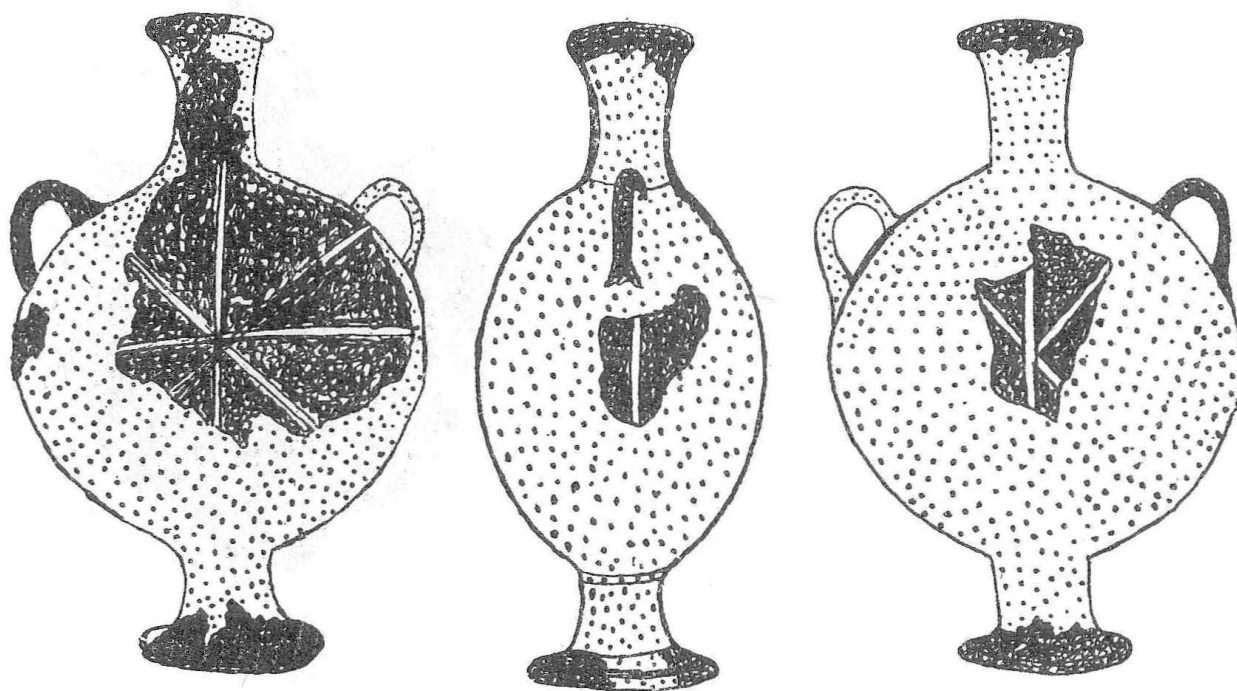
Εἰκ. 8. Ὑάλινον ἀγγεῖον ἐκ τῆς νεκροπόλεως Φαιστοῦ.

¹ Μυκηνηῶν προθ. 58, ἀριθ. καταλ. 4530. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο θὰ εἶχε διάμετρον ἄνω τῶν 15 - 20 ἑκατοστῶν, τοῦτο δ' εἶναι λίαν ἀξιοπαρατήρητον, διότι πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς φουσητῆς ὑάλου ἡ κατασκευὴ τοσοῦτον μεγάλων ἀγγείων ἦτο ἀδύνατος. Ἡ διαμόρφωσις τῶν ἀγγείων ἐγένετο διὰ τῆς ἐλευθέρας χειρὸς, τιθεμένων ἀλλεπαλλήλως πολλῶν νημάτων τῆς ρευστῆς μάζης ἐπὶ πυρῆνος ἐκ διαβρόχου ἄμμου λαμβανούσης ἐκ τῶν προτέρων τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου. Διὰ τῆς μεθόδου ὁμως ταύτης μόνον πολὺ μικρὰ ἀγγεῖα ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῶσιν, μιμούμενα ἰδίως τὰ λίθινα ἀλάβραστα πρὸ παντός. Ἴδε Schimdt ἔ. ἀ. 10. Ἡ ὑπαρξίς λοιπὸν τοσοῦτον μεγάλου ὑαλίνου ἀγγείου, ὡς τὸ τῶν Μυκηνηῶν, καθιστᾷ πιθανὴν τὴν ἐκδοχὴν εὐμεγέθων ἀγγείων ἐπὶ τοιχογραφιῶν ὡς ὑαλίνων (ἴδ. κατωτ. εἰκ. 11α - β).

² Mon. Ant. 14, 1904, 556 - 7. Τὸ πληρέστερον ἀπεικονίζεται εἰκ. 44 ἄνω ἀριστερά.

διατηρηθείσης δ' ἐνιαχοῦ. Αἱ γραμμαὶ ἐκείναι δὲν ἤχθησαν ὡς ἀκτῖνες, ἀλλ' ὡς διάμετροι, καὶ δὴ ἐχαράχθησαν πρῶτον δύο, μία καθέτως καὶ μία ὀριζοντίως, εἶτα δὲ αἱ δύο ὑπόλοιποι, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐπιφάνεια νὰ διαιρεθῇ εἰς ὀκτὼ ἴσους τομεῖς. Μία ὁμοία αὐλακωτὴ γραμμὴ διέθεε καὶ τὸ σημεῖον ἐνώσεως τῶν δύο φακοειδῶν ἐπιφανειῶν τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου (εἰκ. 9).

Κατὰ βάσιν ὁμοιον εἶναι καὶ τὸ ἀγγεῖον τοῦ Καρτεροῦ, διότι ἡ κοιλία του εἶναι σφαιρική πεπιεσμένη, ἢ διαφορὰ δ' ἔγκειται εἰς τὸν ἐπικαθήμενον ὑψηλόν

Εἰκ. 9. Τὸ ἀνωτέρω εἰκ. 8 ὑάλινον ἀγγεῖον.

λαιμόν. Ἡ ἐκ τοῦ φλασκίου καταγωγὴ ἐρμηνεύει καὶ τὰς δύο μικρὰς λαβὰς ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἀγγείου.

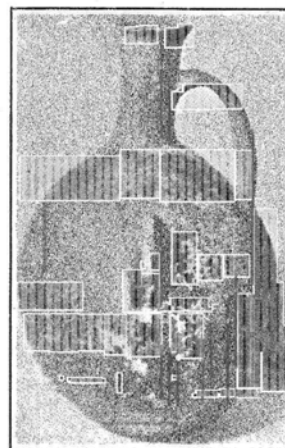
Νῦν προκύπτει τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν ἀγγείων τούτων. Ἀποκλειομένης τῆς αἰγυπτιακῆς προελεύσεως ὑπολείπεται νὰ παραδεχθῶμεν ἐντοπίαν παραγωγὴν ἢ εἰσαγωγὴν ἐξ ἄλλου τινὸς τόπου. Τὸ πρῶτον δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, τουλάχιστον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν ἡμῶν γνώσεων. Ἄν καὶ ἡ εὐθροπτος ποιότητος τῶν σκευῶν τούτων εἶναι ὁμολογουμένως ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ἐξ ὑαλομάζης ψήφων καὶ λοιπῶν μικρῶν ἐξαρτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐποιοῦντο ἐπὶ τόπου εἰς τὰ μεγάλα κρητομυκηναϊκὰ κέντρα (εὐρέθησαν καὶ σχετικαὶ μῆτραι), ἐν τούτοις ὑαλουργεῖα κρητομυκηναϊκὰ εἶναι ἄγνωστα μέχρι τοῦδε. Ἄν ὑπῆρχον τοιαῦτα, ἤθελον ἀσφαλῶς εὐρεθῆ τὰ ἴχνη των εἰς τὰ μεγάλα κέντρα, ὡς ἡ Κνωσὸς καὶ αἱ Μυκῆναι, ἐκτὸς δὲ τούτου θὰ κατείχομεν σήμερον πολὺ περισσότερα ὑάλινα ἀγγεῖα ἐκ τῶν διαφόρων ἀνασκαφῶν. Πλὴν τούτου, ἐν τοιαύτῃ περιπτώ-

σει θὰ παρουσιάζετο καὶ ἐπὶ τῶν ὑαλίνων ἀγγείων τὸ γνώριμον χαρακτηριστικὸν τοῦ κρητομυκηναϊκοῦ πνεύματος, δηλ. ἡ ἐφαρμογὴ ἐντοπίων κοσμηματικῶν τύπων. Δουλικὴ μίμησις τῶν αἰγυπτιακῶν μοτίβων εἶναι τι ξένον πρὸς τὸν κρητομυκηναϊκὸν πολιτισμόν, καὶ θὰ ἦτο παράδοξον μόνον εἰς τὰ ὑάλινα ἀγγεῖα νὰ ἐφαρμόζονται κατὰ γράμμα ἡ αἰγυπτιακὴ διακόσμησις τῆς 18^{ης} δυναστείας, ἣτις ἐπισημοποιηθεῖσα τρόπον τινὰ καὶ κατόπιν διετηρήθη μίαν καὶ ἡμίσειαν χιλιετηρίδα.

Διὰ πάντα ταῦτα πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι τὰ ὑάλινα ἀγγεῖα ἐποιοῦντο εἰς τινα τόπον, ὅπου ἡ αἰγυπτιακὴ ἐπίδρασις ἐκυριάρχει καὶ μηχανικῶς διηγωνίζετο, ἐκεῖθεν δ' ἐξήγοντο εἰς ἄλλας χώρας. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι βραδύτερον τὰ ὑάλινα ἀγγεῖα κατέκλυσαν τὸν κόσμον διὰ τοῦ φοινικικοῦ ἐμπορίου, δι' ὃ καὶ εἶναι γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φοινικιά». Ἡ φοινικικὴ τέχνη τοῦ 9^{ου} μέχρι τοῦ 7^{ου} αἰῶνος π. Χ. παρέχει ἀκριβῶς τὸ κλασσικὸν οὕτως εἰπεῖν παράδειγμα δουλικῆς μιμήσεως παντοδαπῶν ξένων μοτίβων¹. Μήπως ἐνταῦθ' αὖτε πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ τὴν πατρίδα τῶν ὑαλίνων ἀγγείων;

Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ἀνωτέρω σχῆμα τοῦ φλασκίου (Pilgrim's flask) ἀπαντᾷ ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τῆς ΜΜ μέχρι τῆς πρωτογεωμετρικῆς ἐποχῆς οὐχὶ σπανίως² κυρίως ὅμως εἶναι σχῆμα ἀσιατικὸν καὶ δὴ καὶ συριακὸν³ ὁπότεν ἐξηπλώθη καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν κρητομυκηναϊκὴν περιοχὴν. Τὸ σχῆμα τοῦ ἐκ Καρτεροῦ ἀγγείου μετὰ τῶν δύο μικρῶν καὶ τῆς μιᾶς μεγάλης λαβῆς (ἐν εἴδει ὑδρίας) δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὴν Αἴγυπτον, οὔτε καὶ κρητικὸν εἶναι, ἔχει ὅμως ἐν ὁπωσοῦν πιστὸν παράλληλον ἐκ Χισσαρλίχ (Τροίας) τοῦ II-V στρώματος (εἰκ. 10)⁴

Κατὰ ταῦτα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀπίθανος ἡ ἀσιατικὴ, πιθανώτατα δὲ συριακὴ προέλευσις τῶν ὑαλίνων κρητομυκηναϊκῶν ἀγγείων. Μία συστηματικὴ ἐξέτασις πάντων τῶν ὑπαρχόντων δειγμάτων θὰ ἦτο πολὺ χρήσιμος, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ καὶ νεώτεροι ἀνακαλύψεις ἐν Συρίᾳ ἴσως προαγάγῃσι τὸ ζήτημα. Ἡ πυκνότης

Εἰκ. 10.
Φανοειδὲς ἀγγεῖον ἐκ Τροίας.

¹ Ἴδε F. Poulsen, *Orient u. frühgr. Stil* passim.

² Ἴδε ἐσχάτως περὶ τούτου Evans, *Pal. II* 178 ἐξ. (κυρίως παλαιότερα παραδείγματα). Ἐκ τῆς πρωτογεωμετρικῆς ἐποχῆς E. Hall, *Vrokastro* σελ. 126 καὶ 150. Ἐν τούτοις τὸ παρὰ Evans ἐ. ἀ. εἰκ. 91 αἰγυπτιακὸν φλασκίον ἐκ κασιτέρου εἶναι πολὺ προτιμότερον νὰ ἀναγθῇ εἰς τὴν κοινὴν ἀσιατικὴν πηγὴν ἢ εἰς τὴν κρητικὴν ἐπίδρασιν. Τοῦτο μάλιστα ὑποστηρίζει καὶ ἡ εἰς ὄξυ καταλήγουσα περιφέρεια τῆς κοιλίας, ἀνευρισκομένη καὶ ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ, λ. χ. ἐν Τροίᾳ, H. Schmidt, *Schliemann's Samml.* ἀριθ. 630-32.

³ H. Frankfort, *Studies in early pottery of the near East II*, 59 σημ. e, 155, καὶ πίν. 7, 3, ἐτι δὲ μέρος I, 107 ἐξ.

⁴ H. Schmidt, *Schliemann's Samml.* 2105, «Linsenförmige Gefässe».

καὶ ἔντασις τῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ Συρίας καὶ κρητομυκηναϊκῆς περιοχῆς ἀποβαίνει ὁσημέραι φανερωτέρα καὶ διδακτικωτέρα. Ἀρκοῦμαι νὰ ἀναφέρω τὰς τελευταίας ἀνακαλύψεις τοῦ κόμητος Du Mesnil du Buisson ἐν Quatna τῆς Συρίας, ὅπου ἀνέσκαψεν ἱερὸν μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων μυκηναϊκῶν ἀγγείων¹. Ἐπίσης πρὸ τριῶν μηνῶν περίπου ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος κ. Schäfer ἐκ Στρασσοῦργου ἀνεκάλυψεν ἐν Minet el Beida τῆς Συρίας (20 χιλιομ. πρὸς Β. τῆς Λαοδικείας) ἐντὸς θολωτοῦ τάφου ἑλεφάντινον γλυπτόν, οὗ φωτογραφίαν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ δείξῃ², καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου καὶ τὸ ἐκ Μυκηνῶν Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 πίν. 8, 1-2, παριστῶσι δ' ἀμφοτέρω τὴν αὐτὴν γυναικείαν μορφήν, ἣτις, ὡς νῦν ἐκ τοῦ πληρέστερον σφωζομένου συριακοῦ ἀντιτύπου ἀποδεικνύεται, εἶναι ἡ κρητομυκηναϊκὴ θεότης ἡ καλουμένη Πότνια Θηρῶν, διότι φέρει ἐκατέρωθεν αὐτῆς δύο βωμίσκους καὶ δύο ζῶα (αἰγας)³. Ὅπως δὴποτε ὁμως, πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι πρὸς τὸ παρὸν στερούμεθα ὑαλίνων ἀγγείων ἐκ Συρίας⁴.

Οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ προέλευσις τῶν ὑαλίνων κρητομυκηναϊκῶν ἀγγείων, ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ των ἐμφάνισις ἔδωκεν ἀφορμὰς μιμήσεως εἰς τὴν διακοσμητικὴν ἀγγειογραφίαν. Ὡς ὀλίγον παλαιότερον, κατὰ τὴν ΜΜ ἐποχὴν, οἱ ἀγγειογράφοι ἐμιμοῦντο τὰ λίθινα ἀγγεῖα, οὕτω καὶ νῦν παρατηρεῖται μίμησις τῶν ὑαλίνων. Νῦν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν καλύτερον τὴν διακόσμησιν

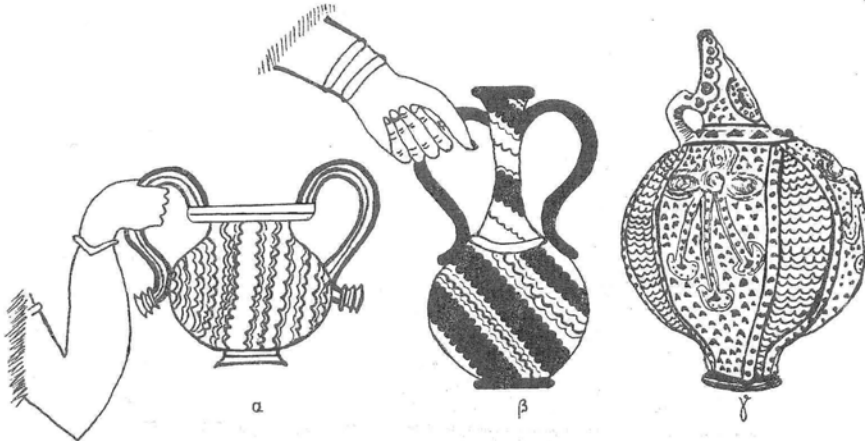
¹ Syria 9, 1928, πίν. 187 ἀριθ. 109-111. Πρβλ. καὶ σελ. 19 ἀριθ. 15.

² Κατὰ τὴν διόρθωσιν τῶν δοκιμίων δύναμαι νὰ παραπέμψω ἤδη εἰς μίαν ἀπεικόνισιν τοῦ ἔργου τούτου ἐν τῷ περιοδικῷ Illustration, 12 Ὀκτ. 1929.

³ Ποιὰ τις παρανόησις τῶν κρητομυκηναϊκῶν μοτιῶν εἶναι ἐκδηλος ἐπὶ τοῦ συριακοῦ γλυπτοῦ. Ἰδίως οἱ βωμίσκοι εὐρίσκονται εἰς θέσιν ὄλως ἀφύσικον καὶ ἀνόργανον πρὸς τὸ ὄλον. Ἐπιτραπήτω μοι ἔτι ἡ ἀκόλουθος παρέκδοσις, ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἐκ Μυκηνῶν ἑλεφάντινον ὑπεστήριξα ὅτι δὲν εἶναι γνησίως μυκηναϊκὸν ἤδη κατὰ τὸ 1927 ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ κ. G. Karo ἐν Halle. Τὴν γνώμη μου, ἣν ἐβάσισα ἐπὶ τοῦ ξενοτρόπου περιγράμματος τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἀσυνήθους διακόσμου περὶ τὸν τράχηλον καὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς τῆς μορφῆς ἐκείνης, παρεδέχθη ὁ κ. Karo. Ἦδη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ συριακοῦ ἀντιτύπου τὸ πρᾶγμα καθίσταται βεβαίωτος. Φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ προσδοκῶμεν τὴν ἀνακάλυψιν τρίτου τινὸς κέντρου ἑλεφαντογλυφίας, ἐξ οὗ ἔχουσι τὴν προέλευσίν των τὰ ἔργα ταῦτα. Ἡ ἐκδηλος ἀσιατικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τούτων ἐπιτρέπει ἤδη τὴν τοποθέτησιν τοῦ κέντρου τούτου εἰς τι παράλιον μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον θὰ εἶχεν ἴσως ἀποικιακὴν σχέσιν πρὸς τὴν Μητρόπολιν. Εἰς ἐμὲ φαίνεται ὅτι ἡ Λυκία συγκεντρῶι τὰς περισσότερας πιθανότητας.

⁴ Ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ μόνον ἀπὸ τοῦ 1500 π. Χ. ἐμφανίζονται ψῆφοι ἐξ ὑάλου καὶ ἀγγεῖα, ἐξ ὧν οὐδὲν διατηρεῖται ἀκέρατον. Ἡ διακόσμησις εἶναι ἡ τυπικὴ κυματοειδῆς καὶ τὰ ἀγγεῖα νομίζονται ὡς εἰσαχθέντα προφανῶς ἐξ Αἰγύπτου (Reallexikon der Vorgeschichte, ἄρθρον Glas σελ. 340, ὅπου γίνεται παραπομπὴ εἰς Macalister, Gezer 1, 256, 2, 239 εἰκ. 292). Τὰ ὑπὸ τῶν Φοινίκων πρωϊμώτατα παγταχοῦ διαδοθέντα ὑαλῖνα ἀγγεῖα εἶναι αἰγυπτιακῆς κατασκευῆς, τὰ δὲ περίφημα ὑαλουργεῖα Σιδῶνος καὶ Τύρου δὲν εἶναι παλαιότερα τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς (R. Dussaud ἐν Syria 1, 1920, σελ. 230 ἔξ.). Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἐξακριβωθῇ, ἂν τὰ ἀνωτέρω παρὰ Macalister τεμάχια ὑαλίνων ἀγγείων εἶναι πράγματι αἰγυπτιακά. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τοσοῦτο παραμένει βέβαιον, ὅτι τὰ κρητομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα παρουσιάζουσιν ὕalon ἐντελῶς διάφορον τῆς αἰγυπτιακῆς εἰς τὴν ποιότητα. Ἀπομένει ἡ ἐκλογή μεταξύ ἐντοπίας παραγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς ἐξ ἄλλου τινὸς τρίτου κέντρου.

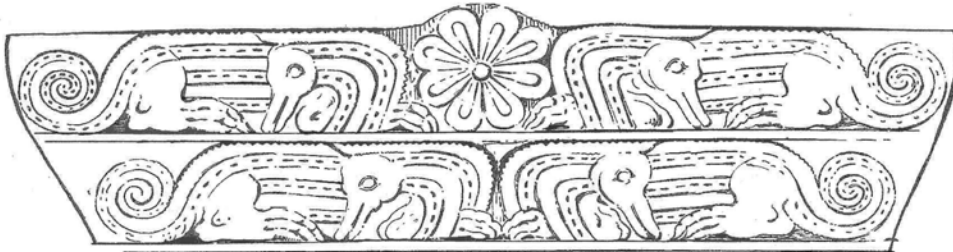
τῆς μοναδικῆς εἰς τὸ εἶδος τῆς προχόης ἐκ τοῦ Μικροῦ Ἐνακτόρου τῆς Κνωσοῦ¹ οὐδεμία δὲ σχεδὸν ἀμφιβολία, ὅτι ὡς ὑάλινα πρέπει νὰ νοηθῶσι καὶ δύο ἀγγεῖα κομιζόμενα ὡς δῶρα εἰς τὰς «πομπὰς» τῶν τοιχογραφιῶν, ἐν εἰς τὰς χεῖρας γυ-

Εἰκ. 11. Κρητομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα μιμούμενα τὴν διακόσμησιν τῶν ὑάλινων: α, τοιχογραφία τῆς Πομπῆς ἀνακτόρου Κνωσοῦ. β, τοιχογραφία γυναικὸς ἐκ Θηβῶν. γ, πρόχους ἐκ τοῦ Μικροῦ Ἐνακτόρου Κνωσοῦ.

ναικὸς ἐκ Θηβῶν² καὶ ἕτερον εἰς χεῖρας νεανίου ἐκ τῆς τοιχογραφίας τῆς Πομπῆς τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ³ (εἰκ. 11α-γ).

Τὸ ἐλεφάντινον κτένιον (Πίν. 3 καὶ εἰκ. 12) εἰς κακὴν περισωθὲν κατάστασιν ἔνεκα τῆς ὑγρασίας, εἶναι ἀρκούντως ἐνδιαφέρον διὰ τὴν παράστασίν του. Τὸ κτέ-

Εἰκ. 12. Συμπλήρωσις τοῦ κτενίου πίν. 3, 20⁴.

νιον εἶχε τεθῆ κολοβὸν εἰς τὸν τάφον, διότι εἶναι κατ' ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα ἐλλιπές. Ἴσως ἐθραύσθη ἐπὶ τόπου ἔνεκα ἐθίμου οὐχὶ ἀγνώστου καὶ εἰς ἄλλας ἐποχὰς καὶ

¹ Evans, Tomb of the double Axes (Archaeologia LXV) σελ. 77, ἐσχάτως Palace II 539 εἰκ. 343. Bossert, Altkreta² 178.

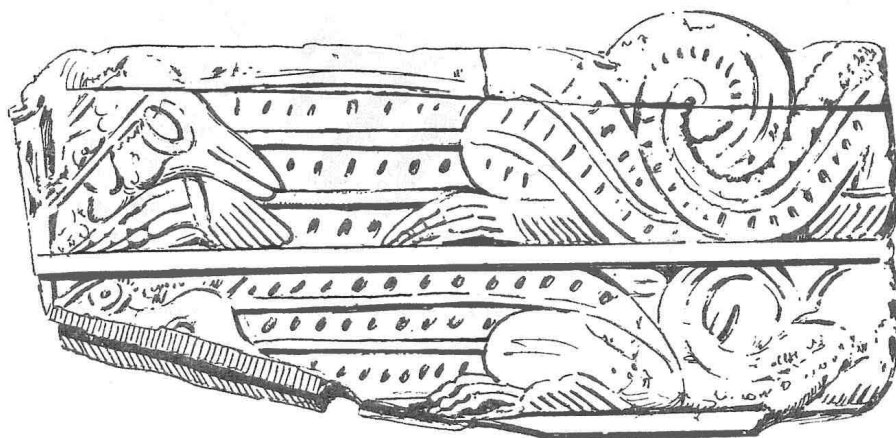
² Κεραμόπουλλος, Θηβαϊκὰ (Δελτίον τόμ. 3) 339, εἰκ. 193.

³ Evans, Palace II 724 εἰκ. 451.

⁴ Ἡ παροῦσα συμπλήρωσις, ὡς καὶ τὸ ἐν πίνακι 3 ἱχνογράφημα ὀφείλονται εἰς τὸν κ. E. Gillieron.

πολιτισμούς, διότι εύρέθησαν έντος τῆς σαρκοφάγου καὶ μερικὰ ἄμορφα τεμάχια ἔλεφαντόδοντος, τὰ ὅποια, ὡς ἐκ τοῦ πάχους των συνάγεται, πιθανώτατα ἀνήκον εἰς τὸ κτένιον.

Ἡ παράστασις ἐπανελαμβάνετο ἢ αὐτὴ εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄψεις, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μιᾶς τοιαύτης (τῆς ἄνω έντος τῆς σαρκοφάγου), τὰ πάντα ἀπετρίβησαν πλὴν ἐνὸς ὀφθαλμοῦ. Πρόκειται περὶ δύο ζῶων ἐν ἀντιθετικῷ συμπλέγματι, ἐπαναλαμβανομένων εἰς ἀμφοτέρας τὰς ζώνας τοῦ κτενίου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν ἄνω ζώνην ἐξοικονομεῖται ἐν τῷ μέσῳ χῶρος δι' ἓνα ρόδακα. Τὰ ζῶα εἶναι τόσον

Εἰκ. 13. Κτένιον ἐκ Παλαικάστρου μετὰ παραστάσεως κροκοδείλων.

ἐσχηματοποιημένα, ὥστε οὐδεμία ταύτισις θὰ ἦτο δυνατή, ἂν ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐξετάσεως τοῦ πράγματος δὲν προέκυπτεν, ὅτι ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ κροκοδείλων. Τὸ ἀμέσως πλησιέστερον παράλληλον εἶναι ἐν κτένιον ἐκ Παλαικάστρου¹ τοῦ ὁποίου πιστότερον ἰχνογράφημα ὑπὸ τοῦ κ. Gillieron δημοσιεύεται ἐνταῦθα (εἰκ. 13). Τὸ κτένιον τοῦτο εἶναι παλαιότερον (ΥΜ II), διὰ τοῦτο καὶ ἡ σχηματοποίησις ἐλαφροτέρα. Ἐξ αὐτοῦ κερδίζομεν τὴν βεβαιότητα, ὅτι καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ κτενίου τοῦ Καρτεροῦ ζῶα εἶχον μακρὰς οὐράς, αἵτινες εἰς τὸ ἐκ Παλαικάστρου κτένιον καταλαμβάνουσι τὴν θέσιν τοῦ ρόδακος ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου κτενίου. Ἡ περιέλιξις τῶν οὐρῶν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εἶναι παλαιὰ μινωϊκὴ κληρονομία², ὅτι δὲ περὶ κροκοδείλων πρόκειται (καὶ οὐχὶ περὶ σαυρῶν) διδάσκουσιν αἱ ὄρθιαι φολίδες, ὁραταὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κτενίων.

Τὰ δύο ταῦτα κτένια εἶναι προφανῶς τὰ πρῶτα παραδείγματα μετὰ παρα-

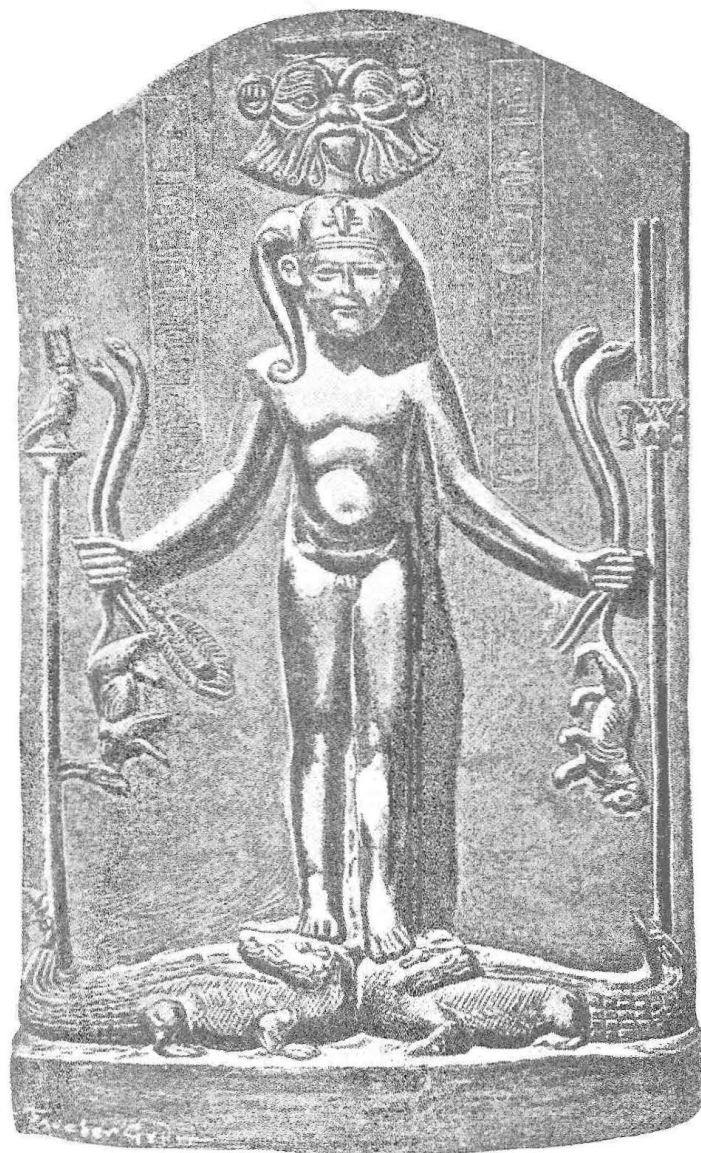
¹ Ὡς πρὸς τὴν συμπλήρωσιν, παρατηρητέον ὅτι αἱ οὐραὶ ἔπρεπε νὰ γίνωσι παχύτεραι, ὥστε αἱ σπειραὶ των νὰ καταλαμβάνωσιν ὀλόκληρον τὸν διαθέσιμον χῶρον.

² The Unpublished Objects from Palaecastro, BSA Suppl. I, 126, εἰκ. 108.

³ Ἴδε λ. χ. ἐπὶ σφραγίδων τὸ θέμα τοῦτο Evans, Scripta Minoa 150, p7c.

στάσεων κροκοδείλου¹, ὁμοῦ λοιπὸν μετὰ τοῦ ζῴου ἀγόμεθα νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ τὸν τύπον ἐν Αἰγύπτῳ. Πράγματι δέ, τὴν θέσιν τῶν ζῴων ἐν ἀντιθετικῷ συμπλέγματι, ἀλλὰ μετὰ τῆς κεφαλῆς ἀπεστραμμένης, ὡς βλέπομεν ταύτην ἐπὶ τοῦ κτενίου Καρτεροῦ² συναντῶμεν ἐπακριθῶς τὴν αὐτὴν εἰς τὰς ἀναριθμήτους παραστάσεις τοῦ Ὁρου ὡς νεανίου, βαίνοντος ἐπὶ δύο κροκοδείλων (εἰκ. 14)³. Ἡ τοποθέτησις ὁμοῦ τοῦ ρόδακος ἐν τῷ μέσῳ εἶναι κλασσικόν, οὕτως εἰπεῖν, κρητομυκηναϊκὸν γνώρισμα καὶ ἀπαντᾷ ἐπὶ πολλῶν παραδειγμάτων⁴.

Τὰ ὑπόλοιπα εὐρήματα τοῦ τάφου Καρτεροῦ οὐδὲν ἐξαιρετικὸν παρουσιάζουσιν. Ὡς σύνολον λαμβανόμενα εἶναι ἀμέσως ἀντιληπτόν, ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὑστάτην φάσιν

Εἰκ. 14. Ὁ Ὁρος ἐπὶ κροκοδείλων.

¹ Τινὲς ἐλεφάντιναι ΠΜ σφραγίδες εἶναι γεγλυμμέναι ἐν εἴδει δύο ἑρπετῶν ἐπαλλήλως ἐρπόντων ἅτινα ἐταυτίσθησαν πρὸς κροκοδείλους ὑπὸ τινων (F. Matz, die Frühkret. Siegel 31, πίν. 6, 18), ἀλλὰ τὰ ζωολογικὰ γνωρίσματα τῶν ζῴων ἐκείνων εἶναι σαύρας, οὐχὶ κροκοδείλου. Ὑπάρχει ἔτι ἐν ἀδημοσίευτον σφράγισμα ἐκ Κνωσοῦ (ἀριθ. καταλ. 331, ἴσως καὶ ὁ 332 παριστᾷ τὰ αὐτὰ ζῴα), τὸ ὁποῖον φέρει παράδοξον ζῴον μετὰ μακροῦ ραμφοειδοῦς ρύγχους καὶ τῆς κεφαλῆς καθ' ὅμοιον τρόπον ἐστραμμένης πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς εἰς τὰ δύο κτένια. Δὲν πρόκειται ὁμοῦ περὶ κροκοδείλου, διότι τὸ ζῴον ἐκεῖνο φέρει μακροὺς πόδας καὶ ἴχνη οὐρᾶς ἄλλου ζῴου, οὐχὶ ἑρπετοῦ. Τέλος ὁ Levi πρὸ ὀλίγου ἐδημοσίευσεν ἐν συγγενὲς παράδοξον τέρας, ἐφ' οὗ ἱππεύει γυναικεία μορφή εἰς ἐν σφράγισμα ἐξ Ἀγίας Τριάδος, Annuario 8-9, 187, εἰκ. 148.

² Περὶ ἀντιθετικοῦ συμπλέγματος ἐν τῇ κρητομυκηναϊκῇ ἐποχῇ ἴδε τελευταῖον M. Nilsson, *Minoanmyc. Religion*, 214.

³ Ἡ εἰκὼν ἐλήφθη ἐκ G. Maspero, *Hist. ancienne des peuples de l'Orient classique*, I, 215. Δυστυχῶς διὰ τῶν μέσων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μουσείου Ἡρακλείου δὲν δύναμαι νὰ ἐξακριβώσω πότε τὸ μόνιμον τοῦτο ἐμφανίζεται κατὰ πρῶτον ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ τέχνῃ. Ὅσαι παραστάσεις μου εἶναι προσिताὶ φαίνονται μεταγενέστεραι τοῦ κτενίου Καρτεροῦ.

⁴ Σπάτα, BCH 1878, πίν. 17, 1. Μυκῆναι, ἀριθ. καταλ. Ἐθν. Μουσείου 2644. Ὁμοια εὐρήκεν ὁ Μπέρτος κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς τῆς Μιδέας (ἀδημοσίευτα ἔτι). Τέλος ἐν ὁμοίον εἶχεν ἐξαχθῆ διὰ τοῦ ἐμπορίου εἰς Τροίαν: H. Schimdt ἔ. ἀ. 7875, πρὸβλ. D. Fimmen *Kret-mykenische Kultur* 120, εἰκ. 112.

τοῦ φθίνοντος μινωϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀγγεῖα μάλιστα ὡς ὁ ἀμφορίσκος ἀνωτέρω, ὑπ' ἀριθ. 4 περιγραφεῖς ἀγγέλλουσιν ἤδη τὸν πρωτογεωμετρικὸν ρυθμόν. Ἡ κατάταξις τῶν εὐρημάτων κατὰ σαρκοφάγους, ἥτις ἠκολουθήθη ἐνταῦθα ἀπὸ σκοποῦ, ἵνα κατὰ τὸ δυνατόν καθορισθῇ ἡ χρονολογικὴ τούτων σειρὰ, δὲν παρουσιάζει ἐπίσης αἰσθητὴν ἐξέλιξιν τοῦ ρυθμοῦ. Ἡ χρονικὴ διάρκεια τοῦ τάφου δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρξε μικροτέρα τῶν δύο, τὸ πολὺ τριῶν γενεῶν. Ἰδιαιτέραν σημασίαν θὰ προσελάμβανεν οὗτος, ἂν ἐπηλήθευεν ἡ ἀνωτέρω ἐκφρασθεῖσα γνώμη, ὅτι ἐχρησίμευσεν ἀποκλειστικῶς πρὸς ταφὴν ἱερειῶν τῆς Εἰλειθυίας. Τοῦτο θὰ ἡρμήνευε τὴν πρωτοφανῆ, ὡς ἤδη ἀνωτέρω ἐτονίσθη ὑπὸ τὰς σαρκοφάγους ἀπόθεσιν λιθανωτοῦ, ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ προσώπων ἱερῶν, ὡς ἐπίσης τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ θυμιατηρίου (εἰκ. 3) καὶ τὴν ἐγχάραξιν τοῦ «οἰκοσήμου» τῆς σαρκοφάγου 1, ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔχει σημασίαν ἱεράν.

Ἡράκλειον, Ὀκτώβριος 1929.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ν. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ

ΝΕΑ ΛΗΚΥΘΟΣ ΤΟΥ ΔΟΥΡΙΔΟΣ

Πίναξ 4 - 5 και παρένθετος πίναξ.

Τὸ σπουδαιότερον εὑρημα τὸ ὁποῖον ἔδωσεν ἡ ἐκσκαφὴ τοῦ γηπέδου τῶν πρώην Βασιλ. Σταύλων, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, εἶναι τὸ ἀγγεῖον τῶν πινάκων 4 - 5 τὸ φέρων τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Δούριδος («Δοῦρις ἐποίησεν»). Ἔνεκα τῆς σημα-

Εἰκὼν 1.

σίας του ἐθεωρήθη καλὸν νὰ δημοσιευθῇ ἰδιαίτερος, ἀποχωριζόμενον τῶν ἄλλων εὑρημάτων, ἡ συγκόλλησις καὶ μελέτη τῶν ὁποίων δὲν ἐπερατώθη ἀκόμη.

Εὑρέθη τὸ φθινόπωρον τοῦ 1928 μετὰ τῶν ἀγγείων τῆς εἰκ. 1 ἐντὸς τάφου λαξευτοῦ μήκους 2,15 καὶ πλάτους 0,95. Μία τῶν ληκύθων ἦτο τοποθετημένη πλησίον τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ, τὰ δὲ ἄλλα ἀγγεῖα πέριξ τοῦ σώματος, εἰς τοὺς

πόδας, τὴν ὄσφυν καὶ τὴν κεφαλὴν, κατὰ συνήθειαν πολὺ διαδεδομένην, ὅπως ἔγινε φανερὸν καὶ ἐξ ἄλλων τάφων. Εἰδικῶς ὁ τάφος οὗτος εὐρέθη εἰς βάθος 5 μέτρων, κάτωθεν περιβόλου οἰκογενειακῶν τάφων, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἀνήκει, διότι *ἐτέμνετο* ὑπὸ τοῦ περιβόλου. Ἴσως ἡ μελέτη ὅλου τοῦ συμπλέγματος τῶν τάφων νὰ διαφωτίσῃ περισσότερο τὸ ζήτημα.

Τὸ ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἀγγείων τῆς εἰκ. 1 εἶναι μελανόμορφοι λήκυθοι δὲν μᾶς ἐξέπλησσε, διότι προηγουμένως ἐκ τῶν εὐρημάτων τῶν ἄλλων τάφων εἶχε

Εἰκὼν 2. Πυξίς μετὰ πόματος.

γίνει φανερὸν ὅτι ἡ κατασκευὴ τῶν μελανομόρφων ληκύθων καὶ πινακίων τοῦ λεγομένου «εἵδους τοῦ Βουρβά» παρετάθη καὶ *πέραν τοῦ β' ἡμίσεως τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος*. Ὅμως τὰ καθυστερημένα ταῦτα μελανόμορφα εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἔργα χειρωνακτικά, χωρὶς καλλιτεχνικὴν ἀξίαν. Οἱ προικισμένοι καλλιτέχναι εἶχον προφανῶς ἀκολουθήσει τὴν νέαν τεχνοτροπίαν.

Ἐκτὸς τῶν ληκύθων, 22 τὸ ὄλον, ἄλλων μὲ κοκκινωπὸν βάθος καὶ ἄλλων μὲ κιτρινωπὸν, εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ τάφου λύχνος μελαμβαφῆς μὲ ἐνδιαφέρον σχῆμα (*Εἰκ. 1α*), μικρὸν πινακίον, πυξίς ἐρυθρόμορφος μετὰ πόματος (*Εἰκ. 1γ καὶ 2*) καὶ ἀρύβαλλος φέρων ἐπὶ τοῦ ὤμου ἐρυθρόμορφον παρὰστασιν λέοντος (*Εἰκ. 11 - 12*). Εἰς δύο τεμάχια εὐρέθη σπλεγγίς ἐπὶ τῆς ὁποίας ὀξειδωθεῖσης διετηρήθησαν ὑπολείμματα φανερὰ δύο ἐνδυμάτων, ἑνὸς λεπτοτέρου, προφανῶς τοῦ χιτῶνος καὶ ἄλλου χονδροτέρου, χλαμύδος ἢ ἱματίου.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦ Δούριδος ἔχει σχῆμα ὁμοιάζον ἐν μέρει πρὸς λήκυθον, ἀλλ' ἐνθυμίζον ὀλίγον καὶ ἀρύβαλλον. Ἐντελῶς ὁμοιον σχῆμα δὲν γνωρίζομεν οὐδέν. Μόνον μὲ τὸ τελευταίως ὑπὸ τοῦ Albizzati δημοσιευθὲν ἀγγεῖον τοῦ Βατικανοῦ (Due puoni acquisti del Museo Gregoriano — Etrusco. Roma 1929, εἰκ. 11 - 12) ἔχει ἀναλογίαν τινά, ἀλλὰ καὶ διαφοράν. Διότι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔχει βάσιν, ἐνῶ τὸ τοῦ Δούριδος στερεῖται τοιαύτης, διαφέρει καὶ ὡς πρὸς τὸ ὅτι ὁ λαιμὸς εἰς τὸ τοῦ Βατικανοῦ εἶναι ὑψηλότερος, τὸ στόμιον καὶ ἡ λαβὴ ὄχι ἐντελῶς ὅμοια, πρὸ πάντων ὅμως εἰς τὸ ὅτι τὸ τῶν Ἀθηνῶν τονίζεται πολὺ εἰς τὸν ὄμον καὶ στενεύει εἰς τὴν βάσιν, ἐνῶ τὸ ἀντίθετον συμβαίνει μὲ τὸ τοῦ Βατικανοῦ. Μὲ τὸν ἀρύβαλλον τῆς εἰκ. 11 ἔχει περισσοτέραν ὁμοιότητα τὸ τελευταῖον τοῦτο, διαφέρει ὅμως ὡς πρὸς τὸ στόμιον. Ἐνῶ εἰς τὰς ληκύθους τοῦ Βατικανοῦ καὶ τοῦ πίνακος ἔχομεν πραγματικὸν στόμιον ληκύθου, εἰς τὸν ἀρύβαλλον δὲν ἔχει τοῦτο σχέσιν μὲ τὴν ἐξειλιγμένην λήκυθον τοῦ Ε' αἰῶνος, ἀλλὰ πολὺν περισσοτέραν μὲ τοῦ 6^{ου}, ἣτις ἄλλωστε κατάγεται κατ' εὐθειαν ἀπὸ τὸν ἀρύβαλλον (Εἰκ. 3). (Ἀθηνῶν 3699). Διὰ τοῦτο ὠνομάσαμεν τὸ ἀγγεῖον τῆς εἰκ. 11-12 ἀρύβαλλον παρ' ὄλην τὴν συγγένειάν του μὲ τὴν λήκυθον.

Ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο ταῦτα ἀγγεῖα (πίν. 4-5 καὶ εἰκ. 11-12) ἀποτελοῦν ἀρκετὰ μεμονωμένα σχήματα καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν ἐξελικτικῶς, δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι νέα δημιουργήματα—καὶ τὰ δύο, πιστεύομεν, τοῦ Δούριδος—μὲ ἀρχαϊστικὰς τάσεις φαίνεται παράδοξον τοῦτο διὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι εἰς τὴν ἰδίαν δεκαετίαν ἀνάγονται τὰ ἀγγεῖα τοῦ «ζωγράφου τοῦ Πανὸς» καὶ ἄλλων ὀλιγώτερον ἐπιδεξίων ἀρχαϊστῶν ἀγγειογράφων τοῦ τέλους τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς (Beazley, Amer. Vases σελ. 113 κξ.)¹.

Σχεδὸν ὅλον τὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου καταλαμβάνει ὅλη ἡ παράστασις: νεαρὸς ἔφηβος, φέρων ἱμάτιον τὸ ὁποῖον πίπτει ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ ἀπλωνόμενον ὄπισθεν σχηματίζει τρόπον τινὰ τὸ βάθος διὰ τὸ πρὸ αὐτοῦ διαγραφόμενον σῶμα—τρέχει πρὸς δεξιὰ, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν ὀρμητικὴν ἐπίθεσιν τοῦ ὄπισθεν αὐτοῦ πετώντος Ἐρωτος, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ τὸν πλήξῃ διὰ μαστιγῆς. Ὁ ἄλλος Ἐρως, γυμνὸς καὶ αὐτός, εἶναι ἡπιώτερος. Πιετᾶ πρὸς τὸν νέον μὲ ἀπλωμένας τὰς χεῖρας,

Εἰκ. 3. Ἐθνικοῦ Μουσείου.

¹ Εἰς τὰς ἐπιφυλάξεις τὰς ἐκφρασθείσας εἰς Ἀρχ. Δελτίον 1924 - 25, σελ. 23 — ὅταν δὲν εἶχα ἐννοήσει ἀκόμη τὸ μέγεθος καὶ τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου τοῦ Beazley — δὲν πιστεύω φυσικὰ πλέον. Σ. Π.

ὡσάν νά θέλῃ νά τόν ὑποδεχθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας του. Βοηθεῖ δηλαδή μᾶλλον τὸν σύντροφόν του ἢ αὐτενεργεῖ.

Τὴν παρουσίαν τοῦ δευτέρου τούτου ἐχθροῦ δὲν φαίνεται ὅτι γνωρίζει ὁ Ἔφηβος, διότι ἔχει τὴν κεφαλὴν ἐστραμμένην πρὸς τὸν ἐπιθετικώτερον καὶ ἀπὸ τοῦτον προσπαθεῖ νά διαφύγῃ. Τὸ θέμα, ἄλλωστε, τοῦ φεύγοντος νεανίου δὲν

ἔδωσεν ἰδιαίτερον κόπον εἰς τὸν ζωγράφον τῆς ληκύθου. Εἶναι συνηθέστατος, καθιερωμένος τύπος εἰς τοὺς ἀγγειογράφους τοῦ ἐρυθρομόρφου ῥυθμοῦ καὶ ἄλλοτε γίνεται Γανυμήδης, ἄλλοτε κοινότερος ἔφηβος.

Εἰκὼν 4.

Ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ληκύθου καὶ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ νεανίου (*Εἰκ. 4*), εἰς δύο παραλλήλους σειρὰς εἶναι ἡ ὑπογραφή τοῦ καλλιτέχνου: *Δοῦρις ἐποίησεν*, ἀπὸ δὲ τῆς λαβῆς τοῦ ἀγγείου μέχρι τοῦ προσώπου τοῦ Ἔρωτος ἀπλώνεται τὸ ὑπόλοιπον μέρος: Ἄσωποδώρω he λέγυθος (= Ἄσωποδώρου ἢ λήκυθος). Ἡ τοποθέτησις τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἔγινε μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιδεξιότητα. Κυρίως ἐδόθη προσοχὴ εἰς τὸ νά συνδυασθῆ ἡ πλήρωσις τῆς ὑπεράνω τῶν μορφῶν κενῆς ἐπιφανείας μὲ ὠραίαν διακοσμητικὴν ἐντύπωσιν. Μὲ πόσον θαυμάσιον τρόπον κατωρθώθη τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ μόνῃ ἡ ὀφιοειδῆς γραμμὴ ἥτις, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς λαβῆς καὶ συνδυαζομένη μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ καλλιτέχνου («Δοῦρις ἐποίησεν») ἀναπληρώνει τὸ σύνθημα ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ληκύθου κόσμημα.

Διὰ νά εὖρη τις παρομοίαν ἀριστοτεχνικὴν τοποθέτησιν ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀρχαίου ἀγγείου πρέπει ἀσφαλῶς νά ἐρευνήσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἴσως δὲ ματαίως.

Τὴν διακοσμητικὴν αἴσθησιν τοῦ ἀγγειογράφου ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ μελέτη τῆς συνθέσεως τῆς παραστάσεως. Εἰς τὸν ἀριστερὰ τοῦ ἐφήβου Ἔρωτα, τὸν κρα-

τοῦντα τὴν μᾶστιγα, τὸ στήθος καὶ τὸ δεξιὸν πόδι εἶναι ἐντελῶς κατενώπιον, ἐνῶ ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ ἄλλο πόδι προφίλ, ἀλλὰ κατ' ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Τὰ ἀπλώνόμενα χέρια σχηματίζουν μετὰ τῶν ὤμων διαγώνιον, τῆς ὁποίας τὸ πρῶτον τμήμα — ἡ δεξιὰ χεὶρ — σχεδὸν ταυτίζεται μετὰ τὰς πτέρυγας καὶ ἀκολουθεῖ τὴν κατεύθυνσίν των, χωρὶς νὰ μεσολαβῇ οὐδὲν κενόν. Ἡ ἐντελῶς κατενώπιον παράστασις τοῦ δεξιοῦ ποδός, ἰδιαίτερα προτίμησις τοῦ Δούριδος, δὲν εἶναι ἰδική του ἐφεύρεσις· ἤδη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος ὁ

Εἰκ. 5. Βερολίνου.

«ζωγράφος τοῦ Μένωνος» ἔχει ἀποτολμήσει τοῦτο (ἀμφορεὺς Μονάχου μετὰ μικτὴν τεχνοτροπίαν, Beazley, Att. Vasenm. σελ. 9, ἀριθ. 2).

Διὰ νὰ ἐννοηθῇ ἡ ὠραιότης τῆς μορφῆς ταύτης, καλὸν εἶναι νὰ παραβληθῇ μετὰ τὸν Ἔρωτα τῆς κύλικος τοῦ Βερολίνου 3168, νεανικοῦ ἔργου τοῦ Δούριδος, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐπανέλθωμεν κατωτέρω (**Εἰκ. 5**), (Hartwig, Meist. πίν. XXVII). Καὶ ἐκεῖ τὸ πρόβλημα ἦτο πῶς θὰ παρίστατο μετὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον ἢ προετοιμασία πρὸς κτύπημα. Ἡ ἀποτυχία ὁμως τῆς ἀποπείρας συμβιβασμοῦ στήθους κατενώπιον μετὰ πόδας ἐκ τοῦ πλαγίου εἶναι φανερὰ ἂν παρατηρηθῇ ποία λύσις ἐδόθη μετὰ τὸν Ἔρωτα τῆς ληκύθου τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ὅτι αἱ πτέρυγες τούτου δὲν ἀπλώνονται πρὸς δύο διαφορετικὰς κατευθύνσεις, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν κύλικα τοῦ Βερολίνου δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι μόνον ζήτημα διαθέσεως τοῦ χώρου, ἀλλὰ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ λήκυθος ἀνήκει εἰς νεωτέραν ἐποχὴν. Ὁ ὄρωμος Δούρις δὲν ἠθέλησε νὰ ἀπλώνονται τὰ πτερὰ ὀπισθεν τοῦ σώματος τοῦ νέου, ἵνα μὴ ταραχθῇ

τὸ περίγραμμά του (βλ. καὶ Νίκην εἰς λήκυθον Συρακουσῶν, Horpín, Handb. Redf. V. 273 καὶ Ἡώ, Pfuhl 466, Perrot, Hist. de l'art. X, pl. XI).

Ὁ ἄλλος Ἔρωσ, εἴτε Ἴμερος, εἴτε Πόθος, παρεστάθη ἐντελῶς ἐκ τοῦ πλαγίου πρὸς διαφορισμὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ὅμως διακρίνεται καὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα. Ἐνῶ ὁ πρῶτος πλήττει ἀμειλίκτως, αὐτὸς εὐγενέστερος, ἀλλὰ καὶ ἀναιμικώτερος περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ τὸν βοηθῇ.

Ὁ ἔφηβος δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἰδιαιτέρως. Ὅπως ἤδη παρατηρήθη εἶναι μορφή τυπικὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀγγειογραφίαν. Ἀπὸ πολὺ παλαιότερους χρόνους παρέστησεν ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη τὸ τρέξιμον μὲ ἀνασηκωνόμενον τὸν ἕνα πόδα («Knielauf»), ἐνῶ τὸ κανονικὸν βάδισμα ἀπεδόθη κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Διὸς τοῦ Ἀγελάδα, μὲ προβολὴν τοῦ ἐνὸς ποδός. Οἱ τεχνῖται τοῦ αὐστηροῦ ῥυθμοῦ ἐκράτησαν τὸν τύπον τοῦτον τοῦ δρομέως μὲ μικρὰς παραλλαγὰς (πρβ. ἀγγεῖον Βρύγου, Pfuhl εἰκ. 433).

Ἡ ὑπογραφή «Δοῦρις ἐποίησεν», ἃν καὶ λέγει μόνον ὅτι ὁ Δοῦρις εἶναι ὁ κατασκευαστὴς τοῦ ἀγγείου, δὲν θέτει τὸ ζήτημα τοῦ ποιῶς καὶ ἐξωγράφησεν αὐτό. Ἡ τεχνοτροπία τοῦ Δούριδος εἶναι σήμερον τόσον γνωστὴ, ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἰς τὸ «ἐποίησεν» πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ «ἔγραψεν», τὸ ὁποῖον παρέλειψεν αὐτός. Διατὶ ἔγινε τοῦτο, ἐνῶ εἰς τὸν ἀρχαιότερον τῆς ληκύθου κἀνθαρὸν τῶν Βρυξελλῶν (F. R. πίν. 73, Pfuhl εἰκ. 453) ἐτέθησαν καὶ τὰ δύο, δὲν εἶναι φανερόν. Ἴσως ἡ ἀπόκτησις ἐργαστηρίου διὰ *δευτέραν* φορὰν, ὅπως θὰ προσπαθήσωμεν κατωτέρω νὰ ἀποδείξωμεν, ἐθεωρήθη γεγονός τὸ ὁποῖον ἤξιζε νὰ τονισθῇ περισσότερον ἢ ἡ διακόσμησις τοῦ ἀγγείου. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονῶμεν ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ζωγράφων γίνονται ὀλονὲν καὶ σπανιώτεραι. Ὁ Μάκρων λ. γ. ὅστις εἰργάζετο διὰ λογαριασμὸν τοῦ Ἰέρωνος σπανιώτατα ἔθετε τὴν ὑπογραφὴν του εἰς τὰ ἔργα του, ἐνῶ ἡ «φίρμα» τοῦ ἐργοστασίου «Ἰέρων ἐποίησεν» εἰς ὀλίγα μόνον ἐκ τῶν σωζομένων ἀγγείων παρελήφθη. Ὅμοίως ὁ ἐργασθεὶς διὰ λογαριασμὸν τοῦ Βρύγου ἀγγειογράφος δὲν ὑπέγραψεν οὐδὲν ἐκ τῶν μέχρις ἡμῶν σωθέντων ἔργων του.

Τὸ σπουδαιότερον καὶ ἐνδιαφερότερον διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Δούριδος ζήτημα εἶναι εἰς ποίαν περίοδον τῆς σταδιοδρομίας του ἐσχεδιάσθη ἡ λήκυθος τοῦ Ἐθν. Μουσείου. Μετὰ τὴν κυρίως ὑπὸ τοῦ Buschor καὶ ἀργότερον ὑπὸ τοῦ Beazley (Jahrb. 1916. J. H. St. 39, 84-7. Att. Vasenmaler σελ. 199) κατάταξιν τῶν ἔργων τοῦ ἀγγειογράφου τούτου ἡ τοποθέτησις τῆς ληκύθου εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην φάσιν τοῦ Δούριδος εἶναι ἀπαραίτητος. Πρὸ ταύτης ὅμως καλὸν εἶναι νὰ προηγηθῇ μία ἀνακεφαλαίωσις τῆς ἐξελίξεώς του.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Buschor καὶ Beazley μᾶς φαίνεται προτιμότερον,

σήμερον, πὸν γνωρίζομεν καλύτερον τὸν Δοῦριν, νὰ διαιρέσωμεν τὴν ἐξέλιξίν του εἰς **τέσσαρας** καὶ ὄχι εἰς τρεῖς φάσεις.

Εἰς τὴν **πρώτην** εἶναι τελείως ἀρχαίος καὶ χωρὶς καθωρισμένην προσωπικότητα. Πρότυπόν του εἶναι κυρίως ὁ «ζωγράφος τοῦ Παναίτιου» (=προχωρημένος Εὐφρόνιος), ἡ ἐπίδρασις τοῦ ὁποίου εἶναι φανερά εἰς πλεῖστα ἔργα του τῆς ἐποχῆς ταύτης· θαυμάζει τότε τοὺς καλοὺς Παναίτιον, Χαιρέστρατον καὶ Ἀθηνόδοτον καὶ ἐργάζεται διὰ τοὺς ἰδιοκτῆτας ἐργοστασίων κεραμικῆς Κλεοφράδην καὶ Πύθωνα. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς συγχρόνους του ζωγράφους, δὲν ἔχει ἀπαραιτήτως μαϊάνδρον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κυλίκων, ἀλλὰ μίαν ἀπλὴν γραμμὴν, σπανιώτερον ἀνθέμια ἢ μαϊανδροειδὲς κόσμημα. Τὰ χαρακτηριστικώτερα προϊόντα τῆς α' ταύτης περιόδου, τῆς ἀρχαϊκῆς, τοῦ Δούριδος εἶναι ἡ κύλιξ Λούβρου G 122, Pottier, Album 111, αἱ κύλικες Βερολίνου 3255 καὶ 3168 (εἰκ. 5), ἡ γνωστοτάτη κύλιξ τῆς Βιέννης μὲ τοὺς ἐξοπλιζομένους πολεμιστὰς (Pfuhl, εἰκ. 455 - 6), ἡ κύλιξ τῆς Βοστώνης μὲ τὸν δισκοβόλον (Pfuhl, 4512, Langlotz Vasenb. πίν. 9) καὶ αἱ δύο κύλικες τοῦ Βερολίνου 2283 καὶ 2284, κατασκευασθεῖσαι διὰ λογαριασμόν τοῦ ἀγγειοπλάστου Κλεοφράδου. Ὅμοίως εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ἀνήκει καὶ ἡ κύλιξ Τρικούπη τοῦ Ἐθν. Μουσείου 1666, τῆς ὁποίας εἰς τὰς εἰκ. 6-7 δίδομεν νέας ἀπεικονίσεις τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως.

Εἰς **δευτέραν** περίοδον, ὅταν ὁ Δοῦρις ἔγινε περισσότερον ἀνεξάρτητος, ἐζωγράφησε τὸν κἀνθαρον τῶν Βρυξελλῶν μὲ τὴν Ἀμαζονομαχίαν (F. R. 74, 1. Pfuhl 453), ἀπὸ τὸν ὁποῖον μαθηθῶμεν ὅτι εἶχεν ἀποκτήσει τότε καὶ ἐργαστήριον («Δοῦρις ἐποίησεν» καὶ ἔγραψεν). Ὅλιγον νεωτέρα, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν ἐλευθερωμένον ἀρχαῖσμων χιτῶνα τοῦ ἑνὸς τῶν πολεμιστῶν, ἂν συγκριθῆ οὗτος μὲ τὸν τῶν Ἀμαζόνων — εἶναι ἡ ἄλλη κύλιξ τῆς Βιέννης 325 (F. R. 54. Pottier Douris fig. 16 - 17, Pfuhl 463 καὶ 459 - 460. Langlotz, Gr. Vasenbilbern, πίν. 21)¹. Παρὰ ταύτας πρέπει νὰ τεθοῦν αἱ κύλικες Λούβρου G 118 καὶ G 294 (Pottier, Alb. πίν. 107 καὶ 134), τῆς Βοστώνης μὲ τὸν «Ζέφυρον καὶ Ὑάκινθον» (Hartwig 22, 1), τὴν ἄλλην μὲ τὸν κωμαστὴν (Langlotz, Vasenb. πίν. 33) καὶ γενικῶς ὅλαι ὅσαι περιλαμβάνονται εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Beazley (Att. Vasenm. σελ. 201 - 2) ὑπὸ τοὺς ἀριθ. 20 - 34. Σχεδὸν συγχρόνως μὲ τὸν κωμαστὴν τῆς Βοστώνης ἔγινε καὶ ὁ θαυμάσιος ψυκτῆρ τοῦ Λονδίνου μὲ τοὺς Σατύρους (F. R. πίν. 48, Buschor, Gr. Vasenm. 175).

Καὶ εἰς τὴν β' ταύτην φάσιν κυριαρχεῖ ὁ καλὸς Χαιρέστρατος («δευτέρα

¹ Δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν κατατάξωμεν, ὅπως ὁ Buschor, εἰς τὴν α' περίοδον. Μὲ τὴν ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσαν ἄλλην κύλικα τῆς Βιέννης τὴν χωρίζει τὴν διαφορὰ ἐξελίξεως, ὥστε προτιμότερον εἶναι νὰ τοποθετηθῆ εἰς ἄλλην φάσιν. Ἄρχει νὰ συγκριθοῦν αἱ μορφαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν δύο κυλίκων ὡς πρὸς τὴν σῆμασιν καὶ παράστασιν τῶν σωμάτων καὶ ἐνδυμάτων.

Χαιρεστράτειος εποχή» τοῦ Δούριδος)· μόνον μίαν φορὰν, εἰς τὸν ψυκτῆρα τοῦ Λονδίνου ἀναφέρεται ὁ καλὸς Ἀρισταγόρας. Πόσον καιρὸν διετήρησε τὸ ἐργοστήριόν του τότε ὁ Δοῦρις δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, διότι ἐκτὸς τοῦ κανθάρου τῶν Βρυξελλῶν πουθενὰ ἄλλοῦ δὲν ὑπογράφεται μὲ τὸ «ἐποίησεν», ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ «ἔγραψεν». Τὰ ὀλίγα ἀρχαῖκὰ ὑπόλοιπα τῆς τεχνοτροπίας του ἐλαττώνονται εἰς τὴν β' ταύτην περίοδον, διὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν σχεδὸν ἐντελῶς εἰς τὴν **Γ' περίοδον**, ἣτις δύνатаι νὰ θεωρηθῆ καὶ ἡ ὥριμος καλλιτεχνική του ἡλικία. Ἀντιπροσωπευτικώτερα ἔργα τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι ἡ γνωστὴ κύλιξ τοῦ Βερολίνου μὲ τὴν παράστασιν σχολείου (F. R. πίν. 136, Pfuhl, 468, Horrip I 214-5, Buschor griech. Vasem. σελ 176), ἡ ὁμοίως γνωστὴ κύλιξ τοῦ Λούβρου μὲ τὴν Ἡὼ καὶ Μέμνονα (Pottier Alb. πίν. 107-8, Pfuhl 466) σχεδιασθεῖσα διὰ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Καλλιάρχου, αἱ κύλικες τοῦ Λούβρου G 121 (Pottier Alb. 110, Horrip I, 225 καὶ 257), Φλωρεντίας (Pfuhl 464), Βόννης (W. V. πίν. 105, Horrip I, 222) καὶ γενικῶς ὅλαι ὅσαι ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Beazley, Att. Vasenm. σελ. 202-204 μὲ τοὺς ἀριθ. 35-62.

Ὅπως μανθάνομεν ἐκ τῶν δύο κυλικῶν τοῦ Λούβρου, ὁ Δοῦρις ἔπαυσε πλέον εἰς τὴν γ' περίοδον νὰ ἔχη ἰδικόν του ἐργαστήριον, ἀφοῦ ἐσχεδίαζε διὰ τὸν Καλλιάρχον καὶ Πύθωνα. Ὁ καλὸς Χαιρέστρατος ἔχει λησμονηθῆ πλέον καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξυμνοῦνται τώρα κυρίως μὲν ὁ Ἴπποδάμας σπανιότερον δὲ ὁ Ἐρμογένης. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κυλικῶν κυριαχεῖ ὁ μαϊάνδρος, διακοπτόμενος ὑπὸ ὀριζοντίων σταυρῶν, ἐξωτερικῶς δὲ κλείεται ἡ παράστασις ὑπὸ τῶν κάτωθεν καὶ ἐκατέρωθεν ἐκάστης λαβῆς ἀνθεμίων, ἅτινα ἐλλείπουν εἰς τὰς ἀρχαιοτέρας φάσεις. Ὅτι πρὸς τὸ τέλος τῆς τόσον παραγωγικῆς ἐποχῆς ταύτης κατεσκεύασε καὶ ἐσχεδίασεν ὁ Δοῦρις — ἐργοστασιάρχης διὰ δευτέραν φορὰν — τὴν λήκυθον τῶν πινακῶν 1-2 θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν κατωτέρω.

Μὲ τὴν **δ' περίοδον** ἀρχίζει πλέον ἡ κατάπτωσις τοῦ Δούριδος. Ἄν ἡ Ἀρτεμις τῆς κύλικος τοῦ Σικάγου (Hartwig 67, 2) διατηρεῖ ἀκόμη τὴν χάριν παλαιότερων ἔργων του, αἱ ξαίνουσαι τοῦ Βερολίνου (Pfuhl 461), αἱ τρεῖς κύλικες τοῦ Μονάχου (Beazley, Att. Vasenm. ἀριθ. 101-102 καὶ 107) καὶ πρὸ πάντων αἱ ἄλλαι τοῦ Würzburg (Beazley, ἀριθ. 92-95) δὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἐπιτυχη ἔργα. Αἱ μορφαὶ εἶναι χωρὶς ζωὴν, αἱ φινήσεις των χαλαραὶ, τὸ σχέδιον χωρὶς θέρημν.

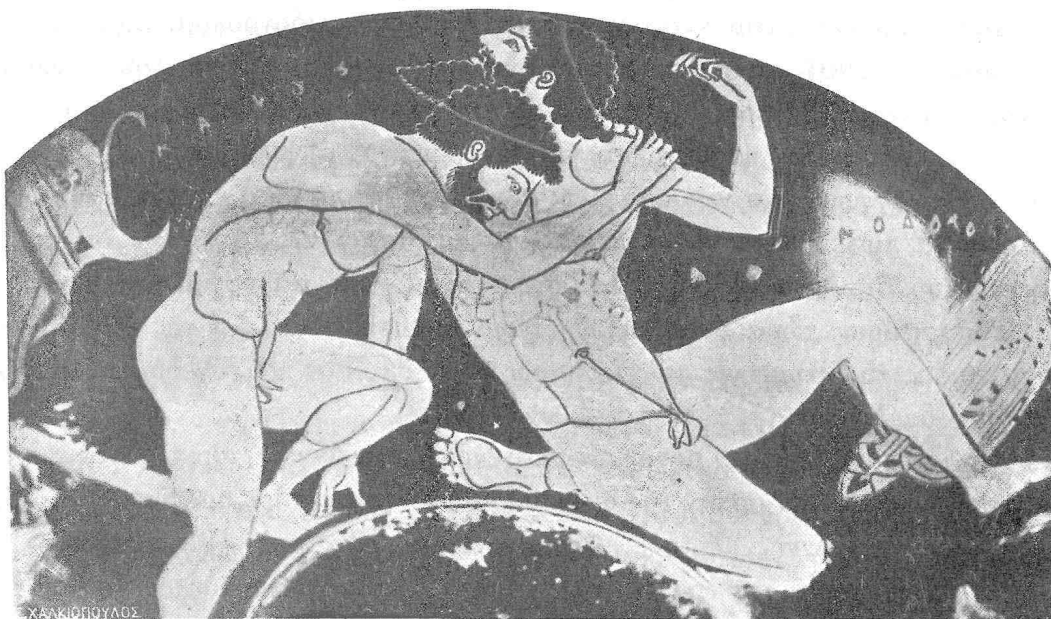
Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἣτις ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ καλοῦ Πολυφράσμονος τῆς κύλικος τοῦ Μονάχου 2647 (Jahrb. 1916, πίν. 3), ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ Buschor «ἐποχὴ τοῦ Πολυφράσμονος», μᾶλλον δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὴν πρέπει νὰ καταταχθοῦν αἱ γνωσταὶ λήκυθοι αἱ δημοσιευθεῖσαι ὑπὸ τῶν κ. Τσουντα καὶ Ρωμαίου (Ἐφ. 1886 πίν. 4 καὶ 1907, πίν. 10), ὁμοίως δὲ αἱ συγγενεῖς πρὸς αὐτὰς

τοῦ Βερολίνου (Ἐφ. 1907, σελ. 222, εἰκ. 1) καὶ Συρακουσῶν (Perrot, Hist. X, σελ. 525, Horripin, Handb. I, 273), τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα πλέον σήμερον νὰ θεωρήσωμεν μετὰ τοῦ κ. Ρωμαίου (Ἐφ. 1907, σελ. 231-232) ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα ἔργα τοῦ Δούριδος. Ὁ τρόπος τῆς παραστάσεως τῶν πτυχῶν τοῦ χιτῶνος τῆς γυναικὸς τῆς ληκύθου τοῦ Βερολίνου φαίνεται ὅτι διαδέχεται τὸν χρησιμοποιηθέντα διὰ τοὺς χιτῶνας τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ Διονύσου εἰς τὴν κύλικα τοῦ Μονάχου (εἰκ. 11 βλ. ἰδίως τὰς χειρίδας καὶ τὸ στήθος). Καὶ εἰς τὴν μορφὴν τῆς ληκύθου αἱ πτυχαὶ εἶναι διηρημέναι ἀνὰ τρεῖς, ἀλλὰ πυκνότεραι, ἢ δὲ κάτω γραμμὴ τοῦ χιτῶνος εἶναι ἐντελῶς ὀριζοντία χωρὶς χελιδονοουράς (πρβ. καὶ λήκ. Ἀθηνῶν, Ἐφ. 1907, πίν. 10)· φαίνεται οὕτω βέβαιον ὅτι ἡ ἐποχὴ τοῦ Πολυφράσμενος ἔχει πλέον ξεπερασθῆ. Ἐπειδὴ ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Δούριδος εἰς τὰς ληκύθους ταύτας δὲν γεννᾶται ἀμφιβολία, ἢ δὲ τεχνοτροπία, ὅπως ἀναγνωρίζεται γενικῶς, εἶναι συγγενεστάτη πρὸς τὰ ἔργα τοῦ Δούριδος, κλίνομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι κατεσκευάσθησαν αὐταὶ εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς δρᾶσεώς του, ὅτε θὰ ὑπῆρχε μεγάλη ζήτησις προϊόντων τοῦ ἐργαστηρίου του.

Τίθεται ὁμως τώρα, μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἐξέλιξιν τῆς τεχνοτροπίας τοῦ Δούριδος, τὸ ζήτημα εἰς ποίαν περίοδον κατεσκευάσε καὶ ἐσχεδίασε τὴν λήκυθον τοῦ Ἐθν. Μουσείου.

Διὰ νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς ὑπογεγραμμένα ἀγγεῖα, ἀποκλείεται τελείως νὰ ἔγινεν αὕτη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς α' περιόδου τὴν χαρακτηριζομένην κυρίως ἀπὸ τὴν κύλικα τῆς Βιέννης μὲ τοὺς ἐξοπλιζομένους πολεμιστὰς (Pfuhl 455 - 6). Ἡ ἀρχαιότης εἶναι ἐδῶ φανερὰ εἰς τὰς στάσεις, τὰς κινήσεις, τὰς ἀναλογίας τῶν σωμάτων, εἰς τὴν τελείως σχηματικὴν παράστασιν τῶν ἐνδυμάτων, καθὼς καὶ εἰς τὸ προφίλ τῶν προσώπων, τὸ ἐνθυμίζον ἀκόμη τὴν ἀρχαιότεραν περίοδον τοῦ «ζωγράφου τοῦ Παναϊτίου». Τὴν βαθμίδα ταύτην εἶχε πρὸ πολλοῦ περάσει ὁ Δούρις ὅταν ἐσχεδίαζε τὴν λήκυθον μὲ τοὺς Ἑρωτας. Ἄλλ' οὔτε μὲ ἄλλα γνωστὰ ἔργα τοῦ τέλους τῆς ἐποχῆς ταύτης, τὴν κύλικα τῆς Βοστώνης μὲ τὸν δισκοβόλον (Pfuhl 451 - 452) ἢ τὰς κύλικας τοῦ Βερολίνου 2283 καὶ 2284 (Arch. Zeit. 1883, πίν. 1 - 2, Pfuhl 455) ἤμπορεῖ νὰ σχετισθῆ. Ἔχουν μὲν ἤδη εἰς ταύτας αἱ μορφαὶ κάποιαν ἐλαφρότητα εἰς τὰς κινήσεις των καὶ τὰ ἐνδύματα δὲν εἶναι πλέον πολὺ σχηματικά, ἀλλὰ τὰ ἀρχαῖα χαρακτηριστικὰ διατηροῦνται εἰς τὴν κυματοειδῆ παράστασιν τοῦ περιγράμματος τῆς κόμης καὶ τὰ ἐνωτόμενα εἰς τρίγωνον ὅσα τοῦ λαιμοῦ, ἐνῶ εἰς τοὺς νέους τῆς ληκύθου μας παρίστανται ταῦτα χωρισμένα. Ἄλλο σημεῖον νεωτέρας ἐποχῆς εἶναι ὅτι εἰς τὴν κόμην τῶν τελευταίων οἱ ἐπὶ τοῦ μετώπου πίπτοντες βόστρυχοι παρεστάθησαν ὡς συμπαγῆς μᾶζα καὶ ὄχι πλέον ἐν εἴδει σταγόνων, ἀντιστοιχοῦσῶν προφανῶς πρὸς τοὺς ἐσχηματοποιημένους βόστρυχους τῶν ἀρχαϊκῶν κούρων (πρβ. Langlotz, Zeitbest, πίν. II, 5 - 6).

Ἄναγκαζόμενοι οὕτω νὰ κατέλθωμεν εἰς νεωτέραν ἐποχὴν, θὰ σταθῶμεν εἰς ἐν ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔργα τῆς πρώτης περιόδου, τὴν κύλικα Τρικούπη (Ἐθν. Μουσείου 1666 **(Εἰκ. 6 - 7)**, μὲ τὸν καλὸν Ἀθηνόδοτον, τὴν ὁποίαν θεωροῦμεν ὡς μεταβατικὸν ἔργον ἀπὸ τῆς σ' εἰς τὴν β' περίοδον. Οἱ βόστρυχοι τοῦ μετώπου ἔχουν ἀποδοθῆ κατὰ δύο τρόπους, εἰς μὲν τὸν Ἡρακλῆ καὶ Ἄνταϊον κατὰ τὸν ἀρχαιότερον, εἰς τὸν Θησέα καὶ Προκρούστην κατὰ τὸν νεώτερον. Τὰ χωριζόμενα ὀστᾶ τοῦ λαιμοῦ τῶν δύο τελευταίων (Εἰκ. 7) εἶναι μαρτύριον προχωρημένου

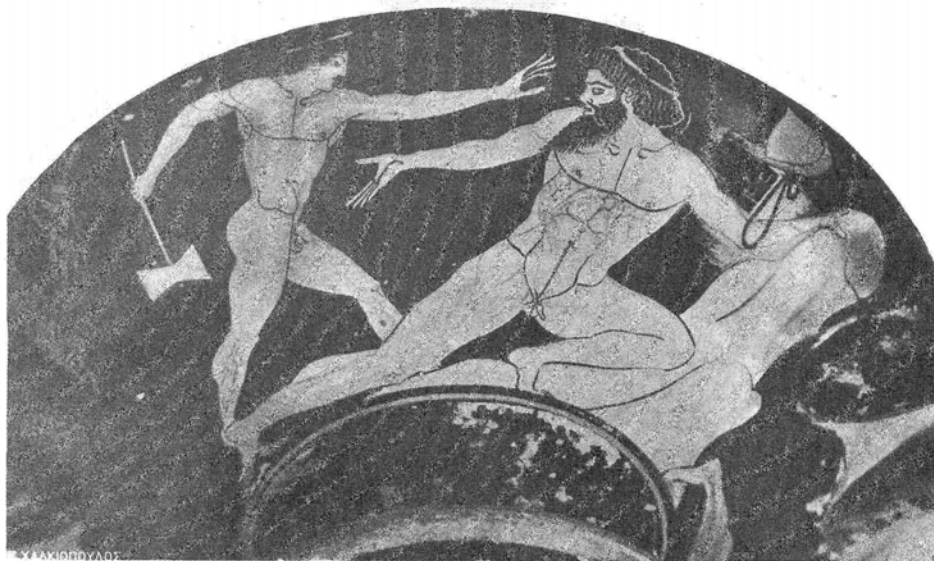

Εἰκ. 6. Κύλικε Τρικούπη.

σταδίου, ἐνῶ τὸ κυματοειδὲς περίγραμμα τῆς κεφαλῆς, αἱ εἰς σχῆμα ἀστερίσκου θηλαὶ τῶν μαστῶν, καθὼς καὶ αἱ ὑπερβολικαὶ ἀνατομικαὶ λεπτομέρειαι τῆς κοιλίας ἀντιπροσωπεύουν ἀρχαικώτεραν τεχνοτροπίαν. Ἄν παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας ταύτας τὰ σώματα τῶν Ἐρώτων, γίνεται φανερὸν ὅτι ἀνήκουν εἰς νεωτέραν ἐποχὴν. Ἄς παρατηρηθῆ ἀκόμη ὅτι ἡ ἀρχίζουσα ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ κάθετος γραμμὴ δὲν παρίσταται πλέον εἰς τὸν Ἐρωτα καὶ ὅτι αἱ ταινίαι τῶν κεφαλῶν ἔρχονται ἀμέσως ἄνω τῶν ὠτων, ἐνῶ εἰς τὴν κύλικα Τρικούπη πολὺ ἀνωτέρω, κατὰ τὸν ἀρχαϊκὸν τρόπον. Ἐκτὸς ὅμως τῶν λεπτομερειῶν τούτων, καθαρῶς τεχνικῶν ἄλλωστε, εἶναι ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι εἶχεν ὁ Δοῦρις τὴν ἰκανότητα νὰ σχεδιάσῃ τὴν λήκυθον τοῦ Ἐθν. Μουσείου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὁπότε, μὴ ἔχων ἀκόμηκα θωρισμένην προσωπικότητα, ἀκολουθεῖ πιστῶς τὰ βήματα τοῦ Εὐφρονίου (πρβ. κρατῆρα Εὐφρονίου Pfuhl 392).

Πρὸς τὰ ἀγγεῖα τῆς 6' περιόδου πλησιάζει περισσότερο ἢ λήκυθος, χωρὶς ὁμως καὶ νὰ εἶναι σύγχρονός των. Αἱ μορφαὶ λ. χ. τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νεωτέρας κύλικος τῆς Βιέννης (Pfuhl 463) ἔχουν ἀκόμη ἀρκετὴν ἀρχαϊκὴν δέσμευσιν, πατοῦν μὲ ἀστάθειαν, αἱ πτυχαὶ τῶν ἱματίων των εἶναι πολλαὶ καὶ σχηματικαί, ἡ ὄφρυς των ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ εἰς τὸ περίγραμμα τῆς κεφαλῆς δὲν ἔχει γίνεαι ἀκόμη ἢ ἐξέλιξις ὅπως εἰς τὰς μορφὰς τῆς ληκύθου.

Ἐναντιότως, ἀναμφισβήτητον φαίνεται ὅτι ἡ λήκυθος ἔγινε εἰς τὴν **τρίτην** περίοδον, ὅποτε ὁ Δούρις ἐξωγράφισε τὰ καλύτερα ἔργα του, τὴν κύλικα τοῦ

Εἰκ. 7. Κύλιξ Τρικούπη.

Λούβρου μὲ τὴν Ἡὼ καὶ Μέμνονα, τοῦ Βερολίνου μὲ τὸ σχολεῖον καὶ τοῦ Λούβρου μὲ τὸν ἔφηβον τὸν κρατοῦντα λαγῶν (Pottier, Alb. 110. Douris fig. 21). Ἐκτὸς τῶν ἄλλων φανερῶν ἀναλογιῶν μὲ τὰς μορφὰς τοῦ σχολεῖου τοῦ Βερολίνου (περίγραμμα κεφαλῆς, σχῆμα προσώπου, ἱμάτια κ.λπ.), τὸ προφίλ τοῦ ἔφηβου τῆς μιᾶς ὄψεως (F - R. 136, δεύτερος νεανίας κάτω δεξιὰ) μέχρι καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς παρεῖας πίπτοντος βοστρύχου εἶναι τελείως ὁμοιον μὲ τὸν Ἔρωτα τῆς ληκύθου. Ἄφ' ἐτέρου ὁ ὠραῖος ἐφορμῶν Ἔρως τῆς ληκύθου μας ἔχει τὴν ἰδίαν στάσιν μὲ τὸν Μέμνονα τῆς κύλικος τοῦ Λούβρου (Pfuhl 466, Perrot, Hist. X, pl. XI), μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι αἱ χεῖρες τούτου κρέμονται καὶ ἀντὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς κάμπτεται ὁ δεξιός. Ὅμοιως ὁ τρέχων Πάρις τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς κύλικος ταύτης (Pottier, Douris fig. 7) εἶναι μορφὴ τελείως ἀντίστοιχος μὲ τὸν ἔφηβον

τῆς ληκύθου. Ἄλλὰ καὶ μὲ τὰς κύλικας τῆς ἰδίας περιόδου, Λούβρου G 121 (Pot-
tier, Alb. 110, Horpin I 255 καὶ 257) καὶ Βόννης (W. V. πίν. 5, Horpin I 222)
ἔχει πολλὰς ὁμοιότητας.

Συνδέεται ὅμως μὲ τὴν ομάδα ταύτην ἡ λήκυθος καὶ ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦ
μαιάνδρου (*Εἰκ. 8*). Εἰς τὴν α' καὶ κυρίως τὴν β' περίοδον ὁ μαιάνδρος, ὁσά-
κις παρουσιάζεται, ἔχει ἀπλοῦν σχῆμα ἢ διακοπτόμενον ἀνὰ τρεῖς ὑπὸ ζατρικίου

Εἰκὼν 8.

ἢ κατὰ τὸν τύπον τῆς ληκύθου τοῦ Βερολίνου (Horpin I, 210). Ὁ τύπος τοῦ
μαιάνδρου τοῦ διακοπτομένου ὑπὸ ὀριζοντίων σταυρῶν κατὰ τὸν τρόπον τῆς
εἰκ. 8 ἀπαντᾷ εἰς τὴν γ' καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν δ' περίοδον. Ὅμως ἐντελῶς ὅμοιον
μαιάνδρον μὴ διακοπτόμενον ἐντελῶς, ἀλλὰ ἐξακολουθητικῶς συνδεόμενον ἀνωθεν
τῶν σταυρῶν δὲν εὑρομεν εἰς ἄλλο ἔργον τοῦ Δούριδος, ἐκτὸς τοῦ τεμαχίου τῆς
Λειψίας T 524 (Hartwig 610, Horpin I, 265 Beazley, Att. Vasenm. σελ. 204, 61).

Μὲ τὸ νὰ μὴ σταματᾷ ἐκάστοτε ὁ μαιάνδρος ὁσάκις ἀρχίζει ὁ σταυρός, κερ-
δίζει τὸ κόσμημα εἰς κίνησιν. Οὕτως, ὅπως βλέπομεν εἰς τὴν *εἰκ. 8*, ἀρχίζει τοῦτο
ἀπὸ τὴν λαβὴν διὰ νὰ μὴν ἀναπαυθῆ παρα εἰς τὴν βάσιν. Βοηθεῖ δηλαδὴ εἰς τὴν
κατανόησιν καὶ αἰσθησιν τοῦ σχήματος τοῦ ἀγγείου καὶ ὑπογραμμίζει τὸ προφίλ

αὐτοῦ, ἐνῶ συγχρόνως χρησιμεύει καὶ εἰς τὸ νὰ «κλείνη» τὴν παράστασιν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι συνήθεια τοῦ Δούριδος εἰς τὴν ὄριμον ἐποχὴν του, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τῶν κυλίκων του μὲ τὰ ἐκατέρωθεν τῆς παραστάσεως ἀπαραίτητα ἀνθέμια (Εἰκ. 9). Ἀντιθέτως ὁ σύγχρονος τοῦ Δούριδος

Εἰκὼν 9.

Μάκρων προτιμᾷ νὰ ἀφήνῃ τὴν παράστασιν ἀνοικτὴν χωρὶς πλαίσιον, ἐκτός, ἐννοεῖται, τοῦ ἀπαραιτήτου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κυλίκων μαιάνδρου.

Ὅτι τὰ ἀγγεῖα τῆς «ἐποχῆς τοῦ Πολυφράσμονος» (δ' περίοδος) ἀντιπροσωπεύουν νεωτέραν φάσιν σχετικῶς μὲ τὴν λήκυθον μας φαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἀραιότερων ἀνατομικῶν λεπτομερειῶν. Οὔτε ἡ κοιλία χωρίζεται πλέον εἰς τμήματα κατὰ τὸν ἀρχαῖκόν τρόπον τὸν ἐπικρατοῦντα ἀκόμη εἰς τὴν λήκυθον, οὔτε οἱ μύες τῶν ποδῶν παρίστανται, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξαφανίζεται ἡ μεσαία γραμμὴ ἢ χωρίζουσα τὸ στήθος εἰς δύο τμήματα.

Ἐκτός ὁμως τῶν μικρῶν αὐτῶν τεχνικῶν λεπτομερειῶν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ κανεὶς ὅτι τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ποὺ ἔγιναν οἱ Σάτυροι τῆς εἰκ. 9, οἴτι-

νες στεροϋνται πάσης ζωτικότητας καὶ φαίνονται μᾶλλον ὅτι χορεύουν βάλς, (τόσον δεσμευμένοι καὶ τυπικοὶ εἶναι), ἐξωγράφησεν ὁ ἴδιος καλλιτέχνης τοὺς ἀνησύχους Ἔρωτας τῆς ληκύθου τοῦ πίνακος 1 ;

Μένει λοιπὸν ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα ὅτι ἡ λήκυθος τοῦ Μουσείου ἐσχεδιάσθη κατὰ τὴν ὠριμωτέραν περίοδον τοῦ Δούριδος, ὅταν οὗτος κατεσκεύασε τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα ἔργα. Πῶς εἰς τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὁ ἴδιος καλλιτέχνης κατώρθωσε νὰ δώσῃ τόσον διαφορετικὰ ἀποτελέσματα, τὴν δραματικὴν Ἡὼ μὲ τὸν Μέμνονα, τὴν ἤρεμον εἰδυλιακὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ σχολείου τῆς κύλικος τοῦ Βερολίνου, τὸν αἰσθηματικὸν νεανίαν μὲ τὸν λαγῶν τῆς κύλικος τοῦ Λούβρου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν μὲ δύναμιν καταρράκτου ὀρμῶντα Ἔρωτα τῆς ληκύθου τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου δύναται προχειρῶς νὰ ἐξηγηθῇ — καὶ ἔχει γίνεῖ κατὰ κανόνα τοῦτο προκειμένου περὶ τοῦ Δούριδος — ἐκ τοῦ ὅτι δὲν πρόκειται πιθανώτατα περὶ πρωτοτύπων συνθέσεών του, ἀλλὰ περὶ ἀντιγραφῆς ἔργων μεγάλων καλλιτεχνῶν, ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς. Τὸ πῶς ὁμως «ἀντέγραψε» τὰ ἔργα ταῦτα ὁ Δούρις, πῶς κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ τὸ ἦθος των, νὰ τὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἑνὸς ἀγγείου, δὲν καταλογίζεται συνήθως εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ μεγάλου τούτου καλλιτέχνου. Εἶναι ἄλλωστε πολὺ κρῖμα νὰ ζητῶμεν πάντα τὸ ἀπολεσθὲν πρωτότυπον καὶ νὰ μὴ ἀπολαμβάνωμεν ἀπ' εὐθείας ἓν ἀληθινὸν δημιουργημα ὅπως τὴν λήκυθον τοῦ πίνακος 4 ἣτις μᾶς μεταφέρει ἀμέσως εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγινε καὶ ἔχει διὰ τὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας τέχνης πολὺ μεγαλύτεραν σημασίαν ἀπὸ τὸ καλύτερον Ἀντωνίνειον ἀντίγραφον φειδιακοῦ ἔργου.

Μένει τώρα νὰ ἴδωμεν πῶς συμβιβάζεται τὸ «ἐποίησεν» τῆς ληκύθου μὲ τὴν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν δρᾶσιν τοῦ Δούριδος εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ Καλλιᾶδου καὶ Πύθωνος. Ἐπειδὴ δὲν φαίνεται πιθανὸν νὰ εἶχεν ὁ Δούρις ἰδικόν του ἐργαστήριον καὶ νὰ εἰργάζετο συγχρόνως διὰ λογαριασμὸν ἄλλων ἰδιοκτητῶν, κλίνομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ ἐργαστήριον, ὅπου κατεσκευάσθη ἡ λήκυθός μας, ἀπεκτῆθη ἀργότερον καὶ ὅτι ἐπομένως εἶναι ὀλίγον νεωτέρα τῶν κυλικῶν, ποὺ ἔγιναν διὰ λογαριασμὸν τοῦ Καλλιᾶδου καὶ Πύθωνος. Ἡ ἰσχυρὰ σιαγὼν τοῦ κρατοῦντος τὴν μάστιγα Ἔρωτος βοηθεῖ εἰς τὴν τοποθέτησιν τῆς ληκύθου εἰς ὀλίγον ὑστερωτέραν ἐποχὴν. Εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν δ' περίοδον ἐξηκολούθησεν, ὡς φαίνεται, ὁ Δούρις νὰ ἔχῃ ἐργαστήριον. Ὑπογράφει τότε σπανίως μὲν, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὸ ἔγραψεν ἢ ἀπλῶς **Δόρις** (Ἐφημ. Ἀρχ. 1907, εἰκ. 1 - 3) καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς κανὲν ἐκ τῶν ἔργων τῆς φάσεως ταύτης δὲν ὑπάρχει ὑπογραφή ἰδιοκτήτου ἐργαστηρίου.

Ἡ σταδιοδρομικὴ λοιπὸν ἐξέλιξις τοῦ Δούριδος, ὡς ἰδιοκτήτου ἀγγειοπλαστείου, δὲν ὑπῆρξε, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, πολὺ ὀμαλή :

Εἰς τὴν νεότητά του εἰργάζετο ὡς μισθωτὸς εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ Πύθω-

νος καὶ τοῦ Κλεοφράδου, ὅπως μανθάνομεν ἀπὸ τὴν παλαιότεραν κύλικα τῆς Βιέννης (Pfuhl, 445-6, Beazley, Vasenm. ἀριθ. 9) καὶ τὴν ἄλλην τοῦ Βερολίνου μὲ τὴν παράστασιν παλαιστρας (Pfuhl 450, Beazley ἀριθ. 15). Ὀλίγον κατόπιν, ἀλλὰ διὰ πολὺ μικρὸν διάστημα, ἀποκτᾶ διὰ πρώτην φορὰν ἐργαστήριον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀσφαλῶς γνωρίζομεν ὅτι προέρχεται μόνον ὁ κἀνθαρος τῶν Βρυξελλῶν μὲ τὴν Ἄμαζονομαχίαν (Pfuhl 453, Beazley, ἀριθ. 123). Καὶ πάλιν ὁμως εὐρίσκειται ἄνευ ἰδικοῦ του ἐργοστασίου, διότι ἐργάζεται διὰ λογαριασμὸν τοῦ Καλλιάρχου καὶ Πύθωνος (Beazley, ἀριθ. 42-43). Ἀπὸ τὴν λήκυθόν μας μανθάνομεν ὅτι ἀπέκτησεν ἀμέσως κατόπιν διὰ *δευτέραν* φορὰν ἰδικόν του ἐργαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον εἰργάζετο καὶ ὁ ἴδιος. Πιθανὸν εἶναι ὅτι δὲν θὰ ἐπανῆλθε καὶ πάλιν διὰ τρίτην φορὰν εἰς τὴν τάξιν τῶν μισθωτῶν ζωγράφων, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐκράτησε τὸ ἐργαστήριον μέχρι τέλους. Ἡ ὑπογραφή «*Δόρις*» εἰς τὰς ληκύθους Ἀθηναίων καὶ Βερολίνου (Ἐφημ. Ἀρχ. 1907, εἰκ. 1-3), ἔργων, ὅπως ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, τῆς τελευταίας του περιόδου, δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ παρὰ ὡς φέριμα τοῦ ἐργοστασίου του.

Ἡ ἀκριβεστέρα χρονολόγησις τῆς ληκύθου δὲν εἶναι χωρὶς ἐνδιαφέρον. Μετὰ τὴν κατάταξιν τῆς πρὸς τὸ τέλος τῆς δ' περιόδου τοῦ Δούριδος (τρίτης περιόδου τῶν Buschor καὶ Beazley), ἣτις τοποθετεῖται περὶ τὸ 480 π. Χ., ἐνῶ ἡ περίοδος τοῦ Πολυφράσμονος περὶ τὸ 470, τὸ ζήτημα πλέον εἶναι ἂν ἔγινε πρὸ ἢ μετὰ τὸ 480. Ἄν καὶ δὲν ἔχομεν ἀκόμη τόσα πολλὰ στηρικτικὰ σημεῖα, ὥστε νὰ ἠμποροῦμεν νὰ συζητῶμεν περὶ ὀλίγων ἐτῶν, θὰ ἐλέγομεν ἐν τούτοις ὅτι μᾶλλον μετὰ τὸ 480 πρέπει νὰ κατεσκευάσθῃ. Ἐκτὸς τῆς ἰσχυρᾶς σιαγόνος τοῦ μαστιγοῦντος ἐφήβου, ἣτις ὑποδεικνύει ὅτι δὲν εὐρισκόμεθα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Γλαύκωνος, καὶ ἡ σχετικῶς ἐλευθέρᾳ σχηματοποιήσεως παράστασις τοῦ ἱματίου βεβαιώνει τοῦτο.

Ἡ εἰς τὴν ἐπομένην δεκαετίαν τοποθέτησις τοῦ ἀγγείου ἐμποδίζεται περισσότερο, ἂν παραβληθῇ μὲ γνωστὸν ἔργον τεχνίτου τῆς γενεᾶς ταύτης, τὸν σκύφον τοῦ Πιστοξένου μὲ τὸν Ἡρακλῆ καὶ Δίνον, ὅστις δικαίως ἔχει χρονολογηθῇ περὶ τὸ 470 (Buschor εἰς F. R. πίν. 163, σελ. 272). Καὶ μόνον ἡ νατουραλιστικὴ παράστασις τῶν πτυχῶν, ἰδίως εἰς τὸ ἱμάτιον τῆς Γεροψοῦς, ἂν παραβληθῇ μὲ τὸ ἱμάτιον τοῦ τρέχοντος ἐφήβου τῆς ληκύθου μας ὁμιλεῖ περὶ νεωτέρας ἐποχῆς. Μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ σκύφου τοῦ Πιστοξένου, ἦτοι 480-470 π. Χ., μεσολαβεῖ ἡ τετάρτη περίοδος τοῦ Δούριδος (= τοῦ καλοῦ Πολυφράσμονος), ἣτις εἶναι ἐνδιαφέρουσα κατὰ τοῦτο, ὅτι τελειώνει πλέον ἢ παλαιὰ γενεὰ τῶν ζωγράφων τῶν κυλικῶν καὶ προετοιμάζεται ἡ ἐπομένη τῶν ποτισμένων μὲ τὰ νέα ἰδανικά, τοῦ «ζωγράφου τῆς Ἀλταμούρας», τοῦ «ζωγράφου τοῦ Αἰγίσθου» κλπ. Τὴν κατάπτωσιν λοιπὸν

τοῦ Δούριδος κατὰ τὴν τελευταίαν του περίοδον δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἀτομικὴν μόνον περιπέτειαν, ἀποτέλεσμα γηρατειῶν λ. χ., ὅπως ἔχει ἤδη ὑποτεθῆ, ἀλλὰ φαίνεται πιθανώτερον ὅτι προεκλήθη ἐκ τῆς διαλύσεως παντὸς ἰδανικοῦ καὶ πίστεως τῆς ἡρωϊκῆς γενεᾶς του μέχρις ὅτου ἦλθον νέαι δυνάμεις καὶ ἐξέφρασαν τὸν δημιουργηθέντα κόσμον μὲ ἄλλα μέσα καὶ ἄλλην πνοήν.

Ἄς ἴδωμεν ὅμως τώρα κάπως καλύτερον τὴν παράστασιν τοῦ ἀγγείου: ὠνομάσαμεν μέχρι τοῦδε «Ἐρωτας» τοὺς δύο περωτοὺς νεανίας τῆς ληκύθου, ἐνῶ, ὁσάκις παρίστανται περισσότεροι τοῦ ἐνός, ἐπεκράτησε νὰ λέγονται Ἐρωσ καὶ Ἴμερος. Ἦδη ὁ Hauser (F. R. III, σελ. 26) πιστεύει ὅτι εἶναι μάταιον νὰ ζη-

Εἰκὼν 10.

τοῦμεν πάντοτε νὰ χωρίσωμεν τὸν Ἐρωτα ἀπὸ τὸν Ἴμερον καὶ Πόθον. Τοῦτο φαίνεται ὅτι ἰσχύει καὶ διὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα. Εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην γνωστὴν παράστασιν τοῦ Ἐρωτος τὴν ἐπὶ τοῦ μελανομόρφου πίνακος τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, προερχομένην ἐκ τῶν Ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως (Εἰκ. 10), ἡ Ἀφροδίτη κρατεῖ τὸν Ἴμερον καὶ τὸν Ἐρωτα, ὅστις δὲν θὰ παρίστατο διαφορετικὰ ἀπὸ τὸν πρῶτον (ᾧς σημειωθῆ ὅτι καὶ οἱ δύο εἶναι ἀκόμη ἄπτεροι). Οὕτως

ἦτο εὐκολος ἡ σύγχυσις τῶν δύο, ἀλλὰ καὶ ὁ πολλαπλασιασμός τοῦ ἐνός¹. Τὴν πίστιν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπαρξιν δύο Ἐρώτων προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ὁ Πλάτων εἰς τὸ Συμπόσιον (180 d): μιᾶς μὲν οὔσης (Ἀφροδίτης) εἰς ἅν ἦν Ἐρωσ· ἐπεὶ δὲ δύο ἐστίν, δύο ἀνάγκη καὶ Ἐρωτε εἶναι».

Σημαντικώτερα ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ὀνομασίας τῶν δύο περωτῶν νέων εἶναι ἡ πρᾶξις τοῦ ἐνός αὐτῶν μὲ τὴν ὑψωμένην μᾶστιγα. Ἐντελῶς ὁμοίαν παράστασιν δὲν γνωρίζομεν καμμίαν· ἔχομεν ὅμως ἀναλόγους τοιαύτας, ὅπως τὴν ἐπὶ τῆς μελανομόρφου ληκύθου τοῦ Βερολίνου (Furtw. 2032), ὅπου ὁ Ἐρωσ κτυπᾷ μὲ **κέντρον** τὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς καταδιωκόμενον Γανυμήδη καὶ τὴν ἐπὶ τῆς γνωστῆς κύλικος τοῦ Βερολίνου (Εἰκ. 5, Hartwig πίν. 27), ἔργου τοῦ Δούριδος, ὅπου ὁ Ἐρωσ μὲ ὑψωμένον τὸ σανδάλιον ὁρμᾷ ἐναντίον τοῦ ἐφήβου. Τὰ μεταξὺ τῶν δύο ἀντικείμενα, μᾶστιξ καὶ σβούρα (βόμβυξ-κῶνος-στρόβιλος) ἔχουν ἐγκαταλει-

¹ Βλ. καὶ Πausan. I, 43, 6: Σκόπα δὲ Ἐρωσ καὶ Ἴμερος καὶ Πόθος, εἰ δὲ διάφορά ἐστι κατὰ ταῦτο τοῖς ὀνόμασι καὶ τὰ ἔργα σφίσις».

φθῆ ὑπὸ τοῦ νεανίου, ὅστις θὰ ἔπαιζε μὲ αὐτά. Εἰς αὐτὸν πιθανώτατα θὰ ἀνῆκε καὶ ἡ μάλιστα τὴν ὁποίαν κρατεῖ ὁ Ἔρωσ εἰς τὴν ἰδικήν μας λήκυθον. Ἀπησχολημένον μὲ τὸ ἀγαπητὸν του παιγνίδι τὸν εὔρον οἱ Ἔρωτες, ὁ εἷς ἤρπασε τὸ πρόχειρον αὐτὸ μέσον καταδιώξεως, τὴν μάλιστα, καὶ μὲ αὐτὴν προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ ἀπὸ τὴν φυγὴν, διὰ νὰ τὸν φέρῃ πλησίον τοῦ ἐραστοῦ.

Ἡ ἐπακολουθοῦσα τὴν καταδιώξιν σκηνή, ἡ ἀπαγωγὴ τοῦ νεανίου ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος παρίσταται εἰς ἄλλην σκηνήν, ἣτις ἀδίκως ἐξηγεῖται συνήθως ὡς Ζέφυρος καὶ Ὑάκινθος (Hauser, Philologus LII, σελ. 214, Horpin, Hand. I, 225). Μὲ τὴν βοήθειαν τῆς νέας ληκύθου τοῦ Δούριδος θὰ ἐρμηνεύεται, ἅς ἐλπίσωμεν, εἰς τὸ ἐξῆς, ὀρθότερον καὶ ἀπλούστερον τὸ θέμα τοῦτο: Ὁ Ἔρωσ ἀπάγει τὸν ἔφηβον ἐπάνω ἀπὸ τὴν γῆν διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τοὺς κόσμους ὅπου αὐτὸς κυριαρχεῖ καὶ δύναται νὰ τὸν διαθέσῃ ὅπως θέλει.

Εἰς τοὺς τρεῖς Ἔρωτας τοῦ ἀγγείου τοῦ Βρετταν. Μουσείου (F. R. πίν. 124 Beazley, Att. Vasenm. σελ. 117) ἔχομεν μίαν ἀπὸ τὰς νεωτάτας παραστάσεις, ὅπου ὁ Ἔρωσ διατηρεῖ ἀκόμη τὴν ἰδίαν ἀμείλικτον ὀρμητικότητα, ὅπως ὁ μαστιγῶνων Ἔρωσ τῆς ληκύθου μας. Ὀλίγον ἀργότερον, περὶ τὸ 460, εἰς τὴν γνωστὴν σάμνον τοῦ Ἐρμόνακτος, τοῦ Μονάχου (F.R. 137, Beazley, Vasenm. 300), οἱ Ἔρωτες ἔχουν χάσει πλέον τὴν παλαιὰν δύναμίν των. Ἔχουν τελείως δευτερεύοντα ῥόλον εἰς τὴν παράστασιν, εἶναι ἐξωτικά διακοσμητικὰ ὄντα. Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τοῦ Ἔρωτος εἰς εὐτακτὸν παιδίον εἶναι φανερὰ εἰς τὴν ζωφόρον τοῦ Παρθενῶνος, ὅπου παρίσταται πλησίον τῆς Ἀφροδίτης. Εἰς τὴν ἀγγειογραφίαν τοῦ 6' ἡμίσεως τοῦ Ε' αἰῶνος εἶναι σχεδὸν κατὰ κανόνα κομψὸς page χωρὶς ἰδικήν του ζωήν.

Ἡ πληρεστέρα κατανόησις τοῦ κόσμου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθεν ἡ παράστασις τῆς ληκύθου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Δίδει τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν ὅπως καὶ ἐν ποίημα τοῦ Ἀνακρέοντος, ἀπὸ τὴν ποιήσιν τοῦ ὁποίου θὰ ἐτράφη ὁ νέος Δούρις. Διότι ἂν εἰς τὴν Ἡὼ μὲ τὸν Μέμνονα ἔχομεν ἐν χορικὸν Αἰσχυλείου τραγωδίας, εἰς τοὺς Ἔρωτας μὲ τὸν ἔφηβον ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ τὸ πνεῦμα τῶν λυρικῶν. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἡ Σαπφὼ καὶ ὁ Ἀνακρέων αἰσθάνονται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἔρωτος, ἀκαταμάχητον καὶ ἀγριωπήν:

«Ἔμοι δ' ὡς ἄνεμος κατάρης δρυσὶν ἐμπέτων
ἐτίναξεν Ἔρωσ φρένας» (Σαπφώ).

«Μεγάλω δ' ἠῦτε μ' Ἔρωσ ἔκοψεν ὥστε χαλκεὺς
πελέκει, χειμερὶ δ' ἔλουσεν ἐν χαράδρῃ» (Ἀνακρέων).

Καὶ τρέμει τὴν ἐπέλασίν του ὁ γέρον Ἴθυκος:

«ἦ μαν τρομέω νιν ἐπερχόμενον
ὥστε φρεζυγὸς ἵππος ἀεθλοφόρος ποτὶ γῆρα
ἀέκων σὺν ὄχεσφι θοοῖς εἰς ἀμίλλαν ἔβα».

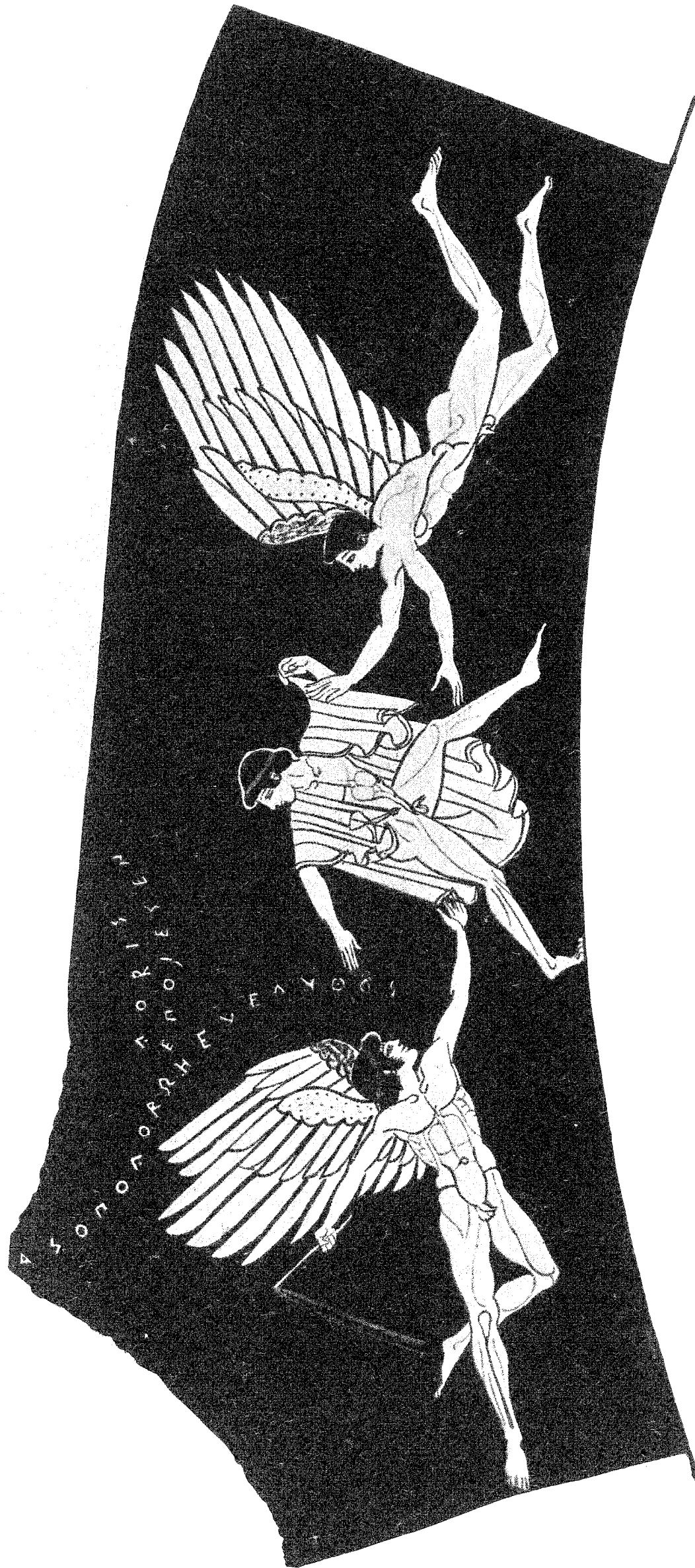
Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἡ τοιαύτη ἀντίληψις, ἀπότοκος τῆς κοινωνικῆς ζωῆς μιᾶς ἐποχῆς μὲ ἀρκετὰ πρωτόγονα στοιχεῖα, δὲν ἐπέζησεν εἰς τοὺς κατόπιν αἰῶνας. Ὅταν ἀπὸ τὴν Ἀναγέννησιν καὶ ἔπειτα ἡσχολήθησαν καὶ πάλιν οἱ καλλιτέχναι μὲ τὸν παλαιὸν μικρὸν θεόν, δὲν τὸν εἶδον ὅπως οἱ Ἕλληνας τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς. Ἐπειδὴ ἀνῆκον εἰς πολιτισμὸν πολὺ συγγενέστερον πρὸς τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Ε΄, τὸν Δ΄ αἰῶνα καὶ τὴν Ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν, τοὺς εἴλκυσε περισσότερον ἢ εἰκὼν τοῦ αἰσθηματικοῦ νεανίου εἰς τὸν ὁποῖον ἐξελίχθη ὁ Ἔρωσ ἀπὸ τὸν Δ΄ ἰδίως αἰῶνα. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις ὅτι χωρὶς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Πραξιτελικο-Λυσιππειοῦ τέχνης θὰ ἐλάμβανον τὴν ἰδίαν μορφήν τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Ἔρωτα ἔργα τῆς Ἀναγεννήσεως, ὅπως λ. χ. ὁ μῦθος τοῦ Ἐρωτος καὶ τῆς Ψυχῆς τοῦ Ραφαήλ εἰς τὴν Φαρνεζίναν.

Ἡ *χαρακτῆ* ἐπιγραφή τῆς ληκύθου (= «λέγυθος»)¹, τὴν ὁποίαν θὰ ὠνομάζαμεν ἀρχαιολογικῶς ἀρρυθλοειδῆ λήκυθον, λέγει ὅτι ἦτο κτῆμα τοῦ Ἀσωποδώρου, δὲν ἐχαράχθη δὲ μεταγενεστέρως ὑπὸ τοῦ ιδιοκτῆτου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Δούριδος, ὡς φαίνεται ἀναμφισβήτητον ἀπὸ τὸν γνωστὸν γραφικόν του χαρακτῆρα, ἰδίως τὸ πρωτότυπον Λ. Ἐκτὸς ὅμως τούτου καὶ μόνη ἡ ἀριστοτεχνικὴ τοποθέτησις τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου ἐπιβάλλει νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν αἴσθησιν πεπειραμένου διακοσμητοῦ. Αἱ ὑπὸ ιδιοκτητῶν χαραγμέναι ἐπιγραφαὶ εἶναι σχεδὸν κατὰ κανόνα μᾶλλον βάρος καὶ διατάραξις παρὰ στολισμὸς τῆς ἐπιφανείας. Ἡ κακὴ ὀρθογραφία τῆς γενικῆς Ἀσωποδώρω (μὲ ω, ἀλλὰ ἴσως ἰ, ὡς θὰ ἦτο ἂν ἐπρόκειτο περὶ δοτικῆς) = Ἀσωποδώρου, ἔχει καὶ ἄλλην σημασίαν διότι εἶναι μία ἀκόμη βεβαίωσις περὶ τῆς ὑποτεθείσης Ἰωνικῆς καταγωγῆς τοῦ Δούριδος (βλ. Furwängler, *Aphaia* σελ. 343). Ἡ πολὺ φυσικὴ δι' ἓνα Ἴωνα σύγχυσις τοῦ ω μετὰ τοῦ Ἀττικοῦ ο (= ου) ἀπαντᾷ καὶ ἄλλου, ἀνάλογα παραδείγματα βλ. Meisterhans, *Grammatik Att. Inschriften* σελ. 4, σημ. 17, πάντως ὅμως ἔχομεν ἐδῶ ἓν ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα.

Εἰς γενικὴν εἶναι αἱ πλεῖσται κτητικαὶ ἐπιγραφαί, μὲ ὑποκείμενον τὸ ἴδιον τὸ ἀγγεῖον: Γοργίδαο εἰμί, Εὐθυμῆς εἰμί ἢ κύλιξ (Kretschmer, *Vaseninschr.* σελ. 3-4), σπανιώτερον δὲ ἢ σύνταξις εἶναι ἀπρόσωπος, ὡς: Κηφισοφῶντος ἢ κύλιξ. Ἐὰν δέ τις κατάξῃ, δραχμὴν ἀποτεῖσει, δῶρον ὃν παρὰ Ξενύλλου (ὁ. ἄνωτ.). Κτητικὴ ἀσφαλῶς εἶναι καὶ ἡ ἐπιγραφή «Σωστρατο καλο εἰμι», ἐπὶ ἀγγείου τῆς Boulogne sur Mer (Lasteyrie, *Musées de France* σελ. 86, πίν. 98, Klein, *Lieblingsinschr.* σελ. 34), τὴν ὁποίαν διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι δὲν εἶναι ἐγγάρακος,

¹ Παραδείγματα ἀλλαγῆς τοῦ κ εἰς γ καὶ ἀντιστρόφως (γναφεῖον ἀντὶ κναφεῖον, Ἀγρόπολις ἀντὶ Ἀκρόπολις κ.λ.π.) βλ. Meisterhans, *Gramm.* σελ. 74-5. Ὁ τύπος λέγυθος ἀντὶ λέκυθος δὲν φαίνεται γνωστός ἄλλοθεν.

ΠΑΡΕΝΘΕΤΟΣ ΠΙΝΑΞ

ΕΙΚΩΝ ΛΗΚΥΘΟΥ ΔΟΥΡΙΑΔΟΣ

ἀλλὰ γραπτή, ὁ Hartwig καὶ Langlotz (Zeitbest. 46) διορθώνουν εἰς «Σώστρατος καλὸς εἰμί». Εἶναι ὁμως δυνατόν νὰ προώριζεν ἐξ ἀρχῆς ὁ ἀγγειογράφος τὸ ἔργον τοῦ διὰ τὸν καλὸν Σώστρατον, ἀνάλογον δὲ νὰ συνέβη καὶ μὲ τὴν λήκυθόν μας, ἂν καὶ εἰς ταύτην ἡ ἐπιγραφή ἐχαράχθη μεταγενεστέρως. Διότι, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν παράστασιν, ἥτις δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἄσχετος πρὸς τὴν διάθεσιν τοῦ Δούριδος διὰ τὸν Ἀσωπόδωρον, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐξωγραφῆθῃ αὕτη ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐπίτηδες διὰ τοῦτον, δὲν θὰ ἦτο δὲ οὕτω ἡ λήκυθος ἀγορὰ ἢ παραγγελία τοῦ

Εἰκὼν 11.

Ἀσωπιδώρου, ἀλλὰ δῶρον τοῦ Δούριδος πρὸς αὐτόν. Τί φυσικώτερον, ἄλλωστε, διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπὸ τὸ νὰ ἐνθουσιασθῇ ὁ ἀγγειογράφος δι' ἓνα «καλὸν» νεανίαν καὶ νὰ προβάλῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου τὰς ἐπιθυμίας του; Μὲ τὴν χαρακτηρίζουσιν τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην ὑποταγὴν τῆς πραγματικότητος εἰς τὴν φαντασίαν, ἡ ἐρωτικὴ διάθεσις τοῦ καλλιτέχνου ἐξεφράσθη μὲ τὴν σκηρὴν τοῦ ὑπὸ τῶν δύο Ἐρώτων διωκομένου νέου. Καὶ ὁ λαβὼν ὡς δῶρον τὴν λήκυθον δὲν ἐχρειάζετο θερμοτέραν ἐξομολόγησιν.

Ποῖος εἶναι ὁ Ἀσωπιδώρος αὐτὸς δὲν γνωρίζομεν μέχρι τῆς στιγμῆς. Τὸ ὄνομα εἶναι κυρίως Βοιωτικόν, ἀπαντᾷ ὁμως καὶ εἰς Ἀθηναϊκὴν οἰκογένειαν (Kirchner, Prosopogr. Attica I, 178), μὲ κανὲν ὁμως τῶν μελῶν τούτων δὲν δύναται νὰ ταυτισθῇ, ἀλλ' οὔτε καὶ μὲ ἄλλον Ἀσωπιδώρον, τὸν πατέρα τοῦ Θηβαίου Ἡροδότου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου εἰς Ἴσθμ. I, 34 ἐξυμνουμένου, ἀφοῦ πρέπει οὗτος νὰ ἦτο νέος εἰς πολὺ παλαιότεραν ἐποχὴν.

Ἐκ τῶν ἄλλων δύο ἐρυθρομόρφων ἀγγείων τῶν εὑρεθέντων εἰς τὸν αὐτὸν τάφον ὁ ἀρύβαλλος τῶν εἰκ. 11 - 12 — ἴσως ὁ Δοῦρις νὰ ὠνόμαζε καὶ τὸ ἀγγεῖον τοῦτο μὲ τὸ γενικὸν ὄνομα «λέκυθος» — ἀπεδόθη ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν Δοῦριν. Ἐπειδὴ εἶναι σπανίου σχήματος καὶ ἀναλόγου μὲ τὴν ὑπογεγραμμένην λήκυθον μὲ τὴν ὁποῖαν ἄλλωστε εὑρέθη εἰς τὸν αὐτὸν τάφον πιθανώτατον εἶναι ὅτι ἠγοράσθησαν καὶ τὰ δύο ἀγγεῖα μαζὺ ἀπὸ τὸ αὐτὸ ἐργαστήριον.

Διὰ τοῦ ὀριζοντίου μαιάνδρου χωρίζεται τὸ περικλειὸν τὴν παράστασιν ἄνω μέρος τοῦ ἀγγείου. Ἄν καὶ ἔχει ἐπανελημμένως σχεδιάσει λέοντας ὁ Δοῦρις ἰδίως

Εἰκὼν 12.

εἰς τὰς παραστάσεις τῆς πάλης Πηλέως καὶ Θέτιδος (βλ. λ. χ. κύλ. Bibl. Nat. De Ridder 539 Be 207), δὲν δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ παρουσιάσωμεν κανένα ἐντελῶς ὁμοιον, διότι σχεδὸν ὅλοι ἔχουν στρέψει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν θεατὴν καὶ δὲν δύνανται νὰ παραβληθοῦν, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ὁ λέων τῆς κύλικος τοῦ Λούβρου G 126 (Pottier, alb. pl. 112) φαίνεται ὅτι συνεπληρώθη εἰς νεωτέρους χρόνους. Μόνον μὲ τὸν λέοντα τῆς ἄλλης κύλικος τοῦ Λούβρου (Horppin, I, 246, W. Vorlegebl. VII, πίν. II) φαίνεται ἀρκετὰ ὁμοιος, ἰδίως ὡς πρὸς τὴν παράστασιν τοῦ περιγράμματος τῆς χაίτης. Ἡ ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο γίνεται φανερωτέρα, ἂν παραβληθῇ μὲ τὸν γνωστὸν λέοντα τοῦ νεωτέρου ἀστραγάλου τοῦ L. τῆς villa Giulia (Horppin II, 442-3, Beazley, 159). Ὡστε ἡ ἀπόδοσις καὶ τοῦ δευτέρου τούτου ἀγγείου εἰς τὸν Δοῦριν δὲν συναντᾷ δυσκολίας.

ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΗ
Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Wilhelm Dörpfeld χαιρετισμόν.

Ὁ Φιλόστρατος ἐν τοῖς βίοις σοφιστῶν 5, 4, 8 σελ. 85 (Kayser) ἀφηγοῦμενος, πῶς ὁ ἐπίχολος σοφιστὴς Φίλαγρος ὁ Κίλιξ ἐποιήσατο ἀτυχῆ διάλεξιν ἐν Ἀθήναις, λέγει: «Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ Ἀγριππείῳ ἐπράχθη διαλιπὼν δὲ ἡμέρας ὡς τέτταρας, παρῆλθεν εἰς τὸ τῶν τεχνιτῶν βουλευτήριον, ὃ δὴ ᾠκοδομῆται παρὰ τὰς τοῦ Κεραμεικοῦ πύλας οὐ πόρρω τῶν ἱππέων. Εὐδοκιμώτατα δὲ ἀγωνιζόμενος τὸν Ἀριστογείτονα τὸν ἀξιοῦντα κατηγορεῖν τοῦ μὲν Δημοσθένους Μηδισμοῦ τοῦ δὲ Αἰσχίνου Φιλιππισμοῦ, ὑπὲρ ὧν καὶ γεγραμμένοι ἀλλήλους ἐτύγχανον, ἐσθέσθη τὸ φθέγμα ὑπὸ τῆς χολῆς, ἐπισκοτοῦντος φύσει τοῖς ἐπιχόλοις τὴν φωνὴν τοῦ φωνητικοῦ πνεύματος».

Ἐν τοῖς λόγοις τούτοις κεῖται μνεῖα δύο οἰκοδομημάτων ἀθηναϊκῶν, τοῦ Ἀγριππείου καὶ τοῦ βουλευτηρίου τῶν τεχνιτῶν¹. Περὶ τοῦ Ἀγριππείου δὲν θὰ διατρέψω, δεχόμενος αὐτὸ κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς ἀγορᾶς καὶ ταυτιζόμενον πιθανῶς πρὸς τὸ ᾠδεῖον, ὃ εἶδεν ὁ Πausanίας μεταβαίνων ἀπὸ τῶν ἀνδριάντων τῶν τυραννοκτόνων πρὸς τὴν Ἐννεάκρουνον (ὄρα Dörpfeld, *Athen. Mitt.* 1892, 258 ἐξ. Judeich, *Topogr. von Athen* σελ. 312). Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου εἶνε φανερὸν μόνον, ὅτι τὸ Ἀγριππειον δὲν ἔκειτο παρὰ τὰς τοῦ Κεραμεικοῦ πύλας, οὐ πόρρω τῶν ἱππέων, ἔνθα καθορίζεται ἡ θέσις τοῦ ἐτέρου οἰκοδομήματος, τοῦ βουλευτηρίου τῶν τεχνιτῶν.

Γεννᾶται ὁμως τὸ ζήτημα, ἂν τὸ βουλευτήριον τοῦτο ἦτο ἔξω τῶν πυλῶν τοῦ Κεραμεικοῦ ἢ ἔσω, ἐν ἐκατέρῳ δὲ περιπτώσει πλησίον ἱππέων τινῶν πάντως.

Ὁ E. Curtius (*Abhdl. d. Berl. Akad.* 1854, 269), ὁ Wachsmuth (*Stadt Athen.* I, 264 Pauly - Wissowa *RE*, 1039 ἐξ. λ. buleuterion), ὁ Brückner (*Athen. Mitt.* 1910, 186, 194) καὶ ἄλλοι δέχονται αὐτὸ ἔξω τοῦ Διπύλου, ἱππεῖς δὲ ὡς τοπογραφικὸν ὄρον συγκρίσεως νοοῦσι τὸν Μελάνωπον καὶ τὸν Μακάρτατον,

¹ Ὅτι τεχνῖται νοοῦνται οἱ Διονυσιακοί, νομίζω βέβαιον, ὅχι διότι οἱ θῆτες, οἱ «χειροτέχνη», οἱ «βάνανσοι», οἱ χειρῶνακτες, οἱ χερνητικοί (Ἀριστοτ. πολιτ. 3, 4, 1278. 4, 4, 1291 B. Ἡροδ. 2, 168. Πολύβ. 15, 21, 8) δὲν ἐλέγοντο τεχνῖται (πρβλ. π. χ. Πλάτ. σοφ. 219. Ξενοφ. Κ. Π. 8, 3, 11. Ἀπομ. 2, 7, 5), ἀλλὰ διότι ἔδει νὰ ὀρίζηται τὸ εἶδος τῶν τεχνιτῶν (πρβλ. Roland *Vereinswesen* 122) π. χ. τῶν λατόμων, τῶν ἐκδοχέων κλ. Ἄλλως οἱ τεχνῖται θὰ ἐσήμαινον πάντας τοὺς τεχνίτας πάσης τέχνης, ἔχοντας κοινὸν βουλευτήριον, ἐπομένως ἀποτελοῦντας «συννομοσπονδία», ἣτις ἦτο ἀνήκουστον πρᾶγμα εἰς τὸν ἀρχαῖον πολιτισμόν, ἀφ' οὗ εἰς τὸν νέον εἶνε μόλις προσφάτως γνωστὴ καὶ ὡς πρᾶγμα ἐν ταῖς κοινωνίαις καὶ ὡς λέξις ἐν ταῖς γλώσσαις.

οἷτινες ἦσαν τεθαμμένοι ἀμέσως πρὸ τοῦ δημοσίου σήματος κατὰ τὸν Πaus. 1, 29, 6: «ἔστι δὲ ἔμπροσθεν τοῦ μνήματος *στήλη* μαχομένους ἔχουσα *ἰππεῖς*. *Μελάνωπός* σφισὶν ἔστι καὶ *Μακάρτατος* ὀνόματα . . . καὶ *Θεσσαλῶν* τάφος ἔστιν *ἰππέων* κατὰ παλαιὰν φιλίαν ἐλθόντων, ὅτε κλ. . . καὶ πλησίον *τοξόταις Κρησί*. Αὐθις δὲ ἔστιν Ἀθηναίων μνήματα . . . καὶ *ἰππεῦσιν* ἀποθανοῦσιν, ἦνίκα . . . ἐνταῦθα καὶ *Κλεωναῖοι* κείνται . . . καὶ *Ἀθηναίων* δὲ ἔστι τάφος οἷ . . . *ἐπολέμησαν πρὸς Αἰγινήτας* . . .» Ἀλλά μοι φαίνεται ἀπίθανον, ὅτι ἡ *στήλη* ἢ φέρουσα ἀναγλύπτους τὸν *Μελάνωπον* καὶ τὸν *Μακάρτατον*, μικρὸν σχετικῶς μνημεῖον οὔσα, θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ χρησιμεύσῃ τῷ *Φιλοστράτῳ* ὡς τοπογραφικὸς ὄρος πρὸς ἐντόπισιν μεγάλου οἰκοδομήματος, τοῦ βουλευτηρίου¹.

Ἄν δὲ ὑπολάβωμεν, ὅτι διὰ τῆς λέξεως «ἰππέων» ὁ *Φιλόστρατος* ἐννοεῖ αὐτοὺς τούτους τοὺς δύο τεθαμμένους ἄνδρας, πάλιν δὲν ἐκλέγει καλὸν τοπογραφικὸν ὄρον παραβολῆς, ἐπειδὴ ἐγγὺς αὐτῶν ἦσαν τεθαμμένοι καὶ μὴ ἰππεῖς, οὓς καταλέγει ὁ *Πausanias*, καὶ ἴσως καὶ ἄλλοι, οὓς δὲν λέγει οὗτος. Ἄν μάλιστα δεχθῶμεν, ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ δημοσίου σήματος, τοῦ πολυανδρίου, ὡς χαράσσει αὐτὸ ὁ *Brückner*, εἶνε ἐγγύτατα τῆς ἀληθείας, τότε τὸ κράσπεδον εἶτε τῆς νοτίως εἶτε τῆς βορείως τοῦ πολυανδρίου παραθεοῦσης ὁδοῦ θὰ ἦτο ἐγγύτερον τοῦ βουλευτηρίου, ἀφ' οὗ τοῦτο δὲν θὰ ἔκλειε βεβαίως τὴν πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ὁδόν, ἀλλὰ θὰ ἔκειτο ἢ ἐν δεξιᾷ πῶς ἢ ἐν ἀριστερᾷ. Γνωρίζομεν δὲ (*Πaus.* 1, 29, 3), ὅτι ἡ βορεία τῶν ὁδῶν ἐκείνων ἐκκρασπεδοῦτο ὑπὸ πρῶτων τῶν τάφων τοῦ *Θρασυβούλου*, τοῦ *Περικλέους*, τοῦ *Χαβρίου* καὶ τοῦ *Φορμίωνος* καὶ εἶχε προσέτι καὶ δύο ἱερὰ (*Πaus.* 1, 29, 2), ὧν τὸ μὲν, οὗ εὐρέθη ἡ θέσις (πρβλ. *BCH* 31, 1927, σελ. 155 ἐξ.), ἦτο τῆς Ἀρίστης καὶ Καλλίστης Ἀρτέμιδος, τὸ δὲ τοῦ Διονύσου ὑπὸ τούτου δὲ φυσικὸν εἶνε νὰ ἐφέλκῃται τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν. Διατί ὁ *Φιλόστρατος* δὲν μετεχειρίσθη τι τῶν μνημείων τούτων ὡς τοπογραφικὸν ὄρον παραβολῆς, ἀλλ' ἀπέβλεψε πορρωτέρω εἰς τὸ κέντρον τῆς διδύμου πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ὁδοῦ, εἰς τὸ δημόσιον σῆμα; Ἔπειτα καὶ οἱ τάφοι τῶν ἰππέων εἶνε ἀναπόσπαστα μέρη τοῦ ὅλου δημοσίου μνήματος, τοῦ πολυανδρίου. Πῶς ὁ *Φιλόστρατος* ἀπομονώνει αὐτοὺς καὶ τοπογραφεῖ δι' αὐτῶν μόνων, ὅταν δὲν εἶνε μόνοι; καὶ ἂν δὲ ὑπολάβῃ τις, ὅτι εἰς τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ πολυανδρίου ἦσαν

¹ Στήλαι δὲ ἐκόσμων πάντας τοὺς τάφους τοῦ σήματος καὶ οὐχὶ περιφερεῖς ἀνδριάντες. «Καὶ σφῶν ἱστᾶσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις *στήλαι* τὰ ὀνόματα καὶ τὸν δῆμον (φυλὴν *Wilamowitz*) ἐκάστου λέγουσαι» λέγει ὁ *Πaus.* 29, 4. Ὁ δὲ *Σχολ.* Ἀριστοφ. ὄρν. 394 λέγει κατὰ τὸν *Μενεκλέα* πιθανῶς: «βαδίζουσι δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς *στήλαι* ἐπὶ τοῖς δημοσίοις τεθαμμένοις· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ὑπὸ τοῦ δήμου πεμφθέντες, οἳ τε ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ὑπὲρ τῆς πόλεως τετελευτήκασιν· ἔχουσι δὲ αἱ *στήλαι* ἐπιγραφὰς ποῦ ἕκαστος ἀπέθανεν». Τοιαύτας δὲ *στήλας* δεικνύουσι καὶ ἀγγειογραφίαι (*Brückner* ἔ. ἄ. 212 ἐξ. *Wolters Sitz. Ber. Bayer. Akad.* 1913 σελ. 3 ἐξ. *Berl. Phil. Woch.* 1915, 1424 πρβλ. *Πρακτικά* 1882, 67. 1911, 153. *Αρχ. Ἐφημ.* 1920, σελ. 18 ἐξ. 24). Ὡστε καταντᾷ ἀπίθανον, ὅτι ὁ *Φιλόστρατος* θὰ ἐτοπογράφει τὸ βουλευτήριον ἐκ τῆς θέσεως μιᾶς ἀναγλύπτου *στήλης*.

ὄντως μόνοι, πῶς ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἐν τῇ τοπογραφίᾳ τοῦ Φιλοστράτου ἐννοοῦνται οὗτοι καὶ ὄχι ἄλλοι, οὓς γινώσκομεν ἐκ τοῦ Πausanίου; (πρβλ. 29, 11). Ἐὰν δὲ τοῦτο εἶνε ἀπίθανον, ἐπίσης ἀπίθανος εἶνε καὶ ἡ ἀντίστροφος εἰκασία τοῦ Brückner (ἔ. ἄ. σελ. 194), ὅτι ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Φιλοστράτου συνάγεται, ὅτι πλησίον τοῦ βουλευτηρίου ἦσαν πολλοὶ τάφοι ἰππέων. Τοῦτο οὔτε ἀπὸ σχεδίου ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, ἀφ' οὗ αἱ κατὰ ξηρὰν μάχαι εἶχον ἀπωλείας καὶ πεζῶν καὶ ἰππέων, οὓς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χωρίσωσιν ἐν τῇ ταφῇ καὶ ὄντως δὲν ἐχώριζον, οὔτε τυχαίως, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Μόνον κατ' ἐξαιρέσειν ἠδύνατο νὰ συμπλακῇ ἰππικόν τι ἀπόσπασμα ὡς τὸ τοῦ Δεξιλέω, ὅτε ὁ τάφος ἐκρυπτε μόνον ἰππεῖς.

Πιστεύω, ὅτι πειρώμενοι νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν τοπογραφίαν τοῦ Φιλοστράτου σκεπτόμεθα ἄγαν ἀρχαιολογικῶς, μάλιστα δὲ οἱ νεώτεροι οἱ παρακολουθοῦντες τὰ τε ἐν γένει «φλέγοντα» τοπογραφικὰ ζητήματα τῶν Ἀθηναίων καὶ μάλιστα τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Κεραμεικοῦ. Ὁ Φιλόστρατος θέλων νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν τοῦ βουλευτηρίου, βεβαίως δὲν ἴστατο ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Κεραμεικοῦ οὐδ' ἐβλεπεν ἐκεῖθεν τὰς Ἀθήνας. Ἐὰν δὲν ἔγραφεν ἐντὸς τῶν Ἀθηναίων, ἐφαντάζετο ὁμοίως αὐτὰς ὡς εἰ ἦτο ἐντὸς αὐτῶν καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ τοπογραφῆσιν οἰκοδόμημα κείμενον ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, πλησίον μάλιστα τοῦ Διτύλου, θὰ ὠρίζε τὴν θέσιν αὐτοῦ κατὰ πάντα ἄλλον τρόπον (π. χ. «οὐ πόρρω ἔξω τοῦ Διτύλου», «ἐξιώντι ἐκ τοῦ Διτύλου οὐ πόρρω τοῦ δημοσίου σήματος ἢ τ.τ.), οὐχὶ ὁμοίως ὡς πράττει νῦν, ὅτε καὶ τὸ προηγούμενον Ἀγρίππειον, ἐντὸς τοῦ περιβόλου πάντως ὄν, κρατεῖ τὴν φαντασίαν τοῦ τε γράφοντος καὶ τοῦ ἀναγνώσκοντος ἐντὸς τῶν τειχῶν. Ἡ θέσις μόνον πρέπει νὰ εἶνε πλησίον τῶν πυλῶν τοῦ Κεραμεικοῦ καὶ «οὐ πόρρω τῶν ἰππέων».

Ἐπομένως οἱ ἰππεῖς πρέπει νὰ ἦσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν καὶ ἐν σχετικῇ ἐγγύτητι πρὸς τὸ Δίτυλον ἦτοι κατὰ τὸ βόρειον πιθανῶς μέρος τῆς ἀγορᾶς. Ἐὰν ἀναζητήσωμεν τοιοῦτόν τι μνημεῖον ἐκεῖ που.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ὁ Πausanίας (1, 2, 4) εἰσάγων τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τοῦ Διτύλου ἦτοι διὰ τῶν πυλῶν τοῦ Κεραμεικοῦ μνημονεύει ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρῶτον τοῦ πομπείου, εἶτα τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος καὶ τινος ἐφίππου Ποσειδῶνος, καὶ ἔπειτα μνημονεύει τῶν δύο στοῶν ἐκατέρωθεν τοῦ εὐθέως Δρόμου, ὅστις ἦγεν ἐκ τοῦ Διτύλου εἰς τὴν βορείαν ἄκρην τῆς κυρίως ἀγορᾶς κατὰ τὸν ΒΑ πόδα τοῦ λόφου τοῦ «Θησείου» ἦτοι τοῦ Ἡφαιστείου μεταξὺ τοῦ λόφου καὶ τῆς νῦν ἐκκλησίας τῶν Ἀγ. Ἀσωμάτων. Ἐκεῖθεν ἄρχεται τῆς περιγραφῆς τῆς ἀγορᾶς ἐκ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς αὐτῆς διὰ τῆς βασιλείου στοᾶς, προχωρεῖ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν νότιον, ποιεῖται ἐν αὐτῇ ἐλιγμούς τινες βορείως ἢ ΒΔ τοῦ Ἀρείου πάγου ἐρχόμενος οὕτω εἰς τὴν ΒΔ ἄκρην αὐτοῦ, καὶ βαδίζει εἶτα παρα-

πλευρῶς τῆς δυτικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ φθάνων εἰς τὴν Ἐννεάκρουνον καὶ τὸ Ἐλευσίσιον. Ἐντεῦθεν ἐπιστρέφει πρὸς Β καὶ ἐπισκέπτεται τὸν ἀγοραῖον κολωνὸν καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἡφαίστου («Θησεῖον») κείμενον ὑπεράνω τῆς βασιλείου στοᾶς, ἔπειτα δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Δήμου καὶ τῶν Χαρίτων καὶ τῆς Ἀφροδίτης κείμενον εἰς τὴν βορείαν κλιτὴν τοῦ λόφου τοῦ «Θησεῖου», ὅπου διέρχεται νῦν ὁ σιδηροδρομὸς, ὅστις καὶ ἀπεκάλυψεν αὐτό¹, καὶ ἐνταῦθα ἀλλάσσει διεύθυνσιν στρεφόμενος πρὸς Α, ἵνα διέλθῃ εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς, τὴν ἀνατολικήν, ἣν καὶ περιγράφει μνημονεύων τῆς Ποικίλης στοᾶς καὶ τινων μνημείων πρὸ αὐτῆς, προσθέτων τινὰ περὶ τῶν «ἐν τῇ ἀγορᾷ» ἥτοι ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς ἀγορᾶς μνημείων, καὶ τέλος ἐξέρχεται αὐτῆς *πλησίον*, ἵνα περιγράψῃ τὸ Πτολεμαίειον γυμνάσιον καὶ εἶτα τὸ ἱερὸν ἢ τὸν σηκὸν τοῦ Θησεῶς κείμενον βορείως πρὸς τῆς ΒΑ ἄκρας τοῦ Ἀρείου πάγου.

Ἐκεῖ, ἐνθα ὁ Πausanίας ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης στρέφεται πρὸς ἀνατολάς, ἵνα ἔλθῃ εἰς τὴν ἀνατολικήν πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς, ὅπου ἦτο ἡ Ποικίλη στοά, διασχίζει τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς. Φαίνεται, ὅτι ἡ πλευρὰ αὕτη δὲν ἦτο πολὺ εὐρεία, διότι ὁ Πausanίας δὲν περιγράφει πολλὰ πράγματα αὐτόθι, οὐδὲν δὲ οἰκοδόμημα. Ἴδου τι λέγει (I, 15, 1): «ἰοῦσι δὲ πρὸς τὴν στοάν, ἣν Ποικίλην ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῶν γραφῶν, ἔστιν Ἐρμῆς χαλκοῦς καλούμενος ἀγοραῖος καὶ πύλη πλησίον» ἔπεστι δέ οἱ τρόπαιον Ἀθηναίων ἵππομαχία κρατησάντων Πλείσταρχον², ὃς τῆς ἵππου Κασσάνδρου καὶ τοῦ ξενικοῦ τὴν ἀρχὴν ἀδελφὸς ὢν ἐπετέτραπτο· αὕτη δὲ ἡ στοὰ (ἢ ποικίλη)» κλ.

Καὶ ὁ μὲν Ἐρμῆς ἴσως δὲν ἦτο μόνος, ἀφ' οὗ ὁ Ξενοφ. ἵππαρχ. 3, 2 «ἀπὸ τῶν Ἐρμῶν» νομίζει ὀρθὸν νὰ ἄρχηται πᾶσα πομπή τῶν ἱππέων³, ὁ δὲ Ἀρποκρ. λ. Ἐρμαῖ λέγει . . . «ἀπὸ γὰρ τῆς Ποικίλης καὶ τῆς τοῦ βασιλέως στοᾶς εἰσὶν οἱ Ἐρμαῖ καλούμενοι» (πρβλ. καὶ Λυσ. 23, 3), οἵτινες ἦσαν ἴσως οἱ ὑπὸ τοῦ Ἰππίου μετὰ γνωμικῶν πρῶτοι σταθέντες ὡς ἀφετηρία ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς πρὸς τοὺς δήμους. Ὁ Περιγηγῆτης ἀπέβλεψε, φαίνεται, εἰς μόνον τὸν *χαλκοῦν* Ἐρμῆν.

Τὸ ἄλλο ὅμως μνημεῖον, ὅπερ ὁ Πausanίας εἶδε βορείως πρὸς τῆς νῦν γεφύρας τοῦ Θησεῖου καὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κατὰ τὴν πλατεῖαν τῶν Ἀγ. Ἀσωμάτων καὶ καλεῖ «*πύλην*», ἐκράτησεν ἀληθῶς ὡς πύλη ἐπὶ μακρὸν χρόνον μέχρι τοῦδε· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ἐξενεχθῶσι πολλαὶ γνω-

¹ Ὅρα Δελτ. Ἀρχ. 1891, σελ. 25, 40. Ferguson *Hellenistic Athens* 212.

² Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 306 π. Χ. Wilhelm Gött. *Geol. Anz.* 1898, 222, Dittenberger *Syll.*³ 328. Ferguson, *Hellenistic Athens* 1911, 114.

³ Ὁ Robert, *Pausanias als Schriftst.* 329 δὲν θέτει, νομίζω, ὀρθῶς τοὺς Ἐρμαῖς τούτους εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς ἀγορᾶς, ἐπειδὴ ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει θεοῖς παρατάξεως τῶν ἱππέων «κατὰ φυλάς», ὡς ὑπῆρχεν ἐν τῷ μεταξύ Διπύλου καὶ ἀγορᾶς Δρόμω, ὅθεν ἤρχετο καὶ ἡ πομπή τῶν Παναθηναίων.

μαι, ὅτι δηλ. ἦτο πύλη τοῦ μηδέποτε πιθανώτατα ὑπάρξαντος (πρβλ. Dörpfeld, ἐν *Judeich-Festschrift*, 1929 σελ. 1 ἐξ.) προθεμιστοκλείου περιβόλου τῆς πόλεως μόνη αὕτη διασωθεῖσα ἐξ αὐτοῦ ἐνταῦθα, ἢ ὅτι ἐκτίσθη ὕστερον ἀντὶ τῆς παλαιᾶς, ἢ ὅτι ἦτο ἀψιδωτὴ καὶ ἐπομένως παρεῖχε τὸ παλαιότερον παράδειγμα ἀψίδος ἐν Ἑλλάδι, ἢ ὅτι, ἀφ' οὗ ἦτο ἀψιδωτὴ, ἐσφάλη ὁ Πausanίας ἀναγαγὼν αὐτὴν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Κασσάνδρου, ὥστε εἶνε διορθωτέος, καὶ εἶ τι ἄλλο.

Οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν, ὅτι ἡ «πύλη» αὕτη ἦτο πυλόμορφον μνημεῖον ἐσχηματισμένον διὰ δύο κίωνων καὶ ἐπιστυλίου, ἐφ' οὗ ἦτο «τρόπαιον τῶν Ἀθηναίων ἵππομαχία κρατησάντων». Τοιαῦτα μνημεῖα πυλόμορφα ἐπὶ κίωνων εἶνε ἤδη γνωστὰ ἱκανὰ ἐν Δελφοῖς ἐκ τῶν μακεδονικῶν χρόνων¹, οὐδεὶς δ' ὑπάρχει λόγος νὰ κωλυθῶμεν νὰ δεχθῶμεν ὁμοία ἐν Ἀθήναις, ἀφ' οὗ ὑπῆρχον πιθανῶς καὶ ἀλλαχοῦ², δὲν εἶνε δ' ἀπίθανον, ὅτι καὶ τῶν δελφικῶν ἀναθημάτων πρότυπον ἠδύνατο νὰ εἶνε τὸ Ἀθηναϊκὸν ἢ ἄλλο τι ἀθηναϊκὸν παλαιότερον.

Ἄλλ' εἴτε κίονας στρογγύλους δεχθῶμεν ὑποβασιάζοντας τὸ τρόπαιον (μονοκίονια βάρη ἦσαν συνήθη ἐν Ἀθήναις καὶ Δήλῳ καὶ Δελφοῖς καὶ ἀλλαχοῦ ἀπὸ τοῦ 6^{ου} αἰῶνος τοῦλάχιστον) εἴτε τετραγώνους, ὥστε νὰ προσφύηται αὐτῷ προσφορώτερον τὸ ὄνομα «πύλη», — διὰ νὰ νοῆται τὸ τρόπαιον ὅτι διαιωνίζει νίκην ἵππομαχίας, τί ἄρα γε ἔπρεπε νὰ παριστάνη ἐπάνω, ὥστε νὰ εἶνε ἀσύγχυτον πρὸς οἰονδήποτε τρόπαιον πεζομαχίας; Ὁ Nilsson τελευταῖον ἐν *BCH* 1925 σελ. 145, ἐξ ἀφορμῆς τῶν δελφικῶν πυλομόρφων μνημείων ἤχθη νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν «πύλην» ταύτην τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ἵνα καταλήξῃ ἀποφεύγων πᾶσαν εἰκασίαν: «mais nous ne savons pas de quelle nature étaient ces trophées». Εὐρίσκω, ὅτι μόνον ἱππεῖς καὶ πιθανώτατα ἱππεῖς ἵππομαχοῦντας ἐβάσταζεν ἡ πύλη. Μνημεῖα εἰκονίζοντα ἱππεῖς ἦσαν συχνά³. Δὲν ἦσαν δ' ἐν Ἀθήναις ἄγνωστοι παραστάσεις ἵππο-

¹ Bourguet *BCH*, 1911, 472, *Ruines de Delphes* 165 ἐξ. 202 ἐξ. Pomtow, *Berl. Phil. Woch.* 1912, 28, 315, *Klio* 7, 442 Dittenberger *Syll.*³ 513 ἐξ.

² Πρβλ. Φίλοστρ. βί. Ἀπολλ. 2, 42 «Καὶ πύλας ἐν αὐτῷ (τῷ πεδίῳ τῆς μάχης μεταξὺ Πύρου καὶ Ἀλεξάνδρου) ἰδεῖν φασι ξυγκλειούσας οὐδέν, ἀλλὰ τροπαίων ἐνεκα ὠκοδομημένας ἀνακεῖσθαι γὰρ ἐπ' αὐτῶν Ἀλέξανδρον ἐφρονηκότες τετραγούμοις ἄρμασι...» Ὅρα καὶ ἐπιτάφιον ἐπίγραμμα τῆς Μιλήτου ἐν *Jahrb.* 1906 *Arch. Anz.* σελ. 38 (πρβλ. Πολύβ. 31, 21, 2. Niese III, 245).

«Σῆμα μὲν ἴσθ', ὅτι τοῦτο Μενεσθειδᾶν ἐπὶ δισοῖς
κίοισιν ὠγκώθη, ξεῖνε, καταφθιμένοις,
εἶ τινας εὐόλθου μεγάλας παρὰ παιδί Σελεύκου
Ἀσίδος ὑψηλοῦς ἔκλυες ἠγεμόνας».

³ Ὅρα καὶ Löwy, *Die Anfänge des Triumphzuges*, ἐν *Jahrb. d. Kunsthistor. Sammlungen* in Wien, νέα σειρά, Sonderschrift 1928 σελ. 31.

³ Πρβλ. ἐν Δελφοῖς Πλουτ. Φιλοπ. 2 καὶ 10 «καὶ διαλαβὼν τὸ ξυστόν ἐκ χειρὸς ὠθεῖ (ὁ Φίλοπ.) καὶ περικρέπει τὸν ἄνδρα (Μαχανίδα) συνεπερείσας — τοῦτο ἔχων τὸ σχῆμα χαλκοῦς ἐν Δελφοῖς ἔστηκεν» πρβλ. *Klio* IX, 160 ἐξ. Πaus. 10, 10, 6 (ἵπποι Ταραντίνων), 13, 5 (Ἀχιλλεὺς ἐπὶ τῷ ἵππῳ καὶ ὁ Πάτροκλος συμ-

μαχούντων, ἂν κρίνωμεν καὶ μόνον ἐκ τοῦ μνημείου τοῦ οἴκου τοῦ Δεξιλέω καὶ τοῦ σχετικοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς.

Ἴδου λοιπὸν ἵππεις μεγάλοι καὶ ἐπιφανεῖς καὶ περίοπτοι ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ εἰς τὸ τέρμα τοῦ ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ Κεραμεικοῦ ἐρχομένου Δρόμου, ὄχι μὲν πολὺ μακρὰν αὐτοῦ, ἀλλ' οὕτως, ὥστε τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν κείμενόν που μεταξὺ τῶν ἱπέων καὶ τοῦ Διτύλου νὰ εἶνε ἐκατέρωθεν ἐγγὺς ἀμφοτέρων, καθὼς θέλει ὁ Φιλόστρατος.

Ἄλλ' ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τῷ μεταξὺ τοῦ Διτύλου καὶ τῶν ἱπέων ἔκειτο οἰκοδόμημά τι ἔχον ὡσαύτως σχέσιν πρὸς τοὺς Διονυσιακοὺς τεχνίτας. Τοῦτο ἦτο ἡ οἰκία τοῦ Πουλυτίωνος, ἐν ἣ ὁ Ἀλκιβιάδης παρῶδησε τὰ (Ἐλευσίνα) μυστήρια μετὰ τῶν φίλων, μεθ' ὧν καὶ τοὺς Ἑρμᾶς περιέκοψε. Ὁ Ἄνδοκ. π. μυστ. 12 λέγει: «ἐπειδὴ δὲ ἐψηφίσαντο αὐτῷ (τῷ ἀμυήτῳ θεράποντι ἦτοι δούλῳ Ἀνδρομάχῳ) τὴν ἄδειαν, ἔλεγεν, ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Πουλυτίωνος γίγνοιτο μυστήρια Ἀλκιβιάδην μὲν οὖν καὶ Νικιάδην καὶ Μέλητον τούτους μὲν αὐτοὺς εἶναι τοὺς ποιοῦντας, συμπαρεῖναι δὲ καὶ ὄρᾶν τὰ γιγνόμενα καὶ ἄλλους, παρεῖναι δὲ καὶ δούλους ἑαυτόν τε καὶ τὸν ἀδελφόν» κλ. Ποῦ ἔκειτο ἡ οἰκία δὲν λέγει ὁ Ἄνδοκίδης. Ὁ Πλάτων ἐπιχέει φῶς τι λέγων ἐν τῷ Ἑρμῆϊ 400 B: «ἐν δὲ Σκύθαις τοῖς νομάσιν (δηλ. τοῖς μὴ ἔχουσιν ἀνάγκην οἰκιῶν) εἴ τις τὴν Πουλυτίωνος οἰκίαν κεκτημένος εἴη, οὐδὲν ἂν πλουσιώτερος δοκοῖ εἶναι ἢ εἰ παρ' ἡμῖν τὸν Λυκαθηττόν». Ἐκ τῶν λόγων τούτων γίνεται φανερὸν μόνον, ὅτι ἡ οἰκία αὕτη ἦτο μεγάλη τις, παροιμιωδῶς μεγάλη, τὸ δὲ μέγεθος κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἀρχαίων πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ὄχι τόσον εἰς τὸ ὕψος, ὅσον εἰς τὴν εὐρύτητα καὶ τὸ πλῆθος τῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων (κῆποι, αὐλαί) ². Ἄλλας λεπτομερείας ὅμως ὡς καὶ τοπογραφικὸν ὄρισμὸν τῆς οἰκίας εὐρίσκομεν παρὰ Πausanίᾳ 1, 2, 5. Οὗτος ἐρχόμενος, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ Διτύλου πρὸς τὸν Κεραμεικόν, ἦτοι τὴν ἀγορὰν, βαδίζει διὰ τοῦ Δρόμου, ὅστις ἦτο εὐρεία λεωφόρος καὶ κατ' εὐθείαν ἦγε πρὸς τὴν ΒΑ κλιτὸν τοῦ σημερινοῦ λόφου τοῦ «Θησειοῦ» πρὸς τὴν βασιλείον στοάν, διερχομένη λοξῶς ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΝΑ πρὸ τοῦ χώρου, ὃν κατέχει σήμερον ὁ ἐκεῖ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς.

παραθεῖ οἱ τῷ ἵπῳ), 13, 6 (εἰσὶ δὲ καὶ εἰκόνες χαλκαῖ Φωκέων ἀναθέντων ἠνίκα δευτέρῳ συμβολῇ τὸ ἵπικόν ἐτρέψαντο τὸ ἐκ Θεσσαλίας), 13, 10 (εἰκόνες δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱπέων), 15, 4 (ἵπικου δὲ ἠγεμόνας ἀναβεθηκότας ἐπὶ ἵππους Φεραῖοι . . . ἔστησαν). Καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ Πaus. 5, 25, 11 (Ἡρακλῆς . . . μαχόμενος πρὸς τὴν ἀμαζόνα ἐφιππον γυναῖκα), 27, 2 (δύο τέ εἰσιν ἵπποι καὶ ἠνίοχοι δύο, ἐκατέρω τῶν ἵππων παρεστῶς ἀνὴρ ἠνίοχος), 6, 11, 1 (Φίλιππος ὁ Ἀμύντου καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου καὶ Σέλευκος τε καὶ Ἀντίγονος τοῖς μὲν δὴ ἐφ' ἵππων, Ἀντιγόνῳ δὲ ἀνὴρ πεζός ἐστιν ἢ εἰκῶν), 12, 4 (τοὺς ἀνδριάντας δὲ τοῦ Ἰέρωνος ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐφ' ἵππου τὸν ἕτερον . . . ἀνέθεσαν), 12, 5 (Ἀρεὺς . . . καὶ Ἄρατος ἔστηκεν ὁ Κλεινίου καὶ αὐθις ἀναβεθηκῶς ἐστὶν Ἀρεὺς ἵππον). Πρβλ. καὶ 6, 14. 12, 16, 9 κ. ἄ. Ἐκ τῶν μνημείων αἱ μαρτυρίαι εἶνε πλείονες.

¹ Πρβλ. καὶ Oxyg. pap. III ἀριθ. 411 στίχ. 22. Σουίδ. λ. ἐξωρησάμην.

Οὕτω βαδίζων ὁ Πausanίας, περιγράφει τὰ ἐκατέρωθεν τοῦ Δρόμου μνημεῖα ἢ οἰκοδομήματα, ἀρχόμενος ὡς ἐξῆς: «στοαὶ δὲ εἰσιν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐς τὸν Κεραμεικὸν καὶ εἰκόνες πρὸ αὐτῶν χαλκαῖ καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὅσοις τι ὑπῆρχεν ἐς δόξαν. ἡ δὲ ἐτέρα τῶν στοῶν ἔχει μὲν ἱερὰ θεῶν, ἔχει δὲ γυμνάσιον Ἑρμοῦ καλούμενον. Ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ Πουλυτίωνος οἰκία, καθ' ἣν παρὰ τὴν ἐν Ἐλευσίνι δρᾶσαι τελετὴν Ἀθηναίων φασὶν οὐ τοὺς ἀφανεστάτους· ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἀνεῖτο Διονύσω· Διόνυσσον δὲ τοῦτον καλοῦσι Μελπόμενον ἐπὶ λόγῳ τοιῶδε, ἐφ' ὁποίῳ περ Ἀπόλλωνα Μουσηγέτην. Ἐνταῦθά ἐστιν Ἀθηνᾶς ἀγάλμα Παιωνίας καὶ Διὸς καὶ Μνημοσύνης καὶ Μουσῶν Ἀπόλλων τε, ἀνάθημα καὶ ἔργον Εὐβουλίδου, καὶ δαίμων τῶν ἀμφὶ Διόνυσσον Ἄκρατος. πρόσωπον ἐστὶν οἱ ἐνφοκοδομημένον τοίχῳ. μετὰ δὲ τὸ τοῦ Διονύσου τέμενος οἴκημά ἐστιν» κλ. Ὅτι αἱ στοαί, ἅς μνημονεύει πρῶτας ὁ Πausanίας, ἔκειντο ἐκατέρωθεν τοῦ Δρόμου, μανθάνομεν ἐκ τοῦ Ἰμερίου III, 2 «εὐθυτενῆς τε καὶ λειῶς καταβαίνων ἀνωθεν (δηλ. ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῆς ἀγορᾶς) σχίζει τὰς ἐκατέρωθεν παρατεταμένας στοάς». Διὰ τὰ δύναται δὲ ἡ ἐτέρα τῶν στοῶν νὰ περιέχῃ ἱερὰ θεῶν καὶ γυμνάσιον, ἀπαιτοῦν ἔκτασιν χώρου, προσέτι δὲ τὴν εὐρύχωρον οἰκίαν τοῦ Πουλυτίωνος, δὲν ἦτο ἢ πρὸς νότον, δηλ. ἢ δεξιὰ τῷ ἐκ Διπύλου ἐρχομένῳ Πausanία, ἀλλ' ἢ πρὸς βορρᾶν, ἢ ἀριστερά· διότι πρὸς νότον δὲν ὑπάρχει ἐπαρκῆς ὁμαλὸς χώρος, μᾶλλον δὲ οὐδαμῶς ὑπάρχει, δυνάμενος νὰ δεχθῇ τὰ ἄνω ἰδρύματα, ἐν ᾧ τούναντίον ὅλας συμβαίνει πρὸς βορρᾶν.

Κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Πausanίου ἡ οἰκία τοῦ Πουλυτίωνος, δημευθεῖσα ὡς καὶ πᾶσα περιουσία τῶν Ἑρμοκοπιδῶν, εἶχε παραχωρηθῆ εἰς λατρείαν τινὰ τοῦ Διονύσου τοῦ ἐπικληθέντος Μελπομένου. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐκτάσεως τῆς οἰκίας, «καθ' ἣν» (Πaus.) εἶχε γίνεσθαι ἡ ἀσεβὴς μίμησις τῶν μυστηρίων, ἦτο ἐπὶ Πausanίου, ὡς ἐρμηνεύω αὐτόν, τὸ ἀνάθημα καὶ ἔργον τοῦ Εὐβουλίδου· διότι μετὰ τὸ «ἐν αὐτῇ» (δηλ. τῇ στοᾷ) ἔπεται τὸ «ἐνταῦθα», ἀκολουθεῖ τὸ προσωπεῖον τοῦ συνημμένου πρὸς τὸν Διόνυσσον Ἄκράτου, ἐνφοκοδομημένον εἷς τινα τοίχον τοῦ ὅλου συγκροτήματος τοῦ Πουλυτίωνος καὶ ληξιάσης οὕτω τῆς περιγραφῆς αὐτοῦ κεῖται ἐν τέλει τὸ «μετὰ δὲ τὸ τοῦ Διονύσου τέμενος ἔστιν οἴκημα ἀγάλματα ἔχον ἐκ πηλοῦ» κλ., ἃ δηλοῦσι καὶ τὴν εὐρύτητα τοῦ ὅλου οἰκοπέδου τοῦ Πουλυτίωνος διὰ τῆς λέξεως τέμενος.

Τὸ οἴκημα τοῦτο θὰ ἦτο τὸ τελευταῖον κατὰ τὸ ἄκρον τῆς βορείας στοᾶς, πρὶν ὁ Πausanίας, φεύγων ἐκ τῆς στοᾶς, στραφῆ ἀμέσως πρὸς τὴν ἀγορᾶν διὰ τῶν λέξεων (3, 1) «τὸ δὲ χωρίον ὁ Κεραμεικὸς» κλ. καὶ μεταβῆ εἰς τὴν βασιλείον στοάν. Δὲν εἶνε ὅμως εὐλογον νὰ δεχθῶμεν τὸ οἴκημα ἐκεῖνο ὡς μέγα τι κτίσμα. Τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἦσαν πῆλινα ἀγάλματα, ὥστε μικρὰ τὸ μέγεθος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Milchhöfer ἐν *Archäol. Aufs. H. Brunn dargebr.* σελ. 53 ὀνομάζει

αὐτὸ ναῖσκον (Kappelle) ¹. Ἐπειδὴ δὲ ἀναλύων τὰ πῆλινα ἀγάλματα εὐρίσκει αὐτὰ συγκροτοῦντα παράστασιν ὁμοίαν πρὸς τὰ ἀνάγλυφα τὰ λεγόμενα τοῦ Ἴκαρίου, συνάγει (σελ. 58), ὅτι ἦσαν ἀναθήματα τῶν Διονυσιακῶν τεχνιτῶν πρὸς τιμὴν ἀφηρωϊσθέντων ἐταίρων ἀνατεθέντα εἰς τὸ τέμενος τοῦ Διονύσου ἦτοι τὴν οἰκίαν τοῦ Πουλυτίωνος. Ὡστε ὄχι μόνον μικρὸν ἦτο τὸ οἶκημα ἀλλὰ καὶ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς οἰκίας ἐκείνης.

Ἄλλ' ἡ βάσις τοῦ μνημείου τοῦ Εὐβουλίδου εὐρέθη τῷ 1837 κτιζομένης τῆς γωνιαίας ἀπέναντι τοῦ παλαιοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ οἰκίας, ἧς ἡ μὲν νοτία ὄψις κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἐρμοῦ, ἡ δ' ἄλλη, ἡ ἀνατολική, βλέπει πρὸς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τῶν Ἀσωμάτων. Ἡ βάσις εἶνε μεγάλη (ἀνεσκάφη μῆκος 8 μ. ἀλλ' ἡδύνατο νὰ φθάνῃ τὰ 26· Lolling *Athen. Mitt.* 12, 364), ἀνάλογος πρὸς ὅτι προσηδοκᾶτο ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Πausanίου, καὶ φέρει ἐπιγραφὴν «Εὐβουλίδης Εὐ]χειρος Κρωπίδης ἐποίησεν» (ὄρα Judeich, *Topogr. von Athen* 322 ἐξ. 324). Ἡ διεύθυνσις αὐτῆς εἶνε πρὸς ΒΔ· τοῦτο δὲ δηλοῖ, ὅτι ἔμπροσθέν που ἦτο ὁδὸς τις, αὐτὴ βεβαίως αὕτη, ἣν ἀπαιτοῦσιν αἱ μικρὸν βορειότερον κείμεναί ποτε Θριασῖαι πύλαι, ὧν τὰ λείψανα κείνται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν σημερινῶν ὁδῶν Διπύλου καὶ Ἡρακλειδῶν. Διὰ τούτου ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ οἰκία τοῦ Πουλυτίωνος ἦτοι τὸ τέμενος τοῦ Διονύσου εἶχε μέτωπον ὄχι μόνον πρὸς νότον (πρὸς τὴν στοᾶν) ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἦτοι πρὸς τὴν ἐπὶ τὰς Θριασῖας πύλας ὁδόν, προέχουσα ὀπισθεν τοῦ «οἰκήματος» (ἂν τοῦτο ἦτο ἀκριβῶς εἰς τὴν γωνίαν τῆς στοᾶς), τὸ δὲ ἀνάθημα τοῦ Εὐβουλίδου θὰ διέσπα τὸν περίβολον τῆς οἰκίας, ἵνα ἦ ὄρατὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

Ἄλλ' ἂν τὸ πυλόμορφον ἱπικὸν μνημεῖον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατὰ τοῦ Πλειστάρχου τῷ 306 ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῆς ἀγορᾶς τοῦ Κεραμικοῦ ἦτοι κατὰ τὴν σημερινὴν πλατεῖαν τῶν Ἀγ. Ἀσωμάτων, ὡς συνήχθη ἀνωτέρω, τότε ἦτο ἐγγύτατα τῆς οἰκίας τοῦ Πουλυτίωνος, ἧτις εἶχε γίνεi τέμενος τοῦ Μελπομένου Διονύσου. Ἐν ἀρχῇ ὁμως τοῦ λόγου εἶδομεν κατὰ τὸν Φιλόστρατον, ὅτι ἐγγὺς τῶν ἱπέων ἦτο τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν. Ὡστε τοπογραφικῶς προκύπτει οὕτω ὡς πιθανώτατον, ὅτι ἡ οἰκία τοῦ Πουλυτίωνος ἦτοι τὸ τέμενος τοῦ Διονύσου καὶ τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτὸ καθίδρυμα, ὃ δὲν ἐτόλμησε δυστυχῶς νὰ δεχθῇ ὁ Milchhöfer ἔ. ἄ. καίπερ σελ. 47 ἐξ. 60 λίαν ἐγγὺς πρὸς τὸ πόρισμά μου ἔλθῶν.

Ἡ διαφορὰ εἶνε μόνον ὅτι ὁ Milchhöfer ἀναζητῶν γειτονικοὺς πρὸς τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν ἱππεῖς ἔτεινε νὰ στηριχθῇ εἰς τὴν γενικὴν φράσιν τοῦ Πausanίου (1, 2, 4) «στοαὶ δὲ εἰσιν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐς τὸν Κεραμικὸν (δηλ. τὴν

¹ Πρὸβλ. τὰ ἡρῶα εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ἐπικτήτας ἐν Θήρῃ Collitz 4706, 13.

ἀγορᾶν) *καὶ εἰόνες πρὸ αὐτῶν χαλκαὶ καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν*, ὅσοις τι ὑπῆρχεν ἐς δόξαν», φρονῶν ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνδριάντων τούτων θὰ ἦσαν καὶ ἔφιπποι κατὰ τὰ ἄκρα καὶ τὰς τομὰς τῶν στοῶν, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ Δρόμος ἦτο εὐρύς καὶ ἐπομένως ἐπιδεκτικὸς καὶ πλειόνων ἐφίππων ἀνδριάντων, ὧν ὅμως οὐδεὶς μαρτυρεῖται. Συνειδὼς δὲ τὴν ἀδυναμίαν τοιοῦτου ἀορίστου καθ' αὐτὸ τεκμηρίου, ἐπεχείρησεν ἀπεγνωσμένον ἔργον, νὰ ἀποδείξῃ δηλ., ὅτι ὁ ἀνδριάς τοῦ στωϊκοῦ φιλοσόφου Χρυσίππου, ἐπειδὴ ἀπλῶς ἦτο ἔργον τοῦ Εὐβουλίδου (Πλίν. 34, 88), ἔκειτο ὑπὸ τὴν στοᾶν ταύτην πλησίον τοῦ μεγάλου ἔργου καὶ ἀναθήματος τοῦ Εὐβουλίδου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Διογ. Λαερτ. 7, 182 λέγει: «ἦν δὲ καὶ τὸ σωματίον εὐτελής (ὁ Χρυσίππος), ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἐν Κεραμειῶ, ὅς σχεδόν τι ὑποκέκρυπται τῷ πλησίον ἱππεῖ, ὅθεν αὐτὸν ὁ Καρνεάδης Κρύψιππον ἔλεγεν», ἰδοὺ εὐρέθη εἰς ἱππεὺς ἐκ τῶν ὑποτιθεμένων πλειόνων.

Ἄλλὰ διὰ νὰ τοπογραφῆσῃ ὁ Φιλόστρατος ἐκ τῶν οὕτω συναγομένων ἐν τῇ στοᾷ ταύτῃ ἱππέων, ἔπρεπε νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῇ πεζοὶ ἀνδριάντες, ἐν ᾧ ὁ Milchhöfer βία εἰσάγει ἐκεῖ ἓνα ἱππέα, ὃν ἐξουδετεροῖ ὅμως καὶ μόνος ὁ καθημέ- νος Χρυσίππος.

Δὲν ἔχει ὅμως δίκαιον ὁ Milchhöfer τοποθετῶν τοὺς ἀνδριάντας τούτους ὑπὸ τὴν στοᾶν τοῦ Δρόμου. Ὅτι ὁ ἀνδριάς τοῦ Χρυσίππου ἔκειτο ἐν τῷ Κεραμειῶ, εἶνε γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν (π. χ. Cic. de fin. 1, 39) καὶ ἐλέγετο δὲ «ὁ ἀνδριάς ὁ ἐκ τοῦ Κεραμειοῦ». Ἄλλὰ Κεραμεικὸς ὁ ἔσω ὑπὸ πολιτικὴν ἔννοιαν δὲν ἦτο βεβαίως μόνη ἡ ἔκτασις τῆς πλατείας τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰ καθορίζοντα αὐτὴν ἀκριβῶς ἰδρύματα, εἴτε στοαὶ εἴτε ἄλλα μνημεῖα. Οὕτω νοεῖ αὐτὸν καὶ ὁ Milchhöfer αὐτός, ὅταν τοποθετῇ τὸν Χρυσίππον ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Δρόμου, ἦν ὅμως τάσσει ὁ Πausanias ἔξω, τῆς ἀγορᾶς ἦτοι τοῦ «Κεραμειοῦ» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀντιλήψεως τοῦ λαοῦ τῶν συγχρόνων του Ἀθηναίων, ἀφ' οὗ *μετὰ* τὴν στοᾶν τοῦ Δρόμου ἐπιλαμβάνεται τῆς περιγραφῆς τοῦ «Κεραμειοῦ» (= τῆς ἀγορᾶς). Μετὰ τὴν περιγραφὴν ὅμως τῆς κυρίας πλατείας τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν ἀκριβῶς ὀριζόντων αὐτὴν πέριξ μνημείων λέγει ὁ Πausanias 1, 17, 2: «ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ, *τῆς ἀγορᾶς ἀπέχοντι οὐ πολὺ*, Πτολεμαίου δὲ ἀπὸ τοῦ κατασκευασαμένου καλουμένου, λίθου τέ εἰσιν Ἐρμαὶ θεᾶς ἄξιοι καὶ εἰκὼν Πτολεμαίου χαλκῆ καὶ ὁ τε λίθου Ἴόβας ἐνταῦθα κεῖται *καὶ Χρυσίππος ὁ Σολεύς*». Ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ὄρα, ὅτι ὁ Πausanias λέγει «τῆς ἀγορᾶς ἀπέχοντι οὐ πολὺ», οὐχὶ δὲ «τοῦ Κεραμειοῦ ἀπέχοντι οὐ πολὺ», ἡ δὲ προσεκτικὴ αὕτη ἔκφρασις δὲν πρέπει νὰ παροραθῇ. Ἐγὼ λοιπόν, μὴ ἔχων ἀνάγκην νὰ μετατοπίσω ἱππεῖς εἰς τὴν στοᾶν τοῦ Δρόμου, πιστεύω ἀντιθέτως πρὸς τὸν Milchhöfer, ὅτι ὁ Χρυσίππος δὲν εἶχε δύο ἀνδριάντας ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἓνα καὶ μόνον, τὸν κατὰ τὸ Πτολεμαίειον γυμνάσιον πλησίον τῆς Ποικίλης, ἐν ἧ' ἐδίδασκον οἱ Στωϊκοί, καὶ ὅπου ἴσταντο καὶ τοῦ Σόλω-

νος καὶ τοῦ Σελεύκου οἱ ἀνδριάντες (Wachsmuth, *Stadt Athen* I, 217). Περὶ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Χρυσίππου λέγει ὁ Πλούτ. ἡθ. 1033 E: «Ἀριστοκρέων γοῦν ὁ Χρυσίππου μαθητῆς καὶ οἰκεῖος εἰκόνα χαλκῆν ἀναστυλώσας ἐπέγραψε τόδε τὸ ἐλεγεῖον

Τόνδε νέον Χρυσίππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκεν
τῶν ἀκαδημαϊκῶν στραγαλίδων κοπίδα.

Τοῦτ' οὖν ὁ Χρυσίππος ὁ γέρον, ὁ φιλόσοφος, ὁ τὸν βασιλικὸν καὶ πολιτικὸν ἐπαινῶν βίον» ὁ πρὸ τοῦ βασιλικοῦ γυμνασίου μεταξὺ βασιλέων τιμηθεὶς διὰ τοῦ ἀναπεμπαζομένου ἀνδριάντος, ὅστις ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἔδει ἐν τῷ πρωτοτύπῳ νὰ ᾖ χαλκοῦς. Δὲν σώζεται δ' ἀντίγραφον ἄλλου τινος πλὴν τούτου.

Τὸ ἀνωτέρω πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Πουλυτίωνος ἦτοι τὸ «τέμενος τοῦ Διονύσου» ταυτισθὲν βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν πρέπει νὰ εἶνε τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ «*τέμενος τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν*», ὅπερ γινώσκομεν ἐκ τοῦ Ἀθηναίου 5, 212 (49), περιγράφοντος τὴν ἐπὶ Μιθραδράτου ἐπιδημίαν τοῦ περιπατητικοῦ Ἀθηνίωνος ἐν Ἀθήναις . . . «*συνήντησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίται*, τὸν ἄγγελον τοῦ νέου Διονύσου (τοῦ Μιθραδάτου δηλ.) καλοῦντες *ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐστίαν καὶ τὰς περὶ ταύτην εὐχὰς τε καὶ σπονδὰς*. . . ἐν δὲ τῷ *τέμενει τῶν τεχνιτῶν θυσίαι τ' ἐπετελοῦντο* ἐπὶ τῇ Ἀθηνίωνος παρουσίᾳ καὶ μετὰ κήρυκος προαναφωνήσεως *σπονδαί*». Ἡ ταῦτις αὕτη ἔχει ὑποδειχθῆ ἤδη πρὸ αἰῶνος σχεδὸν ὑπὸ τοῦ Ross καὶ ἔπειτα τοῦ Wieseler (Ersch und Gruber *Encyclop.* τόμ. 83, σελ. 183, 185), δὲν ἡμελήθη δ' οὔτε ὑπὸ τοῦ Wachsmuth (Pauly-Wissowa ἔ. ἄ.) οὔτε ὑπὸ τοῦ Milchhöfer (ἔ. ἄ. 51) οὔτε ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ πάλαι οἰκίᾳ τοῦ Πουλυτίωνος, ἣτις καθιερώθη ἔπειτα εἰς τὸν Διόνυσον — ἄλλο ζήτημα εἶνε τὸ πότε ἐγένετο τοῦτο — καὶ ἀμέσως ἢ σὺν τῷ χρόνῳ παρεχωρήθη εἰς τοὺς Διονυσιακοὺς τεχνίτας, εἶχον οὗτοι τὴν κοινὴν ἐστίαν καὶ τὸ βουλευτήριον αὐτῶν, συνεσκέποντο περὶ τῶν κοινῶν αὐτῶν ὑποθέσεων, ἐξέλεγον ἐξ ἑαυτῶν τὸν ἕτερον τῶν ἱερέων τοῦ Μελομένου Διονύσου (θρόνος ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ λέγει: «*ἱερέως Διονύσου Μελομένου ἐκ τεχνειτῶν*» I. G. III 278) τοῦ ἑτέρου ἐκλεγομένου «*ἐξ Εὐνειδῶν* (πρβλ. αὐτ. 274), ἀνέθετον αὐτοῖ τε καὶ ἄλλοι διάφορα ἀναθήματα, ἐτέλουν θυσίας καὶ σπονδὰς, εἶχον αἰθούσας συνόδων καὶ γευμάτων καὶ ὑποδοχῆς ξένων, καὶ ῥητορικῶν ἢ ἄλλων ἐπιδείξεων, οἷα ἢ τοῦ Κίλικος Φιλάγρου ἢ περιγραφομένη ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου (ἄνω ἐν ἀρχῇ). Ἡ τελευταία ὁμως αὕτη ἐπίδειξις δὲν εἶνε ἀπλῶς σοφιστικὴ ἢ ῥητορικὴ, ἀλλ' ἔχει τὸν χαρακτήρα ὑποκρίσεως καὶ ἠθοποιίας, ἐπειδὴ λέγεται περὶ τοῦ Φιλάγρου, ὅτι «*εὐδοκιμώτατα ἀγωνιζόμενος τὸν Ἀριστογείτονα τὸν ἀξιοῦντα κατηγορεῖν τοῦ μὲν Δημοσθένους μηδισμοῦ τοῦ δὲ Αἰσχίνου φιλιππισμοῦ*. . . ἐσβέσθη τὸ φθέγμα ὑπὸ τῆς χολῆς» κλ. Ἄν δ' εἰς ξένον ἐπετρέπετο ἐν τῷ τῶν τεχνιτῶν

τεμένει νὰ ἐπιδεικνύη τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑποκριτικῇ τέχνῃ ἔχων ἀκροατὰς καὶ κριτὰς βεβαίως *palmares* ἠθοποιούς, διατί δὲν θὰ συνέβαινε τὸ αὐτὸ προκειμένου περὶ τῶν τεχνιτῶν αὐτῶν; Ἐὰν δὲ τοῦτο οὕτως ἔχη, τότε τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν ἦτο καὶ τόπος ἢ οἰκοδόμημα ἔχον αἰθούσας ἀσκήσεων τῶν ὑποκριτῶν. Πῶς ἄλλως καὶ ποῦ οἱ βουλευόντες τεχνῖται θὰ ἐπείθοντο καὶ θὰ ἀπεφάσιζον (ἄνευ προβουλεύματος Foucart *De collegiis scenicarum artificum* σελ. 6) τίνα θὰ ἐδέχοντο ὡς ἐταῖρον καὶ συνάδελφον;

Οὕτως ὁμως ἐγείρεται τὸ ζήτημα τί ἦτο καὶ ποῦ ἔκειτο ὁ *Μελιτέων οἶκος*, περὶ οὗ λέγει ὁ Ἡσύχ. «Μελιτέων οἶκος» ἐν τῷ τῶν Μελιτέων δήμῳ *οἶκος ἦν παμμεγέθης*, εἰς ὃν οἱ *τραγωδοὶ ἐμελέτων*» καὶ ὁ Φώτιος: «Μελιτέων οἶκος» ἐν τῷ δήμῳ (:) *παμμεγέθης ἦν οἶκος*, εἰς ὃν οἱ *τραγωδοὶ φοιτῶντες ἐμελέτων*». Ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις οἱ τραγωδοὶ βεβαίως νοοῦνται ὡς «τεχνῖται» ἔχοντες κοινὸν οἶκον μελετῶν, ἐπομένως ἀποτελοῦντες «κοινόν», τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶνε ἄλλο ἢ τὸ «τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν». Ἄλλὰ πόσους «παμμεγέθεις οἶκους» θὰ εἶχον ἐν Ἀθήναις οἱ τεχνῖται οὗτοι, ἀφ' οὗ εἶχον τὴν ἐκ τῶν ἀνωτέρω δειχθεῖσαν ὡς παμμεγέθη οἰκίαν τοῦ Πουλυτίωνος; Τὸ μέγεθος τοῦ οἴκου ἦτο τόσον μέγα, ὥστε ἔγινε παροιμιῶδες καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τὴν πενίαν τῶν πλείστων καλλιτεχνῶν παντὸς αἰῶνος, μὴ ἐχόντων ἴδιον οἶκον, ὡς δεικνύει μετὰ τινος κατὰ τὸ σῆνηθες συγχύσεως ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἢ παροιμίᾳ Ζηνοβ. II, 27 «Μελιτέων οἶκος» ἐπὶ τῶν ἴδιον οἶκον μὴ κεκτημένων, ἀλλ' ἐπὶ μισθῷ οἰκούντων μέμνηται αὐτῆς Ἀριστοφάνης ἐν Γεωργοῖς καὶ Πλάτων ὁ κωμικός». Οἱ τοιοῦτοι ἐνηθρύνοντο λέγοντες οἶκον ἴδιον τὸν εἰς ὃν δὲν κατόκουν μὲν, ἀλλὰ «φοιτῶντες ἐμελέτων». Ἄλλ' οἱ «τεχνῖται» δὲν ἀνῆκον εἰς ἓνα μόνον δῆμον Ἀθηναϊκόν, τὸν τῆς Μελίτης, οὐδ' ἦσαν πάντες Ἀθηναῖοι. Τί σημαίνει λοιπὸν «*Μελιτέων οἶκος*»; Ἐπιστεύθη, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη εἰς τὸν οἶκον, ἐπειδὴ ἔκειτο ἐν τῷ δήμῳ τῆς Μελίτης, ὁ δὲ Wachsmuth (ἔ. ἄ. 214) καίπερ μὴ τολμῶν διαρρηθῆναι νὰ ταυτίσῃ τὴν οἰκίαν τοῦ Πουλυτίωνος πρὸς τὸν «Μελιτέων οἶκον», ἐπεχείρησεν ὁμως νὰ πλησιάσῃ τοῦτον πρὸς ἐκείνην, περιλαβὼν τὸν ἀγοραῖον Κολωνόν (τὸν τοῦ «Θησείου») εἰς τὸν δῆμον τῆς Μελίτης. Μάταιος ὁ κόπος! διότι ἐν Μελίτῃ πάντες οἱ οἶκοι ἦσαν Μελιτέων οἶκοι.

Ὁρθοτέρας βάσεις τοῦ ζητήματος εἶχε θέσει ὁ Wieseler ἔ. ἄ. σελ. 183 ἐξ. εἰ καὶ δὲν δίδει λύσιν. Ἄλλ' ἐν σελ. 185 σημ. προσέχει τὴν παρατήρησιν τοῦ Forchhammer (*Topogr. von Athen* σελ. 84 σημ. 140), ὅστις ὑπέλαβεν ὑποπτον τὴν ἐν ταῖς ἀνωτέρω γλώσσαις παράθεσιν τῶν λέξεων *Μελιτέων* καὶ *ἐμελέτων*. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐν Δρέσδῃ κώδιξ τοῦ Φωτίου ἔχει *Μιλιτεῶν* (ἀντὶ Μελιτέων) τὸ δὲ Μέγ. Ἐτυμολ. 546, 39 καὶ ὁ Θεόγγνωστος ἐν Bekkeri *Anecd.* 281, 25 ἔχουσι: «*Μελετῶν*» οἶκος ἐν τῷ οἱ τραγωδοὶ ἐμελέτων», οὐδαμῶς ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ γλῶσσα

ἀρχικῶς εἶχεν ὧδέ πως: «Μελετεῶν sive Μελετῶν οἶκος: (τῶν) Μελιτέων ἐν τῷ δήμῳ παμμεγέθης ἦν, εἰς ὃν» κλ. Ἄλλ' ἂν πέτρα τοῦ σκανδάλου ὑπῆρξεν ἢ παράδοξος λέξις *μελετῶν* (ὁ μελετῶν, τοῦ -ῶνος) ἢ *μελετεῶν* ἢ *μελετῶν* (οἶκος), ἣτις θὰ ἦτο παιγνιώδης ὀνομασία, δοθεῖσα εἰς τὸν οἶκον ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν, διότι ὄντως ἐν αὐτῷ ἐμελέτων, τότε πρέπει πᾶσα μνεία τοῦ δήμου τῶν Μελιτέων νὰ προῆλθεν ἐξ αὐτῆς καὶ ἐπομένως νὰ μὴ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν. ἄτε προσθήκη οὔσα γενομένη ὑπ' ἀνθρώπου διαπορουμένου καὶ σοφισαμένου ἐρμηνείαν, ἣν παρέλαβον ἔπειτα καὶ ἄλλοι. Κατ' ἀκολουθίαν οὗτος ὁ «μελετῶν οἶκος» εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ τέμενος τοῦ Διονύσου, τὸ τέμενος τῶν τεχνιτῶν, τὴν οἰκίαν τοῦ Πουλυτίωνος, ἐν ἣ πλὴν ἄλλων ἦτο καὶ τὸ βουλευτήριον τῶν τεχνιτῶν. Δυνατὸν εἶνε μόνον τοῦτο προσέτι: ἀντὶ τοῦ ὅλου συγκροτήματος τοῦ τεμένου τῶν τεχνιτῶν ὁ *οἶκος* μελετῶν νὰ ἦτο τι ἴδιον ἐν τῷ τεμένει διαμέρισμα ἢ κτίσμα, εὐρύχωρός τις θάλαμος. Ἄλλ' ἐν τῷ συνόλῳ ἔχομεν νῦν ἐν καὶ μόνον ἴδρυμα ἀντὶ τριῶν ἢ τεσσάρων, ὅσα ἐζητοῦντο μέχρι τοῦδε.

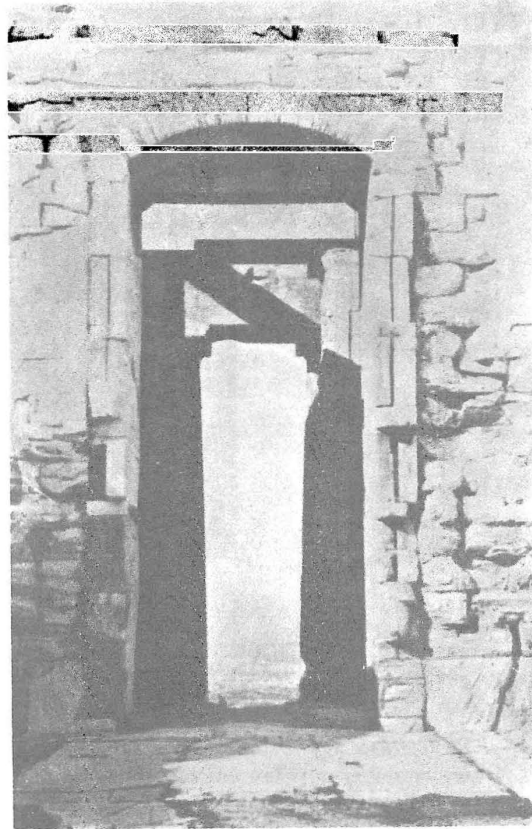
ΑΝΤ. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Δέν εἶνε ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ὁ Παρθενῶν παρέχει εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν νεωτέρων ἐπ' αὐτοῦ ἀρχιτεκτονικῶν προσθηκῶν ἀξιόλογα ἐπιγραφικὰ μελετήματα. Ἡ δυσμικὴ θύρα τοῦ Παρθενῶνος ἐν τῷ Ὀπισθοδόμῳ, κατὰ τὴν μετατροπὴν τοῦ Παρθενῶνος εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἐσμικρύνθη διὰ παλαιότερων μαρμάρων κατὰ τὰς πλευρὰς καὶ δι' ἀψιδοειδοῦς πλινθοκτίστου ὑπερθύρου ἄνωθι κατὰ τὸ 1872, ὅτε ἐγένοντο ἐργασίαι πρὸς συντήρησιν τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν μεταγενεστέρων μαρμαρίνων ἀνωφλίων (εἰκ. 1). Κατὰ τὸ 1902, ὅτε ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι αὗται, ἡ **θύρα** τοῦ Ὀπισθοδόμου ἀπαλλαχθεῖσα ἐνίων νεωτέρων προσθηκῶν τῆς μεσημβρινῆς παραστάδος αὐτῆς, ἔφερεν εἰς φῶς ἀξιόλογον ταμιακὴν ἐπιγραφὴν, ἣν ἐδημοσίευσεν ὁ v. E. van Hille ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι τοῦ 1903 σελ. 139-150.

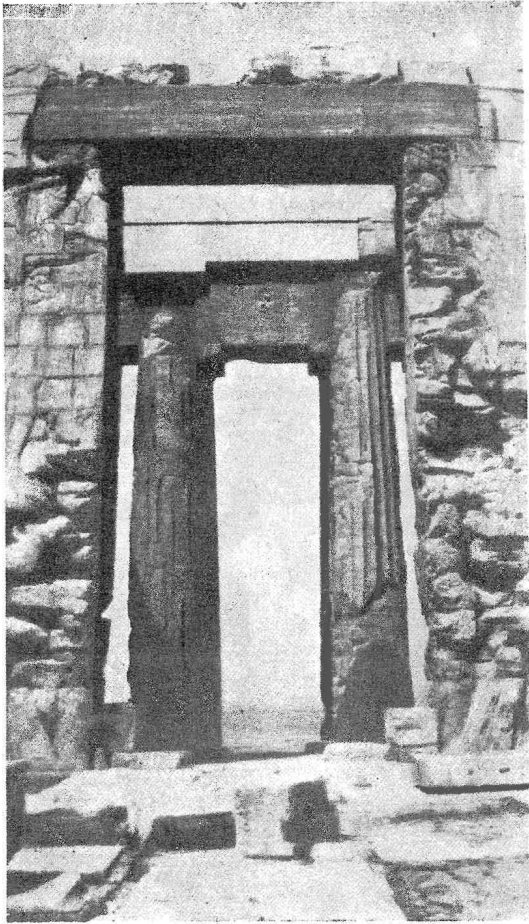
Ὑπελείποντο δ' ὅμως πολλαὶ εἰσέτι νεώτεραι προσθήκαι εἰς ἀμφοτέρων τὰς παραστάδας καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν βορείαν, ἐξ ἧς ἐξήχθησαν αἱ κατωτέρω δημοσιευόμεναι ἔτεροι δύο ταμιακαὶ ἐπιγραφαί.

Ἀφορμὴν διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς θύρας αὐτῆς εἰς τὴν ἀρχικὴν της μορφήν, ὡς προϋτάθη ἀπὸ τοῦ 1845, καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν ὑπολειπομένων νέων προσθηκῶν αὐτῆς ἔδωκεν ὁ διαπρεπέστατος ἐπιγραφικὸς ἀρχαιολόγος κ. Adolf Wilhelm, συστήσας κατὰ Μάρτιον τοῦ 1926 δι' ἐπιστολῆς του τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξαγωγῆς τῶν μεταγενεστέρων προσθηκῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτὸς τῶν ὁρατῶν ἐπιγραφῶν εἶχε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι καὶ ἄλλοι ἐνεπίγραφοι λίθοι θὰ ὑπῆρχον.

Εἰκ. 1. Ἡ θύρα τοῦ Ὀπισθοδόμου τοῦ Παρθενῶνος μετὰ τοῦ νέου τόξου καὶ τῶν πλαγίων χριστιανικῶν προσθηκῶν.

Ἡ κεντρικὴ ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὄντως ταχέως ἐνεργήσασα κατήρτισεν ἐπιτροπεῖαν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν σοφῶν ἀλλοδαπῶν ἀρχαιολόγων κ. κ. Γουλιέλμου Δέρπφελδ, Ἀδόλφου Βίλχελμ, ἐκ τοῦ τότε διευθυντοῦ τῆς Ἀκροπόλεως κ. Ἀπ. Ἀρβανιτοπούλου, ἐκ τοῦ τότε διευθυντοῦ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Γ. Οἰκονόμου καὶ ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τμήματος κ. Ν. Μπαλάνου, πρὸς ἐξέτασιν καὶ μελέτην τοῦ ζητήματος.

Εἰκ. 2. Ἡ θύρα τοῦ Ὀπισθοδόμου μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ νέου τόξου καὶ τῶν πλαγίων χριστιανικῶν προσθηκῶν.

Ἡ ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα ἐν τῷ Παρθενῶνι καὶ μελετήσασα τὸ πρᾶγμα ὑπέβαλεν τῇ 26 Μαρτίου τοῦ 1926 τὸ πόρισμα αὐτῆς δι' ἐκθέσεως, δι' ἧς ὑπεστήριξε «... τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκατέρωθεν τῆς Δ. θύρας τοῦ Ὀπισθοδόμου τοῦ Παρθενῶνος μεταγενεστέρων προσθηκῶν καὶ τοῦ ὑπερκειμένου πλινθοκίστου τόξου τοῦ 1872 καὶ τὴν στήριξιν τοῦ ἀρχαίου ὑπερθύρου διὰ σιδηροδοκῶν ἐμφανῶν ἢ μὴ μετὰ ἢ ἄνευ... κονιάματος...».

Ὅντως αἱ ἐργασίαι αὗται ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ν. Μπαλάνου μετ' ἐξαιρετικῆς ταχύτητος ἐντὸς τῶν μηνῶν τῆς ἀνοίξεως καὶ ἔκτοτε ἔλαβεν ἡ Δ. θύρα τοῦ Παρθενῶνος τὴν κατὰ μέγεθος τοῦλάχιστον ἀρχαίαν αὐτῆς ὄψιν (εἰκῶν 2).

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐνεπιγράφων καὶ μὴ μαρμάρων ἐκ τῆς θύρας τοῦ Ὀπισθοδόμου ἐγένοντο ἐντολῇ τοῦ

Ὑπουργείου ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπίβλεψιν τοῦ συναδέλφου καὶ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γ. Οἰκονόμου, ὅστις πάνυ εὐγενῶς παρεχώρησεν εἰς ἡμᾶς τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐξαχθριστῶν ἐπιγραφῶν, ἐφ' ᾧ ἐκφράζομεν αὐτῷ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν.

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται δημοσιευόμεναι νῦν ὑπ' ἐμοῦ κατωτέρω ἦσαν ἐννέα, ἃς παρέλαβον κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀκροπόλεως.

Τῶν ἐπιγραφῶν τούτων αἱ μὲν δύο (ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2) μεγάλαι ἀπόκεινται

ἐν τῷ μικρῷ Μουσεῖῳ τῆς Ἀκροπόλεως, τῶν δὲ λοιπῶν τινὲς μὲν πρὸ αὐτοῦ, τινὲς δὲ ἐντὸς τοῦ σηκοῦ τοῦ Παρθενῶνος.

Τῶν ἐπιγραφῶν τούτων τὴν μελέτην, ἵνα μὴ ἐπὶ μακρότερον χρόνον βραδύνη ἢ δημοσίευσίς αὐτῶν, ἐπέτρεψα εἰς τοὺς πρὸ δύο ἐτῶν ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντας δεινούς ἐπιγραφικούς ἀρχαιολόγους, εἰς τὸν σοφὸν καὶ πολὺν ἐν Βερολίνῳ καθηγητὴν κ. Johannes Kirchner καὶ εἰς τὸν νέον ἀλλ' ἐμπειρότατον Ἀμερικανὸν κ. B. D. Meritt, εἰς οὓς ἐκφράζω τὰς ἐμὰς εὐχαριστίας, καὶ εἰς μὲν τὸν πρῶτον ἰδίᾳ διὰ τὸ ἀπόγραφον τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 ἐπιγραφῆς, εἰς δὲ τὸν δευτέρου διὰ τὸ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιγραφῆς.

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 συνεπληρώθησαν σχεδὸν κατὰ τὸ ὅλον ἐν παραβολῇ πρὸς ὁμοίᾳς ἐπιγραφὰς τῆς αὐτῆς κατηγορίας τῶν ἀπολογισμῶν τῶν ταμιῶν τῆς Ἀθηνᾶς, περιεχομένας ἐν τῷ C.I.G. καὶ ἐν τῇ μικροτέρᾳ ἐκδόσει τῶν ὑπὸ J. Kirchner ἐκδεδομένων (I.G. II²).

Ἐλλείψεις δέ τινες καὶ κενὰ ἢ ἀτυχεῖς συμπληρώσεις τῶν ἤδη αὐτόθι ἐκδεδομένων ἐπιγραφῶν συμπληροῦνται καὶ ἐπανορθοῦνται πλήρως ἐκ τῶν κατωτέρω δημοσιευομένων ἐπιγραφῶν. Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας παραθέτομεν ἐλαχίστας σημειώσεις ἀναγομένας κυρίως εἰς τὴν παραβολὴν αὐτῶν πρὸς τὰς ἤδη δημοσιευομένας, ἐξ ἧς προῆλθεν ἡ συμπλήρωσις αὐτῶν ἢ ἐντὸς ἀγκυλῶν δηλουμένη. Ἡ ταχύτης τῆς δημοσιεύσεως ὡς καὶ ἡ παρότρυνσις τῆς διευθύνσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου, ὅπως ἔλθωσι ταχέως αἱ ἐπιγραφαὶ εἰς φῶς δὲν ἐπέτρεψαν εἰς ἡμᾶς περισσοτέρας παρατηρήσεις. Σκοπὸς δ' ἄλλως τε ἡμῶν ὑπῆρξεν, ὅπως διὰ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν παράσχωμεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς περὶ ταῦτα εἰδικώτερον ἀσχολουμένους, ἵνα λεπτομερέστερον μελετήσωσι καὶ σπουδάσωσι τὰς ἐν λόγῳ ἐπιγραφὰς.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

Ἄριθ. 1.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 ἐπιγραφή ἐκ πεντελησίου μαρμάρου ἔχει ὕψος 2 μέτρων, πλάτος 0.60 καὶ πάχος 0.25 καὶ εἶναι λίαν τετριμμένη ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀριστερᾶς καὶ δεξιᾶς πλευρᾶς. Ὅσαύτως τοῦ μαρμάρου τὰ ἄκρα λίαν εὐθρυπτα προφανῶς ἐκ τῆς ἐπηρείας τοῦ πυρός. Ἐχει ὡς ἐκ τούτου πολλὰ κενὰ συμπληρούμενα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον:

Οἱ στίχοι 9 - 24 τῆς ἐπιγραφῆς συμπληροῦνται κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 1425 τῶν I.G. II² ἀπὸ τοῦ στίχου 45 - 62.

Ὁ στίχος 60 κατὰ τὸν στίχον 70 τῆς 1425 τῶν I.G. II².

Ὁ στίχος 73 κατὰ τὸν στίχον 22 τῆς Β' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2.
 Οἱ στίχοι 131-135 κατὰ τοὺς στίχους 110-116 τῆς 1425 τῶν I.G. II².
 Οἱ στίχοι 136-140 κατὰ τοὺς στίχους 101-107 τῆς 1421 τῶν I.G. II².
 Διὰ τὸν στίχον 140 πρὸς καὶ στίχον 12-13 τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς
 ὑπ' ἀριθ. 2.

Ὁ στίχος 141 κατὰ τὸν στίχον 111 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1421 τῶν I.G. II².

Ὁ στίχος 142 κατὰ τοὺς στίχους 116-117 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1421 τῶν I.G. II².

Ὁ στίχος 143 κατὰ τὸν στίχον 118 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1421 τῶν I.G. II² καὶ κατὰ
 τοὺς στίχους 18-19 τῆς Γ' στήλης τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιγραφῆς.

Ὁ στίχος 147 κατὰ τὸν στίχον 23 τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2.

Ὁ στίχος 149 κατὰ τὸν στίχον 26 τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2
 καὶ κατὰ τὸν στίχον 57 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1400 ἐπιγραφῆς τῶν I.G. II².

Ὁ στίχος 152 κατὰ τὸν στίχον 10-11 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1415 ἐπιγρ. τῶν I.G. II².

Οἱ στίχοι 152-159 κατὰ τοὺς 10 καὶ ἕξ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1415 ἐπιγραφῆς τῶν
 I.G. II² καὶ κατὰ τοὺς στίχους 28 καὶ ἕξ τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2

Ὁ στίχος 159 κατὰ τοὺς στίχους 95-96 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1421 ἐπιγρ. τῶν I.G. II².

Ὁ στίχος 160 κατὰ τὸν στίχον 34 τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2.

Ὁ στίχος 162 κατὰ τὸν στίχον 37 τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2.

Οἱ στίχοι 164-177 κατὰ τοὺς στίχους 74 καὶ ἕξ τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγραφῆς
 ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ κατὰ τὸν στίχον 294 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 ἐπιγραφῆς τῶν I.G. II².

Ὁ στίχος 178-189 κατὰ τοὺς στίχους 309-319 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 ἐπιγρα-
 φῆς καὶ κατὰ τοὺς στίχους 142-153 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1428 καὶ κατὰ τοὺς στίχους
 44-55 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1429 τῶν I.G. II² καὶ κατὰ τοὺς στίχους 83-92 τῆς Γ' στή-
 λης τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 2.

Οἱ στίχοι 190-191 κατὰ τοὺς στίχους 324-326 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 ἐπιγρα-
 φῆς τῶν I.G. II² καὶ κατὰ τοὺς στίχους 93-94 τῆς Γ' στήλης τῆς ἐπιγρ. ὑπ' ἀριθ. 2.

Οἱ στίχοι 193-194 κατὰ τοὺς στίχους 58-59 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1429 τῶν I.G. II².

Οἱ στίχοι 195-196 κατὰ τοὺς στίχους 334-335 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 τῶν I.G. II².

Οἱ στίχοι 197-205 κατὰ τοὺς στίχους 250-256 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 καὶ
 κατὰ τοὺς στίχους 161-169 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1428 τῶν I.G. II².

Οἱ στίχοι 206-226 κατὰ τοὺς στίχους 257-272 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 καὶ
 κατὰ τοὺς στίχους 170-190 τῆς ὑπ' ἀριθ. 1428 τῶν I.G. II².

Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀριθ. 1 ἐγένετο ἐπὶ Κηφισοδώρου ἀρχοντος (366/6 π. X.).
 Πρὸ τούτου ἀρχων ἦτο ὁ Πολύζηλος (367/6), εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ ὡσαύτως ἐκ
 τῆς βορείας παραστάδος τῆς θύρας τοῦ Ὀπισθοδόμου ἐξαχθεῖσα ἐπιγραφὴ (C.I.A.
 II, 2, 677 καὶ I.G. II² 1428). Πρὸ τούτου δὲ ὁ Ναυσιγένης (368/7).

Δηλ. οἱ ταμίαι τῆς θεοῦ ἐπὶ Πολυζήλου ἀρχοντος (367/6) παρέδο-

σαν τάδε εἰς τοὺς ταμίας τῆς θεοῦ ἐπὶ Κηφισοδώρου ἄρχοντος (366/5) παραλαβόντες παρὰ τῶν ταμιῶν τῆς θεοῦ ἐπὶ Ναυσιγένους ἄρχοντος (368/7).

Πολύζηλος ἄρχων Ὀλ. 103, 2 = 367/6. Kirchner, Prosop. Att. 2, σελ. 213, ἀριθ. 11960.

Ἀλκίβιος Παιανιεύς ταμίας τῆς θεοῦ κατὰ τὸ 367/6. Kirchner, Prosop. Att. 1 σελ. 49, ἀριθ. 605.

Φιλόφρων Θριάσιος ταμίας τῶν τῆς θεοῦ κατὰ τὸ 367/6. Kirchner, Prosop. Att. 2, σελ. 381, ἀριθ. 14767.

Ἰερομνήμων Βησαιεύς ταμίας τῶν τῆς θεοῦ κατὰ τὸ 367/6. Kirchner, Prosop. Att. 1, σελ. 491, ἀριθ. 7504.

Κηφισόδωρος ἄρχων Ὀλ. 103, 3 = 366/5. Kirchner, Prosop. Att. 1, σελ. 555, ἀριθ. 3842.

Μόσχος Κυδαθηναεύς γραμματεὺς μὲν κατὰ τὸ 368/7, 1. 2, ταμίας δὲ τῆς θεοῦ κατὰ τὸ 367/6, 3. Kirchner, Prosop. Att. 2, σελ. 106, ἀριθ. 10461.

Ναυσιγένης ἄρχων Ὀλ. 103, 1 = 368/7. Kirchner, Prosop. Att. 2, σελ. 111, ἀριθ. 10544.

Ἄριθ. 2.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐγένετο ἐπὶ ἄρχοντος Δυσνικήτου. Ἦρξεν δὲ οὗτος κατὰ Ὀλυμ. 102,3 = 370/69 π. X. Kirchner, Prosop. Att. 1, σελ. 306, ἀριθ. 4580. Γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ χρῆσις τοῦ ου καὶ τοῦ ο, τοῦ εἰ καὶ τοῦ ε.

Ὁ δὲ ἀμέσως μετὰ τὸν Δυσνίκητον ἀναφερόμενος Κόροιβος δὲν εἶναι ὁ ἄρχων, ὅστις ἦρξεν κατὰ Ὀλυμ. 118,3 = 306 - 305 π. X. (Kirchner Prosop. Att. 1 σελ. 587, ἀριθ. 8720).

Ἄλλοι ἄρχοντες ἀναφερόμενοι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ εἶναι, κατὰ Kirchner ἀνωτέρω, οἱ ἑξῆς:

Ναυσίνικος	ἄρχων	Ὀλυμ. 100,3 = 378 — 377 π. X.
Σωκρατίδης	ἄρχων	Ὀλυμ. 101,3 = 374 — 373 π. X.
Ἀντιγένης	ἄρχων	Ὀλυμ. 93,2 = 407 — 406 π. X.
Εὐβουλίδης	ἄρχων	Ὀλυμ. 96,3 = 394 — 393 π. X.
Δημόστρατος	ἄρχων	Ὀλυμ. 96,4 = 393 — 392 π. X.
Χαρίσανδρος	ἄρχων	Ὀλυμ. 101,1 = 376 — 375 π. X.
Ἴπποδάμας	ἄρχων	Ὀλυμ. 101,2 = 378 — 377 π. X.

Πάντων τούτων νεώτερος εἶναι ὁ ἄρχων Δυσνίκητος, ἐφ' οὗ νομίζομεν ὅτι ἐγένετο ἡ ἐπιγραφὴ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄρχων Κόροιβος εἶναι τοῦ Δυσνικήτου κατὰ ἑβδομήκοντα πέντε ἔτη νεώτερος, καθ' ἧ οὐδεὶς ἄρχων ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, νομίζομεν ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἄρχοντος Κοροίβου.

Τὸ μέγιστον ὕψος τοῦ μαρμάρου εἶναι δύο μέτρων, τὸ πλάτος αὐτοῦ 1.10 καὶ τὸ πάχος 0.24.

Τὸ ὕψος τῶν μὲν γραμμάτων τῆς ἐπικεφαλίδος εἶναι 0.007, τῶν δὲ γραμμάτων τῆς λοιπῆς ἐπιγραφῆς 0.005. Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὀλοκλήρου μὲν ἔχομεν ἐν τέλει φωτοτυπικὸν πίνακα, μέρους δ' αὐτῆς μεγέθυνσιν ἐν εἰκ. 3.

Πρὸς εὐκολίαν τῆς μελέτης ἀμφοτέρων τῶν ἐπιγραφῶν (ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2) παρεβάλομεν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας καὶ τὰς παραβολὰς αὐτὰς σημειοῦμεν κατωτέρω, εἰς ἃς παραπέμπομεν τοὺς θέλοντας περισσότερον περὶ αὐτὰς νὰ διατρέψωσιν.

Προβλ. στίχ.	9 - 12	τῆς ἐπιγρ.	1	πρὸς στίχ.	50 - 53	τῆς Α'	στήλης	τῆς ἐπιγρ.	2
»	»	16 - 24	»	»	»	»	»	»	»
»	»	82 - 103	»	»	»	»	»	»	»
»	»	104 - 112	»	»	»	»	»	»	»
»	»	113 - 117	»	»	»	»	»	»	»
»	»	118 - 121	»	»	»	»	»	»	»
»	»	122 - 123	»	»	»	»	»	»	»
»	»	125 - 271	»	»	»	»	»	»	»
»	»	131	»	»	»	»	»	»	»
»	»	132 - 134	»	»	»	»	»	»	»
»	»	162 - 163	»	»	»	»	»	»	»
»	»	136 - 140	»	»	»	»	»	»	»
»	»	141	»	»	»	»	»	»	»
»	»	164 - 190	»	»	»	»	»	»	»
»	»	197 - 205	»	»	»	»	»	»	»
»	»	208 - 226	»	»	»	»	»	»	»

Τὴν ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιγραφὴν ἡμῶν παραβάλλομεν πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1425 τῶν ὑπὸ Johannes Kirchner ἐκδεδομένων IG, II², ἔνθα βλέπει τις ὅλην τὴν βιβλιογραφίαν.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1425 ἐπιγραφὴ ἐξήχθη ἐκ τῆς μεσημβρινῆς παραστάδος τῆς θύρας τοῦ Ὀπισθοδόμου τοῦ Παρθενῶνος κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1903 κατὰ τὰς αὐτόθι ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας γενομένης ἐργασίας (Ἀρχ. Ἐφημ. 1903 σελ. 139), ὡς καὶ ἡ ἀνὰ χεῖρας ἐκ τῆς βορείας πρὸς τεσσάρων ἐτῶν.

Αἱ συμπληρώσεις τῆς ἡμετέρας ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιγραφῆς ὀφείλονται τὸ πλεῖστον εἰς παραβολὴν αὐτῆς πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1425, ὅπως καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς παραβολῆς συμπληροῦνται πολλὰ κενὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 ἐπιγραφῆς ἢ διορθοῦνται ὀλίγαι ἡμιτελεῖς ἢ ἀτυχεῖς συμπληρώσεις.

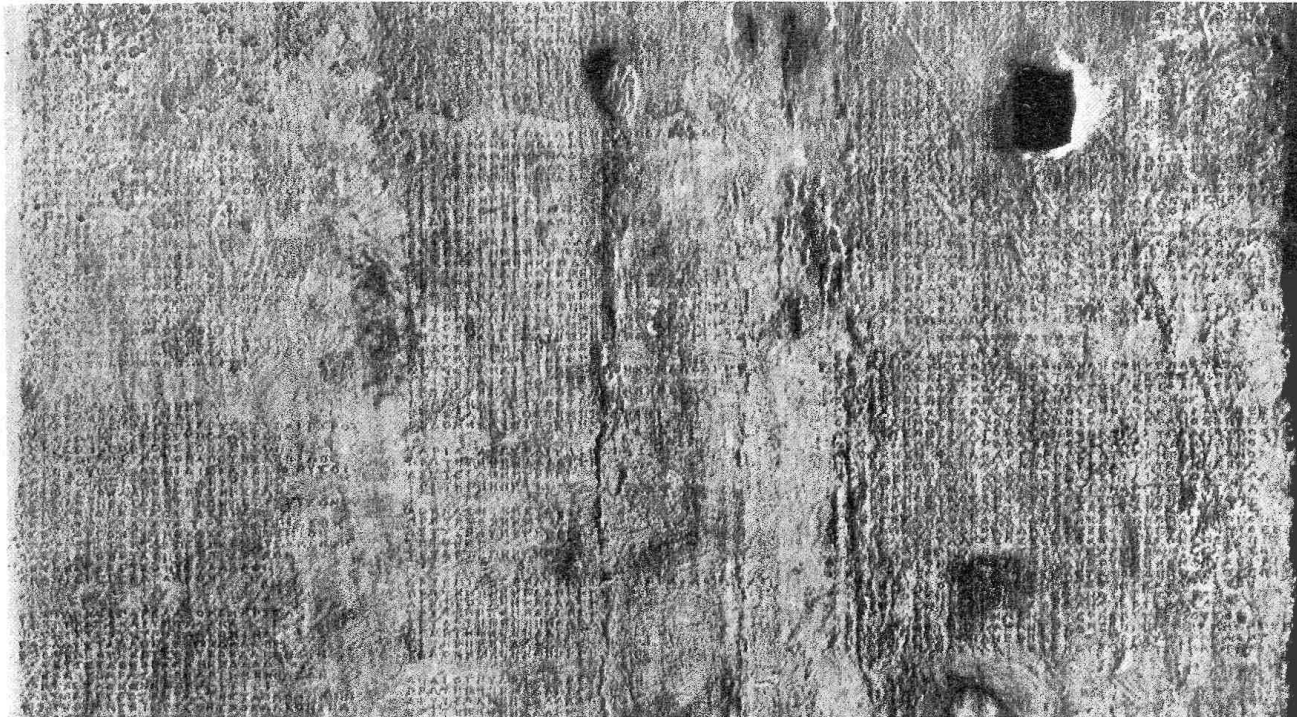
Καὶ τὰς μὲν συμπληρώσεις τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς βλέπει τις ἐντὸς τῶν

ἀγκυλῶν, τῶν δὲ συμπληρώσεων καὶ διορθώσεων τῆς ὑπ' ἀριθ. 1425 τινὰς σημειοῦμεν κάτωθι.

Κατὰ τὸν στίχον 55 τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὁ στίχ. 55 τῆς 1425 εἰς: [Ω]ΝΙΟ[Ν].

Κατὰ τὸν στίχον 59 πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὁ στίχος 58 τῆς 1425: [Κ]Α[Ι] ΚΑ[ΤΩΡΙΔΕ] . . .

Κατὰ τὸν στίχ. 61 πρέπει νὰ συμπληρωθῶσι τὰ ἐλλείποντα τοῦ στίχ. 61 τῆς 1425 ἦτοι: [πε]ρονίδες [μία κατακλείεται].

Εἰκ. 3. Μεγέθυνσις μέρους τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιγραφῆς.

Κατὰ τὸν στίχ. 50 τῆς Γ' στήλης πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν οἱ στίχ. 262-263 τῆς 1425 εἰς: Ἄσπ[ίδες] ἐκ Παναθηναίων ἐπίχαλκο[ι].

Κατὰ τὸν στίχ. 53 τῆς Γ' στήλης πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὁ στίχ. 267 τῆς 1425 ἀντί: χαλ[κός] εἰς: χαλ[ινός] κεχρυσωμένος.

Κατὰ τὸν στίχ. 61 τῆς Γ' στήλης πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὁ στίχ. 279 τῆς 1425 εἰς: [κανᾶ] ἀντί: [κράνη].

Κατὰ τὸν στίχ. 62 τῆς Γ' στήλης πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὁ στίχ. 281 τῆς 1425 ἀντί: καιν[οί]· σωράκιον, εἰς: καὶ ἡ[μ]ισωράκιον. Καὶ οὕτω καθεξῆς.

Τὸν στίχ. 140 τῆς Α' στήλης ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν: [ἄν]ε[υ] πορπάκων, δηλ. αἱ ἀσπίδες τοῦ Πασίωνος ἦσαν ἄνευ πορπάκων=ἄνευ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς ἀσπίδος λαβῶν τῆς χειρός. Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη εἶναι δυνατὴ καὶ διὰ φακοῦ ἐν τῷ πίνακι.

Αἱ ἀσπίδες συνήθως ἀνετίθεντο ἄνευ πορπάκων.

᾽Ωσαύτως ἐν τῷ στίχῳ 142 τῆς Β' στήλης ἀναγινώσκομεν σαφῶς: καρύκινος.

Ἐν τῷ στίχῳ 157 τῆς Β' στήλης ἀναγινώσκομεν σαφῶς ἐν τῷ λίθῳ: ΘΕΡΜΑΥΣΤΕΙΣ, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἐγράφη οὕτω κατὰ σφάλμα τοῦ χαρακτοῦ ἀντὶ τῆς λέξεως: Θερμαυστρῖς (ἴδε J. Kirchner, IG. II², ἀριθ. 1414 στίχ. 42).

Ἄριθ. 3.

Μέγα μαρμάρινον βᾶθρον, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὁποίου σφύζονται ἴχνη θέσεως ποδῶν ἐντὸς κοιλοτήτων.

Τὸ μάρμαρον ἔχει μῆκος 1.20, πλάτος 0.595 καὶ ὕψος 0.27. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ καὶ παρὰ τὸ ἄκρον τῆς στενῆς πλευρᾶς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή:

ΑΡΧΙΝΟΣΦΑΝΙΟΥΕΛΕΥΣΙΝΙΟΣ

Μεταξὺ δ' ὁμῶς τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἐτέρου τῶν ποδῶν τοῦ ἀγάλματος εἰς νεωτέρους χρόνους παρέγραψέ τις τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν, εἰσέτι σφωζομένην.

Τὸ μάρμαρον κεῖται πρὸ τοῦ μικροῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἄριθ. 4.

᾽Ορθογώνιον ἐνεπίγραφον μάρμαρον, κείμενον εἰσέτι πρὸ τοῦ μικροῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως. Μῆκος αὐτοῦ 1.32 1/2.

Τὸ πλάτος αὐτοῦ 0.56, φέρει κοιλότητα καὶ δύο σιδηροῦς γόμφους.

Τὸ ὕψος τῆς ἐνεπιγράφου πλευρᾶς 0.37. Τὸ ὕψος τῶν γραμμάτων εἶνε 0.05.

Ἡ ἐπιγραφή ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΗΒΟΥΛΗΚΑΙΟΔΗΜΟΣ
ΜΑΡΚΟΝΟΥΙΥΤΑΝΟΝΛΕΥΚΙΟΝΟΥΙΥΤΑΝΟΝ
ΓΑΛΛΟΝ ΓΑΛΛΟΝ
ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΑ ΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΑ

Ἄριθ. 5.

Μέγα ὀρθογώνιον μάρμαρον, τὸ μῆκος τῆς ἐνεπιγράφου πλευρᾶς τοῦ ὁποίου εἶνε 0.89, τὸ πλάτος 0.62 καὶ τὸ πάχος 0.47.

Ἐπὶ τῆς ἐνεπιγράφου πλευρᾶς φέρει δύο ἐπιγραφάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἀπόστασις 0.24. Ἡ πρώτη ἐπιγραφή εἶνε ἔμμετρος καὶ εὐρεται δημοσιευμένη ἐν CIA. III, 112 καὶ ἐν Kaibel Ep. Gr. 930, διότι ἦτο ὀρατή.

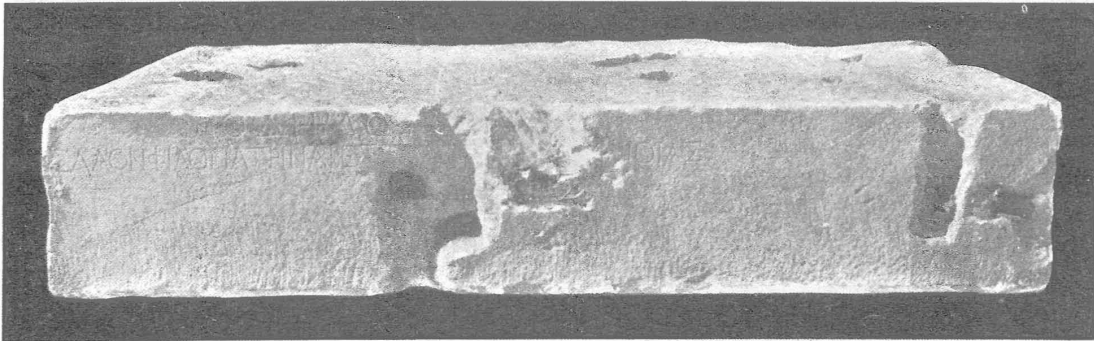
Ἡ ἐπιγραφή ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΝΙΚΑΣΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥΣΗΜΕΙΟΝΕΝΘΑΔΕΚΕΙΜΑΙ
ΣΤΑΣΕΔΓΜΟΥΜΟΛΠΑΣΑΛΛΑΡΕΤΑΣΑΕΘΛΟΝ

ἦτοι

Νίκης Ἀλκιβιάδου σημεῖον ἐνθάδε κείμεναι
στήσῃ δέ μ' οὐ μολπῆς ἀλλ' ἀρετῆς ἄεθλον.

Μέγεθος γραμμάτων 0.013.

Εἰκ. 4. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 6 ἐπιγραφή ἐκ τοῦ Παρθενῶνος.

Κατωτέρω καὶ εἰς τὸ μέσον περιπτου τοῦ μαρμάρου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή:

ΕΠΙΠΕΡΕΙΑΣΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣΤΗΣΛΕΟΝΤΟΣ
ΕΚΧΟΛΛΕΙΔΩΝ

Κεῖται ἔτι πρὸ τοῦ μικροῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἄριθ. 6.

Μέγα ἐνεπίγραφον μάρμαρον μήκους 1.46, πάχους 0.27 καὶ ὕψους 0.90.
Ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ στενῆς πλευρᾶς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή:

Ο ΔΗΜΟΣ

... ΕΛΑΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΝΑΡΕΤ ... ΝΟΙΑΣ

ἦτοι

Ὁ Δῆμος

(Μεν)έλαον φιλόπατριν ἀρετ(ῆς) ἔνεκα καὶ εὐνοίας (εἰκ. 4).

Ἄριθ. 7.

Μέγα ἐνεπίγραφον μάρμαρον ὕψους ἑνὸς μέτρου, πλάτους 0.92 καὶ πάχους 0.30. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς ὑπάρχουν δύο ἐπιγραφαί. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἶναι ὁ λίθος λοξῶς κεκομμένος καὶ ἐλλεῖπει μέγα μέρος αὐτοῦ. Μικρὸν δ' ὅμως μέρος αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιγραφῆς σώζεται (εἰκ. 5).

Ἡ πρώτη ἐπιγραφή εἶναι ἀρχαϊκῆ ἀναγομένη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔκτου αἰῶ-

Εἰκ. 5. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 7 ἐπιγραφή ἐκ τοῦ Παρθενῶνος.

νος π. Χ. καὶ ἀναθηματικῆ με δύο ἀναθέτας, υἱοὺς τοῦ Μνήσωνος, τῇ Ἀθηνᾶ.

Ἡ πρώτη ἐπιγραφή ἔχει ὡς ἐξῆς:

[ΘΡΑ]ΣΥΛΛΟΣ : ΚΑΙ ΛΝΑΘΙΟΣ : ΜΝΕΣΟΝΟΣ : ΗΥΙΕ

[ΕΚΛ]ΕΥΚΟΝΟΙΟ : ΑΝΕΘΕΤΕΝ : ΤΑΘΕΝΑΙΑΙ

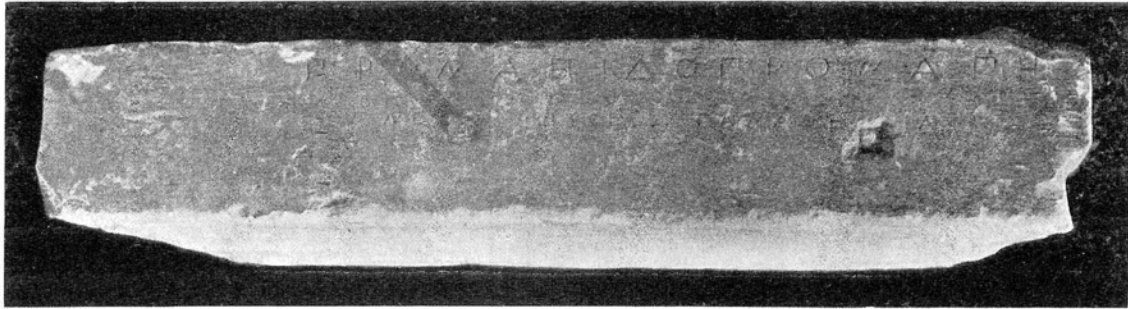
ἦτοι ὁ [Θρά]συλλος καὶ ὁ Γναθίος, οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Μνήσωνος ἐκ Λευκονοίου ἀνέθεσαν τῇ Ἀθηνᾶ.

Ἡ δὲ δευτέρα εἶναι μεταγενεστέρα, ἥς ὡσαύτως λείπει τὸ ἀριστερὸν μέρος καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς:

. . . . Ο ΔΗΜΟΣ
. . . . ΝΑΙΜΙΛΙΟΝ
. . . . ΠΑΥΛΛΟΝ
. . . . ΝΕΚΑ (εἰκ. 5)

Ἄριθ. 8.

Μέγα ἐνεπίγραφον μάρμαρον μήκους 1.47, πλάτους 1.18 καὶ πάχους 0.27 $\frac{1}{2}$. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ τὸ μάρμαρον εἶναι κανονικῶς κεκομμένον ἐλλείποντος μέρους τῆς ἐπιγραφῆς. Εἶναι δὲ αὕτη φαίνεται ἕμμετρος καὶ τὸ σφζόμενον μέρος αὐτῆς εἶναι τὸ δεύτερον μέρος

Εἰκ. 6. Ἡ ὑπὲρ ἀριθ. 8 ἐπιγραφή ἐκ τοῦ Παρθενῶνος.

τοῦ πενταμέτρου. Τούτου ἕνεκα λόγῳ μετρικῆς ἀνάγκης προτάσσεται τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα.

Αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς:

. . . ΠΡΟΝΑΠΙΔΟΠΡΟΝΑΠΗΣ
 ΝΕΜ[Ι]Α ΙΣΘΙΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ
 ἦτοι Προναπίδου Προνάπης
 Νέμεια, Ἴσθ[μ]ια, Παναθήναια.

Περὶ τοῦ ὀνόματος Προνάπης (γεν. ους) ἴδε ἐπιγραφὰς ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν οἷς σφζεται τὸ ὄνομα οὐχὶ πλήρες, συμπληρούμενον Προνάπ[ου] κ.λ. CIA. IV, I, p. 184 καὶ Lolling 63 «Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως» καὶ Michel, 1031 «Recueil d'inscriptions Grecques» καὶ CIA. IV, I, 418^h καὶ Lolling ἀνωτέρω ἀριθ. 64 (εἰκ. 6).

Ἄριθ. 9.

Μέγα ἐνεπίγραφον ὀρθογώνιον μάρμαρον ὕψος γραμμάτων 0.015.
 Μῆκος μαρμάρου ὀρθογωνίου 1.09.
 Πάχος αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφή 0.55.
 Ὑψος 0.61.

Ἡ ἐπιγραφή, ἕμμετρος οὔσα, ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΘΕΙΟΛΟΓΟΥΛΑΙΤΟΙΟΜΕΤΑΡΣΙΟΝΥΜΝΟΝΑΚΟΥΣΑΣ
 ΟΥΡΑΝΟΝΑΝΘΡΩΠΟΙΣΕΙΔΟΝΑΝΟΙΓΟΜΕΝΟΝ
 ΕΙΚΑΤΑΠΥΘΑΓΟΡΑΝΨΥΧΗΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙΕΣΑΛΛΟΝ
 ΕΝΣΟΙΛΑΙΤΕΠΛΑΤΩΝΖΗΠΑΛΙΦΑΙΝΟΜΕΝΟΣ

Ἡ ἐπιγραφή εὔρηται δημοσιευμένη ἐν Cougny *Anth.* I, 294 (σελ. 47 - 48).

Ἐν Kaibel, *Er. Gr.* 882. Ὑπὸ τοῦ Lueders ἐν *Bull. Ach.* 1872 σελ. 251.

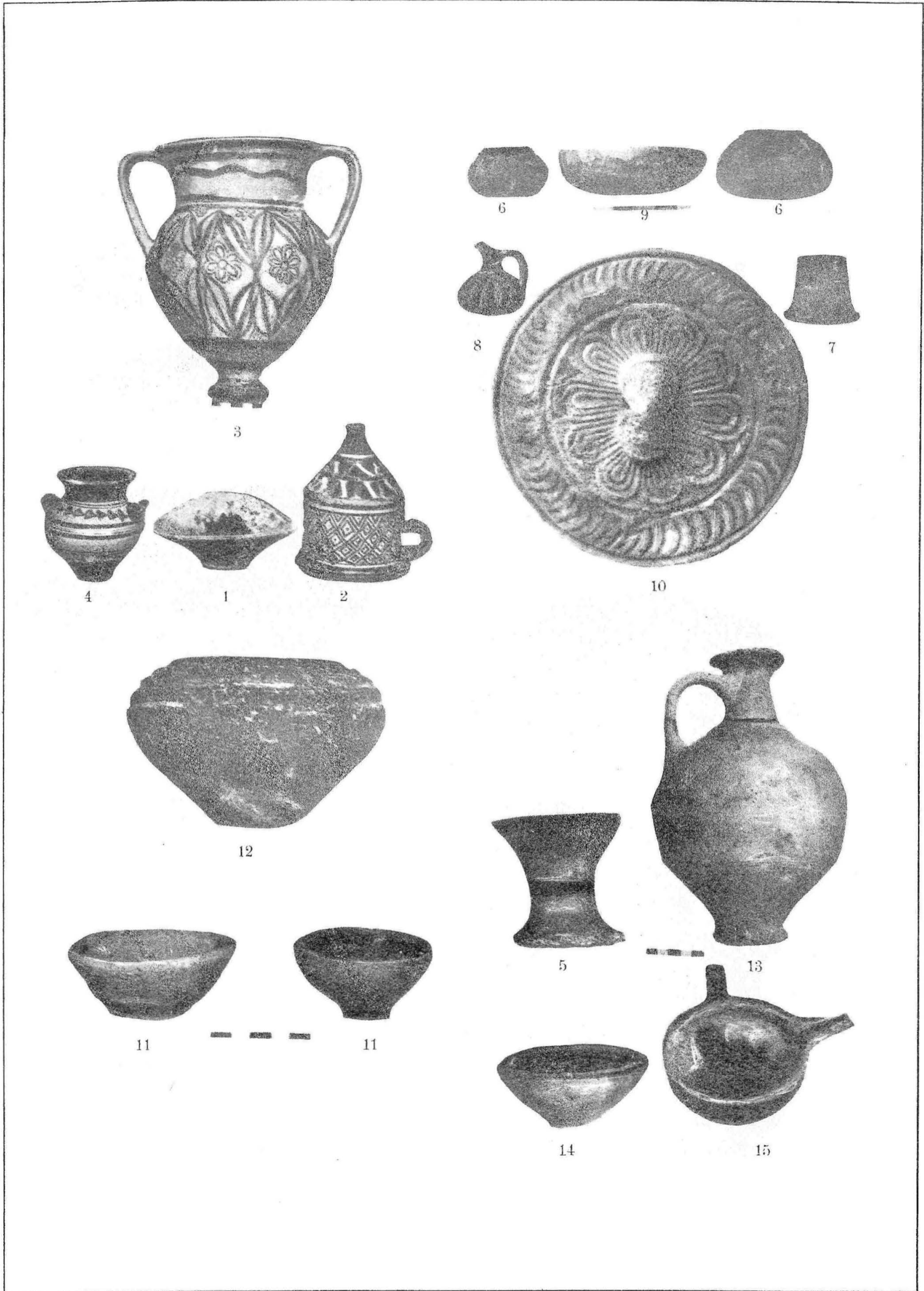
Ἐν CIA. III, 770 καὶ ἐν *Arch Athenarum* ὑπὸ Otto Jahn et Ad. Michaelis 514, σελ. 137.

Αἱ ἄνω δημοσιεύσεις ἀναφέρουν Πυθαγόρην ἀντὶ Πυθαγόραν.

Ὁ Λαῖτος εἶναι φιλόσοφος σύγχρονος τοῦ Πλωτίνου.

Ὁ Βιλαμόβιτς ὑπὸ τὴν φράσιν: *μετάρσιον ὕμνον* λέγει ὅτι δυνατὸν νὰ ἐννοήσῃ τις ἢ ποιήματα ἢ ῥητορικοὺς λόγους ἢ φιλοσοφίαν.

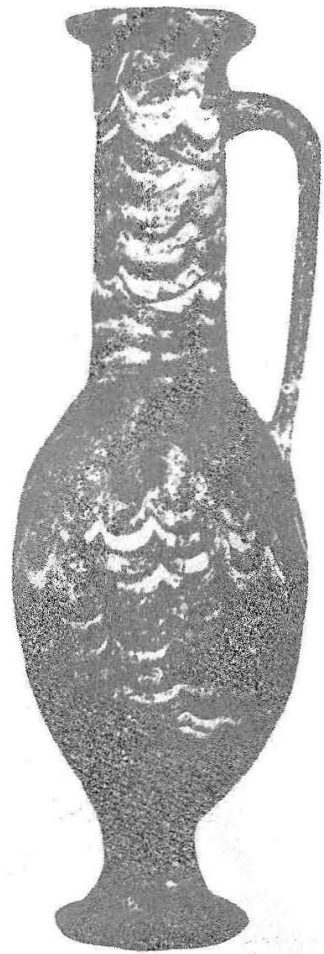
Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΑΦΟΥ ΚΑΡΤΕΡΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

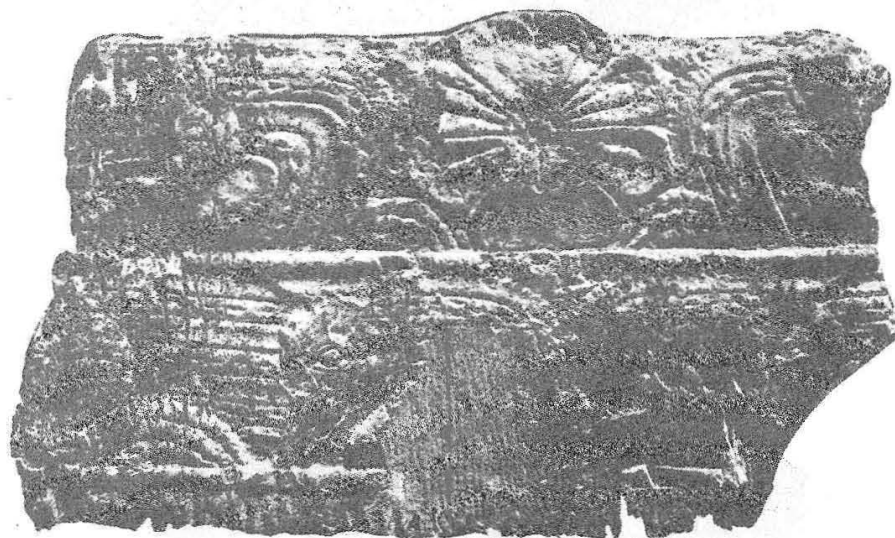
ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΑΦΟΥ ΚΑΡΤΕΡΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

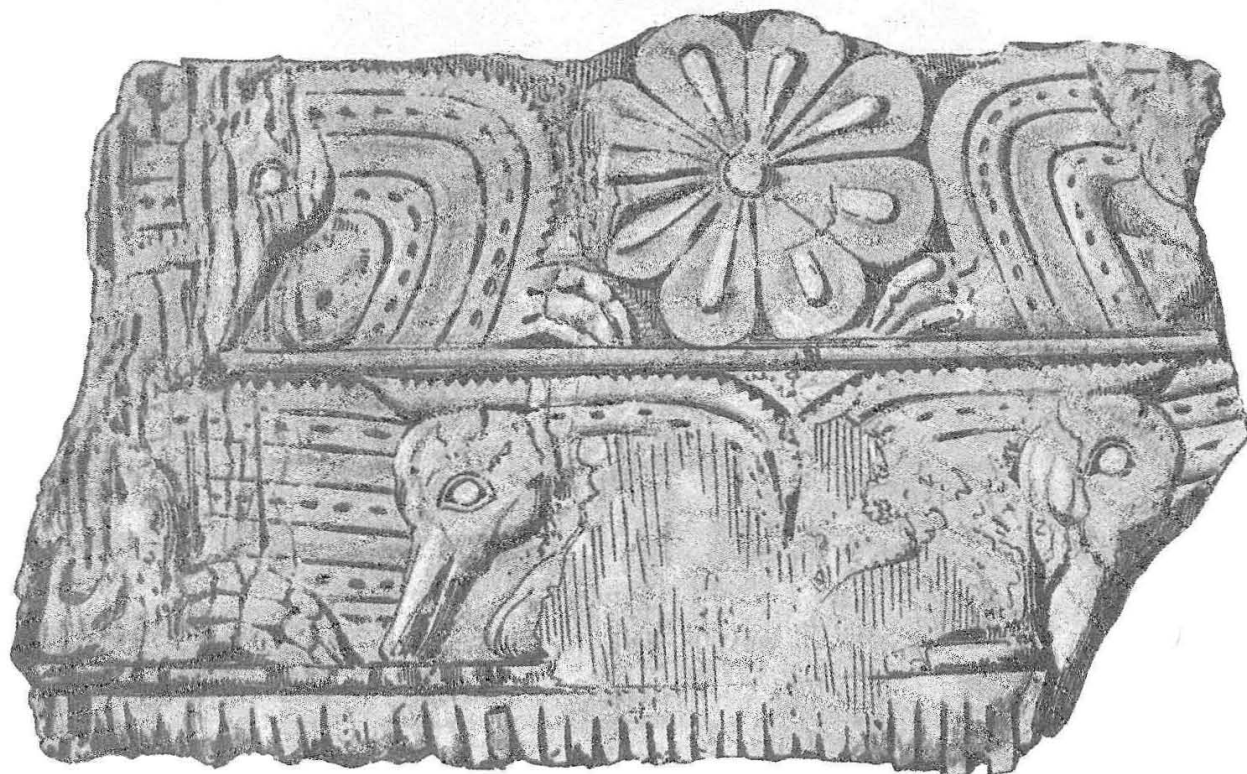
19

19

20

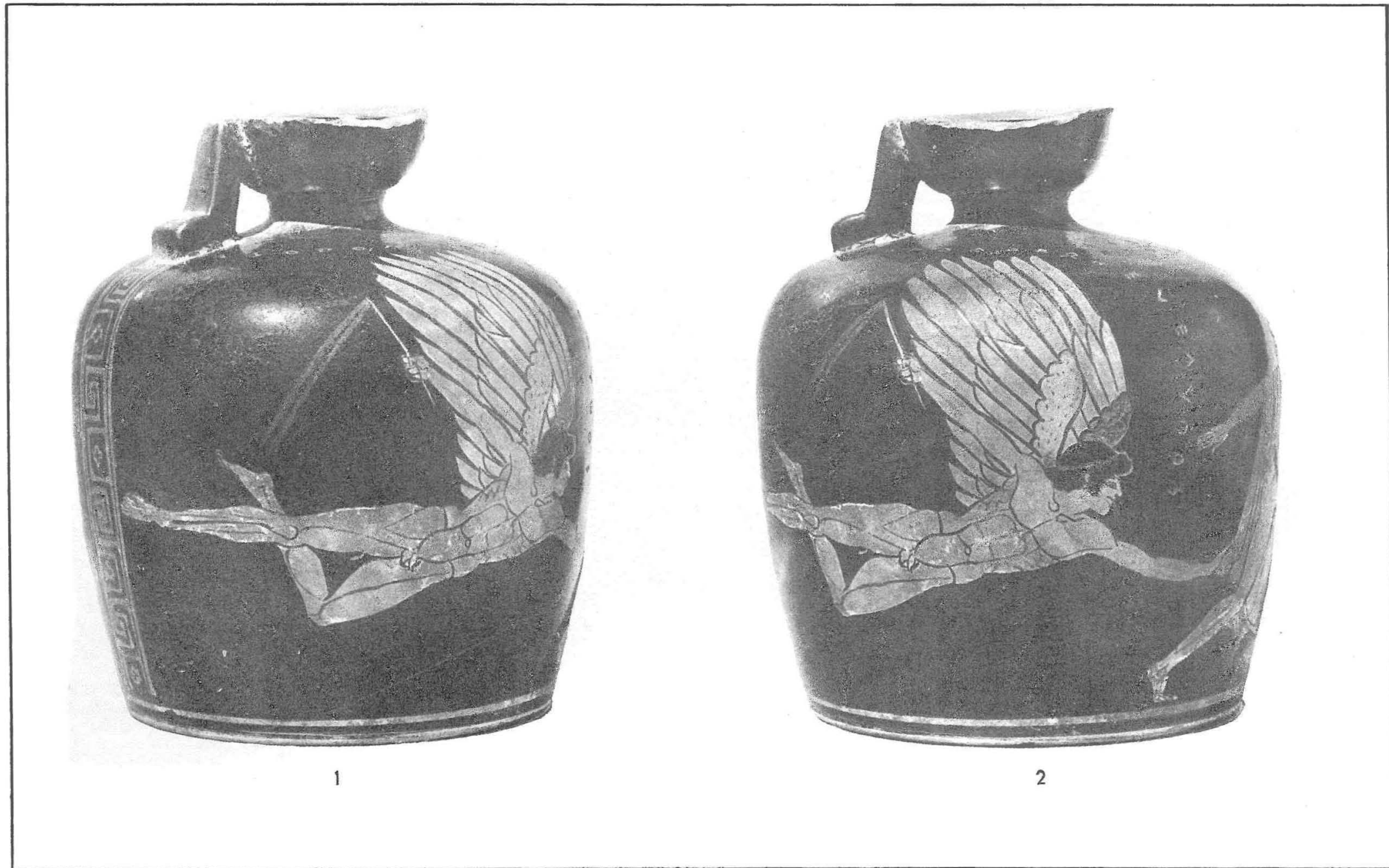

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΑΦΟΥ ΚΑΡΤΕΡΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

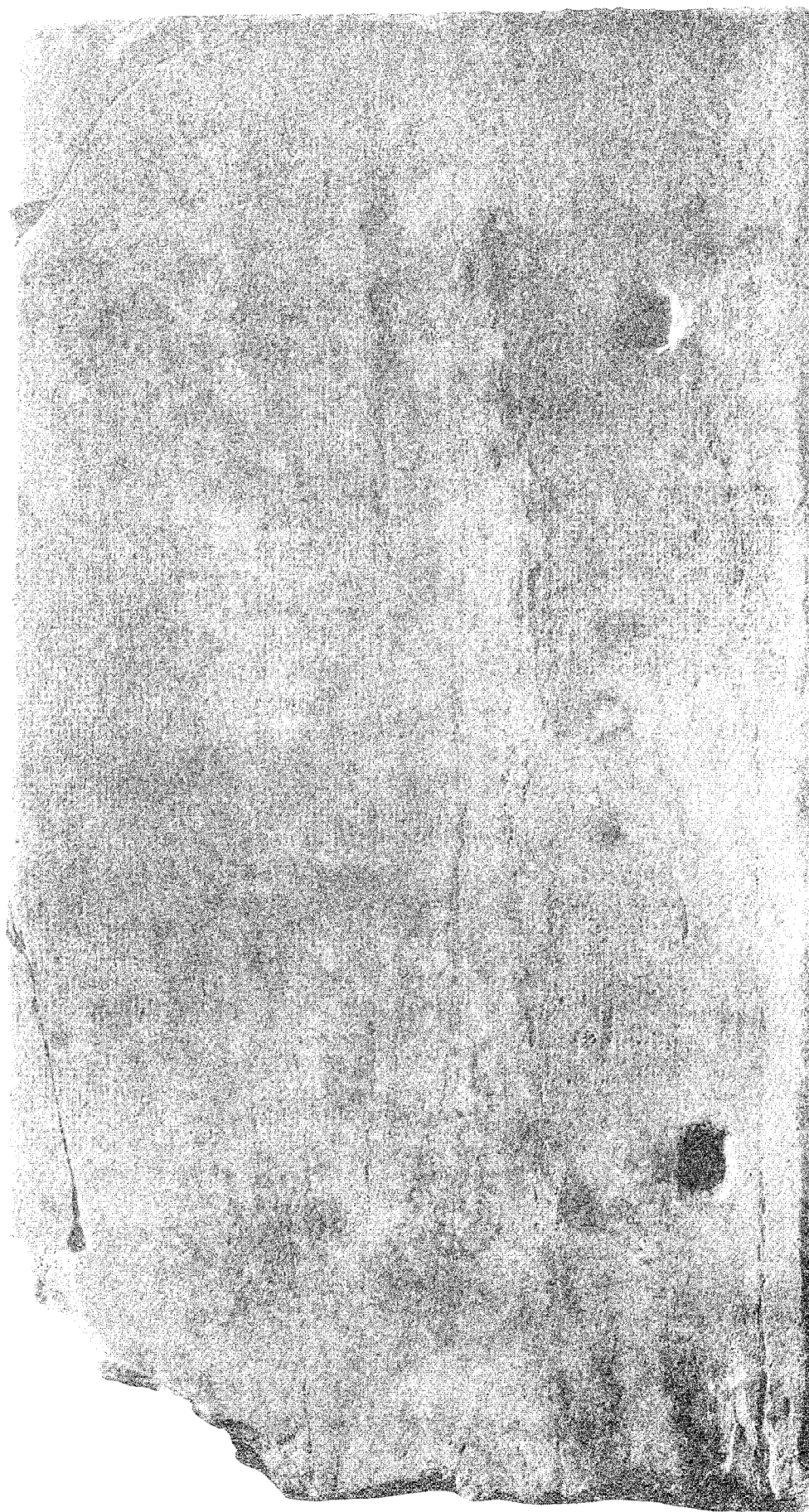

ΛΗΚΥΘΟΣ ΔΟΥΡΙΔΟΣ

ΠΙΝΑΞ 5

ΛΗΚΘΥΟΣ ΔΟΥΡΙΔΟΣ

ΤΑΜΙΑΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΟΥ 1927-28

ΝΕΑ ΠΡΟΣΚΗΜΑΤΑ

Κατά τὸ ἔτος 1929.

ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Τὰ κατὰ τὸ ἔτος 1929 εἰσαχθέντα εἰς τὸ Ἔθν. Ἀρχαιολ. Μουσεῖον ἀρχαῖα ἀποτελοῦνται, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐκ πηλίνων ἀγγείων καὶ εἰδωλίων προερχομένων ἐξ ἀνασκαφῶν διενεργηθεισῶν ὑπὸ Ἐφόρων τοῦ Κράτους, ἢ ὑπὸ ξένων χαιολογικῶν Σχολῶν καὶ ἐκ κατασχέσεως εἰς

καὶ χαλκοῦ. σημεῖωτα τυγχάνουσι

χειρας ἀρχαιοκαπήλων, ὀλίγα δέ τινα εἶναι ἀγάλματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τέχνης ἐκ μαρμαροῦ

Καὶ τῶν μὲν πηλίνων τὰ π.

1) Προϊστορικά ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Miss Lamb, τῆς Βρετανικῆς Ἀρχαιολογ. Σχολῆς, τῶν διενεργηθεισῶν ἐν Θερμῇ τῆς Μυτιλήνης κατὰ τὸ ἔτος 1929. Εἶναι τὰ ἑξῆς:

τροϊκῶν I

λείψανα τεσσάρων

ἀγγείων καὶ ἑξ ἑξαεταίων ἀγγείων καὶ εἰδωλίων, ὀλίγα δέ τινα χαλκίνα καὶ ὀστρεῖνα εργαλεῖα. Ευρέθησαν ἅπαντα

ἐν προϊστορικῷ συνοικισμῷ συγχρόνῳ πρὸς τὰ

καὶ Πα. ἐν τῷ ὁποίῳ διακρίνονται τὰ

ἐνδιαφέροντα τῶν εἰδωλίων φερόσιν, πέντε πόσειον. Ἐκ τῶν

κτους γραμμῶν καὶ στίγματῶν, μερικὰ δὲ ἐχούσι Μετὰ τὸ

τὸ σ εἶναι στίγματα καὶ ἄλλα, ἐπι- ἀνασκαφῶν τοῦ διὰ βαφῆς καὶ ἐγχαραξέως. Εἶναι

Μιτῶν τῆς τοῦ εὐρεθέντος ἐν Τροίᾳ (Πέκαι Πα) νου ἔτους 1929 καὶ ἀλλαγῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Τὰ πλεόν

2) Ἐκατὸν ἑβδομηκοντα πέντε κιβώτια ἀρ- ἑγγράφω

χῆμα τοῦ βιολίου. Τὰ

καὶ ἑτέρα τριάκοντα ἐξ κιβώτια καὶ 270 ἰδιαίτε- ρως ἀναφερόμενα ἀντικείμενα, προερχόμενα καὶ

ταῦτα ἐξ Ἡραίου καὶ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς αὐτῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἔτος 1928.

ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμε- ρικανικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς τῶν διενεργηθεισῶν

ἐν Ἡραίῳ τοῦ Ἀργεῦς κατὰ τὸ ἔτος 1927, ὡς

ἀ ἀπειράριθμα ταῦτα ἀρχαῖα προέρχονται τῶν ἀγγείων καὶ εἶναι ἀγγεῖα, εἰδωλία, ψή- ι, κομβία, δακτύλιοι, δίσκοι, κάτοπτρα, πόρ-

ἅπαντα ἐκ

ὀστρεῖνα.

Μερικὰ φέροι καὶ μικροτεχνήματα εἶναι κατε- σκευασμέ- ται, ἀσημένθια, ἐργασίδια καὶ ἄλλα χρυσόν. καὶ εἶναι τὰ πλεῖστα πηλίνων ἀγγείων ἢ συγκολληθέντα καθαρισθέντα, ἀπε- τέλεσαν πλοῦσι περι- δέ

ων πηλίνων ἀγγείων τα ἰση καὶ ἄλλα ὀστρεῖνα θέλει ἐν καιρῶ ὡς ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίως ἐκ χιλίων

αὐτῶν ἀνασκαφῶν, ἀπὸ ἀνασκαφῶν προϊστορικῶν, σημαντικῶν διὰ τὸ

ἀνά ἀνασκαφῶν ἀγάλ- των ταύτης πολλοῦς τὰ ἄλλων δημοσιεύσει ὁ

Εἰς τὰς ἀγοαιοτήτας τοῦ Ἡραίου τοῦ Ἀρ- ναϊκῶν, μυκηναϊκῶν, γέτομετρικῶν καὶ ἀρχαι- σποαγῆς μυκηναϊκῆς τέχνης ἢ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ὀλλανδοῦ κα- θηγητοῦ κ. Vollgraf τῶν γενομένων ἐν ετει 1928. Ταῦτα εἶναι τεμάχια ἀγγείων

πλεῖστον τεμά- κῶν, ὡς καὶ μία

Ἐπίσης καὶ ἡ συλλογὴ τῶν ἀρχαίων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἐφόρου τῶν Νικητέρου τῶν γε- νομένων τὸν Ἰούλιον τοῦ 1929 εἰς

τῶν Μυκηναίων. Ταῦτα εἶναι ὅς ἐπὶ τὸ

ἀγγεῖα υστερομυκηναϊκά, τὰ πλεῖστα εἰς

τῶν σποῖ αἰστέρων ἀγγείων γεωμετρι- κῶν, καὶ τῶν εἰδωλίων

3) Ἀξιόλογα εἰδωλία παριστά- φῶν τῆς Ἰταλικῆς Ἀρχαιολογ. Σχολῆς ἐν Ἡφαι- ὦν

Ἐκ τῶν μεταλλίνων

Ταῦτα περιέχονται ἐν τῷ 5^ῳ μ' ἐγ-

δ.

α χο

4) Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα καὶ τεμάχια τοιοῦτων ὄλων τῶν χερνυκῶν ἀνασκαφῶν τῆς περιόδου ταύτης ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἐφόρου τῆς κ. Ν. Κυπαρίσση ἐν Πικέρμι τῆς Ἀρκαδίας, ὅπ ε

σηματων, ἄξια

χαρακτα σημεῖα ἐκ χρυσοῦ, μία στεφάνη ἐξ ἠλέ- κτρου, εἰς ενεπίγραφος χαλκοῦς δίσκος καὶ μία

χαλκινὴ λήκυθος τοῦ 5^{ου} αἰῶ

τὸν Ἰούλιον, καὶ ἐν Βελανιδέζῃ τῆς Ἀττικῆς, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1929. Ἐκ τούτων τὰ πλέον ἀξιωμακόμενα εἶναι ὀλίγα ὑψίποδες κύλικες μὲ παραστάσεις σηπιῶν, ἐν τυφλόστομον ἀμφορίδιον, ψῆφοι κυανῆς ὑελώδους μάζης καὶ δύο σφόνδυλοι ἐκ φαιόχρου στεατίτου. Τὰ εὐρήματα ταῦτα κατετέθησαν προσωρινῶς ἐν τῇ ἀποθήκῃ ὑπ' ἀριθ. 163, μέλλουσι δὲ νὰ δημοσιευθῶσι παρὰ τοῦ εὐρόντος αὐτὰ ἐφόρου κ. Κυπαρίσση.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπίσης ἀποθήκῃ κατετέθησαν καὶ τινὰ ἄλλα μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα, τὰ πλείστα εἰς τεμάχια, παραδοθέντα ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Ἀττικῆς κ. Κυπαρίσση καὶ προερχόμενα ἐκ κατασχέσεως τοῦ τμήματος τῆς καταδιώξεως ἀρχαιοκαπήλων, εὐρεθέντα δὲ ἐν τῷ κτήματι Ντούνη ἐκ τοῦ χωρίου Βουρβάτσι τῆς Ἀττικῆς.

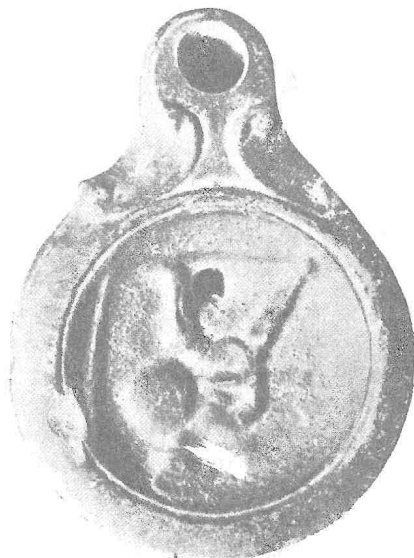
5) Ὀλίγα τεμάχια γεωμετρικῶν ἀγγείων φέροντα ἐγγράφατα σημεῖα, ὡς καὶ ἀρκετὰ μικροτεχνήματα, ἤτοι πλακίδια ἐκ πορσελάνης καὶ κομβία ἐκ μετάλλου, πεποικιλμένα διὰ διαφόρων ἐγγραφάτων κοσμημάτων, ἅπαντα κτερίσματα τάφων τῆς Τριφυλίας ἀνασκαφέντων ὑπὸ τοῦ Σουηδοῦ κ. Swenson. Παρεδόθησαν ὑπὸ τῆς Miss Stone, διὰ τοῦ κ. Κεραμοπούλου, καὶ κατετέθησαν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 25 ἀποθήκῃ τοῦ Μουσείου.

6) Δέκα ἀκέραια ἀγγεῖα διαφόρων σχημάτων, καθαρῶς γεωμετρικοῦ ῥυθμοῦ, εὐρεθέντα, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1929, ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Καλησπέρη-Καρυατίδων οἰκίας τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σ. Κουγέα. Μεταξὺ τούτων, περιεργα εἶναι δύο ἀγγεῖα ἐν σχήματι πτηνῶν καὶ ἐν μόνωτον ἀγγεῖον μετὰ λαβῆς τοξοειδοῦς καὶ ὑψηλῆς (πρβλ. παρόμοιον ἀγγεῖον ὑπ' ἀριθ. Εὐρετ. 707 ἐσμ. 4 Α' Αἰθούσης Ἀγγείων). Ἄπαντα εἶναι κεκοσμημένα μὲ γραμμικὰ σχήματα καὶ διηρημένα εἰς ζῶνας φερούσας ἄλλοτε μὲν μαίανδρον, ἄλλοτε δὲ ἀπλᾶς στιγμᾶς ἢ καὶ ἐφαπτομένους κύκλους (εἰκ. 2 α-γ).

7) Τρία εἰδώλια, κατατεθέντα ἐν τῇ ἀποθήκῃ 25, ἢτοι: α') κεφαλὴ λιθίνου ἀρχαῖζοντος εἰδώλιου, β') πήλινον εἶδωλιον Ἀρτέμιδος κρατούσης διὰ τῆς ἀριστερᾶς τόξον καὶ ἀνελκούσης διὰ τῆς δεξιᾶς βέλη ἐκ τῆς ἀνηροτημένης ἐπὶ τῆς ῥαχέως τῆς φαρέτρας, καὶ γ') κεφαλὴ πήλινου εἰδώλιου Ἥρας ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Ὁρλάνδου ἐν Στυμφάλῳ κατὰ τὸ ἔτος 1925. Ὅρα Πρακτ. Ἀρχ. Ἐταιρείας 1925-1926 σελ. 53 μετ' εἰκόνων.

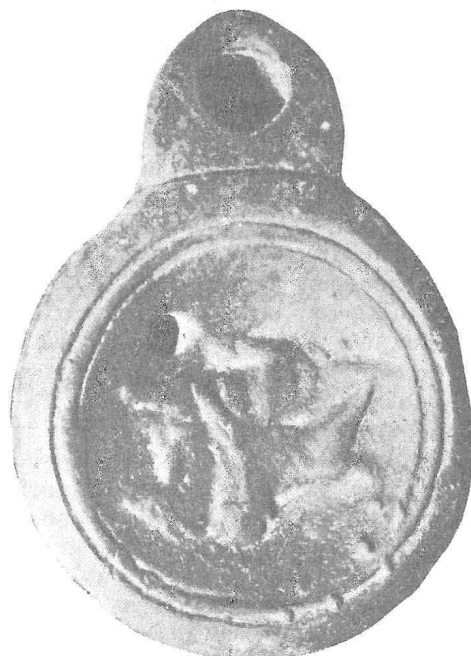
8) Τρεῖς λήκυθοι, ἕξ ὧν ἡ μεγαλύτερα ἀκέραια καὶ λευκῆ, αἱ δὲ δύο μικρότεροι, κολοβαὶ καὶ ἐρυθρόμορφοι. Εὐρέθησαν ἐν τῇ ὁδῷ Βουκουρεστίου καὶ παρεδόθησαν, τὸν Ὀκτώβριον

τοῦ 1929, ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου Σοφ. Πολυδώρου. Ἐκ τούτων, ἡ λευκῆ, ὕψους 0,31 μ., παρι-

Εἰκ. 3α.

στά ἐπίσκεψιν εἰς τάφον: Ἐπὶ καθαρῶς λευκοῦ ἐδάφους νεκρικῆ στήλῃ μετ' ἀνθεμίου καὶ ἐπὶ

Εἰκ. 3β.

μιᾶς, ἴσως, βαθμίδος ἰδρυμένη, ἐκατέρωθεν δ' αὐτῆς δύο μορφαί, ἕξ ὧν ἡ μὲν διεξιόθεν ἀσπιδόφορος ὀπλίτης μετὰ χιτῶνος, ἡ δὲ ἀριστερόθεν

Εἰκ. 1. Προϊστορικά ἀγγεῖα ἐκ Θεσμῆς τῆς Μυτιλήνης.

Εἰκ. 2α. Γεωμετρικὸν ἀγγεῖον Ἀθηνῶν.

Εἰκ. 2β. Γεωμετρικὸν ἀγγεῖον Ἀθηνῶν.

Εἰκ. 2γ. Γεωμετρικὰ ἀγγεῖα Ἀθηνῶν.

ὁ νεκρός. Χρωματισμός ἀσπίδος καὶ μαιάνδρου ἐρυθρός, χιτῶνος κυανοῦς.

9) Δύο λύχνοι, ἕξ ὧν ὁ εἷς φέρει ἔκτυπον παράστασιν ὀπλίτου μετὰ κράνους καὶ ἀσπίδος σπεύδοντος ψυχοθύμως ὡς πρὸς μάχην, ὁ δ' ἕτερος παράστασιν λέοντος ἐπιπίπτοντος ἐπὶ ἵππου καὶ καταρρίπτοντος αὐτὸν (εἰκ. 3 α - β). Οἱ λύχνοι οὗτοι μετὰ δύο ὑαλίνων μυροδόχων ἀγγείων καὶ μὲ γάλκινον κάλυμμα κατόπτρου προέρχονται ἕξ ἀγορᾶς ἀπὸ τὸν σπουδαστὴν Σκελέαν ἐκ Λαρίσης. Κατετέθησαν ἐν τῇ ἀποθήκῃ 25.

10) Δύο τεμάχια μεγαρικοῦ ἀγγείου καὶ δύο ἀγνῦθες, εὐρεθέντα ἐν Φλωρίνῃ καὶ δωρηθέντα παρὰ τοῦ κ. Φ. Ε. Δραγούμη. Ἐκ τούτων ἐν τεμάχιον τῆς κοιλίας τοῦ σκύφου φέρει τὴν ἐξῆς

Εἰκ. 4. Τεμάχιον μεγαρικοῦ σκύφου.

παράστασιν καὶ ἐπιγραφὴν: Δεξιὰ εἰκονίζεται ἐν ἐλαφρῶς ἐκτύπῳ ἀναγλύφῳ φρούριον μετ' ἐπάλξεων, τὸ Ἴλιον, ὀλίγον δὲ περαιτέρω, ἐν τῷ μέσῳ, τὸ ἀέτωμα τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ναοῦ πρὸς τὸν ὁποῖον φαίνεται ὅτι προσήρχετο ἡ Κασσάνδρα, ὡς δηλοῖ τοῦτο ἡ ἐπιγραφὴ:

Κ]ΑССΑΝ ΝΑΟС ΙΛΙΟΝ
ΔΡ]Α ΑΘΗΝΑС

Περιφ. 0,12, μεγ. ὕψος 0,08

Ἀριθ. Εὐρετ. 15437. Ἐρμ. 53 (εἰκ. 4).

Β' ΜΑΡΜΑΡΙΝΑ

Ἄπαντα τὰ μαρμάρια ἀντικείμενα προέρχονται ἢ ἐκ κατασχέσεως εἰς χεῖρας ἀρχαιοκαπήλων ἢ ἐκ τυχαίας εὐρέσεως κατὰ τὴν ἀνόρουξιν θεμελίων οἰκιῶν ἢ καλλιεργείας ἀγρῶν, ἐκ τούτων δὲ ἄξια περιγραφῆς τυγχάνουσι τὰ ἐξῆς:

1) Στήλη ἐπιτυμβία, ἀποκεκρουμένη ἄνω. Παρίσταται γυνὴ κατ' ἐνώπιον μὲ ποδῆρη χι-

τῶνα καὶ ἱμάτιον. Πρόσωπον ἀποκεκρουμένον. Ἡ στήλη λήγει ἄνω εἰς ἐπιστύλιον μὲ μικρὰ ἀκρωτήρια, φέρει δὲ τὴν ἐπιγραφὴν:

ΚΛ]ΟΚΛΩΙ . . . ΟΥΤΕΡΑ

Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ὑψ. 0,65, μῆκ. 0,42.

Προέρχεται ἀπὸ Κουκουβάουνες ἐκ κατασχέ-

Εἰκ. 5.

σεως καὶ κατετέθη ἐν τῷ Παλαιῷ Ἐργοστασίῳ τοῦ Μουσείου. Ἀριθ. Εὐρετ. 3647.

2) Τεμάχιον στήλης ἐπιτυμβίας ληγούσης, ἴσως, εἰς ἀνθεμοειδὲς ἀέτωμα. Σώζεται, δεξιὰ, κεφαλὴ γυναικὸς καθημένης, ἀριστερὰ δὲ καὶ πρὸ αὐτῆς, τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος ὀρθίας γυναικός. Μεταξὺ τοῦ ἀετώματος καὶ τῆς παραστάσεως ἡ ἐπιγραφὴ:

ΘΣΟΔΟΤΗΝΙΚΟΣΤΡ
ΑΣΟΤΕΛΟΥΣΚΑΛΛ

Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ὑψ. 0,42. Ἐκ κατασέσεως ὄπου καὶ ἡ ἀνωτέρω στήλη. Ἀριθ. Εὐρετ. 3648.

3) Κάτω μέρος ἀναγλύφου. Σφύζονται αἱ κνήμαι καὶ οἱ πόδες γυναικὸς ἢ παιδίσκης με πόδηρη χιτῶνα καὶ κατ' ἐνώπιον. Παρὰ τοὺς πόδας ἀντικείμενον δυσδιάκριτον. Ὑψος 0,35. Ὡς ἀνωτέρω. Ἀριθ. Εὐρετ. 3649.

4) Ἀκέφαλον ἀγάλμα γυναικὸς με χειριδωτὸν χιτῶνα καὶ βραχὺ ἱμάτιον, ἀνοικτὸν πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὠμοπλάτην καὶ ἀφίνον νὰ διαφαίνεται ἡ ὄσφυς. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ πεξίδα. Πρόκειται, προφανῶς, περὶ δούλης ἀποσπασθείσης ἐξ ἐπιτυμβίας στήλης τοῦ τέλους τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ὑψος 1,40. Εὐρίσκετο ἐν τῷ κτήματι Σκουζὲ ἐν Μαραθῶνι καὶ

σιέστερον πρὸς τὸ κέντρον κοσμεῖται ὑπὸ ἀναγλύφων φύλλων ἀκάνθης, τὸ δὲ κατώτερον, τὸ ἀποτελοῦν τὴν περιφέρειαν, ἔχει ἀνάγλυφα ἀνθήμια λωτοῦ λεπτοτάτης τέχνης. Πρὸ ἐνὸς ἐκ τῶν φύλλων λωτοῦ παρίσταται, εἰς ἰσχυρότερον ἀνάγλυφον, νεανίας γυμνὸς τρέχων πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κρατῶν ἀντικείμενόν τι διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ἄλλο δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὑψουμένης ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς. Εἰς τὸ κέντρον ὁ δίσκος εἶναι κενός, προφανῶς πρὸς ἐνθεσιν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τῆς λουτροφόρου. Σφύζεται καὶ τεμάχιον με ἀνάγλυφον ἔλικα καὶ ταινίαν, προερχόμενον ἐκ τῆς λαβῆς τῆς λουτροφόρου. Μῆκος ἀκτίνος τοῦ κύκλου ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς περιφέρειας 0,35. Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ἐκ κατασέσεως ἐκ Πειραιῶς. Ἀρ. Εὐρ. 3653. Ἀποθήκη 90.

8) Μέρος σώματος τρέχοντος κυνός. Ἐλλεί-

Εἰκ. 7. Μαρμάρινος κορμὸς τρέχοντος κυνός.

κατετέθη ἐν τῇ ἀριστερᾷ Στοᾷ ὑπ' ἀριθ. Εὐρετ. 3650.

5) Ἐρμῆς τῆς τετραγώνου ἐργασίας. Ἡ κόμη πίπτει ἐπὶ τοῦ μετώπου εἰς ἐσχηματοποιημένους βοστρύχους καὶ ὀπισθεν ἐπὶ τοῦ αὐχένος. Γενεῖα ἀρκετὰ μακρά. Ἀριστερὸς κρόταφος ἀποκεκρουμένος. Ἐλλεῖπει τμήμα τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς θρασθέν. Ἀρχαϊτικῆς ἐπιμελοῦς τέχνης (Β' ἡμισυ τοῦ Ε' αἰῶνος;). Ὑψος 0,67. Ἐκ κατασέσεως ἐκ Πειραιῶς. Ἀριθ. Εὐρετ. 3651. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 5).

6) Κεφαλὴ γυναικὸς ἴσως ἐξ ὀλογλύφου ἀγάλματος, καλῶς διατηρουμένη. ῥίς, στόμα καὶ σιαγῶν ἔλαφρῶς ἀποκεκρουμένα. Ἡ κόμη χωρίζεται ἄνω τοῦ μετώπου καὶ δένεται ὀπισθεν εἰς κροτύλον. Ταινία περιθεῖ τὴν κεφαλὴν. Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ἐκ κατασέσεως ἐκ Πειραιῶς. Ὑψος 0,25. Ἀριθ. Εὐρετ. 3652. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 6).

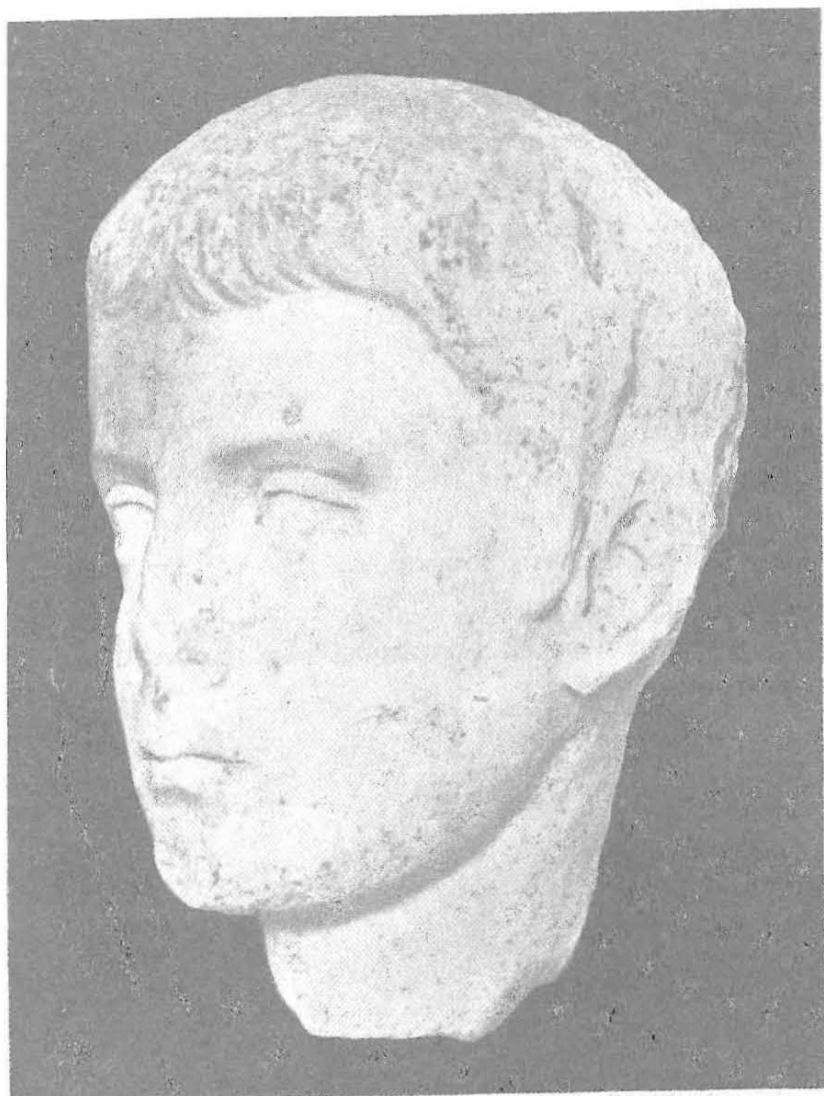
7) Τμήμα δίσκου λουτροφόρου εἰς 4 τεμάχια. Διαιρεῖται εἰς δύο ἐπίπεδα, τῶν ὁποίων τὸ πλη-

πουν κεφαλὴ καὶ πόδες. Οὐρὰ συνεστραμμένη. Εἰς ἐν μέρος τοῦ σώματος, τὸ προφανῶς πρὸς τὸν θεατὴν ἐστραμμένον, δηλοῦνται δι' ἔλαφροῦ ἀναγλύφου αἱ τρίχες τοῦ δέρματος. Μῆκος 0,59. Ἐκ κατασέσεως ἐκ Πειραιῶς. Ἀρ. Εὐρ. 3654. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 7).

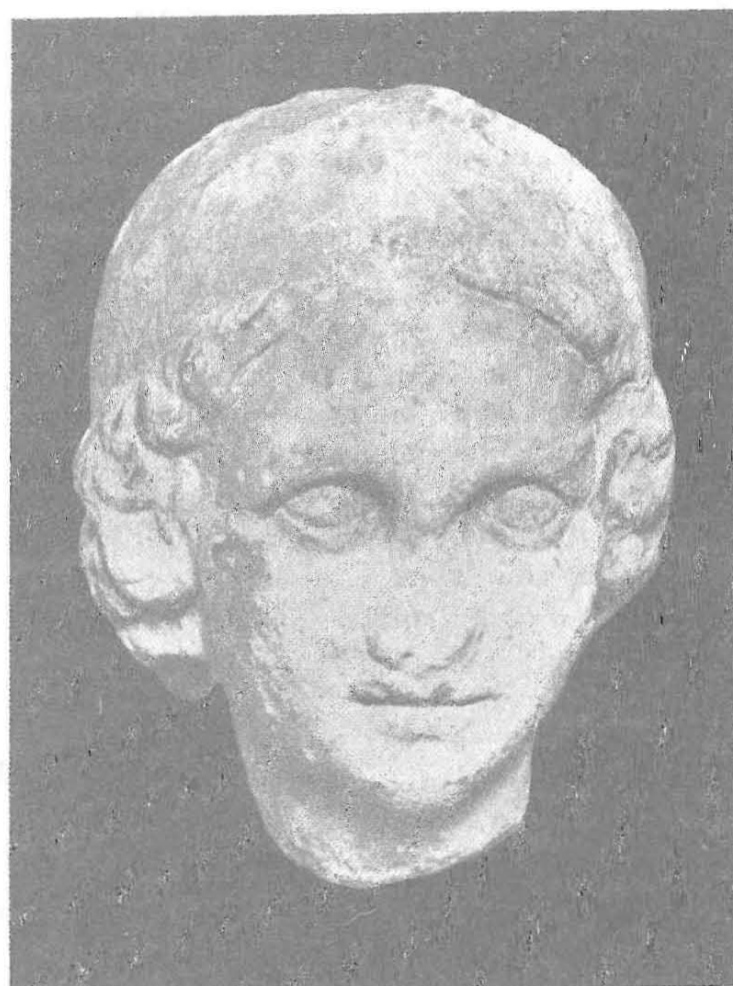
9) Μικρὰ κεφαλὴ Ἀθηνᾶς, φερούσης ἀττικὸν κράνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι πέντε ὄπαι πρὸς ἐνθεσιν τοῦ λόφου. Πιθανῶς τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' αἰῶνος π. Χ. Ὑψος 0,11. Εὐρέθη ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1928. Ἀριθ. Εὐρετ. 3655.

10) Μαρμαρῖνη κεφαλὴ παιδίσκης. Περιβάλλεται ὑπὸ πλατείας ταινίας. ῥίς μᾶλλον σιμῆ, ἔλαφρόν μειδιάμα. Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ὑψ. 0,24. Κατεσχέθη παρὰ ἀρχαιοπώλη Ἀσκητοπούλω, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1928. Ἀρ. Εὐρ. 3656. Ἀποθήκη 87 (εἰκ. 8).

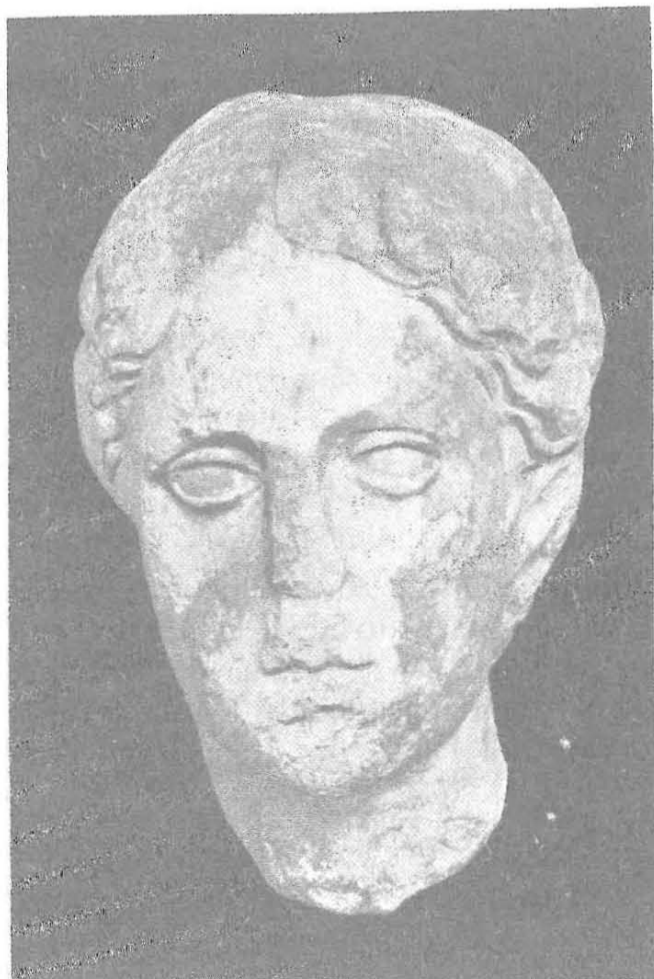
11) Ἐπιτυμβία στήλη, σχήματος ναῖσκου ἐν παραστάσι, λήγοντος ἄνω εἰς ἀέτωμα. Εἰς τὸ

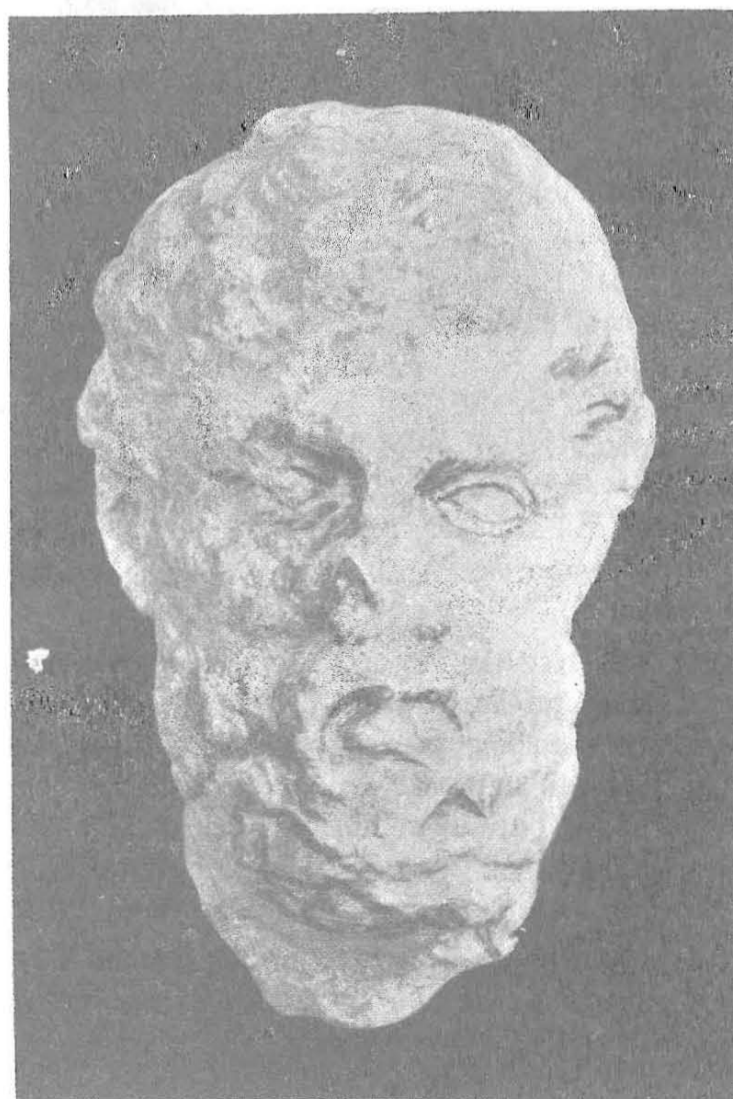
Εἰκ. 15.

Εἰκ. 8. Κεφαλή παιδίσκης.

Εἰκ. 6. Μαρμαρίνη κεφαλή ἐκ Πειραιῶς.

Εἰκ. 11. Εἰκονιστικὴ κεφαλή ἐξ ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου.

μεσαίων ἀκρωτήριον ἐλαφρῶς ἀνάγλυφος Σειρήν τίλλουσα τὴν κόμην τῆς. Δεξιὰ, ἐπὶ ἔδρας ἄνευ ἐρεισινώτου, κάθεται γυνὴ (χιτῶν, ἱμάτιον καλύπτει τὴν κεφαλὴν) ἣτις δεξιούται πωγωνοφόρον ἄνδρα ὄρθιον πρὸ αὐτῆς καὶ φέροντα ἱμάτιον. Μεταξὺ τῶν δύο, εἰς τὸ βάθος, γυνή, (πρὸς δεξιὰ χιτῶν, ἱμάτιον) κρατοῦσα νεογνὸν ἐσπαργανωμένον. Ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου, ἄνωθεν τῆς γυναικός, ἡ ἐπιγραφή:

του ἀναπηδῶντα κύνα. Ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου ἡ ἐπιγραφή:

ΚΑΛΛΙΦΑΝΗΣ
ΚΤΗΣΑΡΧΟΥ
ΦΛΥΕΥΣ
ΓΟΝΩ ΔΕ
ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΞ ΟΙΟΥ

Ὑψος 0,73, πλάτος 0,37. Τὸ ἀνάγλυφον ἔκειτο

ΦΑΝΑΓΟΡΑ ΝΙΚΟΜΕΝΟΥΣ Π]ΟΤΑΜΙΟ

Διατήρησις πολὺ καλή. Μετρία τέχνη τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ὑψος μέγιστον 1,10 μ. Εὐρέθη ἐν τῷ συνοικισμῷ τοῦ Βύρωνος, ἐν οἰκοδομῇ Δήμητρας Ζώρκου, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1928. Ἀριθ. Εὐρ. 3657. Β' Στοὰ Μουσείου (Πρβ. Ἄρχ. Δελτίον 1926, παρ. σελ. 63, εἰκ. 7).

Εἰκ. 9. Πούς τραπέζης.

12) Πούς τραπέζης ἐπὶ βάσεως τετραγώνου. Πρὸ τοῦ ποδός εἶναι ἰσχυρῶς ἀνάγλυφος Διόνυσος γυμνός (κεφαλὴ καὶ πόδες ἠλλείπονται), με βοστρύχους ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἀριστερά, παρὰ τὸν πόδα του, πάνθηρ (ἢ κεφαλὴ ἠλλείπει) καὶ δεξιὰ μικρὸς κορμὸς δένδρου καταλήγων εἰς δύο σπειροειδείς βλαστούς. Μετριοτάτη ἐργασία ὁμαϊκῶν χρόνων. Ὑψος 0,82. Εὐρέθη ἐν Ἀθῆναις, ἐν τῇ οἰκίᾳ Α. Γιαβριά, κατὰ τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν Ἀδριανοῦ - Χύλλ. Ἀριθ. Εὐρ. 3658. Στοὰ ἀριστερὰ (εἰκ. 9).

13) Ἐπιτυμβία στήλη ἐκ φαιού μαρμαροῦ μετ' ἀετωματίου καὶ ἐπιστυλίου. Ἐπὶ τῆς στήλης ἐν τῷ μέσῳ, εἰκονίζεται, ἐν ταπεινότερῳ ἐδάφει καὶ ἐντὸς πλαισίου, νεανίας ἐνδεδυμένος βραχύ, μέχρι γονάτων, ἱμάτιον πορπούμενον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, κρεμᾶμενον δέ, κατὰ τὸ ἔτερον ἄκρον, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ πῆχους καὶ καλύπτει τὸν βραχίονα. Ἰσταται κατ' ἐνώπιον, προτείμων τὴν δεξιὰν εἰς τὸν πρὸ τοῦ δεξιοῦ ποδός

Εἰκ. 10.

ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας Π. Ρώσση (ὁδὸς Μολλιέρον 42) ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Κατετέθη ὑπὸ Αἰμ. Gilliéron τῷ 1929. Ἀριθ. Εὐρετ. 3659. Γραφεῖον Διευθυντοῦ (εἰκ. 10).

14) Ἀνδρική μαρμαρινὴ κεφαλὴ μετὰ μέρους τοῦ λαιμοῦ, φυσικοῦ μεγέθους, πωγωνοφόρος, προερχομένη ἐκ μεγάλου ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου ὅλως ἐκτύπου, τῶν καλουμένων ναῖδιοσχημῶν. Εἶναι εἰκονιστική. Ρῖς ἀποκεκρουμένη καὶ ὀλί-

γον τὰ χεῖλη. Τὸ ἀριστερὸν μέρος, ὡς μὴ δραστόν, εἶναι ἡμικατειογασμένον. Διατηρεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς κόμης ἴχνη προσφύσεως δι' ἧς συνείχετο μετὰ τῆς στήλης. Ὑψος 0,25. Εὐρέθη ὑπὸ τοῦ ἐξ Αἰγίνης ἀγγειοπλάστου Ν. Σκλάβαινη τῷ 1929 ἐν Κοκκινιά τοῦ Πειραιῶς, εἰς βάθος 4 μέτρ. καὶ ἐκομίσθη εἰς τὸ Μουσεῖον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Κεραμοπούλου. Ἀρ. Εὐρ. 3660. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 11).

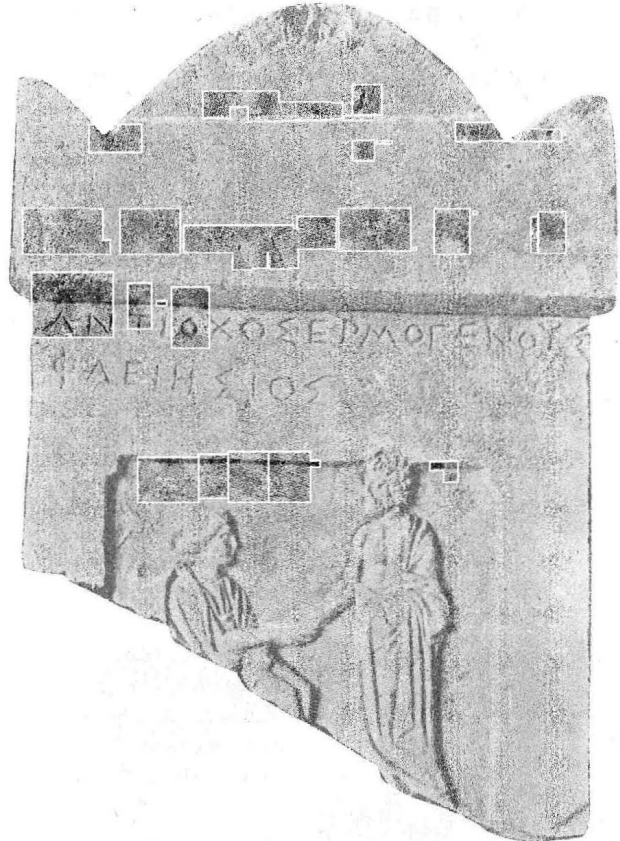
Εἰκ. 12.

15) Ἀνάγλυφον μετὰ παραστάδων καὶ ἐπιστυλίου ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφή: ΘΕΟΚΛΗΣ. Εἰκονίζεται ἐν ἀναγλύφῳ παῖς ἐν χιτῶνι καὶ ἱματίῳ καλύπτοντι τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους καὶ τῆς χειρός. Ὁ παῖς κρατεῖ πτηνὸν προσφερόμενον εἰς κύνα, ὅστις ἀναπηδᾷ, ὅπως συλλάβῃ αὐτό. Ἐκφρασις προσώπου λεπτή καὶ μελαγχολική. Ἔργασία ἐπιμελής. Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ὑψος 0,60, πλάτ. 0,30. Κατεσχέθη εἰς χεῖρας Ἀθαν. Μαυροῦ, κατοικοῦ Σπάτα. Ἰσχυρίζεται ὅτι ἀνεῦρεν αὐτὸ εἰς τὸ ἐκεῖ κτήμα του. Ἀρ. Εὐρ. 3661. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 12).

16) Ἐπιτύμβιος στήλη λήγουσα ἄνω εἰς τοξοειδὲς ἀέτωμα μετ' ἀκρωτηρίων. Τῆς στήλης σφύζεται τὸ ἄνω ἥμισυ μέρος. Φέρει ὑπὸ τὸ ἀέτωμα τὴν ἐπιγραφὴν:

ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ
ΦΛΕΙΗΣΙΟΣ

Ὑπὸ ταύτην πρόστυπον ἀνάγλυφον ἐν ἐγγελυμμένῳ πλαισίῳ. Ἀριστερά, γυνὴ καθήμενη

Εἰκ. 13. Στήλη ἐπιτυμβία.

ἐπὶ θρόνου, οὗτινος σφύζεται μόνον τὸ ἐρεισίνωτον, καὶ δεξιουμένη τὸν πρὸ αὐτῆς ἱστάμενον πωγωνοφόρον ἄνδρα, τὸν ἑαυτῆς σύζυγον πιθανῶς. Ἡ γυνὴ φέρει ἱμάτιον καταλείπον γυμνὸν τὸ δεξιὸν τοῦ στήθους. Μεγ. ὕψος 0,42, μεγ. πλάτος 0,35. Παρεδόθη διὰ τοῦ Ὑπουργείου, ὑπὸ τοῦ Ἀρχοντοπούλου Ἡλ. Βλάχου ἐξ Ἀθηνῶν. Ἀριθ. Εὐρ. 3662. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 13).

17) Μαρμαρίνη κεφαλὴ ἀγάλματος γυναικὸς φυσικοῦ μεγέθους καὶ καλῆς διατηρήσεως, πλὴν τοῦ ἄκρου τῆς ῥινὸς ἀποκεκρουμένης, ὡς καὶ μέρους τῆς σιαγόνας. Φέρει πλουσίαν κόμην κυματοειδῶς φερομένην ὀπισθεν καὶ ἀπολήγουσαν εἰς κροθύλον συγκείμενον ἐξ 9 κοχλιοειδῶν βο-

στρυχίων. Ἐκφρασις προσώπου ῥεμβώδης, σκοπαδική. Ἔργον καλῶν χρόνων. Ὑψ. 0,18. Εὐρέθη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1929 ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ πρὸ τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων πλατείᾳ. Ἀριθ. Εὔρετ. 3663¹. Ἀποθήκη 90.

18) Τὸ ἡμισὺ τοῦ μαρμαρίνου ἐπιτυμβίου ἀγγείου (λουτροφόρου). Φέρει ἀνάγλυπτον παράστασιν τεσσάρων μορφῶν. Ἐν τῷ μέσῳ γυναικεία μορφή ἐπὶ θρόνου καθημένη, ἡ Ἀρχε-

πτίνου καὶ τῆς Ἀρχεστράτης τετριμμένα. Ἄνωθεν τῶν μορφῶν ἡ ἐπιγραφή:

ΠΡΑΞΙΑΔΗΣ ΛΕΠΤΙΝΗΣ
ΦΙΛΟΧΑΡΟΥΣ ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΗ

Δ' π. Χ. αἰῶνος (;). Ὑψ. 0,60, πλ. 0,40. Παρεδόθη ὑπὸ Ἰω. Ε. Μαυρογιάννου, εὐρεθὲν ἐν Πειραιεῖ, εἰς τὸ ἐν τῇ θέσει Βάρι κτῆμά του. Ἀριθ. Εὔρετ. 3664. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 14).

Εἰκ. 14.

στράτη, δεξιουμένη τὸν πρὸ αὐτῆς ἰσταμένον καὶ φέροντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κράνος καὶ βραχὺ ἱμάτιον ἄνδρα, ὅστις διὰ τῆς ὑψουμένης ἀριστερᾶς κρατεῖ ἀλάβαστρον. Ὅπισθεν τῆς καθημένης γυναικὸς γέρον πωγωνοφόρος, ὁ σύζυγός της πιθανῶς. Ὅπισθεν δὲ τοῦ νεανίου υἱοῦ της μικρὸς παῖς, ὁ δούλος, κρατῶν τὴν ἀσπίδα τοῦ ἀπερχομένου κυρίου του. Τὰ πρόσωπα τοῦ Λε-

¹ Μετὰ τῆς ὥς ἄνω κεφαλῆς εὐρέθη πλησίον καὶ ὁ δεξιὸς βραχίον ἀγάλματος, ἀποκεκρουμένος τὸ ἄκρον τοῦ ἀπὸ τοῦ καρποῦ μέρους. Πιθανῶς ἀνήκεν οὗτος τῷ ἀγάλματι τῆς κεφαλῆς ὑπ' ἀριθ. 3663.

19) Τὸ ἀριστερὸν ἡμισὺ κεφαλῆς νεανίου ἐξ ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου προερχόμενον. Ἦν ἀποκεκρουμένη. Ἡ κόμη, ἐκ μικρῶν βοστρύχων ἀποτελουμένη, κατήρχετο ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀτημελήτως. Ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ μεταξὺ τῶν οφρύων φέρει ἐγγάρακτον σταυρόν, ὅστις ἔθεωρεῖτο ὡς σημεῖον ἐξαγνισμοῦ. Εὐρέθη ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ συνοικίᾳ Κολοκυνθοῦς, πλησίον ἐκκλησίας Ἐσταυρωμένου, ἔναντι Καπνοκοπηρίου. Ἀριθ. Εὔρετ. 3665. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 15 ἐν σελ. 6).

20) Ἐπὶ πλίνθου εἰκονίζονται οἱ ἄκροι πόδες κύνου ἰσταμένου. Μεταξὺ τῶν ποδῶν Τρίτων (θαλάσσιον ὄστρακον, ὅπερ μετεχειρίζοντο οἱ

ναυτικοὶ δίκην σάλπιγγος). Εὐρέθη ἐν Βουλιαγμένη Ἀττικῆς, ἐν τῷ ἀνασκαπτομένῳ ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κουρουπιώτη ναῶ τοῦ Ζωστήρος Ἀπόλλωνος $0,33 \times 0,27$. Ὑψ. 0,04. Ἀριθ. Εὐρ. 3666. Γραφεῖον Διευθυντοῦ (ιδὲ ἀνωτ. σ. 65 εἰκ. 33).

21) Λέων μὲ ἀποκεκρουμένους τοὺς πόδας καὶ τὴν οὐρὰν καὶ ὀλίγον τὸ χαιῖνον στόμα.

Εἰκ. 16.

Ἑλληνιστικῶν χρόνων. Μῆκος 1,10 μ. Εὐρέθη κατὰ τὸ τέρμα ὁδοῦ Ἀχαρνῶν. Ἀρ. Εὐρ. 3667. Ἀριστερὰ Στοὰ Μουσείου.

22) Ἄγαλμα θωρακοφόρου ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ, πλαγίως ἀποτετημένον, μέχρι ποῦ τῶν γονάτων. Ἰμάτιον πίπτον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ λείψανα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Μαστοί, στέρνον καὶ ὀμφαλὸς τελείως

δεδηλωμένα. Ἐπὶ τῶν μηρῶν περυγία τοῦ θώρακος εἰς δύο σειρὰς, ἡμικυκλικά ἄνω καὶ μακρὰ κάτω. Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μεγ. ὕψ. 1,25 μ. Εὐρέθη κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τῆς οἰκίας Φέξη, Βερανζέρου 15. Ἀριθ. Εὐρετ. 3668. Ἀριστερὰ Στοὰ Μουσείου (εἰκ. 16).

23) Στήλη ἐπιτυμβία ἐν σχήματι ναῖδριου ἐν παραστάσι. Ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου μὲ διπλοῦν κυ-

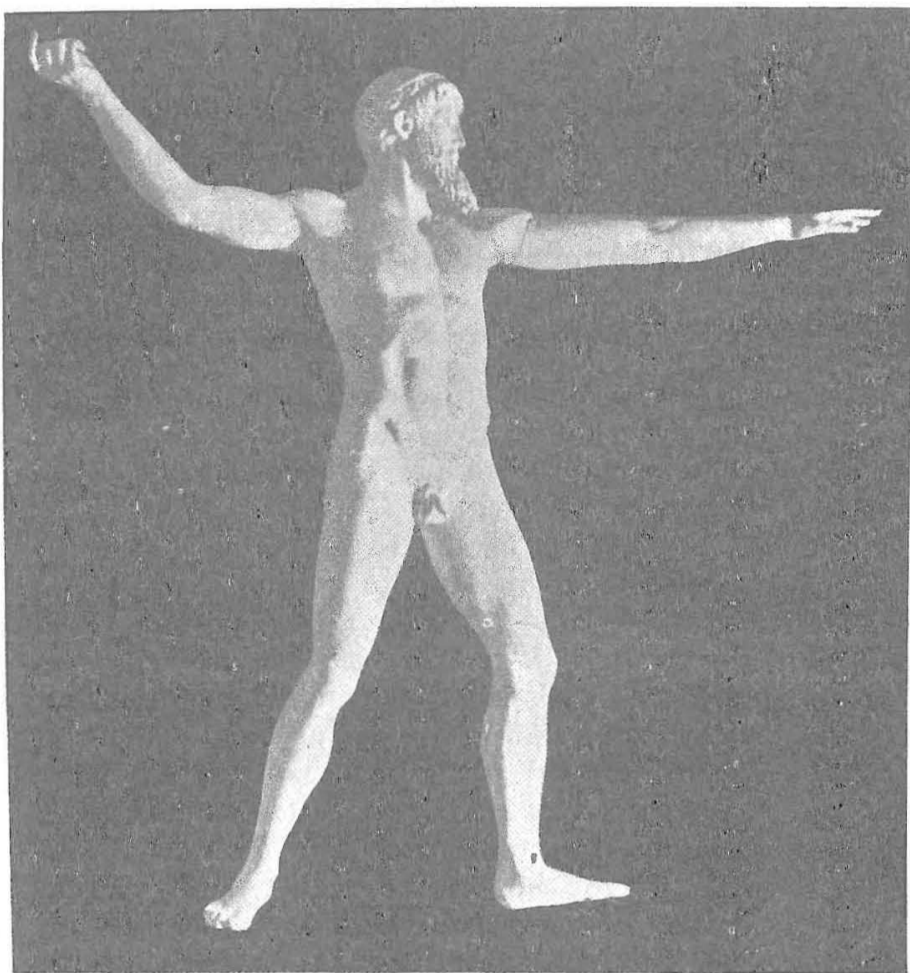

Εἰκ. 17.

μάτιον καὶ φιάλην ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐξῆς ἐπιγραφή:

ΑΡΕΣΒΟΥΛΗΒΑΣΚΑΝ ΙΟΥΛΙΟΣΕΦΗΒΟΣ
 ΤΟΥΕΚΧΟΛΛΙΔΩΝ ΧΟΛΑΡΓΕΥΣ

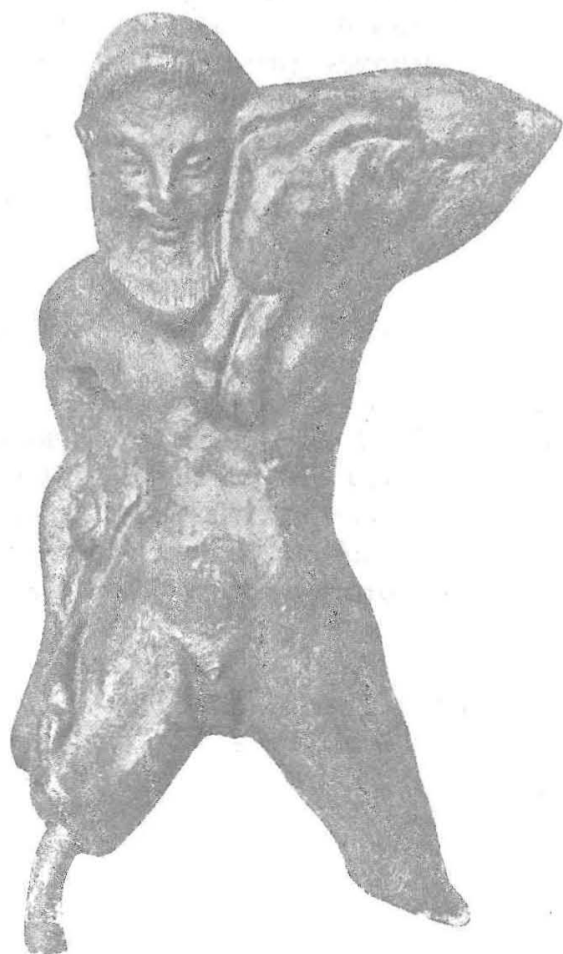
Ἐν τῷ ἐκβαθύσματι, ἀριστερὰ ἀνὴρ ἐν ἱματίῳ βλέπει κατ' ἐνώπιον καὶ κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς κύλινδρον, τὴν δὲ δεξιὰν φέρει ἐπὶ τοῦ στήθους. Φορεῖ σανδάλια. Δεξιὰ αὐτοῦ γυνὴ βλέπουσα ἐπίσης κατ' ἐνώπιον. Φορεῖ χιτῶνα καὶ ἱμάτιον καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς ἀνασύρει τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου, τὴν δ' ἀριστερὰν ἔχει καθεμένην ἐπὶ τοῦ μηροῦ. Μορφαὶ σοβαραί. Ὑψ.

Εἰκ. 22. Γύψινον ἐκμαγεῖον χαλκοῦ ἀγάλματος Ἀρτεμισίου.

Εἰκ. 19.

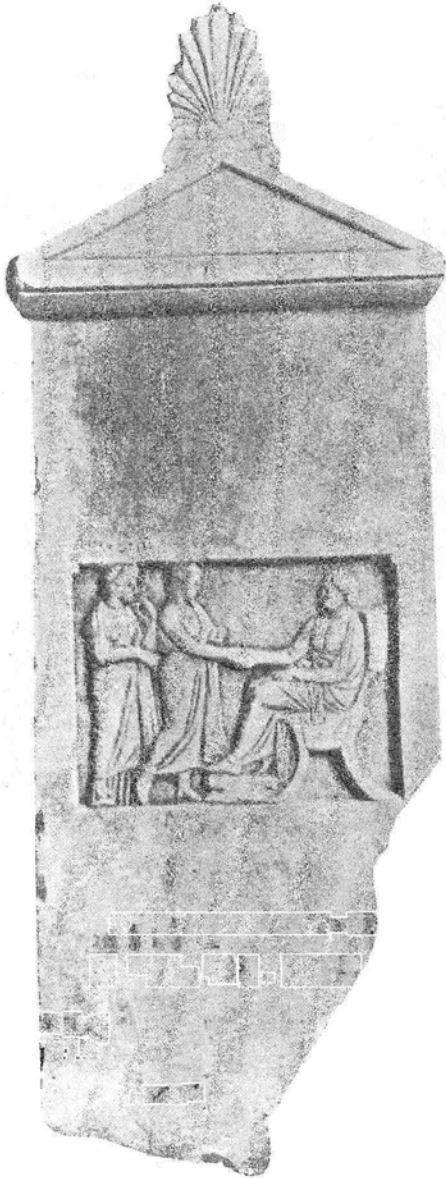

Εἰκ. 21.

Εἰκ. 20.

1,06, πλάτ. 0,67, πάχ. 0,07 (εἰκ. 17). Εὐρέθη ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς οἰκίας τῆς ὁδοῦ Κολοκοτρώνη ἀρ. 15 καὶ ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου κ. Νικ.

Εἰκ. 18.

Ἀθανασίου, ναυάρχου. Ἀριθ. Εὐρ. 3669. Ἀριστερὰ Στοὰ Μουσείου.

24) Στήλη ἐπιτυμβία μετ' αἰτώματος φέροντος εἰς τὴν κορυφὴν ἀνθεματὸν ἀκρωτήριον. Ἐπὶ τῆς στήλης, ἐν ἀβαθεί ἐδάφει, εἰκονίζονται ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά: ἀνὴρ μὲ ποδῆρες ἱμάτιον (τὸ ὁποῖον ἀφίνει γυμνὸν τὸ δεξιὸν ἦμισυ τοῦ στήθους) καθήμενος ἐπὶ θρόνου μετ' ἐρεισι-

νώτου καὶ στηρίζων τοὺς πόδας ἐπὶ θρήνου, δεξιούται τὸν πρὸ αὐτοῦ ἱστάμενον νεανίαν, ὄπισθεν τοῦ ὁποῖου ἱσταται γυνή. Ἄνωθεν τῆς παραστάσεως ἡ ἐπιγραφή:

ΤΙΜΟΣΤΡΑΤΗ
ΕΥΝΟΣΤΙΔΗΣ ΦΑΛΗΡΕΥΣ

Ἀποκεκρουμένη κάτω δεξιὰ. Β' ἡμισυ τοῦ Δ' αἰῶνος. Ὑψ. 1,15, πλάτ. 0,43. Εὐρέθη ἐν Παλ. Φαλήρῳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Ζιάγκου, συνοικία Ἁγίων Θεοδώρων, Νοέμβριον τοῦ 1929. Ἀριθ. Εὐρετ. 3670. Ἀποθήκη 90 (εἰκ. 18).

Γ' ΧΑΛΚΙΝΑ

Τὰ νέα χάλκινα προσκλήματα τοῦ Μουσείου προέρχονται ἐξ ἀνασκαφῶν καὶ ἐκ τυχαίων εὐρημάτων. Καὶ τὰ μὲν ἐξ ἀνασκαφῶν προερχόμενα ἀρχαῖα εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Χαλκῆς ὑδρίας τὸ ἄνω μέρος μέχρι τῶν μεσαίων λαβῶν. Περὶ τὸ στόμιον εἶναι ἀνάγλυπτον κόσμημα ὁμοιάζον πρὸς κυμάτιον. Ἡ κάθετος λαβὴ λήγει ἄνω εἰς δύο λεοντιδεῖς καὶ κάτω εἰς ἀνθέμιον ἄνωθεν τοῦ ὁποῖου εἶναι ἀρχαϊκὴ προτομὴ γυναικὸς μὲ τοὺς βοστρυχοὺς πίπτοντας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ἐπὶ τοῦ ὄμου, ἐκατέρωθεν δὲ καὶ ὀλίγον κατωτέρω αὐτῆς εἶναι δύο κριοὶ χρησιμεύοντες πρὸς σύνδεσιν τῆς λαβῆς μὲ τὸν ὄμον τοῦ ἀγγείου. Αἱ δύο πλάγιοι λαβαὶ λήγουν εἰς ἀνθέμια καὶ κεφαλὰς κύκνου. Τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας, ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν συγκεκολλημένων τεμαχίων, εἶναι ἀπεσπασμένον τοῦ ὑπολοίπου. Ὁ πούς σφίζεται. Τὸ στόμιον τῆς ὑδρίας εἶναι κλειστὸν διὰ μολυβδίνου ἐλάσματος προσηρμοσμένου διὰ χαλκῶν ἤλων. Πιθανῶς τοῦ Β' ἡμίσεως τοῦ 5' π. Χ. αἰῶνος. Διάμ. στομίου 0,30. Ἀριθ. Εὐρ. 15137. Ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 197 ἔρμαριου τῆς Χαλκοθήκης. Ἐκομίσθη τὸ 1926, ὑπὸ τοῦ τότε ἐφόρου Παπαδάκη, εὐρεθεῖσα πλησίον συστάδος ἀνασκαφέντων ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας τάφων ἐν Ἐρετρίᾳ.

2) Ἐξ κράνη ἐξ Ὀλυμπίας, τὰ ὁποῖα, καθαρισθέντα, κατετέθησαν ἐν τῇ Χαλκοθήκῃ, ἐν τῷ ἔρμαριῳ 205 ὑπ' ἀριθμούς 15151 - 15156. Καὶ τὰ μὲν 15151 καὶ 15152 διατηροῦνται σχεδὸν σῶα, τὰ λοιπὰ ὅμως τέσσαρα εἶναι ἐφθαρμένα κατὰ τὸ ἡμισυ. Ἄπαντα ἔχουσι τὰς παραγναθίδας ἀνασηκωμένας, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 15155, τὸ καὶ πλέον κατεστραμμένον, φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

ΕΡΧΟΜΕΝΙΟΙΑΝΕΦΕΙΑ[ΤΟΙ]
ΔΙΤΟΙΟΛΥΡΠΙΟΙΟΡΟΝΕΙΑ

Ἐρχομένοι ἀνέθειαν τῷ Δι τῷ Ὀλυμπίῳ Κορώνεια[ν ἑλόντες].

3) Εἰς τὴν σειρὰν τῶν νέων χαλκίνων προσκημάτων τοῦ Μουσείου σημαντικὴν κατέχουσι θέσιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Ν. Μπέτρου παραδοθέντα ἀρχαῖα, ἅτινα ἀνεκλύσθησαν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον θαλάσσης καὶ τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν, μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐξαφανισθέντων, τὸ πολύτιμον φορτίον ναυαγήσαντος, ἐκεῖ που, κατὰ τὸν 1^{ον} π. Χ. αἰῶνα, πλοίου, ὡς τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν συννευρεθέντων ἀγγείων τῆς χρήσεως τοῦ πληρώματος.

Τὰ ἐν λόγῳ ἀρχαῖα εἶναι:

α') Ἀγκυρα μολυβδίνη. Ἔχει μῆκος 1,25 καὶ μέγιστον πᾶχος 0,12 καὶ εἶναι, κατὰ τὴν τεχνολογίαν, ὁμοία πρὸς τρεῖς ἄλλας κατατεθειμένας ἤδη ἐν τῇ Χαλκοθήκῃ, κάτωθεν τῶν ἐρμαρίων 229 καὶ 232.

β') Δύο πόδες, ὁ δεξιὸς πρόσθιος καὶ ὁ ἀριστερὸς ὀπίσθιος, τοῦ ἵππου τοῦ εὐρεθέντος, τὸ 1928, ἐν τῇ αὐτῇ θέσει τοῦ Ἄρτεμισίου. (Ὅρα Ἀρχ. Δελτίον τοῦ 1926 σελ. 94).

4) Ἀξιοσημείωτος, ἐπίσης, εἶναι καὶ ἡ χαλκίνη συλλογὴ ἀρχαίων τῆς Δωδώνης ἐκ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν τοῦ τέως ἐφόρου τοῦ Ἔθν. Μουσείου καὶ νῦν καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης κ. Δ. Εὐαγγελίδου. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀποτελεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐκ μολυβδίνων ἐλασμάτων ἐνεπιγραφῶν ἐχόντων ἐρωτήσεις τοῦ χρησμοῦ, ὁμοίων πρὸς τὰς ἐν τῇ συλλογῇ Καραπάνου, καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων χαλκῶν λειψάνων σκευῶν καὶ μικροτεχνημάτων, μετὰ τῶν ὁποίων σημαντικὰ, διὰ τὴν ἐντέλειαν τῆς παραστάσεως καὶ τὴν καλὴν διατήρησιν, τυγχάνουσι μία κεκοσμημένη πόρπη, εἰς ἀλέκτωρ καὶ μία κεφαλὴ Μεδούσης θαυμασίας τέχνης, περὶ τῶν ὁποίων τὰ δέοντα θέλει δημοσιεύσει ὁ εὐρὼν ταῦτα κ. Εὐαγγελίδης.

5) Ἀγαλμάτιον Ἄρεως (;) μὲ βραχὺν γιτώνη, θώρακα, κράνος καὶ ὑψηλὰ σανδάλια. Ἡ δεξιὰ (ἀποκεκρουμένη ἀπὸ τοῦ καρποῦ καὶ κάτω), ὑψομένη, θὰ ἐκράτει ἴσως ἀσπίδα, ἢ δ' ἀριστερὰ δόρυ. Εἰς τὸν θώρακα, ἐπὶ τοῦ στήθους, Γοργόνιον, ὕψος 0,24. Ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀμερικ. Ἀρχ. Σχολῆς ἐν Κορίνθῳ, τὸ 1927. Ἀριθ. Εὐρετ. 15133. Ἐρμ. 196 (εἰκ. 19).

Τὰ δὲ ἐκ τυχαίων περιστατικῶν εὐρεθέντα χάλκινα εἶναι:

6) Ἀρχαῖκὸν εἰδῶλιον γυμνοῦ ἀνδρός. Μορφὴ ἐφθαρμένη. Μαστοὶ ἱκανῶς δεδηλωμένοι. Αἱ χεῖρες τοξοειδῶς καμπτόμεναι πρὸς τὰ ἔξω, ἐφάπτονται μόνον τοῖς δακτύλοις ἐπὶ τῶν μηρῶν. Σκέλη ἠνεωγμένα. Ἐλαφρὰ κλίσις τοῦ στήθους πρὸς τὰ ἔσω. Ἴγνη ὀξειδῶσεως, ὕψ. 0,12. Ἀγνω-

στος προέλευσις. Παρεδόθη ὑπὸ Κ. Σκαπενάκου. Ἀριθ. Εὐρ. 15150. Ἐρμ. 195 (εἰκ. 20).

7) Εἰδῶλιον Ἐρμοῦ γενειῶντος ἐν βαδίσματι ἢ ἐν προβολῇ. Δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κρατεῖ κριὸν κατὰ περιέργον τρόπον, τοῦτέστι διὰ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος ἀνεγειρομένου πρὸς τὴν κεφαλὴν κρατεῖ σφιγκτὰ τὸ ζῶον, οὗτινος προβάλλουσι πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πρόσθιοι πόδες, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ κάτω κρατεῖ τοῦτον ἀπὸ τῆς ὀσφύος χαλαρῶς. Ἀρχαῖκόν. Ἑλληνικὸν ἀπὸ τῶν γονάτων καὶ κάτω, ὕψος 0,09. Ἀριθ. Εὐρετ. 15142. Ἐρμαρ. 195 (εἰκ. 21)¹.

8) Χαλκοῦς ἀμφίστομος πέλεκυς καλῆς διατηρήσεως. Μῆκος 0,14. Εὐρέθη εἰς Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, θέσιν Σφακούλια. Ἀριθ. Εὐρ. 15157. Ἐρμ. 219.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Μουσείου ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἐργασίαι πρὸς συγκόλλησιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν χαλκῶν ἀρχαίων τῶν ἀνεκλυσθέντων ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς παρὰ τὸ Ἄρτεμισιον θαλάσσης. Αἱ ἐργασίαι ἐκτελοῦνται ὑπὸ τοῦ ἱκανωτάτου βιομηχάνου κ. Χρ. Καραμάνου προσληφθέντος ἐκτάκτως ἐν τῷ Μουσείῳ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἀρχιτεχνίτου καλλιτέχνου κ. Ἀνδ. Παναγιωτάκη. Αἱ ἐργασίαι βαίνουνσι δραστηρίως καὶ μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Συνεκολλήθη ἤδη καὶ συνεπληρώθη τὸ εἰς πολλὰ τεμάχια ἀνευρεθὲν ἀγαλμάτιον τοῦ μικροῦ παιδὸς (ἀναβάτου ἢ μιγᾶδος). Ἐπίσης καὶ τὸ μέγα ἀγαλμα τοῦ Διὸς (εἰκ. 22) συγκολλᾶται, δι' ἰδίας ὁδῶς μεθόδου, λίαν ἐπιτυχῶς, ἐλπίζεται δὲ ὅτι μέχρι τέλους τοῦ ἔτους θὰ περατωθῶσιν αἱ ἐργασίαι καὶ θὰ ἐκτεθῶσι τὰ περίφημα ταῦτα ἀγάλματα ἐν τῇ οἰκείᾳ αἰθούσῃ τοῦ Μουσείου εἰς κοινὴν θέαν. Ἑλληνικὴς μόνον θὰ μείνῃ ὁ χαλκοῦς ἵππος τοῦ Ἄρτεμισίου, ὡς μὴ εὐρεθέντος εἰσέτι τοῦ ἡμίσεως ὀπισθίου μέρους τοῦ σώματος. Ὁ καθαρισμὸς ἐγένετο μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ ἐπιφυλάξεως, ὥστε νὰ μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ παράπαν ἡ ἀρχαία κατώσις τῶν ἀγαλμάτων καὶ τοῦτο, εὐτυχῶς, ἐπετεύχθη, τῇ ὁδηγίᾳ πάντοτε τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ζέγγελι, ὅστις μετὰ ζήλου παρηκολούθησε τὰς ἐργασίας, δίδων τὰς σοφὰς αὐτοῦ συμβουλίας.

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΕΙΔΗΣ

¹ Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Deffner, ἀγοραστοῦ τοῦ εἰδῶλιου ἐν Κυνουρία καὶ δωρητοῦ εἰς τὸ Μουσεῖον, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κρατοῦσι καὶ νῦν οἱ ποιμένες τὰ πρόβατά των εἰς τὴν Τσακωνιάν.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ ΕΚ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Α. ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Περίφημον ἦτο τὸ θέατρον τῆς Μυτιλήνης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος (Πομπ. 42) ὁ Πομπήϊος ἐλθὼν εἰς Μυτιλήνην «τὸν ἀγῶνα τὸν πάτριον ἐθεάσατο τῶν ποιητῶν, ὑπόθεσιν μίαν ἔχοντα τὰς ἐκείνου πρά-

δὲ ἐκ τῆς ἐκσκαφῆς ταύτης ὑλικὸν ἐχρησιμοποίησαν ὅπως ἐπιχώσουν κατὰ τὸ μέσον περίπου αὐτῆς τὸν χώρον ὥστε νὰ σχηματισθῇ ἡ ὄρχήστρα καὶ ἰδρυθῇ ἡ σκηνή. Κείμενον εἰς ἀρκετὸν ὕψος ὀλίγον κατωτέρω τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ὅπου διέρχεται τὸ τεῖχος τῆς πόλεως εἶχε κάτωθεν τοῦ ὀλόκληρον αὐτὴν μὲ τοὺς δύο ἑκατέρωθεν λιμένας καὶ τὴν ἀπέναντι ὑψουμένην ἀκρόπολιν, τὴν παλαιάν πόλιν, τὴν ὁποίαν σήμερον ἐπιστέφει τὸ γενοατικὸν φρούριον μὲ τοὺς ὄγ-

Εἰκ. 1. Μαρμαρινὴ βᾶσις τοῦ τοίχου τῶν ἐδωλίων τοῦ θεάτρον Μυτιλήνης.

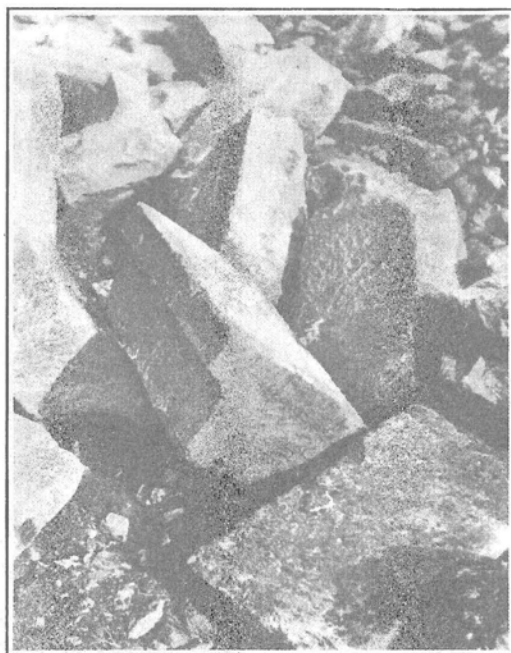
ξεις. Ἦσθεις δὲ τῷ θεάτρῳ περιεγράψατο τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ τὸν τόπον ὡς ὅμοιον ἀπεργασμένος τὸ ἐν Ρώμῃ, μεῖζον δὲ καὶ σεμνότερον». Θὰ εἶχε λοιπὸν ἀρκετὸν ἐνδιαφέρον, εἰάν ἐγνωρίζομεν καλῶς τὰ κατ' αὐτό, διότι ἡ κατασκευὴ ὁμοίου θεάτρον ἐν Ρώμῃ πολὺ θὰ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ῥωμαϊκοῦ. Τοῦτο μὲ παρεκίνησε πρὸς ἐνέργειαν μικρᾶς δοκιμαστικῆς σκαφῆς, τῆς ὁποίας τὴν δαπάνην προθύμως ἀνέλαβεν ὁ δῆμος Μυτιλήνης.

Τὸ θέατρον εὑρίσκεται εἰς φυσικὴν χαραδρῶδη κοιλότητα τῶν ἀπὸ Δ. ἀποκλειόντων τὴν πόλιν λόφων, τὴν ὁποίαν ἔσκαψαν βαθύτερον καὶ διεμόρφωσαν εἰς τὸ κοῖλον τοῦ θεάτρον, τὸ

κώδεις στρογγύλους πύργους του. Ἄλλ' ἂν ἡ θέσις τοῦ θεάτρον εἶναι γνωστὴ (Πρὸβλ. Conze, Reise auf der Insel Lesbos, 1865 σελ. 9), οὐδὲν σχεδὸν διεσώθη τῆς ἐσωτερικῆς του κατασκευῆς καὶ διατάξεως. Πρὸ τριακοντα καὶ πέντε ἐτῶν ὁ R. Koldewey ἐνήργησεν ἀναγνώρισίν τινα τοῦ ἐδάφους καὶ ὤρυξε μεγάλην τάφρον διὰ τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρον καθ' ὅλον τὸ ὕψος αὐτοῦ μέχρι τοῦ βράχου καὶ πέραν τῆς ὄρχήστρας, ἀλλ' οὐδὲν εὔρε σχετικὸν μὲ τὴν θέσιν τῶν ἐδωλίων καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὄρχήστρας, παρετήρησε μόνον πολλὰ φύρδην μίγδην ἐρριμμένα μαρμάρια ἐδώλια, τῶν ὁποίων ἀπεικονίζει τὸ σχῆμα κατὰ παράδοξον τρόπον ἐντελῶς ἐσφαλ-

μένως (Koldewey, Die antiken Baureste auf der Insel Lesbos σελ.). Ἐσώζοντο ὁμοίως ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ὡς ἀναφέρει ἐνθ' ἄν. πολὺ περισσότερα πράγματα ἢ σήμερον, τὰ ὁποῖα ἐξηφανίσθησαν ἐν τῷ μεταξύ. Δεξιὰ δηλ. βορείως τῆς τάφρου τοῦ Koldewey παρὰ τὴν ὀρχήστραν ἔσκαψα καὶ ἐγὼ καὶ εὖρον κατ' ἀρχαῖς πλείστα ἐδώλια, τὰ ὁποῖα κατολισθήσαντα ἐκ τοῦ κοίλου συνεσωρεύθησαν ἀλλεπάλληλα ἐκεῖ. Ἐπειτα

λόμενοι δι' ἀσβεστοκονιάματος. Συντρίμματα αὐτῶν εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν χωμάτων καὶ μικρὸν τεμάχιον κατὰ χώραν. Τῆς μαρμαρίνης βάσεως, ἣτις ἐχρησίμευεν ὡς ὀρθοστάτης οὕτως εἰπεῖν τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ὀρθομαρμαρωμένου τοίχου ἀπεκαλύφθη ἱκανὸν τμήμα μέχρι ἑπτὰ μέτρων βαῖνον κυκλικῶς συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου. Δὲν ἐσώθη ἡ ἄνω ἀπόληξις τοῦ τοίχου τούτου, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος

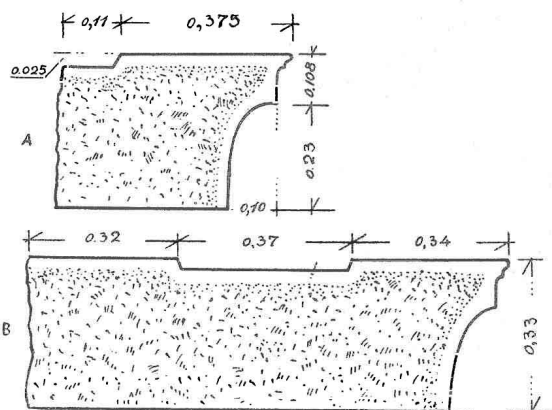
Εἰκ. 2. Μαρμάρινα ἐδώλια τοῦ θεάτρου Μυτιλήνης.

μετατοπίσας μερικὰ ἐξ αὐτῶν ἀνεκάλυψα κατὰ τὸ τέλος τῆς ὀρχήστρας τοῖχον κατεσκευασμένον διὰ κοινῶν λίθων καὶ δι' ἐκ τοῦ αὐτοῦ βράχου, ἐφ' οὗ τὸ θέατρον, μετ' ἄλλων διαφόρων καὶ πύρων ἀκόμη μετ' ἀσβέστου. Ὁ τοῖχος οὗτος εἶναι ἐκτισμένος ἐπὶ βάσεως, τὴν ὁποίαν σχηματίζουν μεγάλα μαρμαρίνια πλάκες ὕψ. 0,45 καὶ πλάχ. 0,15 στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ βράχου, τοῦ φυσικοῦ δηλ. ἐδάφους, ὅπου ἤρχιζεν ἡ ὀρχήστρα (εἰκ. 1). Αἱ πλάκες εἰς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τοῦ πάχους των ἔχουν ἀβαθῆ αὐλάκωσιν πλάτ. 0,08 χρησιμεύουσας ὅπως τεθοῦν ἐν αὐτῇ καὶ στηριχθοῦν λεπτότεραι πλάκες, αἱ ὁποῖαι ἐπενέδουν τὸν ὀπίσω αὐτῶν μνημονευθέντα ἀσβεστόκτιστον τοῖχον ὡς ὀρθομαρμαρώσας προσκολ-

φθάνει σωζόμενον μέχρι 1,30 μ. Ὑπεράνω αὐτοῦ ἤρχιζον τὰ ἐδώλια. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τούτου τῆς ἀνασκαφῆς μανθάνομεν ὅτι τὰ ἐδώλια τοῦ θεάτρου τῆς Μυτιλήνης δὲν κατήρχοντο μέχρι τοῦ ἐδάφους τῆς ὀρχήστρας, ὡς συνήθως ἐγίνετο εἰς τὰ ἑλληνικὰ θεάτρα, ἀλλ' ἤρχιζον ὑψηλότερον, πράγμα τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς τὰ ῥωμαϊκά, ὅπου ἔνεκα τῶν μονομαχιῶν καὶ ἄλλων παρομοίων θεαμάτων οἱ θεαταὶ δὲν ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωνται πολὺ πλησίον καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀρχήστρας (Πρβ. Dörpfeld, Arch. Anzeig. XXX (1915) σελ. 99). Τὸ ὑπὸ τοῦ Dörpfeld ἐνθ' ἄν. λεγόμενον, ὅτι ὁ Πομπήϊος ἀντιγράφων τὸ θέατρον τῆς Μυτιλήνης ἐν Ρώμῃ μετέβαλε κατὰ τοῦτο μόνον τὸ

σχέδιόν του, ὥστε τὰ ἐδῶλια νὰ μὴ φθάνουν μέχρι τῆς ὀρχήστρας, δὲν ἐπιβεβαιοῦνται ἀπὸ τὸ σωθὲν τοῦτο τμῆμα τοῦ θεάτρου τῆς Μυτιλήνης. Πρέπει δηλ. νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ πρότερον πρὶν δηλ. κτισθῆ λίθινον θέατρον ἐν Ρώμῃ τὸ τοῦ Πομπηίου (55 π. Χ.), ἤδη ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι εἶχε καθορισθῆ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν παραστάσεων ἢ τοιαύτη μορφή τοῦ θεάτρου καὶ ταύτην παρέλαβεν ἐπίσης ὁ Πομπήιος, δὲν εἰσήγαγε δὲ πρῶτος αὐτός. Καὶ τὸ συμπέρασμα ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι ἐντελῶς βέβαιον, διότι δὲν ἀποκλείεται καθ' ὀλοκληρίαν ἢ πιθανότις ὅτι ἡ σημερινὴ μορφή τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου τῆς Μυτιλήνης προέρχεται ἐκ μεταγενεστέρως διασκευῆς κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον θὰ δεῖξῃ περαιτέρω ἐργασία καὶ μελέτη τοῦ θεάτρου. Τὸ σχῆμα τοῦτο ἔχει καὶ τὸ θέατρον Μιλῆτου Marquand, Greek Architecture εἰκ. 377 πρὸβλ. καὶ Noack, Die Baukunst des Altertums Πίν. 87 καὶ ἄλλα θεάτρα.

Τὸ σχῆμα τῶν ἐδῶλιων εἶναι τὸ σῆμα: ἡ προσθία ἐπιφάνεια κοσμεῖται ἄνω ὑπὸ μικροῦ

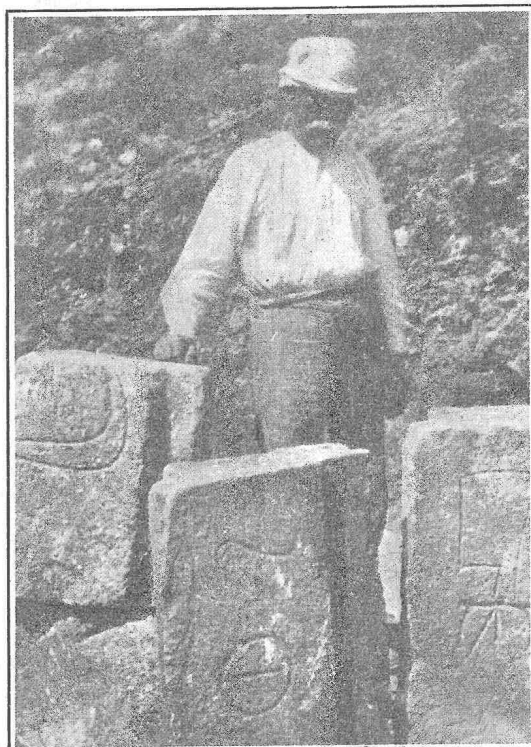
Εἰκ. 3. Ἐδῶλια θεάτρου Μυτιλήνης.

κυματίου ἀκολουθουμένου ὑπὸ λείας ταινίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἢ πρόσοψις τοῦ λίθου ἔχει κοίλην ἔσοχην κατερχομένην βαθμηδὸν καθέτως πρὸς τὰ κάτω (εἰκ. 2). Τὸ ὅλον ὕψος εἶναι 0,33. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια διακρίνεται εἰς τὸ τμῆμα, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς ἔδρα (πλάτ. 0,34 - 0,375) καὶ εἰς βαθύτερα κατὰ 0,025 μ. ἔσκαμμένον πέραν ἐκείνου τμῆμα διὰ νὰ πατοῦν οἱ πόδες τοῦ ὑπεράνω καθημένου θεατοῦ τῆς ἀμέσως ἀνωτέρας σειρᾶς. Τῶν ἐδῶλιων ὑπάρχουν δύο εἶδη: τὰ μὲν εἶναι μικρὰ συμπληρούμενα ὀπίσω δι' ἄλλου τεμαχίου μαρμάρου (εἰκ. 3A), τὰ δὲ εἶναι μεγάλα ἔχοντα καὶ ὀλόκληρον τὴν ἐγκοπὴν διὰ τοὺς πόδας τοῦ ἀνω θεατοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου καὶ δὴ πλάτους 0,37 ὀλίγον τι μεγαλυτέραν τοῦ

μήκους τοῦ ποδός (εἰκ. 3 B). Ἐπὶ τῆς ἔδρας τῶν πλείστων ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐδῶλιων ὑπάρχουν ἐγγάρακτα μεγάλα γράμματα, τὰ ὁποῖα ἀντιγράφω ἐδῶ:

1. Ο	5. Μ	9. Ν	13. ΛΟΚ
2. ΥΛ	6. ΕΩ	10. ΔΝ	14. Ζ Φ
3. ΚΤΩ	7. ΛΟΣ	11. ΙΡΔ	
4. Ε	8. Ω	12. ΞΩ	

Τὰ γράμματα ταῦτα πάντως εἶναι πολὺ μετα-

Εἰκ. 4. Ἐδῶλια μετὰ χαραγμάτων ἐκ τοῦ θεάτρου Μυτιλήνης.

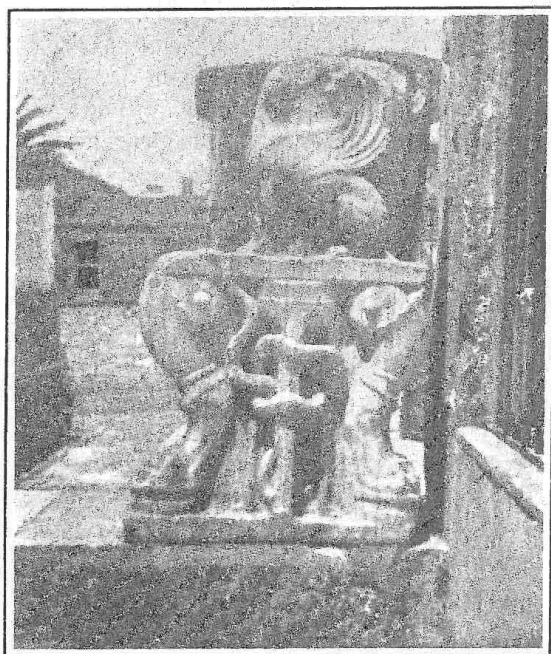
γενέστερα τῆς κατασκευῆς τῶν ἐδῶλιων, τῶν ὁποίων ἢ ἐργασία εἶναι λίαν ἐπιμελής. Ἐκτὸς τούτων ἐπὶ τινος ἐδῶλιου ἔχει ἐγγραχθῆ δρέπανον καὶ ἐπὶ ἑτέρου μάχαιρα πλησίον συμπλέγματος γραμμάτων Ε καὶ Κ (εἰκ. 4). Παρόμοια γράμματα ἐδημοσίευσε καὶ ὁ Paton IG. XII, ἀριθ. 273 ἐπὶ ἐδῶλιων ἐκ τοῦ μεσαιωνικοῦ φρουρίου, τὰ ὁποῖα μετεκομίσθησαν ἐκεῖ ὡς οἰκοδομήσιμον ὑλικὸν ἐκ τοῦ θεάτρου. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ θεάτρου προέρχεται καὶ ὁ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Μητροπόλεως Μυτιλήνης ἐστημένος μαρμαρινὸς θρόνος τοῦ Ποτάμωνος, ὁ πρὸ πολλοῦ γνωστὸς μετὰ τὴν πλουσίαν διακόσμησιν καὶ τὴν

ἐπιμελῆ ἔργασίαν. Τούτου παρέχομεν εἰκόνα ἐκ

Εἰκ. 5. Μαρμάρινος θρόνος Ποτάμωνος.

νέας φωτογραφίας τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Ὁρλάν-

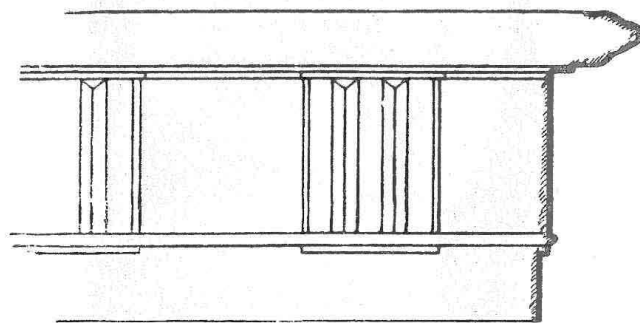

Εἰκ. 6. Μαρμάρινος θρόνος Ποτάμωνος.

του εὐγενῶς παραχωρηθείσης (εἰκ. 5 καὶ 6). Δὲν γνωρίζομεν βεβαίως εἰς ποῖον σημεῖον τοῦ θεά-

τρον εὐρίσκειτο ὁ θρόνος τοῦ Ποτάμωνος, ἢ ἀνασκαφῇ δὲ θὰ δείξῃ ἂν προέρχεται ἐκ τῆς προεδρίας, ἣτις θὰ ἔκειτο πρὸ τοῦ τοίχου τῶν ἐδωλίων, ὅπως ἐν Ἐφέσῳ (Forschungen in Ephesos II εἰκ. 96).

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ θεάτρου εὐρέθη καὶ τμήμα μικροῦ μαρμαρίνου θριγκοῦ εἰς δύο τεμάχια, τὸ ὁποῖον ἐκόσμηι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξέδραν τινὰ ἢ βωμὸν (εἰκ. 7). Συνίσταται

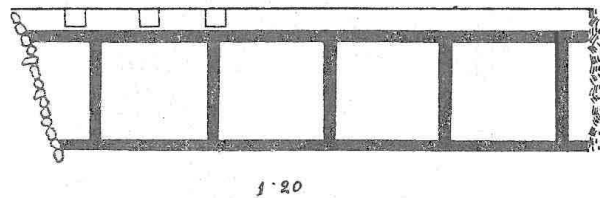

Εἰκ. 7. Μαρμάρινος θριγκὸς τοῦ θεάτρου Μυτιλήνης.

ἐξ ἐπιστυλίου ὕψος 0,06 ἐν εἶδη χαμηλῆς λείας ταινίας, ἐκ τριγλύφων ὕψος 0,10 καὶ πλάτ. 0,07 καὶ μετοπῶν ὕψος 0,105 καὶ πλάτ. 0,15. Τὸ γέισον προέχον κατὰ 0,07 συνίσταται ἐκ λοξοτμήτου μέρους ἀποκεκρουμένου καὶ κανόνος ὑπ' αὐτό

Β. ΣΤΩΪΚΟΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ ΠΑΡΑ ΤΟΝ Β. ΛΙΜΕΝΑ

Προκειμένου νὰ ἀπαλλοτριωθοῦν τὰ ἐν τῇ Ἀπάνω Σκάλα κατὰ τὸν Β. λιμένα ἐκτεινόμενα τουρκικὰ νεκροταφεῖα καὶ νὰ κτισθοῦν ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομήματα, ὅποτε θὰ ἦτο ἀδύνατος πᾶσα αὐτῶν ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα, ἠθέλησα διὰ μικρῶν δοκιμαστικῶν σκαφῶν νὰ ἐξετάσω τὸν

Εἰκ. 8. Στωϊκὸν οἰκοδόμημα ἐν Μυτιλήνῃ.

χῶρον ἐκεῖνον, ὅστις ἔκειτο ἀμέσως πρὸ τοῦ ἀρχαίου λιμένος. Οὕτως ἔσκαψα καὶ πάλιν δαπάναις τοῦ Δήμου Μυτιλήνης, κατὰ ΝΔ. γωνίαν τοῦ Δ. νεκροταφείου ἀπέναντι τῆς πρώην οἰκίας Μπεκέρ-μπεη. Εἰς βάθος 0,80 μ. εὗρον ἐπίμηκες οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον παρηκολούθησα μέχρι τῆς πρὸς Δ. ὁδοῦ, ὥστε τὸ ἀνασκα-

φέν τμήμα ἔφθασεν εἰς μήκος 22,15 μ. (εἰκ. 8). Διηρείτο εἰς ἕξ τοῦλάχιστον τετράγωνα δωμάτια (4,45 × 4,50) χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐγκαρσίων τοίχων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ δύο ἐκατέρωθεν

Εἰκ. 9. Ἐπιτύμβιον ἄγαλμα γυναικὸς ἐν Λέσβῳ.

ἀκραῖα δὲν ἀνεσκάφησαν ἕξ ὀλοκλήρου. Τοῦ κτιρίου τούτου σώζονται μόνον τὰ θεμέλια συγκείμενα ἕξ ἐρυθροπυθῶ πωρώδους λίθου κατ' ἰσοδομικὸν σύστημα ἐκτισμένα καὶ βαίνουν εἰς βάθος 1,35, ὅπου στηρίζονται ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τοῦ Β. μακροῦ τοίχου στηρίζεται

μόλις ἀπτόμενος αὐτοῦ ἕτερος τοίχος συγκείμενος ἐκ στενῶν δόμων ἀσβεστολίθου, πρὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν κατὰ κανονικὰς ἀποστάσεις, 2 μέχρι 2,15, πλάκες τετράγωνοι (0,90 × 0,95), ἕξ ὧν σώζονται τρεῖς. Τὰ μεταξὺ τῶν πλακῶν τούτων κενὰ πληροῦνται διὰ μικροτέρων λίθων καὶ ἀσβέστου. Εἶναι φανερόν ὅτι τὰ ἐκ πύρου ἔκείνα θεμέλια ἀνήκουν εἰς δωμάτια στωϊκοῦ τινος οἰκοδομήματος δυναμένου νὰ ἀναχθῆ τὸ πολὺ εἰς τὸν τέταρτον αἰῶνα π. Χ., ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν εὐρεθέντων τεμαχίων ἀγγείων, τῶν ὁποίων τὰ μὲν πλεῖστα εἶναι ἀπλῶς μελαμβαφῆ μὲ πολὺ καλὸν γάνωμα, ἐν δὲ ἔχει ἐντυπα κοινὰ κοσμήματα καὶ ἐν γιρλάνδαν κισσοῦ διὰ παχυρεῦστου ἀνοικτοροδίνου χρώματος. Βραδύτερον κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους πρὸ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἐτάχθη σειρά κιόνων, τῶν ὁποίων ὡς στυλοβάται ἐχρησίμευον αἱ μνημνευθεῖσαι τετράγωνοι πλάκες.

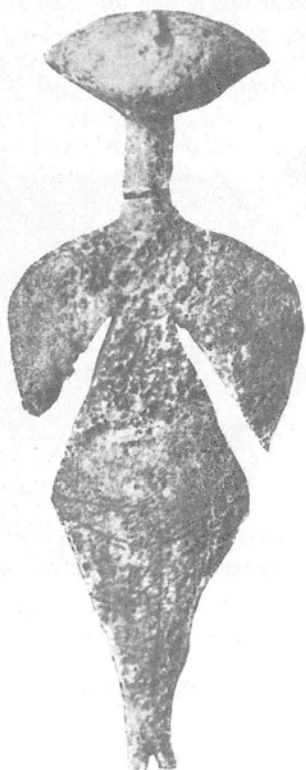
Γ. ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΡΧΑΙΑ

1. Εἰς τὸ μίαν ὄραν πρὸς Β. τῆς Μυτιλήνης κείμενον χωρίον Πάμφιλα καὶ εἰς τὸ κτῆμα Ἐλευθερίου Κατσάνου εὐρέθη τυχαίως ὑπεράνω τάφου τὸ ἐν εἰκ. 9 ἄγαλμα. Ὑψος 1,55, πλάτ. ὤμων 0,42. Εἶναι ἐκ μαρμάρου, ἠλλείπουσι δὲ ἡ κεφαλὴ μετὰ λαιμοῦ, ἡ ἀριστερὰ χεὶρ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος καὶ ὁ ἄκρος δεξιὸς πούς προσηρμοσμένοις ἕξ ἰδιαιτέρου τεμαχίου διὰ δύο σιδηρῶν συνδέσμων, μέρος τοῦ ἐνὸς τῶν ὁποίων σώζεται. Εἰκονίζει γυναῖκα ἰσταμένην ἐπὶ βάσεως καὶ στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους μὲ τὸ δεξιὸν ἐλεύθερον καὶ ὀλίγον πλαγίως κείμενον. Διὰ τῆς κεκαμμένης πρὸς τὰ ἄνω ἀριστερᾶς ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν, ἐνῶ ἡ δεξιὰ φερομένη πρὸ τοῦ σώματος ὀριζοντίως ὑποβάσταζει τὸν ἀγκῶνα τῆς ἀριστερᾶς ἐν στάσει τεθλιμμένης. Φορεῖ ποδῆρη χιτῶνα μὲ μακρὰς χειρίδας ἔξωσμένον ὑψηλὰ ὑπὸ τὸ στήθος καὶ συγκαρούμενον διὰ ταινιῶν διασταυρουμένων ἐπὶ τῆς ῥάχους καὶ κατερχομένων ἀπὸ τοῦ τραχήλου ὑπὸ τὰς μασχάλας ὥστε γὰ σχηματίζονται περὶ αὐτὰς πολλαὶ μικραὶ πτυχαί. Ὁ χιτῶν ἀναδιπλοῦται εἰς μακρὸν ἀπόπτυγμα μὲ εὐρείαν παρυφήν, τὸ ὁποῖον φθάνει μέχρι τῶν γονάτων.

Ἡ στάσις μὲ τὰς χεῖρας βασταζούσας τὴν κεφαλὴν εἶναι γνωστὴ ἤδη ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος εἰς ἐπιτύμβια μνημεῖα (Προβ. δυτ. πλευρὰν τῆς σαρκοφάγου τῶν πενθουσῶν τῆς Σιδῶνος κτλ.) ὡς καὶ τὸ μακρὸν ἀπόπτυγμα ἀπαντῶν ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων τῆς βάσεως τῆς Μαντινείας. Καὶ ἡ ὑψηλὴ ζῶσις πιθανῶς ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἤρχισε (Προβ. Rodenwaldt, Roem. Mitt. XXXIV (1919) σελ. 65 καὶ ἰδία

σελ. 71-72). Ὡστε ἀνήκει εἰς τύπον τοῦ Δ' αἰῶ-
νος διασκευασθέντα κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρό-
νους. Ἡ ἐργασία εἶναι ἀδρὰ καὶ εἰς μεγάλας
γραμμὰς καὶ μέ τινα γραφικὴν ἀπόδοσιν τῶν
ἐπιφανειῶν.

2. Μαρμάρινον εἰδώλιον ἀνήκον εἰς τὴν συλ-
λογὴν Ἀπ. Γριμάνη ἐκ Μυτιλήνης (εἰκ. 10).
Ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον αὐτῆς κατηγρίσθη ἐν Μ.

Εἰκ. 10. Μαρμάρινον εἰδώλιον.

Ἀσία, εἰκάω ὅτι ἐκεῖθεν προέρχεται καὶ τὸ εἰ-
δώλιον τοῦτο. Ἐλλείπει ἡ κεφαλή, ἣτις ἐσώζετο
ὅτε ἐλήφθη ἡ φωτογραφία πρὶν ἢ συλλογῇ δη-
λωθῆ εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν. Αὕτη
ἦτο ὠειδής, ἐπ' αὐτῆς δὲ δηλοῦται ἡ ρις διὰ
μικρᾶς τριγωνικῆς προεξοχῆς. Συνδέεται διὰ
τοῦ κυλινδρικοῦ λαιμοῦ μετὰ τοῦ σώματος, τὸ
ὅποιον ἔχει σχῆμα τριγώνου, μετὰ τὴν κορυφὴν
πρὸς τὰ κάτω. Οἱ ὄμοι ἀπεστρογγυλωμένοι κα-
τέρχονται λοξῶς πρὸς τὰ κάτω. Ἐν τῷ μέσῳ
ἐκατέρωθεν δύο βαθεῖαι ἐγκοπαι εἰσχωροῦσαι

λοξῶς πρὸς τὰ ἄνω τοῦ κορμοῦ σχηματίζουν
τοὺς βραχίονας, οἱ ὅποιοι φαίνονται ὡς πτερύ-
για. Οὐδεμίαν ἄλλην πλαστικὴν παρατηρεῖται.
Ὁ τύπος τοῦ εἰδώλιου τοῦτου δὲν εἶναι μεμο-
νωμένος: ἄλλα ὅμοια συνέλεξεν ἤδη ὁ Val.
Müller, *Frühe Plastik in Griechenland und
Vorderasien*, 1927 σελ. 24. Τὸ ἐκ τῆς Θρακι-
κῆς Χερσονήσου ἰδίᾳ παρουσιάζει καταπληκτι-
κὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἰδικόν μας (V. Müller
ἐνθ' ἄν. Pl. VI ἀριθ. 125) μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι
ἡ κεφαλή εἶναι μὲν ὠσειδῆς ἢ μᾶλλον ἐλλειψο-
ειδῆς, ἀλλ' ὀριζοντίως τοποθετημένη.

Τὸ ἐκ Γιορτὰν τῆς Μυσίας (*Comptes-Ren-
dus de l'Acad. des Inscriptions* σελ. 814 καὶ
Pl. I, 2) δὲν εἶναι καλῶς ἀπεικονισμένον καὶ
φαίνεται πολὺ ἀποκεκρουμένον, ἀνήκει ὅμως εἰς
τὸν αὐτὸν τύπον. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἐκ τῆς
ΝΑ. Μικρᾶς Ἀσίας (B.S.A. XVI (1909/1910)
Pl. VII, 18, 19). Ταῦτα εἶναι λεῖα καὶ εἰς τὰς δύο
ἐπιφανείας, ἀλλ' ὁ Ormerod ἐν B.S.A. ἐνθ' ἄν.
σελ. 105 σημειώνει ὅτι τὸ 19 ἔχει τοὺς βραχί-
ονας κεκαμμένους πρὸς τὰ ἄνω ἐπὶ τοῦ στήθους.
Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ὀξεῖα γωνία τῶν πτερυγίων,
ἡ ὁποία ἀποδίδει τοὺς ἀγκῶνας. Τοῦτο δὲ δη-
λώνει πρὸς τοὺς ὅτι τὰ εἰδῶλια ταῦτα πα-
ριστάνουν θήλειαν μορφήν μετὰ τὴν ἀρχέγονον
θέσιν τῶν χειρῶν ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐδῶ ἀνήκει
καὶ τὸ ἐκ Χανάι-τεπέ τῆς Τρωάδος εἰδώλιον
Schliemann, *Troia* σ. 954 εἰκ. 1702, τὸ ὅποιον
ἀνεστραμμένον εἰκονιζόμενον ἐκλαμβάνεται ὡς
ἄνθος. Δυστυχῶς δὲν περιγράφεται λεπτομερέστε-
ρον, ἂν εἶναι ἐπίπεδον ἢ στρογγύλον, ἐκ τῆς εἰκό-
νος ὅμως δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι παρου-
σιάζει πλαστικότητά τινα, κατὰ τὸ μέσον δὲ τοῦ
κάτω σώματος ἔχει δύο δακτυλίους πλαστικούς.

Ὁ περίεργος οὗτος γεωμετρικὸς τύπος τῶν
μικρασιατικῶν εἰδωλίων ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ
κυκλαδικά, τὰ στενούμενα κατὰ τὴν βάσιν, πολὺ
περισσότερον παρὰ πρὸς τὰ θεσσαλικά ὡς θέλει
ὁ V. Müller ἐνθ' ἄν. σελ. 20, ἂν παρατηρήσῃ
μάλιστα τὰ αὐτόθι Pl. II ἀριθ. 31, 32, 36, τὰ
ὅποια ἀποδίδουν τὸν αὐτὸν γεωμετρικὸν τύπον,
δὲν ἔχουν δὲ μόνον τὴν ἐγκοπὴν διὰ τὰς χεῖρας
καὶ τὴν στρογγυλότητα τῆς ῥάχως.

3. Κυλινδρικός βωμὸς ἐκ φαιοῦ μαρμαροῦ
ῦψος 0,47, διαμ. 0,38 (εἰκ. 11). Εὐρέθη ἐντὸς
τῶν χωμάτων πρὸς ΒΔ. τοῦ ὄρφανοτροφείου
Μυτιλήνης. Ἡ βάση του ἀποτελεῖται ἐκ χαμη-
λοῦ τόρου, εἰς ὃν περατοῦται πλατεῖα ταινία,
ἀπόληξις, ἣτις ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὴν στέ-
ψιν τοῦ βωμοῦ μετὰ χαμηλὴν πλίνθον. Ταύτης ἢ
ἄνω ἐπιφάνεια ὀγκομένη ὀλίγον ἔχει ἐπὶ τῆς
κορυφῆς ἐν τῷ κέντρῳ στρογγύλην ἀβαθῆ φιά-
λην, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἀνέρπει ὄφρις ἀποκεκρου-

μένος τώρα πλὴν τῆς οὐράς. Πρὸ τοῦ ὄψεως εἰς τὸ ἄκρον ἔμπρὸς ὑπάρχει ἀνάγλυφον βότρου σταφυλῆς καὶ ροιάς. Ὁ ὄψις εἰκονίζει τὸν χθόνιον ἥρωα, διὰ τὸν ὁποῖον προορίζεται ἡ σταφυλὴ καὶ ἡ ροιά. Τὸ κύριον σῶμα τοῦ βωμοῦ καταλαμβάνει ἔμπρὸς ἀνάγλυφον ὀρθογώνιον κτίσμα συγκείμενον ἐκ δύο παραστάδων, αἱ ὁποῖαι ἐλαφρῶς συγκλίνουσαι πρὸς τὰ ἄνω ὑποβαστάζουσι χημηλὸν θριγκὸν μὲ ἐπιστύλιον καὶ γείσον κοσμούμενον ὑπὸ ἀνθεμίων. Ὁ μεταξὺ τῶν παραστάδων χῶρος βαθύτερον ἐσκαμμένον εἰκονίζει ἐλαφρῶς ἀνάγλυφον θύραν συμβολίζουσαν τὴν πύλην τοῦ Ἄδου (Πρὸβλ. Altmann,

Ὡς εἶναι φανερόν, πρόκειται περὶ ἐπιτυμβίου βωμοῦ συνήθους ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ταῖς νήσοις ὡς ἐν Ρόδῳ μὲ βουκράνια καὶ στεφάνους A.M. XXX (1905) σελ. 148 ἐκ τοῦ γ' καὶ β' αἰῶνος π. Χ. Ἀλλὰ καὶ ἐν Μυτιλήνῃ παρόμοιοι ἔχουν εὑρεθῆ Paton IG ἐνθ' ἀν. ἀριθ. 286. Πρὸβλ. Pfuhl, Das Beiwerk auf den ostgriechischen Grabreliefs ἐν Jahrb. XX (1905) σελ. 85 καὶ Küster, Die Schlange in der Griechischen Kunst und Religion σ. 66.

Ὡς πρὸς τὸ ὄνομα πρὸβλ. Διονουσοφάεις ἐκ Θεσπιῶν IG, VII, 1752, 6. Περὶ τῶν ἀρῶν βλ. Larfeld, Griech. Epigraphik³ σελ. 452.

Εἰκ. 11. Ἐπιτύμβιος μαρμαρινὸς βωμὸς ἐκ Μυτιλήνης.

Εἰκ. 12. Μαρμαρινὸν ἐπίθημα ἐπιτυμβίου βωμοῦ ἐκ Μυτιλήνης.

Römische Grabaltäre σελ. 16 ἐξ.). Ἐκατέρωθεν τῆς πύλης καταλήγουσι τὰ εἰς κωδωνοειδῆς ἄνθος περατούμενα ἄκρα ἀτμήτου στρογγύλης γιρλάνδας περιθεούσης κατ' ἀνερχομένας καὶ κατερχομένας καμπύλας τὸν κορμὸν τοῦ βωμοῦ. Κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν καμπυλῶν ὑπάρχουσι ἀνάγλυφα εἰκονίζοντα ἄνθη ροιάς, φιάλην, βουκράνια καὶ ρόδακας. Ὑπὲρ τὴν θύραν εἶναι χαραγμένη ἡ ἐπιγραφή:

Διονουσιφάης | Διονουσιφάου.

Καὶ περαιτέρω δεξιὰ:

ἐὰν δέ τις μετάρη τὰν δεῖναν,
ἐξζώλης καὶ πρωάλης γένοιτο
αὐτὸς καὶ γένος τὸ κή-
νω.

4. Τετράγωνον ἐπίθημα ἐπιτυμβίου βωμοῦ ἐξ ὑποκύνου μαρμαροῦ (εἰκ. 12). Ὑψ. 0,26, πλάτ. 0,48, πάχ. 0,48. Εὑρέθη ἔνθα καὶ ὁ προηγούμενος βωμὸς καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τετραγώνου πλακόσ, ἣτις ἔχει κατὰ μὲν τὰς τέσσαρας γωνίας ἀνά ἐν ἀνθεμιῶν ἀκρωτήριον ἀτμήτον, τὴν δὲ ἄνω ἐπιφάνειαν διωγκωμένην εἰς ἡμισφαιρικὴν προεξοχήν. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς εἶναι ἐσκαμμένη κυκλικὴ κοιλότης (διάμ. 0,12 καὶ βάθος 0,09) πρὸς ἔνθεσιν μεταλλικοῦ τινος δοχείου ἢ φιάλης. Πέριξ τῆς ὀπῆς ἔρπουσιν δύο ὄφεις ἔχοντες ἕκαστος πρὸ τοῦ στόματος αὐτῶν πόπανον.

5. Ὅμοιον τῷ προηγούμενῳ τετράγωνον ἐπίθημα βωμοῦ φαιοῦ μαρμαροῦ, μικρότερον, εὑρεθὲν ἐν τῷ προσφυγικῷ συνοικισμῷ ἄνωθεν τοῦ ἐργοστασίου Γεωργιάδη (εἰκ. 13). Ὑψ. 0,135 πλάτ. καὶ πάχ. 0,31. Τὰ ἀνθεμιῶν ἀκρωτήρια

ἐν μέρει βεβλαμμένα. Ἡ κορυφή τῆς ἄνω ἐπιφανείας δὲν ἔχει κοιλότητα, ἀλλ' εἶναι ἐπίπεδος.

Τὰ τετράγωνα ταῦτα ἐπιθήματα ἔβαινον πιθανῶς ἐπὶ κυβικοῦ λίθου, μετὰ τοῦ ὁποίου συναπετέλουν ἐν εἶδος βωμοῦ, εὐρέθησαν καὶ ἄλλα ἐν Μυτιλήνῃ. Πρὸβλ. Paton, IG XII, ἀρ. 287. Τὸ σχῆμα αὐτῶν μετὰ τὸν πρὸς τὰ ἄνω ὀγκούμενον κόλουν κῶνον μᾶλλον ἢ ἡμισφαί-

δι' ἐρυθροῦ (εἰκ. 14). Ἐξ ἑνὸς δωματίου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ΒΑ. πλευρὰν εἶχε μικρὰς κόγχας, ἐν δὲ τῷ μέσῳ φρέαρ καὶ παρ' αὐτὸ τὸν κατωτέρω περιγραφόμενον κιονίσκον, κατῶρθωσα νὰ διασώσω ἐν τεμάχιον τοῦ τοίχου (0,66×0,28), ὅστις σώζει ἐπὶ τοῦ κονιάματος γραπτὴν παράστασιν πτηνοῦ ὁμοιάζοντος πρὸς ἴβιν (εἰκ. 15). Εἰκονίζεται ἰστάμενον εἰς λει-

Εἰκ. 13. Μαρμάρινον ἐπιτύμβιον ἐπίθημα ἐκ Μυτιλήνης.

ριον θὰ προῆλθεν ἀρχικῶς ἐκ τοῦ τύμβου, ὅστις συνήθως ὑψοῦτο ὑπὲρ τὸν τάφον, καὶ τοῦ ὁποίου διασώζει τὴν ἀνάμνησιν ἀποκοπείσης τῆς κορυφῆς του διὰ νὰ ὑποδεχθῆ τὴν φιάλην τὴν χρησιμεύουσαν πρὸς τὰς χοάς (Πρὸβλ. περὶ τούτων *Οἰκονόμου*, De profusionum receptaculis sepulcralibus). Ὡς ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ κ. Κουρουνιώτου πολλοὶ τοιοῦτοι λίθοι εὐρέθησαν ἐν Περγάμῳ, ὅπου καὶ εὐρίσκονται, δὲν γνωρίζω ὅμως, ἂν ἔχουν δημοσιευθῆ που.

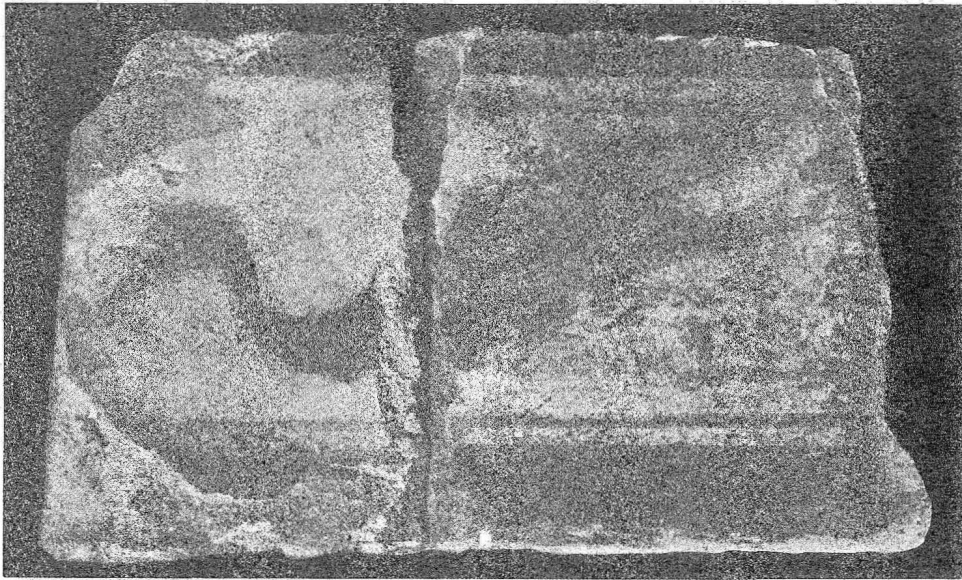
Δ. ΓΡΑΦΑΙ ΚΑΙ ΚΙΟΝΙΣΚΟΣ ΕΚ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ

1. Ἐξω τοῦ Ὁρφανοτροφείου Μυτιλήνης κατὰ τὴν ΒΑ. πλευρὰν τοῦ Γυμναστηρίου του ἀποκομιζομένων χωμάτων εὐρέθησαν λείψανα ρωμαϊκῆς οἰκίας, τῆς ὁποίας τμήματα τοίχων σωζόμενα εἰς τὸ κατώτατον μέρος ἔφερον γραφάς. Εἰς τὴν βάσιν ἑνὸς τοίχου ἐσώζοντο λείψανα τοιαύτης γραπτῆς διακοσμῆσεως συνισταμένης εἰς κρεμαμμένας γιρλάνδας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐξωγραφημέναι διὰ πρασίνου, ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος, ἐν ᾧ τὸ περιθώριον ἦτο

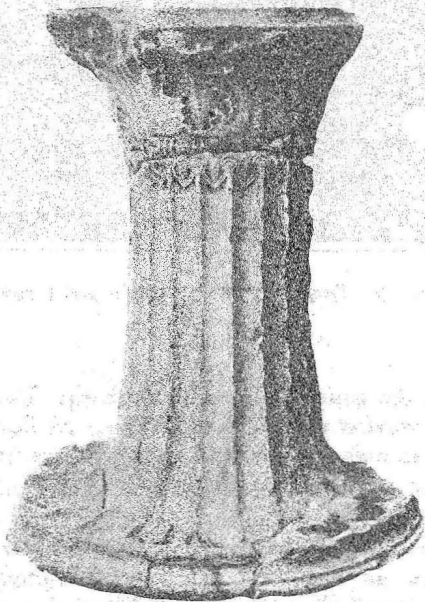
Εἰκ. 14. Τμήμα βάσεως τοίχου μετὰ γραφῶν ἐκ Μυτιλήνης.

μῶνα, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ἀριστερὰν κάτω γωνίαν ἐκφυομένου ἄνθους, μετὰ διπλωμένης τὰς πτέρυγας καὶ τεῖνον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω. Εἶναι ἐξωγραφημένον διὰ κυανοῦ χρώματος ἐπὶ λευκοῦ βάθους πλαισιουμένου ἑκατέρωθεν δι' ἐρυθρῶν ταινιῶν. Τὸ σχέδιον εἶναι ὠραῖον μετὰ ἀσφάλειαν εἰς τὴν διαγραφὴν καὶ ἐλαφρότητα εἰς τὴν κίνησιν. Τὰ χρώματα εἶναι ἱμπερσοιονιστικῶς τοποθετημένα καὶ εἰσχωροῦν τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο, ὅπως π. χ. εἰς τὸν λαιμόν. Ὁ ὀφθαλμὸς δηλοῦται διὰ λευκοῦ παχέος χρώματος ἀδρομερῶς ἐπιτεθειμένου, εἰς δὲ τὰς πτέρυγας λευκαὶ ἐπίθετοι γραμμαὶ ἐξαίρουν τὸ σχῆμα καὶ τὴν κατεύθυνσιν αὐτῶν ὡς καὶ εἰς τὴν οὐ-

Εἰκ. 15. Τεμάχιον τοῖχου με γραπτὴν εἰκόνα πτηνοῦ ἐκ Μυτιλήνης.

ράν. Ἡ μορφή ἐπιβάλλεται ὄχι διὰ τοῦ αὐστηροῦ περιγράμματος, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς σιλουέττα

Εἰκ. 16. Μαρμάρινος κιονίσκος Μυτιλήνης.

καὶ ἡ γενικὴ ἐντύπωσις εἶναι μᾶλλον γραφικὴ ἢ γραμμικὴ. Δὲν δύναμαι ὅμως ἀκριβῶς νὰ καθορίσω, ἂν ἀνήκει εἰς τὸν δεῦτερον ἢ τὸν

τέταρτον πομπηϊανὸν ρυθμὸν, κλίνω ὅμως μᾶλλον νὰ πιστεύσω ὅτι εἶναι πολὺ μεταγενέστεροι μορφαι τοῦ β' ἢ γ' αἰῶνος.

2. Ὁ δὲ μαρμάρινος κιονίσκος (εἰκ. 16) ἦτο εἰς πολλὰ τεμάχια κατατετημημένος, ἔλλειπousi δὲ καὶ μέρη τινα ἄνω. Ὑψος 0,94, διάμ. ἄνω 0,44, κάτω 0,51. Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας φέρει τετράγωνον κοιλότητα πρὸς στερέωσιν ἄλλου λίθου (πλακὸς π. χ. τραπέζης). Τὸ σῶμα αὐτοῦ διακρίνεται εἰς δύο μέρη, εἰς ἓν εἶδος κιονοκράνου καὶ τὸ κύριον σῶμα. Τὸ κιονόκρανον ἀποτελεῖται ἀπὸ στενὴν ἄνω πλίνθον καὶ ἀπὸ τὸ ὑπ' αὐτὴν εἰσέχον ὡς αἰγυπτιαζὸν κῦμα τμήμα. Τοῦτο κοσμεῖται ὑπὸ ζώνης μεγάλων φύλλων ἀκάνθου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκφύονται ἄλλα στενότερα, με ἀδράν πλαστικὴν διαμόρφωσιν, ἧτις τονίζει τὴν νατουραλιστικὴν ἀπόδοσιν καὶ τὴν χυμώδη δροσερότητα αὐτῶν, οὐχὶ ὅμως εἰς ἰσχυρῶς ἐξέχον ἀνάγλυφον, ἀλλὰ κρατούμενον καὶ προσκολλώμενον μᾶλλον ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. Ὑπὸ τὰ φύλλα ἀκολουθεῖ ζώνη ἀστραγάλου καὶ μετ' αὐτὴν ἀδρόμορφον λέσβιον κυμάτιον, ἀναμέσον τῶν καρδιοσχημῶν φύλλων τοῦ ὁποίου ἐκκινουῦν αἱ ἀκμαὶ τῶν ραβδώσεων τοῦ κιονίσκου καὶ κατέρχονται γλαφυρῶς ἀνοίγουσαι πρὸς τὰ κάτω εἰς τὴν ἀπλουμένην βᾶσιν. Ταύτην ἀποτελεῖ ἀβαθὴς σκοτία καὶ σπειρα.

Δ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

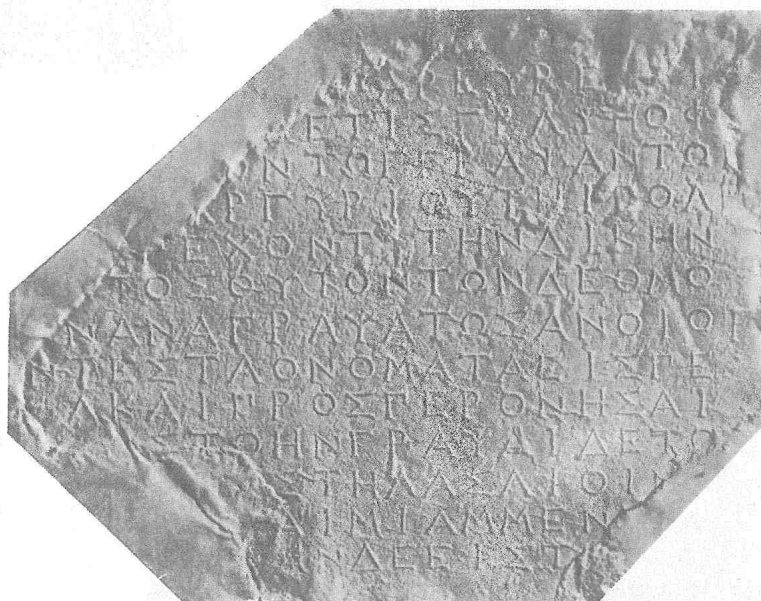
ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΧΙΟΥ

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατεδαφιζομένων παλαιῶν οἰκιῶν τοῦ φρουρίου καὶ ἀλλαγῆς τῆς πόλεως εὐρίσκονται πολλαὶ ἐπιγραφαὶ ἀποκείμεναι ἐν τῷ Μουσεῖῳ. Τούτων κρίνω ἐπάναγκες νὰ παράσχω ἐδῶ τοῦλάχιστον τὸ κείμενον μετ' ἐκτύπου.

1. Τεμάχιον πλακὸς ὑπομέλανος μαρμάρου ἀριστερὰ καὶ κάτω ἀποκεκρουμένης (εἰκ. 1). Ὑψ.

κατὰ] τοσοῦτον τῶν δέδομο
νόω] νὰ ναγραψάτωσαν οἰδῶρ-
χο] ντες τὰ δνόματα εἰς πέ-
ταλ] ακαὶ προσπερονῆσαι ε
10 ἰστῆν] στοὴν γράψαι δέ τὸ [ν
νόμον εἰς] στήλας λιθίν[α
σκαίστησ] αιμία μὲν [ἐν τῷ
ἱερῶι, μίαν δέ εἰς τ[ὴν στ
οὴν...]

Συνεπλήρωσα προχείρως στίχους τινάς. Τὴν

Εἰκ. 1. Ἐπιγραφή ἐκ Χίου.

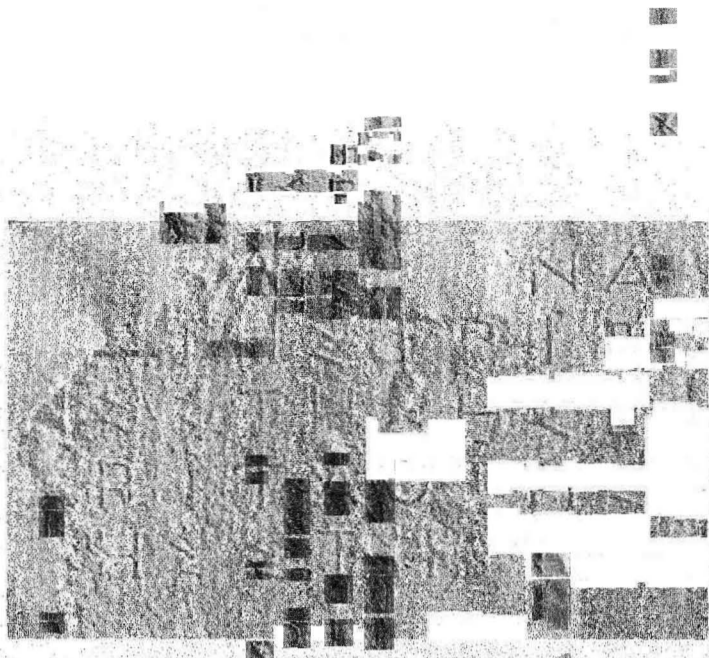
0,29, πλάτ. 0,36, πάχ. 0,16. Φέρει ἐπιγραφὴν στοιχηδὸν χαραγμένην με ὕψος γραμμ. 0,01 - 0,017. Ἐκ τοῦ ὀγδόου στίχου εὐρίσκομεν ὅτι ἕκαστος στίχος εἶχεν εἴκοσι ἢ εἴκοσι ἐν γράμματα, διότι π. χ. ὁ 5^{ος}, 6^{ος} καὶ 8^{ος} δὲν ἔχουν πέραν τοῦ εἰκοστοῦ γράμματος ἴχνη χαραξέως, τοῦ λίθου σωζομένου καλῶς. Ταῦτα εἶναι κανονικὰ καὶ ἔχουν τὰ ἄκρα αὐτῶν ὀλίγον εὐρύτερα. Τοῦ ε ἢ μεσαία κεραία εἶναι βραχυτέρα τῶν ἄλλων, τοῦ δὲ σ τὰ σκέλη δὲν εἶναι πολὺ ἀνοικτά, ὡς καὶ τοῦ μ, πλησιάζοντα ἐκείνου μὲν εἰς ὀριζόντια, τούτου δὲ εἰς κάθετα. Κατὰ τὸ σχῆμα αὐτῶν ἡ ἐπιγραφή ἀνήκει εἰς δ' αἰῶνα τελευτώντα.

ἀρχὴν τοῦ 4 δύναται τις νὰ συμπληρώσῃ: **δβο-
λόν**. Εἰς τὸ τέλος τοῦ 8 καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 9 στίχου συνεπλήρωσα τὸ πέ- εἰς **πέ[ταλ]α**. Πρὸβλ. χρυσᾶ πέταλα Sylloge³ 153³⁵. Εἰς δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ 11 ὑπέθεσα τὴν λέξιν **νόμον** ἀρμόζουσαν εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς ἐπιγραφῆς. Τὰς λοιπὰς συμπληρώσεις ἀφήνω εἰς ἄλλους δεινότερους περὶ τὰ τοιαῦτα.

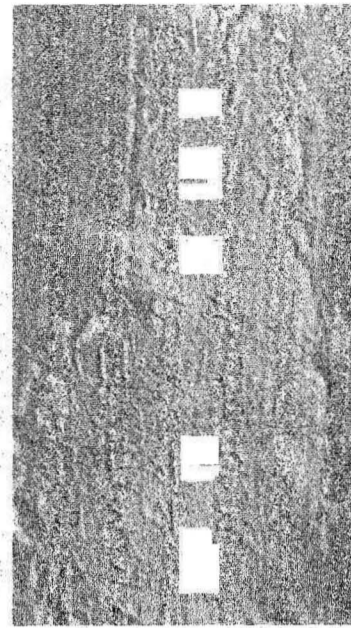
2. Ὁρθογώνιος στήλη φαιοῦ μαρμάρου ἀποκεκρουμένη τὴν ἄνω ἀριστερὰν γωνίαν καὶ κάτω δεξιᾶ, ὕψ. 0,535, πλάτ. 0,31, πάχ. 0,15 (εἰκ. 2). Ἡ ἐπιφάνεια ἐνιαχοῦ ἐφθαραμένη. Φέρει ἄνω ἐπιγραφὴν στοιχηδόν:

..... παρευρε[θῆ]ι.
..... ἦν] δέ τις γράψη δφ[λ-
ἐν ἕκασ]οντῶ γγραψάντων
δβολόν] ἀργυρίου τῆι πολε
5 ικαὶ] ὕ]πέχοντ[α]τῆν δίκην

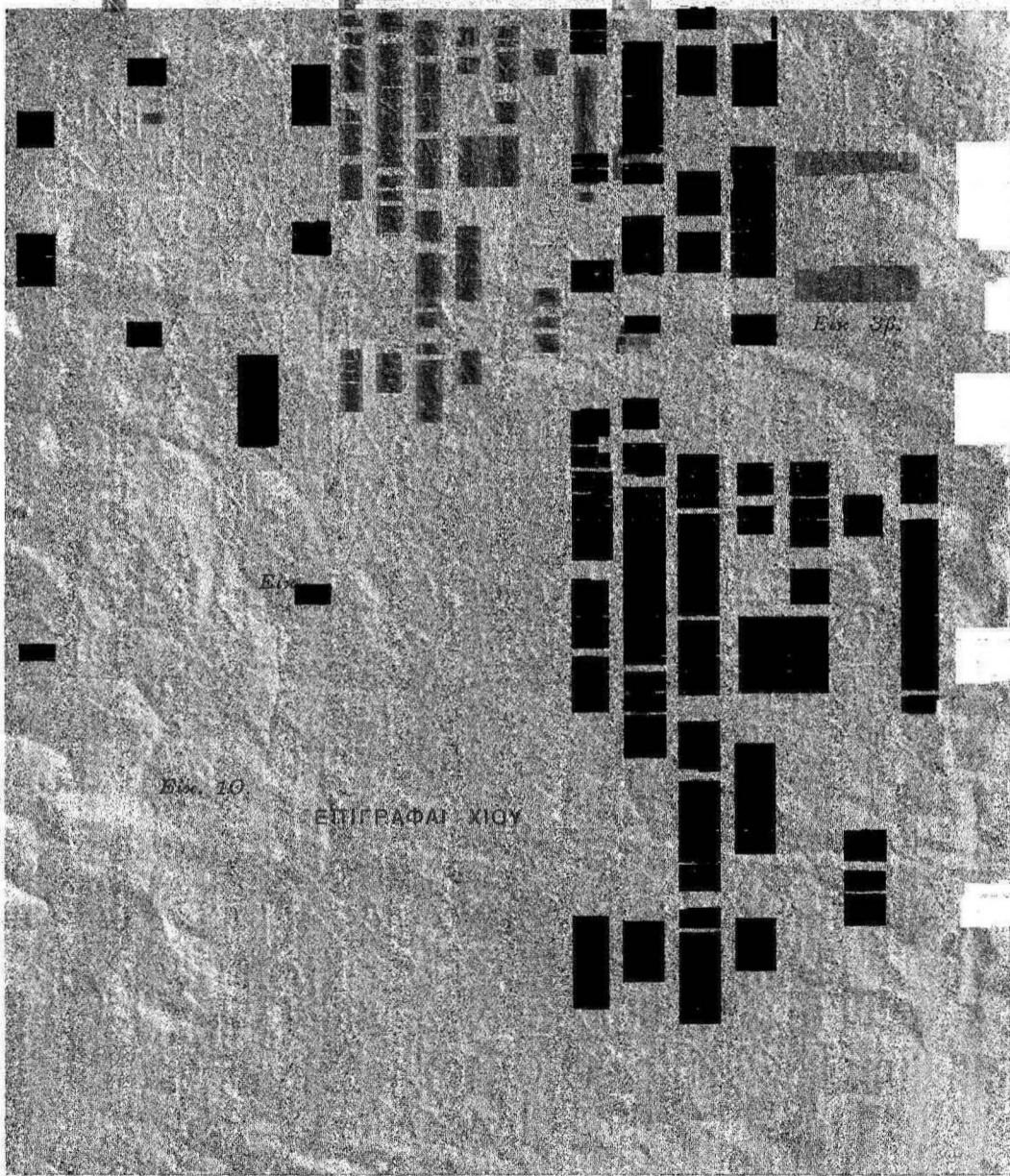
. . . α . . . ν ᾶ-
πὸ] τῆς τριτ
ης στῆ [λ]ης ἐ
ριταότης
τῆς στήλης

Εἰκ. 2.

Εἰκ. 3α.

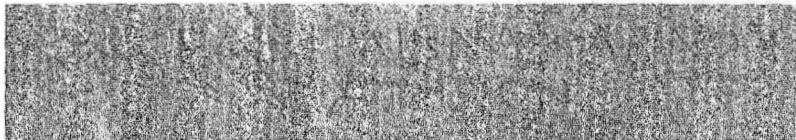
Εἰκ. 10.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΧΙΟΥ

Εἰκ. 3β.

5.

"Υψος γραμμ. 0,02. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ δευτέρου στίχου ἦτο κατ' ἀρχὰς Γ ἢ Η καὶ ἔπειτα διωρθώθη εἰς Τ χωρὶς νὰ ἀπαλειφθοῦν αἱ κεραταὶ τῶν προηγουμένων γραμμάτων. Ἐπιμελὴς γραφὴ τοῦ ε' αἰῶνος.

3. Δεξιὸν τμήμα πλακὸς κυανοφαίου μαρμάρου ἄνω καὶ κάτω ἀποκεκρουμένον, ὕψος 0,30, πλάτ. 0,13, πάχ. 0,12. Φέρει ἐπὶ τῶν δύο ὄψεων ἐπιγραφὴν στοιχηδόν :

α)	β) π α
	δ ε
	α π
. ν	μ ε
ε σ χ ε ω	μ η
. ο σ . . .	π α ρ
λ η σ . . .	τ ι β ε
σ	α ρ τ υ
β ε ι ο ς	π ο τ ε
η σ ι ς .	π ε ρ σ
α ς	Δ κ μ η
ω ν	ε κ α σ
	ο ω σ ι

Γράμματα ε' αἰῶνος ὕψος 0,015 (εἰκ. 3α-β).

4. Πλάξ μελανοφαίου λίθου ἔχουσα ἄνω καὶ κάτω ελαφρῶς ἐξέχον πλαίσιον, τὸ ὁποῖον συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν πλαγίων πλευρῶν, δηλοῦν ὅτι ἀπετέλει μέρος βάρθρου τινός (εἰκ. 4). Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας ὑπάρχουν τὶς συνδέσμων, ὕψος 0,90, πλάτ. 0,81, πάχ. 0,32. Ὑπὸ τὸ πλαίσιον ἐπιγραφὴ :

Ὁ δῆμος
Λεύκιον Δομίτιον
Ἀηνοβάρβον τὸν πάτρωνα
τῆς πόλεως.

Μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου στίχου εἰς στίχος εἶναι ἀπεξεσμένοι. Ὑψ. γραμμ. 0,02. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι πιθανὸν ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸν Λ. Δ. Ἀηνοβάρβον τὸν υἱὸν τοῦ Γναίου Δομίτιου Ἀηνοβάρβου τῆς γνωστῆς μεγάλης οἰκογενείας ἣτις συνεδέθη διὰ συγγενικῶν δεσμῶν καὶ πρὸς τὸν Αὔγουστον. Ὁ Λεύκιος Δ. Ἀηνοβάρβος ὀλίγον μετὰ τὸ 8 π. Χ. διωρίσθη ἄρχων τοῦ Ἰλλυρικοῦ ὑπὸ τοῦ Αὔγουστου, βραδύτερον δὲ ἴσως γενόμενος ὑπάτος ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Ἀνατολὴν μεταβάς εἰς Ἀθήνας, Μίλητον καὶ Χίον, ὅπου καὶ ἀγάλματα ἀνηγέρθησαν πρὸς τιμὴν του, ὡς γνωρίζομεν ἐξ ἐπιγραφῶν : ἐν Ἀθήναις CIA III, 58, ἐν Μιλήτῳ S. Ber. Akad. Berl. 1901 σελ. 906.

5. Ὁρθογώνιος πλάξ κυανοφαίου μαρμάρου κάτω ἀποκεκρουμένη καὶ τὰ κάτω τῆς δεξιᾶς

πλευρᾶς, ὕψος 0,54, πλάτ. 1,02, πάχ. 0,18, ὕψος γραμμ. 0,019 (εἰκ. 5). Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τὶς συνδέσμων. Ἡ ἐπιγραφὴ εἰς τὸ δεξιὸν ἦμισυ τῆς ἐπιφανείας, ἣ δὲ **συνέχεια** αὐτῆς θὰ ὑπῆρχεν ἐπὶ συνεχομένης πλακὸς πρὸς τὰ δεξιά.

. . . ἀκόλο[υ]θον ἀναλογίαν λυ . ωι —
τὴν πρὸς τὴν πόλιν εὐνοίαν καὶ προθυ —
κουσιν, μετοχῆς δὲ καὶ τοῖς παρεπιδ . —
τροδώρας μεγαλοψυχίαν βεβουλ . —
5 ἔκτος τῶν διαγομένων ἐμπορικῶν σ —
καὶ διαταγῆ διαψηφίσματος οἰουθ —
θεμασιν ἀκοπίατον ἔχουσα πιν —
νων φροντίδας, μεγαλοψυχῶ δε εὐ —
μένων ἐπιμέλειαν ἐπανήρηται εο —
10 κόσμου καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο γυναιξίν —
καὶ ἐσκευασμένου λουτρῶνος τοι . —
γεγονότος αὐταῖς βαλανῆου μη —
τύχη ἀγαθῆ καὶ ἐπὶ σωτηρία τῆς . —
τουμένης πόλεως ἐκ θεῶν κα . . . —
15 περὶ αὐτῆ . εὐχὰς εἰς πολυχρον . . . —
ἀπὸ τὰς ἐμπόρων εἰς τὴν ὑπῆρ . . . —
πρὸς τὴν αἰώνιον γενέσθαι δι . . . —
βαλανῆων χ[ρ]ήσεως δταν προτ . . . —
νω γέγραπται δεδόχθαι τὸ συ . . . —
20 περὶ τούτων ὁποῖον ἂν αὐτῆ μι . . . —
ὑπὸ Κλαυδίας Μητροδώρας . . . —

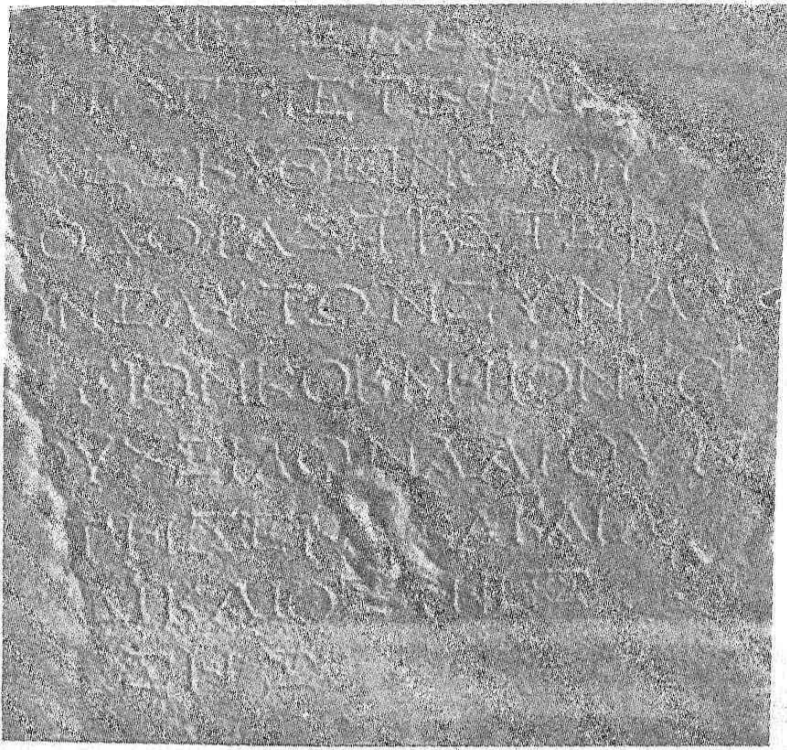
Πρόκειται πιθανῶς περὶ ψηφίσματος ὑπὲρ τῆς Κλαυδίας Μητροδώρας, ἣτις εὐηργέτησε τὴν πόλιν.

6. Τεμάχιον φαιοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἀποκεκρουμένον. Ὑψος 0,34, πλάτ. 0,24, πάχ. 0,21, ὕψος γραμμ. 0,017 (εἰκ. 6).

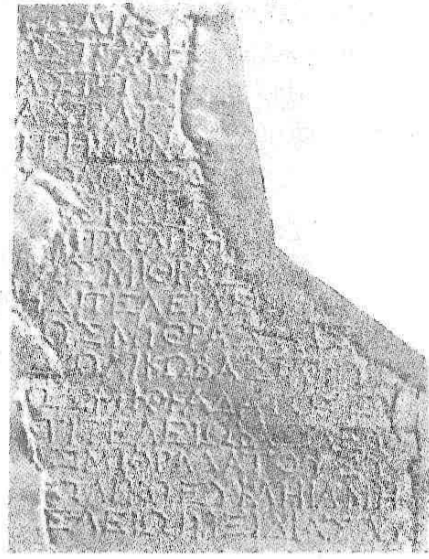
. . αίας καὶ λ . αδι . .
. . νεις ἀπόλαυσις μεν . . .
. . ν διαγγέλλουσι τῆς πόλεως
. . σκευασμένοις βαλανῆοις . . .
5 . . ἀγῆσμένων ὑπὸ αὐτ
. . θη ἐπὶ δὲ μεγάλοις καὶ δια
. . ρτιζομένη τὰς περὶ τω
. . δης φυλάσσοισα τῆν
. . ελουσα προνοου
10 . . . ρ . . .

Ἴσως ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν προηγουμένην.

7. Τεμάχιον πλακὸς φαιοῦ λίθου μόνον δεξιὰ ἀκέραιον. Ὑψ. 0,30, πλάτ. 0,27, πάχ. 0,09, ὕψος γραμμ. 0,015 (εἰκ. 7).

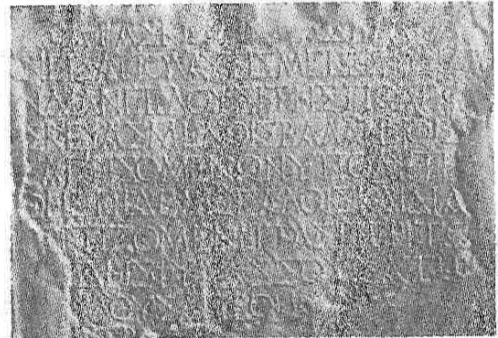
Εἰκ. 7.

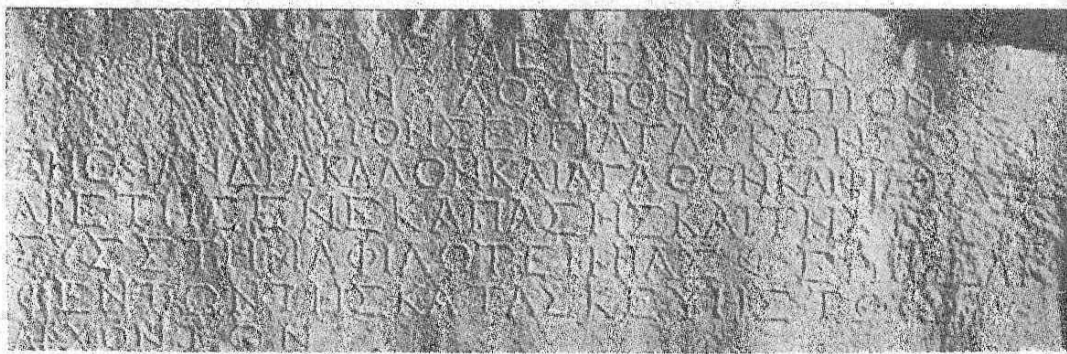
Εἰκ. 12.

Εἰκ. 4.

Εἰκ. 6.

Εἰκ. 8α.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΧΙΟΥ

... οι και εξεια
 ... τω ἐπὶ στεφαν[ηφό
 ρου] ίας Σκυθίνου θυ-
 γατρὸς Μητροδώρας τ. β' στεφα-
 νοῦσι τ]ὸν ἑαυτῶν συνάρ-
 χοντα Λεῦκιον Κοκκήϊον Γορ-
 διανόν] . . . ου Χείλωνα Ἄρουν-
 κιον] . . . ἀρε]τῆς ἐν[ε]κα καὶ ἀ-
 δικαιοσύνης
 πά]σης.

Ἡ ία Σκυθίνου ἦτο τὸ δεύτερον στε-
 φανηφόρος καὶ θυγάτηρ τῆς Μητροδώρας, ἴσως
 τῆς Κλαυδίας Μητροδώρας, τῆς γνωστῆς εὐερ-
 γέτιδος, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν 5 ἐπιγραφὴν.

8. Ὁρθογώνιον βάθρον ὑποκνάνου μαρμάρου.
 Ὑψος 0,335, πλάτ. 1,06, πᾶχ. 0,54 (εἰκ. 8α - β).
 Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας δύο ὀρθογώνιοι τόρμοι
 συνδέσμων καὶ ἀριστερὰ γραμμῆ δεκνύουσα ὅτι
 ἐπ' αὐτῆς ἔβαιναν ἄλλος δόμος. Καὶ εἰς τὴν ἀρι-
 στερὰν πλευρὰν δύο ὀπαι συνδέσμων καὶ μία
 πλαγία. Φέρει ἐπιγραφὴν ἔμπροσ (α) καὶ ὀπίσω (β).

α: Ἡ γε(ρ)ουσία ἐτείμησεν
 ον Ἡ Λούκιον Οὐλίπιον Ἡ
 υῖόν, Σεργία, Γλύκωνα . ου φι . . .
 λήθη ἀνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ φιλόπα[τρι]ν
 5 ἀρετῆς ἔνεκα πάσης καὶ τῆς εἰς
 σύστημα φιλοτειμίας Ἡ ἐπιμελη-
 θέντων τῆς κατασκευῆς τῶ(ν)
 ἀρχόντων.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ 2 στίχου εἶναι ἀπεξεσμένη.

6: ἀγαθῆ τύχη Ἡ
 Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος ἐτείμησεν
 Αὐρ(ήλιον Ἡ) Νείκανδρον β' ἐν πάσαις
 ἠήσαντα.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ 4 στίχου ἀπεξεσμένη. Ὁ τιμώ-
 μενος τῆς α' ἐπιγραφῆς Λούκιος Οὐλίπιος ἀνή-
 κεν εἰς τὴν Σεργίαν φυλὴν.

9. Τεμάχιον πλακὸς κυανοφαίου λίθου δεξιὰ
 καὶ ἀριστερὰ ἀποκεκρουμένου (εἰκ. 9). Ὑψ. 0,12,
 πλάτ. 0,29, πᾶχ. 0,13, ὕψ. γραμμ. 0,015 - 0,02.
 Ἄνω κυμάτιον ἀποκεκρουμένον:

ὁ δῆμος
 ον Οὐνίκιον . . .
 . . . ἀ]νθύπατον κ[αὶ] . . .
 . . . πάτρων]α τῆς πόλεω[ς]

10. Ὁρθογώνιος πλαξ̄ ὑπερύθρου ἀσβεστολί-
 θου κάτω ἀπεστρογγυλωμένη (εἰκ. 10). Ὑψ. 0,51,

πλάτ. 0,745, πᾶχ. 0,26, ὕψ. γραμμ. 0,017. Ὅπισω
 ἀνώμαλος. Ἄνω ἢ ἐπιγραφὴ:

Σαράπιδι Φίλινα Χαρίνου
 Χαριστήριον.

11. Τεμάχιον πλακὸς φαιοῦ μαρμάρου παν-
 ταχόθεν ἀποκεκρουμένον.
 Ὑψος 0,51, πλάτ. 0,19,
 πᾶχ. 0,26 (εἰκ. 11).

. . . ουδήμου
 . . . ναριω
 . . . νίλει
 . . . αχμασο
 . . . ον ενοιηβα
 . . . ἐνιαυτὸν
 . . . δώσεικα
 . . . λιπηδιδω
 . . . τουτου
 . . . ντηριωνο
 . . . κοτασπο
 . . . σουκατα
 . . . ταρτηκ
 . . . ειεισεκ
 . . . ηται με
 . . . ολοιπον
 . . . ου πα
 . . . τ

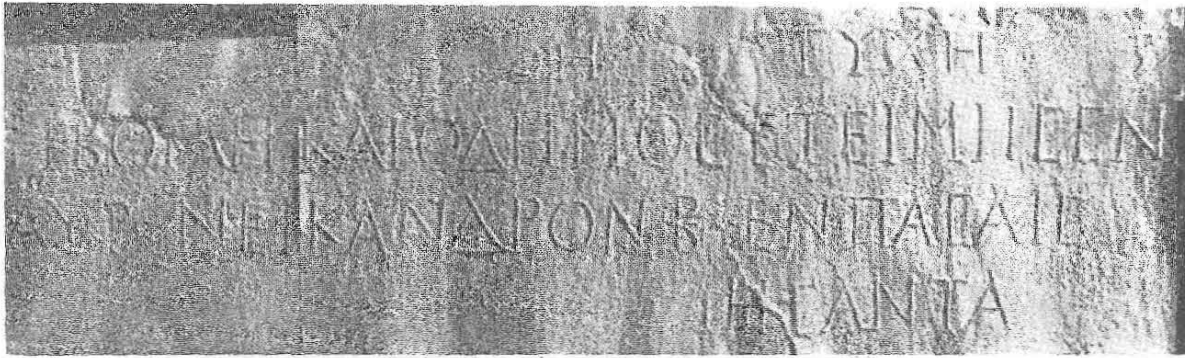

Εἰκ. 11.
 Ἐπιγραφὴ ἐκ Χίου.

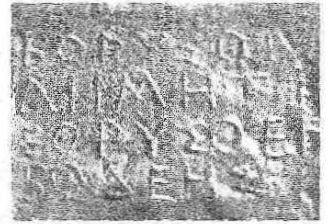
12. Τεμάχιον μέλανος
 μαρμάρου ἀποκεκρουμένου
 ἀριστερὰ καὶ τὴν δεξιὰν
 ἄνω γωνίαν. Ὑψος 0,38,
 πλάτ. 0,21, πᾶχ. 0,37, ὕψ.
 γραμμ. 0,011 (εἰκ. 12). Ἡ
 ἄνω ἐπιφάνεια ἔχει μικρὰν
 κοιλότητα, ἣ δὲ δεξιὰ πλευρὰ ἀναθύρωσιν.

. . . λιλ
 . . . ας πάλη
 . . . ας πυγ[μῆ]
 . . . ρας πατ
 . . . ει την ἀν
 . . . θλον σα
 . . . ον δετ
 . . . πωλικῆ
 . . . ς Μιθραδ[άτου]
 . . . ιδι τελεία ε
 . . . ως Μιθραδα[του]
 . . . πωλικῶ βασιλεὺς
 . . . ως Μιθραδ[άτου] εὐ-
 . . . τι τελείω βασιλεὺς
 . . . ως Μιθαδράτου εὐ-
 . . . π]ωλικῶ Εὐκλῆια μη
 . . . τελείω Μειδίας Λυ-

Ἄγωνιστικὴ ἐπιγραφὴ.

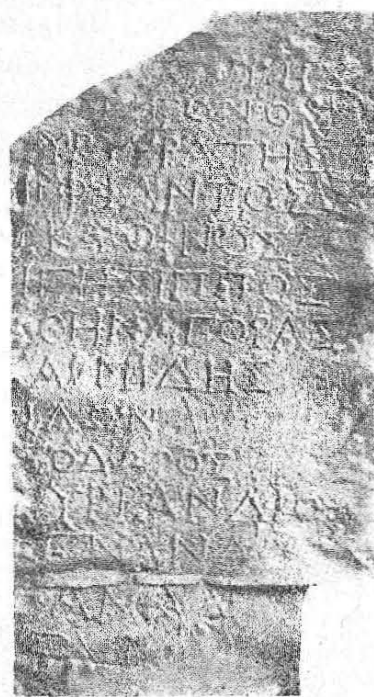
Εἰκ. 8β.

Εἰκ. 18.

Εἰκ. 13α.

Εἰκ. 13β.

Εἰκ. 13γ.

Εἰκ. 14.

Εἰκ. 21.

Εἰκ. 15.

Εἰκ. 16.

Εἰκ. 18.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΧΙΟΥ

13. Τεμάχιον στήλης φαιού λίθου ἀποκεκρουμένης ἄνω, κάτω καὶ ἐν μέρει τὰς τρεῖς πλευρὰς (εἰκ. 13α - γ). Ὑψ. 0,50, πλάτ. 0,28. Φέρει ἐπιγραφὴν εἰς τρεῖς πλευράς, ἔμπρὸς (α), δεξιὰ (β) καὶ ἀριστερὰ (γ).

α)	β)	γ)
Ἄρτεμ . . .	. . . της	
Παυσανίας	Ἄν]τίγονος	Στρατονιος Στα
Σημύλος	Ε]ῦροκράτης	Λεύκιος Αι...ιος
Λεύκιος	Ἡρόφαντος	Ἀννίβας Οτ. απ
Ἀθάμας	Σκυθίνος	Ἀντ[ιφά]νης.. π
Ἀθηνόκριτος	Ἡγήσιππος	Φησίνοσ.. λον..
Ἀγαθοκλῆς	Ἀθιναγόρας	. . . ημοσ Φίλο..
Δωρέθεο[ς	Χαρμίδης	μοσ Ἄριστ
Στάφυλος	Φίλων	ισ μεγ
	Θ]εόδωροσ	. . . οσ Σι....
	Π]ύρρανδροσ	
	Μ]ένανδρο[σ	
	Αμαλ . .	
	Εὐμ]ένησ	

14. Στήλη μέλανοσ λίθου ἄνω καὶ δεξιὰ ἀποκεκρουμένη (εἰκ. 14). Ὑψοσ 0,30, πλάτ. 0,25, πάχ. 0,18. Ἡ ἐπιφάνεια ἄνω ἀριστερὰ ἀπολειπμένη. Κατάλογοσ συνεισφορῶν.

. . . ης . . .	
. . λησ Ἄν . .	
. . σδιωξ . . .	
. . οσ Φίλω[νοσ	
. . ἀναξ Γε	
. . ιάδησ Μ	
. . αγόρασ Ἄν	
. . άτησ Ἀπολλ	
Θεύδοτοσ Σιμ . . . [μετὰ]	
τῶν υἱῶν XX	
Θεύπροποσ Δω . . . [μετὰ]	
τοῦ υἱοῦ XX	
Ἐπίτροποι ηγητ	
Ἀπολλωνίδου	

15. Τεμάχιον γωνίας μέλανοσ λίθου δεξιὰ καὶ ὀπίσω ἀποκεκρουμένον (εἰκ. 15). Ὑψ. 0,24, πλάτ. 0,14, πάχ. 0,215. Ἐπιγραφὴ ἔμπρὸς (α) καὶ ἀριστερὰ (β) ἐντὸσ χαραγμένων γραμμῶν.

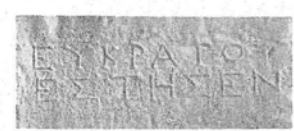
α) Ἐπισιε . . .	β) . . . ου του ποσει
τητονα	. . του ἀπὸ τοῦ η]
ενεικα	. . . ο μον διοτι

16. Ὁρθογώνιοσ βωμόσ μέλανοσ μαρμάρου μὲ κυμάτιον ἄνω καὶ κάτω νῦν ἀποκεκρουμέ-

νον (εἰκ. 16). Ὑψοσ 0,56, πλάτ. 0,46, πάχ. 0,45. Εὐρέθη πλησίον τῶν βυρσοδεψείων.

Διὸσ
Σεβαστοῦ

17. Δεξιὸν τμήμα πλακόσ ἐκ βάθρου μελανο-

Εἰκ. 17. Ἐπιγραφὴ ἐκ Χίου.

φαίου λίθου (εἰκ. 17). Ὑψοσ 0,15, πλάτ. 0,31, πάχ. 0,18.

. . . Εὐκράτου
. . . ἔστησεν

18. Στήλη μέλανοσ λίθου σχεδὸν ἀκατεργάστου δεξιὰ ἀποκεκρουμένη (εἰκ. 18). Ὑψ. 0,40, πλάτ. 0,32, πάχ. 0,19. Εὐρέθη εἰς τοὺσ Ὀλύμπους.

Ἐορουσθέ[νησ
Δημητρ . . .
Εορουσθέν[ησ
Βοδέησ

19. Ὁρθογώνιοσ στήλη ὑποκύνου μαρμάρου ἄδρωσ μόνον ἄνω ἐπεξεργασμένη, τὰ δὲ κάτω ἀνώμαλοσ (εἰκ. 19). Ὑψ. 1,18, πλάτ. 0,32, ἄνω 0,40, κάτω πάχ. 0,30. Γράμματα στοιχηδόν.

ρ ι σ χ ε
η π λ ε ο ν

20. Τετράγωνοσ ἐπιτύμβιοσ τράπεζα ὑπομέλανοσ λίθου μὲ ἀποκεκρουμένασ γωνίασ (εἰκ. 20). Ὑψ. 0,55, πλάτ. 0,61, πάχ. 0,36. Κάτω ἡ ἐπιγραφὴ

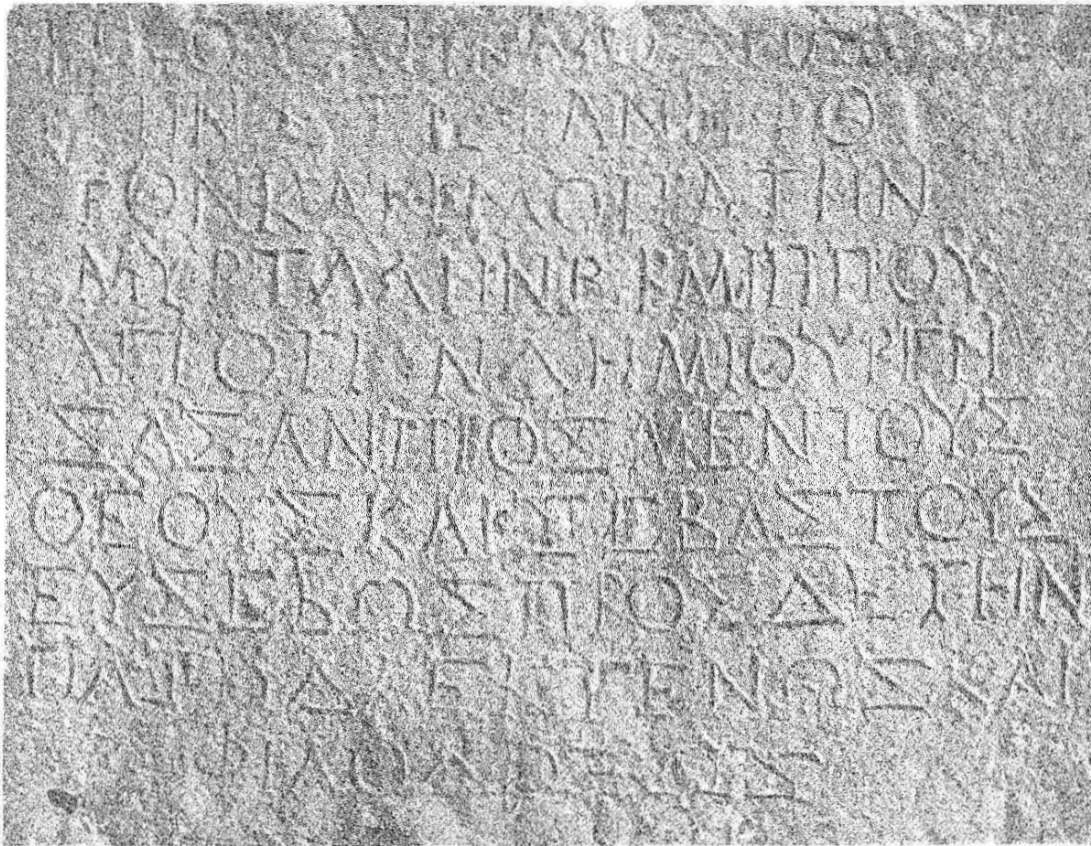
Ἄρτέμησ Ἰκεσίου.

21. Στήλη λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἀέτωμα. Ὑψ. 0,29, πλάτ. 0,24, πάχ. 0,08 (εἰκ. 21). Ἐκ Πυργίου.

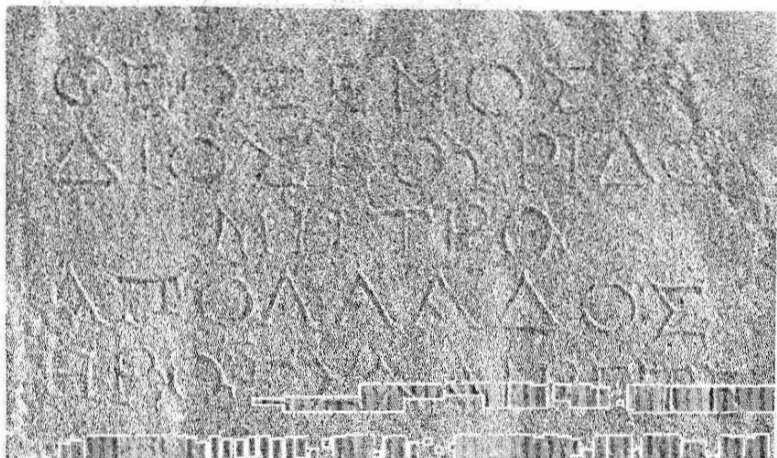
Θρεπτὸσ
Θρεπτὸσ
Χρη [στὲ χαῖρε].

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΣΑΜΟΥ

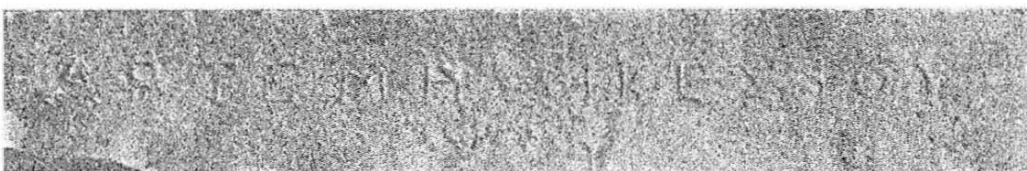
1. (Ἄριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγαίου 296). Κυλινδρικόν βάθρον ἐκ σκληροῦ ἀσβεστολίθου (εἰκ. 22). Ἄνω καὶ κάτω ἔχει κυμάτια ἀποκεκρουμένα ἐνια-

Εἰκ. 22.

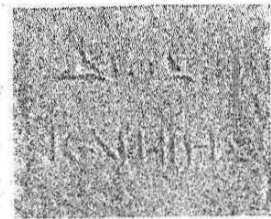
Εἰκ. 32.

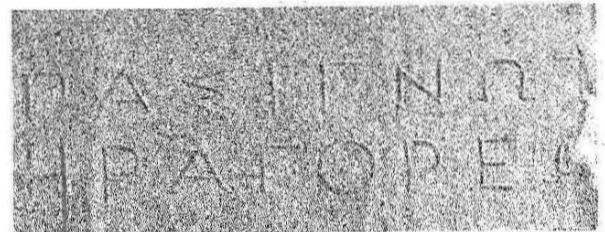
Εἰκ. 20. Ἐπιγραφή Χίου.

Εἰκ. 31.

Εἰκ. 24.

Εἰκ. 27.

Εἰκ. 25.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΣΑΜΟΥ

χοῦ. Εὐρέθη ἐν τῇ ἀμπέλω Κ. Σκούφου. Ὑψος 1,15, ἀνω διάμ. 0,57.

Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος
τὴν στεφαν[η]φό-
ρον καὶ φιλόπατριν
Μυρτάλην Ἐρμίππου
Ἄγροτί[α];]ν δημιουργή-
σασαν πρὸς μὲν τοὺς
θεοὺς καὶ σεβαστοὺς
εὐσεβῶς, πρὸς δὲ τὴν
πατρίδα ἐκτενωῶς καὶ
φιλοδόξως.

Ὁ δημιουργὸς ἦτο θρησκευτικὸν λειτούρ-
γημα ὡς πολλαχοῦ πρὸβλ. Dittenberger Syl-

εῖς ἀραμαϊκὴν (;) γλῶσσαν λίαν ὁμῶς ἐξίτηλος,
ὥστε νὰ μὴ εἶναι εὐκόλος ἢ ἀνάγνωσις αὐτῆς.
Κάτωθι αὐτῆς ἡ ἐπιγραφή :

Ὁρος Φάωνος Κανωπίτης Ἀπόλλωνι
εὐχήν.

Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς πλακὸς πάλιν ὑπάρ-
χει ἀντιστρόφως χαραγμένη βραδύτερον ἢ ἐξῆς
ἐπιγραφή :

Καλλίστη
Βασίλιον
Ἄσκληας
Ἄνδρόνικος
ἦρωες χρηστοὶ
χαίρετε.

Ἡ πλάξ αὕτη εἶναι γνωστὴ καὶ πρότερον,
δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κρητικίδου
ἐν Πανδώρας Φυλλ. 191 καὶ ἐντεῦθεν παραλη-
φθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σταματιάδου ἐν τῇ Συλλογῇ
Σαμαϊκῶν Ἐπιγραφῶν σελ. 16' ἀριθ. 41, ἀλλ'
ἡ ἐπιγραφή ἀνεγνώσθη οὐχὶ ὀρθῶς.

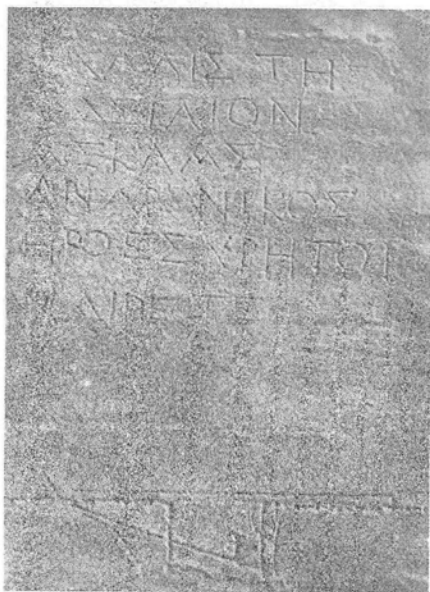
3. (Εὐρ. Μουσ. Τηγαίου 10). Ὁρθογώνιος πλάξ
φαιοῦ μαρμάρου ὀπίσω σχεδὸν ἀκατέργαστος
(εἰκ. 24). Ὑψος 0,18, πλάτ. 0,13, πάχ. 0,085.

Διὸς
καὶ Ἥρης

4. Ὁρθογώνιος πλάξ μαρμάρου ἀποκερου-
μένη κάτω καὶ ὀλίγον δεξιὰ (εἰκ. 25). Ἀπει-
χίσθη ἐκ τοῦ δαπέδου τῆς οἰκίας κληρονόμων
Ἄρ. Σολούνια. Ὑψ. 0,195, πλάτ. 0,295, πάχ.
0,55. Ἐν τῷ μέσῳ φέρει ἐπιγραφὴν :

Ἄρσινός Φιλαδέλφου.

Ἡ Ἄρσινὴ, ἀδελφὴ τοῦ Πτολεμαίου Β', τοῦ
Φιλαδέλφου ἐπικαλουμένου, ἐγένετο σύζυγος αὐ-
τοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε πιθανῶς κατὰ τὸ
271 ἢ 270. Τότε ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Πτολε-
μαίου θεὸς καὶ ἀπενεμήθησαν εἰς αὐτὴν θεῖαι
τιμαί. Αἱ δὲ ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι αἱ ὑπαγόμεναι
εἰς τὸ βασίλειον τῶν Πτολεμαίων ἦ αἱ ἐπιθυ-
μοῦσαι νὰ φανοῦν εὐάρεστοι εἰς τὸν βασιλέα
Πτολεμαῖον ἀπεδέχθησαν τὴν λατρείαν αὐτῆς.
Ὅθεν καὶ βωμοὶ καὶ ἄλλα κτήματα ἀνετέθησαν
πολλαχῶς εἰς τὴν Ἄρσινὴν. Τούτου δὲ ἐνδεί-
ξεις εἶναι καὶ διάφοροι σωζόμεναι ἐπιγραφαὶ
ἀναφερόμεναι εἰς αὐτήν. Πρὸβλ. Perdrizet B.C.H.
XX (1896) σελ. 358 - 360, ὅστις δημοσιεύων
ἕνδεκα τοιαύτας ἐπιγραφὰς θεωρεῖ αὐτὰς ὡς
ἀνατεθείσας ὑπὸ ἰδιωτῶν πρὸς τιμὴν τῆς Ἄρσι-
νός θεᾶς γενομένης δηλ. μετὰ τὸν θάνατόν της.
Ὁ αὐτὸς βραδύτερον ἐν Revue des Études

Εἰκ. 23. Ἐπιγραφή Σάμου.

loge², 426: δημιουργούντων τὰ ἱερά. Ἐν τῇ
Σάμῳ δὲ ἦτό ποτε καὶ ἐπώνυμος ἄρχων βλ.
Sylloge², 666. Ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας δὲ εἶναι γνω-
στὴ καὶ γυνὴ δημιουργήσασα ὡς ἐν Πόγλα πρὸβ.
B.C.H. XVI, 421, 425.

2. (Ἄριθ. Εὐρ. Μουσ. Βαθέως 40). Ὁρθογώ-
νιος πλάξ μαρμάρου ὕψ. 0,40, πλάτ. 0,31, πάχ.
0,03 - 0,05 (εἰκ. 23). Ἄνω φέρει ἐγχάρακτον ὡσεὶ
πρῶραν πλοίου, ἐπὶ τοῦ χαράγματος δὲ ἐκόπησαν
βραδύτερον στιγμιαὶ σχηματίζουσαι δύο ὀρθὰς
γωνίας ἀντινώτους. Ὑπὸ τὸ σχεδιάσμα ὑπάρχει
ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερὰ χαραγμένη ἐπιγραφή

anciennes 1904 σελ. 156 ἐκλαμβάνει τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας ὡς ὄρους τῶν κτημάτων τὰ ὅποια εἶχον ἀνατεθῆ καὶ ἀνήκον εἰς τὴν Ἀρσινόην. Ὁ Dittenberger τοῦναντίον δυσκόλως παραδέχεται ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται εἶναι ἰδιωτῶν ἀναθήματα, λέγει δὲ ὅτι ἀνετέθησαν εἰς τὴν Ἀρσινόην ζῶσαν ἔτι. Πρβ. Or. gr. Insc. Sel. Supp. II σελ. 539. Ὁ Bouché Leclercq πάλιν ἐν Histoire des Lagides σελ. 313 φρονεῖ ὅτι ἡ Ἀρσινόη ἐγένετο Φιλάделφος μετὰ τὸν θάνατον (270) καὶ τὴν θεοποίησίν της, τὸ ὅποιον παραδέχεται καὶ ὁ Strack ἐν Archiv für Papyrussforschung II σελ. 539 ἀριθ. 5. Περὶ τῆς θεοποιήσεως τῆς Ἀρσινόης πρβλ. Strack, Rhein. Mus. 55 (1900) σελ. 164, ὅστις παρατηρεῖ ὅτι εἶναι πιθανὸν μερικαὶ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν νὰ ἀνετέθησαν εἰς τὴν Ἀρσινόην ἐφ' ὅσον αὕτη ἦτο ἐν τῇ ζωῇ. Περὶ τῆς Ἀρσινόης Φιλαδέλφου βλ. ἐσχάτως W. Otto, Kulturgeschichte des Altertums σελ. 113, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ νεωτάτη βιβλιογραφία.

5. Ὁρθογώνιος πλάξ ὑποκύνανου μαρμαροῦ ὕψος 0,32, πλάτ. 0,66, πάχ. 0,66 (εἰκ. 26). Ἐπι

Εἰκ. 26. Ἐπιγραφή Σάμου.

τῆς στενῆς πλευρᾶς ἡ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή καταλαμβάνουσα ὁλόκληρον τὸ πλάτος:

Φιλαίνης τῆς Ἡρογέτονος
Στησιμάχο δὲ γυνή.

Ὁ λίθος εἶναι ἐπιμελῶς εἰργασμένος, τὰ δὲ γράμματα κανονικὰ καὶ στοιχηδὸν περίπτου. Τῶν μέσων τοῦλάχιστον τοῦ ε' αἰῶνος. Βλέπε τὴν ἀνακολουθίαν ἐν τῷ 2 στίχῳ ὡς εἶν ὁ πρῶτος στίχος ἦτο κατ' ὀνομαστικὴν. Ἡ ἐπιγραφή ἀναφέρεται ὡς ἀδημοσίευτος ὑπὸ Jacobsthal A.M. 1906, 416 σημ. 1. Πρβλ. καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1924 σελ. 84.

6. Ἐπιτύμβιος πλάξ ἐκ μαρμαροῦ δεξιὰ ἀποκεκρουμένη (εἰκ. 27). Εὐρέθη ἐν τῷ ἀγρῷ Παπαμιχάλη παρὰ τὴν ὁδὸν Χώρας-Τηγαίου ὀλίγον πρὸ τῆς Γλυφάδας.

Πασίγνωτος
Ἡραγόρεω.

Τὰ γράμματα εἶναι κανονικώτατα καὶ ἀκριβῶς στοιχηδὸν καὶ μετ' ἐπιμελείας χαραγμένα. Ἡ ἐπιγραφή σύγχρονος τῆς Ἡγησαγόρας Jacobsthal ἐνθ' ἀν. σελ. 415 ἔξ. Πρβλ. καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1924 σελ. 84.

7. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 285). Ὁρθογώνιος ἐπιτύμβιος τράπεζα ἔξ ἀσβεστολίθου (εἰκ. 28).

Εἰκ. 28. Ἐπιγραφή Σάμου.

Ὑψ. 0,295, πλάτ. 0,37, πάχ. 0,34. Αἱ ἄκμαι τῶν κάτω γωνιῶν ἀποκεκρουμένα. Ἡ κάτω ἐπιφάνεια ἀδρῶς ἐπεξεργασμένη ὡς εἶν ἦτο τοποθετημένη ἐπὶ τοῦ χώματος. Εὐρέθη εἰς θέσιν Τσακαλόρομα τῶν Μυτιληνῶν ἐν τῷ ἀγρῷ Δ. Κ. Χίου. Ἄνω καὶ εἰς ἀπόστασιν 0,05 ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἡ ἐπιγραφή:

Φοξίης
Ἀπολλωνίδεω.

Τὰ γράμματα (ὑψ. 0,017) εἶναι ἐπιμελῶς καὶ βαθέως χαραγμένα, κατὰ τὸ σχῆμα δὲ ἀνέρχονται μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ε' αἰῶνος.

Περὶ τῶν τραπεζῶν τούτων βλ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1924 σελ. 84 - 85.

Τὸ ὄνομα Φοξίης ἐκ τοῦ φοξός (Πρβλ. Bechtel, Die einstämmigen Personennamen σελ. 21) ἀπαντᾷ πολλάκις.

Εἰκ. 29. Ἐπιγραφή Σάμου.

8. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 348). Ὁρθογώνιον μάρμαρον ἀριστερὰ ἀπεξεσμένον ἡμικυκλι-

κῶς (εἰκ. 29). Ὑψ. 0,225, πλάτ. 0,44, πάχ. 0,545.
Ἄνω ἡ ἐπιγραφή:

Πόλλιχος
Καλλίνο(υ)

Δ' αἰῶνος.

9. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 349). Ὁρθογώ-
νιος πλάξ ἐξ ἀσβεστολίθου (εἰκ. 30). Ἐπιφάνεια

Εἰκ. 30. Ἐπιγραφή Σάμου.

οὐχὶ καλῶς λειλασμένη. Ὑψος 0,64, πλάτ. 0,48,
πάχ. 0,36.

Ἐλίχη Διοκλείους
Νικομηδὶς ἡρωίνῃ
χαίρει.

Γ' αἰῶνος.

10. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 223). Ἐπιτύμ-
βιος στήλη μετ' ἀετώματος ἀποκεκρουμένη τὴν
κάτω δεξιὰν γωνίαν. Ἡ στήλη πρὸς τὰ ἄνω εἶ-
ναι στενωτέρα (εἰκ. 31). Ὑψ. 0,90, πλάτ. 0,37,
πάχ. 0,05. Εὐρέθη ἐν τῷ κτήματι Σπ. Μωραΐτη
παρὰ τὴν Γλυφάδαν καὶ ἄνωθεν αὐτῆς.

Πολεμαῖος
Νικάνορος
Ἡπειρώτης.

Γ' αἰῶνος.

Πτολεμαῖος εἶναι ἡ ὀρθὴ ἐκφορὰ τοῦ ὀνόμα-
τος. Πρβ. Dittenberger Sylloge^s I ἀριθ. 328₂.

11. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 30). Ὁρθογώ-
νιος μαρμαρίνη στήλη ἔχουσα ἄνω ἐξέχουσαν
κορωνίδα νῦν ἀποκεκρουμένην. Ὑψ. 1,22, πλάτ.
0,26, πάχ. 0,125.

Κοῖντος Λυ-
τάτιος Μέ-
νανδρος
Ἐρασμίφ
τῷ ἰδίῳ θο-
επτῷ μνή-
μης χάρι(υ) καὶ
εὐνοίας.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἦσαν εἰκονισμένα ἐν
ἀναγλύφῳ ἐργαλεῖα κοπίς, ξύστρα καὶ ἕτερα δύο
δυσδιάκριτα. Πάντα ταῦτα ἀπεξέστησαν ὥστε
μόνον τὸ περιγράμμα νὰ ὑπολείπεται. Τοιαῦτα
σκευὴ ἀπαντῶσι συχνὰ ἐπὶ ἐπιτυμβίων ρωμαϊ-
κῶν μνημείων. Πρβ. τὸν ἐπιτύμβιον βωμὸν τοῦ
Βατικανοῦ, *Amelung Skulpturen des Vatik.
Museums* σελ. 275 ἀριθ. 147 Bd. I Taf. 30
ἀριθ. 147. Πρβ. Pfuhl, *Das Beiwerk* κτλ.
Jahrb. 1905.

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ κατὰ μῆκος
αὐτῆς ἐχαράχθη βραδύτερον ἢ βυζαντινὴ ἐπι-
γραφή:

+ Φωτίου Κολοκυνθίου καὶ Σισινίου +

12. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 292). Τὸ ἄνω
μέρος ἐπιτυμβίου πλακὸς ἐκ μαρμάρου κάτω
ἀποκεκρουμένον ὡς καὶ τὴν ἄνω δεξιὰν γωνίαν
(εἰκ. 32). Ὑψ. 0,30, πλάτ. 0,32, πάχ. 0,125. Εὐ-
ρέθη ἐν τῷ ἀγρῷ Μαν. Κορωνιοῦ παρὰ τοὺς
Ἁγιάδες.

Θεόξενος
Διοσκουρίδου
Μητρῷ
Ἀπολλᾶδος
ἡρώες χαίρετε.

Ἀπολλᾶς - ἄδος ἐκ τοῦ Ἀπολλόδωρος, συνή-
θης ἐν Ἰωνίᾳ σχηματισμός. Πρβ. *SGD*, 4, 4₂
σελ. 939₁₆. Τὸ ὄνομα γνωστόν. Πρβ. *Wiegand*,
7er *Vorläufiger Bericht über die Ausgra-
bungen in Milet und Didyma* σελ. 60 ἐπιγρ.
IV στίχ. 49 «οἱ ὑπὸ ἡγούμενον Ἀπολλᾶν» κτλ.

13. (Ἀριθ. Εὐρ. Μουσ. Τηγ. 107). Ἐπιτύμ-
βιος πλάξ ἐκ μαρμάρου. Ἐν ἐκβαθύσματι εἶγεν
ἀνάγλυπτον προτομήν, τῆς ὁποίας ἡ κεφαλὴ εἶ-
ναι τώρα ἐντελῶς ἀπεξεσμένη. Ὑπ' αὐτὴν ἐπι-
γραφή. Ὑψ. 0,38, πλάτ. 0,30, πάχ. 0,115.

Ἀσκληπιάδης καὶ
Τουρκουᾶτος καὶ Σύν-
φορ(ος) Ἀκνονεῖς Βαλε-
ριανῷ ἀδελφῷ μνίας
χάριν.

Δ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΝΘΟΥ

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀρχαίας Ὀλύνθου ἤρχισαν τὴν 17^{ην} Φεβρουαρίου, κατόπιν τῆς ἀπὸ 9^{ης} Φεβρουαρίου εἰδικῆς ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπείαν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασικῶν Σπουδῶν, ἐξηκολούθησαν δὲ μέχρι τῆς 2^{ας} Ἰουνίου.

Περὶ τὰς 20 τάφροι ἠνοίχθησαν ἐπὶ τοῦ παρατὸ Μυριόφυτον λόφου τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μεγάλη Τούμπα» καὶ ἐπὶ λόφων πρὸς βορρᾶν καὶ εἰς μικρὰν τούτου ἀπόστασιν. Σκοπὸς τῶν τάφρων τούτων ἦτο ὁ καθορισμὸς τῆς θέσεως τῆς Ἀρχαίας Ὀλύνθου καὶ ἡ ἀνεύρεσις τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ τῶν ναῶν τῆς πόλεως. Μέχρι τοῦδε οὐδὲν δημόσιον κτίριον καλῶς διατηρούμενον ἀνεκαλύφθη μολοντί ἀνεσκάφη ἀρκετὸν μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως, τὰ ἀνακαλυφθέντα ὁμῶς λείψανα εἶναι σπουδαιότατα.

Ἐπὶ τῆς νοτίας προεχοῦσῆς τῆς «Μεγάλῆς Τούμπας» αἱ τάφροι ἀριθ. 1-3 ἔφερον εἰς φῶς λείψανα Βυζαντινοῦ πύργου ἀποτελουμένου ἐκ σειρᾶς δωματίων καὶ περικλείοντος 3 ἀποθήκας σχήματος μεγάλων πίθων, ἐσκαμμένας ἐντὸς τοῦ στερεοῦ βράχου, καὶ δύο δεξαμενάς, αἵτινες πιθανῶς ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν ἀποθήκευσιν ἐλαίου. Μία τῶν ἀποθηκῶν εὗρέθη σχεδὸν πλήρης σίτου. Ὁ πύργος ἦτο ἐκτισμένος ἐπὶ νεολιθικοῦ συνοικισμοῦ, ἢ ἐπίχωσις τοῦ ὁποίου ἦτο ἀδιατάρακτος. (Ὅρα κατωτέρω σελ. 29 ἔ.). Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς περιοχῆς ταύτης ἀνεκαλύφθησαν λείψανα οἰκημάτων, ἀσφαλῶς χρονολογούμενα ὑπὸ τῶν εὐρεθέντων τεμαχίων ἐρυθρομόρφων ἀγγείων. Τὰ σπουδαιότερα τῶν ὀστράκων ἀνήκουσιν εἰς κρατῆρα, ἢ προσθία τοῦ ὁποίου ἐπιφάνεια φέρει ὠραιοτάτην παράστασιν μαινάδων καὶ σατύρων (εἰκ. 1).

Περὶ τὸ μέσον τοῦ λόφου καὶ κατὰ πλάτος αὐτοῦ, ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, ἐσκάφη ἢ ὑπ' ἀριθμὸν 4 τάφρος ἀποκαλύψασα τοίχους διαφόρων οἰκιῶν κατασκευασμένους ἐκ μικρῶν λίθων καὶ φέροντας καταφανῆ ἴχνη πυρός. Μεταξὺ τῶν μικροτέρων εὐρημάτων καταλέγονται τεμάχια ἐρυθρομόρφων ἀγγείων, ὀστρακα γραπτῶν ἀγγείων ῥυθμοῦ Κορινθιάζοντος, τεμάχια ἀγγείων τῆς προϊύμου σιδηρᾶς ἐποχῆς, ἀγγεῖα καθημερινῆς χρήσεως, πίθος ἐννός τοῦ ὁποίου ἀνευρέθησαν ὄστ' ἀνθρώπινα, καὶ κεφαλή μικροῦ πηλίνου εἰδωλίου ποριστῶντος Πᾶνα.

Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς «Μεγάλῆς Τούμπας» ἐσκάφησαν ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν

αἱ ὑπ' ἀριθμὸν 5 καὶ 6 τάφροι, αἱ ὁποῖαι βραδύτερον ἐνωθεῖσαι ἀπετέλεσαν εὐρείαν ἀνασκαφήν, ἣτις ἔφερον εἰς φῶς πολλὰ λείψανα οἰκημάτων. Μεταξὺ τῶν εὐρημάτων καταλέγονται δύο πίθοι τῶν κλασικῶν χρόνων, ὕψους περίπου 2 μέτρων, ἄφθονα ὀστρακα τῆς προϊύμου σιδηρᾶς ἐποχῆς καὶ τεμάχια μελανομόρφων καὶ ἐρυθρομόρφων ἀγγείων. Τὰ σπουδαιότερα τῶν μελανομόρφων ὀστράκων ἀνήκουσιν εἰς ἀγγεῖον τῶν μέσων περίπου τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὁποίου ἀπεικονίζεται πιθανῶς ἡ Ἱστορία τοῦ Βουσίριδος. Τὸ διασωθὲν μέρος τῆς παραστάσεως, ἀπεικονίζει ἄνδρα

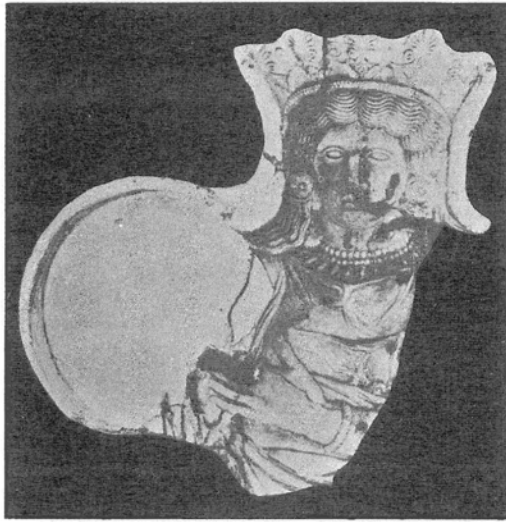
Εἰκ. 1. Ἐρυθρομόρφος κρατῆρ Ὀλύνθου.

ὑπερμεγέθους ἀναστήματος ἀναρριχώμενον τὸν ὑψηλὸν τοῖχον βωμοῦ, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου διὰ τῆς δεξιᾶς σύρει δεύτερον ἄνδρα, προφανῶς ἕνα τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ βωμοῦ, εἰς βοήθειαν τοῦ ὁποίου σπεύδει τρίτος φέρων ἀκόντιον. Πολλοὶ τῶν ὑπερασπιστῶν τρέπονται εἰς φυγὴν, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δὲ καὶ πλησίον τοῦ τοίχου τοῦ βωμοῦ κεῖται εἰς τῶν πολιορκητῶν.

Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 7 τάφρος ἐσκάφη ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ κειμένου πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς «Μεγάλῆς Τούμπας». Ὁ λόφος οὗτος προφανῶς ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς ἐμπορικῆς ἀγορᾶς τῆς Ὀλύνθου, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ἀνευρεθέντων νομισμάτων¹, ἀνηκόντων εἰς 45 διαφόρους πόλεις, καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ

¹ Ἐκ τῶν 1180 νομισμάτων, τῶν ἀνευρεθέντων εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνασκαφήν τὰ 618 προέρχονται ἐκ τῆς τάφρου ταύτης.

τῶν πηλίνων μητρῶν. Πολλὰ τῶν καταστημάτων καὶ οἰκιῶν ἀνεσκάφησαν, ἀνευρέθησαν δὲ πολλαὶ ἀτραποὶ καὶ 3 πλατεῖς δρόμοι φέροντες εἰς τὴν ὑπαιθρον ἀγορᾶν. Μία τῶν οἰκιῶν διεσώθη εἰς ἀρκετὰ καλὴν κατάστασιν. Πλησίον τῆς εἰσόδου ἀνευρέθη μικρὰ λιθόστρωτος αὐλὴ μετὰ κιόνων, περιστοιχιζομένη ὑπὸ δωματίων. Πρὸς δυσμᾶς τῆς αὐλῆς ἀνεσκάφη εὐρεία αἴθουσα, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος τῶν τοίχων τῆς ὁποίας εἶναι ἐξωγραφημένα δι' ἐρυθροῦ χρώματος διάφορα γεωμετρικὰ σχήματα καὶ στέφανοι.

Εἰκ. 2. Μῆτρα εἰδωλίου πηλίνῃ ἐξ Ὀλύμπου.

Τὸ δάπεδον τῆς αἰθούσης ταύτης δὲν εἶναι ἰσοῦψές, ἀλλὰ φέρει χεῖλος ἐκτεινόμενον κατὰ μῆκος τῶν τοίχων καὶ πέραν τούτων εἰς πλάτος 0.90 μ. κατεσκευασμένον ἐκ τσιμέντου καὶ ὑψούμενον περὶ τὰ 0.30 μ. ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ κέντρου, τὸ ὅποιον οὕτω παρουσιάζει χαμηλοτέραν ἐπιφάνειαν. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς χαμηλοτέρας ἐπιφανείας τοῦ δαπέδου ἀνευρέθη ὀπή, διὰ τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ἐξέφευγε εἰς μαρμαρινὴν λεκάνην, ἣτις ἀνευρέθη ἐκτὸς τοῦ δωματίου καὶ εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς θέσιν. Τὰ λοιπὰ μικρότερα δωμάτια εἶχον τοίχους κεχρισμένους διὰ λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ κονιάματος καὶ δάπεδον ἰσοῦψές. Πλεῖστα μῆτρα εἰδωλίων ἀνευρέθησαν εἰς τὰ δωμάτια ταῦτα. Μία τούτων, σπουδαιότατον καὶ μοναδικὸν λείψανον οὐ μόνον τῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, παριστᾷ Κυβέλην φέρουσαν στέμμα ἐπὶ τῆς μακρᾶς κυματοειδοῦς αὐτῆς κό-

μης, ἐνώτια καὶ περιδέραιον, καὶ κρατοῦσαν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τύμπανον (εἰκ. 2). Παραστάσεις τῆς Κυβέλης ἔχομεν καὶ εἰς ἄλλα πηλίνα εἰδώλια καὶ μήτρας, ὡς καὶ εἰς ἀργυρᾶν πλάκα, ὅπου αὕτη φέρεται ἐπὶ ἄρματός συρομένου ὑπὸ δύο λεόντων καὶ συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ. Αἱ πολλαὶ παραστάσεις τῆς θεότητος ταύτης ὑποδεικνύουσιν ἴσως ὅτι ἡ Κυβέλη ἐτιμάτο ἰδιαιτέρως ἐν Ὀλύμπῳ.

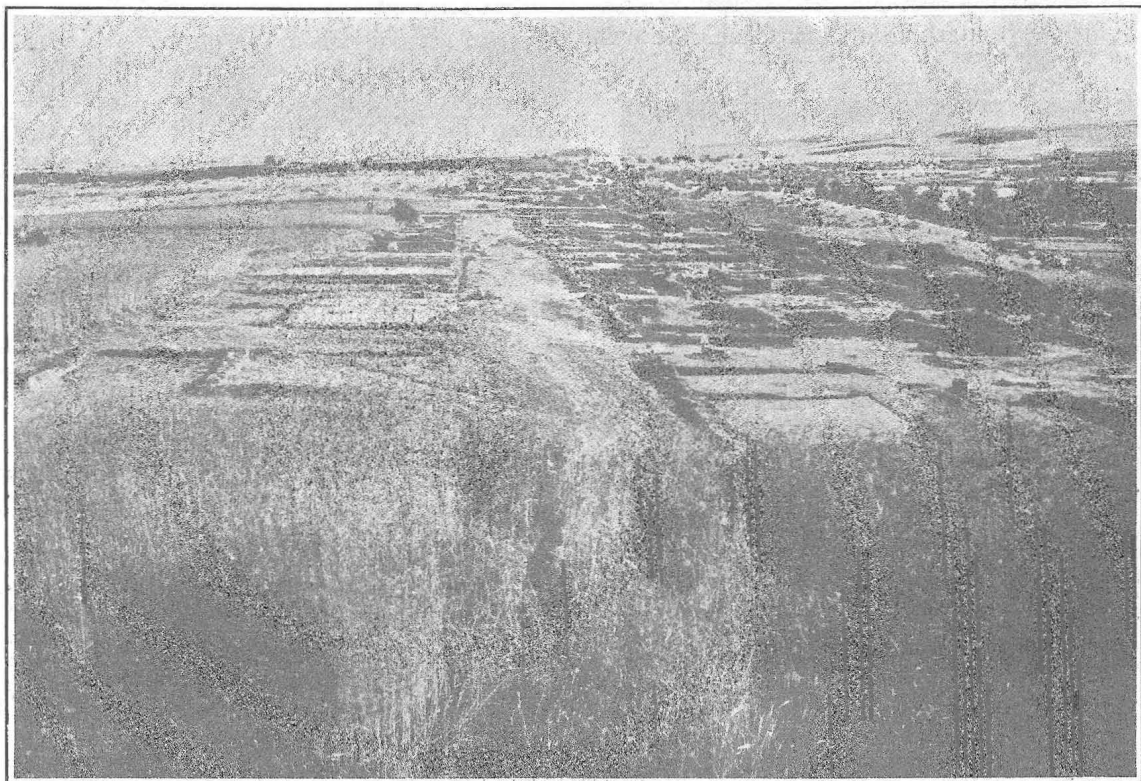
Πλησίον τῆς ἀγορᾶς ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ τεμάχια πηλίνων σωλήνων, φερόντων ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶχεν ἄφθονον ὕδωρ καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλύμπου εἶχον ἀνεπτυγμένας ὑδραυλικὰς γνώσεις. Εἰς μίαν τῶν ἀνασκαφεισῶν οἰκιῶν ἀνευρέθη εἰς ἀκέραιος πῆλιος λουτήρ. Εἰς τὸ κατώτερον αὐτοῦ ἄκρον φέρει βύθισμα, φαίνεται δὲ ὅτι οἱ λουόμενοι ἐκάθηντο μὲ τὸς πόδας ἐντὸς τοῦ βυθίσματος τούτου.

Πλεῖστα πηλίνα εἰδώλια καλῶς διατηρούμενα καὶ τεμάχια ἐρυθρομόρφων ἀγγείων περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν μικροτέρων εὐρημάτων ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης.

Εἰς τὰ νοτιοανατολικά τοῦ αὐτοῦ λόφου ἠνοίχθη ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 8 τάφρος, ἣτις ἀπεκάλυψε τὴν περιοχὴν τῶν οἰκιῶν τῶν πλουσίων τῆς 5^{ης} καὶ 4^{ης} π. Χ. ἑκοτοντοετηρίδος. Πολλὰ ὠραῖα καὶ μεγάλα οἰκία ἢ ἐπαύλεις ἀνεσκάφησαν πλήρως. Ὁ Δημοσθένης λέγων (Περὶ παραπροσβείας 426) ὅτι ὁ Μακεδονικὸς χρυσὸς ἐπλούτισεν αἰφνιδίως πολλοὺς τῶν Ὀλυμπίων, οἵτινες ἐπέδειξαν ἀσυνήθη μεγαλοπρέπειαν εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν εὐπρεπισμὸν τῶν οἰκιῶν των, εἶχε πιθανῶς ὑπ' ὄψιν του τοιαύτας οἰκίας (εἰκ. 3). Στενὸν προαύλιον φέρει ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς λιθόστρωτον αὐλήν, ἣτις ἐνίστε ἔχει βαθεῖαν δεξαμενὴν ὁμοίαν πρὸς τὰς συναντωμένας ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν οἰκημάτων τῆς Περγάμου. Περὶ τὴν αὐλήν ὑπῆρχον πολλὰ δωμάτια, ἔμπροσθεν δὲ ταύτης καὶ πρὸς τὴν ὁδὸν καταστήματα. Εἰς μίαν τῶν αὐλῶν ἀνεύρομεν θεμέλια κλίμακος, προφανῶς ἀγούσης εἰς τὸν δεῦτερον ὄροφον τῆς οἰκίας. Τὸ κύριον δωματίον τῶν οἰκιῶν ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἀνευρεθὲν ἐν τῇ τάφρῳ ἀριθμὸς 7. Ἑπτὰ τοιαῦτα δωμάτια ἀνευρέθησαν ἐν καλῇ καταστάσει, ἐκτὸς τῶν τριῶν τῶν ἀποκαλυφθέντων ἐν τῇ τάφρῳ ἀριθμὸς 7 καὶ ἐν τῇ τάφρῳ ἀριθμὸς 13 (εἰκ. 4). Τὸ περὶ τοὺς τοίχους χεῖλος εἶναι κατεσκευασμένον ἐξ ἀσβεστοχρίσματος, ἢ δὲ χαμηλοτέρα κεντρικὴ ἐπιφάνεια τοῦ δαπέδου καλύπτεται ὁμοίως ὑπὸ ἀσβεστοχρίσματος ἐνίστε δὲ ὑπὸ ὠραιότατου μωσαϊκοῦ. Συνήθως τὸ δάπεδον εἶναι ἐπικλινές καὶ εἰς τὸ χαμηλότερον

αὐτοῦ σημεῖον φέρει ὀπὴν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέφυγε τὸ ὕδωρ εἰς λεκάνην. Εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῶν τοίχων διατηρήθη πολλαχοῦ λεπτότατον κονίαμα χρώματος λευκοῦ ἢ Πομπειανοῦ ἐρυθροῦ. Τὸ δάπεδον ἐνὸς τῶν δωματίων ἐκαλύπτετο δι' ὠραιότατου μωσαϊκοῦ κατεσκευασμένου ἐκ μικρῶν τεμαγίων λίθου χρώματος λευκοῦ καὶ βαθέως κυανοῦ κειμένων εἰς στρῶμα ἐρυ-

λουθίαν εἶναι ἀρχαιότερα τῶν οἰκιῶν τῆς Πριήνης καὶ Δήλου. Αἱ οἰκίαι τῆς Ὀλύμβου εἶναι σπουδαιόταται διότι εἶναι αἱ μόναι ὑπάρχουσαι ἐκ τῶν πρὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου χρόνων, καὶ ἀποτελοῦσι ἐν τῶν σπουδαιωτάτων ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν. Δέκα τέσσαρες ἐν ὄλῳ οἰκίαι ἀνευρέθησαν εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἀνασκαφείσαν περιοχὴν τῆς Ἀρχαίας Ὀλύμβου. Αἱ οἰ-

Εἰκ. 3. Οἰκίαι Ὀλύμβου.

θροῦ πηλοῦ. Ὑπὸ ὠρισμένον φῶς ὁ συνδυασμὸς τοῦ λευκοῦ, κυανοῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος εἶναι μεγάλης ὠραιότητος.

Τὸ δάπεδον ἐτέρου δωματίου ἐκαλύπτετο ὑπὸ μωσαϊκοῦ τῆς καλλίστης ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του ἀπεικονίζονται 3 Νηρηίδες ἰππεύουσαι δελφίνας καὶ ἵπποκάμπους, ἀνωθεν δὲ αὐτῶν δύο λέοντες προσβάλλοντες ἔλαφον. Ἡ ὅλη παράστασις περικλείεται ὑπὸ ταινίας κοσμουμένης διὰ μαιάνδρων. Περισσότερον τοῦ ἡμίσεος τοῦ μωσαϊκοῦ τούτου εἶναι κατεστραμμένον ὑπὸ τῶν ἀρότρων ἀρκετὸν ὅμως αὐτοῦ μέρος διεσώθη παρέχον σαφῆ εἰκόνα τοῦ ὅλου.

Τὰ οἰκήματα ταῦτα εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καταστραφέντα τῷ 348 π. Χ. καὶ κατ' ἀκο-

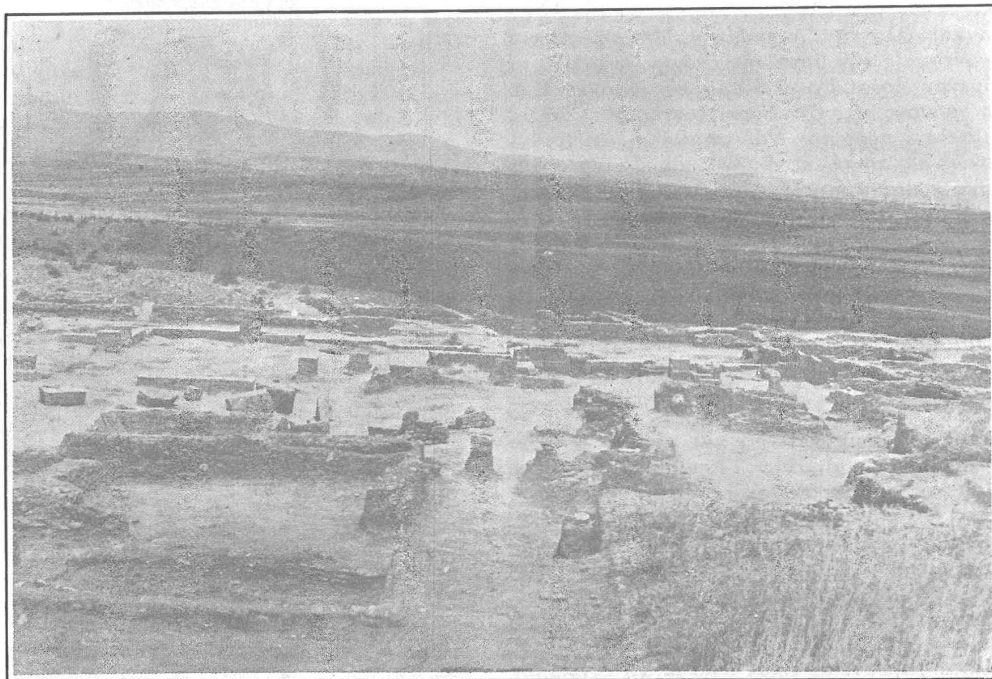
κίαι αἱ ἀχθεῖσαι εἰς φῶς ὑπὸ τῆς τάφρου ἀριθ. 8 εἶναι ἐκτισμένοι ἐκατέρωθεν ὁδοῦ πλάτους 15 περίπου ποδῶν ἀγούσης ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον (εἰκ. 3). Μακρὸν τῆς ὁδοῦ μέρος ἐκαθαρίσθη ὡς καὶ ἕτεραι τρεῖς πάροδοι τέμνουσαι ταύτην κατ' ὄρθρην γωνίαν.

Ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ἀνευρέθησαν τεμάχια ἀγγείων μετὰ γραπτῶν παραστάσεων, μερικὰ τῶν ὁποίων προσκολληθέντα ἐσχημάτισαν σχεδὸν πλήρες ἐρυθρόμορφον πινάκιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπεικονίζεται ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἢ ἡ Ὀμφάλῃ κρατοῦσα δόρυ. Μεταξὺ τῶν πηλίνων ἀντικειμένων καταλέγονται κεφαλαὶ Αἰθιοπῶν, ἡνίοχος ὄδηγῶν δύο θυμοειδεῖς ἵππους, παιδίον καθήμενον καὶ κρατῶν ἀλέκτορα, καὶ πολλοὶ μι-

κροὶ οἰκιακοὶ βωμοί. Εἰς μίαν τῶν ἀνασκαφεισῶν οἰκιῶν ἀνευρέθη καὶ μεγάλη μαρμαρίνη λεκάνη (περιθραντήριον) ὡς καὶ ὁ κιονίσκος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο τοποθετημένη.

Μοναδικὸν εὔρημα ἦτο ἡ ἀνακάλυψις μικροῦ δωματίου λουτροῦ τελείως διατηρουμένου. Τὸ δάπεδον αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ πηλίνων πλακῶν, εἰς μίαν δὲ γωνίαν τοῦ δωματίου ἀνευρέθη

καλυφθέντων μέχρι τοῦδε γλυπτῶν μνημείων. Τὰ γλυπτὰ ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ τέλος τῆς 5^{ης} π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 9 τάφος σκαφεῖσα ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν καὶ ἐπὶ τῆς «Μεγάλῃς Τούμπας» ἔφερον εἰς φῶς λείψανα οἰκημάτων καταστραφέντων διὰ πυρός. Τὰ μικρότερα εὔρηματα ἐκ τῆς τάφρου ταύτης περιλαμβάνουσιν ὄστρακα τῆς πρωΐμου σιδηρᾶς

Εἰκ. 4. Δωμάτια οἰκιῶν Ὀλύνθου.

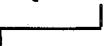
πήλινος λουτήρ ὁμοῖος πρὸς τὸν ἀνακαλυφθέντα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς τάφρου 7.

Εἰς μίαν τῶν αὐλῶν τῶν ἀνασκαφεισῶν οἰκιῶν καὶ πλησίον μεγάλου μυλολίθου ἀνευρέθη μαρμαρίνη κεφαλὴ μετὰ προσώπου ἐστραμμένου πρὸς τὰ κάτω. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παριστᾷ Ἄρτεμιν, ἥτις, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός της Ἄπόλλων, εἰκονίζεται μετὰ διαδήματος ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Ὀλύνθου. Δύναται ἐπίσης νὰ παριστᾷ Ἥραν, ἥτις συνήθως φέρει διάδημα. Δύο μαρμαρίναι ἀροκέραμοι φέρουσιν ἀνά γλυφα ἀνθέμια, καὶ δύο μαρμαρίναι πλάκες, μία τῶν ὁποίων φέρει ἀνάγλυφον παράστασιν γρυπῶν κατασχίζόντων ἡμίονον, ἡ δ' ἕτερα 2 περωτοὺς γρύπας ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῶν ἀνα-

ἐποχῆς, τεμάχια μελανομόρφων ἀγγείων καὶ χονδροειδῆ σκευή. Εἰς ἓν δωμάτιον ἀνευρέθησαν 6 ὑπερμεγέθεις πίθοι ὕψους ἀναστήματος ἀνδρός. Τὸ σπουδαιότερον εὔρημα ἐκ τῆς τάφρου ταύτης, χρονολογούμενον πρὸ τοῦ 460 π. Χ., εἶναι πήλινος τετράπλευρος βωμός, φέρων παράστασιν ἰππέως ἐπὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ πλευρῶν.

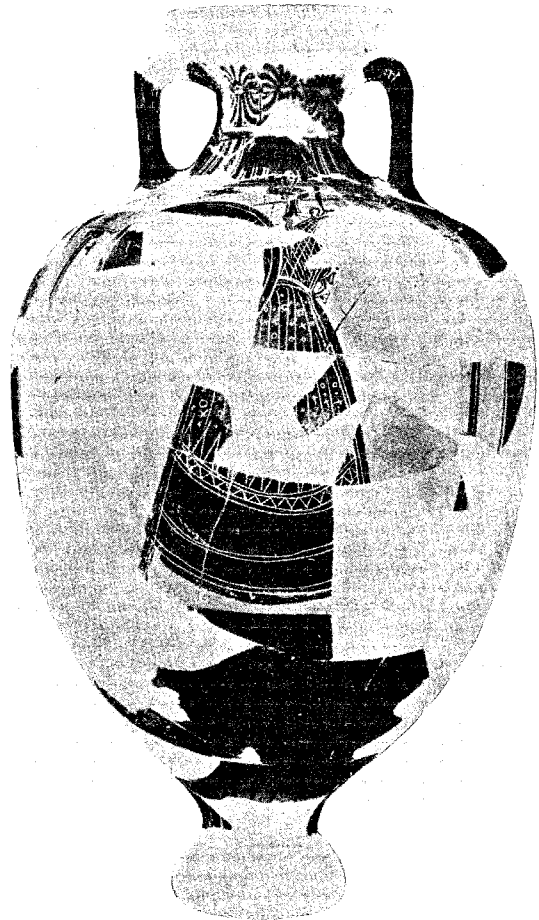
Ἡ ὑπ' ἀριθ. 10 τάφος σκαφεῖσα κατὰ μῆκος τοῦ βορείου ἄκρου τῆς «Μεγάλῃς Τούμπας» ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἀπεκάλυψε λιθόστρωτον δάπεδον καὶ πολλοὺς τοίχους οἰκιῶν, παρὰ τοὺς ὁποίους ἀνευρέθησαν ὄστρακα τῆς πρωΐμου σιδηρᾶς ἐποχῆς καὶ τῶν ὑστερωτέρων χρόνων. Τὰ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ λόφου κίρια περιλαμβάνουσι πολλὰς ὑπογείας ἀποθήκας

σχήματος μεγάλου πίθου, ἐσκαμμένας ἐντὸς τοῦ στερεοῦ βράχου.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῆς «Μεγάλης Τούμπας» καὶ πλησίον τοῦ φυλακείου ἐσκάφη ἡ ὑπ' ἀριθ. 11 τάφος Αὕτη ἔφευρον εἰς φῶς πολλοὺς τοίχους οἰκιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνευρέθη λίθινος διατάγωνος κίων στενούμενος πρὸς τὰ ἄνω καὶ στρώμα περιλαμβάνον πληθὺν πηλίνων εἰδωλίων, προφανῶς ἀποθέτης ἱεροῦ τινος. Ἄλλα τῶν εἰδωλίων παριστᾶσι τὴν Ἄρτεμιν καὶ ἄλλα τὴν Ἀφροδίτην. Μερικὰ τούτων ἀνάγονται εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν, φέρουσι τὸ λεγόμενον ἀρχαϊκὸν μεϊδιάμα τὸ χαρακτηρίζον τοὺς χρόνους τῆς 6^{ης} ἑκατονταετηρίδος. Ἄλλα, ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν Ρόδιον τύπον, ἀνάγονται πιθανῶς εἰς τὸ τέλος τῆς 6^{ης} καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 5^{ης} ἑκατονταετηρίδος, πάντως ὅμως εἰς χρόνους προγενεστέρους τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἀρταβάζου τῷ 479 π. Χ. (Ἡροδ. 8, 127). Ἀνεσκάψαμεν ὁλόκληρον τὸν περὶ τὸν ἀποθέτην χῶρον διὰ νὰ ἀνεύρωμεν τὸ ἱερόν, εἰς τὸ ὁποῖον οὗτος ἀνήκε. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθησαν μεγάλα τεμάχια κατεργασμένων λίθων φέροντα ἀναθύρωσιν καὶ ἀρχαίους συνδέσμους σχήματος εὐρὺ θεμέλιον τοῖχου πιθανῶς βωμοῦ τινος, καὶ πλεῖστα τεμάχια πολυχρώμου κονιάματος. Τέσσαρα τεμάχια τοῦ κονιάματος τούτου προσκολληθέντα ἀπετέλεσαν πλήρως δωρικὸν κιονόκρανον κοσμοῦμενον δι' ὀρθογωνίων σχημάτων ἐρυθρῶν καὶ λευκῶν ἐναλλάξ, χωριζομένων ὑπὸ γραμμῶν χρώματος μελανοῦ καὶ πρασίνου. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ ἔχινου εἶναι ἐπίπεδος καὶ ἔχει πλάτος 0.37 μ., ἡ πλαγία τοῦ ὄψις ἔχει ὕψος 0.09 μ. Τὸ πλάτος τῆς κάτω ἐπιφανείας εἶναι 0.30 μ. Τὸ ἐγχρωμον τοῦτο κιονόκρανον, ἕτερον ὅμοιον κιονόκρανον καὶ τὰ ἄφθονα τεμάχια ἐγχρώμου κονιάματος ἀναγόμενα εἰς τὴν 6^{ην} ἑκατονταετηρίδα προέρχονται ἀσφαλῶς ἐξ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ, ὅστις τελείως κατεστράφη.

Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνεκαλύφθη μέγα δημόσιον κτίριον, τοῦ ὁποίου διασώζονται οἱ στενοὶ τοῖχοι καὶ βάσεις τῶν κίωνων τοῦ βορείου καὶ νοτίου προπύλου. Τὸ κτίριον τοῦτο ἐκτίσθη ἐσπευσμένως καὶ ἐκ λίθων εἰλημμένων ἐξ ἑτέρου ἀρχαιότερου κτιρίου, καταστραφέντος ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τοῦ Ξέρξου, ἐχρησίμευεν δὲ πιθανῶς ὡς Πρυτανεῖον συγχρόνως καὶ ἀγορά, καὶ ἀπετέλει τὸ στρατιωτικόν, πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν κέντρον τῆς Ὀλύνθου. Εἴκοσι πέντε ὑπόγειαι ἀποθήκαι καὶ 2 βαθεῖαι δεξαμεναὶ ἀνευρέθησαν περὶ τὸ Πρυτανεῖον καθὼς καὶ πολλὰ μικρότερα οἰκήματα ἀνήκοντα πιθανῶς εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἀρχηγούς καὶ ἱερεῖς τῆς

Ὀλύνθου. Μεταξὺ τῶν ἀνακαλυφθέντων πολυπληθῶν ὀστράκων καταλέγονται τεμάχια ἀνήκοντα εἰς Παναθηναϊκὸν ἀμφορέα φέροντα ἐπὶ τῆς προσθίας μὲν ὄψεως Ἀθηναῖν, ἐπὶ τῆς ὀπισθίας δὲ πυγμαχοῦντας ἀθλητὰς (εἰκ. 5). Τὰ τεμάχια ταῦτα συνεκολλήθησαν καὶ ὁ ἀμφορεὺς συμπληρωθεὶς ἀπόκειται νῦν εἰς τὸ Μουσεῖον

Εἰκ. 5. Παναθηναϊκὸς ἀμφορεὺς ἐξ Ὀλύνθου.

Θεσσαλονίκης. Ἄλλα εὐρήματα εἶναι ὠραιοτάτη γυναικεῖα κεφαλὴ ἐκ πηλοῦ, ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, τῆς 5^{ης} ἑκατονταετηρίδος, 2 χαλκᾶ τριγωνικὰ περιώμια, τὸ ἐν τῶν ὁποίων φέρει παράστασιν Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἕτερον παράστασιν γέροντος φέροντος φρυγικὸν πῖλον καὶ κρατοῦντος μακρὰν ῥάβδον ἢ σκῆπτρον, ἐν μικρὸν εἰδῶλιον ἐξ ἐλεφαντοστοῦ ἱερείας κρατούσης στέφανον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, δύο μικρὰ μολύβδινα εἰδῶλια Πριάπου καὶ γυναικεῖας τινὸς θεότητος, θησαυρὸς 35 ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἐπιγραφὴ ἀναφερομένη εἰς ἀγοραπωλησίας οἰκοδομῶν. Τὰ ποικίλα καὶ σπουδαῖα

ταῦτα εὐρήματα ὑποδεικνύουσιν ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη τοῦ λόφου ἦτο τὸ κέντρον τοῦ δημοσίου βίου τῆς Ὀλύνθου.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 12 τάφος, ἀνοιγεῖσα ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς «Μεγάλης Τούμπας», ἀπεκάλυψε ἀρχαῖον δρόμον λιθόστρωτον ἐκτείνομενον ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ λόφου ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Πλησίον τοῦ κατωτάτου σημείου τοῦ δρόμου τούτου καὶ ὅπου πιθανῶς εὐρίσκειτο ἡ ἀνατολικὴ εἴσοδος τῆς πόλεως ἀνεκαλύφθη Νυμφαῖον μετὰ τοίχων ἐκ μεγάλων καλῶς κατεργασμένων λίθων καὶ διαπέδου πλακοστρώτου. Οἱ πῆλινοι σωλήνες, οἵτινες ἔφερον τὸ ὕδωρ εἰς τὸ νυμφαῖον τοῦτο διεσώθησαν εἰς μίαν τῶν ἐσωτέρων αὐτοῦ γωνιῶν.

Ἐπὶ λόφου κειμένου πρὸς ἀνατολὰς τῆς «Μεγάλης Τούμπας» δοκιμαστικὴ τάφος ὑπ' ἀριθ. 13 ἔφερεν εἰς φῶς 3 μεγάλα οἰκήματα. Πολλὰ τεμάχια ἐρυθρομόρφων ἀγγείων ἀνευρέθησαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῆς τάφου ταύτης, ἀνάγλυφος παράστασις τῆς Ἀθηνᾶς Παρθένου καὶ πλείστα χαλκᾶ ἀντικείμενα. Ἐκ τούτων σπουδαιότερα εἶναι ἀγγεῖα, δακτύλιοι, πόρπη καὶ τεμάχια γαλκοῦ περιδεραίου.

Εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνασκαφῆσαν περιοχὴν ἀνεκαλύφθησαν περὶ τοὺς 70 πῆλινοι λύχνου, 7-8 διαφόρων τύπων. Εἰς τούτων εἶναι κατεσκευασμένοι ἐκ λίθου, ἕτερος δὲ ἐκ γαλκοῦ.

Τὰ ἀνακαλυφθέντα νομίσματα εἶναι σπουδαιότατα καὶ διὰ τὴν τέχνην καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν. Τὰ ἀνευρεθέντα νομίσματα τῆς Χαλκιδικῆς ἐνόσσεως ἀποτελοῦντα τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνακαλυφθέντων 1180 νομισμάτων (ἐκ τῶν ὁποίων 84 μόνον εἶναι ἀργυρᾶ) εἶναι ἀρκετὰ διὰ τὰ ἀποδειξάσθαι ὅτι ἀνεσκάφημεν τὴν Ὀλυνθον καὶ νὰ ὀρίσωσι τὴν διαμνησθηθεῖσαν θέσιν τῆς πόλεως ταύτης. Οὐδεμία ἄλλη πόλις τῆς περιοχῆς ἠδύνατο νὰ ἔχη τόσον ἐμπόριον ὅσον ὑποδεικνύουσι τὰ ἀνευρεθέντα νομίσματα. Πολλὰ τῶν νομισμάτων εἶναι πραγματικὰ καλλιτεχνήματα. Τὰ σπάνια ἀργυρᾶ τετραδράχμα, καταλεγόμενα μεταξὺ τῶν ὄραιότερων γνωστῶν νομισμάτων, φέρουσιν ἐπὶ τῆς μῆρας ὄψεως τὴν ὄραιαν κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας λύραν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ. Πολυπληθῆ εἶναι καὶ τὰ ἀνακαλυφθέντα χαλκᾶ νομίσματα, τὰ φέροντα ἐπὶ τῆς μῆρας ὄψεως κεφαλὴν Ἀρτέμιδος ἢ Ἀπόλλωνος καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας λύραν ἢ τρίποδα. Μεταξὺ τῶν ἀνακαλυφθέντων περιλαμβάνονται νομίσματα καὶ τῶν κάτωθι πόλεων: Ἀκάνθου, Αἰγῶν, Αἴνου, Ἀμφιπόλεως, Ἀφύτιδος, Ἀπολλωνίας, Ἀθηνῶν (464 - 393 π. Χ.), Βοττιαίων, Καισαρείας τῆς Καπποδοκίας, Καρῦστου, Δίου, Ἐρετρίας, Γόρτυνος, Ἡρακλείου,

Ἐρμιόνης, Ἰστιαίας, Λαμίας, Λαμψάκου, Λαρίσης, Μαρωνείας, Μένδης, Φαρσάλου, Ποτιδαίας Πύδνας, Σάμου, Ξερμύλης, Τορώνης, Θάσου, Θεσσαλονίκης, τῶν Μακεδόνων βασιλέων Ἀλεξάνδρου τοῦ Ι, Ἀμύντα τοῦ ΙΙΙ, Ἀρχελαίου, Περδίκκα τοῦ ΙΙΙ καὶ Φιλίππου τοῦ ΙΙ. Ἐκτός ἐνός ἢ δύο νομισμάτων τῶν χρόνων τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῶν ὑστερωτέρων χρόνων δὲν ἀνεκαλύφθησαν νομίσματα τῶν χρόνων τῶν Ρωμαϊκῶν αὐτοκρατόρων. Ἀνεκαλύφθησαν ὁμοίως ἀρκετὰ νομίσματα τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Τὰ νομίσματα ταῦτα μετὰ τῶν πολυπληθῶν τεμαχίων τῶν Βυζαντινῶν ἀγγείων ἀποδεικνύουσιν ὅτι κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἡ Ὀλυνθος καὶ πάλιν κατωκλήθη. Ἐν νόμισμα τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, ἀνευρεθὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ, εἶναι τόσον ἐφθαρμένον ὥστε ἀσφαλῶς ἦτο ἐν χρήσει κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους. Γνωρίζομεν ὅτι τοιαῦτα νομίσματα ἦσαν ἐν χρήσει καὶ εἰς πολὺ μεταγενεστέρους τῶν Βυζαντινῶν χρόνους, ἀφ' οὗ Ναπολέον ὁ Ι ἐξέδωκε διάταγμα ἀπαγορεύουσαν τὴν κυκλοφορίαν τοιούτων νομισμάτων. Πρὸς τούτους τὸ νόμισμα τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, προερχόμενον ἐκ τοῦ νομισματοκοπέου τῆς Καισαρείας ἐν Καππαδοκίᾳ, δὲν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὴν Ρώμην.

Δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ Ὀλυνθος δὲν κατωκλήθη κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους καὶ πιθανῶς καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικοὺς. Ἡ γενομένη καταστροφὴ τῆς Ὀλύνθου ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα ἦτο πλήρης. Τὰ ἔχνη παντελοῦς καταστροφῆς καὶ μεγάλων πυρῶν εἶναι καταφανῆ εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνασκαφῆσαν περιοχὴν. Τὰ τεῖχη καὶ τὰ οἰκήματα τῆς Ὀλύνθου κατεστράφησαν τῷ 348 π. Χ. Οἱ ἀγροὶ διενεμήθησαν μεταξὺ τῶν ἀξιοματικῶν τοῦ Φιλίππου, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν. (Διόδ. ΧΥΙ, 53; Δείναρχος κατὰ Δημοσθένους, 93; Δημοσθένης Περὶ Παραπρεσβείας 439). Ἡ πληροφορία αὕτη δὲν εἶναι ἀπολύτως ἐξηκριβωμένη, ἴσως δὲ εἶναι καὶ ὑπερβολικὴ. Πιθανῶς μερικοὶ τῶν κατοίκων παρέμειναν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς καταστραφείσης πόλεως καὶ μετὰ τὸ 348 καὶ μέχρι 312 π. Χ. ὁπότε ἐκτίσθη ἡ Κασσάνδρεια, εἰς ἣν μετεφέρθησαν οἱ ἐπιζήσαντες τῶν Ὀλυνθίων. Αἱ μέχρι τοῦδε γενομέναι ἀνασκαφαὶ δὲν ἔφερον εἰς φῶς λείψανα δυνάμενα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀναρθῶσιν εἰς τοὺς Ἑλληνιστικοὺς ἢ Ρωμαϊκοὺς χρόνους.

Ἀμερικανικὴ Σχολή.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Ἰουλίου, 1928.

DAVID M. ROBINSON

A. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ
ΕΚ ΤΗΣ ΟΛΥΝΘΟΥ

Ἐπὶ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ λόφου τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μεγάλη Τούμπου» παρὰ τὸ χωρίον Μυριόφυτον τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ὀλυνθος, ἀνευρέθη καὶ ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ Δρος David M. Rodinson νεολιθικός συνοικισμὸς ἀναγόμενος εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 3^{ης} π. Χ. χιλιετηρίδος. (Πρὸβλ. Μυλωνᾶ, *The Neolithic Settlement at Olynthus*, Baltimore, 1929). Τὰ ἐκ τοῦ συνοικισμοῦ τούτου εὐρήματα περιλαμβάνουσι τὰ ἀκόλουθα.

1. Ἀγγεῖα μονόχρωμα μετὰ σιλπνῆς συνήθως μελανῆς ἐπιφανείας καὶ δακτυλοειδοῦς λαβῆς. Ἐγγάρακτα χονδροειδοῦς κατασκευῆς, τετραπλευρῶν σχημάτων καὶ μικρῶν διαστάσεων. Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἐχρησιμοποιοῦντο οὐχὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἀλλὰ πιθανῶς διὰ τὰς πρωτογόνους τῶν κατοίκων θρησκευτικὰς τελετὰς. (Πρὸβλ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Χ. Τσουντα ἀνευρεθέντα ἐν Θεσσαλίᾳ μικροσκοπικὰ ἀγγεῖα: Προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου, εἰκόνες 86 - 88). Γραπτὰ, μετὰ ἐρυθρᾶς σιλπνῆς ἐπιφανείας καὶ διακοσμῆσεως σπειροειδοῦς καὶ μαιανδροειδοῦς ἔξωγραφημένης διὰ χρώματος καστανοῦ πρὸς τὸ μελανόν. Συνήθη σχήματα ἀγγείων εἶναι τὸ τῶν κυπέλλων, τὸ τοῦ σκύφου, τὸ τῶν βαθειῶν φιαλῶν.

2. Ἐννέα λίθινα καὶ πῆλινα εἰδώλια. Σχεδὸν ἅπαντα εἶναι τύπου ἀμόρφου, δύο δὲ φέρουσι ὀπὰς, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύναντο νὰ ἀναρτηθῶσι. Τὰ εἰδώλια, εὐρεθέντα ἐντὸς τῶν οἰκημάτων τοῦ συνοικισμοῦ, ἀπεικονίζουσι τὴν θεότητα τὴν λατρευομένην ὑπὸ τῶν πρωτογόνων κατοίκων τῆς «Μεγάλης Τούμπας». (Πρὸβλ. θεωρίαν Β. G. Hogarth ἐν *Essays in Aegean Archaeologie*, σελ. 55 κ. ἔξ. καὶ Μυλωνᾶ ἔ. ἄ. σελ. 59 ὑποσημείωσιν 16).

3. Ἐξήκοντα πέντε λίθινα ἀξίνα τῶν γνωστῶν Θεσσαλικῶν σχημάτων καὶ δύο τύπων ἰδιαζόντων εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Ὀλύνθου.

4. Μικρότερα ἀντικείμενα: ἦτοι, πεσσοὶ σφενδονῶν (ἐκ λίθου καὶ ἐκ πηλοῦ), ἰγδία, κρατευταί, ὀστεῖνα ἐργαλεῖα καὶ ὀδόντες ἀγριοχοίρων.

5. Ἀρχιτεκτονικὰ κτίσματα. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθησαν τὰ θεμέλια τεσσάρων τετραπλευρῶν οἰκημάτων ἀνήκοντα καὶ εἰς τὰς τρεῖς περιόδους τῆς διαρκείας τοῦ συνοικισμοῦ. Εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ μικρῶν λίθων κειμένων ἐν πηλῷ καὶ ἔχουσι μέγα πλάτος (0.75 × 0.95 μ.)· προφανῶς ἔφερον τοίχους κατεσκευασμένους ἐκ πλίνθων.

Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἄκρην τοῦ συνοικισμοῦ καὶ κάτωθεν Βυζαντινοῦ τοίχου ἀνευρέθη τὸ δάπεδον κεραμικοῦ ἱπνοῦ τῶν νεολιθικῶν χρόνων. Τὸ δάπεδον, σχήματος ἑλλειψοειδοῦς, ἔχει μῆκος 1.10 μ. καὶ πλάτος μέγιστον 0.70 μ. Ὀλίγον πέραν τοῦ κέντρου αὐτοῦ φέρει ὀπήν, διαμέτρου 0.075 μ., διὰ τῆς ὁποίας ἡ θερμότης τῆς ἐστίας ἀνήρχετο εἰς τὸν θόλον τοῦ ἱπνοῦ. Ἡ ἐστία, εὐρεθείσα πλήρης τέφρας καὶ ἀπηυθρακωμένων ξύλων καὶ σύκων, ἔχει σχῆμα τετραπλευρῶν (0.70 × 0.55 μ.) καὶ ὕψος περὶ τὸ ἡμισυ μέτρον. Εἰς ταύτην ἔφερον τρεῖς πλάγιοι αὐλοὶ, οἵτινες ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν ῥύθμισιν τοῦ ἐν τῇ ἐστίᾳ πυρός. Οὐδὲν εὐρέθησαν τοῦ θόλου τοῦ ἱπνοῦ ἀνευρέθη οὐδὲ ἶχνος τι τοῦτου ἦτο καταφανὲς ἐπὶ τῆς λείας καὶ καλῶς διατηρουμένης ἐπιφανείας τοῦ δαπέδου. Μετὰ βεβαιότητος δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ὁ νεολιθικός ἱπνὸς τῆς Ὀλύνθου δὲν εἶχε μόνιμον θόλον, ἀλλ' ἐκάστοτε μετὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀγγείων ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἰδρύετο τοιοῦτος προχειρῶς ἐκ ξηρῶν κλάδων καὶ πηλοῦ. Καὶ τοὺς ἱπνοὺς τῶν τε ἱστορικῶν καὶ προϊστορικῶν χρόνων πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὡς ἐστερημένους μόνιμου θόλου, ἀλλ' ἔχοντας τοιοῦτον ἐκάστοτε προχειρῶς κατεσκευασμένον. Ἡ εἰς τὸν ἱπνὸν εἰσαγωγή τῶν ἐξ ἀποξηραθέντος πηλοῦ μεγάλων καὶ βαρυτάτων Μινωικῶν, τῶν Μυκηναϊκῶν καὶ Γεωμετρικῶν πίθων καὶ ἀγγείων θὰ παρουσίαζε πλείστας καὶ ἀνυπερβλήτους τεχνικὰς δυσχερείας ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι αὕτη ἐγένετο διὰ τῆς ἀναγκαστικῶς στενῆς θύρας μόνιμου θόλου. Διὰ τοῦτο δεχόμεθα ὅτι οἱ πίθοι κατεσκευάζοντο ἐπὶ τοῦ δαπέδου αὐτοῦ τοῦ ἱπνοῦ, μετὰ δὲ τὴν ἀποξήρανσιν ὁ θόλος ἐσχηματίζετο πέριξ αὐτῶν διὰ ξηρῶν κλάδων κεχρισμένων πηλῷ. Τὸ τοιοῦτον γίνεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς πλείστους κεραμικοὺς ἱπνοὺς (φούρνους). Τὸ ἐκ τοῦ νεολιθικοῦ ἱπνοῦ δίδαγμα ἀποβαίνει οὕτως χρήσιμον καὶ διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ τεχνικοῦ μέρους τῆς ὀπτήσεως τῶν πίθων τῶν προϊστορικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων.

Ὁ νεολιθικός πολιτισμὸς ὁ ἀνακαλυφθεὶς εἰς Ὀλυνθον παρουσιάζει πλείστα κοινὰ στοιχεῖα πρὸς τὸν τοῦ Δικελὶ Τάς, παρὰ τὴν Δράμαν καὶ τὸν τοῦ Διμηνίου. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι φύλα τῆς αὐτῆς ὁμοφυλίας κατεῖχον καὶ τὰς τρεῖς ταύτας περιοχὰς κατὰ τὴν δευτέραν περιόδον τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς. (Πρὸβλ. καὶ Μυλωνᾶ ἐν τῇ νεολιθικῇ ἐποχῇ ἐν Ἑλλάδι, σελ. 145 κ. ἔξ.). Τὰ φύλα ταῦτα δὲν ἀνήκον εἰς τὴν Ἰνδο - Εὐρωπαϊκὴν ὁμοφυλίαν, ὡς δὲ ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀγγείων τῶν ἀνακαλυφθέντων ἰδίως ἐν Ὀλύνθῳ, ἀρχικῶς ὠρμηθήσαν ἐκ τῆς Ἀσίας.

B. ΜΕΡΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΟΛΥΝΘΟΥ

Ἡ προ-ἑλληνικὴ κατάληξις «νθος» τοῦ ὀνόματος «᾽Ολυνθος» προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν συνοικισμοῦ τῆς πρωΐμου Χαλκῆς ἐποχῆς ἐπὶ τῆς «Μεγάλης Τούμπας». (Πρὸβλ. C. W. Blegen «The Coming of the Greeks» ἐν A. J. A., 1928, σελ. 152). Κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Δρος Robinson ὁμως ἐκτελεσθεῖσας ἀνασκαφὰς δὲν ἀνεκαλύφθησαν λείψανα δυνάμενα νὰ ἀποδείξωσι τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου συνοικισμοῦ. Τὰ ἀνακαλυφθέντα μεταγενέστερα τῶν νεολιθικῶν εὐρημάτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρωΐμου σιδηρᾶν ἐποχὴν. Προφανῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ νεολιθικοῦ συνοικισμοῦ ἡ «Μεγάλη Τούμπα» ἐγκατελείφθη καὶ κατῳικήθη ἐκ νέου περὶ τὰ 1000 π. Χ. Ἡ θεωρία τοῦ C. W. Blegen, ὅτι αἱ εἰς «νθος, σος» κτλ. προ-ἑλληνικαὶ καταλήξεις ἀνήκουσιν εἰς συνοικισμοὺς τῆς πρωΐμου Χαλκῆς ἐποχῆς, ἐλέγχεται ὡς ὀρθὴ ὑπὸ τῶν εὐρημάτων τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καὶ ἡ θέσις τῆς ᾽Ολύνθου ἐπὶ τῆς «Μεγάλης Τούμπας» καὶ εἰς τοὺς περὶ ταύτην λόφους δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὀρισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Δρος Robinson. Πῶς δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἐπεξηγήσωμεν τὴν μὴ ἀνακάλυψιν συνοικισμοῦ τῆς πρωΐμου Χαλκῆς ἐποχῆς εἰς θέσιν, ἣτις κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἔφερε τὸ προ-ἑλληνικὸν ὄνομα ᾽Ολυνθος χωρὶς νὰ προσκρούσωμεν εἰς τὰ ὀρθὰ πορίσματα τῆς Προϊστορικῆς Ἀρχαιολογίας;

Εἰς μικρὰν τῆς «Μεγάλης Τούμπας» ἀπόστασιν καὶ παρὰ τὸν Ἅγιον Μάμαν ὁ Heurtley ἀνέσκαψε Τούμπαν σχηματισθεῖσαν ἐκ τῶν ἔρειπῶν συνοικισμῶν Νεολιθικῆς καὶ Χαλκῆς ἐποχῆς (ὄρα Woodward ἐν J. H. S., 198, σελ. 186). Οὐδὲν λείψανον τῆς πρωΐμου Σιδηρᾶς ἐποχῆς ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Τούμπαν ταύτην ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐπὶ τῆς «Μεγάλης Τούμπας», ὅπου εὐρήματα τῆς Χαλκῆς ἐν γένει περιόδου εἶναι ἀνύπαρκτα, ἀνεκαλύφθησαν ἄφθονα ὄστρακα τῆς πρωΐμου Σιδηρᾶς ἐποχῆς. Πρὸς τοῦτοις τὰ νεολιθικὰ εὐρήματα καὶ τῶν δύο συνοικισμῶν εἶναι τελείως ὅμοια. Συσχετίζοντες τὰ εὐρήματα τὰ ἀνακαλυφθέντα καὶ εἰς τοὺς δύο τούτους γειτονικοὺς συνοικισμοὺς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι κατὰ τὴν Νεολιθικὴν ἐποχὴν ἡ παρὰ τὸν Ἅγιον Μάμαν Τούμπα καὶ ἡ «Μεγάλη Τούμπα» κατεῖχοντο ὑπὸ συγγενῶν φύλων. Ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Χαλκῆς ἐποχῆς (περὶ τὰ 2500;) ἐχθρικὰ φύλα ἐπιδραμόντα κατέστρεψαν

καὶ τοὺς δύο συνοικισμοὺς καὶ ἐγκατασταθέντα εἰς τὴν παρὰ τὸν Ἅγιον Μάμαν θέσιν ὠνόμασαν ταύτην «᾽Ολυνθον». Τὰ φύλα ταῦτα ἀνήκον εἰς τὴν προ-ἑλληνικὴν ὀμοφυλίαν τὴν κατέχουσαν ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν πρωΐμον Χαλκῆν ἐποχὴν καὶ εἰσαγαγοῦσαν τὰ εἰς νθος, σος κτλ. τοπωνύμια. Ὁ παρὰ τὸν Ἅγιον Μάμαν συνοικισμὸς, ἀποκληθεὶς ᾽Ολυνθος, κατῳικήθη μέχρι τοῦ τέλους τῆς Χαλκῆς ἐποχῆς, ὅποτε οἱ κάτοικοι αὐτοῦ πιεζόμενοι ὑπὸ ἐτέρων φύλων ἐκ δυσμῶν μετακινουμένων, ἴσως συνεπεία τῆς πρὸς νότον καθόδου τῶν Μακεδονικῶν - Δωρικῶν φύλων, ἐγκατέλειψαν αὐτὸν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν φύσει ὀχυρωτέραν κορυφὴν τῆς «Μεγάλης Τούμπας». Τὸ νέον αὐτῶν χωρίον ἀπεκάλεσαν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐγκαταλειφθέντος συνοικισμοῦ τὸ ὠνόμασαν δηλαδὴ «᾽Ολυνθον». Οὕτως νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπεξηγήσωμεν τὸ προ-ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς ᾽Ολύνθου τῆς κειμένης ἐπὶ καὶ περὶ τὴν «Μεγάλην Τούμπαν» χωρὶς νὰ προσκρούσωμεν εἰς τὰ περὶ τῶν ὀνομάτων τούτων πορίσματα τῆς Προϊστορικῆς Ἀρχαιολογίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ε. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΗ ΣΚΑΦΗ
ΕΙΣ (ΜΟΛΥΒΟΝ) ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1928

Ἡ σκαφή ἐγένετο εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς σημερινῆς πόλεως καὶ εἰς θέσιν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Δάμπια». Αἱ μέχρι τοῦ βράχου σκαφεῖσαι τάφροι ἔφερον εἰς φῶς σαφῆ ἴχνη ἀρχαίων συνοικισμῶν, ὁ ἀρχαιότερος τῶν ὁποίων ἀνάγεται εἰς τὴν 7^η πιθανῶς δὲ καὶ εἰς τὴν 8^{ην} π. Χ. ἑκατονταετηρίδα καὶ ὁ νεώτερος εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους. Τὸ μεγαλύτερον βᾶθος τῆς ἐπιχώσεως ἀνήρχετο εἰς 2.50 μέτρα. Τὰ ἀνευρεθέντα ἀρχαιότερα κτίσματα εἶχον διατραχθεῖ ἢ τελείως καταστραφεῖ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰ διάφορα στρώματα, ἀνασκαφέντα προσεκτικῶς καὶ ἀνὰ 0.50 μ. ἐκάστοτε, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὄστρακα εὐρέθησαν ταραγμένα, ἐκτὸς μερικῶν εὐρεθέντων ἐντὸς βυθισμάτων τῶν ὑποκειμένων βράχων.

Τὰ εὐρήματα περιλαμβάνουσιν:

- 1) Ἐρωτα χάλκινον τῆς 3^{ης} π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἐλλείπει μία τῶν περῶν του.
- 2) 21 χάλκᾳ νομίσματα, προφανῶς Ρωμαϊκά, τόσον κατεστραμμένα, ὥστε δὲν διακρίνονται αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφαὶ καὶ μορφαί.

3) Χάλκινοι ἦλοι, καὶ τεμάχια χαλκοῦ, σιδήρου καὶ ὕελου.

4) Πολυπληθῆ τεμάχια μελανῶν ἀγγείων (Bucchero, Λέσβια ἢ Αἰολικά;) ἀνευρεθέντα εἰς ὅλα τὰ στρώματα.

5) Ἀγγεῖα διάφορα: Ἀττικὸν ἐρυθρόμορφον, Ἑλληνιστικόν, Κορινθιακόν (1 τεμάχιον);, Μιλήσιον (1 τεμάχιον).

Οὐδὲν ἀνεκαλύφθη εἰς τὰς δύο τάφους τὰς σκαφεῖσας εἰς θέσιν κειμένην νοτιῶς τῆς πόλεως. Οἱ ἀνασκαφέντες τάφοι πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς πόλεως εὐρέθησαν κενοὶ κτερισμάτων.

WINIFRED LAMB

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟ ΗΡΑΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

A. ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1927

Ἡ δευτέρα ἀνασκαφή περὶ τὸ Ἡραῖον τοῦ Ἀργους γενομένη διὰ χρημάτων δωρηθέντων ὑπὸ Δρος Joseph Clark Horrip πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Σχολήν, ἤρχισε τὴν 17^{ην} Ἀπριλίου καὶ ἐσυνεχίσθη μέχρι τῆς 1^{ης} Ἰουνίου. Τὸ προσωπικὸν τῶν ἀνασκαφῶν ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ C. W. Blegen τῆς Δ^{ιδος} D. H. Cox, τοῦ R. S. Darbishire, τῆς K^{ας} Blegen, τῆς K^{ας} Hill καὶ τῆς Δ^{ιδος} E. P. Clarke. Δέκα ἐπιτά Μυκηναῖκοι θαλαμῶτοὶ τάφοι ἀνευρέθησαν καὶ ἀνεσκάφησαν. Τούτων οἱ ἀρχαιότεροι εἶναι σύγχρονοι τῶν τάφων τῶν ἀνακαλυφθέντων ὑπὸ τοῦ Schliemann καὶ τοῦ Σταματάκη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Μυκηναίων, οἱ δὲ νεώτεροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν μεταβατικὴν περιόδον ἐκ τῆς Μυκηναϊκῆς εἰς τὴν Γεωμετρικὴν. Ὅλοι εἶναι τοῦ γνωστοῦ τύπου τῶν θαλαμῶτων τάφων καὶ ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ δρόμου, τοῦ στομίου καὶ τοῦ θαλάμου λαξευμένων εἰς τὸν βράχον. Εἰς τὰς λεπτομερείας ὅμως παρουσιάζουν ἀρτεκὰς διαφορὰς: ὁ 26^{ος} τάφος, παραδείγματος χάριν, ἔχει ὀρθογώνιον πλάγιον θάλαμον, ὁ 33^{ος} ἔχει πλάγιον θάλαμον ἀκανονίστου σχήματος καὶ 25^{ος} τάφος ἔχει τρεῖς θαλάμους, ἓνα πρὸς τὰ δεξιὰ, ἕτερον πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ τρίτον πρὸς τὰ ὀπίσω. Ὁ 17^{ος} περιεῖχε λάρνακα, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀνευρέθησαν τὰ ὀστᾶ νηπίου, προφανῶς ἢ πρώτη περίπτωσις λάρνακος εἰς Μυκηναϊκὸν τάφον ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι.

Τὰ ἀνθρώπινα λείψανα ἦσαν ὅλως σεσαθρωμένα καὶ τεθρυμματισμένα, οὐδὲν δὲ ὅσπου ἐυρέθη τόσον διατηρημένον ὥστε ἢ διατήρησις του νὰ θεωρηθῆ ὠφέλιμος. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κρανίων καταφαίνεται ὅτι ἕκαστος τάφος

περιελάμβανε τοῦλάχιστον δέκα νεκροῦς. Τὰ κτερίσματα εἶναι πολλὰ καὶ διάφορα καὶ περιλαμβάνουσι πολλὰς ψήφους ἐξ ὑεολομάζης, ἀμεθύστου κτλ., τρεῖς ἐγγαράκτους σφραγιδολίθους, λείψανα κτενίων καὶ κοσμημάτων ἐξ ἐλεφαντοστοῦ, δωδεκάδα χαλκῶν μαχαιρῶν καὶ ἐγχειριδίων, τρεῖς αἰχμὰς δοράτων κατεσκευασμένας ἐκ χαλκοῦ, ἐν χάλκινον πριόνιον, τρία χαλκᾶ κάτοπτρα, περὶ τὰς εἴκοσιν αἰχμὰς βελῶν ἐκ χαλκοῦ, ἀγγεῖα χαλκᾶ μετὰ μακρᾶς λαβῆς, περὶ τὰ τεσσαράκοντα πῆλινα εἰδώλια παριστῶντα τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν ὡς καὶ δύο μικροσκοπικὰ ἄρματα συρόμενα ὑπὸ δύο ἵππων ἕκαστον καὶ φέροντα ἡνίοχον. Οἱ τάφοι ἦσαν ἰδίως πλούσιοι εἰς ἀγγεῖα. Τὸ σύνολον τῶν ἀνευρεθέντων ἀγγείων ὑπερβαίνει τὰ τριάκοντα καὶ ἡ συλλογὴ ἐπεξηγεῖ τὴν ὄλην ἐξέλιξιν τῶν Μυκηναϊκῶν ἀγγείων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ τέλους τῆς περιόδου ταύτης.

Ἐπὶ πλατώματος οὐχὶ μακρὰν τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ ἀνασκαφέντος ὑπὸ τοῦ Σταματάκη τῷ 1879, ἀνεκαλύφθη στῶμα περιέχον χαλκᾶ ἀντικείμενα καὶ ἀγγεῖα Γεωμετρικὰ καὶ Κορινθιακά. Τὰ εὐρήματα ταῦτα φαίνεται ὅτι εἶναι τὰ ὑπολείμματα ἀναθημάτων ἰδρυμένων εἰς βωμόν, ὅστις κάποτε ἴστατο ἐπὶ τοῦ πλατώματος. Περιλαμβάνουσι πολλὰς καρφίδας, δίσκους καὶ φιάλας ἐκ χαλκοῦ, πηλίνην κεφαλὴν σφιγγὸς καὶ μικρὸν κύπελλον πρωῖμου Κορινθιακοῦ ὄυθμοῦ, τὸ ὁποῖον φέρει ἐγγάρακτον ἐπιγραφὴν. Τὸ σπουδαιότερον ὅμως εὐρημα εἶναι μέγα τεμάχιον χαλκίνου ἐλάσματος προερχομένου ἀπὸ τὴν ἐπένδυσιν ξυλίνου κιβωτίου, ἢ ποδὸς θρόνου. Φέρει ἐκτύπους παραστάσεις εἰς ζώνας χωριζόμενας ὑπὸ ταινίας, ἐκ τῶν ὁποίων διεσώθησαν μόνον δύο. Εἰς τὴν ὑπερκειμένην ζώνην, δυστυχῶς κατεστραμμένην κατὰ τὴν κορυφήν, παριστᾶται γυνὴ ἀκολουθουμένη ὑπὸ ὀπλισμένου πολεμιστοῦ. Εἰς τὴν δευτέραν ὑποκειμένην ζώνην, φαίνονται δύο ἰστάμεναι γυναῖκες, ἢ μία ἔχει ἀρπάσῃ τὴν ἐτέραν ἐκ τῆς κόμης διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἐν ᾧ διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν πλήττει εἰς τὴν ὀσφὺν διὰ μαχαίρας. Αἱ λεπτομέρειαι τῶν παραστάσεων εἰκονίζονται δι' ἐγγαράξεων. Ἐκ τῆς τεχνοτροπίας, ἀρκετὰ καλῆς, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ ἔλασμα ἀνάγεται εἰς τὸ τέλος τῆς 7^{ης} π. Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ ὅτι εἶναι παράδειγμα θαυμαστὸν τῶν προϊόντων τῶν ἐργαστηρίων τοῦ Ἀργους καὶ τῆς Κορίνθου. Αἱ παριστανόμεναι σκηναὶ δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ἐκ τῆς ἐντοπίου Ἀργείας παραδόσεως εἶναι δὲ πολὺν δελεαστικὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι αὐταὶ εἰκονίζουσι τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐκ Τροίας καὶ τὸν φόνον τῆς Κασσάνδρας ὑπὸ τῆς Κλυταιμνήστρας.

B. ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1928

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία ἀνασκαφὴ περὶ τὸ Ἡραῖον τοῦ Ἄργους διήρκεσεν ἀπὸ τῆς 18^{ης} Ἀπριλίου μέχρι τῆς 8^{ης} Ἰουνίου 1928, ἐγένετο δὲ διὰ τῶν χρημάτων τῶν δωρηθέντων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ Δρος Joseph Clark Horripin εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Σχολήν. Τὸ προσωπικὸν τῶν ἀνασκαφῶν ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ C. W. Blegen, τῆς Δ^{ῆς} D. H. Cox, τῆς K^{ᾠς} R. K. Hack, τῆς Δ^{ῆς} M. Rawson, τοῦ C. B. Spitzer, τοῦ Δρος καὶ τῆς K^{ᾠς} W. T. Semple, τῆς K^{ᾠς} Blegen καὶ τῆς K^{ᾠς} Hill. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἀνασκαφῶν ἀνεκαλύφθησαν δύο τάφοι τῆς Νεολιθικῆς προφανῶς περιόδου 19 τάφοι τῆς Μεσο - Ἑλλαδικῆς ἐποχῆς, καὶ 21 Μυκηναϊκοὶ θαλαμωτοί.

Οἱ ἀνακαλυφθέντες μέχρι τοῦδε ἀρχαιότεροι τάφοι τοῦ Ἡραίου ἦσαν πολὺ ἀπλοῖ. Τὰ ὄσῳ εὐρέθησαν ἀνάμικτα μετὰ μικρῶν λιθαρῶν συσσωρευμένα εἰς ἓν σημεῖον καὶ εἰς μικρῶν διαστάσεων βυθίσματα ἐσκαμμένα εἰς τὸν φυσικὸν βράχον. Μερικὰ τῶν ὄσῳ φέρουσι σαφῆ ἴχνη καύσεως, ὑπεράνω δὲ τῶν τάφων ὑπῆρχε στρώμα μελανῆς γῆς καὶ ἀπνηθρακωμένων ὄσῳ. Πρὸς τιμὴν τῶν νεκρῶν προφανῶς προσεφέρθησαν θυσίαι μετὰ τὴν ταφὴν. Σχεδὸν οὐδὲν κτερίσμα ἀνευρέθη ἐντὸς τῶν τάφων ἀλλὰ τὸ καλύπτον τούτους χῶμα περιεῖχε πολλὰ ὄστρακα «νεολιθικῶν» ἀπολύτως τύπων.

Δώδεκα ἐκ τῶν Μεσο - Ἑλλαδικῶν τάφων ἐσημάτιζον μικρὸν νεκροταφεῖον εἰς τὰς ὑπορείας τοῦ ἀνατολικοῦ Γερογαλάρου. Εἶναι ἐσκαμμένοι εἰς τὸν στερεὸν βράχον, εἶναι πολὺ ἀβα-

θεῖς καὶ ἔχουσι σχῆμα τετραγωνικὸν (κιβωτιόσχημον). Συνήθως, οὐχὶ ὅμως καὶ πάντοτε τὸ στόμιον αὐτῶν ἐκαλύπτετο ὑπὸ πλακῶν. Τὰ ἐκ τῶν τάφων τούτων κτερίσματα περιλαμβάνουσι μικρὰ ἀγγεῖα κεκοσμημένα δι' ἀμαυροχρόμου βαφῆς, ὀλίγα χάλκινα ἐργαλεῖα καὶ ἄλλα κοσμήματα ἐξ ὑελομάζης, κρυστάλλου καὶ χαλκοῦ.

Οἱ ἀνευρεθέντες Μυκηναϊκοὶ τάφοι, τοῦ αὐτοῦ τύπου ὡς καὶ οἱ τῆς προηγουμένης ἀνασκαφῆς, ἦσαν ἀσυνήθως πλούσιοι εἰς ἀγγεῖα, κοσμήματα καὶ χάλκινα ὄπλα. Τὸ σύνολον τῶν ἀνευρεθέντων ἀγγείων δὲν ὑπολείπεται κατὰ πολὺ τῶν 400. Τὰ κοσμήματα περιλαμβάνουσι ἀντικείμενα ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, ἀμεθύστου, κρυστάλλου, ἠλέκτρον, ὑελομάζης κτλ. Τὰ σπουδαιότερα τῶν κτερισμάτων εἶναι χρυσοῦς δακτύλιος καὶ μικρὸν ἀγαλμάτιον ἐξ ἐλεφαντοστοῦ. Ὁ δακτύλιος φέρει παρὰστασιν δύο γρυπῶν προσβλεπόντων ἀλλήλους καὶ ἰσταμένων ἐκατέρωθεν κίονος φέροντος σπειροειδεῖς ῥαβδώσεις. Τὸ ἀγαλμάτιον παριστᾷ ἰσταμένην θεὰν φέρουσαν Μινωικὴν ἐνδυμασίαν καὶ ὄρμον περὶ τὸν λαιμὸν. Δυστυχῶς τὸ εἰδώλιον εὐρέθη εἰς κακὴν κατάστασιν ἀλλ' ἐπιδιορθώθη τεχνικώτατα ὑπὸ τοῦ κ. E. Gillieron. Ὁ δεξιὸς βραχίον ἐλλεῖπει, ἀλλ' ἡ χεὶρ ἦτο τοποθετημένη ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ στήθους εἰς θέσιν σχεδὸν ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ Κρητικοῦ εἰδωλίου τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὸ Μουσεῖον Fitzwilliam. Ἡ ἀριστερὰ χεὶρ, κεκαμμένη κατὰ τὸν ἀγκῶνα, ἐφέρετο ἐνώπιον τοῦ στήθους. Τὸ εἰδώλιον εἶναι τὸ πρῶτον εὑρημα τοῦ εἴδους τούτου ἐκ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

CARL W. BLEGEN

ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΤΙΚΗΣ

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ ἔτους 1929 ὡς καὶ κατὰ τὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπῆρξεν ὡσάντως πλουσία ἢ συγκομιδὴ ἀρχαίων εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν τοῦ Θησείου, προερχομένη τὸ μὲν ἐξ εὐρημάτων μικρῶν ἀνασκαπτικῶν ἐρευνῶν ἐν Ἀθήναις καὶ τοῖς περιχώροις, τὸ δὲ ἐκ μονομερῶν τυχαίων εὐρημάτων εἴτε ἐν νέαις οἰκοδομαῖς εἴτε ἐκ δηλώσεων ἰδιωτῶν, εἴτε ἐκ κατασχέσεως.

Τὰ ἐκ τοιούτων λόγων προερχόμενα ἀρχαῖα ἐξακολουθοῦμεν συγκομίζοντες εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τοῦ λεγομένου Θησείου, ὅπου καταρτίζεται ἀξία λόγου ἀρχαιολογικὴ συλλογὴ, ἥτις μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ ἔχη τελείως καταρτισθῆ μετὰ τὴν ἀμέριστον καὶ πρόθυμον συνδρομὴν τῆς κεντρικῆς ἀρχαιολογικῆς διευθύνσεως.

Τινὰ τῶν ἐν λόγῳ ἀρχαίων εἴτε λόγῳ τοῦ εἶδους αὐτῶν εἴτε λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς τῶν σπουδαιότητος κομίζονται εἰς τὸ Κεντρικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον ἢ εἰς τὸ Ἐπιγραφικόν. Ἡμεῖς ἐνιαῦθα δημοσιεύομεν μόνον ὅσα ἡμεῖς αὐτοὶ εὐρόντες κομίζομεν εἰς τὰ ἄνω Μουσεία καὶ τὰ ἐν τῇ Συλλογῇ Θησείου ἀποτιθέμενα μετὰ τὴν ἀρίθμησιν, τὴν ὁποίαν ταῦτα λαμβάνουσιν ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτῆς καὶ μικρὰν μόνον περιγραφὴν καὶ φωτογραφίαν κατὰ τὸ δυνατόν, ἀποκλειστικὸν σκοπὸν ἔχοντες, ὅπως δώσωμεν εἰς τὴν δημοσιότητα πάντα τὰ εὐρήματα τῆς διοικητικῆς ἡμῶν δικαιοδοσίας πρὸς κοινὴν μελέτην ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ πραγματευθῶσι λεπτομερέστερον καὶ εἰδικώτερον τινὰ ἐξ αὐτῶν. Ἐκτὸς δ' ὅμως τούτου ἡ δημοσίευσίς ἰδίᾳ τῶν πολλῶν νέων ἐπιγραφῶν εὐθὺς μετὰ τὴν εὐρεσιν αὐτῶν μεγάλως ὠφελεῖ διεθνῶς τὴν ἐπιγραφικὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν συντελουμένην νέαν ἐκδοσὶν ἰδίᾳ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΘΗΣΕΙΟΥ

Ὑπὸ τοὺς κάτωθι ἀριθμοὺς τοῦ καταλόγου τῆς Συλλογῆς τοῦ Θησείου ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς ἀρχαῖα.

154. Λήκυθος μαρμαρίνη εὐρεθεῖσα ἐν κτήματι τοῦ κ. Ζυγομαλά εἰς Γλυφάδαν τὸν Μάϊον τοῦ 1929, δηλωθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὑπ' ἑμοῦ κομισθεῖσα εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Θησείου.

Φέρει τέσσαρας μορφὰς ἐπὶ τῆς κοιλίας. Γυνὴ κάθηται ἐπὶ κλισμοῦ καὶ χαιρετίζει τὸν πρὸ αὐτῆς ἱσταμένον γέροντα, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἱσταται ἕτερος γέρον. Ὅπισθεν τῆς καθημένης

ἱσταται γυναικεία μορφή. Φέρει τὰς ἐπιγραφὰς κατὰ σειρὰν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά.

ΜΥΣ ΣΩΚΛΕΙΔΗ ΜΗΤΡΟΔΩΡΑ ΦΙΛΙΑ

Ἔργασία ἱκανῶς καλή, ὕψ. 0.91 1/2.

152. Τεμάχιον ἀναγλύφου μαρμαρίνου. Εἰς τὸ ἀριστερὸν κάτω μέρος αὐτοῦ παρίσταται γλυπτῶς λουτροφόρος πρὸ τῆς ὁποίας ἱσταται γυνή, στηριζουσα τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ πλατέος χεῖλους τῆς λουτροφόρου. Τὸ ἄνω μέρος τῆς γυναικὸς ἐλλείπει. Ὁ δεξιὸς πούς εἶναι ὀλίγον κεκαμμένος. Τέχνη καλή. Εὐρέθη παρὰ τὴν ἐκκλησίαν Ἀγ. Ἰωάννου Μπραχαμίου παρὰ τὴν ὁδὸν Βουλιαγμένης καὶ μετεφέρθη ὑπ' ἑμοῦ εἰς τὴν Συλλογὴν Θησείου, ὕψ. σφζόμενον 0,58, πλάτ. 0.31. Προφανῶς πρόκειται περὶ ἀποθανούσης ἀνυμφεύτου κόρης.

153. Μαρμαρίνη ἐπιτυμβία λήκυθος, εὐρεθεῖσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Σκούταρη, παρὰ τὸν ἅγιον Νικόλαον τῆς Βούλας καὶ κομισθεῖσα τὸν Ἰούνιον τοῦ 1929 ὑπ' ἑμοῦ εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Θησείου. Φέρει παράστασιν καθημένου ἀνδρὸς χαιρετίζοντος διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν ἔναντι αὐτοῦ ἱστάμενον. Ἄνωθι τοῦ καθημένου φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

Λ Ε Ω Ν Φ Ι Α Γ Ρ Ο

(Ὁ χαρακτὴς παρέλειψε τὸ Λ. Ἴδε κατωτέρω ἀριθμὸν 171, ὅπου τὸ ὄνομα ΦΙΛΑΓΡΟΥ) καὶ ἄνωθι τοῦ ἱσταμένου τὴν ἐπιγραφὴν

Λ Ε Ω Ν Α Ύ Τ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Σ

Τῆς ληκύθου ἐλλείπουν στόμιον καὶ πούς, ὕψ. 0.59.

Ἐκομίσθησαν εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Θησείου ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Ἀρχαιολ. τμήματος κ. Μ. Πιτίδου τῇ 7/6/29 δύο ἐπιτύμβιαι λήκυθοι, ἐκ κατασχέσεως προερχόμεναι παρὰ τῷ κ. Ἀλεξάνδρῳ Κτενᾷ, κατοίκῳ Καισαριανῆς ὑπ' ἀριθ. 165 καὶ 166. Εἶναι δὲ αὗται:

165. Μαρμαρίνη λήκυθος ἔχουσα κεκομμένον τὸν λαιμὸν καὶ τὴν βᾶσιν ἄνευ ἐπιγραφῆς, ὕψ. σφζ. 0.62. Φέρει παράστασιν τεσσάρων μορφῶν βαινουσῶν ἐπὶ εὐθείας ἐξεχούσης γραμμῆς. Ἐν τῷ μέσῳ πωγωνοφόρος ἀνὴρ ὄρθιος στηριζόμενος δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐπὶ βακτηρίας προσβλέπει τὴν ἔναντι αὐτοῦ ἱσταμένην καὶ ὑποῦσαν τὴν δεξιάν τῆς χεῖρα γυναῖκα. Ὅπισθεν τοῦ ἀνδρὸς ὄρθιος νεανίας ἀσπιδοφόρος κρατῶν τὴν ἀσπίδα διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ ὅπισθεν τῆς γυναικὸς ὄρθια γυνή. Διατήρησις μετρία (εἰκ. 1).

166. Μαρμαρίνη λήκυθος φέρουσα ἐπὶ τῆς κοιλίας παράστασιν τεσσάρων μορφῶν βαινουσῶν ἐπὶ εὐθείας ἐξεχούσης γραμμῆς, ὕψ. σφζ. 0.61. Ἐν τῷ μέσῳ παγονοφόρος ἀνὴρ μὲ βραχὺν χιτωνίσκον καὶ γλαμύδα χαιρετίζει διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν ἔναντι αὐτοῦ ἰσταμένην γυναῖκα, ἧς

Εἰκ. 1. Λήκυθος ἐκ Καισαριανῆς ἀριθ. 165.

τὸ ἱμάτιον καλύπτει καὶ τὸ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. Ὅπισθεν τοῦ ἀνδρὸς νεανίας κρατεῖ τὸ κράνος καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ παγονοφόρου πολεμιστοῦ καὶ ὄπισθεν τῆς γυναικὸς γέρον ἀνὴρ περιβεβλημένος πλούσιον ἱμάτιον μετὰ λύπης προσβλέπων τὴν σκηνὴν τοῦ ἀποχωρισμοῦ (εἰκ. 2).

Ἡ ὁμοίότης τῶν δύο ὑπ' ἀριθ. 165 καὶ 166 ληκύθων εἶναι καταπληκτικὴ καὶ κατὰ τὴν πα-

ράστασιν καὶ κατὰ τὸ μέγεθος. Ὡσαύτως καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 153 πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 171 μετὰ τῶν αὐτῶν μάλιστα ἐπιγραφῶν, ὡς καὶ αἱ ὑπ' ἀριθ. 168 καὶ 170. Συχνότατα παρουσιάζεται τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς καταπληκτικῆς ὁμοιότητος δύο ἐπιτυμβίων ληκύθων ἐν τῷ αὐτῷ μέρει εὐρεθεισῶν. Τοῦτο ἐξηγεῖ ὁ καθηγητὴς καὶ σοφὸς τοῦ Κεραμικοῦ ἐρευνητῆς κ. Α. Βρίκνερ ἐκλαμβάνων τὰς ληκύθους ταύτας ὡς ἀκρωτήρια τῶν περιβόλων τῶν οικογενειακῶν τάφων.

167. Μεγάλῃ τρίπλευρος βάσις ἐκ μαρμαῦρου, ἧς αἱ πλευραὶ κοιλιούνται καὶ ἀφίνουσι μεταξύ των μικρὸν γερύριον πλάτους 0.05. Τὸ ὅλον ὕψος εἶναι 0.33 1/2. Εὐρέθη κατὰ τὴν μεταξὺ Μοσχάτου καὶ Πειραιῶς ἔκτασιν ὑπὸ τοῦ φοιτητοῦ κ. Α. Α. Παπαγιαννοπούλου Παλαιοῦ, ὑφ' οὗ καὶ ἐδημοσιεύθη ἡ ἐν ταῖς δύο πλευραῖς τῆς βάσεως ἐπιγραφὴ ἐν τῷ 1^ῳ τεύχει τοῦ Α' τόμου τοῦ Περιοδικοῦ «Πολέμων» ἐν σελ. 44 καὶ ἐξ. ὅπου βλέπει τις λεπτομερῆ αὐτῆς περιγραφὴν.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὡς ἐξῆς :

Α'

Εὐπεταῖονες ἐν-
ίκων Ἀριστοφῶν ἤρχε
Κώμαρχοι
Φίλων Αἰσχύτο
Πάμφιλος Αἰσχύτο
Πεισιμάδας Πεισίδο
Λυκίνος Λύκωνο[ς].

Β'

Κωμασταὶ [Π]άμφιλος [Αἰ]σχύτου
Φίλων Αἰσχύτου
Κηφίσιος Κηφι[σίου]
[Φ]ιλαι[ο]ς Φίλωνος
Πυθέ[ας].

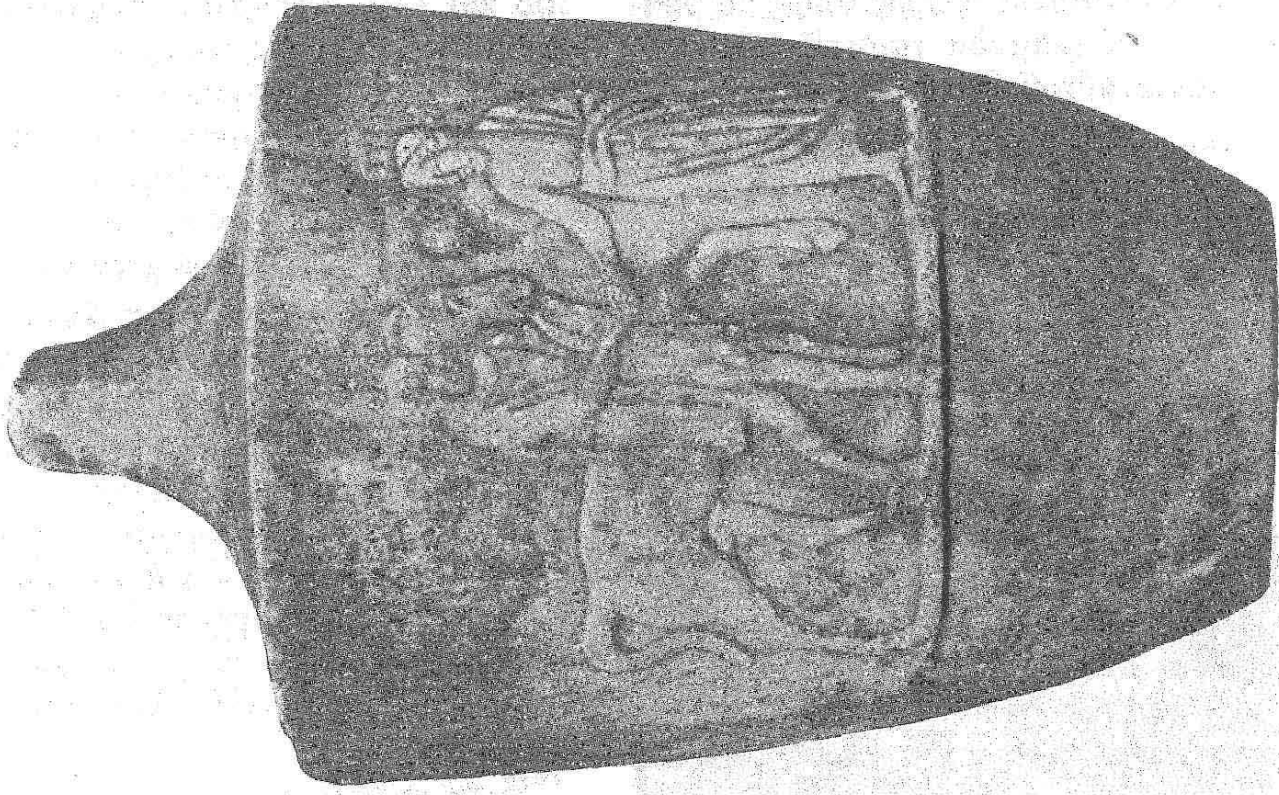
Ἐν τινι περιβόλῳ οἰκίας τινὸς ἐν ὁδῷ Χατζηρήστου κατεσχέσαμεν τὰ ἐξῆς ἀρχαῖα, ἅτινα ἐκομίσαμεν εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Θησείου καὶ κατεγράψαμεν ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 168 - 171.

168. Μαρμαρίνη ἐπιτυμβία λήκυθος ὕψ. 0.70. Ἴππεὺς παρὰ τὸν ἵππον χαιρετίζει διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν ἔναντι ἰστάμενον γέροντα. Ἄνωθι τοῦ ἱπέως ἡ ἐπιγραφὴ

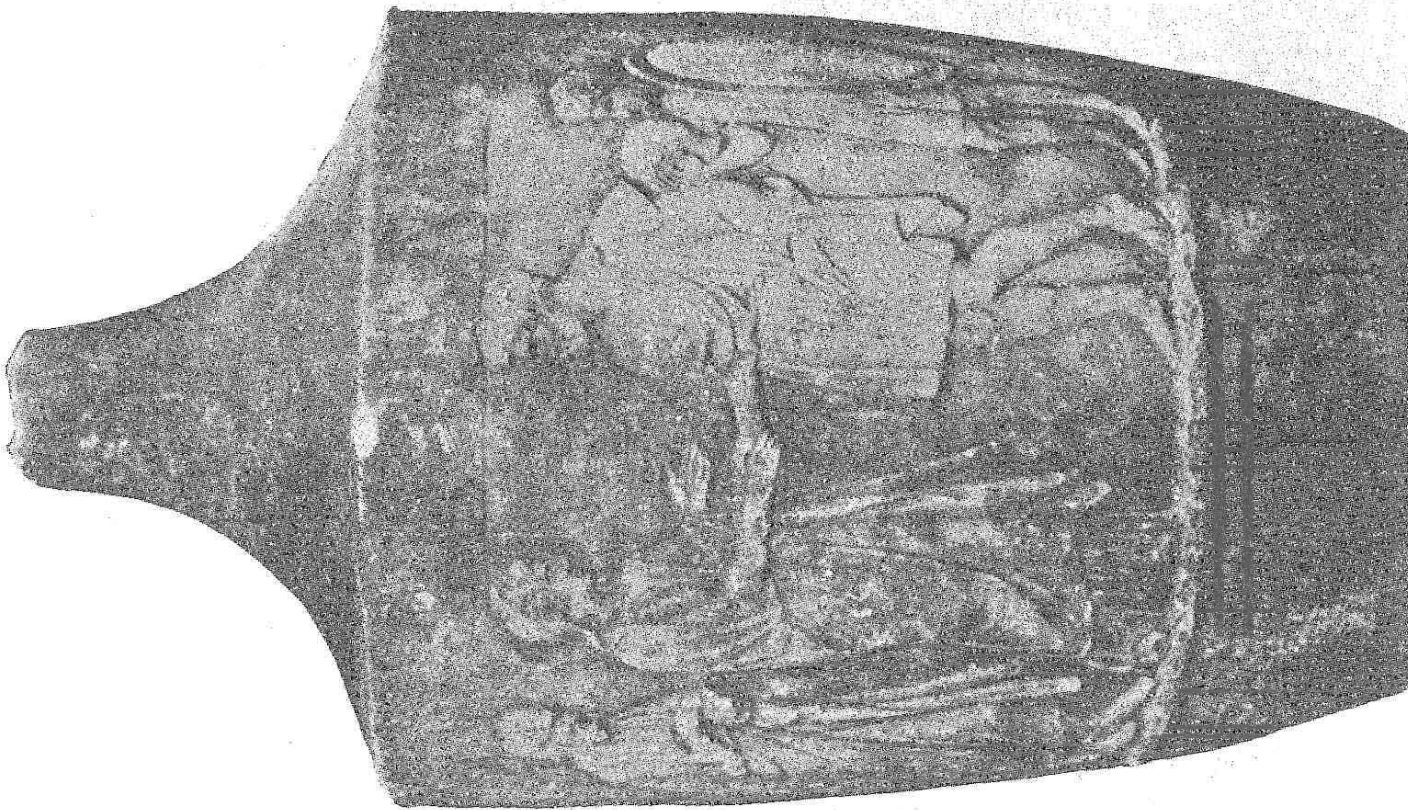
(ΜΕ)ΝΥΛΛΟΣΑΛΛΑΙΕΥΣ

ἄνωθι τοῦ ἰσταμένου :

ΑΣΤΥΦΙΛΟΣΑΛΛΑΙΕΥΣ

Εικ. 3. Επιτυμβία λήκυθος κατασχεθείσα ἀρ. 168.

Εικ. 2. Λήκυθος ἐν Καισαριανῆς ἀριθ. 166.

Εἶναι ὁμοιοτάτη κατὰ τε τὴν παράστασιν καὶ τὰς ἐπιγραφὰς πρὸς τὴν ἐπομένην λήκυθος (εἰκ. 3).

170. Μαρμαρίνη ἐπιτυμβία λήκυθος ὁμοιοτάτη πρὸς τὴν προηγουμένην ἀλλ' ἔχουσα χονδροειδέστεραν τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν αὐτῶν παραστάσεων. Αἱ αὐταὶ ἐπιγραφαὶ συμπληρῶνουνσι τελείως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τῶν ἐπιγραφῶν τῆς προηγουμένης ληκύθου, ὕψ. 0.57.

169. Μαρμάρινος ἔρωτιδὲς μέχρις ὀμφαλοῦ σφζόμενος μὲ κεκοιμέναν τὰς χεῖρας. Πρὸ τοῦ στήθους διαγωνίως διέρχεται ἱμάς, ὅστις συνεκράτει ὀπισθεν τὴν φαρέτραν, παρὰ τῆ ὁποία

Εἰκ. 4.

Μαρμάρινος ἔρωτιδὲς Αὐτοκρατορικῶν χρόνων

ἐπὶ τῶν ὤμων φαίνονται αἱ βάσεις τῶν περὺγων αὐτοῦ. Ἡ κόμη κυματοειδῆς μὲ βοστρύχια πλαγίως καὶ εἰς τὸ μέσον. Ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρις ὀπίσω βοστρυχώδης πλωχμός. Ἔργον μετριωτάτης ἐργασίας τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ὅπερ θὰ ἐστόλιζε τὴν κόγχην Ρωμαϊκῆς τινοῦ ἐπαύλεως ἢ κήπου. Σφζόμενος ὕψ. 0.36 (εἰκ. 4).

171. Μαρμαρίνη λήκυθος σχεδὸν καθ' ὅλο κληρίαν ὁμοία πρὸς τὴν ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν 153 περιγραφείσαν μὲ τὴν αὐτὴν παράστασιν καὶ τὰς αὐτὰς ἐπιγραφὰς. Ἡ ὁμοιότης αὐτῆ φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 171 λήκυθος ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐν ὁδῷ

Χατζηχρήστου κατασχεθέντων ἀρχαίων, θὰ ἔχουν τόπον εὐρέσεως τὸν περὶ τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Σκούταρη παρὰ τὸν ἅγιον Νικόλαον τῆς Βούλας χώρον, ὅπου τυμβωρύχοι λαθραίως σκάπτοντες εὗρον τὰ ἀνωτέρω ἀρχαῖα καὶ μετεκόμισαν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα κατεσχέσαμεν αὐτά. Ἄνωθι τοῦ καθημένου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ

ΛΕΩΝΦΙΛΑΓΡΟ

καὶ ἄνωθι τοῦ ἱσταμένου:

ΛΕΩΝΑΥΤΟΚΡΑΤΟΥΣ

ὕψ. 0.60.

172. Λήκυθος μαρμαρίνη κοιμισθεῖσα εἰς Θησεῖον τῇ 7/2/25 ἐξ ὁδοῦ Δομβραίνης. Φέρει ἐξ παραστάσεις καὶ τὰς ἐπιγραφὰς

ΔΟΚΙΜΟΣ ΝΙΚΙΠΠΗ ΔΙΟΜΝΗΣΤΟΣ

ΣΚΑΜΒΩΝΙΔΗΣ

ΕΥΚΟΛΙΝΗ ΛΥΣΙΜΑΧΗ

ὕψ. 0.90.

Ἐπὶ κλισμοῦ κάθηται γέρον ἀνὴρ ὁ Δόκιμος καὶ παρ' αὐτὸν ἱσταται ἡ σύζυγος αὐτοῦ Νικίππη. Ὁ γέρον χαιρετίζει διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν πρὸ αὐτοῦ ἱστάμενον νέον πολεμιστὴν Διόμνηστον, προφανῶς υἱὸν του (εἰκ. 5). Τοῦ χαιρετισμοῦ μετέχει καὶ ἡ Νικίππη διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν τῆς πρὸς αὐτόν. Ὁ νέος φέρει μόνον τὸν θώρακα, ἐν ᾧ ὀπισθεν αὐτοῦ ὁ θεράπων Σκαμβωνίδης κρατεῖ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος του. Ὅπισθεν ἱστανται περίλυποι δύο θεράπαινοι ἡ Εὐκολίνη καὶ Λυσιμάχη (εἰκ. 6).

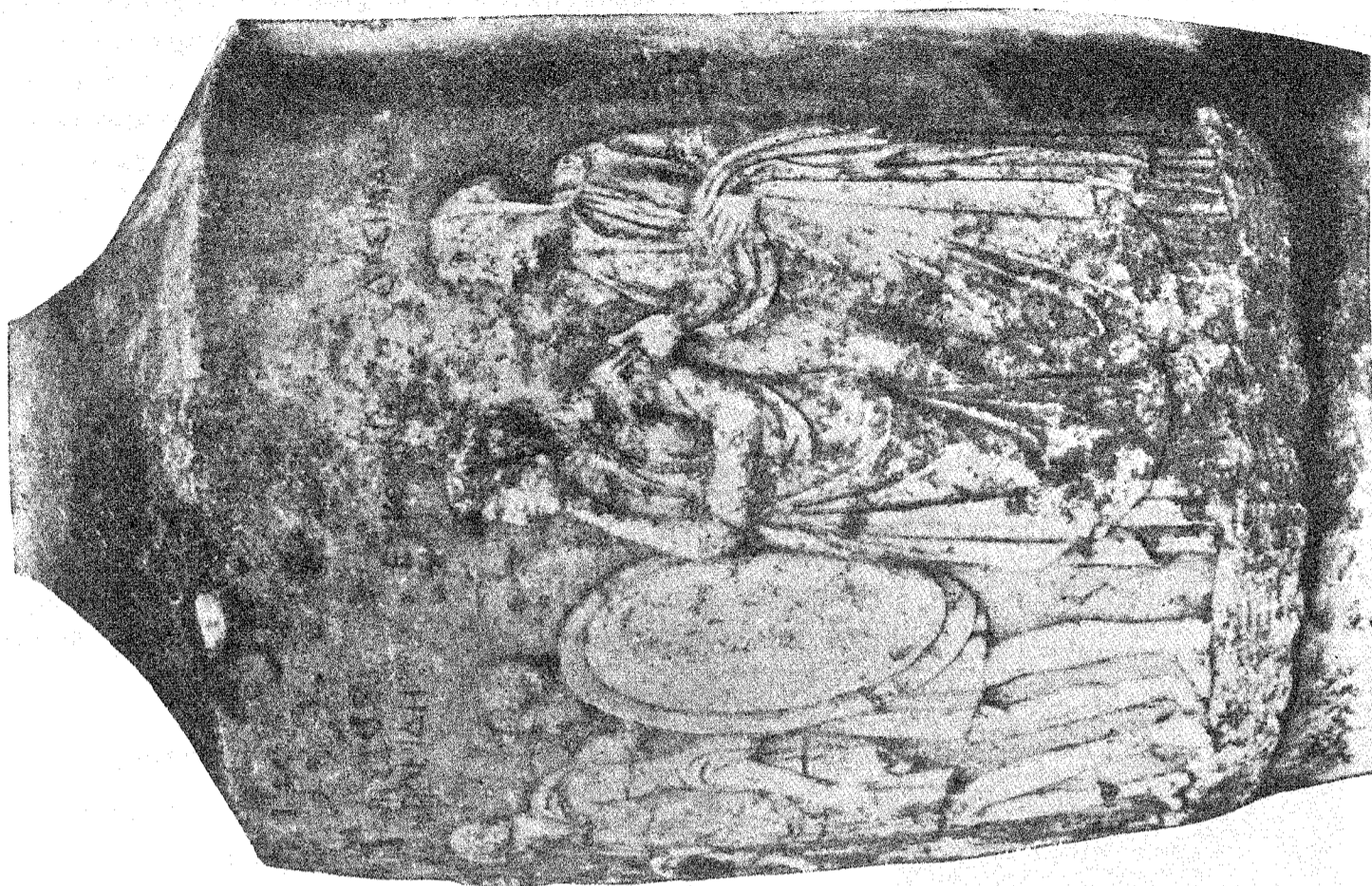
Πᾶσαι αἱ μορφαὶ βαίνουνσι ἐπὶ ἐξεχούσης ταῖνας. Τέχνη μετρία καὶ διατήρησις καλή.

173. Μαρμαρίνη ἐπιτυμβία στήλη μὲ τριγωνικὸν ἀέτωμα. Ἐπὶ τῆς κυρίως πλακὸς ὑπάρχει κοιλότης τετράγωνος, ἐφ' ἧς φέρεται παράστασις δύο γυναικείων μορφῶν, αἱ ὁποῖαι ὄρθαι χαιρετίζονται διὰ τῆς δεξιᾶς.

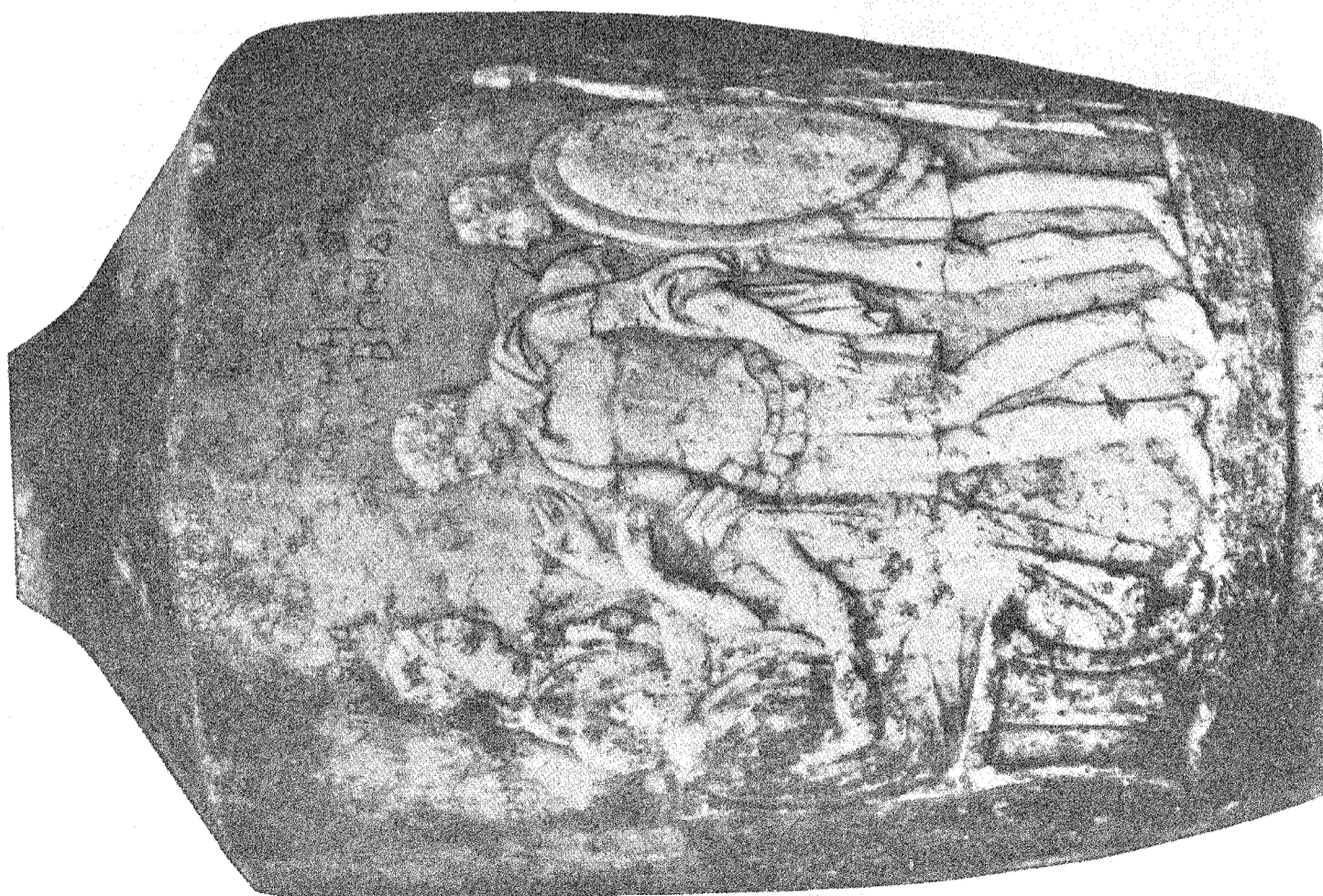
Ἄνωθι τῶν μορφῶν ὑπάρχουσι δύο ὀνόματα λίαν τετριμμένα. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μορφῆς ἄνωθεν διακρίνομεν τὰς τελευταίας συλλαβὰς τοῦ ὀνόματος ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΗ...

Ἡ στήλη ἐδηλώθη ὑπὸ τοῦ κ. Α. Χ. Ἀνδρίτσου (ὁδὸς Τσάμη - Καρατάση) καὶ ἐκομίσθη εἰς Θησεῖον τὸν Αὐγουστον τοῦ 1929.

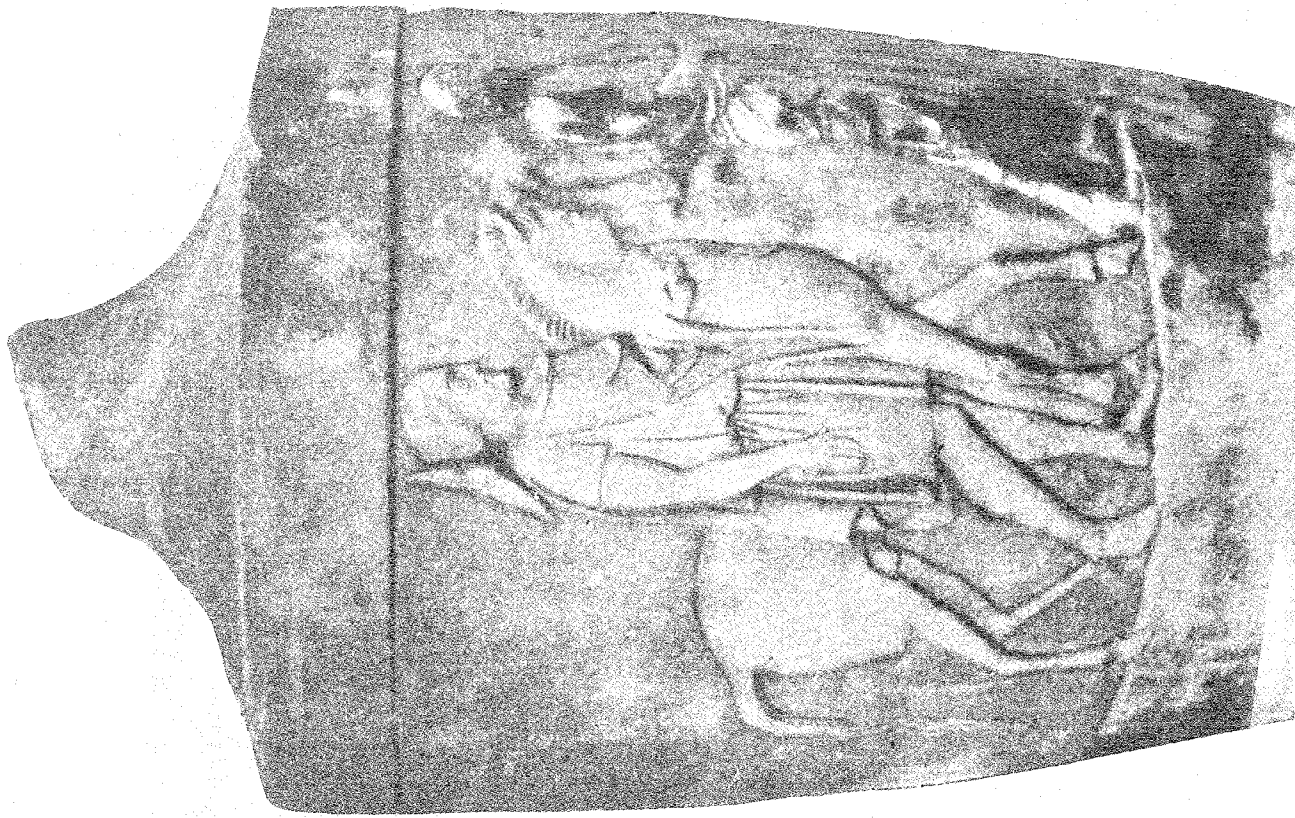
174. Κιονίσκος εὐμεγέθης κοιμισθεῖς ὑπ' ἐμοῦ εἰς Θησεῖον ἐξ ὁδοῦ Κωνσταντινουπόλεως τῇ 10/7/23/9, ὕψ. 0.89. Διάμ. 0.30.

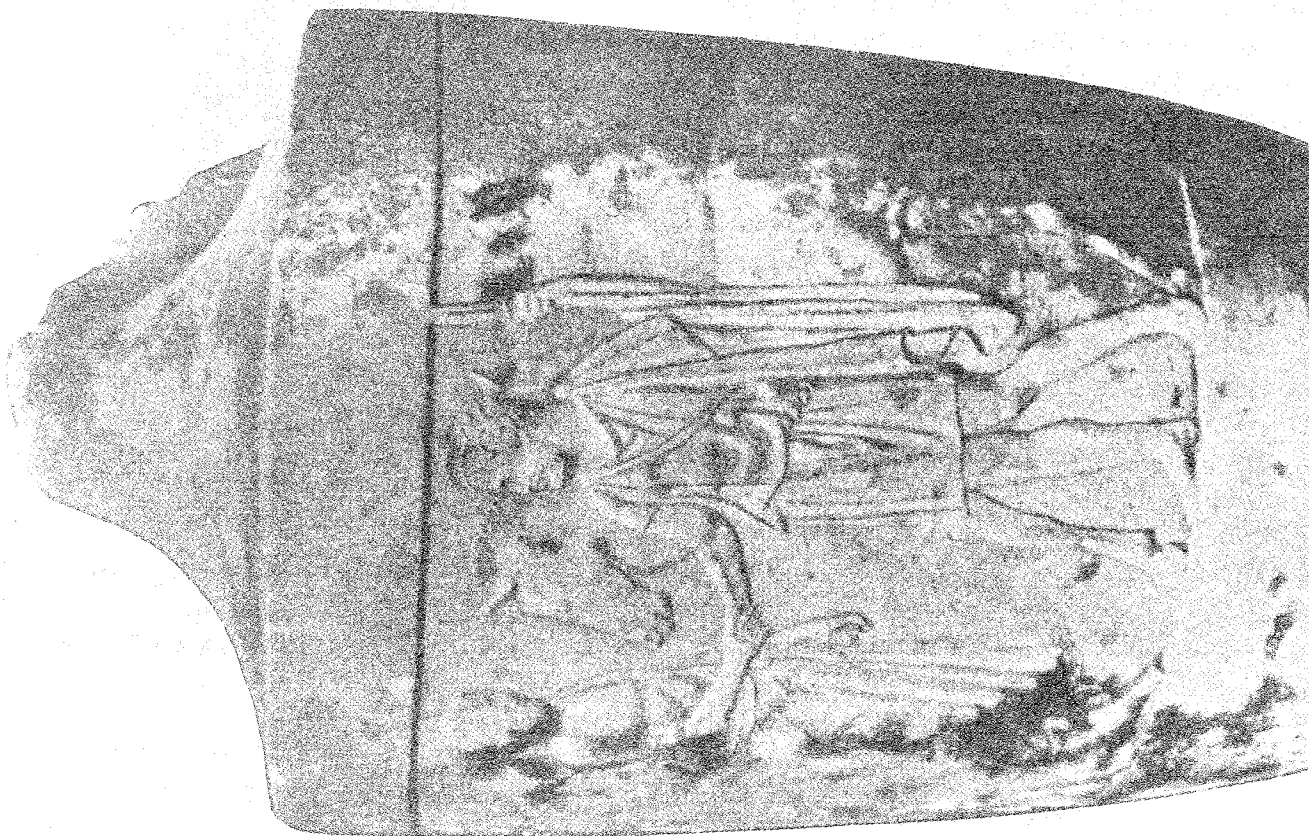
Εἰκ. 6. Ἐπιτυμβία λήκνθος ἐνεπίγραφος ἀριθ. 172.

Εἰκ. 5. Ἐπιτυμβία λήκνθος ἐνεπίγραφος ἀριθ. 172.

Εικ. 8. Δήκυθος άρίστης τέχνης και διατηρήσεως άρ. 176.

Εικ. 7. Δήκυθος άρίστης τέχνης και διατηρήσεως άρ. 176.

Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

Σ [Ω] Σ Ι Ν Ι Κ Η
Ε Ρ Μ Ι Ο Υ
Λ Α Π Π Α Ι Α
Ν Ι Κ Α Ν Δ Ρ Ο Υ
Δ Ε Ι Ρ Α Δ Ι Ω Τ Ο Υ
Γ Υ Ν Η

175. Παρόμοιος κιονίσκος κομισθεὶς ὡσαύτως ἐξ ὁδοῦ Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἔμοῦ εἰς Θησεῖον τῇ 10/7/29. Σφζ. ὕψ. 0.97. Διάμ. 0.26. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

Α Γ Α Θ Ο Κ Λ Η Α
Α Γ Α Θ Ω Ν Ο Σ
Α Ν Κ Υ Ρ Α Ν Η
Ε Υ Δ Ο Ξ Ο Υ
Ε Λ Ε Υ Σ Ι Ν Ι Ο Υ
Γ Υ Ν Η

176. Λήκυθος μαρμαρίνη ἀριστης διατηρήσεως. Ἐπι τῆς μίας ὄψεως τῆς κοιλίας διὰ δυο γραμμῶν ἔχει σχηματισθῆ ἑλαφρὰ κοιλότης, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχει παράστασις ἀνδρὸς ὀρθοῦ πωγωνοφόρου χαιρετίζοντος τὸν προ αὐτοῦ ἰστάμενον παρὰ τὸν ἵππον τοῦ ἀνδρα, κρατοῦντα διὰ τῆς ἀριστερᾶς δόρυ, ἐν ᾧ ὁ πέτασος αὐτοῦ ἔχει πέσει πρὸς τὸν τράχηλον (εἰκ. 7).

Ἐπισθεν τοῦ πρώτου ἐτέρα μορφή παρὰ τὸν ἵππον μὲ τὸν πέτασον πρὸς τὰ οπίσω καὶ κρατοῦντα διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὰ ἡνία, γραπτῶς δεδηλωμένα ἄλλοτε καὶ νῦν ἐξίτηλα ὕψ. 1.06 (εἰκ. 8). Τέχνη ἀρίστη τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} αἰῶνος. Ἐκομίσθη εἰς Θησεῖον τὴν 21 Ἰουνίου 1924 ἐκ τοῦ οικοπέδου τοῦ κ. Σακελλαριάδου ἐν ὁδῷ Πειραιῶς.

177. Μεγάλῃ μαρμαρίνῃ παραστάς ἔχουσα ἐπι τῆς στενῆς πλευρᾶς εκτυπὸν ἀνάγλυφον Ἡρακλέους στηριζομένου ἐπι γλυπτῶς δεδηλωμένης πλίνθου. Μέγιστον ὕψος σφζόμενον 1.26, πλάτος 0.52, πάχος 0.25. Ὑψος μόνον τοῦ ἀναγλυφου μετὰ τῆς πλίνθου καὶ τῆς ἔλλειπούσης κεφαλῆς 0.92, τῆς πλίνθου μόνῃς 0.18. Ἔργασία καλὴ Ρωμαϊκῶν χρόνων (εἰκ. 9).

Κεφαλὴ, δεξιὰ χεὶρ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, δεξιὸς μηρὸς καὶ ποὺς ἑλλείπουσι. Τοῦ δεξιοῦ ποδὸς σώζεται μόνον τὸ πέλμα μετὰ τῶν δακτύλων.

Ὁ Ἡρακλῆς στηρίζεται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ποδῶν, μὲ ὀλίγον προέχοντα τὸν δεξιὸν πόδα καὶ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χεὶρὸς κρατεῖ τὴν Λεοντήν, ἣν εἶχε ἀπορρίψει ἐπι κορμοῦ δένδρου ἀποκρυσταλλομένου ὑπ' αὐτῆς, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς

θα ἐκράτει τὸ ρόπαλον πρὸς τὰ κάτω, διότι ἴχνη αὐτοῦ διακρίνονται πλησίον τοῦ πέλματος τοῦ δεξιοῦ ποδός.

Εὑρέθη ἐν τῇ πλατεῖᾳ τῶν παλαιῶν ἀνακτόρων κατὰ τὴν ἐσκαφὴν αὐτῆς πρὸς εὐρυνσίον τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκομίσθη ὑπ' ἔμοῦ εἰς Θησεῖον.

181. Κιονίσκος εὐμεγέθης ἀριστης διατηρήσεως, ὕψ. 0.94 καὶ ἄνω διαμ. 0.35, κομισθεὶς ὑπ' ἔμοῦ εἰς Συλλογὴν Θησείου τῇ 10/9/29, ἐκ

Εἰκ. 9. Ἀνάγλυφον Ἡρακλέους.

τῆς παρὰ τὴν ὁδὸν Ἀναπαύσεως οἰκοδομῆς τοῦ κ. Γκρούη. Φέρει ἐν τῷ μέσῳ γλυπτὴν παράστασιν λουτροφόρου ἐντὸς τετραπλεύρου κοιλώματος καὶ ἄνωθι αὐτῆς τὴν ἐπιγραφὴν

Α Π Ο Λ Λ Ω Ν Ι Ο Σ
Χ Ρ Η Σ Τ Ο Σ

Μάρμαρον Ὑμηττοῦ.

Οἰκοδομὴ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἐν τῇ ὁδῷ Σοφοκλέους καὶ ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς στοᾶς Πάππου ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον εἰ ἐγειρομένη μεγάλη οἰκοδομὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μέλλουσα νὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ κυρίου μεγάρου αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἐκκατὴν πρὸς θεμελίωσιν τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς ἀνεφάνη ἀκριβῶς εἰς τὸ κράσπεδον τοῦ πεζοδρομίου τῆς ὁδοῦ Σοφοκλέους καὶ μετὰ ἐλαφρὰν πρὸς τὴν ὁδὸν ἀποκλίσιν τὸ τεῖχος τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐρχόμενον ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Τὸ τεῖχος τοῦτο εἰσερχόμενον διὰ τῆς ἐλαφρᾶς αὐτοῦ κλίσεως εἰς τὴν ὁδὸν Σοφοκλέους καὶ προχωροῦν πρὸς τὰ κάτω συνητήσαμεν πρὸ δύο ἐτῶν εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καὶ Σοφοκλέους ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτου πλέον πεζοδρομίου καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο κατὰ μῆνα Μαΐον τοῦ 1930 κατωτέρω εἰς τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Μενάνδρου καὶ Σοφοκλέους. Ἀμφοτέρων τούτων τῶν μερῶν τοῦ ἀρχαίου τεύχους ἐλάβομεν σχέδια πρὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν ὑπὸ τῶν αὐτόθι οἰκοδομῶν.

Ἐπὶ τοῦ τεύχους τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς στοᾶς Πάππου ὑπάρχει προσθήκη τις μεταγενεστέρα ἐπὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐν εἴδει προμαχῶνος (εἰκ. 10) πρὸς τὰ ἔσω ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο ἐντετειχισμένη βᾶσις ἐκ μέλανος Ἐλευσινίου μαρμάρου ἐνεπίγραφος (εἰκ. 11). Σημειωτέον ὅτι ὀλίγα βήματα κατωτέρω καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς γωνίας ὁδοῦ Σοφοκλέους καὶ Αἰόλου ὁ Judeich ἐν τοπογραφίᾳ Ἀθηνῶν τοποθετεῖ τὰς Ἀχαρνικάς πύλας. Ἡ ὑπαρξίς προμαχῶνος παρὰ τὰς πύλας δικαιολογεῖ καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως αὐτῶν.

Ἐκ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐκομίσθησαν καὶ τινὰ ἄλλα ἀρχαῖα μετὰ τῆς ἄνω ἐπιγραφῆς εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν Θησείου, ὅπου εὐρίσκονται ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ἀριθμούς.

160. Μεγάλῃ ἐνεπίγραφος τετράγωνος βᾶσις ἐξ Ἐλευσινίου μέλανος μαρμάρου ἐντετειχισμένη ἐπὶ τοῦ πύργου ἢ προμαχῶνος τοῦ τεύχους τῆς πόλεως (εἰκ. 12). Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς σφίζονται τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἀνδριάντος, πλάτος 0.79, ὕψ. 0.33. Ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ

ΗΒΟΥΛΗΚΑΙΟΔΗΜΟΣ
ΔΡΟΥΣΟΝΚΑΙΣΑΡΑΘΕΟΥ
ΥΙΟΝΝΕΟΝΘΕΟΝΑΡΗ

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς περιορίζονται ἐν-

τὸς δύο ἐγχαράκτων γραμμῶν, ὑπὸ τοῦ χαράκτου τῆς ἐπιγραφῆς γενομένων, ἵνα διατηρηθῆ τὸ αὐτὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων. Ἐκομίσθη εἰς Θησεῖον τῇ 3/6/29.

161. Κιονίσκος ἐνεπίγραφος ὕψ. 0.60. Διάμ. 0.22 1/2. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΖΩΣΙΜΗ
ΕΥΚΡΑΤΟΥΣ
ΜΕΙΛΗΣΙΑ

Ἐκομίσθη τὸν Μαΐον τοῦ 1929.

162. Ἄνω τμήμα κιονίσκου ἐνεπίγράφου ὕψ. 0.30. Διάμ. 0.18. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΕΥΗΜΕΡΙΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΤΕΡΜΗΣΙΑ
ΦΙΛΙΣΤΙΩΝΟΣ
ΠΤΕΛΕΑΣΙΟΥ
ΓΥΝΗ

Ἐκομίσθη τὸν Μαΐον τοῦ 1929.

163. Λίθος ἄγριος ὕψ. 0.19, πλάτ. 0.15, κεκομμένος ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν πλὴν τῆς ἄνω. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ὑποθήκης κτήματος

ΟΡΟΣ (ΧΩΡΙΟ
ΠΕΠΡΑΜΕΝΟ
ΕΠΙΛΥΣΕΙΟΥ
ΤΡΑΩΝΙΚΕΚΕ
ΡΑΜΕΩΝ
Π

ἦτοι «ὄρος χωρίου πεπραμένου ἐπὶ λύσει Εὐτράωνι ἐκ Κεραμῶν. 500». Ἐκομίσθη τὸν Μαΐον τοῦ 1929.

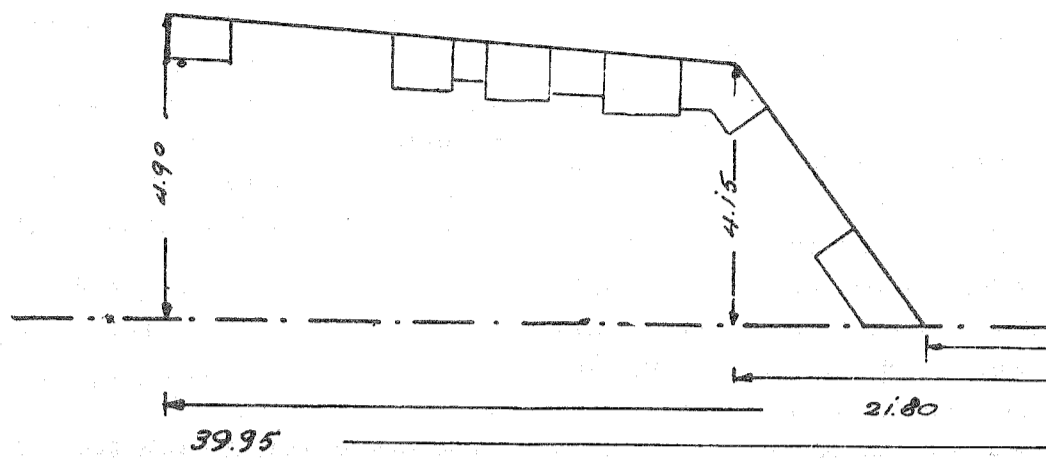
164. Τὸ κάτω τμήμα κορμοῦ γυναικείου ἀγάλματος φέροντος ποδῆρη πολύπτυχον χιτῶνα καὶ πολύπτυχον ἱμάτιον, δι' οὗ περιβάλλεται. Σφίζεται ἀπὸ τοῦ μηροῦ καὶ κάτω. Τὰ δάκτυλα τοῦ δεξιῦ ποδός, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο τὸ ἄγαλμα σφίζονται, ἐν ᾧ τοῦ μικρὸν ὑψομένου καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω φερομένου ἀριστεροῦ ποδός δὲν σφίζονται, ὕψ. 0.63. Ἐκομίσθη τῇ 3/6/29.

178. Κιονίσκος ὑποκυάνου μαρμάρου, ὕψος 0.57. Ἄνω διάμ. 0.16 1/2. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΕΥΚΛΕΙΑ
ΧΡΗΣΤΗ

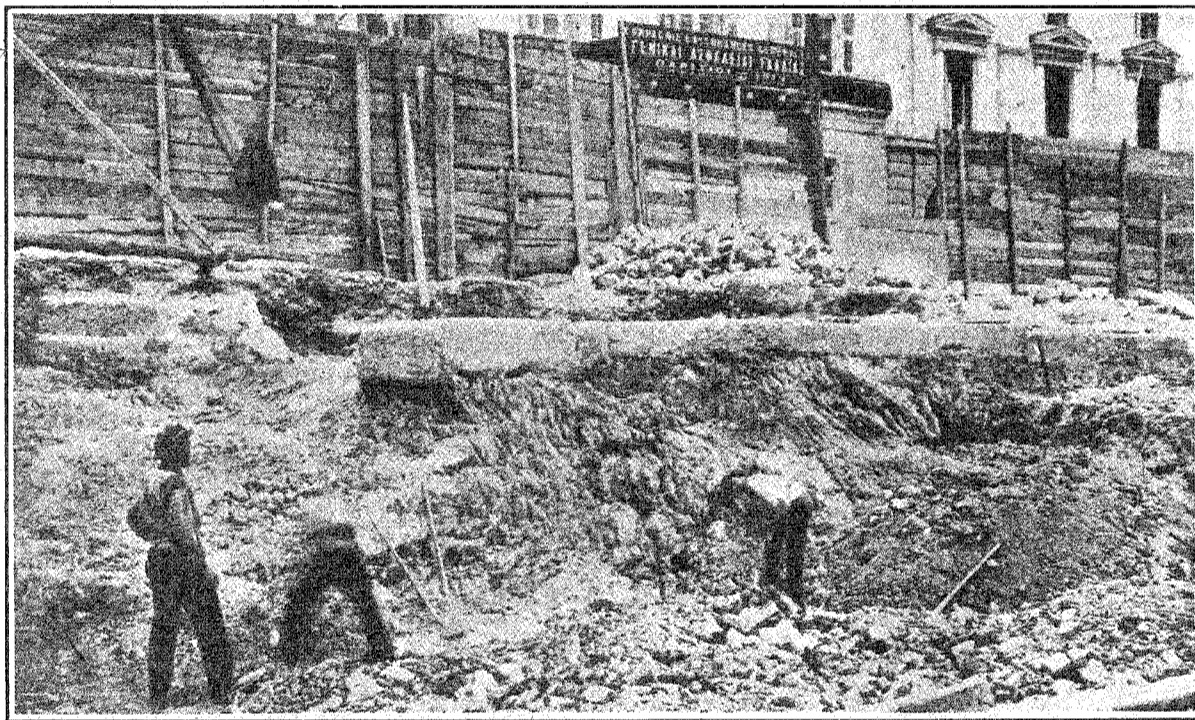
179. Κιονίσκος ὕψος 0.42. Ἄνω διάμ. 0.14. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΦΑΛΟΚΡΑΤΗΣ
ΣΥΒΡΙΔΗΣ

ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Εικ. 10. Σχέδιον προσθήκης μεταγενεστέρας εις τὸ ἀρχαῖον τεῖχος.

Εικ. 11. Ἐσωτερικὴ ὄψις τῆς μεταγενεστέρας προσθήκης τοῦ τεύχους μετὰ τῆς ἐντετειχισμένης ἐπιγραφῆς.

Εικ. 12. Ἡ ἐντετειχισμένη ἐπιγραφὴ ἀριθ. 160.

180. Στήλη ὑποκυάνου μαρμάρου ὕψ. 0.76, πλάτ. 0.35, γεγλυμμένον ὕψ. 0.39 μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν

ΝΟΥΜΗΝΙΟΣ

Οἰκοδομὴ οδοῦ Ἀπελλοῦ καὶ Λυκούργου.

Ἐν τῇ γωνίᾳ τῶν οδῶν Λυκούργου καὶ Ἀπελλοῦ κατὰ τὴν ἐσκαφὴν πρὸς θεμελίωσιν οἰκοδομῆς τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ἑταιρειῶν «Καλὴ Πίστις» καὶ «Ἐθνικὴ Ζωὴ» ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ κ. Ρ. Μιχαηλίδου, ἀνευρέθησαν ἕχνη καταστροφέντος νεκροταφείου Ῥωμαϊκῶν χρόνων κατὰ τὸ πλεῖστον, μετὰ καταστραμμένον περιβόλον καὶ πληθὺν ἐρριμμένων ἐνεπιγράφων κιονίσκων, οὓς ἐκόμισα εἰς τὴν ἐν τῷ Θησεῖῳ Συλλογῇ. Εὗρον καὶ μεγάλας καὶ παχείας πλάκας μετὰ στρογγύλης κοιλότητος, ἐν ἧς εἶχον ἐνσφηνωθῆ οἱ κιονίσκοι. Οἱ κιονίσκοι οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

182. ΑΡΙΣΤΙΟΝ
ΣΑΤΥΡΟΥ
ΚΗΦΙΣΙΕΩΣ
ΘΥΓΑΤΗΡ

ὕψ. 1.05. Διάμ. 0.30.

183. ΠΑΡΜΕΝΩΝ
ΑΚΡΑΤΟΥ
ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ

ὕψ. 0.58. Διάμ. 0.17.

184. [Ρ] Υ Τ Ω Ν
[Ε] Υ Α
[Μ] ΥΡΗΝΙΟΣ

ὕψ. 0.48. Διάμ. 0.20.

185. ΑΘΗΝΑΙΙΣ
ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΑΛΛΙΕΩΣ
ΘΥΓΑΤΗΡ

ὕψ. 0.40. Διάμ. 0.17.

186. ΔΩΡΟΣ
ΛΑΟΔΙΚΕΥΣ

ὕψ. 0.32. Διάμ. 0.20.

187. ΑΛΞΕΑ ΝΔΡΟΣ = Ἀλέξανδρος
ΙΣΙΔΩΡΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ

ὕψ. 0.32. Διάμ. 0.18.

Ὁ χαρακτὴς ἐχάραξεν εἰς τὴν λέξιν Ἀλέξανδρος Σ ἀντὶ τοῦ γράμματος Ε.

188. ΕΥΗΡΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΩΤΗΣ

ὕψ. 0.78. Διάμ. 0.25.

189. ΚΑΛΛΙΝΩ
ΘΕΟΧΑΡΜΙΔΑ
ΑΙΓΙΝΗΤΙΣ

ὕψ. 0.78. Διάμ. 0.20.

190. ΖΩΠΥΡΟΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΠΕΑΝΙΕΥΣ

Σφῆξ. ὕψ. 1.15. Διάμ. 0.37.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κιονίσκου δηλοῦται γλυπτῶς Λουτροφόρος. Ἡ ἐπιγραφὴ ἐντὸς ἐγγαράκτου πλαισίου. Ὑπῆρχε παλαιότερα ἐπιγραφὴ, ἣτις ἀπεξέσθη καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἐτέθη ἡ ἀνωτέρω.

191. ΔΗΜΗΤΡΙΑ
ΑΚΡΑΤΟΥ
ΜΙΛΗΣΙΑ
ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ
ΒΗΡΥΤΙΟΥ
ΓΥΝΗ

ὕψ. 1.18. Διάμ. 0.42.

192. ΑΡΜΟΝΙΑ
ΕΒΕΝΟΥ

ὕψ. 0.29. Διάμ. 0.19.

193. Τμήμα κιονίσκου.

ΛΗΝΑΙΟΣ
ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΩΤΗΣ

ὕψ. 0.25. Διάμ. 0.18.

194. Τμήμα κιονίσκου.

ΜΗΝΑΣ
ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ
Ν ΟΜ

ὕψ. 0.19. Διάμ. 0.16.

195. Κιονίσκος.

ΝΗΝΕΜΟΝ

ὕψ. 0.49. Διάμ. 0.13.

196. Κιονίσκος τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ὁποίου πᾶσαι αἱ σειραὶ πλὴν τῆς πρώτης εἰς τὴν ἀρχὴν ἔχουσι τὰ γράμματα ἐφθαρμένα.

ΑΡΧΠΠΗ
ΓΥΛΟΥ
ΡΑΙΕΩΣ
-ΑΤΗΡ
ΙΩΝΟΣ
ΙΔΟΥ
[ΓΥΝ]Η

Σφῆ. ὕψ. 0.35. Διάμ. 0.25 (πιθανῶς ὁ χαρακτήρ ἐλησμόνησε τὸ Ι (= δηλ. Ἀρχίππη).

197. Κιονίσκος.

ΣΟΛΩΝ
ΧΡΗΣΤΟΣ

ὕψ. 0.53. Διάμ. 0.14.

198. Κιονίσκος.

ΗΡΑΚΛΕΩΝ
ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ

ὕψ. 0.21. Διάμ. 0.15.

199. Στήλη πλακὸς ἐπιτυμβία μετ' ἐπιγραφὴν δύο ὀνομάτων ἐφθαρμένων πρὸς τὰ δεξιὰ. Ὑψ. ὀλικόν 0.51, πλάτ. 0.24, ὕψ. γεγλυμμένον 0.29. Ἡ πλάξ ἔχει ἀποξεσθῆ πιθανῶς πρὸς ἀναγραφὴν νέας ἐπιγραφῆς. Τῆς παλαιότερας διακρίνω ἄνωθι τῶν σφζομένων δύο ὀνομάτων τὰ γράμματα Ε καὶ Σ.

ΔΙΟΝ(ΥΣΙΟΣ)
ΣΑΛΑΜ(ΙΝΙΟΣ)

200. Κιονίσκος ὕψ. 0.83. Ἄνω διάμ. 0.28. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΕΥΒΙΟΣ
ΑΓΥΛΟΥ
ΘΟΡΑΙΕΥΣ

201. Κιονίσκος ὕψ. 1.02. Ἄνω διάμ. 0.30. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΣΗΝΗΘΗΑ
ΣΩΣΙΠΑΤΡΟΥ
ΜΑΡΩΝΙΤΙΣ

202. Κιονίσκος. Σφζόμ. ὕψ. 0.29. Διάμ. 0.14. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΣΑΡΑΠΙΩΝ

203. Κιονίσκος μετ' ἐφθαρμένα γράμματα. Σφζόμενον ὕψ. 0.32. Διάμ. 0.15. Μόλις ἀναγινώσκομεν

ΚΑΛΛΙΣΤΩ
Α ΝΔΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΩΤΙΣ

204. Κιονίσκος ὕψ. 1.12. Διάμ. 0.31. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΑΙΣΧ[Υ
ΔΙΩ[ΝΟΣ]
ΤΡΙ

Ἦσαύτως ἐν τῇ οἰκοδομῇ ταύτῃ τῶν ὁδῶν Λυκούργου καὶ Ἀπελλοῦ ἐντὸς τάφου ἀνεωγμένου καὶ κατεστραμμένου συνελέγησαν ἱκανὰ φύλλα χρυσοῦ ὡς καὶ τινὰ εὐρήματα ἀσήμαντα

Εἰκ. 13. Προσωπεῖον πῆλινον Πανός.

(στλεγγίς, ληκύθια κ.λ.), ἅτινα πάντα ἀπεστάλησαν εἰς τὸ Κεντρικὸν Μουσεῖον καὶ κατεγράφησαν ἐν τῷ βιβλίῳ εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 301.

Τῶν εὐρημάτων τούτων τὸ σπουδαιότατον ἦτο πῆλινον προσωπεῖον Πανός, ἐν ἀρίστῃ καταστάσει, πηλοῦ ἐρυθροῦ, μετ' ὅπας παρὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰ ὦτα πρὸς ἀνάρτησιν (εἰκ. 13), ὅπερ ἐξετέθη ὑπ' ἀριθ. καταλόγου 15445 ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 142 προθήκῃ τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου. Ἐν τῇ αὐτῇ προσθήκῃ ὑπ' ἀριθ. 4451 ὑπάρχει ἐκτεθειμένον ἕτερον ὁμοίωτατον προσωπεῖον Πανός μετ' ἄλλο ἐπίχρισμα.

Οικοδομὴ οἰκίας Σκουλούδη.

Γινομένης οἰκοδομῆς ἐν τῇ ὀπισθίᾳ αὐλῇ τῆς οἰκίας Στ. Σκουλούδη ἐν ὁδῷ Βουκουρεστίου εὐρέθησαν τάφοι τινὲς καὶ κιονίσκοι ἐνεπίγραφοι. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶναι συνέχεια τῶν ἐν τῷ οἰκοπέδῳ τῶν ἀπέναντι Βασιλικῶν Στάβλων εὐρεθέντων τάφων. Ἐντὸς αὐτῶν εὐρέθησαν μικρὰ εὐρήματα, θραύσματα ληκυθίων, ἀγγεῖα ὀλίγα καὶ τεμάχια λευκῶν ληκυθίων, ἅτινα πάντα παρελήφθησαν διὰ πρωτοκόλλου καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸ Κεντρικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον. Ἐκτὸς τῶν ἄνω μικρῶν εὐρημάτων εὐρέθησαν καὶ τὰ εἰς τὴν Συλλογὴν Θησείου κομισθέντα ἐπόμενα ἀρχαῖα.

205. Κιονίσκος ὕψους σφζομένου 0.70 καὶ ἄνω διαμέτρου 0.20. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΜΕΓΙΣΤΗ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ
ΣΙΔΩΝΙΑ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΕΙΦΙΣΤΙΑΔΟΥ
ΓΥΝΗ

Ἐν τῇ δευτέρᾳ λέξει ἦτο ἀρχικῶς γεγραμμένον ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ καὶ ὁ χαρακτὴς εἶτα ἐξεσε τὸ Α καὶ ἔγραψεν ΟΥ.

206. Κιονίσκος σφζομένου ὕψους 0.58 καὶ ἄνω διαμέτρου 0.14. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

207. Κιονίσκος σφζομένου ὕψους 0.50 καὶ ἄνω διαμέτρου 0.17. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΕΡΓΑΣΤΙΩΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ

208. Εὐμεγέθης κιονίσκος σφζομένου ὕψους 0.75 καὶ ἄνω διαμέτρου 0.38. Ἀποξεσθείσης τῆς παλαιᾶς ἐπιγραφῆς ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφὴ

ΣΟΥΡΟΥΛΑ
ΠΜΟΥΝΑΤΙΟΥ
ΑΟΥΣ(. .)ΟΥ
ΔΟΥΛ(. .)

Ἐτι εὐρέθη καὶ τεμάχιον ἐπικρανίτιδος μὲ γλυπτὰ κοσμήματα καὶ τεμάχιον ἐπιστυλίου ἀποκείμενον ἐν τῷ Θησείῳ.

Ἐκ τῆς συνοικίας ἁγίου Ἰωάννου Ρέντη καὶ

ἐκ τοῦ κτήματος κ. Βοριᾶ ἐκομίσθησαν εἰς Θησεῖον ὑπ' ἐμοῦ τὰ ἑξῆς:

209. Κιονίσκος σφζομένου ὕψους 0.33 καὶ διαμέτρου 0.18. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΝΙΚΑΓΟΡΑΣ
ΝΙΚΑΓΟΡΟΥ
ΥΒΑΔΗΣ

210. Κιονίσκος σφζομένου ὕψους 0.60 καὶ ἄνω διαμέτρου 0.34. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΔΗΜΗΤΡΙΑ
ΑΝΤΙΟΧΙΕΣΑ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ
ΓΥΝΗ

211. Κιονίσκος ἄνω διαμέτρου 0.27. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ
ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ

Ἐκ τοῦ αὐτόθι δὲ κτήματος τοῦ κ. Λεγάκη ἐκομίσθη ὑπ' ἐμοῦ εἰς Θησεῖον:

212. Κιονίσκος σφζομένου ὕψους 0.39 καὶ ἄνω διαμέτρου 0.19. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΘΟΥΛΟΥ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΗΣ

Ἐτι δὲ αὐτόθι εὐρέθη μεγάλη τράπεζα ἀρίστης διατηρήσεως κατὰ χώραν ἀφεθείσα λόγῳ τοῦ βάρους, εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁποίας ὑπῆρχε ἡ ἐπιγραφὴ

ΔΑΝΑΙΣΗΡΑΚΛΕΩΤΙΣ

213. Παρὰ τοῦ προέδρου τῆς κοινότητος Γλυφάδος κ. Γ. Γιαννιτσοπούλου παρέλαβον καὶ ἐκόμισα εἰς τὴν Συλλογὴν Θησείου μαρμαρινὴν ἐπιτυμβίαν στήλην, εὐρεθείσαν ἐν τῷ αὐτόθι ἀνεγειρομένῳ σχολείῳ. Ἡ στήλη αὕτη ἀκεραία φέρει τριγωνικὸν ἀέτωμα, ἔχει ὕψος ὀλικὸν 1.34, ἄνω πλάτος 0.40 καὶ κάτω πλάτος 0.44 καὶ φέρει εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς στήλης τὴν ἐπιγραφὴν

ΔΗΜΟΣΤΡΑΤΟΣ
ΔΗΜΕΟΥ
ΑΙΞΩΝΕΥΣ

214. Στήλη ἐπιτυμβία μαρμαρινὴ μὲ πλήρες ἀνθέμιον εὐρεθείσα ἐν οἰκοδομῇ ὁδοῦ Ζήνωνος καὶ Μενάνδρου καὶ κομισθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ εἰς Θησεῖον, ὕψ. 1.44, κάτω πλάτ. 0.36, πάχ. 0.07.

Ἐπὶ τὸ ἀνθέμιον καὶ ὑπὸ τὴν ταινίαν ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ ἐν μιᾷ σειρᾷ

ΚΑΛΛΙΑΣΣΙΚΥΩΝΙΟΣ

215. Ἐν τῇ αὐτῇ ἄνω οἰκοδομῇ εὐρέθη καὶ ἄλλη στήλη ἐπιτυμβία μὲ τρίγωνικὸν ἀέτωμα, ὕψ' δ' ἡ ἐπιγραφὴ

ARTEMIS
KADOYS

ὕψ. 1.18, κάτω πλάτος 0.39, πᾶχ. 0.06. Ἀμφότεραι αἱ στήλαι περὶ τὸ μέσον φέρουσιν ὄπας, διότι εἶχον χρησιμοποίησει αὐτὰς εἰς νεωτάτους χρόνους ὡς κρήνας.

216. Λήκυθος μαρμαρίνη ἔχουσα σφζόμενον ὕψος 1.08. Εὐρέθη ὑπὸ Κων. Σταμπέλου κατοίκου ἀγίου Νικολάου Βούλας καὶ ἐκομίσθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρεδόθη εἰς Θησεῖον. Φέρει παράστασιν γυναικὸς καθήμενης ἐπὶ κλισμοῦ χαιρετίζούσης τὸν πρὸ αὐτῆς ἰστάμενον γέροντα. Ἄνωθι τῆς καθήμενης ἡ ἐπιγραφὴ

ΘΕΟΞΕΝΗ

καὶ ἄνωθι τοῦ γέροντος ἡ ἐπιγραφὴ

ΝΙΚΟΚΛΗΣ

Διατήρησις καλή.

217. Στήλη ἐπιτυμβία μετὰ καμπύλου ἡμικυκλικοῦ ἀετώματος, ἀποκεκρουσμένη μόνον κατὰ τὸ κάτω μέρος. Εὐρέθη κατὰ τὴν κατεδάφισιν οἰκίας κειμένης ἐπὶ τῶν ὁδῶν Μενάνδρου καὶ Ζήνωνος καὶ ἐκομίσθη ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Ι. Παπαδημητρίου κατὰ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ 1929 εἰς τὸ Θησεῖον. Ἐπὶ τοῦ ἀετώματος φαίνονται ἴχνη χαραγμάτων κύκλων, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ὅτι ἔφερε ποτε γραπτὸν ἀνθέμιον. Εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀετώματος φέρει μονόστιχον ἐπιγραφὴν, ὀκτάστιχον δὲ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς στήλης. Μέγιστον ὕψος μετ' ἀετώματος 0.95, πλάτος ἄνω 0.44, πλάτος κάτω 0.46, πᾶχος 0.06 - 0.07. Ὑψος γραμμάτων τῆς ἐπὶ τοῦ ἀετώματος ἐπιγραφῆς 0.02, τῆς ἐπὶ τῆς στήλης 0.007 - 0.10, διάστιχον 0.010.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἐξεδόθη ὑπὸ Κουμανούδη 2468 καὶ παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Kaihel (Erigr. Gr. 88). Ὁ Κουμανούδης ἐξέδωκεν ὀλόκληρον τὴν ἐπιγραφὴν, τῆς ὁποίας νῦν ἔλλειπει τὸ Σ τοῦ πρώτου στίχου. Εὐρίσκειται ἐπίσης δημοσιευμένη ἐν I. G. III², 3412. Ὁ Koehler ὁμως εὗρε τὴν στήλην ἐντετελιχισμένην, διὰ τοῦτο συμπληρώνει

τὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς στήλης γράμματα ἐκ τοῦ Κουμανούδη.

[Σ]ύμμαχος Σίμωνος Χίος.

Πλεῖστα μὲν εὐφρανθεὶς βιότῳ, λύταις δὲ ἐλα-
χίσταις,
χρησάμενος, γήρως τέρμα μολῶν πρὸς ἄκρον,
Χίος μὲν γενεὰν βλαστῶν, πατὴρ δὲ Σίμωνος
Σύμμαχος ἐν δαπέδοις Κεκροπίας ἐκλίθην.
Ἡ μὲν καλλικόμοις πτόρθοις βοτρυνώδεος οἴνης
Χίος ἀγαλλομένη Συμμάχῳ ἐστὶ πατὴρ,
αἱ δὲ θεοῖσι μάλιστα φίλαι θνητοῖσι τε Ἀθηναί
σῶμα σὺν ἐγ κόλποις κρύψαν ἀποφθίμενον.

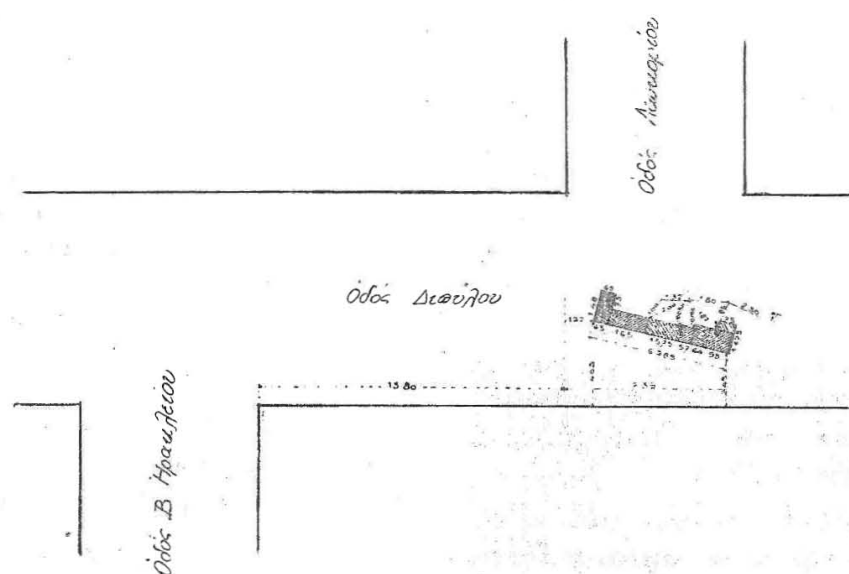
Ἄνασκαφὴ ὁδοῦ Διπύλου.

Μεταξὺ τῆς ὁδοῦ Ἀσωμάτων καὶ τῆς πλατείας τοῦ Κουμουνδούρου (πλατείας Ἐλευθερίας) ἐν τῇ ὁδῷ Διπύλου καὶ ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ ἀνοίγματος τῆς ὁδοῦ Λεωκορίου γινομένης τῆς τοποθετήσεως τῶν ὑδροσωλήνων τῆς Οὐλέν, εὐρέθησαν λείψανα τείχους ἰσχυρά, τὰ ὁποῖα ἠρευνήσαμεν ὅσον ἦτο δυνατόν ἀκριβῶς.

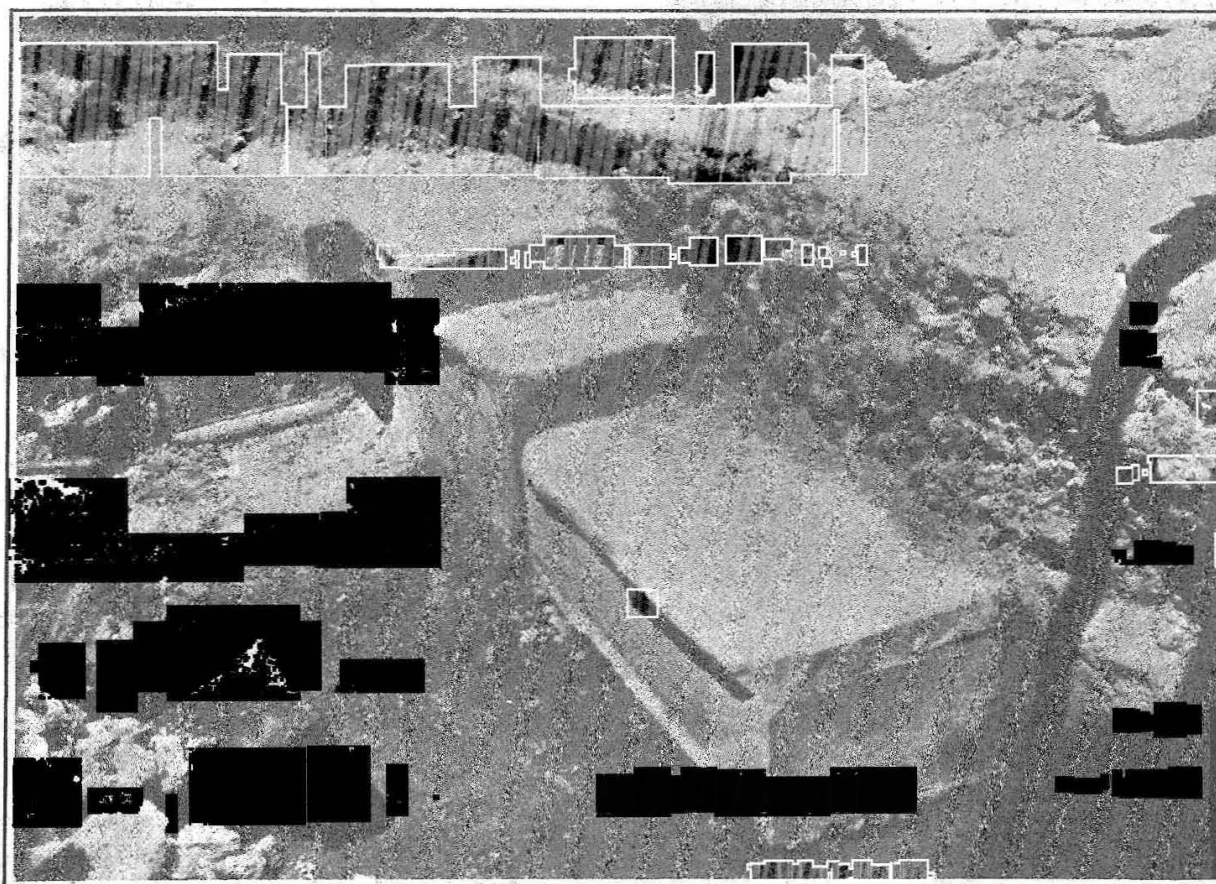
Τὸ τεῖχος τοῦτο, τὸ ὁποῖον τις βλέπει ἐν εἰκ. σχεδ. 14 καὶ τὸ ὁποῖον παρηκολουθήσαμεν μέχρι τοῦ ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ Λεωκορίου πεζοδρομίου, προχωρεῖ ἐντὸς τῆς αὐλῆς καὶ τῆς οἰκίας τῆς κειμένης ἐν γωνίᾳ ὁδῶν Διπύλου καὶ Ἀσωμάτων. Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ τείχους ἀναμφιδόλως ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἐκ τῆς ὁδοῦ Σοφοκλέους κατερχόμενον διὰ τοῦ νέου μεγάρου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, διὰ τῆς γωνίας τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καὶ Σοφοκλέους καὶ τέλος διὰ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου παρὰ τὸ παλαιὸν θέατρον τοῦ Μπουκουρα (ἴδε ἄνωτέρω σελ.) καὶ διὰ τῆς πλατείας τοῦ Κουμουνδούρου περατούμενον εἰς τὸ Δίπυλον.

Ἐνταῦθα ὁ Judeich γράφει ἐν τῇ τοπογραφίᾳ τῶν Ἀθηνῶν σελ. 120 ὅτι εἶχε παρατηρηθῆ ὑπ' ἄλλων λείψανον πύργου τῆς τελευταίας πρὸς τὸ Δίπυλον γραμμῆς τοῦ Θεμιστοκλείου τείχους ἐν ὁδῷ βασιλέως Ἡρακλείου (καὶ οὐχὶ Ἡρακλείδου, ὡς αὐτόθι γράφει ὁ Judeich καὶ ὡς σημειοὶ ἐν τῷ χάρτῳ αὐτοῦ). Τὸ σχέδιον ἡμῶν δίδει σαφεστέραν ἰδέαν τοῦ μέρους τούτου τοῦ τείχους. Ὁ Judeich ὀλίγα μέτρα περαιτέρω τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν καὶ δὴ ἐν τῇ δυτικῇ γωνίᾳ τῶν ὁδῶν Διπύλου καὶ Βασιλέως Ἡρακλείου σημειοὶ τὴν ὑπαρξίν τῶν Θριασίων πυλῶν. Διὰ τῆς πορείας τοῦ ὕψ' ἡμῶν ἀποκαλυφθέντος ἐπεσκευασμένου τείχους ἴσως γίνῃ δυνατὴ ἡ ἀκριβεστέρα τοποθέτησις αὐτῶν (Judeich Τοπογρ. Ἀθηνῶν σελ. 129).

Τὸ διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν ἀποκαλυφθὲν

Εἰκ. 14. Σχέδιον ἀνασκαφῆς ὁδοῦ Διπύλου.

Εἰκ. 15. Τράπεζαι ἐντετειχισμένοι εἰς τὸ ἀποκαλυφθὲν τμήμα τοῦ τείχους ἐν ὁδῷ Διπύλου.

μέρος τοῦ τείχους (εἰκ. 15) εἶναι ἐπισκευὴ αὐτοῦ ἢ προσθήκη ὀχυρωματικῆ ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ τείχους γενομένη κατὰ τοὺς μ. Χ. αἰῶνας καὶ ἴσως ἀκριβέστερον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Βαλεριανοῦ (περὶ τὸ 253 μ. Χ.).

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, ὡς ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Ζώσιμος, ἀκμάσας κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς πέμπτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος (Ζωσ. I, 29), αἱ Ἑλληνικαὶ χώραι ἔνεκα τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Σκυθῶν καὶ ἰδίᾳ ἡ Θεσσαλονίκη διέτρεξαν τῶν μέγιστον τῶν κινδύνων . . . καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεμελοῦντο τοῦ τείχους τὸ ὁποῖον, ἀφ' οὔτου κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Σύλλα, οὐδεμιᾶς ἠξιώθη ὑπ' αὐτῶν φροντίδος.

Κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπισκευὴν αὐτὴν τοῦ τείχους ἐνετειχίσθησαν πλείστα ἀρχαῖα ἐνεπίγραφα μάρμαρα, τῶν ὁποίων ἡ χρονολογία διήκει ἀπὸ τοῦ 500 π. Χ. μέχρι τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων καὶ τὰ ὁποῖα βεβαίως ἀπεσπάρθησαν ἐκ τοῦ πλησίον τοῦ τείχους αὐτόθι πλουσιωτάτου νεκροταφείου.

Καὶ εἰς προγενέστερα ἔτη ἐνταῦθα κατὰ τὴν περιοχὴν τῶν ὁδῶν Ἀσωμάτων, Ψαρομηλίγγου καὶ βασιλέως Ἡρακλείου εὐρέθησαν ἀμπόλλα καὶ σπουδαῖα ἐπιτύμβια ἔργα, περὶ ὧν δύναται τις πλείστα νὰ ἴδῃ ἐν τῇ Τοπογραφίᾳ τοῦ Judeich ἐν σελ. 120 καὶ ἐξῆς καὶ ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσιν, ὅπου ὑπάρχουσι πλήρεις αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν βιβλιογραφίαν αὐτῶν.

Τὰ ἐνεπίγραφα ταῦτα μάρμαρα ἀποτείχισαντες ἐκομίσασμεν εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν Θεσσείου καὶ τούτων τὰς μὲν σπουδαιότερας ἐπιγραφὰς θέλομεν ἰδιαίτερος δημοσιεύσει βραδύτερον, τὰς δὲ ἀπλουτέρας δημοσιεύομεν κατωτέρω.

218. Τράπεζα μαρμαρίνη· μῆκος 1.59, πλάτος 0.75, ὕψος 0.60. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΠΑΤΡΩΝ
ΜΕΝΝΕΟΥ
ΒΕΡΕΝΙΚΙΔΗΣ

219. Τράπεζα μαρμαρίνη· μῆκος 1.57, πλάτος 0.70, ὕψος 0.62. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΓΑΙΟΣΠΟΠΠΑΙΟΣΓΑΙΟΥ
ΠΟΠΠΑΙΟΥΖΗΝΩΝΟΣ
ΥΙΟΣΑΤΤΑΛΟΣΑΦΡΟΔΙΣΕΥΣ

220. Τράπεζα μαρμαρίνη· μῆκος 1.56, πλάτος 0.76, ὕψος 0.60 1/2. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΓΑΙΟΣΙΟΥΛΙΟΣ
ΓΑΙΟΥΥΙΟΣΦΛΑΜΜΑΣ
ΟΚΑΙΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ
ΓΑΡΓΗΤΤΙΟΣ

221. Τράπεζα μαρμαρίνη· μῆκος 1.49, πλάτος 0.64, ὕψος 0.57. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΞΕΝΩΝΝΕΜΗΝΙΟΥ
ΣΙΚΕΛΟΣΑΠΟΝΕΑΙΤΟΥ

222. Τράπεζα μαρμαρίνη ἐνετειχισμένη ἀντιστρόφως, μῆκ. 1.58, πλάτ. 0.76, ὕψ. 0.61. Ἐπὶ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΑΙΣΧΥΛΟΣ
ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ
ΣΙΚΕΛΟΣΑΠΟ[Κ]ΑΛΗΣ
ΑΚΤ[Η]Σ

Ἡ Καλὴ ἀκτὶς ὑπάρχει εἰς τὴν βόρειον παραλίαν τῆς Σικελίας (Ἡρόδ. 6, 22).

223. Στήλη μαρμαρίνη ἐνεπίγραφος κεκομμένη ὀριζοντίως. Τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς φέρει τὴν ἐπιγραφὴν

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ

Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν φέρει δύο ῥόδακας γλυπτούς, μεθ' οὓς τὴν ἐπιγραφὴν

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

Σφζόμενον ὕψος 0.79. Ἄνω πλάτος 0.60. Κάτω πλάτος 0.63 καὶ πάχος 0.20.

224. Μεγάλῃ στήλῃ μαρμαρίνη, ἧς ἐλάχιστον μέρος σώζεται ὡς καὶ ἅπαν τὸ πλουσιώτατον μέγα ἀνθέμιον αὐτῆς. Τὸ σφζόμενον ὕψος 1.15. Σφζόμενον πλάτος στήλης ἐν τῇ θέσει τῆς ἐπιγραφῆς 0.45. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς στήλης, ὑπὸ τὴν ταινίαν, ἐφ' ἧς ὑψοῦται τὸ μέγα ἀνθέμιον ὑπάρχει μόνον ἡ ἐπιγραφὴ

ΥΘΟΙΝΟΣ
ΛΟΡΙΑΣΥ

225. Μέρος ἀναγλύφου καλῆς διατηρήσεως καὶ τέχνης μετὰ τὴν παράστασιν τοῦ Βελλερεφόντου, ἀνήκον εἰς πλευρὰν σαρκοφάγου καὶ εὐρεθὲν εἰς τὴν ὁδὸν Ἐρατοσθένους καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πλησίον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. Ἐκομίσθη εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Θεσσείου τῇ 6/10/26 καὶ παρεχωρήθη εἰς τὸν ἐπιμελητὴν ἀρχαιοτή-

των κ. Παπαδημητρίου προς μελέτην και δημοσίευσιν.

226. Μεγάλη τετραγωνος βάσις ἐξ Ἐλευσίνιου μαρμάρου ἰσόπλευρος πλάτους 0.78 και ὕψους 0.30, ἐνεπιγραφος, ἐφ' ἧς διακρίνονται τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τοῦ ἀγάλματος, ο ἔφευρεν. Εὐρέθη εἰς σκαπτικὰς ἐργασίας εἰς τὸ προαύλιον τοῦ 7^{ου} πεζικοῦ Συντάγματος και ἐκομίσθη ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὸ Θησεῖον.

Τὸ μάρμαρον τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη δις ὡς πλίνθος, ἐφ' ἧς ἐστηρίζετο ἄγαλμα ἢ ἀνδρῶς κατ' ἀρχὰς και εἶτα ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον, διπερ εἰκάζεται ἐκ τῶν δυο ἐπιγραφῶν, ἃς φέρει ἐπὶ τῶν ἀντιστοιχῶν πλευρῶν και ἀντιθέτως. Ἀρχαιότερα εἶναι ἡ πρώτη ἐπιγραφή. Βραδύτερον ἀνέτρεψαν τὴν βραδύτερον ἀνέτρεψαν τὴν βάσιν, ἐφ' ἧς ἴσκατο τὸ ἄγαλμα, τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τοῦ ὁποῖου σώζονται και ἐπὶ τῆς ἀντιστοίχου ἐπιφανείας ἐντὸς κοιλώματος ὑπάρχοντος ἐν τῷ μέσῳ ἐστήριξαν ἐπιτύμβιον τι ἐργον, στήλην ἢ λήκυθον ἢ τι παρόμοιον.

Ἡ πρώτη ἐπιγραφή εἶναι στοιχηδὸν (ὑψος γραμμάτων 0.028).

ΗΒΟΥΛΗΗΕΠΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣΑΡΧΟΝΤΟΣΑΝΕ
ΘΗΚΕΝΤΟΙΣΔΩΔΕΚΑΘΕΟΙΣΣΤΕΦΑΝΩΘΕΙΣΑ
ΥΠΟΤΟΥΔΗΜΟΥΤΟΥΑΘΗΝΑΙΩΝΑΡΕΤΗΣΕΝΕ
ΚΑΚΑΙΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ἡ δευτέρα διὰ μεγαλυτέρων γραμμάτων (ὑψος γραμμάτων 0.034) εἶναι ἡ ἐξῆς:

ΠΥΘΟΚΡΙΤΟΣΞΕΝΟΚΛΕΟΥΣ
ΕΚΚΘΙΛΗΣΚΑΙΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣΘΕ
ΟΔΟΤΟΥΠΑΛΛΗΝΕΥΣΑΝΕΘΗ
ΚΑΝ

Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ ὑπ' ἀριθ. 177 ἀναγλύφου εὐρέθη ἡ ωραία γυναικεία κεφαλὴ (εἰκ. 16 και 17), ἣτις μεθ' ἐνὸς φραχίονος ἐτέρου ἀγάλματος πλησίον εὐρεθέντος ἐκομίσθη ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὸ Κεντρικὸν Μουσεῖον ὑπ' ἀριθ. Εὔρετηρ. 3663 και περὶ ἧς ἴδε ἀνωτέρω σελ. 8 - 9, ἀριθ. 17.

Εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 134 Συλλογῆς Θησεῖου μαρμαρίνην λήκυθον δημοσιευσθεῖσαν ἐν τῷ παραρτήματι σελ. 60 τοῦ προηγουμένου δεκάτου τόμου τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου παρελείφθη νὰ σημειωθῇ ἡ ἀνωθι τοῦ καθημένου ἐπιγραφῆ ΑΝΤΙΔΩΡΟΣ.

ΜΥΚΗΝΑΪΚΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΕΝ ΑΤΤΙΚῃ.

Ἐν Ἀττικῇ κατὰ τὰ τελευταῖα τρία ἔτη ἐγένοντο σποραδικαὶ πολλὰί πολλαχοῦ ἀρχαιολογικαὶ ἐρευναι, δοθείσης ἀφορμῆς ὑπὸ τυμβωρύχων, συλληφθέντων και ἀνακαλυφθέντων, καθ' ὃν χρόνον ἐσκαπτον κρυφίως πρὸς ἀνεύρεσιν ἀρχαίων.

Και μέχρι μεν τοῦδε ἐσκαπτον οὔτοι εἰς θέσεις νεκροταφείων ἱστορικῶν χρόνων πρὸς ἀνεύρεσιν τάφων και ἐπιτυμβίων γλυπτῶν ἐργῶν, ἀφ' ὅτου δ' ὅμως ἡμεῖς ἀνεσκάψαμεν τάφους Μυκηναϊκοὺς εἰς Πόρτο - Ράφτη, ἠσχολήθησαν οὔτοι και εἰς ζήτησιν Μυκηναϊκῶν νεκροταφείων.

Οὕτως ἡμεῖς ἄκοντες ἐγενόμεθα διδάσκαλοι αὐτῶν, διδαχθέντων τὴν μέθοδον τῆς ζητήσεως και ἐρεύνης τῶν Μυκηναϊκῶν τάφων.

Εἰκ. 16. Ἐκεφαλὴ ἀγάλματος ἀριστῆς διατηρήσεως Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Ἐπειδὴ δ' ὅμως ἡ ἔρευνα τῶν τάφων αὐτῶν ἀπῆται πολὺν χρόνον, σχεδὸν πάντοτε οἱ λάθραῖοι τυμβωρύχοι συνελήφθησαν ἐγκαίρως, προτοῦ δυνηθῶσι νὰ λάβωσι τὴν λείαν αὐτῶν ἐν ᾧ τοῦναντίον παρέσχον εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἐρευναν εἰσὶν και νὰ περισώσωμεν πάμπολλα και πολλὰς σπουδαία ἀρχαιολογικὰ τῶν χρόνων ἐκείνων εὐρήματα.

Τοιαύτας θέσεις και κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐσκάψαμεν κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη εἰς Πόρτο - Ράφτη, εἰς Βουρβάτσι, εἰς Βελανιδέζαν και εἰς Πικέρμι.

Μυκηναϊκοὶ τάφοι εἰς Πόρτο - Ράφτη.

Τεσσαράκοντα μέτρα μετὰ τὸ 33^{ον} χιλιόμετρον τῆς ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πόρτο - Ράφτη οδοῦ

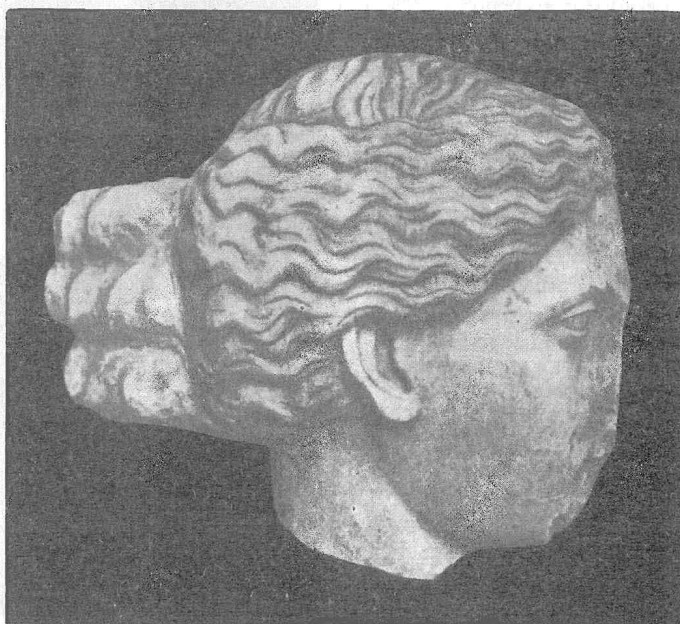

καὶ ἀριστερὰ τῷ ἔξ Ἀθηνῶν ὀδεύοντι εὐθὺς μετὰ τὴν τάφρον τῆς ὁδοῦ ὑπάρχει χθαμαλὸς γήλοφος εὐθρύπτου συστάσεως λίαν πρόσφορος εἰς τὴν κατασκευὴν λαξευτῶν τάφων. Τοιοῦτοι τάφοι εἶχον αὐτόθι ἀναφανῆ πρό πολλῶν δεκάδων ἔτων εἰς μικρὰς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις, αἱ ὅσαι καὶ τὰ στόμια τῶν ὁποίων ἐν μέρει ἐκαλύφθησαν, ἐν μέρει δὲ ἔτι καὶ νῦν σώζονται.

Παρὰ τοὺς τάφους αὐτοὺς ἐρευνήσαντες ἀκριβῶς τεσσαράκοντα μέτρα μετὰ τὸ 33^{ον} χιλιόμετρον ἀνεύρομεν καὶ ἡμεῖς τάφον ἀσύλητον τοῦ

τοκόλλου εἰς τὸ Κεντρικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τῇ 9/9/27, εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς:

- 1) Ψευδόστομον ἀμφορείδιον, ἀκέραιον, κεκοσμημένον διὰ σηπίας (εἰκ. 18).
- 2) Πέντε τυφλόστομα ἀμφορεΐδια τοῦ συνήθους τύπου.
- 3) Εἰς ὑψίπους κρατηρίσκος ἢ πίθος τρίωτος.
- 4) Μία λυχνία (;) με λαβὴν ἀναρτήσεως καὶ στόμιον ἐπίμηκες, λεπτόν.
- 5) Δύο κρατηρίσκοι δίωτοι.
- 6) Δύο οἰνοχόαι ἀκέραιαι μόνωτοι.

Εἰκ. 17. Κεφαλὴ ἀγάλματος ἀρίστης διατηρήσεως Ρωμαϊκῶν χρόνων.

ὁποίου ὁ διάδρομος ἦτο μὲν 5.50 μ. ἀλλ' εἰσεχώρει πρὸς τὴν ὁδὸν εἰς μῆκος ἴσως ἑτέρων τοσοῦτων μέτρων. Τὸ πλάτος τοῦ διαδρόμου ἦτο 0.80 μ. καὶ τὸ ὕψος τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἔφθασε τὰ 2.50 μ.

Εἰς τὸ βάθος εὔρομεν τὴν λιθόκτιστον θυρίδα πλάτους 0.40. Ἀτυχῶς ὁ τάφος ἦτο πλήρης χώματος οὕτως ὥστε δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μελετήσωμεν λεπτομερείας θέσεως νεκρῶν κ.λ.

Εὐρήματα ἔσχομεν ἱκανὰ εἰς ἀγγεῖα καὶ σφονδύλια. Τὰ ἀγγεῖα εἶναι σχεδὸν ἐν τῷ συνόλω αὐτῶν ὑστεροελλαδικὰ ἢ ὑστερομυκηναϊκὰ με γεωμετρικὴν διακόσμησιν πλὴν ἑνὸς ψευδοστόμου ἀμφορεΐδιου, φέροντος διακόσμησιν ἐπὶ τῆς κοιλίας σηπίας ἐσχηματοποιημένης μετὰ πτερυρίων ἰχθύος (εἰκ. 18).

Τὰ εὐρήματα ταῦτα πάντα κατέθεσα διὰ πρω-

- 7) Ἀμφορεὺς με δύο ἔλλειπούσας λαβάς.
- 8) Λοπὰς βαθεῖα δίωτος εἰς δύο τεμάχια.
- 9) Ἐν μικρὸν δίωτον λεβήτιον.
- 10) Σκύφος δίωτος κακῆς τέχνης με ἐρυθρῶπὴν ἀλοιφήν.
- 11) Δίωτον ἀμφορεΐδιον στενόστομον.
- 12) Μικρὰ οἰνοχόη στρογγυλόστομος.
- 13) Πέντε μικρὰ πιθοειδῆ ἀγγεῖα δίωτα.
- 14) Θραύσματα ἀγγείων καὶ
- 15) Δέκα καὶ ἑπτὰ σφονδύλια ἐκ στεατίτου ποικιλοχρῶμου λίθου.

Μυκηναϊκοὶ τάφοι εἰς Πικέριμι.

Πλησίον τοῦ σταθμοῦ τοῦ Πικερμίου, ὅπου ὑπάρχει τὸ ἐξοχικὸν κέντρον τοῦ Χρ. Δ. Διαγγελάκη, ἐν μέσῳ ἀμπέλων ἀνηκουσῶν εἰς Κων.

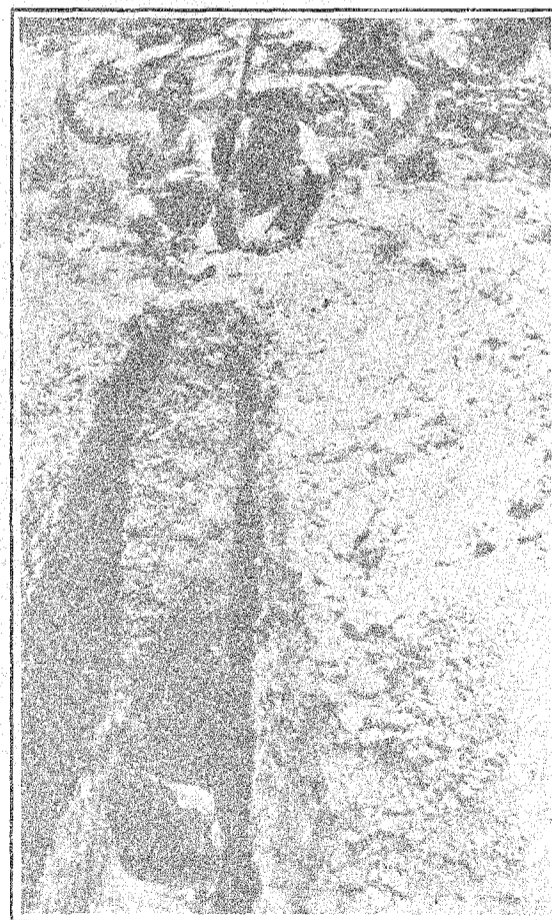
Εἰκ. 22. Μυκηναϊκὸς τάφος εἰς Βουρβάτσι Ἀττικῆς.

Εἰκ. 21. Μυκηναϊκὸς τάφος εἰς Βουρβάτσι Ἀττικῆς.

Εἰκ. 19. Ἡ θέσις Βουρβάτσι, ἐνθα αἱ ἀνασκαφαί. Εἰς τὸ βάθος ὁ λόφος.

Εἰκ. 20. Ὁ μείζων τάφος, ἐν ᾧ εὔρομεν τὰ περισσότερα εὐρήματα, ἐν οἷς καὶ τὰ ἑντά.

Ἐξηντάρην ὑπάρχει μικρὸς λοφίσκος, ἐξισωθεὶς σχεδὸν πρὸς τὸ ἔδαφος τῶν ἀμπέλων ὑπὸ τῆς καλλιεργείας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν λαξευτοὶ Μυκηναϊκοὶ τάφοι.

Εἰς τὴν τυχαίαν εὐρεσιν τοῦ πρώτου ἐξ αὐτῶν

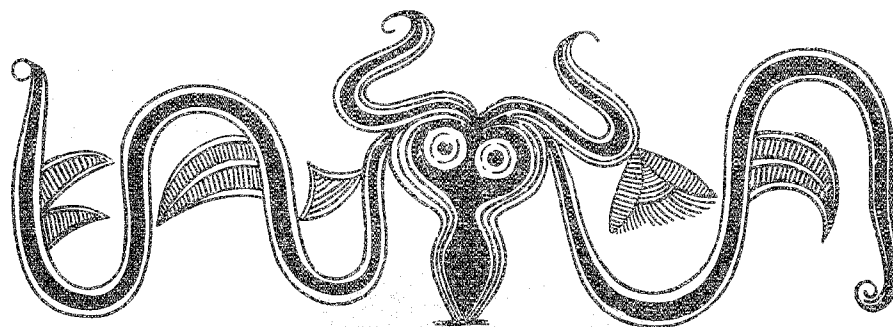
Σπεύσαντες ἡμεῖς ἤρηνήσαμεν καὶ αὐτὸν καὶ ἑτέρους δύο τάφους πλησίον τοῦ πρώτου. Ἄπαντες ἦσαν βεβυθισμένοι, ὡς βεβυθισμένοι θὰ εἶναι καὶ πάντες οἱ ὑπολειπόμενοι, λόγῳ τῆς μεγάλῃς καὶ συνεχοῦς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καλλιεργ-

Εἰκ. 23. Διάφορα Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως Βουρβάται Ἀττικῆς.

συνετέλεσεν ὁ αὐτόθι ὡς ἀνθρακοποιὸς ἐργαζόμενος Χαράλαμπος Χ. Θεοδοωρᾶτος, ὅστις πολλὰ ἔτη ἐργασθεὶς ὡς ἐργάτης εἰς τὰς ἐν Ρόδῳ ἀνασκαφὰς τῶν Ἰταλῶν εἶχε πολλὴν ἐμπειρίαν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ἀρχαίων τάφων.

γείας τοῦ λόφου. Οἱ τάφοι οὗτοι, τοὺς ὁποίους ἀνέφξα ἔνεκα τούτου ἐκ τῶν ἄνω, εἶχον θαλάμους περιφερεῖς, ὧν τὰ μέτρα εἶναι τὰ ἑξῆς: τοῦ πρώτου μήκος 3.70×3.20, τοῦ δευτέρου μήκος 2.70×2.10 καὶ τοῦ τρίτου μήκος 2.10×1.70.

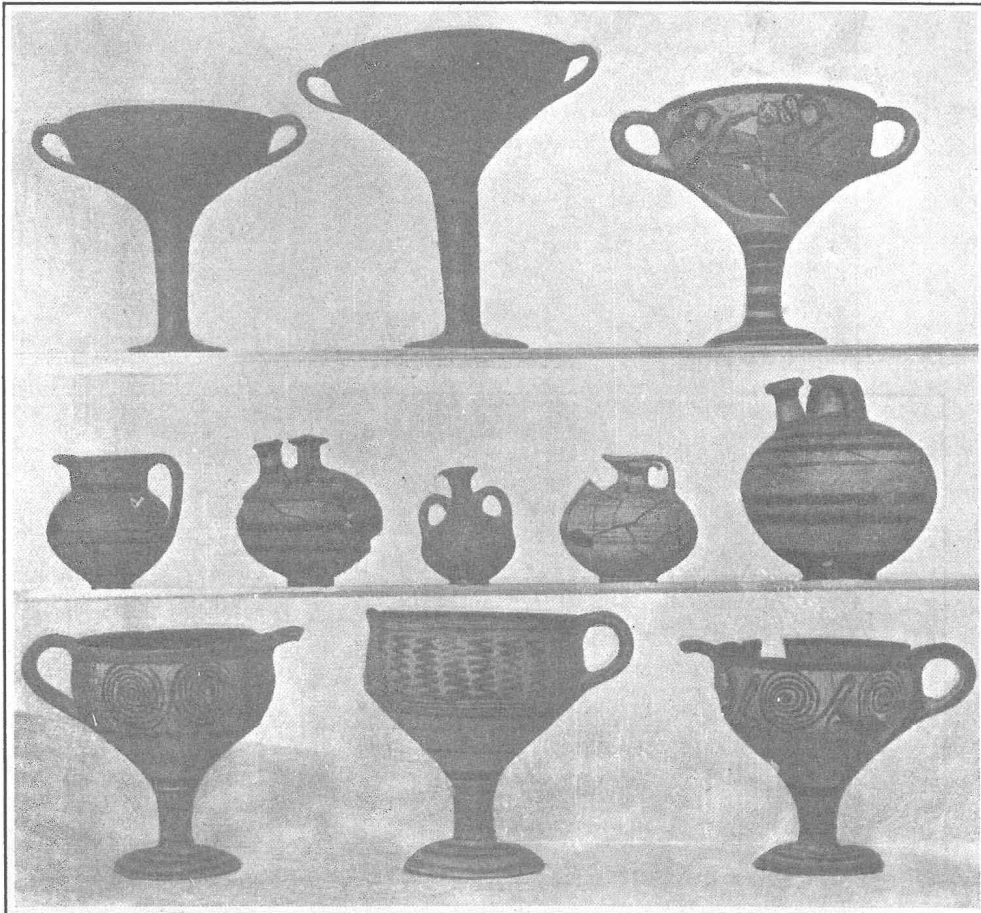
*Εἰκ. 18. Κόσμημα Μυκηναϊκοῦ ἀγγείου ἐκ Πόρτο - Ράφτη.
Σηπία ἐσχηματοποιημένη μετὰ πτερυγίων.*

Εἰκ. 24. Διάφορα Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς θύσεως Βουρβάτσι Ἀττικῆς.

Ἐντὸς τῶν τάφων εὑρομεν ὀλίγα ἀγγεῖα τῶν ὑστεροελλαδικῶν ἢ ὑστερομυκηναϊκῶν χρόνων καὶ τινὰ σφονδύλια παραδοθέντα εἰς τὸ Κεντρικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, τὰ ὁποῖα εἰσέτι ἀκαθάριστα ἀπόκεινται ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῶν εὐρημάτων τῶν ἐμῶν ἀνασκαφῶν. Σημειωτέον, ὅτι

πρώτην φορὰν ἐγένετο αὐτόθι ἔρευνα ὑφ' ἡμῶν, ἀφορμῆς δοθείσης ὑπὸ λαθραίων τυμβωρύχων. Εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Βαλανιδέζας πρὸς βορρᾶν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σαυῆρος ὑψοῦται εὐρὺς καὶ μέγας λόφος κατάφυτος ὑπὸ ὑψηλοτάτων πευκῶν, ὅπερ συνετέλεσε μέχρι σήμερον

Εἰκ. 25. Διάφορα Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα ἐκ τῆς θέσεως Βουρβάτσι Ἀττικῆς.

ἀπέναντι τῶν ἀμπέλων, ἐν αἷς οἱ τάφοι, ὑπάρχει ὑπάρχει ὑψηλὸς λόφος ἔτοσι ὀνομαζόμενος, χρήζων ἐρεύνης ὡς περισώζων ἴχνη ἀρχαίας τελεχοδομίας.

Μυκηναϊκοὶ τάφοι εἰς Βελανιδέζαν.

Ἡ Βελανιδέζα καὶ ἄλλοτε παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς ἔρευναν τάφων καὶ δὴ τύμβων ἱστορικῶν χρόνων (ὑπὸ Βαλερίου Στάη ἴδε Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον τοῦ 1890 σελ. 16). Διὰ Μυκηναϊκοὺς τάφους ὁμως

ὥστε ὁ λόφος νὰ μείνῃ ἀνενόητος καὶ ἀνερευνήτος.

Ἡμεῖς ἐρευνήσαντες τὸν λόφον ἠνοίξαμεν πέντε μόνον λαξευτοὺς τάφους πλησίον τῶν ἄλλων, τοὺς ὁποίους οἱ τυμβωρύχοι εἶχον ἀνοίξει. Οἱ πέντε οὗτοι τάφοι εἶχον τὰς ἐξῆς διαστάσεις 1.90 × 1.10, 3.20 × 2.10, 3 μ. × 1.80, 2.90 × 1.70, καὶ 2 μ. × 1.20. Παρατηρήσεις δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν ἄλλας, διότι κατὰ σύμπτωσιν πάντες ἦσαν πλήρεις χώματος.

Ἐν αὐτοῖς εὑρομεν καὶ πάλιν τὰ συνήθη ἀγγεῖα καὶ εὐρήματα τῶν ὑστέρων Μυκηναϊκῶν

χρόνων, τὰ ὅποια κατεθέσαμεν εἰς τὸ Κεντρικόν Ἀρχαιολογικόν Μουσεῖον.

Συγχρόνως ἐπιστοποιήσαμεν τὴν ὑπαρξίν τριῶν ἐπαλλήλων σειρῶν λαξευτῶν τάφων ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου.

Ὑπολείπεται αὐτόθι πολλὴ ἐργασία πρὸς ἔρευναν τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ὑπολειπομένων ἀφθόνων εἰσέτι, κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν, τάφων.

Μυκηναϊκοὶ τάφοι εἰς Βουρβάτσι.

Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου Κορωπίου καὶ εἰς τὸ μέσον περιόπου τῆς ἀπὸ Κορωπίου εἰς Βάρην ὁδοῦ ἐπὶ τοῦ πρανοῦς χθαμαλοῦ λόφου ἐκτείνεται μέγιστον εἰς ἕκτασιν νεκροταφεῖον ἐκ λαξευτῶν τάφων, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ ὁδὸς τέμνουσα αὐτό. Καταλαμβάνει δὲ ἐξ ὁλοκλήρου ἀγρούς, ἀνήκοντας εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Κορωπίου κ. κ. Πρόφην καὶ Ντούνην καὶ ἄλλους. Ἀπέναντι τῆς κλιτύος τοῦ λόφου, ἐν ᾧ τὸ νεκροταφεῖον καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ὑψοῦται λόφος διασώζων ἴχνη ἀκροπόλεως καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ λείψανα κτισμάτων. Ὁ λόφος οὗτος χρῆζει πλείονος συστηματικῆς ἐρεύνης (εἰκ. 19).

Ἐκ τῆς βυθίσεως ἑνὸς τάφου, ἀνωθι τοῦ ὁποίου διήρχετο ἡ ὁδός, λαβόντες ἀφορμὴν οἱ τυμβωρύχοι ἤρχισαν ἐρευνόντες αὐτὸν ἀνωθεν εἰσελθόντες καὶ ἀνασκάπτοντες πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἄλλων. Εὐτυχῶς ἐγκαίρως προλαβόντες ἐξηκολουθήσαμεν ἡμεῖς τὴν ἔρευναν αὐτῶν.

Τινὲς τῶν τάφων εἶχον μακροὺς διαδρόμους καὶ ἱκανῶς ἐπικλινεῖς, ὥστε ἡ λιθόκτιστος θυρὶς αὐτῶν ἔκειτο εἰς ἱκανὸν βάθος (εἰκ. 20). Οἱ πλείστοι τῶν τάφων, καίπερ ἀσύλητοι, ἦσαν πλήρεις χώματος καὶ τινες ἐξ αὐτῶν βεβυθισμένοι.

Πλὴν τῆς ἐρεύνης τῶν ὑπὸ τῶν τυμβωρύχων ἀνοιχθέντων τάφων, ἡμεῖς ἠνοιξαμεν ἑτέρους ἑπτὰ (εἰκ. 21 καὶ 22), ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν ὁποίων ἀπεκομίσσαμεν ἀξιόλογον ἀρχαιολογικὴν λείαν. Αἱ διαστάσεις τῶν τάφων αὐτῶν ἦσαν 3.30×2.70 , 4.10×3.30 , 3.10×2.60 , 2.70×2.40 , 2.85×2.80 , 2.80×2.30 καὶ 3.10×2.50 .

Τὰ εὐρήματα τῶν τάφων αὐτῶν, ἀνερχόμενα εἰς ἑκατοντάδας ἀγγείων σχεδὸν ἀκεραίων καὶ ἀρίστης διατηρήσεως, παρεδόθησαν εἰς τὸ Κεντρικόν Ἀρχαιολογικόν Μουσεῖον καὶ καθαρῶς σθέντα ἀπόκεινται εἰς τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ.

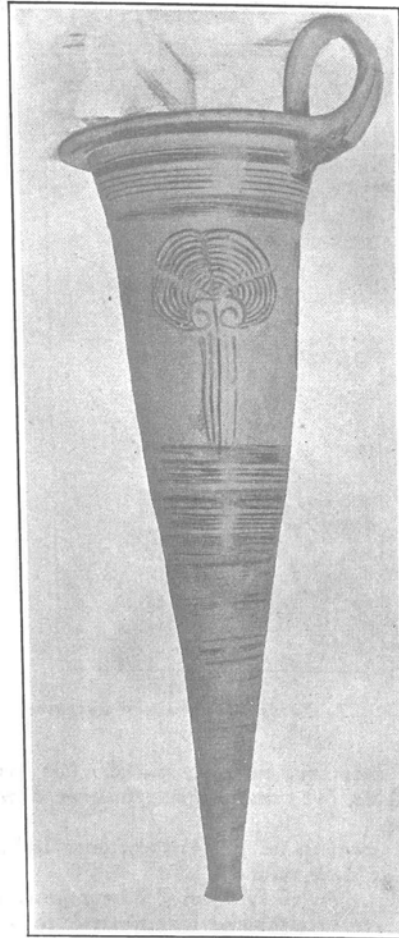
Πάντα σχεδὸν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὑστεροελλαδικὴν ἢ ὑστερομυκηναϊκὴν ἐποχὴν καὶ εἶναι ἐν γενικωτάτῃ κατὰ εἶδη ἐπιγραφῇ τὰ ἐξῆς.

Πληθὺς ὑψιπόδων κυλίκων τριώτων ἢ διώτων ποικίλου πηλοῦ καὶ ποικίλων κοσμημάτων (εἰκόνες 23, 24 καὶ 25).

Οἶνοχοαὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι μετὰ στενῆς ἐξεχούσης ἐκροῆς καὶ λαβῆς ἀναρτήσεως (εἰκ. 24).

Οἶνοχοαὶ πολλαὶ καὶ μεγάλαι μετὰ ποικίλης διακοσμῆσεως καὶ τινες ἐξ αὐτῶν μετὰ ῥαμφοειδοῦς στομίου (εἰκόνες 23 καὶ 24).

Τρία ῥυτά, ὧν τὸ ἐν μετὰ γεωμετρικῆς δια-

Εἰκ. 26. Ρυτὸν Μυκηναϊκὸν ἀκέραιον.

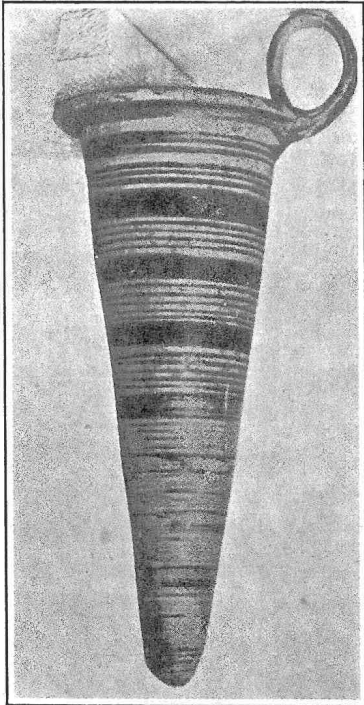
κοσμῆσεως, διηρημένον εἰς ζῶνας συμμετρικὰς πεπληρωμένας διὰ λεπτῶν γραμμῶν ἐρυθρωπῆ ἀλοιφῆ (εἰκ. 27) καὶ τὸ ἕτερον πρασινοφαίου πηλοῦ μετὰ γεωμετρικὰς ὁμοίας διακοσμῆσεις καὶ μετὰ παράστασιν ἐπὶ τοῦ πλατυτέρου μέρους τῆς κοιλίας ἐσχηματοποιημένου δένδρου ἢ ζῶου τοῦ βασιλείου τῆς θαλάσσης (εἰκ. 26).

Μέγας ἀριθμὸς διώτων καὶ μονώτων κυπέλων (εἰκ. 24).

Μέγας ἀριθμὸς τριώτων κρατηρίσκων ἢ πίθων ὠχροπρασίνου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πηλοῦ.

Μέγας ἀριθμὸς τυφλοστόμων ἀμφορειδίων (εἰκ. 25).

Δύο δίωτα καὶ στενόστομα γαστροῶδη μικρὰ ἀγγεῖα ἀρίστης διατηρήσεως, ἐρυθρωποῦ πηλοῦ,

Εἰκ. 27. Ρυτὸν Μυκηναϊκὸν ἀκέραιον.

μὲ συγκεντρικοὺς κύκλους ἐπὶ τῶν δύο ὄψεων τῆς κοιλίας, ὄντα ἀπομιμήσεις ξυλίνων ἀγγείων (τσότρες).

Ἀρύταιναι ἀπλαῖ μὲ ταινιοσχῆμους λαβάς.

Ἀσκοειδῆ ἀγγεῖα.

Ποτήρια, ὧν τὸ ἐν ἀρίστης διατηρήσεως (εἰκ. 24), πλατέα, στενούμενα μικρὸν κατὰ τὸ μέσον καὶ πάλιν εὐρυνόμενα μέχρι τοῦ πυθμένος, μὲ ἐν οὖς εἰς τὸ μέσον (εἰκόνες 23 καὶ 24). Ὅμοιον εὐρέθη ἐκ μετάλλου ἐν Μιδεᾷ Ἀργούς ἐκτεθει-

μένον νῦν ἐν τῇ Μυκηναϊκῇ αἰθούσῃ τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου.

Μεγάλοι κρατήρες ἢ πίθοι δίωτοι μετὰ πλουσίας καὶ ποικίλης διακοσμήσεως.

Μέγας κρατῆρ τριώτος μετὰ ἐξεχούσης μικρὸν ἀνοικτῆς ἐκροῆς καὶ τριῶν ποδῶν, ἐφ' ὧν στηρίζεται.

Οἰνοχόη ἀκεραία, ἀρίστης διατηρήσεως, μόνωτος μὲ δύο μικρότερα ὄτα ἐπὶ τῆς κοιλίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἀνὰ τέσσαρες ἀνάγλυπτοι μικραὶ ἀσπίδες. Πηλὸς ὠχροκίτρινος μετὰ ἐρυθρωπῆς ἀλοιφῆς. Εἶναι ἀγγεῖον ὠραῖον καὶ σπάνιον. Φέρει ὀπὴν ἐπὶ τῆς βάσεως.

Ὁραιότατον καλαθοειδὲς ἀγγεῖον μετὰ μεγάλης λαβῆς ἀναρτήσεως, πλατέος στομίου καὶ πλατείας κοιλίας μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐλαττωμένης καὶ ἀποληγούσης εἰς μικρὰν στρογγύλην βάσιν, φέρουσιν ὀπὴν. Ὅλον τὸ ἀγγεῖον διαιρεῖται εἰς συμμετρικὰς ζώνας ἐρυθρωπῶ βερνικίῳ, πεπληρωμένας διὰ λεπτοτέρων κυκλικῶν γραμμῶν.

Ἴκανὰ πτηνόσχημα ἀγγεῖα ἐπιμήκη.

Κύπελλα μικρὰ ὠραιότατα μόνωτα μετὰ μικρὸν ἐξεχούσης ἀνοικτῆς ἐκροῆς.

Εἰδώλια πήλινα τῶν συνήθων.

Πήλινα ζωάρια.

Λύχνος κυκλικὸς ἀκέραιος ὠχροφαίου πηλοῦ μετὰ λαβῆς καὶ στομίου ἐξέχοντος μικρὸν πρὸς τὰ ἄνω.

Πινάκιον μετὰ συγκεντρικῶν κύκλων ἔνδον (εἰκ. 24).

Οἰνοχόαι τινὲς ἀκέραιαι καὶ ἀρίστης διατηρήσεως, μόνωτοι, φέρουσι γραπτῶς δεδηλωμένας καμπύλας ἢ ἑλικοειδεῖς ταινίας, στενὰς εἰς τὰ ἄκρα καὶ εὐρυνόμενας εἰς τὸ μέσον, αἱ ὁποῖαι διήκουσιν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῆς βάσεως τοῦ ἀγγείου καὶ παρέχουσιν οὕτω ἐπιμηκεστέραν τὴν ὄψιν τοῦ ἀγγείου.

Τὰ ἄνω οὕτως ἀδρομερῶς καὶ κατὰ εἶδη περιγραφέντα ἀγγεῖα εἶναι τοσαῦτα, ὥστε μετὰ τῶν ἀγγείων τοῦ Πόρτο - Ράφτη, τοῦ Πικερμίου καὶ τῆς Βελανιδέζας ἀποτελοῦσι πλουσιωτάτην καὶ ποικιλοτάτην τὴν Συλλογὴν τῶν Μυκηναϊκῶν ἀγγείων τῆς Ἀττικῆς.

Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ", 443Ι

Τιμή ἐκάστου τόμου τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου
μετὰ τοῦ Παραρτήματος δραχμαὶ 250.

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» —4431.